comando

RICHARD ROHMER

ROMMEL ȘI PATTON

NEMIRA

RICHARD ROHMER

ROMMEL ŞI PATTON

NEMIRA 1995

Richard Rohmer, 1986
ROMMEL AND PATTON

NORMANDIA, AUGUST 1944. ROMMEL ŞI PATTON SE AFLĂ FAŢĂ ÎN FAŢĂ. DAR, DIN SENIN, LOVITURĂ DE TEATRU: IMPETUOSUL GENERAL PATTON REUŞEŞTE O ACŢIUNE DE ÎNVĂLUIRE ŞI TRUPELE GERMANE SUNT PRINSE CA ÎNTR-UN CLEŞTE. ÎNSĂ CAPCANA NU S-A ÎNCHIS NICIODATĂ. PRINTR-O BREŞĂ LARGĂ DE NOUĂSPREZECE KILOMETRI, DIVIZIILE GERMANE SE REVARSĂ SPRE NORD ŞI EST, CU TUNURILE ŞI TANCURILE LOR, RELUÂND APOI LUPTA ŞI PRELUNGIND RĂZBOIUL. CUM A FOST POSIBILĂ O ASEMENEA GREŞEALĂ? ÎN ACESTE PAGINI INCITANTE, RICHARD ROHMER PROPUNE ŞI SUSŢINE CU DOCUMENTE TEORIA ARMISTIŢIULUI. CINE ŞI DE CE A ACORDAT INAMICULUI RĂGAZUL SĂ-ŞI REVINĂ?

Unuia dintre cei mai mari canadieni, o legendă fascinantă a timpului său, bărbatul supranumit Neînfricatul.
Sir William Stephenson
CC, MC, DFC, CdeG, D.Sc.

Rommel şi Patton

Cuvânt înainte de M.S. Regele Mihai

L'am întâlnit pentru prima oară pe Generalul Maior Rohmer în anul 1992 cu ocazia unui prânz la Toronto. Dat fiind că amândoi ne-am început cariera de pilot pe avioane cu elice, îmi aduc aminte că am avut cu dânsul o foarte interesantă discuţie despre problemele pilotării avioanelor cu reacţie. Îl ştiam pe Generalul Rohmer ca pe un soldat distins, avocat şi personalitate publică, dar nu aflasem atunci încă nimic despre succesele sale literare. Am fost, deci, foarte plăcut surprins când m'a rugat să scriu un cuvânt înainte pentru ediţia românească a cărţii sale „Rommel şi Patton".

Richard Rohmer prezintă această carte drept ficţiune, dar profunzimea şi erudiţia cercetărilor sale, întreprinse de-a lungul mai multor ani, la care se adaugă experienţa sa directă din timpul războiului, contribuie la o mai bună înţelegere, dintr'un punct de vedere pur istoric, a evenimentelor ce au urmat debarcării în Normandia, la 6 iunie 1944.

Cu greu am putea închipui doi oameni mai deosebiţi decât Patton şi Rommel. Pe de o parte Patton, imprevizibil, extrovertit, plin de temperament, gata să se avânte în luptă, avea un vocabular – care va prezenta desigur, anumite probleme traducătorului român – prin care îşi dezvăluia frustrarea de a fi reţinut în Anglia ca actor cheie într'una dintre cele mai vestite viclenii ale Aliaţilor din timpul războiului. Rezultatul a fost că Germania a imobilizat forţe imense la Pas de Calais, în aşteptarea zadarnică a unei invazii conduse de Patton. Când, la începutul lui August, nemţii şi-au dat seama că Patton trecuse în Franţa şi că armata lui, a Treia, ieşea din tufişurile Normandiei pe terenul deschis, propice tancurilor, care duce spre Paris – era prea târziu ca să mai poată salva bătălia din Normandia.

Mareşalul Rommel, pe de altă parte, nu folosea niciodată cuvinte deocheate, lucru pe care ofiţerii săi băgau de seamă să nu-l uite când se aflau în preajma lui. Era la fel de respectat şi de nemţi şi de aliaţi. În primele zile ale războiului din deşert, se pare că soldaţii britanici chiar atârnaseră fotografia sa în corturile lor.

Deşi prestase jurământ de credinţă Führerului, el ştia că datoria sa supremă era faţă de poporul german. Trei săptămâni numai după invazia aliată, Mareşalul Rundstedt, Şeful Statului Major German, era cel care îi spunea lui Rommel că el este persoana cea mai potrivită pentru a conduce bătălia din occident şi, la momentul potrivit, pentru a negocia armistiţiul: „S'ar putea să trebuiască să încercaţi să încheiaţi armistiţiul cu sau fără acordul Micului Caporal" îi spunea Rundstedt lui Rommel. Dacă ofiţerul de aviaţie Rohmer, în timpul unui zbor-rutină de recunoaştere în după-amiaza zilei de 19 Iunie 1944, nu ar fi observat un automobil al Statului Major în care se afla Rommel, suntem convinşi că Mareşalul ar fi ordonat încetarea tuturor ostilităţilor împotriva aliaţilor.

Cartea lui Richard Rohmer evocă perioada dintre 17 Iunie – când noi, în România, finalizam planurile răsturnării relaţiilor noastre cu Germania – şi 15 August – opt zile înainte ca lovitura de stat să aibe loc. Multe sunt evenimentele evocate aici care să amintească românilor de acea vară a anului 1944. Ca şi Rommel, ne săturaserăm şi noi să hrănim cu sângele soldaţilor noştri megalomania lui Hitler. Oricum, orice am fi făcut noi, viitorul României era fără speranţă. Aveam de ales între a urma dorinţa lui Hitler de a lupta până la ultimul om, în care toată ţara ar fi fost zdrobită, oraş după oraş, sat după sat, democrat după democrat. Sau, puteam încerca lovitura noastră de stat împotriva nemţilor – oricât de periculos ar fi fost acel act – prin care treceam de partea aliaţilor noştri tradiţionali şi repuneam în vigoare Constituţia democratică din 1923 înainte ca ruşii să intre în ţară. La 23 August era clar că această a doua posibilitate nu mai exista şi pentru puţinii membri ai rezistenţei germane în care îl includem şi pe Rommel, care nu fuseseră încă executaţi. Noi, românii, am avut însă de ales şi nu am ezitat.

Versoix, Ianuarie 1995

Prefaţă

În 1944, generalul-maior Richard Rohmer, pe atunci tânăr pilot în aviaţia canadiană, a urmărit desfăşurarea Bătăliei din Normandia din fotoliul ideal al spectatorului: carlinga avionului de recunoaştere care executa misiuni de cercetare la joasă altitudine deasupra teatrului de luptă, fără să întâmpine, practic, nici o împotrivire aeriană din partea germanilor.

În cartea publicată anterior, *Patton's Gap (Breşa lui Patton)*, Rohmer apreciază că Bătălia din Normandia a fost „una dintre cele mai importante din istorie". Bătălia a ajuns la apogeu pe la mijlocul lui august (Ziua Z fusese 6 iunie), când generalul Patton a apărut prin surprindere cu Armata a III-a dinspre marginea vestică a frontului şi s-a îndreptat rapid spre est şi nord prin spatele liniilor germane, prinzând inamicul într-o pungă cu gâtul strâmt, deschis între Falaise şi Argentan – faimoasa Breşă de la Falaise. În interiorul Pungii se afla grosul Armatei germane din Vest; la sud de Sena, Armata a VII-a germană şi resturile Armatei Panzer din Vest.

Rohmer a văzut scena de undeva din văzduh, din „fotoliul de orchestră", aşa cum ne-a relatat în *Breşa lui Patton*. Dar, pe măsură ce observa, a constatat intrigat că gura Pungii, având circa nouăsprezece kilometri lărgime, nu a fost strânsă şi închisă rapid, iar trupele germane s-au revărsat spre est ca un torent enorm, au ieşit din împresurare cu tancuri şi tunuri, reuşind astfel să supravieţuiască şi să lupte în continuare, prelungind războiul şi măcelul.

Rohmer e înzestrat cu o minte scormonitoare, dornică să cunoască motivaţiile, cauzele; o minte care caută statornic realităţile incontestabile şi adevărul. Rohmer este dotat cu intelectul unui jurist de mare clasă, fiind, totodată, un gânditor înzestrat cu o fină percepţie a lucrurilor, un gânditor analitic, capabil să umple golurile, lipsa de date, cu probabilităţi plauzibile. Astfel, după război, a întreprins cercetări intense pentru a descoperi adevărul despre evenimentele care-l nedumeriseră în Normandia. În cursul investigaţiilor, a descoperit dovezi în sprijinul teoriei potrivit căreia Comandamentul German al Sectorului Vest

ar fi întreprins din proprie iniţiativă, chiar în zona teatrului de război, demersurile pentru încheierea unui armistiţiu cu Aliaţii occidentali, în timp ce Bătălia din Normandia era în toi. El a realizat o descriere plastică, vie, a evenimentelor şi a personajelor principale implicate în această mare luptă şi, cel puţin teoretic, în tentativa de a încheia un armistiţiu.

Cartea este considerată, pe drept cuvânt, un roman, dar povestirea se plasează într-un context istoric solid şi prezintă multe fapte certe, care conferă credibilitate teoriei şi imaginaţiei autorului. În iulie şi august 1944, naţiunea germană era într-o situaţie disperată; armatele ei de pe ambele fronturi, cel răsăritean şi cel vestic, primeau lovituri necruţătoare din partea unor forţe superioare. Germanii sufereau pierderi cumplite şi generalii de pe câmpul de luptă ştiau că nu mai sunt posibilităţi de redresare. După atentatul din 20 iulie de la Cartierul său General din Est, de la Rastenburg, Hitler se degradase, devenise complet iraţional. Nu părea dispus să mai asculte pe nimeni şi ordona întruna armatelor sale să reziste şi să moară – în mod absurd. Pentru statul german, singura speranţă rămânea capitularea, dar nu în faţa lui Stalin şi a Kremlinului. De aici şi teoria lui Rohmer, conform căreia în Vest s-ar fi încercat încheierea unui armistiţiu.

În paginile cărţii, Rommel şi Patton sunt personaje convingătoare, vii. Rommel, un bărbat cu principii morale solide, a fost, potrivit aprecierii lui Rohmer, „generalul german cel mai respectat, atât de poporul german cât şi de anglo-americani“, „un om integru şi de onoare“. Rohmer ne spune că Patton, cu limbajul său picant, a fost „de departe cel mai capabil dintre generalii americani“, generalul cel mai temut de germani. Faimoasa Schwarze Kapelle (Orchestra Neagră), constituită în 1938 de un grup de ofiţeri germani care îşi consacrase activitatea salvării naţiunii germane, joacă un rol important în teoria armistiţiului propusă de Rohmer. Tot Schwarze Kapelle a pus la cale încercarea de a-l lichida pe Hitler la Rastenburg şi de a scăpa astfel de la dezastru poporul german.

E limpede că în această fază a războiului, ca şi înainte de altfel, temerile nemţilor erau generate îndeosebi de frontul de est. Dar, mai presus de orice, germanii voiau să-şi ferească ţara de

invazia hoardelor lui Stalin şi de prăbuşirea în comunism. Din primele zile ale războiului, noi, occidentalii, am deţinut probe incontestabile că aliaţii noştri, ruşii, nu ne erau, de fapt, prieteni. Am început să nu mai avem încredere în ruşi şi să ne temem de ei, aşa cum se temeau germanii. Churchill fusese neîncrezător de la bun început. În momentul în care fronturile de est şi de vest s-au întâlnit în Germania în 1945, mulţi oameni din Occident erau dispuşi să repete comentariul amar al lui Patton: „Nu ne-am luptat cu cine trebuia.“

Povestirea lui Rohmer reflectă starea de spirit generală a germanilor din acea epocă. Relatarea privind armistiţiul din Vest merge până la cel mai înalt nivel: Churchill şi Roosevelt sunt de acord să pună capăt măcelului şi distrugerii, dar au, totodată, obligaţia să se consulte cu Stalin, în virtutea Înţelegerii de la Yalta de a nu încheia o pace separată.

Generalul-maior Rohmer – omul care l-a detectat pe Rommel – a avut o carieră distinsă ca aviator, militar, figură publică şi jurist şi, în plus, a devenit un povestitor eminent. Acest roman constituie una dintre creaţiile sale cele mai izbutite.

SIR WILLIAM STEPHENSON
Bermude

Cuvânt de mulţumire

Pregătirea cărţii a început în vara anului 1944, când am participat cu toţi ceilalţi militari la operaţiunile din Ziua Z, 6 iunie, şi la Bătălia din Normandia, încheiată o dată cu astuparea Breşei de la Falaise, 20-21 august 1944.

Gândul meu se îndreaptă plin de respect spre camarazii de arme, spre cei împotriva cărora am luptat şi, în mod deosebit, spre oamenii care m-au ajutat să realizez această carte. Dr.

Forrest Pogue, istoric militar american de excepţie, mi-a pus la dispoziţie multe informaţii, printre care şi notele nepublicate până atunci ale unui interviu din 1947 cu Sir Edgar (Bill) Williams, având ca temă ordinul lui Montgomery care l-a oprit pe Patton la Argentan în seara zilei de 12 august şi a creat, astfel, Breşa de la Falaise. Cărţile lui Pogue, lucrarea clasică a lui David Irving *Urma vulpii* şi excelenta lucrare a lui Anthony Cave Brown *Bodigardul minciunilor*, precum şi numeroase alte scrieri au oferit un material inestimabil imaginaţiei mele creatoare.

Madaline Webster şi familia ei ne-au invitat să petrecem primăvara anului 1983 în casa lor splendidă din Bermude şi mi-au oferit un loc retras de lume, unde am scris o parte a romanului. Sir William Stephenson, bărbatul supranumit Neînfricatul, pe care eu şi soţia mea, Mary-O, am avut marele noroc să-l întâlnim în timpul şederii în Bermude, a scris Prefaţa cărţii, cu obişnuita lui precizie şi cu receptivitate; mai mult, ne-a devenit prieten – o comoară de prieten. Dr. Chris Bart de la Universitatea McMaster a întreprins o cercetare importantă, pentru a spori explorările bibliografice în Arhivele Publice din Anglia, unde zăceau, necunoscute, cele mai multe dintre documentele ce apar în Epilog. Harul de editor al lui John Pearce, directorul editurii Irwin Publishing, şi talentul lui D.G. Bastian au fost de mare folos pentru versiunea finală a romanului *Rommel şi Patton*.

Îi sunt profund recunoscător lui Mary-O, ale cărei ochi critic şi sprijin constant au făcut posibilă apariţia tuturor cărţilor mele.

R.R.

Prolog

O tentativă de încheiere a armistiţiului în Breşa de la Falaise? N-am mai auzit până acum de aşa ceva, veţi spune, şi pe drept

cuvânt. Eu însumi am gândit la fel până când m-am documentat pentru cartea mea autobiografică şi istorică despre Bătălia din Normandia, *Breşa lui Patton*, publicată în 1981. În timpul elaborării ei am descoperit câteva elemente semnificative, care duceau la concluzia că, într-adevăr, se făcuse o încercare secretă de a încheia un armistiţiu.

Permiteţi-mi, mai întâi, să vă descriu situaţia. Pe 15 august, comandantul-şef al frontului de vest, feldmareşalul Hans von Kluge, nu a reuşit să se prezinte la întâlnirea cu doi dintre generalii săi, întâlnire stabilită chiar de el pentru ora 10:00 dimineaţa la biserica din satul Nécy, la sud de Falaise, dar foarte aproape de oraş. Kluge a dispărut, pur şi simplu, şi a apărut în acea noapte pe la ora 22:00 la Cartierul General al unuia dintre generalii săi SS, comandantul Grupului Panzer, instalat nu departe de zona Breşei de la Falaise. Ceea ce i s-a întâmplat lui Kluge în acea zi lasă istoriei, după cum s-a afirmat, unul dintre cele mai fascinante mistere.

Ce i s-a întâmplat lui Kluge în acea zi?

Revista *Time* relata în numărul său din 25 iunie 1945:

> *Calea spre Avranches – Anul trecut, într-o zi de august, (Kluge) a plecat pe neaşteptate de la Cartierul său General de pe frontul de vest... Kluge şi câţiva ofiţeri din Statul său Major s-au îndreptat cu maşina către un punct de pe un drum izolat din vecinătatea oraşului Avranches, din nord-vestul Franţei. Aici au aşteptat ore de-a rândul sosirea unui grup de ofiţeri din Armata a III-a americană cu care stabiliseră în secret să discute condiţiile de capitulare. Aceştia nu s-au prezentat la punctul de întâlnire. Temându-se de un act de trădare, Kluge s-a întors în grabă la Cartierul său General.*

Relatarea din *Time* conţine o informaţie inexactă. Avranches fusese cucerit de Patton la 31 iulie; la mijlocul lui august, Kluge nu ar fi avut cum să se apropie de Avranches. O relatare mai credibilă ar fi menţionat în locul lui Avranches oraşul Falaise. Corespondentul revistei *Time* continua:

> *În ziua fixată pentru întâlnire, atacurile aeriene ale Aliaţilor au blocat deplasarea grupului de ofiţeri din Armata a III-a spre*

Avranches. Când au sosit negociatorii americani, Kluge plecase.

În cartea sa *Mişcarea de rezistenţă din Germania*, publicată imediat după război, Allan Dulles, jurist american de prestigiu, care a condus Oficiul American al Serviciilor Strategice (American OSS – Office of Strategic Services), agenţia americană de informaţii din Berna, Elveţia, scria că feldmareşalul Kluge ar fi făcut „o încercare zadarnică de a se preda armatei generalului Patton undeva în Breşa de la Falaise“.

Să completăm afirmaţia lui Dulles cu aceea făcută sub prestare de jurământ de doctorul Udo Esch, din Corpul Medical al armatei germane. Esch, ginerele lui Kluge, a fost directorul unui spital militar din Paris în perioada în care Kluge deţinea, concomitent, funcţiile de comandant-şef al frontului de vest şi pe aceea de comandant al Grupului de Armate B. (Kluge preluase comanda Grupului B după ce Rommel fusese rănit pe 17 iulie 1944.) Esch avea relaţii foarte strânse cu socrul său, pe care-l vizita deseori la Cartierul lui General. În declaraţia dată în faţa unui agent special al Aliaţilor, la puţin timp după sfârşitul războiului, Esch a relatat evenimentele care s-au petrecut după încercarea de asasinare a lui Hitler din 20 iulie:

După acest eşec, socrul meu a considerat că e de datoria lui să trateze capitularea în faţa Aliaţilor pe frontul de vest, în speranţa de a răsturna regimul nazist cu sprijinul lor. La început, a discutat cu mine planul acesta şi cred că nici generalul Speidel, şeful său de stat-major, nu-l cunoştea.

Pe măsură ce povestirea se va desfăşura, veţi constata, aşa cum mi s-a întâmplat şi mie, că dispariţia lui Kluge din data de 15 august are o complexitate de motivaţii pe care nu puteau s-o intuiască ziarul *Time*, Dulles sau Esch. Dar Hitler ştia ce se întâmplase, după cum reiese, fără posibilitate de dubiu, din declaraţia lui la Conferinţa Führerului din 31 august 1944, la treisprezece zile după sinuciderea lui Kluge, care fusese destituit şi înlocuit la comandă de feldmareşalul Walter Model. Hitler a afirmat:

Feldmareşalul von Kluge plănuia să determine capitularea întregii Armate din Vest şi să treacă el însuşi de partea

inamicului. Se pare că planul a eşuat din cauza unui atac aerian al inamicului. El îşi trimisese în altă parte ofiţerul său de stat-major. Patrulele britanice şi americane au avansat, dar, după cât se pare, contactul nu s-a realizat... Totuşi, britanicii au raportat că au fost în legătură cu un general german.

Declaraţia lui Hitler reprezenta doar o aluzie la ceea ce se petrecuse pe 15 august. Era vârful icebergului.

PARTEA ÎNTÂI

HOTĂRÂREA LUI ROMMEL

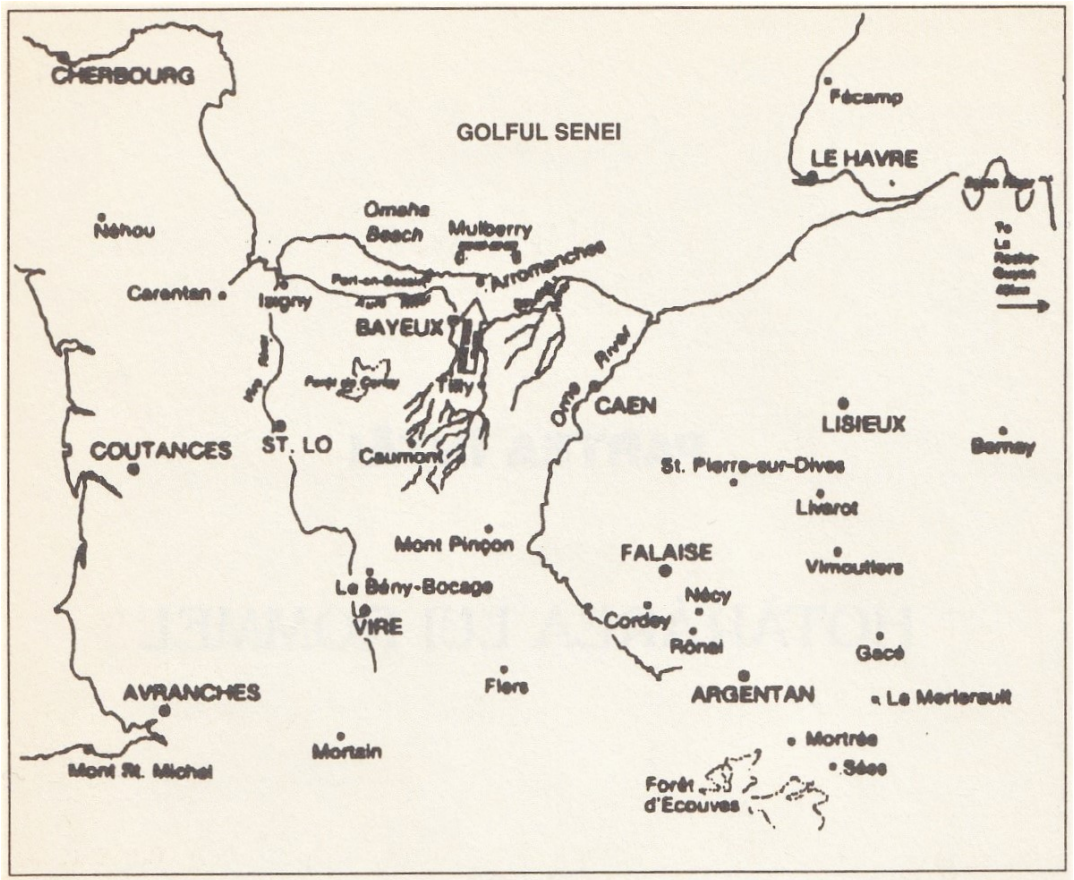

ÎNAINTAREA GRUPULUI HAUSSER SPRE ARROMANCHES

17 IUNIE 1944

În încăpere domnea o tensiune insuportabilă, dar era pe placul lui Adolf Hitler. O tactică folosită adesea de Führer pentru a-şi timora generalii. Erwin Rommel şi Gerd von Rundstedt o cunoşteau bine. Din acest punct de vedere, întâlnirea de acum nu avea nimic deosebit. Hitler stătea pe un taburet la capătul cunoscutei mese lungi şi neliniştea lui evidentă ascuţise, parcă, tăişul mândriei sale dispreţuitoare. Nici unul dintre cei prezenţi nu fusese invitat să ia loc. Nici măcar Rundstedt sau Rommel, sau şeful Biroului de Operaţiuni al Marelui Stat-Major, generalul-colonel Alfred Jodl. O făcuse cu deliberare. Doi stenografi se aflau în spatele lui Hitler, cocoţaţi pe scaune de lemn lipite de perete. Doar ei şi Führerul stăteau jos, toţi ceilalţi rămăseseră în picioare.

Hitler îşi frământa mâinile, îşi încleşta şi-şi desfăcea degetele. În sfârşit, şi-a scos ochelarii cu rame metalice rotunde, prin care cercetase harta mare a Franţei şi a Mării Mânecii, instalată pe o planşetă din stânga lui.

— Aşadar, Feldmarschall Rundstedt, ai vrut ca un membru OKW să vină în Franţa să vadă cu ochii săi cum stau lucrurile. Iată-mă, în carne şi oase!

Hitler i-a zâmbit lui Rundstedt, încercând să-şi ascundă, fără succes, proasta dispoziţie şi mâna i s-a înălţat maşinal spre gură, acoperindu-i şirurile de dinţi stricaţi.

Rundstedt, Marele Bătrân al armatei germane, cel mai vârstnic ofiţer superior, comanda forţele armate de pe frontul de vest, fiind şeful direct al lui Rommel, care, la rândul lui, era generalul german cel mai respectat. Rundstedt nu dădea semne de nervozitate sau de teamă şi se uita drept în ochii lui Hitler, fără să se lase intimidat de privirile reci ale Führerului. Îşi ascundea cu grijă dispreţul pe care-l nutrea faţă de Hitler.

— Mein Führer, răspunse el, permiteţi-mi mai întâi să vă urez, în numele meu şi al feldmareşalului Rommel, bun-venit în Franţa. Ne simţim profund onoraţi că aţi sosit aici să vă întâlniţi cu noi, supunându-vă neplăcerilor şi riscurilor unei asemenea călătorii.

Zâmbetul lui Hitler s-a stins şi răbdarea i s-a spulberat.

— Bine, bine, Herr Feldmarschall, e foarte frumos ce spui

dumneata, dar, hai să trecem la subiect. Ai dorit să vin aici, să-mi puteţi arăta care e situaţia reală. Daţi-i drumul! Vreau să cunosc stadiul exact al operaţiunilor şi ce planuri aţi elaborat ca să-i aruncaţi în mare pe britanici şi pe americani.

— Perfect, domnule. (Rundstedt a rămas imperturbabil.) Deoarece feldmareşalul Rommel deţine comanda directă a forţelor noastre din Normandia…

— … şi a Armatei a XV-a din zona Pas-de-Calais, unde ne aşteptăm să atace corpul de armată al lui Patton, adăugă Hitler, pentru a dovedi că este foarte bine informat.

— Exact, mein Führer, exact. Forţele de care dispune Patton sunt foarte puternice, dar, când vor veni, ne vor găsi perfect pregătiţi.

— Vin fără doar şi poate, Herr Feldmarschall. Minunatele mele bombe zburătoare pisează Londra. Câte o sută pe zi. Şi îşi iau zborul din acea zonă. Burtosul cu trabuc o să zbiere la Patton, cerându-i să întreprindă ceva. De când am ajuns aici, am auzit cum au decolat şase bombe zburătoare. Motoarele lor vibrează, bubuie şi pulsează cu o energie impresionantă! Dar Patton va ajunge prea târziu. Cu ajutorul acestor maşini frumoase, voi îngenunchea Anglia.

Führerul privea fără să vadă, în timp ce contempla în imaginaţia sa vie perspectiva căderii Angliei. Clipea rar, ca o şopârlă. Apoi, creierul său le-a poruncit ochilor să privească din nou spre exterior.

— Ce spuneai?

— Vă spuneam că, în calitate de comandant al Grupului de Armate B, Rommel vă va informa mai întâi, pe scurt, prezentându-vă concepţia sa tactică. Apoi, dacă-mi veţi îngădui să adaug câteva cuvinte…

Rundstedt era cât pe ce să comită greşeala de a-l invita pe Hitler să-l întrerupă în orice moment şi să-i pună întrebări. Şi-a luat seama la vreme. Hitler s-ar fi simţit insultat, fiindcă avea oricum puterea să întrerupă ori de câte ori voia – şi o făcea frecvent, când avea chef sau când considera că este cazul.

Hitler şi-a aruncat ochelarii pe masă şi a înhăţat un mănunchi de creioane colorate puse la îndemână de un membru al personalului, pentru ca Führerul să poată trasa pe hartă semne şi

simboluri. Cât timp a vorbit, a tot răsucit şi chinuit creioanele.

— Perfect. Te ascult, Rommel. Sunt sigur că poţi să-mi explici de ce n-au fost alungate de pe capul de pod trupele anglo-americane care au debarcat acum zece zile. O să-mi spui, fără îndoială, ce măsuri ţi-ai propus pentru a le arunca fără întârziere în mare. Ai înţeles? Fără nici o întârziere!

Şi-a ridicat privirea, examinând tavanul şi pereţii. Rommel îl cunoştea bine pe Führer şi îşi dădea seama că liderul nu era încă pregătit să-l asculte – se asculta numai pe sine. Hitler, care voia să regizeze scena în condiţiile stabilite de el, a continuat:

— Am străbătut un drum lung împreună cu Statul meu Major, în condiţii grele, ca să venim, la cererea voastră, în locul ăsta uitat de Dumnezeu. Sunt pentru prima oară aici, la postul de comandă Wolfsschanze II, care îmi aminteşte de lucruri dureroase...

Postul fusese construit pentru a servi ca bază, de unde el, Hitler, să poată conduce direct invadarea şi cucerirea Angliei, deşi considera că fusese amplasat mult prea departe de ţărm. Führerul s-a întors cu faţa spre hartă. A arătat cu mâna stângă poziţia îndepărtatului punct de comandă de la Margival, instalat la nord-est de Paris, la aproximativ o sută de kilometri.

— Iată, ne aflăm la peste o sută de kilometri distanţă de Calais şi la trei sute de Caen. În realitate, nu ne aflăm nicăieri. Buncărele sunt încăpătoare şi camuflate cu grijă, după cum observaţi; încăperile, bine mobilate; în camerele de lucru s-au aşternut covoare. Postul e confortabil, da-da, foarte confortabil. Ei bine, dacă putem să-i azvârlim pe yankei şi pe britanici în mare – V-1 şi V-2 şi avioanele cu reacţie, precum şi celelalte arme noi vor intra în acţiune –, britanicii se vor milogi să obţină un armistiţiu. Va fi un armistiţiu în termenii dictaţi de noi şi, din acest loc, eu voi dirija ocupaţia, iar de va fi nevoie, invadarea Angliei. Şi-a înfipt în hartă arătătorul mâinii stângi şi a continuat: Din păcate, postul e prea departe de ţărm. Jodl, de ce l-am construit aici? De ce nu e în apropiere de Amiens sau chiar de Abbeville? Cine a fost nărodul care a luat această hotărâre acum patru ani?

Şeful Operaţiunilor de la Statul-Major al lui Hitler, Generaloberst Jodl, stătea pe partea dreaptă, cu mâinile sprijinite de spătarul celui de-al doilea scaun din lungul şir aflat pe acea

latură a mesei. Se foia jenat şi încurcat. Nu era prima dată când i se cerea să răspundă cu tact la o întrebare intempestivă pusă de Führer.

Viclean şi abil, Jodl îşi câştigase poziţia înaltă datorită, în special, capacităţii sale stranii de a anticipa dorinţele lui Hitler. Jodl gândea cu câteva secunde înaintea lui. După cât se ştia, nu fusese niciodată în dezacord cu punctele de vedere ale Führerului, oricât de iraţionale sau ridicule ar fi fost acestea; în plus, avea un talent deosebit de a amesteca situaţii, oameni şi informaţii de o manieră care evidenţia superioritatea intelectului lui Hitler. Jodl era un sicofant aproape perfect – de altfel, nu se deosebea în această privinţă de şeful Marelui Stat-Major al lui Hitler, feldmareşalul Wilhelm Keitel, care coordona Cartierul General Wolfsschanze I, situat în interiorul Germaniei, la Rastenburg, în Prusia Răsăriteană. De obicei, Jodl învăluia cu grijă şi de la mare distanţă punctul nevralgic înainte de a-l aborda.

— Mein Führer, Wolfsschanze II pare cam depărtat de ţărm; totuşi, este bine amplasat între Paris şi Bruxelles, fiind, prin urmare, aproape de sediul guvernelor din ambele ţări. Apoi, nu sunt de neglijat delectările sociale şi culturale oferite de cele două oraşe.

— Aha, te referi la bordeluri şi la altele de acest fel! a pufnit Hitler.

Jodl s-a decis să nu-i răspundă şi a continuat:

— În vremuri normale, pe calea aerului, se ajunge destul de lesne la Reims, care se află doar la şaizeci de kilometri spre est. Oricum, e mult mai bine decât să aterizezi la Metz, la o depărtare de două sute de kilometri, cum am făcut ieri.

— Dar acum nu trăim în vremuri normale, Jodl. Am fost informat că, zburând spre Reims, am putea fi interceptaţi de avioanele de vânătoare americane sau britanice.

— E adevărat, domnule. Ele escortează bombardierele de capacitate medie, însărcinate să atace sectorul în care sunt amplasate bazele de lansare pentru V-1 şi n-am vrut să riscăm nimic. Cele patru avioane ale noastre, Focke-Wulf Condors, ar fi constituit ţinte uşoare. Oricum, protecţia antiaeriană a fost unul dintre factorii determinanţi pentru amplasarea Cartierului General în acest loc. După cum vă daţi bine seama, mein Führer, un punct

de comandă de dimensiunile şi importanţa acestuia poate constitui o ţintă predilectă pentru un atac rapid cu desant şi, cu cât este la distanţă mai mare de coastă, cu atât devine mai puţin atrăgător pentru inamic. Ţinând cont de toţi factorii enumeraţi mai înainte, s-a luat hotărârea înţeleaptă de a amplasa Cartierul General de rezervă aici.

Hitler lovea uşor în masă cu pumnul său de creioane. Şi-a îndepărtat privirea de la hartă şi a fixat-o asupra lui Jodl.

— Dumneata îmi spui, aşadar, că hotărârea îmi aparţine. Şi, ca de obicei, a fost o hotărâre înţeleaptă. Greşesc cumva?

Fără să aştepte răspunsul, Hitler s-a întors, l-a ocolit cu privirea pe Rundstedt şi a aţintit-o asupra ofiţerului scund, îndesat, care stătea foarte drept în spatele acestuia.

— Ei, Rommel, lătră Hitler, treci la hartă şi explică-mi de ce nu i-ai aruncat înapoi în mare pe Montgomery şi pe americani şi cum şi când ai de gând s-o faci.

Generalul Hans Speidel, şeful de stat-major al lui Rommel, care se afla în stânga comandantului său şi nu putea fi luat niciodată pe nepregătite, i-a întins o baghetă de lemn.

Într-o atitudine semeaţă, Rommel l-a ocolit pe Rundstedt şi s-a oprit la doi paşi de Hitler şi de hartă. Şi-a pocnit cu un ţăcănit scurt călcâiele cizmelor înalte şi foarte lustruite şi l-a salutat pe Führer cu o uşoară înclinare a capului. Apoi, vârful baghetei s-a fixat pe hartă la Caen. În vocea plăcută a lui Rommel, cu accentul ei suab, se simţea o discretă vibraţie de nervozitate, în timp ce deplasa bagheta şi vorbea despre zona capului de pod, care se întindea de la Caen şi râul Orne, la est, până la Peninsula Cotentin şi Cherbourg, la vest

Pentru Rommel era limpede că inamicul avea intenţia să-şi consolideze şi să-şi extindă capul de pod, pentru a-l utiliza ca trambulină în vederea lansării unui atac ulterior spre interiorul Franţei – spre Paris, probabil. Ca să izbutească, inamicul trebuia mai întâi să izoleze Peninsula Cotentin şi să pună mâna cât mai rapid pe Cherbourg, pentru a deţine un port important, înzestrat cu o mare capacitate de debarcare a oamenilor şi proviziilor.

— Sub protecţia aviaţiei sale foarte puternice, inamicul se întăreşte datorită portului pe care l-a adus la Arromanches. Forţele noastre aeriene şi navale nu sunt în situaţia, în special pe

timpul zilei, să incomodeze duşmanul, care deţine o incontestabilă superioritate aeriană. În consecinţă, efectivele forţelor inamice de pe capul de pod sporesc într-un ritm incomparabil mai rapid decât efectivele noastre, care primesc întăriri insuficiente.

Fără să-şi desprindă ochii de pe hartă, Hitler a izbucnit:

— Normandia nu constituie un cap de pod. E doar o ocupare temporară a teritoriului nostru.

— Desigur, mein Führer, a convenit Rommel. Dar din cauza superiorităţii imense, uneori copleşitoare, pe care o deţine inamicul în aer, eu n-am putut să-mi organizez îndeajuns de repede Corpul 1 Panzer, Brigada 7 Nebelwerfer şi Corpul de armată Antiaerian, pentru a contraataca trupele inamice imediat după debarcare. În timpul zilei, circulaţia noastră – pe şosele, pe linia ferată sau în câmp deschis – e blocată în întregime de avioanele de vânătoare-bombardament şi de formaţiunile de bombardiere. Ca urmare, deplasarea trupelor noastre pe câmpul de luptă este aproape paralizată, în timp ce inamicul manevrează cum doreşte. Toate punctele obligatorii de trecere din spatele frontului sunt atacate fără încetare şi aprovizionarea trupelor cu muniţie şi petrol devine extrem de dificilă. Chiar şi deplasările unor unităţi mici – de artilerie sau de tancuri – pe câmpul de luptă sunt supuse imediat unor atacuri devastatoare din văzduh. În timpul zilei, unităţile de luptă şi Cartierele Generale sunt nevoite să se adăpostească în zone împădurite, pentru a scăpa de bombardamentele continue ale aviaţiei.

Rommel nu se uita la chipul solemn al lui Hitler. Ochii săi fixau harta, în timp ce zugrăvea necruţător – pentru Hitler, dar şi pentru Jodl şi membrii Statului-Major OKW (Înaltul Comandament German) faţă de care ofiţerii combatanţi nutreau un imens dispreţ – tabloul negru, real, faptic, al situaţiei de pe front. Indivizii aceia stăteau la distanţă, adăpostiţi în masivul lor Cartier General din vecinătatea reşedinţei Führerului de la Berchtesgaden, se jucau cu hârtiile şi cu teoriile lor şi luau decizii operative, pe care Rommel şi generalii săi trebuiau să le execute pe câmpul de luptă. Rommel, care se considera încătuşat de idioţeniile lui Jodl şi ale Statului său Major, vedea în această informare un prilej minunat pentru a le băga în scăfârliile lor de beton ideea că

situaţia de pe teatrul de război din Normandia e foarte gravă.

El a continuat neînduplecat:

— Inamicul dispune de şase sute patruzeci de tunuri de calibru mare pe vasele de război, care se află la o distanţă de patru până la cinci kilometri în largul ţărmurilor, nestingherite de nici un submarin de tip U sau E. Tirurile rapide executate de aceste tunuri sunt atât de eficiente, încât orice operaţiune a infanteriei sau a tancurilor din raza lor de acţiune devine imposibilă. Americanii au în dotare mult armament şi material de război nou; tehnica lor de luptă este net superioară celei a diviziilor noastre. Formaţiunile inamice de blindate trag la o distanţă de două mii trei sute de metri, utilizează cantităţi enorme de muniţie şi se bucură de un excepţional sprijin de aviaţie. Trupele de desant aerian sunt utilizate în asemenea cantităţi, încât unităţile pe care le atacă luptă din răsputeri să le respingă. Iar când sunt lansate în interiorul teritoriului, în locurile neocupate de trupele noastre, unităţile de desant aerian se îngroapă la teren şi nu mai pot fi dislocate de infanteria care atacă fără sprijin de artilerie.

Rommel şi-a continuat implacabil expunerea:

— Trebuie să ne aşteptăm şi la alte lansări de desant, îndeosebi în zonele necontrolate de noi. Din nefericire, aviaţia noastră n-a fost în stare să intervină împotriva acestor formaţiuni, aşa cum se intenţionase iniţial. Datorită aviaţiei sale, inamicul are capacitatea de a ne imobiliza pentru multe zile unităţile mobile şi de recunoaştere, mein Führer, încât situaţia noastră începe să devină extrem de critică.

Vârful baghetei a părăsit harta şi s-a sprijinit între tălpile lui Rommel pe covor. Litania sa cu informaţii sumbre se încheiase. Acum aştepta reacţia lui Hitler.

Hitler îl ascultase fără să-l întrerupă.

— Aş dori să mai aflaţi, mein Führer, adăugă Rommel, oarecum descumpănit de tăcerea lui Hitler, un lucru deosebit de încurajator.

— A, bine, mormăi Hitler, speram eu să ai şi ceva pozitiv de relatat.

— Trupele din toate tipurile de arme luptă cu o formidabilă tenacitate şi combativitate, în ciuda imensei risipe de muniţie pe

care o face inamicul. Ostaşii mei de şaptesprezece şi optsprezece ani se bat furibunzi, ca nişte lupi turbaţi. Dar am nevoie disperată de întăriri, dis-pe-ra-tă, mein Führer.

Hitler şi-a înălţat privirile spre generalul său cel mai popular, mai mediatizat:

— Te ascult, aşa cum ascult şi pledoariile generalilor mei de pe frontul de est, care îi înfruntă pe sovietici.

Rommel ripostă:

— Dar aceşti generali nu se află în situaţia noastră. Trei divizii Panzer cu efective complete stau în rezervă la nord de Sena şi nu fac nimic, când ele ar trebui să fie în Normandia şi să lupte!

Hitler s-a ridicat brusc în picioare şi scaunul a zburat de sub el. S-a răsucit spre hartă, cu faţa devastată de furie. A strigat izbind cu pumnul în Canalul Mânecii, la Calais:

— Dar generalii mei de pe frontul de est nu au în faţă o armată inamică de peste un milion de oameni, pregătită să ne atace în zona Pas-de-Calais, unde se vor deplasa cele trei divizii Panzer când se va declanşa atacul. Îndepărtează Grupul de Armate Patton şi îţi dau voie să disloci în Normandia întreaga Armată a XV-a. Până atunci însă te vei bate cu ceea ce ai! Trebuie să lupţi cu ceea ce îţi pun la dispoziţie. Şi trebuie să învingi, apărând cu dârzenie fiecare metru pătrat de pământ!

S-a întors şi s-a prăbuşit pe scaunul pe care Jodl îl culesese de pe jos, discret şi rapid, şi-l aşezase la locul lui. Hitler a suspinat, trăgându-şi sufletul după repriza de răcnete. Spuse cu o voce stinsă:

— Repet întrebarea: Cum îţi propui să-i arunci înapoi în mare pe anglo-americani?

Rommel nu s-a lăsat intimidat:

— Fără întăriri şi fără Luftwaffe, îmi este imposibil, mein Führer. Tot ce planific trebuie să primească întotdeauna aprobarea generalului-colonel Jodl şi a Statului său Major. Sunt general combatant, dar nu pot întreprinde nimic fără aprobarea OKW-ului. (S-a întors o clipă şi l-a privit în ochi pe Jodl, dezvăluindu-şi amărăciunea şi ura) Îmi propun să-mi concentrez infanteria la Caen, sprijinită de tunurile antitanc de 88 mm, plus cele antiaeriene de calibrul 88 mm, din dotarea Luftwaffei, care nu sunt sub comanda mea, deşi ar trebui să fie – şi e regretabil că

nu sunt. Apoi îmi propun să-mi grupez diviziile Panzer la vest de Caen, dar în afara razei de acţiune a bateriilor de pe navele inamice. Bagheta lui a început să se deplaseze din nou pe hartă. Hitler îl urmărea cu atenţie. Voi lăsa inamicul să avanseze spre sud, apoi voi executa o lovitură în flancul său şi voi purta lupta dincolo de bătaia tunurilor de pe vase.

— Cum rămâne cu portul pentru aprovizionare, Mulberry, pe care l-au adus la Arromanches? Montgomery va primi alimente, muniţii, trupe proaspete şi tancuri prin acest port. Aici e punctul său slab. Dacă o să capturezi sau o să nimiceşti Mulberry şi portul transportabil de la vest, din sectorul american, atunci o să pui capăt înaintării lui Montgomery şi a americanilor.

Rommel a zâmbit pentru prima dată.

— Exact, mein Führer. După ce voi câştiga bătălia aici, la limita razei de acţiune a tunurilor navale, voi lansa cu blindatele un atac fulgerător, irezistibil, şi voi cuceri Bayeux, Arromanches şi Mulberry. Când coloana mea de blindate va reuşi străpungerea, inamicul va intra în derută şi nu va mai fi în stare să ceară navelor deschiderea focului de teamă să nu fie lovite trupele proprii şi tehnica lui de luptă.

Rommel a văzut cu coada ochiului cum Jodl se uită spre ofiţerul de stat-major din dreapta lui şi rânjeşte batjocoritor. „Nemernicul!“ gândi el. Rommel ştia că scârba de Jodl nu-i va aproba niciodată planul. Poate, înainte de a interveni Jodl, Führerul va avea o reacţie pozitivă. Însă până să apuce Hitler să vorbească, sirena comandamentului a umplut încăperea cu vaierul ei care anunţa alarma aeriană. Ţipătul strident şi asurzitor a făcut imposibilă continuarea discuţiei.

Hitler s-a ridicat ca un robot. Pantalonii cafenii ai uniformei sale erau şifonaţi. S-a întors şi s-a îndreptat spre uşă, cu mâinile încleştate în faţă, cu meşa căruntă căzută pe frunte. Cunoscuta mustaţă mică, tăiată scurt, se mişca, în timp ce Führerul încerca să îndepărteze cu limba nişte resturi de mâncare dintre dinţii din faţă. Îşi ridica privirea fixată în pământ doar pentru a vedea semnul aghiotantului, care îi indica drumul spre adăpostul antiaerian, în care au intrat după Führer toţi cei din sala de conferinţe.

Rommel a pătruns în adăpostul puternic luminat, cu pereţii

văruiţi, cu fotolii şi sofale puse la întâmplare şi a observat că stenografii nu se aflau în grup. Dacă voia să-i spună lui Hitler ceva care să nu fie consemnat, acum era momentul. S-a apropiat de Hitler, care rămăsese în picioare şi se uita la un portret de-al său fixat pe perete. Când a încetat sunetul sirenei, Rommel s-a hotărât.

— Probabil, e un raid care vizează una dintre bazele de V-1, mein Führer. Nu cred că vom sta aici prea mult. Apoi, precipitat: Domnule, sunt de multă vreme alături de dumneavoastră…

Hitler s-a întors şi l-a privit în faţă.

— Da, aşa e, Rommel. M-ai slujit bine încă de pe vremea în care comandai garda mea personală şi răspundeai de siguranţa mea. De atunci şi până acum ai parcurs un drum lung. Dar, chiar şi aşa, există oameni, ca Rundstedt, care consideră că nu eşti potrivit pentru posturi superioare de comandă. Ştii asta?

Hitler nu rezista tentaţiei de a băga zâzanie între generali. Dar Rommel era hotărât să-şi spună păsul.

— Mein Führer, prevăd că Wehrmachtul dumneavoastră se va prăbuşi pe toate fronturile, în răsărit şi, fără îndoială, aici, în Normandia. Forţele inamicului sunt atât de mari, încât nu vom fi în stare să le împingem în mare. N-are nici un rost să mai continuăm astfel. A sosit, cu siguranţă, momentul de a lua în considerare o soluţie politică.

Hitler a sărit în picioare clocotind de indignare.

— Presupun că nu-mi propui încheierea unui armistiţiu, mai ales mie! Politica războiului nu e de competenţa ta. Obligaţia ta e să rezişti invaziei. Şi-a apropiat faţa de Rommel şi i-a şuierat: Să nu mai aud aşa ceva, ai înţeles?

Respiraţia matinală fetidă a Führerului l-a făcut pe Rommel să se tragă un pas înapoi.

— Înţeles, mein Führer. Cum spuneţi dumneavoastră. Dar aş dori să vă mai fac o propunere.

Exasperat, Hitler şi-a ridicat privirea în tavan.

— Bine-bine, dă-i drumul!

— O vizită pe liniile frontului din Normandia. Faptul că v-ar vedea acolo ar însemna enorm pentru moralul ostaşilor. Churchill a făcut o asemenea vizită şi cu rezultate impresionante.

— Să nu mi-l arunci în obraz pe porcul ăla de Churchill, mârâi

Hitler printre dinţii încleştaţi. Şi-apoi am de făcut lucruri mult mai importante decât să mă fâţâi pe liniile frontului de-aici sau din Est. Locul meu este la Berchtesgaden sau la Rastenburg.

„Şi cât mai departe posibil de orice risc de a fi ucis sau rănit“, gândi Rommel, constatând – pentru a câta oară! – că bărbatul din faţa lui era un laş.

În acel moment, clădirea s-a zguduit şi podeaua a tremurat sub tălpile lor. Bombele de calibru mare lansate de douăzeci şi patru de avioane inamice explodau la un kilometru spre sud pe platforma de lansare a rachetelor V-1.

— Doamne! gâfâi Hitler cu ochii dilataţi de spaimă, şi degetele i s-au strâns ca o menghină pe antebraţul lui Rommel. O să cadă o bombă chiar pe acoperişul adăpostului! (S-a uitat în tavan.) N-o să se prăbuşească, sunt sigur.

— Nu, nu, mein Führer. Nu vă neliniştiţi. Bombardierele nici nu ştiu, probabil, că postul de comandă se află aici. E bine camuflat. Sunteţi în deplină siguranţă.

Hitler şi-a scos batista cu mâinile tremurânde şi şi-a şters faţa de transpiraţie.

— Am trecut prin atât de multe încercări şi încă mai sunt atâtea de făcut pentru Reich. Nu-i momentul să mor şi nici locul potrivit.

Rommel a continuat să-l liniştească.

— Aveţi o viaţă lungă înaintea dumneavoastră, mein Führer, spuse el în timp ce gândea: „Da, mă aflu în prezenţa unui laş. Un bărbat demn de dispreţ, care a trimis la moarte sute de mii de oameni, dar se teme cumplit pentru viaţa sa.“

După ce s-a liniştit, Hitler s-a întors să-şi privească din nou portretul. Rommel se săturase până peste cap. S-a înclinat scurt spre liderul preocupat de sine şi, cu un ţăcănit de-abia perceptibil al călcâielor, a făcut stânga-mprejur şi s-a îndreptat spre Speidel, de partea cealaltă a încăperii.

Pentru Speidel, feldmareşalul şi-a luat o mască optimistă. I-a spus cu voce scăzută:

— Am avut o scurtă conversaţie cu Führerul. Modul în care am abordat problema i s-a părut corect. Agreează ideea contraofensivei şi planurile noastre agresive. Rommel nu simţea nevoia să-i comunice lui Speidel ce se spusese cu adevărat în

timpul discuţiei. Era mai bine să-i servească o versiune optimistă.

Dar şi Speidel dispunea de informaţiile lui:

— Am înţeles că Führerul va lua masa singur. Va înghiţi pilule, medicamente şi orez. Un meniu de necrezut! Sprâncenele lui înălţate exprimau neîncrederea.

— E bine s-o ţii numai pentru dumneata, observă Rommel, în timp ce sirena anunţa încetarea alarmei. Când vaierul ei continuu s-a oprit, i-a spus lui Speidel: Conferinţa se va încheia înainte de amiază. Hitler o să mănânce singur, iar eu nu suport să iau masa cu Jodl şi clica lui. După consfătuire îi voi prezenta Führerului omagiile mele şi apoi vom pleca spre La Roche-Guyon. Te rog, transmite-i subofiţerului Daniel să se pregătească. O să ne oprim şi o să servim masa în vreun sătuc de pe drumul spre sud.

După ce au revenit în sala de conferinţe, Rundstedt a vorbit din nou, cerând împuternicirea de a executa o retragere disciplinată în fortăreaţa Cherbourg. Hitler a acceptat cu părere de rău propunerea, dar a pus condiţia ca trupele sale să se bată pentru fiecare palmă de pământ în timpul retragerii. A ordonat ca trupele care deţineau fortul şi portul să reziste cât mai mult cu putinţă – cel puţin până la mijlocul lui iulie.

Aşa cum prevăzuse Rommel, conferinţa s-a încheiat la 11:56, imediat după ce comandantul Corpului armelor V-1 a raportat plin de mândrie că de la 12 iunie până atunci fuseseră lansate împotriva Londrei o mie de bombe zburătoare fără pilot. Cifra extrem de umflată avea menirea să aducă bucurie în inima lui Hitler, precum şi o decoraţie pentru comandantul acestui corp.

Rommel şi-a luat rămas bun de la Führer, explicându-i că prezenţa lui la Cartierul său General şi pe front e absolut necesară. Evident, Hitler s-a simţit uşurat văzându-l că pleacă.

Programul prevedea o vizită a lui Hitler la câteva baze de lansare a bombelor V-1, astfel încât să fie văzut în presa germană cum le admiră. Turneul n-a mai avut loc. La puţin timp după ce Führerul îşi terminase masa frugală, un V-1 lansat de la o bază din apropiere a scăpat de sub control, s-a prăbuşit peste un buncăr din Wolfsschanze II, şi explozia a produs un adevărat cutremur. Hitler şi membrii suitei sale n-au fost răniţi, dar Führerul şi-a ieşit iarăşi din minţi de spaimă. Programul s-a anulat. El a plecat imediat spre Berchtesgaden şi n-a mai pus niciodată piciorul în

Wolfsschanze II, la Margival, sau altundeva în Franţa.

Informaţia privind incidentul îi aştepta pe Rommel şi pe Speidel în La Roche-Guyon, unde au ajuns puţin după ora 3:00.

Rommel n-a avut nici o reacţie. Speidel a blestemat, totuşi, exprimându-şi regretul că bomba zburătoare n-a căzut în capul omului pe care avea să-l descrie colegilor săi, în cursul aceleiaşi zile, ca pe un bătrân hachiţos, ce se apropia cu repeziciune de pragul nebuniei furioase.

18-22 IUNIE 1944

Generalul-locotenent George Smith Patton Jr. stătea în picioare în faţa hărţii turistice Michelin a Franţei, la scara 1:1 000 000, pe care o fixase cu mâna lui pe peretele punctului de comandă de la Peover Hall, conacul izolat, ce se afla la şaisprezece kilometri sud de Manchester, unde se stabilise împreună cu Cartierul său General la ordinul lui Eisenhower. Unde fusese exilat, după opinia lui Patton.

— Uită-te aici, Codman, uită-te aici! Vocea înaltă, piţigăiată părea neverosimilă la un asemenea bărbat înalt şi solid. Şi-a îndreptat degetul spre zona Caen, unde, în acea dimineaţă, un funcţionar marcase, cu ace de gămălie şi aţă, liniile frontului: Monty avea ca obiectiv ocuparea Caenului în prima zi a debarcării, Ziua Z, şi, poftim, au trecut douăsprezece zile, iar vrăbiuţa afurisită tot nu l-a dus la îndeplinire. Ia aminte ce-ţi spun, Codman, în Sicilia l-am scos din impasul de la Messina şi dacă în Ziua Z aş fi comandat trupele eu, şi nu Monty, aş fi cucerit Caenul din prima zi. Ţii minte informările alea nesuferite, fir-ar ale naibii să fie, din ajunul Zilei Z de la Cartierul său General, la Şcoala St. Paul din West Kensington? Dumnezeule, ce plictiseală! Monty trăncănea întruna despre nevoia de a acţiona rapid şi de „a ataca năprasnic“. Şi iete-te, bestia mică s-a blocat tocma’ în faţa

Caenului. Germanii au transformat locul ăsta blestemat în fortăreaţă.

Aghiotantul său, căpitanul Charles Codman, îşi cunoştea bine generalul şi, ca şi acesta, avea simţul umorului.

— Mi se pare că amândoi sunteţi blocaţi, domnule.

Patton s-a întors şi l-a privit pe aghiotant prin ochelarii de citit.

— Poţi s-o mai spui o dată. Stau în locul ăsta uitat de Dumnezeu de la începutul lui februarie – sunt comandantul Grupului 1 de Armate american, un grup fictiv, menţinut în vederea lansării unui atac peste Canalul Mânecii cu trupele mele de un milion şi ceva de oameni. Ce cacealma! Eu ar fi trebuit să conduc forţele americane la capul de pod, nu Bradley. Şi-acum aş fi fost acolo – dracu' să-i pieptene – şi nu mi-aş mai toci curul la Peover Hall. Şi-a înălţat privirea spre tavanul lambrisat din străvechiul conac, care fusese, vreme de sute de ani, reşedinţa mai multor familii. Apoi şi-a îndreptat din nou ochii spre hartă.

— Dracu' să-i pieptene, mi-aş pili şi colţii numai să fiu acolo! Războiul ăsta o să se termine înainte ca Montgomery sau Bradley să mă lase să particip din nou la luptă.

Ca să se liniştească, a întins mâna şi a mângâiat capul alb al lui Willie, buldogul englez de care nu se despărţea niciodată. Patton îl găsise pe Willie într-un coteţ, cu ocazia uneia dintre multele sale vizite la Londra, unde se desfăşura întreaga planificare pentru invadarea Normandiei – Operaţiunea Neptun – şi pentru eliberarea Europei – Operaţiunea Overlord.

Uitându-se la hartă, mintea lui Patton s-a întors înapoi în timp la Palermo şi la ziua fatală, 22 ianuarie 1944. Atacat în presă şi în Congres, căzut în dizgraţie din cauza faimosului incident al pălmuirii unui soldat, Patton fusese îndepărtat de la comanda armatei americane din Sicilia. În acea zi, Patton primise ordinul de marş în termenii cei mai vagi. Comunicarea de acţiune suna astfel:

> *S-au emis ordinele prin care sunteţi eliberat de însărcinările de pe acest teatru de război, urmând a primi altă misiune în Marea Britanie. Vă cerem să vă deplasaţi la NATOUSA, în Alger, pentru noi ordine.*

Acum, Patton ştia că subalternul său din Sicilia, generalul Omar Bradley, trebuia să fie comandantul armatei americane în

Operaţiunea Neptun şi, de asemenea, că egalul şi rivalul său la glorie din Sicilia, Montgomery, va comanda trupele terestre ale invaziei. Patton era distrus. Dar, în acelaşi timp, recunoştea că în ordinul de deplasare cuvintele „urmând a primi o altă misiune în Marea Britanie“ exprimaseră, probabil, adevărul. Cuvântul „misiune“ era unul dintre cele mai semnificative în vocabularul colorat al lui George Patton.

Pe 26 ianuarie, Patton sosise la Londra şi se prezentase la Eisenhower, care îl anunţase că va deveni comandantul Armatei a III-a, o armată care, după câte ştia el, se afla încă în Statele Unite în subordinea generalului Hodges. Eisenhower i-a dat instrucţiuni vagi. I se promitea *de facto*, după cum simţise Patton, postul minor de comandă militară al unei armate care avea să devină operaţională la o dată obscură, îndepărtată de Ziua Z.

În următoarele luni până la Ziua Z şi câteva săptămâni după, Patton avusese misiunea de a juca rolul major într-o manevră uriaşă de inducere în eroare a inamicului – Operaţiunea Fortitude –, menită să faciliteze succesul Operaţiunii Neptun. Patton fusese ales ca jucător principal, deoarece era singurul general care se bucura de respectul nemţilor. Datorită succesului său militar din Sicilia, germanii se vor lăsa convinşi că el se află în avangarda oricăror formaţiuni de luptă trimise peste Canalul Mânecii, pentru a lua cu asalt plajele franceze. Dacă voiau ca existenţa Grupul 1 de Armate american (FUSAG – First United States Army Group) să devină credibilă, generalul care deţinea comanda trebuia să fie cunoscut şi apreciat de germani. La modul ideal, el va fi pandantul lui Rommel, generalul german faţă de care Aliaţii nutreau o mare admiraţie.

Patton, aşadar, reprezenta soluţia optimă pentru a conduce FUSAG-ul în cadrul Operaţiunii Fortitude, creată pentru a masca obiectivul Operaţiunii Neptun, punctul esenţial şi unic al forţelor de invadare. Operaţiunea Fortitude Sud presupunea crearea fictivă a unui întreg grup de armate alcătuit dintr-un milion de oameni şi cincizeci de divizii concentrate în sud-estul Angliei, în apropiere de ţărmul Canalului Mânecii. Ideea era să-i convingă pe germani că FUSAG-ul va declanşa lovitura principală în zona Pas-de-Calais şi că atacul din Normandia al celor două grupuri de armate reale, care se concentrau în sudul Angliei, Grupul 21 de

Armate, de sub comanda lui Montgomery, şi Grupul 1 de Armate american, condus de Bradley, constituia o simplă diversiune.

Hitler îşi încartiruise Armata a XV-a, cea mai puternică de pe frontul de vest, exact în Pas-de-Calais. Operaţiunea Fortitude avea rolul de a ţine în loc această armată în timpul desfăşurării Operaţiunii Neptun şi cât mai mult după aceea, adică până la 20 iulie 1944.

Şi astfel, la câteva zile după ce se prezentaseră la Eisenhower, Patton şi experimentatul său Stat-Major al Armatei a III-a au fost instalaţi la Peover Hall. Nu instalaţi, ci exilaţi.

La 1 martie, organizarea Statului său Major se încheiase (aici trebuie inclusă şi achiziţionarea lui Willie). Armata a III-a se găsea într-un stadiu de tranziţie şi se pregătea pentru deplasarea de la Fortul Sam Houston, de lângă San Antonio, Texas, la locul de adunare din Anglia, unde noul general şi ofiţerii săi capabili vor instrui temeinic trupele. La antrenamentul de luptă urmau să participe şi celelalte unităţi care-i vor fi repartizate la momentul potrivit. În punctul de comandă de la Peover Hall, Patton ţinea zilnic conferinţe cu Statul-Major, elabora tactica şi lua hotărâri logistice şi administrative.

Patton era nefericit pentru că fusese lăsat deoparte, la Peover Hall. Totuşi, pe la începutul primăverii, generalul a simţit o oarecare satisfacţie când a aflat că inducerea în eroare a inamicului începea să producă efecte asupra serviciilor de informaţii germane. Până în martie, agenţii raportaseră şefilor lor că Patton e în Anglia. FHW (Fremde Heer West), acea secţiune a evaluării cercetării informative de la Marele Stat-Major German, care răspundea de Aliaţii din Vest, afirmase, într-un buletin din 20 martie 1944, că „generalul Patton, care a fost folosit mai înainte în Africa de Nord şi se bucură de o deosebită preţuire datorită capacităţii sale, se află acum în Anglia.“ Armee Gruppe Patton (Grupul de Armate Patton), numele pe care-l dăduseră nemţii forţei sale fictive în curs de constituire, a început să apară cu regularitate în rapoartele întocmite de FHW.

Pe la 18 iunie, în timp ce stătea în faţa hărţii, Patton aflase din rapoartele informative „Ultra“ şi ale altor servicii de contrainformaţii că Hitler şi Rommel se aşteptau – fără nici o umbră de îndoială – ca Armee Gruppe Patton să traverseze în

orice moment Canalul Mânecii şi, de aceea, menţineau Armata a XV-a germană în zona Pas-de-Calais, scoţând-o astfel din Bătălia Normandiei.

Cu toate acestea, Patton, în vârstă de cincizeci şi opt de ani, considerat general bătrân după standardele Aliaţilor, se simţea profund nefericit „tocindu-şi curul“ în Anglia.

În dimineaţa aceea, în timp ce Patton cerceta harta Michelin, bărbatul pe care el îl invidia atât de mult, generalul Sir Bernard Montgomery, studia atent, la Cartierul General din Normandia, hărţile tactice întinse pe masa din rulota capturată în Africa de Nord de la un general german. Îi transmisese generalului Sir Miles Dempsey, comandantul Armatei a II-a anglo-canadiene, ordinele sale de a organiza un nou atac împotriva Caenului. Dempsey urma să ocupe Caenul şi să formeze flancul estic puternic al grupului de Armate, continuând politica de a atrage în sectorul său diviziile de rezervă ale inamicului. Montgomery plănuise să ocupe Caenul printr-o dublă învăluire, asaltând cu trupele sale, din două direcţii opuse, oraşul bine fortificat.

Privind prin ochelari una dintre hărţi, Montgomery şi-a înfipt degetul în Arromanches şi i-a spus şefului său de stat-major, generalul-maior „Freddie“ de Guingand, care-l urmărea întotdeauna foarte atent:

— Situaţia porturilor Mulberries (Dudele) îmi dă dureri de cap. N-avem decât două şi dacă le pierdem – distruse de inamic, de apă sau de altceva –, o să fim neputincioşi. Va trebui să evacuăm toate trupele pe care le avem acum pe plaje. Deci, trebuie să întreprindem ceva, Freddie, suntem prea vulnerabili.

Aceste masive porturi deplasabile prefabricate, concepute de Churchill, erau considerate esenţiale pentru reuşita invaziei. Două dintre ele fuseseră transportate peste Canal şi amplasate la puţin timp după Ziua Z, unul lângă plaja Omaha, deţinută de americani, celălalt în dreptul plajei de la Arromanches, la nord de Bayeux, unde debarcaseră englezii. Porturile erau confecţionate din două sute de chesoane plutitoare de beton, cel mai mare având circa şase mii de tone, poduri plutitoare şi docuri. Fiecare port era protejat de furtună de vreo treizeci de vase, cargouri ieşite din uz şi nave de război vechi, tractate peste Canal şi scufundate pentru a servi drept dig de apărare împotriva valurilor. Deşi existau

aceste diguri Gooseberries (Agrişele, cum li se spunea), Montgomery rămânea preocupat de vulnerabilitatea nepreţuitelor porturi Mulberry.

— Te rog să-i transmiţi lui Brad ordinul de a curăţa Peninsula Cotentin şi de a cuceri portul Cherbourg cât mai curând posibil. Comunică-i raţionamentul meu, şi anume că eu consider urgentă capturarea portului Cherbourg pentru eventualitatea în care am pierde vreun Mulberry. Să-i mai spui că doresc ca el să realizeze o străpungere spre sud prin Granville, Avranches şi Vire, de îndată ce va dispune de trupe americane suplimentare. O să aibă ceva bătaie de cap. După mine, Avranches reprezintă cheia Peninsulei Brest.

Ordinul lui Montgomery anticipase evenimentele, pentru că în ziua următoare, 19 iunie, s-a abătut asupra plajelor Normandiei una dintre cele mai puternice furtuni din ultimele decenii, care a ţinut până pe 22 iunie. Valurile enorme au distrus complet portul Mulberry din zona americană, lucru de care se temuse Montgomery. Dar, parcă printr-o minune, portul de la Arromanches a rămas întreg, stricăciunile provocate fiind neînsemnate. La informarea din dimineaţa zilei de 21 iunie, Montgomery a aflat veştile proaste de la de Guingand.

— Deci, nu ne-a mai rămas decât unul, Freddie, a remarcat Montgomery. E singura noastră cale de comunicaţie prin care putem aduce la ţărm o mie de tone de provizii în fiecare zi, plus trupele. Dumnezeule, dacă Luftwaffe izbuteşte să-l distrugă sau dacă Rommel organizează o acţiune de străpungere cu unităţile Panzer… Aşa aş proceda dacă aş fi în locul lui Rommel. Aş concentra blestematele alea de tancuri şi aş executa o lovitură sinucigaşă direct spre Arromanches, ocolind portul Bayeux. Să le transmiţi şi asta lui Dempsey şi lui Bradley; de asemenea, aviaţia să fie în stare de alarmă permanentă, pentru a preîntâmpina eventualitatea unui atac-surpriză cu Panzerele, a unui Blitzkrieg.

— Permiteţi-mi, domnule, să vă comunic celelalte veşti neplăcute legate de furtună.

— Nu prea am chef să le ascult, Freddie, dragă băiete, dar, dacă insişti…

Montgomery şi-a scos bereta şi s-a prăbuşit pe fotoliul lui preferat. Tapiţerii germani făcuseră, fără îndoială, o treabă bună

pentru generalul lor.

De Guingand a citit dintr-un raport:

— În afară de distrugerea portului american Mulberry, s-au scufundat sau au fost grav avariate circa opt sute de nave de desant, remorchere, cargouri şi alte vase.

— Doamne sfinte, e mai rău decât în Ziua Z! Cum vor afecta toate astea aprovizionarea noastră peste Canal?

— Forţele maritime spun că în nici un fel, domnule. Au o mulţime de nave în locul din care au pornit astea.

— E-n regulă. Ce se întâmplă în Cotentin? Cum se descurcă Joe Collins? Acum este de maximă urgenţă ca el să captureze cât mai repede Cherbourgul.

Generalul-maior Joe Collins, din subordinea lui Bradley, comanda forţele americane din Peninsula Cotentin.

— El trebuie, pur şi simplu, să-l trosnească-n moalele capului pe inamic şi să termine odată.

De Guingand i-a răspuns optimist:

— Se descurcă mult mai bine decât se aşteptau, domnule. Evident, în peninsulă exista o divizie de infanterie care s-a retras cu puţin înainte de sosirea lor.

— Îmi place spectacolul ăsta! Trimite-i vorbă direct lui Collins şi o copie pentru Bradley. Transmite-i lui Collins să lanseze un atac decisiv, cum am spus.

— Regret, domnule, răspunse şeful său de stat-major, dar va trebui să traduc „să-l trosnească-n moalele capului“ pentru american. El n-o să priceapă despre ce naiba vorbiţi. Am să-i spun „să-i dea zor“ sau, cum ar zice George Patton, „să-şi mişte curul“.

— Bietul Georgie, reflectă Montgomery. Tare mă-ntreb cum îi merge stând în suc propriu la Peover Hall. Păcat, Freddie, mare păcat! Soldat de excepţie, un bărbat sclipitor, cel mai bun general de campanie pe care-l au americanii, şi el stă în suc propriu în Anglia. Cred că îl înnebuneşte faptul că nu-i aici…

— Să-i trosnească-n moalele capului, îi termină gândul de Guingand.

20 IUNIE 1944

Ori de câte ori revenea la castelul din La Roche-Guyon după o călătorie de inspecţie la dispozitivul de apărare a plajelor sau la bazele avioanelor proiectil V-1 din zona Pas-de-Calais, sau în sectorul Le Havre ori în linia întâi a frontului din Normandia, unde luptele deveneau din ce în ce mai înverşunate, Rommel contempla înfiorat frumuseţea locului şi era încântat că îl alesese ca sediu pentru Cartierul General al trupelor sale, Armee Gruppe B. După chinuitoarea Conferinţă a Führerului, alegerea i s-a părut şi mai fericită.

La începutul anului 1944, când preluase comanda Grupului de Armate B, Rommel hotărâse să scoată Cartierul General – instalat la acea dată la Fontainbleau – din opulenţa Parisului şi să-l amplaseze în condiţii de campanie, adică mai aproape de cele două armate din subordinea sa. Rommel considera că Parisul exercită o influenţă nefastă asupra oamenilor lui, care frecventau cabaretele, restaurantele, bordelurile şi teatrele. Mai grav era faptul că Parisul se transformase într-o vastă bursă neagră. Rommel nu bea, nu fuma, nu înjura şi nu suporta glumele grosolane. El considera că Parisul e un loc impropriu pentru activitatea Statului său Major. În plus, în primele zile ale lui ianuarie, Jodl îl vizitase pe Rundstedt în Franţa şi întocmise un raport de inspecţie devastator, raport care fusese adus la cunoştinţa tuturor comandanţilor de mari unităţi. Rommel însuşi fusese impresionat când îl citise:

> *Comandantul Armatelor de pe frontul de vest ar face bine să renunţe la Hotelul George al V-lea şi să se mute într-un post de comandă unde se vede cerul albastru, soarele străluceşte şi miresmele sunt mai proaspete. Statele-Majore de la eşaloanele inferioare şi cazarea ofiţerilor sunt un pericol nu numai pentru securitate, dar şi pentru atitudinile interioare şi pentru vigilenţă. Flacăra războiului lipseşte cu desăvârşire. Fotoliile adânci şi covoarele bogate invită la desfătări princiare. Până la 1 martie, toate Statele-Majore se vor muta în posturile lor de comandă. Din nefericire, chiar şi acestea au*

fost construite în mare măsură în apropierea unor castele splendide.

Rommel voise să utilizeze pentru Cartierul său General Wolfsschanze II, de la Margival. Era o construcţie amplă, situată, din păcate, la mare depărtare de front, într-un loc nefolosit, dar cu dotări, îndeosebi echipament pentru comunicaţii, bine întreţinute şi în perfectă stare de funcţionare. Totuşi, aşa cum se aşteptase, Führerul îi respinsese cererea. Ca alternativă, Rommel alesese castelul care fusese casa strămoşească a Ducilor de la Rochefoucauld din La Roche-Guyon, un sat pitoresc de pe malul nordic al Senei, la circa patruzeci de kilometri vest de suburbiile Parisului.

Când găsise această aşezare idilică, Rommel îşi adusese aminte de comentariile lui Jodl despre posturile de comandă stabilite în apropierea unor castele splendide. Totuşi, remarca nu includea posturile de comandă amplasate în castele mari. Oricum, Jodl ar putea, eventual, să cerceteze situaţia de la Paris; dar, nici o grijă, şeful Biroului de Operaţiuni n-o să se coboare până acolo încât să inspecteze un biet post de comandă din teritoriu.

Aşa că Rommel s-a decis. Castelul din La Roche-Guyon îi permitea să ajungă destul de lesne la toate punctele de sub comanda sa. Dacă pleca dis-de-dimineaţă cu automobilul lui marca Horch, putea să se ducă spre nord, în zona Pas-de-Calais, sau spre vest, în Normandia, şi să se întoarcă la castel la ora cinei sau, cel târziu, înainte de miezul nopţii.

În centrul satului La Roche-Guyon se găsea un han, *Aux Vieux Donjon*, cu un ciorchine de case şi de prăvălii în jur. La răspântie se înălţa monumentul eroilor căzuţi în primul război mondial. Dacă treceai de monument şi te îndreptai spre nord, pătrundeai pe Rue d’Audience – un drum de acces bordat de tei uriaşi, ale căror crengi groase se împleteau deasupra şoselei. Porţile înalte de fier cu vârfurile aurite de la capătul drumului de acces se deschideau spre curtea castelului. În apropierea porţilor se înălţa o biserică veche şi în fiecare dimineaţă la ora 6, dangătul clopotului anunţa Angelusul şi încetarea camuflajului pe timp de noapte.

Castelul domina satul. În spatele lui se înălţa semeaţă faţa albă a stâncii care forma marginea nordică a satului La Roche-

Guyon. Plăcile de ardezie negre-cenuşii de pe acoperişul bastionului ajungeau până aproape de nivelul crestei stâncii verticale, unde se vedeau ruinele vechiului Donjon. De sute de ani, din vremea normanzilor, Donjonul supraveghea cursul unduios al Senei şi procesiunea fără sfârşit a navelor şi barjelor.

În faţa şi la poalele castelului, grădina şi pajiştea se întindeau până hăt departe. Grajdurile erau ceva mai jos, spre stânga clădirii principale, iar porţile de fier care străjuiau intrarea în curte se aflau la dreapta. Întreg perimetrul domeniului era protejat cu spirale de sârmă ghimpată. În punctele-cheie ale Cartierului General au fost postate santinele. Mănunchiurile de ţevi ca nişte tuburi de orgă ale tunurilor antiaeriene de calibrul 88 mm se vedeau până la o distanţă apreciabilă.

Rommel îl invitase pe ducele de la Rochefoucauld să rămână la castel cu familia lui şi să locuiască la etajele de sus. Au acceptat, dar stăteau foarte rezervaţi. Totuşi, relaţiile dintre ei, Rommel şi ofiţerii superiori, care se mutaseră în restul clădirii, erau cordiale. În stânca din spatele castelului existau grote adânci şi tuneluri de unde, cu secole în urmă, se scosese piatra pentru construcţia castelului. Rommel le transformase în adăpost antiaerian şi amenajase acolo un centru de comunicare, birouri şi depozite de muniţii şi de armament.

Uşile franţuzeşti, înalte de nouă metri, ale intrării principale a castelului se deschideau spre un coridor cu zidurile acoperite de lambriuri din stejar. Pe pereţi se înşirau portretele strămoşilor familiei. Cabinetul lui Rommel era un salon spaţios cu tavanul înalt, situat la primul etaj. Uşile duble se deschideau spre o terasă cu tufe de trandafiri şi spre curte. Pe pereţii lambrisaţi cu lemn atârnau goblenuri şi tablouri în ulei.

În ziua în care a intrat în încăpere, i-a stârnit o mare curiozitate masa de lucru, o splendidă piesă de mobilier renascentist cu picioare fusiforme, care susţineau o placă de lemn lustruit, cu intarsii sofisticate. Acest obiect minunat îi aţâţase curiozitatea. Cu două sute cincizeci şi nouă de ani înainte, marchizul de Louvois, ministrul de război al lui Ludovic al XIV-lea, stătuse la ea şi semnase revocarea Edictului din Nantes, care acordase minorităţilor religioase dreptul de a-şi practica cultul şi de a deţine funcţii politice. În urma Actului Revocării, mii de familii

franceze luaseră calea exilului şi se stabiliseră în Germania şi în Anglia.

Rommel s-a aşezat la faimoasa masă de lucru şi i-a mângâiat suprafaţa foarte bine lustruită. Era 6 şi un sfert dimineaţa; abia îşi terminase, împreună cu Speidel, micul dejun în sufrageria bogat decorată, în care discutaseră, ca de obicei, despre problemele curente şi răsfoiseră rapoartele sosite peste noapte de la diversele unităţi de pe câmpul de luptă. După micul dejun, Rommel s-a dus în cabinetul lui însoţit de Speidel.

Rommel s-a instalat în fotoliu şi Speidel i-a spus:

— Am primit un semnal şi de la Hausser. Divizia 9 Panzer SS ar trebui să ajungă până mâine dimineaţă în zona de concentrare. Mai au de parcurs circa patruzeci şi opt de kilometri.

Rommel a clătinat din cap.

— Nu se pot deplasa la lumina zilei când se găsesc atât de aproape de front. Avioanele de vânătoare vor ieşi în număr mare, iar tancurile şi autocamioanele lui riscă să devină o pradă sigură. Ar fi bine să-i transmiţi lui Hausser un alt ordin, prin care să-i confirmi că nici unul dintre tancurile, transportoarele şi autocamioanele de luptă ale Diviziei 9 nu se va deplasa la lumina zilei. Asta ca să preîntâmpinăm vreun act de nesăbuinţă din partea lui. Au parcurs atâta amar de drum din Polonia până aici. Ar fi un dezastru dacă avioanele inamice i-ar distruge înainte ca ei să intre în acţiune. De îndată ce a 9-a se va regrupa în zona de concentrare şi Hausser va fi gata de acţiune, voi hotărî unde să-i aşez. Probabil, în flancul stâng al lui Sepp Dietrich, la sud-vest de Caen.

— Am să-i transmit numaidecât un semnal lui Hausser, domnule.

Speidel de-abia aştepta să ajungă în biroul său. Primise peste noapte un morman de rapoarte, aşa că avea foarte mult de citit. Le va selecţiona pe cele mai importante şi va reveni la Rommel ceva mai târziu în cursul dimineţii, pentru a-l informa şi pentru a le discuta.

Speidel se întorsese să plece, când a intrat căpitanul Hellmuth Lang, aghiotantul lui Rommel. Era împreună cu Rommel din martie. Feldmareşalul ceruse să i se dea un nou aghiotant care să fie „maior, ofiţer de Panzere, decorat cu distincţii înalte şi suab“.

Lang îndeplinea condiţiile, în afară de aceea privind gradul. El era căpitan. La gâtul lui se vedea *Crucea de Cavaler*, pe care o câştigase în calitate de comandant de tanc în Rusia.

— Vă rog să mă scuzaţi, Herr Feldmarschall, mesajul acesta a venit adineauri. Am considerat că e nevoie să-l vedeţi numaidecât.

Rommel a luat foaia lungă dactilografiată şi a început să citească. Şi-a înălţat uimit privirile spre Speidel.

— N-o să-ţi vină să crezi, Hans. Îţi aminteşti ce expresie avea Jodl când am propus să repliez spre sud trupele şi blindatele mele, ca să le scot din bătaia artileriei navale, şi să-mi creez premisele pentru atacarea portului Mulberry de la Arromanches? Ţii minte rânjetul de pe figura lui Jodl? Ei, ia uită-te aici.

I-a întins documentul peste masă. Speidel, înalt şi solemn ca o bufniţă, şi-a potrivit pe nas ochelarii rotunzi şi a citit cu repeziciune. Faţa i s-a destins într-un zâmbet.

— E semnată chiar de Hitler. E limpede că Führerul v-a ascultat cu atenţie. Însă documentul nu vă dă permisiunea de a vă replia spre sud, în afara bătăii artileriei navale. Speidel a rezumat punctele notabile: Se spune doar că dumneavoastră urmează să concentraţi o forţă combinată de Panzere şi infanterie în sectorul dintre St.Lô şi Caumont. Vor lua parte la asalt Diviziile 9 şi 10 SS ale Corpului Panzer SS care se află acum pe drum. Infanteria va fi formată din diviziile disponibile ale Armatei a VII-a. Diviziile Panzer SS vor constitui vârful de lance al atacului de îndată ce vor fi pregătite. Obiectivul dumneavoastră este să străpungeţi liniile şi să tăiaţi un coridor spre Bayeux şi spre coastă, să-i izolaţi pe britanici de americani, să-i „faceţi Dunkerque“ şi, totodată, să distrugeţi instalaţiile portuare de la Arromanches.

Rommel s-a ridicat în picioare înviorat. S-a îndreptat repede spre uşile franţuzeşti, deschizându-le pentru a lăsa să intre aerul dimineţii, parfumul trandafirilor şi primele raze de soare.

— Ştiu că nu mă lasă să mă retrag spre sud. În rest, sunt mulţumit. Mul-ţu-mit!

Rommel a rămas în cadrul uşii, privind pe deasupra grădinii, cu picioarele desfăcute, cu mâinile prinse la spate şi cu cizmele negre care străluceau în soare sub pantalonii de călărie cenuşii-

verzi. În deschizătura gulerului cu fireturi aurii, atârna *Crucea de Cavaler cu frunze de stejar şi diamante* (era primul ofiţer din armata germană care primise diamantele şi se mândrea cu asta). Sub ea se vedea decoraţia *Pour le Mérite*, distincţie atât de mult râvnită, dar atât de rar decernată, cea mai înaltă răsplată pentru vitejie, pe care o dobândise în primul război mondial pentru fapte de arme excepţionale şi măiestrie în luptă. Epoleţii aurii de feldmareşal sclipeau pe umerii lui înguşti şi o centură lată din piele îi încingea mijlocul peste tunica de campanie. Rommel era scund şi îndesat. Se deosebea net de prusacii şi aristocraţii înalţi care populau eşaloanele superioare ale Marelui Stat-Major German.

— Aşadar, Hans, trebuie să pregătim un plan. S-a răsucit brusc. Ochii lui albaştri şi limpezi scânteiau. l s-a adresat lui Lang: Găseşte-l pe generalul Hausser! Prinde-l la telefon. Să dai de el cât mai repede, oriunde s-ar afla!

— Am înţeles, domnule! Lang s-a întors să plece.

— Generalul Speidel şi cu mine ne ducem curând la punctul de comandă. Treci mai întâi pe acolo şi spune-le că am nevoie de un set de hărţi pentru zona St.Lô-Caumont – până la Caen şi spre nord, spre plaje. Să le pună la un loc şi să le aşeze pe masa de conferinţe. Apoi să mi-l găseşti pe generalul Hausser.

— Înţeles, domnule, spuse din nou Lang, ieşind cu paşi mari din încăpere.

Rommel a revenit râzând în cadrul însorit al uşii, atras acolo ca un câine bătrân de pata de soare de pe carpetă. Ochii săi contemplau pâcla uşoară a dimineţii şi puzderia de flori galbene şi roşii ce se deschideau, alintate de soarele dimineţii, în grădinile castelului.

A vorbit fără să se întoarcă:

— Ei, ce crezi Hans? Ce s-a-ntâmplat? Înfumuratul şi idiotul de Jodl a considerat că planul meu e o glumă. Şi iată, planul, cu toate detaliile, e semnat chiar de Hitler.

Speidel nu s-a clintit din loc. Şi-a încrucişat mâinile în faţă şi fruntea i s-a brăzdat.

— Am impresia că dumneavoastră şi Hitler v-aţi plasat pe un teren comun când a fost vorba de distrugerea portului Mulberry de la Arromanches. Cred că i-aţi pierdut sprijinul când aţi vorbit

de replierea prealabilă a tancurilor şi infanteriei dincolo de bătaia artileriei navale. Propunerea mirosea a retragere şi Führerul nu va da niciodată un ordin de retragere, chiar dacă s-ar obţine astfel un avantaj tactic.

Rommel şi-a depărtat din nou picioarele, prinzându-şi mâinile la spate.

— Ai perfectă dreptate, Hans. Cuvintele „retragere“ sau „cedare de teren“, pur şi simplu, nu există în vocabularul lui. Are oroare să dea un asemenea ordin şi, de aceea, şi-au pierdut viaţa zeci de mii de soldaţi germani. E cam scump preţul!

— Tot aşa va proceda şi de-acum înainte.

Rommel l-a aprobat cu o înclinare a capului.

— Exact. Şi-a descleştat mâinile. Şi-a dus instinctiv mâna dreaptă la gulerul tunicii. Fără să-şi dea seama, degetele lui au mângâiat emailul *Crucii de Cavaler* şi au pipăit vârfurile ascuţite ale decoraţiei *Pour le Mérite*.

— Deci, după cum văd eu lucrurile, Herr Feldmarschall, continuă Speidel, Führerului nu i-a plăcut partea cu retragerea, însă a stabilit că ideea dumneavoastră de a executa lovitura-fulger asupra portului Mulberry e, de fapt, ideea lui. Îmi şi imaginez scena de ieri de la Marea Conferinţă de Analiză a Situaţiei, când şi-a anunţat hotărârea.

Rommel a evocat în faţa ochiului minţii Marea Conferinţă de Analiză a Situaţiei, de la Berchtesgaden. Începea în fiecare zi în jurul amiezii şi dura două-trei ore. Singura persoană care stătea pe scaun era Hitler. Exista însă o excepţie. Când asista şi Reichsmarschallul Hermann Göring – de pildă, astăzi –, apărea un scaun tapiţat. În definitiv, el era numărul doi în cel de-al III-lea Reich. Se ţinea cont şi de obezitatea sa. Ceilalţi participanţi stăteau în picioare în jurul mesei lungi din marmură roşie, pe care se aflau hărţile, aşa cum stătuseră şi la Margival. Rommel îi şi vedea: Goebbels, omuleţul cu propaganda; Himmler, capul de viperă al Gestapoului; şeful de stat-major al lui Hitler, feldmareşalul Wilhelm Keitel, înalt şi lat în umeri, cu un monoclu înfipt în găvanul ochiului stâng (devotat fără nici un fel de rezerve lui Hitler, Keitel era dispreţuit de egalii lui în grad, care-l numeau „Da-Keitel“ şi „pupincuristul“); generalul-colonel Alfred Jodl, şeful Operaţiunilor, intermediarul dintre Hitler şi feldmareşalii săi, şi o

mulţime de alţi generali din Statul-Major al OKW-ului, ce se înclinau şi se legănau în armonie cu stările de spirit schimbătoare ale furtunosului Führer.

Rommel vedea hărţile de pe masa imensă, iluminate de lămpi de birou cu braţe lungi, pivotante. Conferinţa va începe, fără îndoială, cu partea de nord a frontului din Rusia şi va aborda, în cele din urmă, situaţia secundară, Bătălia din Normandia şi atacul aşteptat în zona Pas-de-Calais. Propunerea de a lovi portul Mulberry sclipea în amintirea lui Hitler ca singurul giuvaer apărut din acea discuţie nefericită de la Wolfsschanze II.

În timp ce-şi evoca scena de la Berchtesgaden, Rommel cugeta cu glas tare:

— O văd de parcă aş fi acolo, Hans. Nici o consultare cu Jodl. Hitler i-a comunicat, pur şi simplu, ceea ce a hotărât. Acum, succesul acţiunii depinde numai şi numai de noi. Să mergem la punctul de comandă.

Urmat de neîndemânaticul şef de stat-major, Rommel a apucat-o pe coridorul lung, lambrisat, îndreptându-se spre punctul de comandă. Aici şi-a calculat mişcările următoare, marcând pe hartă amplasarea forţelor sale şi a trupelor inamice din faţa lor, de sub comanda lui Montgomery şi a lui Bradley. Rommel lua hotărârile operative de luptă numai la punctul de comandă, în faţa hărţilor, străduindu-se să traducă ordinele tactice emise de Hitler sau de personalul OKW condus de Jodl; ordine care, de regulă, nu aveau nici o legătură cu realitatea sau cu spiritul practic. Cei ce le emiteau nu fuseseră niciodată pe câmpul de luptă, nu cunoşteau situaţia reală de pe linia frontului şi nici terenul concret pe care se desfăşura războiul. Ei dispuneau la Cartierul lor General, amplasat la mare distanţă de teatrul de război, de nenumărate hărţi şi grafice şi se considerau fiinţe superioare din punct de vedere intelectual şi militar. În schimb, după opinia lor, comandanţii de pe front erau nişte incompetenţi de joasă speţă. Sau, cel puţin, aşa i se părea lui Rommel.

Pe pereţii punctului de comandă (care fusese odinioară salonul de muzică al castelului) erau fixate la înălţimi optime hărţi la diferite scări, pentru ca feldmareşalul să le poată cerceta uşor.

Ofiţerul de serviciu pregătise hărţile cerute şi le pusese pe masa lungă pentru cartografiere din mijlocul încăperii. Rommel s-

a dus direct la ele. Speidel a rămas în picioare în stânga feldmareşalului, ale cărui degete trasau puncte şi zone.

— Dacă luăm ca punct de referinţă şoseaua dintre St.Lô şi Caumont, până la Arromanches sunt aproximativ treizeci şi cinci de kilometri în linie dreaptă. Evident, avangarda îşi va părăsi poziţiile din nord-est şi va ocoli portul Bayeux, probabil pe la est. Nu va rămâne pe sistemul rutier, ci se va deplasa pe teren accidentat; va ieşi, probabil, din zona Caumont, ca să reducă din traversările cursurilor de apă. Ruta pentru executarea acestei manevre va fi de la Caumont în direcţia nord-est, spre Tilly, şi apoi direct spre nord. Avangarda se va plasa, astfel, între râul Aure, la vest, şi râul Seulles, care trece prin Tilly, la est. Ambele râuri curg spre nord; aşadar, dacă am pătrunde în coridorul dintre ele, am avea un drum fără obstacole în direcţia nord, ocolind portul Bayeux pe la est şi îndreptându-ne spre Arromanches.

Speidel l-a aprobat dând din cap.

— Linia de demarcaţie dintre Armata a II-a britanică şi Armata I americană se întinde spre nord şi spre sud, exact pe la vest de Bayeux. Dacă vreţi să-i despărţiţi pe britanici de americani, aşa cum prevede ordinul…

Rommel l-a întrerupt:

— N-are nici o importanţă dacă lăsăm o mică parte din armata britanică cu prietenii ei americani pe flancul de vest. Esenţial este să izolăm grosul forţelor britanice acolo spre est, între Bayeux şi Orne.

Sunetul strident al telefonului l-a oprit pe Rommel. Ofiţerul de serviciu a ridicat receptorul, apoi i l-a oferit feldmareşalului.

— E pentru dumneavoastră, domnule. Vă caută Obergruppenführerul Hausser.

— Bine.

Rommel era în relaţii foarte bune cu mult mai vârstnicul Paul Hausser. Generalul Hausser, comandantul Panzerelor, era nazist şi căpetenie SS (Schutzstaffel). Cu toate acestea, Rommel îl respecta, fiindcă era un ofiţer capabil. De fapt, Hausser şi Geyr von Schweppenburg, comandantul Panzer de pe frontul de vest, fuseseră cu două zile în urmă la castelul din La Roche-Guyon, unde Rommel îi pusese la curent cu situaţia frontului din Normandia. Hausser, de-abia sosit de pe frontul de est, avea

nevoie în mod deosebit să ştie cum înţelegea să i se ducă la îndeplinire ordinele comandantului Grupului de Armate B. Feldmareşalul ţinea să-i cunoască şi să-i înţeleagă pe toţi generalii din subordine şi fusese plăcut impresionat de Hausser, un autentic şi experimentat comandant de tancuri Panzer, care luptase vreme îndelungată pe frontul de est împotriva sovieticilor.

— Paul, unde te afli acum?

— Mi-am stabilit Cartierul General în apropierea satului Mortrée, la circa treisprezece kilometri sud-est de Argentan.

— Perfect. Eşti la adăpost de artileria navală. Sper să ai mulţi copaci pentru adăpostire.

— Da, Herr Feldmarschall. Ultimul lucru pe care mi-l doresc este să mă trezesc cu un stol de avioane inamice deasupra capului. Doamne, bântuie peste tot. N-am mai pomenit aşa ceva. Ieri nu se vedeau deloc; vântul puternic şi ploaia le ţinuse la sol. Astăzi însă au apărut. Am văzut până acum câteva escadrile – aparate Spitfire şi Mustang. Dar n-am văzut încă nici un avion de-al nostru de vânătoare. Ce se-ntâmplă cu Luftwaffe?

— Îţi spun eu ce se-ntâmplă cu Luftwaffe. Comandantul lor cel gras...

— Göring?

— Nu, comandantul cel gras din Franţa, feldmareşalul Hugo von Sperrle, şi-a lăsat toate escadrilele în Reich, păstrându-le pentru momentul în care va începe adevărata invazie. Îmi spune că acum poate aduce pe aeroporturile din raza de acţiune a liniei întâi numai trei sute de aparate de vânătoare, dintre care doar şaizeci sunt în stare de funcţionare!

— De necrezut!

— Da, de necrezut. (Rommel era cât pe ce să adauge cuvintele „şi din cauza asta o să pierdem războiul“. Neputinţa aviaţiei germane, Luftwaffe, pe frontul de vest îl exaspera, îl înfuria. Dar şi-a muşcat limba. El avea obligaţia să susţină moralul şi starea de spirit ale comandanţilor de front din subordinea sa chiar dacă trebuia să ocolească adevărul.) Da, de necrezut, asta e realitatea şi va trebui să te obişnuieşti cu ea.

Speidel ţinea încă în mână mesajul trimis de OKW. Rommel l-a luat şi a continuat convorbirea telefonică:

— Am aici un ordin incitant primit de la OKW, Paul. Te implică

şi pe dumneata. I-a citit ordinul fără să sară un cuvânt: Prin urmare, diviziile dumitale de Panzere, a 9-a şi a 10-a, vor fi în fruntea coloanei de atac. Ei, ce zici?

— E fantastic, domnule, cu adevărat fantastic! O să-i împingem pe britanicii ăia împuţiţi şi ticăloşi în oceanul blestemat! (A făcut o pauză.) Scuzaţi-mi limbajul, Herr Feldmarschall. În exuberanţa sa, Hausser uitase că Rommel nu agreează limbajul grosolan, cazon şi s-a simţit uşurat când a auzit râsul comandantului.

— Doamne Dumnezeule, generale, doar nu-s popă. Dacă nu te-ar însufleţi ideea că vei conduce armata care-i va învinge pe britanici şi le va distruge portul Mulberry, ar însemna că la dumneata ceva nu-i în regulă.

— Ei, oricum, domnule, avioanele duşmane nu ne-au văzut şi sunt sigur că n-or să ne depisteze. Mi-am băgat tancurile şi vehiculele sub copaci şi le-am acoperit cu plase de camuflaj. Mai mult, am pus fân şi ramuri peste urmele de şenile de pe câmp.

— Excelent. Să te fereşti de Copoi. Dacă se învârteşte vreunul deasupra poziţiei tale, înseamnă că ai dat de belea. Vin, de regulă, câte două sau câte patru.

— Ce înţelegeţi prin Copoi, domnule?

— Mustangurile canadiene şi britanice, avioane de recunoaştere. Seamănă foarte bine cu aparatele ME 109. Piloţii lor sunt foarte bine antrenaţi pentru operaţiunea de indicare a ţintelor. Te descoperă, dar nu te atacă. Ei anunţă avioanele Typhoon, echipate cu rachete, sau Spitfire, dotate cu bombe, sau aparatele americane Thunderbolt sau ce au la îndemână. Aşa, ce-mi spui despre diviziile dumitale?

Legătura s-a întrerupt pentru câteva clipe.

— Tancurile, camioanele şi personalul Diviziei 9 au sosit. Majoritatea a parcurs cu bine drumul din Polonia până aici. Totuşi, aseară am pierdut opt camioane şi zece oameni în apropiere de L’Aigle, la aproximativ şaizeci şi cinci de kilometri est de locul în care mă găsesc acum. S-au adăpostit în nişte păduri toată ziua, aşa cum aveau ordin. Dar, nerăbdători să ajungă aici, cât mai repede, s-au hotărât să pornească cu puţin înainte de lăsarea întunericului. Asta i-a curăţat. Au fost surprinşi de patru avioane Spitfire. Au sărit în aer toate camioanele. Va fi o lecţie pentru

întreaga divizie.

Rommel a oftat.

— Din păcate vor mai urma şi altele. Când crezi că va fi gata de acţiune a 9-a?

— Peste patru zile, probabil. Traversarea Poloniei cu trenul a durat mult. Ultimii trei sute douăzeci de kilometri parcurşi pe şenile au produs oarecare defecţiuni. Reparaţiile şi pregătirea de luptă a oamenilor necesită ceva timp. Trebuie să-mi aduc ostaşii la standardul cerut de luptă… mă refer la tactică, radio-comunicaţii, la exerciţiile de tragere. Aş zice, cel mult patru zile. După calculele mele, până la Caumont sunt o sută patruzeci de kilometri pe şosea. Care trebuie parcurşi noaptea. Vor avea, aşadar, şapte ore de întuneric pentru a deplasa 112 tancuri, 2 800 autovehicule de toate felurile, 500 de motociclete şi 16 352 de oameni, adică efectivul de luptă al diviziei. Voi avea nevoie de două zile pentru a ajunge pe poziţie. Prin urmare, a 9-a va fi gata de aliniere la start pe 27 la asfinţit, de azi într-o săptămână, cu plecarea la căderea nopţii în aceeaşi seară.

— Şi Divizia 10?

— E încă în marş, domnule. Primele subunităţi vor începe să sosească aici mâine noapte, sper. Întreaga divizie trebuie să ajungă până pe 23.

— Înseamnă că a 10-a va avea la dispoziţie doar două zile pentru pregătirea de luptă, spuse Rommel. Pregătirea de luptă şi reparaţiile se vor face douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru. Tancurile sau vehiculele care nu sunt în stare de funcţionare în momentul în care te deplasezi spre zona St.Lô-Caumont vor fi lăsate în urmă. Îţi transmit mai târziu instrucţiunile privind poziţiile exacte ale aliniamentului de atac şi calculul precis al timpului.

— Ce se întâmplă dacă subunităţile Diviziei 10 nu sosesc toate până pe 24, când e timpul să pornim spre aliniamentul de atac, domnule?

Rommel a răspuns fără ezitare:

— Subunităţile din a 10-a care vor fi disponibile pe 24 pleacă împreună cu a 9-a, în aşa fel încât să fie pe poziţii pe 27, pentru a declanşa atacul. Pur şi simplu, nu-mi pot permite s-o introduc pe a 9-a singură în atac. Mă vei informa de îndată ce vor începe să

sosească primele subunităţi din a 10-a de Panzere în zona Cartierului dumitale General. Şi încă un lucru, Paul. (Rommel şi-a ridicat privirea spre Speidel, continuându-şi convorbirea telefonică.) Voi transfera trupe de infanterie, Panzere şi alte unităţi la forţele dumitale de atac. De acum încolo vor fi cunoscute sub numele de Panzer Gruppe Hausser (Grupul Panzer Hausser). Ce zici de asta, Paul?

— Mă simt onorat, domnule, foarte onorat. Vocea lui Hausser trăda încântarea: Grupul Panzer Hausser îşi va îndeplini misiunea oricât de nefavorabile ar fi condiţiile. Pentru gloria Führerului, a celui de-al III-lea Reich şi, în special, pentru gloria dumneavoastră, Herr Feldmarschall. Puteţi conta pe noi!

— Asta aştept de la dumneata, generale Hausser. Te rog să-i raportezi telefonic generalului Speidel despre stadiul pregătirii, în fiecare seară în jurul orei 18:00. E poate ultima noastră şansă de a înfrânge inamicul şi de a-l zvârli în mare. Aşa că aruncă în joc toate forţele de care dispui.

La celălalt capăt al firului, generalul Paul Hausser jubila. Era în cortul de operaţiuni împreună cu şase ofiţeri superiori, care se aşezaseră la masa de conferinţe şi ascultau atenţi fiecare cuvânt al lui Hausser, încercând să ghicească ce spunea comandantul lor şef. Cum conversaţia se apropia de sfârşit, Hausser, ofiţer nazist înfocat, a sărit de pe scaun cuprins de entuziasm: „Puteţi conta pe noi, Herr Feldmarschall!“ Când a strigat „Heil Hitler!“ în pâlnia telefonului şi a salutat ridicând braţul drept, ofiţerii săi au sărit în picioare ca nişte roboţi, urmând comanda stăpânului. Au răspuns în cor la salut şi au zbierat, la rândul lor: „Heil Hitler!“

Hausser a pus telefonul în furcă. Şi-a privit zâmbind ofiţerii veterani ai tancurilor Panzer:

— Domnilor, ni s-a oferit unul dintre cele mai mari prilejuri din câte s-au oferit până acum unui corp de Panzere. Să vă arăt pe hartă ce misiune a încredinţat feldmareşalul Rommel Grupului Panzer Hausser.

În timp ce punea telefonul în furcă, Rommel a primit un alt mesaj. I l-a adus un discret ofiţer de stat-major din Luftwaffe, transferat la Cartierul său General. El se străduia să treacă neobservat din cauza animozităţii manifeste a Statului-Major al trupelor de uscat faţă de forţele aeriene, complet ineficiente, pe

care le reprezenta. De fapt, omul era de-a dreptul ruşinat de prestaţia lamentabilă a Aviaţiei. Cu toate acestea, pentru că semnalul primit de la Cartierul General al Luftwaffei conţinea, în sfârşit, veşti bune, după opinia lui, se hotărâse să-l înmâneze personal lui Rommel.

Feldmareşalul s-a uitat cu un dispreţ destul de vizibil la uniforma gri-albastră Luftwaffe. Dar, pe măsură ce parcurgea mesajul, faţa îi devenea zâmbitoare şi capul i se înclina aprobator.

— Bine, foarte bine. O treabă grozavă făcută de piloţii dumitale de cercetare, colonele.

Rommel ştia că feldmareşalul Sperrle, hartanul uriaş de o sută treizeci şi cinci de kilograme, din Paris, cu monoclul înfipt în găvanul ochiului drept, e încântat că o acţiune realizată de Luftwaffe a făcut, în sfârşit, fericită armata de uscat.

Feldmareşalul a citit mesajul cu glas tare, ca să-l audă Speidel şi ceilalţi din încăpere.

Raportul radio preliminar al acţiunii de recunoaştere din zorii zilei arată că portul transportabil aflat în fază de construcţie în sectorul american al plajei, lângă Marea Tabără, a fost distrus de valurile înalte ale furtunii din 20-21 iunie. Persistă condiţii severe de vânt şi valuri. Se estimează că peste două sute de nave de desant şi alte vase au eşuat pe plajă în acea zonă şi peste o sută în sectorul britanic, spre est. Un alt raport va fi elaborat mai târziu, după interpretarea fotografiilor luate din avion.

Rommel era încântat.

— Înseamnă că inamicul dispune acum de un singur port, cel de la Arromanches. Trebuie să-şi facă întreaga aprovizionare prin el. Dacă distrugem sau capturăm portul, retezăm drumul principal de aprovizionare al duşmanului. E ca şi cum i-ai tăia unui scafandru conducta de oxigen. Chiar dacă nu putem să-l distrugem, furtuna va întârzia debarcarea carburanţilor, a soldaţilor, a tancurilor şi a celorlalte echipamente. Succesul Grupului Panzer Hausser devine acum absolut esenţial. Voi pune sub comanda lui Hausser şi Divizia 2 Panzer, pe care OKW-ul, în înţelepciunea sa cea de pe urmă, a scos-o din rezervă pentru mine. Speidel – spuse Rommel tranşant –, să transmiţi ordinele corespunzătoare Diviziei 2 Panzer. Ea trebuie să se deplaseze

până pe aliniamentul de la est de Caumont, vizavi de Divizia 30 britanică şi de Corpul 5 de armată american şi să aştepte instrucţiuni de la Hausser. După o pauză l-a întrebat pe Speidel: Care e situaţia la Cherbourg? Portul ăsta rămâne singura alternativă a inamicului. Cu cât le putem întârzia mai mult accesul, cu atât...

— După cum ştiţi, acum două zile, americanii au înaintat traversând direct Peninsula Cotentin, replică Speidel. Ei se deplasează acum spre nord, în direcţia Cherbourg. Din fericire, Divizia 77 Infanterie a părăsit peninsula înainte ca americanii să-i taie retragerea. O mişcare foarte înţeleaptă, Herr Feldmarschall.

— Nu cred că Hitler şi OKW-ul sunt de acord cu aprecierea dumitale. Or să facă accese de furie, întrucât cel ce i-a dat Diviziei 77 ordin să se retragă a procedat, fără doar şi poate, contrar directivei lui Hitler. Chiar mă întreb, Hans, cine o fi dat ordinul? I-a aruncat lui Speidel o privire complice. Amândoi ştiau, dar n-aveau s-o recunoască niciodată, că Rommel însuşi dăduse ordinul verbal, care nu era consemnat nicăieri.

Speidel a continuat:

— Trupele noastre execută o retragere disciplinată, prin luptă, pregătindu-se să ocupe poziţii în oraşul Cherbourg. După cum bine ştiţi, Herr Feldmarschall, Führerul le-a transmis direct instrucţiuni prin care le cere să blocheze accesul inamicului o perioadă cât mai îndelungată. Zilele trecute, vorbea de păstrarea Cherbourgului până la mijlocul lui iulie.

Rommel a scuturat în tăcere din cap, în timp ce gândea: „Complet nerealist“.

Speidel a vorbit mai departe:

— Forţele maritime raportează că există alimente suficiente pentru opt săptămâni, dar comandantul fortăreţei are la dispoziţie doar rămăşiţele celor trei divizii puse sub comanda sa. Ultimul raport vorbeşte despre lupte grele în apropiere de Cherbourg. Generalul Schlieben are instrucţiuni să distrugă instalaţiile portuare şi, dacă e posibil, să-i facă inutilizabile intrările dinspre mare înainte de a ceda oraşul.

— Prin urmare, chiar dacă Cherbourgul s-ar preda mâine, în cazul în care operaţiunile de nimicire sunt executate corect, reflectă Rommel, vor trece câteva săptămâni înainte ca duşmanul

să poată folosi portul. Greşesc cumva?

— Absolut deloc, domnule, replică Speidel. E o întrebare pe care ar trebui, probabil, să i-o puneţi amiralului Ruge. Amiralul făcea parte din Statul său Major, în calitate de consilier în probleme de marină.

— Da, am să-i cer imediat părerea.

Rommel şi-a îndreptat acum atenţia asupra nefericitului ofiţer de stat-major de la Luftwaffe.

— Ei, domnule colonel, trebuie să ai foarte clar în minte că distrugerea portului de la Arromanches e cheia înfrângerii Forţelor Aliate. Ce are de gând să întreprindă Luftwaffe în această privinţă?

Răspunsul a fost cel scontat:

— Domnule, pe 18 iunie, a doua zi după ce Führerul s-a întors la Berchtesgaden, mareşalul Göring i-a dat ordin feldmareşalului Sperrle să atace şi să distrugă portul de la Arromanches, precum şi portul american, în curs de construcţie. (Colonelul se legăna nervos de pe un picior pe altul.) După ce a studiat fotografiile porturilor, Statul-Major a ajuns la concluzia că atacul cu aparatele de vânătoare-bombardament Focke-Wulf 190 ar provoca pagube minore – în fine, nu îndeajuns de mari ca să justifice efortul. Singurul mod în care am putea să ne asigurăm succesul ar fi să masăm o forţă alcătuită din cincizeci până la o sută de avioane – Heinkel şi alte bombardiere mari. Asta ar fi cifra minimă.

— Dacă sunteţi în stare să le scoateţi din Germania sau de pe frontul de est, izbucni Rommel. Sunt şanse mari, n-am ce zice!

Colonelul n-avea de gând să se certe.

— Da, domnule, a răspuns el şi a continuat. Pentru realizarea preciziei, raidul trebuie făcut în timpul zilei. Dar, ţinând cont de cele o mie şi ceva de aparate de vânătoare ale Aliaţilor, care operează de pe capul de pod, şi de artileria antiaeriană grea a inamicului, instalată în jurul portului, misiunea ar echivala cu o sinucidere. Ar putea fi executată la joasă altitudine şi pe vreme rea, dar va trebui să aşteptăm nori la mică înălţime, care să ofere şanse de scăpare. Şi, totuşi, cum spuneam, Herr Feldmarschall, o asemenea misiune e sinucidere curată.

Rommel l-a întrerupt:

— Dar în acest moment nu aveţi decât un singur obiectiv:

portul de la Arromanches. Riscul dumneavoastră se reduce la jumătate, nu?

Ofiţerul de stat-major a ridicat din umeri.

— Oricum, nu mai contează, domnule. Feldmareşalul Sperrle nu dispune de cele cincizeci până la o sută de bombardiere. Luptă toate pe frontul de est. Sunt, de asemenea, informat că, şi dacă le-ar avea, feldmareşalul n-ar fi dispus să le trimită la o distrugere certă.

Această afirmaţie l-a uimit pe Rommel.

— Chiar dacă asta ar conduce la înfrângerea forţelor anglo-americane? E o poziţie de necrezut. Poziţia unui laş. Soldaţii şi tancurile mele sunt sacrificate în fiecare zi! Puţin îmi pasă de hotărârea luată de stăpânul dumitale cel gras de la Paris. Vocea lui Rommel se asprise de furie: Să-i transmiţi lui Sperrle mesajul că eu, comandantul Grupului de Armate B, cer aviaţiei germane, Luftwaffe, să adune de pe frontul din Rusia, sau de pe unde o găsi, o unitate de bombardiere capabilă să atace şi să distrugă portul inamic de la Arromanches în termen de cel mult o săptămână. Dacă feldmareşalul nu reuşeşte sau refuză, atunci mă voi adresa direct Führerului. Ai înţeles?

— Da, domnule. Colonelul a făcut stânga-împrejur şi a ieşit aproape fugind din încăpere.

Erwin Rommel era vizibil zguduit de afirmarea deschisă a slăbiciunii Luftwaffei. S-a înclinat în faţă, cu picioarele desfăcute şi palmele sprijinite pe masa pentru hărţi. Capul i-a căzut într-un gest de disperare.

— Asta e, Hans, fără sprijinul Luftwaffei, inamicul rămâne liber, absolut liber, să cutreiere după bunul său plac cu sute de avioane de vânătoare şi bombardiere deasupra poziţiilor noastre apropiate de liniile frontului. Deplasările ne sunt anihilate, oprite, în vreme ce el e dependent doar de condiţiile atmosferice şi de capriciile lui Dumnezeu. (S-a ridicat, şi-a îndreptat umerii şi s-a dus încet spre uşa care dădea în curte, stând cu spatele la Speidel.) N-am nici o posibilitate să câştig Bătălia din Normandia. Nici măcar una. Am însă un puternic simţ al răspunderii – răspunderea militară. Dar şi răspunderea în faţa poporului german, aşa cum o are şi Adolf Hitler. Ştiu că poporul german mă priveşte. Sunt mulţi generali pricepuţi, dar poporul german se uită

cu speranţă la mine. (S-a oprit, fiindcă se gândea la ceea ce devenea inevitabil.) Trebuie să existe o soluţie politică, Hans, trebuie să existe. Trebuie să încheiem un armistiţiu cu anglo-americanii, să oprim acest război pe care nu-l putem câştiga. Ştiu că Roosevelt şi Churchill spun „capitulare necondiţionată“, dar nu-i cred. Sunt sigur că ar accepta un armistiţiu cu anumite condiţii. Avem încă forţa de a impune condiţii acceptabile pentru noi. Putem negocia de pe poziţii puternice. Dar, dacă vom fi complet învinşi, nu vom mai avea nici o bază de negociere; vom fi nevoiţi să acceptăm capitularea necondiţionată.

Speidel, un om sensibil, plin de înţelegere, a fost mişcat de suferinţa şefului său. S-a îndreptat spre el şi a ridicat mâna cu intenţia de a o pune pe umărul feldmareşalului. Dar s-a răzgândit. Deşi se simţea apropiat de Rommel, între ei nu exista intimitatea dintre egali. Speidel şi-a lăsat în jos mâna şi i-a sugerat:

— Săptămâna viitoare, Herr Feldmarschall, săptămâna viitoare. Să vedem ce se întâmplă cu Panzer Gruppe Hausser. Să-i ia naiba pe cei de la Luftwaffe! Hausser o să reuşească. Britanicii şi americanii – sau ceea ce va mai rămâne din ei – se vor întoarce pe furiş în Anglia, cu coada între picioare, şi nu vor mai reveni niciodată pe teritoriul Franţei.

— Ai dreptate, Hans. Privindu-l pe Speidel în ochi, Rommel i-a spus: Dacă Luftwaffe nu întreprinde nimic şi Hausser nu izbuteşte, atunci, ascultă-mă, Hans, nu mai am de ales. Dacă eu n-o fac, nimeni altul n-o va face. Voi încerca să pun în aplicare, împreună cu ceilalţi generali, planul de armistiţiu alcătuit de Schwarze Kapelle, cu sau fără voia lui Hitler. E datoria mea faţă de poporul german.

24 IUNIE 1944

Duduitul aspru al pornirii Horchului s-a înălţat dinspre

grajdurile castelului. Sunetul a ricoşat pe suprafaţa cenuşie a stâncii de calcar şi a bombardat pâcla zorilor cu sonorităţi ostile. Rommel a auzit zgomotul când aşternea, aşezat la biroul lui, ultimele rânduri ale unei scrisori către iubita lui soţie, Lu, care locuia singură, izolată în casa lor din Herrlingen. De obicei, îi scria seara. Era momentul cel mai prielnic, fiindcă atunci reuşea să-şi limpezească gândurile şi să treacă în revistă evenimentele zilei. Dar în seara precedentă avusese oaspeţi. Iar astăzi, după cum îi spunea şi ei în scrisoare, va fi aproape tot timpul pe drum.

Îşi propusese să viziteze Cartierul General al Corpului 84 de armată, instalat la nord-est de St.Lô, să discute cu comandantul şi cu Statul-Major şi să evalueze direct situaţia de luptă în locul în care forţele sale aveau în faţă Corpurile 19 şi 5 din Armata I a trupelor de uscat ale Statelor Unite de sub comanda lui Bradley. Sectorul St.Lô era plin de hăţişuri, câmpurile şi drumurile se învecinau cu gardurile vii, seculare, de pe colinele înalte. Tancurile inamice se găseau în imposibilitate de a acţiona prin labirintul ameninţător al gardurilor vii. Ţinutul care se întindea de la sectorul St.Lô până la ţărmul vestic al golfului Saint-Malo, trecând peste baza Peninsulei Cherbourg, putea fi străbătut doar de infanterie. Trupele lui Rommel din acea regiune ţineau piept atacurilor americane ajutate în bună parte de hăţişurile care împiedicau înaintarea tancurilor şi chiar a trupelor pedestre duşmane.

Călătoria cu automobilul spre vest, în direcţia St.Lô, va fi lungă, neplăcută şi periculoasă. După ce va trece Sena cu bacul, va avea de parcurs un traseu foarte dificil de două sute nouăzeci de kilometri.

Rommel ar fi putut să rămână la somptuosul Cartier General din La Roche-Guyon, conducând lupta cu ajutorai hărţilor şi a telefonului, aşa cum procedau membrii OKW de la Berchtesgaden. Nu-i stătea însă în fire. Comandantul trebuie să fie permanent în mijlocul ostaşilor din linia întâi a frontului, expunându-se neînfricat primejdiilor şi constituind, astfel, un exemplu pentru generalii şi trupele sale. Rommel nu abdica niciodată de la acest principiu! Iată de ce bătea în plină zi drumurile Normandiei în automobilul minunat, marca Horch. Capota maşinii era întotdeauna strânsă. Soldaţii săi sau civilii francezi îl recunoşteau

cu uşurinţă, dar risca să fie descoperit şi de avioanele de vânătoare duşmane, cu care se juca fără încetare de-a v-aţi ascunselea, sfidând moartea.

Unul dintre punctele forte ale lui Rommel era priceperea de a obţine realizări de excepţie de la oameni obişnuiţi. Se purta uneori cu asprime, dar nu fără motiv. Nu era ranchiunos, se înfuria rar şi pentru scurtă vreme. Avea talentul de a formula limpede şi simplu ceea ce gândea, astfel încât şi ofiţerii, şi soldaţii îl înţelegeau fără efort. Cu ţinuta sa demnă, dar degajată şi plină de naturaleţe, ştia când şi cum să acţioneze pentru a impresiona. Nu-şi pierdea niciodată simţul umorului, însă îşi controla perfect reacţiile. Toţi oamenii săi, inclusiv comandanţii de mari unităţi, ştiau că detestă obscenităţile şi glumele grosolane. Înzestrat cu o energie inepuizabilă, feldmareşalul se deplasa neîncetat, vizitând câmpul de luptă.

Sunetul pornirii Horchului îl anunţa că peste cinci minute subofiţerul Daniel, şoferul său tânăr şi deosebit de priceput, va aduce în curte autoturismul strălucitor şi mare, cu capota dată pe spate. Avioanele de vânătoare inamice patrulau în permanenţă pe cerul Normandiei, gata oricând să se năpustească asupra celei mai delicioase ţinte – maşina de comandament; de aceea, era obligatoriu ca prelata capotei să fie strânsă, pentru a-i permite observatorului, sergentul Holke, care stătea pe bancheta din spate, să vadă în toate direcţiile. Holke scruta cerul şi sesiza apariţia aparatelor de vânătoare duşmane. În acea zi însă, cerul părea de plumb, nori grei ascundeau soarele şi, în aceste condiţii, Holke, dar şi feldmareşalul şi aghiotantul său, căpitanul Lang, puteau cerceta mai uşor văzduhul, ca să depisteze orice avion de vânătoare duşman ce s-ar fi ivit pe nesimţite, planând deasupra lor ca un uliu.

Feldmareşalul i-a dat aghiotantului scrisoarea, apoi s-a dus în baie, s-a spălat şi şi-a pieptănat smocul de păr, dându-l peste cap. În dimineaţa aceea, frizerul Cartierului General îl tunsese, răzându-i părul de la tâmple şi de la ceafă. Privindu-se în oglindă, a observat cu tristeţe că fruntea lui boltită se mărise considerabil.

A trecut prin dormitor şi s-a oprit să-şi ia chipiul tipic german, cu fundul teşit, partea din faţă înaltă şi cozorocul negru, abrupt. L-a pus înclinat puţin pe stânga, apoi şi-a luat bastonul de

feldmareşal cu măciulie de aur, însemnul renumelui său şi al gradului. Nu era cazul să-şi pună mănuşile. Deşi cerul era acoperit, căldura se simţea de la primele ore ale dimineţii. Dar, în ciuda arşiţei ce se anunţa, Rommel îşi îmbrăcase uniforma de campanie cu mâneci lungi. La gulerul înalt al vestonului purta *Crucea de Cavaler* şi, sub ea, decoraţia *Pour le Mérite*.

După cum arătau norii, era posibil să plouă. O să-şi ia trenciul. Chiar dacă va ploua, ei vor circula cu capota strânsă, scrutând văzduhul ca să se păzească de avioanele de vânătoare inamice. E teribil de neplăcut să călătoreşti pe ploaie. Picăturile îţi înţeapă obrajii ca nişte ace şi, oricât de gros ai fi îmbrăcat, te udă până la piele. În zilele în care ploua sau buletinul meteo anunţa ploaie, Rommel îşi anula, de obicei, orice deplasare pe frontul Normandiei. Doar în cazuri de extremă necesitate se abătea de la această regulă. Astăzi nu se prevedea ploaie, dar, pentru orice eventualitate, o să-şi ia balonzaidul.

Hellmuth Lang îl aştepta în cabinetul de lucru, ţinând nelipsita mapă în mână.

— Aha, profesorul i-a adus elevului lecţia de citire! a glumit Rommel.

— Ei, dar am un elev strălucit, care doreşte întotdeauna să înveţe.

— Nu întotdeauna, Lang, nu întotdeauna! replică feldmareşalul, în timp ce ieşea cu paşi mari din cabinet prin uşile franţuzeşti şi se îndrepta coborând treptele spre Horchul foarte lustruit, cu motorul murmurând liniştit la ralanti. Subofiţerul Daniel i-a deschis portiera din spate şi l-a salutat. Rommel i-a răspuns la salut, atingând cu măciulia de aur a bastonului cozorocul negru al chipiului.

— Bună dimineaţa, Daniel. Azi stau lângă tine, pe bancheta din faţă. Preparatorul meu, căpitanul Lang, mi-a adus să citesc o mapă doldora de hârtii. Mă aşez aici, să nu mi le zboare curentul. Iar când o să ne apropiem de zona luptelor şi o să fim nevoiţi s-o luăm pe drumuri lăturalnice, spre a ne feri de afurisitele avioane de vânătoare duşmane, o să urmăresc traseul pe hartă.

Daniel a deschis repede portiera din faţă. În timp ce se lăsa pe banchetă, Rommel a adăugat:

— Când citesc eu harta, nu ne rătăcim niciodată, nu-i aşa,

Daniel? Glumea din nou, fiindcă de când începuse Bătălia din Normandia, feldmareşalul citise greşit harta de câteva ori şi se rătăciseră.

Daniel a zâmbit.

— Niciodată, domnule, niciodată. Feldmareşalul era, evident, în toane bune în acea dimineaţă.

Daniel a ocolit iute maşina, s-a instalat la volan şi s-a întors spre observator, sergentul Holke, care stătea pe bancheta din spate alături de căpitanul Lang:

— Ai adus mâncarea?

— Da, i-a răspuns Holke, e în portbagaj.

— E-n regulă, spuse feldmareşalul. Dacă s-o putea, o să mâncăm pe drum. Mai bine dă-mi hărţile, Hellmuth, să-i arăt lui Daniel pe ce rută vreau să mergem. Aşa, uită-te aici! După ce traversăm râul, o luăm spre sud în direcţia Dreux şi apoi spre vest, trecând prin L'Aigle şi Argentan. De-acolo ne lăsăm la vale, ca să-l văd pe generalul Hausser, cantonat la Mortrée. În fine, intrăm pe drumurile lăturalnice şi ne îndreptăm spre nord-vest, spre St.Lô. Cartierul General al Diviziei 84 se află la nord-est de oraş, dar la mică distanţă. Ieri era acolo. Mi se pare că sunt cam trei sute douăzeci de kilometri. Vreo patru ore şi jumătate de mers.

— Plus oprirea, pentru a-l întâlni pe generalul Hausser, domnule, adăugă Daniel, în timp ce punea Horchul în mişcare şi ieşea încet din curte.

Rommel a aprobat cu o înclinare a capului.

— Corect. La întoarcere ne oprim la Vassy, Cartierul General al Corpului 47 Panzer. O călătorie lungă, spuse el liniştit şi îndesă hărţile în buzunarul portierei.

— Iar dacă avioanele inamice îşi fac apariţia în formaţii complete – şi, după cum arată vremea, or să apară –, călătoria va dura mai mult, adăugă tânărul şofer.

Rommel a încuviinţat doar cu o mişcare a capului. Avioanele duşmane vor ieşi, desigur, în formaţii complete. Numai un nebun ar circula în plină zi într-o maşină de comandament deschisă. Dar n-avea de ales; era comandant şi trebuia să-şi îndeplinească îndatoririle, astfel încât subordonaţii să vadă cu ochii lor că le îndeplineşte.

Automobilul a ieşit pe porţile de fier înalte ale castelului; a trecut pe lângă santinelele care salutau; a coborât pe Rue d'Audience, rulând pe sub acoperişul de frunze al teilor cu vârfurile retezate; a depăşit Hanul *Aux Vieux Donjon* şi s-a îndreptat spre Sena. Câţiva locuitori ai satului şi-au scos pălăriile.

Bacul cu puntea plată, care putea transporta două maşini, îi aştepta. Bătrânul căpitan cu obrajii rumeni şi nepotul lui au pilotat urcarea Horchului masiv pe rampă şi apoi pe punte. Daniel a oprit maşina la locul cunoscut din mijlocul bacului, a tras frâna de mână şi a scos cheia de contact.

Rommel a coborât. Asculta bolboroseala comenzilor în franceză pe care căpitanul le dădea micului său ajutor.

Traversarea râului dura jumătate de oră şi-l încânta de fiecare dată. S-a instalat, ca de obicei, la proră, cu picioarele depărtate şi mâinile la spate, strânse pe baston. Deasupra cozorocului purta preţioşii ochelari din Africa de Nord, care-l protejau de prăfăraia drumurilor de ţară.

Lumina leşioasă a dimineţii pâlpâia pe suprafaţa vălurită a Senei, conferind, parcă, relief valurilor înspicate produse de prova unui şaland bondoc, a cărui punte ajunsese aproape de nivelul apei din cauza încărcăturii. A trecut pe lângă ei, despicându-şi drumul prin apele mohorâte, asemenea unei ţestoase greoaie. Era urât, ca mai toate vasele, dar pentru Rommel reprezenta un lucru frumos, fiindcă transporta pe punte o mulţime de lăzi de lemn pline cu muniţii. Lăzile şi ceea ce se mai găsea în pântecele imens al navei vor fi descărcate mai la vale, la Vernon. De acolo, vor fi urcate în camioane şi vor fi duse pe frontul îndepărtat al Normandiei, unde se agrava criza de muniţii, deoarece în fiecare zi se consumau mii de obuze în confruntarea cu inamicul, care devenea tot mai puternic.

Pe la mijlocul fluviului, în timp ce prora bacului strivea valurile siajului lăsat de şalandul ce se îndepărta, Rommel s-a întors să privească înapoi, spre La Roche-Guyon. În faţa ochilor săi uimiţi se desfăşura un peisaj de basm: turnurile avântate, din piatră, acoperite cu plăci de ardezie, de la colţurile castelului, împungeau parcă văzduhul; liniile superb sculptate ale clădirii se proiectau clar pe suprafaţa verticală a stâncii povârnite, sub lumina mată a soarelui ascuns de nori. În acest moment, aşa cum i se întâmpla

adesea când lucra sau se afla în interiorul castelului, Rommel trăia sentimentul că există o legătură directă între el şi acel Rochefoucauld care construise palatul cu vreo patru sute de ani înainte şi cu numeroşii săi urmaşi, care se născuseră, trăiseră şi muriseră în interiorul zidurilor de piatră groase şi veşnic reci. „Eu, fiul unui modest învăţător la Heidenheim – gândi Rommel –, am şansa să-mi petrec măcar o mică parte a vieţii într-un palat atât de luxos şi de bogat în istorie. Ce norocos sunt!“

După ce au ieşit de pe bac şi au pornit în direcţia sud-est, spre Dreux, Rommel a luat mapa de la Lang, care i-a spus strigând, ca să acopere uruitul motorului şi vuietul vântului:

— Primul mesaj e de la feldmareşalul Sperrle şi vorbeşte despre Luftwaffe şi despre atacarea portului Mulberry.

— Pariez că ştiu ce spune.

Şi-a pus mapa în poală şi a scos din ea un teanc de mesaje prinse la un loc.

Primul suna astfel:

Am discutat cu Reichsmareşalul Göring cererea dumneavoastră de a ataca intens portul de la Arromanches. Având în vedere criza de bombardiere corespunzătoare şi trimiterea acelora de care dispunem pe frontul de răsărit, nu există posibilitatea de a concentra o formaţiune suficient de mare care să asigure distrugerea portului inamic. De altfel, chiar dacă s-ar putea constitui o formaţiune suficient de puternică, riscul de a fi distrusă în întregime de superioritatea numerică absolută a aviaţiei de vânătoare inamice ar face atacul aerian imposibil.

(Semnat)
Hugo von Sperrle
Feldmarschall
23 iunie 1944

Rommel a clătinat din cap, furios şi neconsolat. Semnalul primit reprezenta sentinţa de condamnare la moarte pentru forţele aflate sub comanda sa. După experienţa amară din Africa de Nord, unde nu avusese încotro şi trebuise să lupte fără Luftwaffe, fiind inevitabil învins, Rommel jurase să nu se mai angajeze în altă bătălie fără sprijinul de aviaţie adecvat. Şi iată-l din nou în aceeaşi situaţie, dacă nu şi mai rău. Se spulberase

acum şi ultima speranţă de a primi măcar un modest sprijin tactic de aviaţie. Mesajul lui Sperrle era fără drept de apel. Pe pergament să-l fi scris, să-l fi sigilat cu marea pecete roşie şi să-l fi legat cu panglici, şi n-ar fi fost mai categoric. Sfatul pe care i-l dăduse lui Hitler cu o săptămână înainte fusese, fără îndoială, corect, gândi Rommel. Trebuie să înceteze bătălia asta dementă, cu şanse doar pentru una dintre tabere. Trebuie oprită bombardarea zănatică a oraşelor germane şi uciderea miilor de civili. Hitler însă nu voia nici măcar să discute despre o decizie politică, despre armistiţiu.

Mai rămânea doar o singură şansă de a arunca inamicul în mare. Doar una singură – şi va fi un joc de noroc cu probabilităţi minime de câştig. Totul depindea de Paul Hausser şi de Grupul de Armate ce se forma sub comanda generalului. Dacă Hausser ar putea să cucerească sau să distrugă portul Mulberry de la Arromanches, atunci, având Grupul de Armate Hausser în stânga şi Corpul 1 Panzer comandat de Dietrich pe dreapta, am putea să-i împingem pe britanici în mare. După aceea, Panzerele şi infanteria se vor îndrepta spre vest, îi vor zdrobi pe americani şi-i vor izgoni pentru totdeauna din Franţa.

Da, rămânea doar această unică şansă. Nu trebuia ratată. Dacă o ratau, se impunea încheierea unui armistiţiu. Şi, în afară de Hitler, exista doar un singur german care putea să trateze cu anglo-americanii: el, Erwin Rommel. În acel moment, considera că datoria şi răspunderea faţă de poporul german sunt la fel de mari ca ale bărbatului care transformase statul în dictatura lui personală.

Horchul gonea spre Dreux, dar Rommel nu observa câmpurile înverzite, cultivate cu grâu, orz, cartofi şi cu diferite alte plante; nici peisajul văii văzut de pe crestele dealurilor pe care le escalada Horchul, în timp ce străbătea ca fulgerul ţinutul rural îndepărtat de măcelul din Normandia şi neatins de război. În sfârşit, făcând un efort, feldmareşalul a alungat gândurile despre armistiţiu şi despre Hitler şi s-a apucat să citească şi celelalte mesaje din dosar. Printre ele, raportul prin care Hausser îl informa că Divizia 9 Panzer SS şi subunităţi dintr-a 10-a vor fi gata să se deplaseze pe aliniamentul de atac St.Lô-Caumont pe 24, la căderea nopţii, şi că toate trupele Grupului Panzer Hausser vor

declanşa atacul în direcţia nord pe 27 iunie, când se va întuneca.

Bune informaţii, într-adevăr. Va examina planurile lui Hausser pentru parcurgerea pe timp de noapte a distanţei, să se asigure că toţi comandanţii de tancuri Panzer ai generalului cunosc ruta pe care o vor urma, astfel încât să nu iasă din coridorul lat de cinci kilometri dintre Caumont şi Arromanches. E destul de greu să conduci tancul pe întuneric, darămite să coordonezi deplasarea unei formaţiuni de luptă alcătuită din trei sute de blindate. Dar acţiunea se va executa noaptea, deoarece, dacă blindatele s-ar deplasa la lumina zilei, avioanele inamice s-ar năpusti asupra lor ca un roi de viespi întărâtate. Oricum, începând din 28 iunie, de la ivirea zorilor, Panzerele vor fi nevoite să se confrunte cu avioanele de vânătoare duşmane. Dar în acel moment se va fi realizat principalul obiectiv de la Arromanches; tancurile şi vehiculele se vor putea adăposti sub copacii din nenumăratele livezi de meri şi din pădurile presărate pe tot traseul pe care-l vor parcurge trupele lui Hausser spre nord, în direcţia mării.

A răsfoit într-o doară şi alte note, apoi a citit un grupaj de mesaje primite de la comandantul garnizoanei Cherbourg. I se raporta că unităţile sale luptau vitejeşte, dar nu reuşeau să împiedice înaintarea forţelor superioare ale inamicului. I se mai raporta că oamenii făcuseră o treabă bună distrugând instalaţiile de descărcare şi debarcare; totuşi, se evitase cu grijă avarierea şantierelor navale, pentru a face posibilă reconstrucţia postbelică. Raportul afirma:

> *Cherbourgul nu arată bine. Nu sperăm însă ca acest tip de fortăreaţă să reziste mult. Portul a fost complet nimicit şi a devenit neoperaţional – e interesant de văzut pentru câtă vreme.*

Rommel a fost din nou încântat. Scoaterea din uz a portului Cherbourg va pune inamicul în imposibilitate de a se aproviziona. Situaţia va dura cel puţin câteva săptămâni. După cum vedea el lucrurile, viitorul războiului şi, în fond, destinul Germaniei atârnau acum de distrugerea portului Mulberry de la Arromanches.

Mai era un raport de la consilierul naval al lui Rommel, amiralul Friedrich Ruge, ca răspuns la o întrebare pusă de Armata a VII-a. Putea marina germană să dea o replică serioasă formaţiunilor duşmane, compuse din nave de linie, crucişătoare şi

distrugătoare, care staţionau în larg, în dreptul gurilor râului Orne şi aruncau o cascadă de proiectile grele asupra armatei germane? Întreaga forţă navală din sectorul invaziei, răspunsese Ruge, e alcătuită din mici vase de debarcare – câteva vedete torpiloare şi şase submarine U, dotate cu dispozitive de aerisire Snorkel. Submarinele U scufundaseră cu mari riscuri câteva vase. Dar se luase hotărârea să fie ţinute în adăposturile din portul Le Havre, întrucât în acel moment ieşirea la atac le-ar fi expus fără doar şi poate la distrugere. Iată de ce flota postată în faţa gurilor râului Orne nu era de nici un folos, opina Ruge.

Horchul de-abia trecuse prin L'Aigle, la circa optzeci de kilometri est de Argentan, când Holke a observat primul pâlc de avioane inamice.

— Două avioane inamice la ora două! strigă el. Distanţa cinci kilometri. Altitudine nouă sute de metri. Se-ndreaptă spre nord-est.

Rommel a arătat cu mâna.

— Sunt câţiva copaci la circa două sute de metri înainte. Opreşte sub ei, Daniel. O să ne protejeze până când vom fi siguri că nu ne-au reperat.

Potrivit unei reguli unanim-acceptate, dacă tu vedeai un aparat de vânătoare la o distanţă de patru până la cinci kilometri, atunci şi pilotul putea să vadă automobilul mare de comandament, camionul sau tancul tău. Nu-ţi rămânea altceva de făcut decât să te bagi cât mai repede la adăpost şi să stai acolo până ce te convingeai că pilotul nu te-a văzut sau, chiar dacă apucase să te zărească, nu mai reuşea să te găsească. După ce te asigurai că avionul de vânătoare inamic s-a dus, puteai să-ţi reiei drumul, dar cu prudenţă. Cu mare prudenţă – în special dacă circulai pe un drum de ţară prăfuit. O maşină de dimensiunile Horchului stârnea un nor de praf ca o coadă de păun, care se vedea din văzduh de la distanţă de kilometri, ca o semnalizare făcută cu fum. Astfel că, mai târziu, Rommel şi însoţitorii lui vor fi nevoiţi să circule pe drumurile de ţară cu viteza melcului, pentru a nu produce vârtejuri de praf trădător. Viteza melcului era preţul plătit pentru posibilităţile excelente de adăpostire, de refugiu, pe care le ofereau drumurile lăturalnice. De-a lungul rutelor principale, avioanele inamice patrulau neîncetat, ca nişte vulturi

înfometaţi.

Au mai fost două reperări până la Argentan, una făcută chiar de feldmareşal. În ambele cazuri au izbutit să se adăpostească la timp. Ţintele avioanelor de vânătoare, de vânătoare-bombardament şi ale aparatelor echipate cu rachete aer-sol inamice se zăreau pretutindeni. Pe şosea erau presărate zeci de vehicule pentru aprovizionare şi autocisterne făcute scrum sau arzând mocnit. Din când în când, întâlneau scheletul carbonizat al unui transportor blindat sau al unui tanc al cărui echipaj crezuse că îşi camuflase sau îşi ascunsese perfect sub copaci vehiculul pe şenile. Un pilot cu privire ageră îi reperase acolo unde se refugiaseră sau descoperise urmele lăsate de maşinile grele pe câmpul pe care-l traversaseră, pentru a ajunge la pâlcul protector de copaci, urme care arătau locul exact al prăzii ascunse, ca o săgeată ce indica direcţia.

Pe la jumătatea drumului dintre L'Aigle şi Argentan, Rommel, care văzuse destule vehicule incendiate de curând, se convinsese că avioanele inamice ieşiseră în număr mare şi că trebuia, prin urmare, să părăsească şoseaua principală. Când au ajuns la marginea satului Le Merlerault, cu harta deschisă în poală, i-a ordonat lui Daniel:

— În centrul satului faci la stânga şi o luăm spre sud, în direcţia Sées. Mergem circa şase kilometri, apoi cotim pe un drum lăturalnic, care merge spre vest. Obiectivul meu rămâne în continuare Mortrée, unde se află Statul-Major al generalului Hausser, la sud de Argentan.

Drumul lăturalnic ales de Rommel nu era pietruit, ci, spre disperarea lui, plin de colb şi, cum au început să ruleze pe el în viteză, s-au înălţat nori mari de praf.

— Las-o mai încet, Daniel! ordonă Rommel. Redu viteza la cincisprezece kilometri la oră, să vedem cum e. Vântul nu bate aproape deloc, aşa că tot praful pe care-l stârnim rămâne suspendat în aer.

Reducerea vitezei a avut efect. Cantitatea de praf scăzuse.

— Încearcă acum cu douăzeci şi cinci! ordonă Rommel. Dar la această viteză, praful s-a înălţat din nou, formând nori trădători.

— Mă tem că asta-i tot, domnule. Se pare că în câmp deschis nu ţine mai mult de cinşpe.

— Da, însă când o să-ntâlnim păduri dese, mărim viteza. În sfârşit, vom găsi şi drumuri lăturalnice asfaltate. (Feldmareşalul şi-a scuturat descurajat capul.) O să fie, fără îndoială, o călătorie lungă. Vom avea nevoie de încă patruzeci de minute să ajungem la Statul-Major al generalului Hausser. E doar la cincisprezece kilometri în linie dreaptă. Şi de-acolo până la St.Lô sunt încă o sută treizeci de kilometri.

S-a uitat la ceas. Era 10:45. Nu se descurcaseră prea rău până în acel moment, dar mersul de melc era de-a dreptul exasperant. Dacă ar ajunge la Cartierul General al lui Hausser de la Mortrée în jurul orei 11:45, ar petrece, probabil, cincisprezece minute cu generalul de Panzere şi-apoi ar porni din nou la drum. Între timp, o să-l pună pe Lang să stabilească o rată pe drumuri lăturalnice de la Mortrée la St-Lô, dar alegând numai căi asfaltate sau, judecând după indicaţiile hărţii, care păreau să fie asfaltate.

Feldmareşalul şi-a pus ochelarii de protecţie din Africa de Nord. Praful se infiltra prin rosturile podelei şi învăluia din toate părţile maşina ce se deplasa lent. În spate, Lang şi Holke se cocoţaseră pe speteaza canapelei şi stăteau asemenea eroilor în timpul paradei de întoarcere acasă. Acolo, puteau să mai scape de praf şi să continue supravegherea atentă pentru reperarea avioanelor duşmane.

Când s-au oprit la îngrămădirea de tancuri, autocamioane, furgoane şi corturi, care alcătuiau Cartierul General al lui Hausser, Horchul şi pasagerii lui erau acoperiţi de un strat gros de praf. Cartierul General nu fusese amplasat în Mortrée, ci la trei kilometri şi jumătate vest de şoseaua principală, în mijlocul pădurii Ecouves. Arborii bătrâni – cei mai mulţi aveau între cincisprezece şi optsprezece metri înălţime – ofereau un adăpost ideal. Frunzişul des al coroanelor forma un acoperământ asemenea cupolei unui cort de circ, prin care nu se vedea nimic. Pentru Hausser, pădurea aceasta avea o caracteristică deosebit de atrăgătoare, şi anume, faptul că distanţa dintre trunchiurile arborilor era de cel puţin nouă metri. Spaţierea bine chibzuită permitea tancurilor sale voluminoase, Tiger şi Panther, transportoarelor blindate, autocamioanelor şi remorcilor care le sprijineau să manevreze cu relativă uşurinţă. Era un amplasament perfect pentru regruparea diviziilor sale de Panzere.

Ofiţerii de la Cartierul General se aliniaseră în ţinută îngrijită, pentru a-l saluta pe feldmareşalul Rommel. Înalt şi cochet, Hausser purta uniforma cea mai bună şi cizme negre. Îşi pierduse ochiul drept în primul război mondial şi orbita îi era acoperită cu un plasture negru. A ridicat braţul pentru a-şi saluta şeful: „Heil Hitler!“, urmat de: „Dumnezeule, Herr Feldmarschall, arătaţi de parcă aţi fi străbătut din nou deşertul nord-african!“

Rommel şi-a ridicat deasupra cozorocului ochelarii de protecţie prăfuiţi. Daniel oprise motorul şi stătea la volan. Generalul Hausser i-a deschis feldmareşalului portiera.

Rommel a râs.

— Ei, da, dar e o mică deosebire între praf şi nisipul deşertului, Paul. Cel puţin, în pustie, norul de praf stârnit de un vehicul în mişcare e greu de reperat din văzduh şi nu durează mult. Dar aici, în Franţa, în perioada cea mai înverzită a anului, piloţii blestemaţi ai avioanelor inamice observă un asemenea nor de la distanţă de kilometri.

Feldmareşalul a coborât din maşină. Şi-a scos chipiul şi l-a scuturat, lovindu-l de genunchi. Hausser i-a strigat aghiotantului să-i aducă o perie de haine.

— Nu, nu, Paul! îl întrerupse Rommel. Nu stau aici decât cincisprezece minute. Sunt doar în trecere, mă duc la St.Lô şi o să cutreier din nou pe cărări prăfuite, deşi l-am rugat pe Lang să aibă grijă şi să aleagă numai drumuri asfaltate. Pentru fiecare drum de ţară neasfaltat, am să-i tai solda pe o zi. Rommel zâmbi. Ei, ce zici, Hellmuth?

Acoperit de o crustă de praf, Lang a rânjit, a coborât după Holke şi a cotrobăit pe bancheta din faţă, luând hărţile lui Rommel. Feldmareşalul voia să cerceteze hărţile din dotarea personalului Hausser. Poate că pe ele drumurile pietruite erau marcate mai bine, mai clar.

— V-am pregătit o cafea în cortul meu, la punctul de comandă, Herr Feldmarschall, spuse Hausser.

— Minunat. Mai întâi vreau să-i salut pe ofiţerii dumitale de stat-major. Rommel şi-a pus din nou chipiul şi s-a îndreptat spre cei zece ofiţeri, care stăteau aliniaţi, în poziţie rigidă de drepţi, în uniformele negre, cu ecusoanele SS şi firet de argint pe umeri. S-a oprit în dreptul fiecăruia, discutând câteva clipe şi rostind cuvinte

calde de încurajare. După aceea l-a urmat pe Hausser într-un cort spaţios, în formă de clopot, de culoare verde, unde i s-a servit o cană de cafea şi a fost invitat să ia loc pe scaunul greu, de lemn, din faţa hărţii pentru informări.

Rommel a sorbit din cafeaua fierbinte.

— Înainte de a te asculta, Paul, trebuie să-ţi spun că am primit un semnal de la feldmareşalul Sperrle. Mă informează că Luftwaffe nu are cum să atace portul Mulberry. Feldmareşalul a arătat spre peninsula din partea de sus a hărţii: Cherbourgul va cădea în curând, dar am izbutit să distrugem instalaţiile de debarcare şi portul e inutilizabil pentru inamic. Sper ca această situaţie să se menţină până spre sfârşitul lui august sau, poate, mai mult. Aşadar, calea principală de aprovizionare a inamicului rămâne portul Mulberry de la Arromanches. Dacă am reuşi să-l distrugem, inamicul din Normandia ar fi terminat.

Hausser s-a apropiat de hartă.

— Reuşim, domnule. Cu forţele pe care le-aţi pus sub comanda mea, sunt convins că se poate. În pădurea asta şi în cele din apropiere am cantonat Divizia 9 Panzer SS. Efectivul de luptă complet prevede 126 de blindate Tiger şi Panther, dar divizia dispune numai de 112. Am pierdut nişte tancuri în Polonia şi vreo câteva în drum spre Franţa, dar n-am primit altele în loc. Dispun de aproximativ 2 800 de vehicule de asistenţă tehnică şi de aprovizionare, dependente însă de asigurarea cu benzină. Au sosit de curând subunităţi dintr-a 10-a. Aproape jumătate din efectiv: 47 tancuri grele, 26 medii, 7 blindate uşoare şi 52 de tunuri autopropulsate, circa 1 000 de vehicule de sprijin şi aproximativ 10 000 de oameni. Aşa cum s-a întâmplat şi cu a 9-a, Feldmarschall, a 10-a a fost nevoită să coboare din trenuri la Fontainebleau din cauza atacurilor aeriene şi a acţiunilor de sabotaj ale Rezistenţei franceze. Traversarea ţării pe şenile a fost lungă şi extenuantă. Aţi văzut pe drum că am fost loviţi dur de aviaţie.

Rommel a aprobat înclinând capul.

Hausser a continuat:

— A 9-a şi-a terminat pregătirea de luptă şi completarea cu mijloace tehnico-materiale şi, cred eu, este în formă foarte bună. Cu a 10-a, lucrurile stau altfel: circa şaisprezece dintre tancurile

sale sunt inutilizabile din cauza unor defecţiuni la şenile. Le vom lăsa aici. Cât despre pregătirea de luptă – Hausser a înălţat din umeri –, asta e, vor fi obligaţi să se descurce cum pot mai bine. A 9-a şi a 10-a îşi vor începe marşul spre nord-vest azi, înainte de a se întuneca. Obiectivul nostru este să deplasăm întreaga forţă în trei coloane separate, pe trei seturi de drumuri, spre zona împădurită a masivului Pinçon. Vor trebui să se ascundă sub copaci până în zori. Înseamnă un marş de optzeci de kilometri în şapte ore. Pichetele de cap mobile au marcat zonele de primire pentru fiecare comandant de tanc şi pentru fiecare subunitate. Poziţia lor exactă e marcată pe hărţile care le-au fost distribuite. Aşa că până mâine, 25, în zori, toate şi toţi se vor găsi în locul prestabilit, la adăpost, cu voia lui Dumnezeu, de avioanele inamice.

Hausser a abordat cu precauţie cealaltă problemă. Ceea ce urma să spună ar fi putut să nu-i placă feldmareşalului, fiindcă nu se conforma instrucţiunilor primite.

— Aţi precizat, domnule, că se va porni de pe aliniamentul Caumont-St.Lô, pe 27 iunie, înainte de a se înnopta, dar cu aprobarea dumneavoastră – pe care sper s-o obţin – am hotărât ca bază de plecare zona în care vom ajunge la noapte: pădurile din jurul munţilor Pinçon şi Aunay. Am putea declanşa atacul mai devreme – mâine noapte, în loc de 27. Rommel a reacţionat imediat:

— Planul tău mi se pare foarte avantajos, Paul, fiindcă vei dispune de subunităţile care ţi-au fost transferate de la Diviziile 2 şi 2 Panzer SS, precum şi de la Panzer Lehr. Ele se vor deplasa din zona Caen spre vest, pentru a face joncţiunea cu tine la noapte. Aşa că aliniamentul Mont Pinçon-Aunay va fi bun.

Generalul de Panzere a fost încântat.

— Exact, domnule. Propun să luăm din acele subunităţi o sută de blindate Tiger şi Panther şi douăzeci de tunuri autopropulsate, plus mijloace suficiente de transport pentru aprovizionarea cu carburanţi, muniţii şi diverse mijloace de sprijin. Din vest, voi aduce alte unităţi de infanterie, transportoare blindate şi camioane, şi le voi introduce în coloana de asalt. Cu asta ajungem la chestiunea atacului.

Hausser şi-a aranjat involuntar plasturele de pe ochi. Se

apropia de partea esenţială a planului şi se temea că Rommel n-o să fie de acord.

— Va fi un Blitzkrieg în stil vechi. Cele trei coloane vor fi conduse de tancuri Tiger din Divizia 9 şi fiecare va urma un drum diferit prin coridorul care pleacă din Caumont spre nord-est. Va trebui să mărşăluim toată noaptea, pentru a ne deplasa cât mai alert şi a reuşi să vedem încotro ne ducem. De la Caumont, ne vom repezi spre nord-est, în direcţia localităţii Tilly şi a liniilor inamice. Vom părăsi şoseaua şi o vom lua peste câmp, îndreptându-ne direct spre nord şi protejându-ne flancurile cu râul Aure, pe stânga, şi cu râul Seulles, pe dreapta. După tancuri vor veni tunurile autopropulsate, transportoarele blindate şi camioanele cu infanteria. Tunurilor şi infanteriei li s-au repartizat poziţii defensive de-a lungul flancurilor, pe malurile celor două râuri, cu ordinul de a menţine deschis coridorul, spre a permite fluxul autovehiculelor de aprovizionare din urma tancurilor. După cum se vede pe hartă, terenul de la nord de Tilly până la Arromanches este plat, cu excepţia unor zone restrânse de pădure. E un ţinut bun pentru tancuri.

Rommel l-a întrerupt:

— Intenţionezi deci să-ţi deplasezi coloanele în formaţie până la aliniamentul de pornire şi să începi atacul pe timp de noapte. Cum vei birui întunericul?

— Planul întocmit de mine presupune că nu va fi lună. În caz contrar, va fi în avantajul nostru.

Rommel l-a aprobat cu o înclinare a capului.

— Exact. Trebuie să întocmeşti planul pentru situaţia cea mai vitregă.

Hausser a continuat:

— Cele trei coloane se vor deplasa pe drumuri marcate, una spre vest de Caumont, una în centru şi una tocmai spre est. Vor circula pe şosea până la aproximativ cinci kilometri sud-vest de Tilly, unde se află poziţiile britanice. Pe măsură ce tancurile se vor apropia de linia frontului, cele din spate vor înainta şi se vor alinia pe patru şiruri, cu un interval între ele de circa cincizeci de metri, pe o porţiune de trei kilometri a drumului est-vest care iese din Tilly.

— Cum se grupează în formaţie pe întuneric?

— Capii de formaţie vor fi destul de departe de liniile inamice, ca să nu fie observaţi. În consecinţă, am creat un sistem de lumini verzi, roşii şi galbene, care va permite alinierea fiecărei coloane de tancuri. În linia a doua a fiecărei coloane vor fi Panzere special echipate cu tunuri antiaeriene de 20 mm, încărcate cu proiectile-trasoare. Acestea vor fi trase în direcţia transmisă prin radio de comandantul coloanei. Tancurile din coloană vor urma linia indicată de trasoare. În plus, în spatele fiecărui tanc a fost fixată o lampă roşie, astfel încât mecanicii se vor orienta după lumina din faţă.

— Şi ce faci cu rachetele de iluminare cu paraşută?

— Vor fi la dispoziţia comandantului de coloană, care le va utiliza dacă este cazul. Le-am încărcat în tancurile din al treilea rând al fiecărei coloane. Ele pot fi lobate la aproape doi kilometri în faţa coloanei. Când se aprind la circa şaizeci de metri înălţime şi coboară, ele iluminează o zonă întinsă, însă dacă le utilizezi, rişti să-i oferi inamicului o ţintă perfect vizibilă – după cum ştiţi, domnule.

Rommel a sorbit din cafea complet cufundat în gânduri.

— Mi se pare că a le da comandanţilor de coloană posibilitatea să vadă încotro se duc şi a le permite tancurilor să-şi păstreze locul în formaţie reprezintă un avantaj important, ceea ce înseamnă că e nevoie de lumină, cel puţin în faza iniţială a atacului, când te îndrepţi cu toată viteza spre prima linie a inamicului.

— Aveţi dreptate, domnule. O să ordon folosirea obligatorie a rachetelor de iluminare cu paraşută.

— Ce măsuri ai prevăzut pentru cazul în care tancurile dotate cu trasoare sau cu rachete de iluminare sunt scoase din luptă?

Hausser i-a cerut feldmareşalului permisiunea să fumeze şi şi-a aprins o ţigară.

— Am câte două dubluri în fiecare coloană.

Rommel părea satisfăcut.

— În faţa dumitale se află Corpul 30 britanic. Ce unităţi de blindate au introdus în sectorul Tilly?

— Brigada 8 Blindate împreună cu Divizia 49 Infanterie.

— Crezi că le vii de hac?

Comandantul de Panzere a încuviinţat din cap.

— Cu tancurile, tunurile autopropulsate şi trupele pe care mi le-aţi pus la dispoziţie, n-are cum să mă oprească o singură brigadă britanică de blindate care, în plus, trebuie să acopere un front foarte întins. Să adăugăm şi avantajul tactic al surprizei. Nu văd cine ar fi în stare să ne oprească. După ce vom străpunge liniile inamice la Tilly, vom înainta direct spre Arromanches, trecând pe lângă Bayeux.

— Dacă va binevoi Dumnezeu şi vremea nefavorabilă, îi sugeră Rommel.

— Dumnezeu, vremea sau oamenii de la Berchtesgaden, care sunt cu capul în nori, răspunse Hausser.

Rommel a început să se întrebe dacă Hausser, un vechi general SS – a cărui loialitate faţă de Führer fusese, până la acea dată, dincolo de orice îndoială –, îl includea şi pe Hitler în remarca lui dispreţuitoare. Dacă aşa stăteau lucrurile, însemna că în armura lui Hausser se produsese o fisură, o fisură de mare însemnătate. Când va fi pregătit să-şi pună în aplicare planurile pentru tentativa de negociere a unui armistiţiu, el, Rommel, va avea nevoie de sprijinul tuturor generalilor săi, deci şi de-al ofiţerilor SS Hausser şi Sepp Dietrich. Acesta a constituit primul indiciu că Hausser ar putea fi abordat.

Feldmareşalul n-a comentat ceea ce auzise. În schimb, s-a uitat la ceas şi s-a ridicat brusc.

— Trebuie s-o iau din loc. După cât se pare, planurile dumitale sunt bune, Paul. Felicitări. A, încă un lucru! Să introduci în coridor toate tunurile antiaeriene pe care poţi să pui mâna. După cum ştii, unităţile antiaeriene Luftwaffe, cu excelentele lor tunuri de 88 mm nu se află sub comanda mea, ci a feldmareşalului Sperrle. Îţi propun să discuţi direct cu el. Spune-i că ai ordin de la mine. Nu poate să-ţi dea sprijin aerian şi refuză să atace portul Mulberry, dar convinge-l să-ţi cedeze patruzeci sau cincizeci de tunuri de 88 mm din sectorul Caen. Ascultă-mă, pătrunderea în Arromanches şi nimicirea portului Mulberry reprezintă doar prima etapă, după care se vor ivi, asemenea trăsnetului, zorile zilei de 27 iunie. Toate avioanele de vânătoare şi bombardament britanice şi americane se vor înălţa în văzduh, doar cu un singur obiectiv: distrugerea întregului tău dispozitiv. Vei fi încorsetat într-un coridor lesne de identificat. Dacă Grupul de Armate Hausser

reuşeşte să supravieţuiască acestei zile, atunci va supravieţui în orice împrejurare. Aşadar, roagă-te lui Dumnezeu să dea ceaţă, nori la mică înălţime şi ploaie.

— Dumnezeu ţine cu noi. Hausser zâmbi plin de încredere.

— Fie că ţine, fie că nu, Paul, să nu uiţi nici o clipă că, dacă-i împingi pe britanici şi pe americani înapoi în mare, nu-i vom mai vedea niciodată în Normandia. Cei pe care nu-i vom nimici vor deveni parte a Grupului de Armate Patton, pe care-l aştept să traverseze Canalul Mânecii şi să sosească în orice moment în zona Pas-de-Calais. Dacă distrugi portul Mulberry, s-ar putea ca ei să-şi evacueze trupele de pe plajă cu ambarcaţiuni mici, dar le va fi imposibil să-şi salveze tancurile, muniţiile, artileria şi tehnica grea de luptă. Va fi un alt Dunkerque. Apoi, de îndată ce se va încheia bătălia, voi deplasa efectivele Armatei a VII-a şi ale Armatei Panzer, inclusiv diviziile dumitale, la Pas-de-Calais şi în apropierea plajelor de-acolo. Refuz să-mi cantonez diviziile de Panzere la o depărtare de ţărm de-o zi sau două de marş, astfel încât să rişte să fie măcinate complet de aviaţia inamică înainte de a ajunge în zona de luptă. Aşa le-au amplasat superiorii mei aici, în Normandia, împotriva voinţei mele. (Rommel a clătinat din cap.) Paul, mă îngrijorează Patton. El stă dincolo de Canal cu un milion şi jumătate de oameni, aşteptând semnalul de plecare. Potrivit informaţiilor de care dispunem, lupta cea mare pentru debarcare se va da undeva, în zona Pas-de-Calais.

— Da, înţeleg, domnule, spuse Hausser. Motivul pentru care Armata a XV-a rămâne în continuare la Pas-de-Calais e Patton – şi, de aceea, OKW-ul ne-a adus atâta amar de drum din Polonia, chiar dacă la nord de Sena staţionează patru divizii Panzer, care încă n-au auzit o lovitură de tun trasă cu furie, în situaţie de luptă.

— N-avem de ales, admise Rommel. Trebuie ţinute în rezervă, pentru a-l întâmpina pe Patton. Eu nu mă înţeleg cu Rundstedt şi cu OKW-ul. Vreau ca diviziile să stea în apropierea coastelor, nu atât de retrase în interiorul teritoriului. (Rommel a atins umărul lui Hausser cu mânerul bastonului.) Dă-l încolo pe Patton. Avem aici, în Normandia, o treabă foarte importantă pentru noi. Realitatea este că, dacă acţiunea dumitale reuşeşte, i-am putea convinge pe Roosevelt şi pe Churchill să încheie un armistiţiu condiţionat şi să nu-l mai trimită pe Patton împotriva noastră. Apoi ne-am

concentra forţele, pentru a-i opri pe sovietici.

— Iar dacă nu reuşesc, înseamnă că a sosit, probabil, momentul să discutăm despre un armistiţiu în Normandia.

Răspunsul lui Hausser l-a uimit pe Rommel. A zâmbit, dar n-a spus nimic şi s-a ridicat să plece.

Când se îndreptau spre uşa cortului, Rommel a perceput forfota de afară. Pretutindeni în pădurile cavernoase răsunau zăngănitul şi izbitura metalului pe metal, uruitul motoarelor, bâzâitul generatoarelor de electricitate: oamenii lui Hausser lucrau la tancurile lor maiestuoase şi la autovehiculele de aprovizionare.

— Nu mi-ai spus nimic despre echipele de artificieri, Paul, remarcă Rommel. Explozibilele trebuie plasate în punctele esenţiale ale structurii portului Mulberry. Şi trebuie să-l arunce complet în aer. Nu admit o treabă de mântuială. Vreau să nimiciţi obiectivul, să-l faceţi praf.

— S-a organizat întreaga acţiune, domnule. Am douăzeci de detaşamente alcătuite din câte zece oameni. Fiecărui detaşament i s-a repartizat un anumit punct de pe Mulberry. Avem fotografii aeriene, şi inginerii noştri au stabilit cu mare precizie locurile în care se vor pune explozibilii.

— Slavă Domnului că e şi Luftwaffe bună la ceva!

— Cunoaştem punctele vulnerabile şi cât explozibil este necesar pentru fiecare. Vom produce explozia mai întâi la extremităţile portului Mulberry, apoi spre centru şi peste podurile de vase până la ţărm. Exact ca la domino. Cade o piesă, apoi cea din imediata apropiere, până când se prăbuşeşte întreaga construcţie, iar oamenii mei sunt în afară de pericol. Dacă intervine vreo defecţiune, ostaşii vor trebui să se salveze înotând.

Când Hausser îşi încheia explicaţia, feldmareşalul se şi instalase pe bancheta din faţă a Horchului, cu harta desfăcută în poală. Lang marcase o rută spre St.Lô pe drumuri lăturalnice „asfaltate“ – o dâră de creion roşu în zigzag, un traseu şerpuit spre inima Normandiei.

Feldmareşalul Rommel i-a întins generalului Hausser mâna dreaptă. Generalul i-a scuturat-o scurt, iar Rommel l-a privit în ochiul sănătos şi i-a amintit:

— Viitorul Germaniei depinde de succesul dumitale. Cel ce va

fi în tancul din capul coloanelor va trebui să ştie asta.

Eliberându-şi mâna, Hausser a zâmbit şi a prins momentul.

— Ştie, cum să nu ştie, Herr Feldmarschall. În tancul acela voi fi eu.

Rommel, care ar fi putut să nu-i acorde permisiunea, a zâmbit şi el.

— Dacă eram în locul dumitale, procedam la fel.

— Da, dar aflându-vă aici, pe câmpul de luptă, şi sfidând aviaţia inamică, tocmai asta faceţi.

Hausser s-a tras un pas înapoi, cu mâna stângă lipită de coapsă. A pocnit din călcâie, în timp ce şi-a ridicat braţul drept cu palma în jos şi a strigat: „Heil Hitler!“

Imediat, subofiţerul Daniel a pornit maşina. Fledmareşalul i-a răspuns în stilul lui obişnuit, atingându-şi vârful bastonului de chipiu. Lui Hausser nu i-a scăpat semnificaţia refuzului lui Rommel de a-i răspunde cu: „Heil Hitler!“

În vreme ce Horchul rula, îndepărtându-se de Statul-Major al generalului Hausser cel însetat de luptă, pandantul său, comandantul Corpului 1 Panzer SS, Sepp Dietrich, se afla la Cartierul său General la est de Caen, nu departe de St.Pierre-sur-Dives, şi scria un mesaj care avea să fie expediat în acea după-amiază la Grupul de Armate B. Era un mesaj al disperării. Obergruppenführerul SS Sepp Dietrich – un bărbat de origine viguroasă, ţărănească, şi un susţinător devotat al lui Hitler, fusese alături de Führer încă de la începuturile ascensiunii spre putere a liderului. Diviziile sale – Divizia 12 Panzer (Hitlerjugend) şi Divizia 1 Panzer – apărau Caenul şi linia care se întindea spre sud pe o distanţă de nouăsprezece kilometri. La Caen şi la est de oraş, luptau împotriva britanicilor şi a canadienilor împreună cu Divizia 21 Panzer, aflată tot sub comanda lui Dietrich.

Cele trei divizii ale lui Dietrich duseseră greul luptei de apărare a sectorului Caen de la prima ciocnire de-aici, din data de 6 iunie. Pierderile în oameni, tancuri, tunuri şi alte mijloace de luptă fuseseră îngrozitoare, întrucât inamicul se năpustise cu masivele sale forţe aeriene, terestre şi navale asupra tancurilor Panzer, pentru a le străpunge frontul şi a ajunge pe câmpia întinsă din estul Caenului. De acolo, terenul deschis, ideal pentru

blindate, i-ar fi dus direct spre Sena şi spre Paris.

Aşa cum îi ordonaseră Himmler şi Führerul, Dietrich şi diviziile sale Panzer îi ţinuseră în şah pe britanici şi pe canadieni. Dar pierderile în oameni, ca să nu mai vorbim de tancuri şi de tunuri, nu fuseseră compensate şi înlocuite cu alte unităţi. Dietrich, fostul sergent-major de cavalerie suab, devenit şoferul lui Hitler şi unul dintre asasinii nazişti care-l ajutaseră să acceadă la putere, nu mai suporta să asiste la escaladarea pierderilor fără să se plângă cu amărăciune la Cartierul General al lui Rommel, în speranţa că situaţia sa grea ar putea, în cele din urmă, să-l impresioneze pe Jodl, la OKW, şi, de ce nu, chiar pe Hitler.

Dietrich, ţăranul pragmatic, dădea semne că pune la îndoială judecata Führerului, pe care odinioară îl urmase orbeşte. Erorile tactice provocate de Cartierul General al lui Hitler, combinate cu refuzul oricăror înlocuiri ale pierderilor, zdruncinaseră puternic încrederea lui Dietrich. Discutase cu Speidel la punctul de comandă din La Roche-Guyon, insistând să i se trimită oameni şi tancuri, dar fără nici un rezultat. Acum nu-i mai rămânea decât să-şi formuleze problemele în scris. La urma urmelor, birocraţia militară funcţiona pe baza cuvântului scris.

Mesajul pregătit de Dietrich – pe care Rommel avea să-l afle cu durere şi teamă de la Speidel la micul dejun, în dimineaţa următoare – conţinea cifre care l-au şocat chiar şi pe feldmareşal:

> *Pierderi începând cu 6 iunie 1944: Divizia 21 Panzer – 84 ofiţeri, 2 513 soldaţi; Divizia 12 Panzer – 76 ofiţeri, 2 474 soldaţi; Divizia Panzer Lehr – 78 ofiţeri, 2 286 soldaţi...*

După cum vedea Dietrich lucrurile, diviziile aveau nevoie disperată de infanterie. Panzer Lehr era, practic, la capătul puterilor.

Pe la mijlocul după-amiezii, echipa lui Rommel a avut câteva contacte strânse cu avioanele duşmane ieşite după pradă, dar nici unul nu dăduse impresia că ar fi reperat maşina mare de comandament (dacă faptul că n-au atacat-o era o dovadă că nu reuşiseră s-o descopere). În fine, Rommel şi însoţitorii au ajuns la punctul de comandă al Corpului 84 de armată, situat la nord-est de St.Lô. Jumătate de oră mai târziu, după ce a discutat cu comandantul problemele de tactică şi situaţia catastrofală a aprovizionării şi după ce s-a întreţinut cu ofiţerii de stat-major şi

cu ostaşii, pentru a-i încuraja, Rommel a plecat. Se temea de istovitorul drum de întoarcere la castelul din La Roche-Guyon. Călătoria pe teren accidentat, într-un automobil ce hurducăia pe drumurile lăturalnice înguste, de-a lungul cărora, sub razele dogorâtoare ale soarelui, se înşirau garduri vii, era îndeajuns de neplăcută. În plus, din cauza primejdiei permanente a atacurilor aeriene, perspectiva călătoriei devenea atât de neatrăgătoare, încât feldmareşalul s-a gândit s-o amâne până se întuneca. Totuşi, nu se cădea. Rommel nu trebuia să arate nimănui, şi cu atât mai puţin personalului său nemijlocit şi direct, că se teme sau că e obosit.

Rommel ştia că nu ar trebui să rişte. Pierduse prea mulţi comandanţi în Normandia de la Ziua Z până în acel moment. Generalul Erich Marcks, comandantul Diviziei 84 fusese ucis într-un atac aerian asupra maşinii sale de comandament, întrucât, din cauza piciorului de lemn, nu izbutise să coboare destul de repede. Întregul Stat-Major al comandantului Grupului Panzer Vest, generalul Geyr von Schweppenburg, dispăruse de pe faţa pământului când autobuzul militar în care călătorea – şi din care Rommel însuşi coborâse doar cu o oră mai devreme – fusese lovit din văzduh. Von Schweppenburg nu se afla în vehiculul nefericit. Generalul Heinz Hellmich, comandantul Diviziei 23 Infanterie, căzuse pe 17 iunie, într-un atac al avioanelor de vânătoare-bombardament. Pe 18 iunie, generalul Stegmann din Divizia 27 Infanterie suferise răni mortale în timpul unui atac aerian.

În cursul călătoriei de întoarcere, de fiecare dată când descopereau avioanele inamice, Holke şi Lang strigau: *Achtung*! şi grupul lor se băga la adăpost şi aştepta. Discuţia de informare de la Cartierul General al Corpului 47 Panzer de la Vassy, cam la cincizeci de kilometri sud-est de St.Lô, i-a dat feldmareşalului primele indicii că forţele inamice pregăteau lansarea unui atac în zona situată la est de Tilly, între Tilly şi Caen. Dacă atacul se declanşa, se temea Rommel, el nu va mai avea cum să repartizeze Grupului Panzer Hausser subunităţi de la diviziile 2 Panzer, 2 Panzer SS şi Panzer Lehr. Subunităţile erau programate să se deplaseze în noaptea aceea la punctul de întâlnire din apropierea localităţii Caumont. Să le lase să se ducă, slăbind astfel divizia de provenienţă, în cazul în care britanicii atacau într-

adevăr? Comandantul Corpului 47 Panzer intuise posibilitatea unui asalt britanic. Era însă prea devreme pentru a lua o hotărâre.

Drumul de la Vassy spre casă prezenta aceeaşi imagine dezolantă pe care o întâlniseră permanent în cursul zilei. Scheletele camioanelor şi ale tancurilor distruse se înşirau pe întregul traseu. Au urmat şi alte contacte vizuale cu avioanele inamice, dar nici un atac.

Cei patru bărbaţi au început să se simtă mai destinşi de-abia în amurg, când au ajuns la periferia localităţii Dreux, departe de zona de luptă.

Horchul a pătruns pe porţile grele de fier ale curţii castelului din La Roche-Guyon şi s-a oprit. În sfârşit, feldmareşalul a intrat pe uşile franţuzeşti prin care ieşise cu paisprezece ore mai înainte, ore care-l storseseră de vlagă. Nu-şi mai simţea trupul şi mintea parcă îi amorţise.

Exact în acel moment, comandanţii Diviziei 49 şi ai Brigăzii 8 Blindate din Corpul 13 britanic şi Statele lor Majore verificau febril la Cartierele Generale aliniamentul de pornire la atac şi dispunerea unităţilor de infanterie, a tancurilor, a tunurilor autopropulsate şi a transportoarelor blindate. În spatele lor, o artilerie impresionantă se pregătea să deschidă focul.

La ora H, 4 şi 15 minute, pe 25 iunie, bezna şi ceaţa deasă care învăluiseră frontul Corpului 30, de la vest de Tilly spre est, pe circa opt kilometri ai flancului său de răsărit, unde se învecina cu Corpul 8, a fost luminată de focul cumplit al sutelor de tunuri de calibru mare. Şuieratul strident al miilor de proiectile de artilerie, ce se arcuiau prin întuneric şi ceaţă spre ţintele germane nevăzute, a spintecat noaptea liniştită. Tancurile şi infanteria britanică au pornit, deplasându-se imediat în spatele barajului pustiitor, care începea să se târască spre sud, intrând din ce în ce mai adânc în poziţiile deţinute de Divizia 2 Panzer SS, pe partea dreaptă sau vestică a frontului, şi de diviziile 12 SS şi Panzer Lehr, pe centru şi pe stânga.

Britanicii plănuiseră să străpungă linia apărată de Panzere şi de artileria antitanc de 88 mm şi să treacă la realizarea unui cârlig pe stânga, pornind de la sud de Caen, în direcţia est, pentru a încercui puternicele unităţi germane de blindate şi de infanterie,

care deţineau controlul asupra bătrânului oraş. Generalul Montgomery nu ştia nimic despre iminentul atac-surpriză împotriva localităţii Arromanches pregătit de Grupul Panzer Hausser; tot astfel, nici feldmareşalul Rommel nu avea habar (în afară de scurta informare de la Cartierul General al Corpului 47 Panzer) de planul paralel al britanicilor, de a ataca de-a lungul liniei situate exact la est de lovitura pe care o aveau în vedere germanii. Atacul german urma să înceapă în direcţia nord, pe 26 iunie, înainte de căderea nopţii – la aproximativ patruzeci şi două de ore după declanşarea asaltului britanicilor. Decalajul de patruzeci şi două de ore va afecta însăşi existenţa Grupului Panzer Hausser şi va determina succesul sau eşecul său.

25 IUNIE 1944

Când ceasul deşteptător a sunat la ora 6:00 dimineaţa, feldmareşalul a constatat că îi vine extrem de greu să se dea jos din pat. Călătoria până la front din ziua precedentă îl storsese de vlagă. Ştia că are toate motivele să doarmă până la 8:00 sau 9:00. În definitiv, începea să îmbătrânească. Împlinise cincizeci şi trei de ani şi avusese necazuri cu sănătatea toată viaţa, mai ales cu plămânii. Dar, şi-a spus cu severitate, nimic nu-l îndreptăţea să se lase în voia slăbiciunilor trupului său bătrân. Ostaşii îi mureau pe câmpul de luptă, iar el, iată-l, se afla într-un castel somptuos şi luxos. Era dator să se scoale din pat şi să se apuce de treabă cât mai repede, adică să conducă luptele. Rapoartele aşteptau să fie citite. Trebuia să ia hotărâri urgente. Dacă le amâna sau, şi mai rău, nu le lua deloc, plăteau cu viaţa soldaţii din subordine.

Inteligenţa sa a învins. Pe jumătate adormit, Rommel s-a smuls din pat, s-a dus clătinându-se în baie şi a deschis robinetele. După ce s-a spălat, şi-a sunat ordonanţa, care stătea, după cum ştia Rommel, în bucătăria spaţioasă a castelului,

sorbindu-şi cafeaua neagră, fumând şi aşteptând să sune soneria. Atunci va veni în pas alergător în apartamentul feldmareşalului şi-i va aduce uniforma. Noaptea trecută, ordonanţa scosese uniforma din dormitor, imediat după ce stăpânul se prăbuşise pe patul uriaş cu patru stâlpi şi baldachin.

Rommel s-a bărbierit, s-a pieptănat, şi-a pus uniforma şi la ora 6:20 se prezenta ca scos din cutie, cu decoraţiile la locul obişnuit şi cu cizmele strălucind. I-a mulţumit ordonanţei şi s-a dus în cabinetul său. Pe birou, se găsea un maldăr de semnale, dar s-a hotărât să le lase pe mai târziu. Speidel o să-i comunice lucrurile importante la micul dejun.

În sufrageria bogat împodobită, şeful de stat-major se aşezase pe locul obişnuit şi-l aştepta. Avea în faţă o ceaşcă de cafea şi fuma o ţigară. Văzându-l pe feldmareşal, Speidel, înalt şi uscăţiv, s-a ridicat în picioare.

— Stai jos, Hans, te rog, stai jos.

Speidel s-a conformat, dar numai după ce Rommel şi-a ocupat scaunul. Chelnerul Statului-Major şi-a făcut apariţia şi feldmareşalul i-a comandat micul dejun.

Speidel a suflat fumul departe de Rommel, apoi a întrebat:

— Aţi dormit bine, domnule?

— Ca drogat. Mărturisesc că mi-a venit extrem de greu să mă scol în dimineaţa asta.

— După călătoria prin Iad de ieri, credeam că o să fiţi cuminte şi o să dormiţi ceva mai mult. Deşi, pe de altă parte, bănuiam că nu o veţi face.

Chelnerul a aşezat o ceaşcă cu cafea în faţa lui Rommel.

— Spune-mi, Hans, s-au primit mesaje importante peste noapte? Era întrebarea standard pe care i-o punea Rommel la începutul micului dejun.

— Un mesaj de la Dollmann, domnule. Mi-a telefonat la 5:45.

— Te-a sunat Dollmann la 5:45, în dimineaţa asta? Rommel era uimit.

— Da, domnule.

— Mi-e greu să mi-l închipui pe generalul Dollmann sculându-se aşa devreme, darămite să mai şi telefoneze la ora asta din castelul său tihnit de la Le Mans. E un general priceput, dar dacă ar fi instalat şi mai departe de linia frontului, ar fi în stare să

comande în acelaşi timp şi o armată de pe frontul de est. Rommel a pufnit dispreţuitor.

Dollmann comanda Armata a VII-a din Normandia. OKW-ul făcuse multe remarci răutăcioase în privinţa distanţei dintre Cartierul General al lui Dollmann şi câmpul de luptă şi a instalării lui într-un castel luxos, care semăna cu un bordel rural. Reflexe ale criticii administrate de Jodl lui Rundstedt.

— Ce avea de comunicat?

— Voia să raporteze că britanicii au lansat un atac important pe un front situat la aproximativ şase kilometri est de Tilly. Au început în dimineaţa asta, la 4 şi 15 minute, cu un baraj de artilerie ce se deplasează încet. Potrivit relatării lui Dollmann, barajul e deosebit de puternic şi eficace. În spatele barajului vin tancurile, care, potrivit estimării lui Dollmann, au forţa unei brigăzi, şi, fireşte, infanteria. Ei se bagă între Divizia 12 Panzer SS, care protejează partea de vest a aliniamentului nostru de apărare, şi Panzer Lehr, care apără partea de est. Dollmann e foarte îngrijorat din cauza avioanelor engleze care mişună deasupra zonei, cu bombe, rachete şi tunuri de bord. Vremea e splendidă. Atacă tot ce mişcă pe frontul nostru şi, bineînţeles, Luftwaffe nu se vede nicăieri.

— Sunt identificate unităţile din faţa diviziilor Panzer Lehr şi a 12-a?

— E Corpul 30 britanic, răspunse Speidel. Brigada 8 Blindate şi Divizia 49 Infanterie din componenţa corpului. Două sute de tancuri, probabil, majoritatea tancuri Churchill şi câteva Sherman, şi 20 000 de oameni în divizia de infanterie, cu o mulţime de transportoare blindate, tunuri antitanc şi lansatoare portabile de proiectile antitanc cu reacţie – arma lor cea mai nouă.

— Dollmann crede că Panzerele vor rezista? El dispune de tunuri de 88 mm care-l sprijină împotriva tancurilor şi a infanteriei.

Speidel a ridicat din umeri.

— Nu ştiu, domnule, şi cred că nici Dollmann nu ştie în clipa asta.

— Trebuie să urmărim cu mare atenţie acest atac, Hans. Dacă în următoarele ore britanicii înaintează mult, s-ar putea să fiu nevoit să modific planurile pentru atacul lui Hausser.

— Da, domnule. Pe la amiază, situaţia se va mai limpezi.

Apoi, Speidel i-a comunicat lui Rommel cifrele pierderilor uriaşe transmise de Dietrich la Cartierul General în ziua precedentă. Feldmareşalul a fost şocat.

— Nu mi-am dat seama că pierderile suferite de Dietrich sunt atât de mari. Dacă situaţia se menţine şi Führerul nu-i trimite forţe de înlocuire, Dietrich nu va mai fi în stare să reziste multă vreme. O să-l informez pe Jodl în dimineaţa asta. Comandamentul Suprem trebuie să ne dea forţe de înlocuire. Necazul e că el şi-a fixat privirea asupra Estului, asupra sovieticilor. Nu înţelege, pur şi simplu nu înţelege importanţa bătăliei noastre.

— Keitel şi Jodl sunt doar nişte marionete, Herr Feldmarschall. Dumneavoastră aveţi, de fapt, în vedere atitudinea lui Hitler. Greşesc cumva?

Lui Rommel i s-a adus micul dejun: ouă, cârnaţi, pâine prăjită şi gem.

A apucat cuţitul şi furculiţa.

— Nu greşeşti deloc, Hans. Ştii ce sentimente am faţă de modul în care Hitler conduce războiul. Am spus-o pe şleau la conferinţa noastră de săptămâna trecută. Discuţia particulară cu el a fost mai cuprinzătoare decât îţi relatasem atunci. I-am explicat foarte clar că o să pierdem bătălia şi i-am sugerat că acum e momentul de a încerca să obţinem un aranjament politic, un armistiţiu, câtă vreme mai avem încă unele atuuri.

— Şi a refuzat?

— Bineînţeles. Omul ăsta se gândeşte numai la sine. A devenit un megaloman absolut. Nu are nici o idee despre răspunderea lui faţă de poporul german, despre obligaţia de a pune capăt măcelului în ambele tabere şi de a-i ţine pe ruşi în afara Germaniei. Refuzând să examineze posibilitatea unui armistiţiu, le deschide ruşilor uşa, invitându-i parcă să intre şi să ne ocupe. Va fi sfârşitul Germaniei.

— În afară de cazul în care...?

Feldmareşalul a luat o îmbucătură înainte de a răspunde:

— În afară de cazul în care va interveni un armistiţiu.

Speidel şi-a strivit ţigara.

— Mulţi ofiţeri din Marele Stat-Major gândesc ca dumneavoastră. Ei ar susţine stabilirea unui contact cu

Montgomery. (Speidel a făcut o pauză. Trebuia să abordeze subiectul cu prudenţă, întrucât nu ştia cum va reacţiona şeful lui.) Alţii cred că Führerul ar trebui lichidat.

Rommel s-a oprit din mestecat. L-a săgetat cu privirea.

— Adică, asasinat?

Speidel a încuviinţat înclinând uşor capul.

Rommel a lăsat brusc, cu zgomot, cuţitul şi furculiţa pe farfurie.

— Categoric, nu. Noi am mai trecut prin experienţa asta. L-ar transforma în martir. S-ar declanşa războiul civil, haosul. Nu! Să-l arestăm, să-l luăm prizonier, să-l trimitem în faţa Tribunalului Poporului, acuzându-l de trădare. Asta da, dar să-l asasinăm, categoric, nu. Ar fi un act nebunesc.

Şeful de stat-major cunoştea acum răspunsul comandantului său. Era ferm. Dar putea fi, eventual, schimbat, pe măsură ce se acumulau dezastrele. Speidel va aştepta cu răbdare.

— Dar în ceea ce priveşte armistiţiul, domnule?

— E cu totul altceva, a admis Rommel, luând din nou cuţitul şi furculiţa şi începând să mănânce.

Speidel a rămas tăcut. A turnat cafea fierbinte în ceaşca lui Rommel şi într-a lui, apoi şi-a aprins o altă ţigară şi s-a rezemat de spetează, suflând fumul spre tavanul sculptat, aflat la şase metri deasupra.

Rommel terminase ouăle şi cârnaţii. A împins farfuria deoparte şi a ridicat ceaşca de cafea.

— Cred că ştii ce sentimente am în legătură cu armistiţiul, Hans. Ca militar, detest ideea. Ca german mândru, perspectiva de a ne prezenta în faţa lui Montgomery cu pălăria în mână îmi dă frisoane. Însă trebuie să privesc realitatea în faţă. Dacă Hausser nu izbuteşte să ajungă la Arromanches… eu răspund de situaţia militară din Normandia. Nu mai contează cine a creat-o, eu sau… Şi-a băut toată cafeaua.

— Ştim amândoi că nu sunteţi dumneavoastră de vină, l-a asigurat Speidel.

— Da, şi amândoi ştim că, în calitate de comandant al forţelor germane din Normandia, trebuie să utilizez toate mijloacele disponibile pentru a-l împiedica pe inamic să realizeze străpungerea frontului.

— Nu va fi posibil multă vreme.

— Tocmai de aceea trebuie să fiu pregătit să acţionez pe cale politică, să negociez cu inamicul o încetare a ostilităţilor.

— Nu vedeţi altă soluţie?

— Nu, Hans. Singura soluţie este să punem capăt războiului câtă vreme Germania mai are ceva cărţi în mână, câtă vreme mai deţinem încă teritorii. Uită-te ce s-a întâmplat între americani şi ruşi, între capitalişti şi comunişti. Au făcut cauză comună împotriva lui Hitler. Deosebirile dintre ei sunt enorme şi, totuşi, ura faţă de noi i-a determinat să încheie o căsătorie din interes. După ce vom fi înfrânţi, nu-i va mai lega nimic şi divorţul se va produce numaidecât. Asta va duce inevitabil la un război. Războiul ar putea să înceapă după capitularea Germaniei. Singurul lucru care-i va împiedica pe ruşi să străbată nestingheriţi Germania şi restul Europei va fi forţa militară copleşitoare a americanilor. Chiar în momentul de faţă, majoritatea armamentului sovieticilor e furnizat de americani, iar ei ştiu că americanii pot să pornească împotriva lor. Dar acordă-le ruşilor un răstimp de doi sau trei ani, şi vor fi în stare să se confrunte cu americanii în Europa. Vor dispune de avioanele, tancurile, tunurile şi oamenii necesari pentru a pune întreaga Europă Occidentală sub călcâiul comunismului şi al dictaturii Sovietelor. În definitiv, Hans, ei au dictatura lor, aşa cum noi o avem pe-a noastră. A lor va supravieţui.

Speidel a aprobat gânditor, înclinând uşor capul.

— Folosindu-se de dogma marxist-leninistă, Sovietele urmăresc să cucerească lumea.

— Exact. Şi în aceste circumstanţe, unde va ajunge Germania? Între fălcile spărgătorului de nuci – zdrobită. Uniunea Sovietică la răsărit şi anglo-americanii la vest – iată unde. După cum văd eu lucrurile, Germania trebuie să se mişte în următoarele zile sau săptămâni, câtă vreme mai dispune de o oarecare forţă. Germania trebuie să-i convingă pe anglo-americani că, dacă nu ni se vor alătura, pentru a obliga maşina de război sovietică să se oprească, întreaga Europă va deveni ţinta ei. Trebuie să negociem cu Montgomery până nu e prea târziu, înainte ca ruşii să pună piciorul în Germania, înainte ca noi să fim înfrânţi în Normandia.

— Dar nu înainte de a vedea dacă va reuşi atacul Grupului

Panzer Hausser asupra portului Mulberry, sugeră Speidel.

— Exact. Dacă Hausser dă lovitura, n-ar fi exclus să vină anglo-americanii spre noi. Dacă eşuează, atunci trebuie să negociem cumva.

Speidel a cerut să i se mai aducă o cafea şi apoi a continuat:

— Însă, domnule, ştim amândoi că Hitler n-are intenţia să negocieze. El spune că vrea să lupte până la ultima casă, până la ultimul om, până la ultimul cartuş. Nimeni n-are voie să se retragă. Şi, din păcate, nu există nici un mod de a-l constrânge sau de a-l sili să negocieze.

— Absolut nici unul, a fost de acord Rommel. Să vedem ce se întâmplă cu Hausser. Dacă nu reuşeşte, n-am altă soluţie decât să-i cer Führerului permisiunea de a negocia cu Montgomery. În ce-l priveşte pe Montgomery, voi propune să încheiem un armistiţiu şi-i voi invita pe Aliaţi să lupte împreună cu noi împotriva ruşilor.

Rommel şi-a împins scaunul înapoi. Se pregătea să plece.

— Trebuie să vă mai spun ceva, domnule, zise Speidel. A sunat aseară feldmareşalul Sperrle. Doreşte să vină să vă vadă astăzi. I-am răspuns că nu cunosc planurile dumneavoastră şi că e posibil să vă duceţi pe front sau până la Armata a XV-a.

— Sperrle? Ce l-a apucat de vrea să mă vadă?

— Probabil, să se scuze pentru degringolada aviaţiei, Luftwaffe.

— Probabil, vrea să bea din vinurile noastre excelente şi să se înfrupte din mâncărurile noastre alese, adică un prânz pe gratis. Nu cred să fi întâlnit în viaţa mea un bărbat atât de gras.

— Dar Göring?

— Nu, nici măcar Göring nu se compară cu el. Îmi făcusem planul să mă duc pe front să-l văd pe Dietrich, dar expediţia lungă de ieri îmi ajunge deocamdată. Oricum, mă preocupă ceea ce ne-a transmis Dollmann. Dacă atacul se dovedeşte aşa de serios cum pare, atunci trebuie să rămân aici să monitorizez situaţia. Transmite-i, te rog, feldmareşalului Luftwaffei că-l aşteptăm cu plăcere la prânz. Te rog să mă anunţi de îndată ce primeşti vreo ştire de la Dollmann.

La 12:00 fix, masivul Feldmarschall Sperrle, cu cele o sută treizeci de kilograme ale sale, umblând ca un rinocer obosit, a

intrat clătinându-se prin uşile foarte înalte ale castelului. Rommel l-a condus direct în sufragerie, unde, pe masa lungă, acoperită cu o faţă de masă albă, se puseseră cele mai bune tacâmuri de argint din casă. În dreapta lui Rommel se adusese un scaun confortabil, mare, pentru Sperrle.

Respirând greu, bărbatul enorm şi-a lăsat corpul pe scaunul care gemea şi nu s-a mai ridicat până la plecare. Speidel şi amiralul Ruge luau masa împreună cu feldmareşalii. Rommel, care nu concepea să rămână două ore singur cu Sperrle, le ordonase celor doi ofiţeri de stat-major să suporte împreună cu el povara, şi ei se conformaseră fără nici un entuziasm.

Sperrle a mâncat şi a băut, dar altminteri s-a purtat cum prezisese Speidel: şi-a cerut scuze, fiindcă nu poate să asigure sprijin aerian trupelor din Cherbourg – portul risca să cadă în orice clipă – şi atacului pe care-l va da Hausser asupra portului Mulberry. Explicaţia lui Sperrle era simplă. Raportul între efectivele de avioane de vânătoare anglo-americane şi cele ale Luftwaffei era de treisprezece la unu – 4 000 faţă de 300. N-avea cum să schimbe raportul de forţe. Toate deciziile le luau Hitler şi Göring, care nu mai vedeau altceva decât frontul de est. Hotărârea de a disloca avioane de vânătoare în Normandia o putea lua doar Hitler. Dacă feldmareşalul Rommel, unul dintre generalii favoriţi ai Führerului, ar izbuti să-l convingă pe acesta să-i dea lui Sperrle, să zicem, o mie de aparate, care existau după cum aflase el de la Göring, atunci Luftwaffe i-ar asigura lui Rommel sprijinul necesar. Sperrle ar distruge aerodromurile tactice ale avioanelor de vânătoare – şi avioanele – instalate de forţele invadatoare pe capul de pod.

Aşadar, asta voia grăsanul: să-i ceară lui Rommel să obţină de la Hitler ceea ce el, Sperrle, nu reuşea. Apoi, fireşte, fusese şi prânzul princiar, pe care, bineînţeles, şi-l dorise. Cu puţin înainte de terminarea prânzului, a intrat în încăpere unul dintre coloneii lui Rommel. Umbla cu mare grijă, să nu facă zgomot şi să nu-l deranjeze pe feldmareşalul Sperrle, care povestea cu mare avânt o istorioară despre Göring. Rommel l-a urmărit cu privirile pe colonel. Sperrle, cu monoclul fixat bine la ochiul drept, cu fălcile tremurând şi pântecul săltând în timp ce vorbea, ducea la gură paharul de vin din cinci în cinci secunde, aşa că n-a băgat de

seamă când ofiţerul s-a aplecat să-i şoptească la ureche lui Speidel. Speidel l-a ascultat cu o figură senină, apoi s-a scuzat şi le-a cerut feldmareşalilor permisiunea să plece. Rommel a încuviinţat înclinând capul. La fel şi Sperrle.

Speidel a părăsit în grabă sufrageria şi l-a lăsat pe Rommel să se întrebe înfrigurat de ce fusese chemat afară şeful Statului-Major. În timp ce Sperrle continua să-şi depene molcom istorioara, Rommel se gândea la altceva. Şi anume la generalul Schlieben, comandantul trupelor din Cherbourg, care primise în acea dimineaţă ordin de la Rommel să lupte până la ultimul cartuş – un ordin mai blând decât cel al lui Hitler, care cerea să se lupte până la ultimul om. Schlieben răspunsese solicitând insistent sprijinul aviaţiei, dar Rommel îl refuzase. În stadiul actual, orice demers devenise tardiv. Cherbourgul era condamnat. Misiunile de zbor – dacă Luftwaffe se va decide să le execute – l-ar putea sprijini pe Hausser şi ar fi de mare folos în luptele înverşunate din jurul Caenului.

Rommel se gândea şi la Hausser, care se pregătea să-şi declanşeze atacul în seara următoare. Generalul de Panzere SS raportase în acea dimineaţă că deplasarea spre zona de pornire se încheiase, conform programului, pe 25 iunie, înainte de ivirea zorilor. Până atunci nu existau nici un fel de semne că inamicul le-ar fi detectat prezenţa. Rommel nădăjduia ca oamenii lui Hausser să nu comită nici o neglijenţă şi să nu lase la vedere vreun tanc sau vreun vehicul, fiindcă o asemenea imprudenţă ar fi compromis întreaga acţiune.

Mai era apoi şi telefonul tulburător de la Dollmann despre atacul britanic asupra oraşului Tilly. Speidel a încercat de mai multe ori să afle ceva nou de la Dollmann, dar fără succes. Poate de aceea a părăsit Speidel încăperea.

În sfârşit, prânzul s-a încheiat. Rommel l-a condus pe Sperrle prin uşa principală şi apoi până jos, la Mercedesul care-l aştepta, şi Sperrle a plecat. Fără să piardă o clipă, Rommel a urcat grăbit scările. S-a îndreptat spre punctul de comandă. Cizmele lui ţăcăneau pe podeaua din lemn de stejar lustruită, iar sunetele ascuţite ricoşau de pe ziduri ca nişte focuri de armă.

— Ce se întâmplă? îl întrebă pe Speidel.

Imperturbabilul şef de stat-major stătea în picioare în celălalt

capăt al încăperii, în faţa unei hărţi a sectorului Caen. Când Rommel s-a apropiat, i-a răspuns:

— A telefonat generalul Dollmann, domnule. Atacul inamic asupra oraşului Tilly se desfăşoară de-a lungul unui sector lat de şapte kilometri şi, după cum susţine, cu o copleşitoare superioritate de blindate. După spusele lui, inamicul a creat aici o breşă lată de aproximativ cinci kilometri şi adâncă de doi kilometri între diviziile 12 Panzer SS şi Panzer Lehr. Speidel a arătat spre harta mică: Am primit un raport şi de la generalul Dietrich…

— Sunt diviziile lui, îl întrerupse Rommel. Cunoaşte, probabil, situaţia mai bine decât Dollmann.

— Da, domnule. Dietrich raportează că nu poate să contraatace cu forţele de care dispune şi nu poate să recucerească poziţiile deţinute mai înainte.

— Dacă asta spune Dietrich, atunci nu mai încape discuţie. Unde se găsesc acum subunităţile din a 2-a SS, a 12-a SS şi din Panzer Lehr pe care le-am transferat lui Hausser? S-au şi deplasat acolo?

— Noaptea trecută s-au dus în zona stabilită pentru ei la Caumont.

— La dracu! a mormăit Rommel.

Speidel îl auzea pentru prima oară vorbind aşa.

— Dacă mi-ar fi telefonat Montgomery în persoană şi mi-ar fi cerut să-mi slăbesc dispozitivul dislocând şaptezeci de tancuri, pentru a-i permite astfel să străpungă frontul, sincronizarea acţiunii mele nu ar fi fost atât de bună.

— Blindatele sunt doar la treisprezece kilometri vest de sectorul Tilly. Le puteţi ordona să se întoarcă, domnule. Într-o oră sau cel mult două, vor fi pe poziţie.

Rommel a arătat spre uşile mari şi spre lumina strălucitoare a soarelui care se revărsa prin ele.

— În plină zi? (Vocea lui trăda o undă de sarcasm.) Întreaga formaţiune va fi nimicită după nici un kilometru. Nu vezi cum e vremea, Hans? Pe cer nu e nici un nor; toate avioanele de vânătoare ale inamicului se vor ridica de la sol şi vor ataca.

Speidel şi-a acoperit imediat urmele:

— Nu m-am gândit să le deplasăm ziua, domnule, ci la noapte.

Mintea lui Rommel lucra febril.

— Nu, e prea devreme pentru a lua o hotărâre. Vom evalua situaţia la lăsarea întunericului. Atunci voi hotărî ce facem. Prejudiciul s-a produs, aici e buba! Dacă Dietrich reuşeşte să reziste, atunci îmi voi continua jocul cu Hausser. Nu uita că atacul asupra oraşului Arromanches e ordonat de Führer.

— Dar dumneavoastră sunteţi comandantul de front. Aţi mai ignorat şi altădată ordinele Führerului.

— Numai când a fost necesar, Hans, numai când a fost necesar. Iar aici, în acest loc, eu decid ce este util, nu Führerul. Obiectivul Grupului Panzer Hausser e prioritar. Aşa va rămâne până când situaţia de pe câmpul de luptă mă va sili să-mi schimb hotărârea. S-a îndepărtat de hartă şi s-a îndreptat spre cadrul uşii. A rămas acolo privind undeva, în zare, cu picioarele depărtate şi mâinile la spate. Era o poză cunoscută de Speidel şi de Statul-Major al feldmareşalului. Părea că Rommel îşi trage forţa şi inspiraţia de la lumina soarelui. Fără să se întoarcă, a ordonat: Hans, ia legătura cu Hausser. Întreabă-l dacă poate devansa atacul cu douăzeci şi patru de ore, adică pentru azi, la căderea nopţii.

— Am şi făcut-o, domnule, răspunse Speidel.

— Bine. Şi care-i răspunsul?

— Răspunsul e negativ, domnule. Încă nu au sosit infanteria şi trupele de desant, nu au ajuns nici Corpul 84, nici Corpul 2 de desant. Au intervenit defecţiuni de organizare şi mai au de parcurs încă mulţi kilometri. Nu declanşează operaţiunea până ce nu-i are acolo. Câteva dintre autocamioanele lor au fost surprinse de avioanele americane. Au suferit multe pierderi. Speră ca deplasarea să se încheie la noapte. El însuşi are dificultăţi de organizare la capitolul semnalizărilor pe întuneric. Îi trebuie cele douăzeci şi patru de ore în plus pentru a remedia lucrurile şi pentru a-i informa pe scurt pe comandanţii diviziilor 84 şi 2 despre rolul lor în cadrul atacului.

Rommel şi-a cântărit în tăcere alternativele, apoi s-a întors cu faţa spre Speidel.

— Transmite-i lui Hausser un mesaj de avertizare. Spune-i că ar fi posibil să-i ordon să atace în seara asta, cu sau fără infanterie.

— Dar, domnule, protestă Speidel, fără infanterie n-o să fim în stare să menţinem deschis coridorul. Inamicul ar putea să vină din spate şi să încercuiască unitatea înaintată de tancuri. Riscaţi să pierdeţi întregul efectiv!

— Ştiu, dragul meu Hans. Şi Hausser o să înţeleagă după ce va primi mesajul. Ca să distrug portul Mulberry, s-ar putea să fiu nevoit să sacrific întregul Grup Panzer Hausser. Nu am luat încă hotărârea aceasta, dar va trebui, poate, să o iau.

— N-ar fi mai înţelept, domnule, întrebă precautul Speidel, să cereţi aprobarea OKW-ului?

— Să cer permisiunea unor zevzeci ca să arunc în foc fără infanterie Grupul Panzer Hausser?

— Da, domnule. Ar fi mai prudent.

Rommel a pufnit batjocoritor:

— Nătărăii ăia lipsiţi de experienţă nici măcar n-or să priceapă despre ce e vorba. De altfel, Dumnezeu mi-a poruncit să îndeplinesc operaţiunea Mulberry.

— Dumnezeu? Speidel era uluit.

— Bineînţeles. (Feldmareşalul zâmbi.) Am ordin semnat chiar de Führer să-mi croiesc drum spre ţărmul mării şi să cuceresc portul Mulberry.

Pe 25 iunie la ora 18:00, Rommel a luat hotărârea. Chiar dacă se retrăgeau treptat sub presiunea puternicului atac inamic, diviziile lui Dietrich – a 12-a Panzer SS şi Panzer Lehr, despărţite acum de forţele britanice – ţineau, totuşi, un capac etanş pe capătul sudic al străpungerii inamice de la sud-est de Tilly. După aprecierea lui Rommel, britanicii nu vor realiza o străpungere completă, în ciuda profunzimii loviturii lor iniţiale şi a presupunerii sale că atacul va continua în forţă şi a doua zi.

I-a transmis lui Hausser următorul ordin:

Menţine programul iniţial, 26 iunie, la căderea nopţii, pentru declanşarea atacului.

Când Rommel i-a dictat ordinul furierului de la punctul de comandă, Speidel l-a întrebat:

— Ce se-ntâmplă cu subunităţile din a 12-a şi din Panzer Lehr, care i-au fost afectate lui Hausser? Se vor întoarce la Dietrich? Numai Dumnezeu ştie câtă nevoie are de ele!

Rommel a clătinat din cap dezaprobator.

— Nu. Stau acolo unde se află acum. Dietrich a rezistat fără ele. Vor rămâne în componenţa Grupului Panzer Hausser.

— Dar, Feldmarschall, Dietrich cere insistent întăriri!

Rommel începea să-şi piardă răbdarea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, generale, ştiu! Dar n-am de unde să-i dau. E clar? Trebuie să distrug portul, iar Hausser nu poate s-o facă decât dacă deţine o forţă maximă, în tancuri şi oameni.

Speidel a stăruit:

— Dar ce se întâmplă dacă…

Feldmareşalul fusese împins prea departe. A izbit în masă cu palma mâinii drepte:

— Hotărârea e luată. Ştiu că eşti un mare filosof, Dr. Speidel, dar eu n-am chef să stau aici şi să dezbat ipoteze de genul „ce se întâmplă dacă“. Hotărârile astea sunt dificile. N-ai decât să nu fi de acord, însă comandantul sunt eu. Eu am luat hotărârea. Vreau să fie dusă imediat la îndeplinire.

Speidel era cotat drept unul dintre cei mai inteligenţi generali de stat-major germani, în mod cert, unul dintre cei mai bine pregătiţi. Fiind însă un pragmatic, a recunoscut că îşi călcase şeful pe nervi.

— Am înţeles, domnule, a sunat răspunsul lui.

Mânia feldmareşalului s-a stins imediat. Incidentul a fost dat uitării.

— Bine. Acum trebuie să urmăresc foarte atent situaţia. Montgomery, bănuiesc, nu şi-a dat toate cărţile pe faţă. Atacul de la Tilly s-ar putea să fie doar începutul.

26 IUNIE 1944

Evenimentele zilei următoare aveau să confirme

corectitudinea raţionamentului lui Rommel. Atacul britanic din ziua precedentă fusese într-adevăr doar un început.

Pe 26 iunie la ora 6:30 dimineaţa, după micul dejun cu Speidel şi Ruge, Rommel s-a dus la punctul de comandă, împreună cu şeful său de stat-major, pentru a studia ultimele mesaje primite de pe câmpul de luptă şi de la Cartierele Generale superioare. Tocmai atunci, inamicul declanşa un alt asalt important. Corpul 8 britanic, care deţinea un aliniament imediat la est de Corpul 30, începuse un atac intens în direcţia sud, venind în spatele focului artileriei grele şi a covorului de bombe lansat de avioanele stânjenite de plafonul coborât de nori. Corpul 1 Panzer SS al lui Sepp Dietrich suporta şocul teribil al acestei lovituri puternice pe care o conduceau tancurile.

Primele rapoarte ale acestei noi iniţiative au ajuns în mâinile lui Rommel puţin după ora 7:00. Era limpede acum că Montgomery plănuia să străpungă în direcţia sud dispozitivul de apărare de la vest de Caen al lui Dietrich, iar după ce reuşea străpungerea, voia să vireze spre est. Inamicul urmărea să execute apoi un cârlig spre nord, pe partea estică a Caenului, ca să încercuiască şi să prindă în cursă trupele lui Rommel, care apărau cu înverşunare oraşul şi sectorul situat la nord de acesta.

Rommel nu mai avea de ales: a ordonat Armatei a VII-a şi Corpului 1 Panzer să-şi arunce în luptă toate mijloacele disponibile împotriva vârfului loviturii declanşate de britanici pe direcţia sud. Pătrunderea trebuia împiedicată cu orice preţ. El ştia că ploaia torenţială, care începuse să cadă în cursul dimineţii, va crea tancurilor inamice un serios dezavantaj tactic. Blindatele britanice executau manevre pentru a găsi poziţii optime de tragere şi încercau să înainteze pe câmpurile până nu de mult uscate ale Normandiei, care se transformaseră într-o mare de noroi perfid. Şenilele se vor înfunda şi vor înţepeni în clisa groasă. Cu puţin noroc, ploaia şi norii vor stingheri substanţial activitatea ucigaşă a avioanelor inamice – avioanele de vânătoare-bombardament şi Typhoonurile purtătoare de rachete.

Sumbru şi abătut, feldmareşalul verifica pe hărţile tactice aflate la punctul de comandă rapoartele primite de la Dollmann şi Dietrich.

Parcă pentru a înrăutăţi şi mai mult lucrurile, veştile sosite din

Cherbourg erau proaste. Sprijiniţi puternic de artilerie, de focul tunurilor de pe nave şi de forţa aeriană, căreia nu i se opunea nici un avion german, americanii pătrunseseră cu o zi înainte în oraş, ocupaseră două dintre forturile principale şi puseseră stăpânire pe zona din jurul Arsenalului. Aproape de prânz, a sosit vestea că inevitabilul se produsese. Fortificaţia St.Sauveur, ce domina portul, căzuse în mâinile inamicului, după care, comandantul Schlieben capitulase. Dar luptele nu se încheiaseră încă. Grupe de soldaţi izolate luaseră în serios ordinul lui Rommel de a lupta până la ultimul cartuş şi opuneau o rezistenţă îndârjită. În acea zi, în timpul prânzului – îndeletnicire prin excelenţă paşnică –, feldmareşalul a fost foarte tăcut.

În cursul după-amiezii, Rommel a vorbit cu Dollmann, Dietrich şi Jodl, care l-a informat că Führerul e preocupat de atacul britanic.

Rommel i-a spus lui Jodl, încercând să pară optimist:

— Sunt convins că frontul va rezista. Vă rog să-i transmiteţi Führerului. Să-i mai spuneţi că tinerii săi ostaşi din Divizia 12 Panzer SS, Hitlerjugend, au transformat zona lor de front într-o enormă capcană mortală pentru duşman. Luptă ca nişte tigri.

— Am să-i comunic. Va fi încântat să audă veşti încurajatoare, în special despre Hitlerjugend. Ce se-ntâmplă cu Hausser?

— Ce vreţi să spuneţi? replică Rommel. Jodl avea obiceiul agasant de a pune întrebări incomplete.

— Führerul doreşte să ştie dacă atacul Grupului Panzer Hausser va fi lansat conform programului, aşadar, azi, la căderea nopţii.

— Până în clipa de faţă, adică până la orele 21:10, nu am modificat instrucţiunile transmise lui Hausser.

— S-ar putea să-i schimbaţi instrucţiunile? La asta vă gândiţi?

Rommel a simţit o notă de sarcasm în vocea lui Jodl.

— Dragul meu Jodl, comandantul de pe front trebuie să fie pregătit în orice moment să modifice ordinele date trupelor angajate în luptă. El trebuie să ia atitudine imediat faţă de acţiunile duşmanului în orice situaţie fluidă a luptei. Este un principiu fundamental, dar, probabil, un general care nu e pe câmpul de luptă îl înţelege mai greu. Sunt obligat să evaluez clipă de clipă acţiunile întreprinse de Montgomery şi, dacă va fi nevoie,

le voi transmite noi ordine lui Hausser, lui Dietrich sau lui Dollmann. Dar până în momentul de faţă, n-am schimbat instrucţiunile pentru Hausser şi nici n-am intenţia s-o fac, dar s-ar putea ca informaţiile primite peste cinci minute sau peste o oră să mă silească să le schimb. Înţelegeţi ce vreau să spun?

Lui Jodl nu-i plăcea să primească lecţii de la subalterni, nici chiar de la feldmareşali. Îi stătea pe limbă să i-o spună lui Rommel, dar s-a răzgândit, fiindcă bâzâia insistent soneria de pe linia lui Hitler.

— Trebuie să plec, Feldmarschall. Sunt chemat la Führer. A aşezat imediat telefonul în furcă, lăsându-l pe Rommel să se ocupe în continuare de conducerea războiului său.

În acea seară la 20:47, feldmareşalul Rommel a primit telefonul pe care-l aşteptase cu teamă, fiindcă era inevitabil. Analizând cumplitul bombardament de artilerie executat de masivele formaţiuni de blindate ale lui Montgomery, cu o enormă superioritate numerică asupra unităţilor Panzer, Rommel îşi dăduse seama că Dietrich se află într-o situaţie disperată. Când a sunat telefonul, feldmareşalul stătea la masa din cabinet şi se căznea să compună o scrisoare pentru soţia sa. A fost anunţat că îl caută Dietrich şi s-a gândit la ce era mai rău.

Asprul comandant de Panzere a intrat direct în subiect:

— V-am informat permanent, aşa că v-aţi format o idee despre focul intens la care suntem supuşi. Dacă nu primesc întăriri, nu-i mai pot face faţă. Asta-i realitatea! Azi am pierdut aproape cincizeci de tancuri.

— Da, dar i-ai distrus peste şaizeci lui Montgomery.

— E o mare deosebire, Herr Feldmarschall. El îşi poate permite. Acum a aruncat în luptă alte şaizeci. Şi are în rezervă alte sute de blindate. Am pierdut mai mult de cinci sute de oameni. Oameni extrem de bine instruiţi. Ostaşi care ştiau să conducă tancurile, ştiau să le întreţină. Nu am cu cine să-i înlocuiesc. Tinerii de optsprezece ani din Hitlerjugend se bat ca nişte nebuni. Toată lumea – echipajele tancurilor mele, puştii servanţi la tunurile de 88 mm şi la celelalte tunuri antitanc, infanteria lui Dollmann –, toţi luptă ca turbaţi. Noi ţinem duşmanii pe loc, Herr Feldmarschall, le-am blocat pana aia blestemată. Ne-au împins înapoi pretutindeni, cu trei până la şase kilometri, însă

n-au reuşit să efectueze străpungerea. Dar vor izbuti, Herr Feldmarschall, ne vor sparge, dacă nu-mi trimiteţi de urgenţă ceva întăriri. Am nevoie de sprijinul lui Hausser, domnule. L-aţi pus să stea acolo, la sud de Caumont, cu peste două sute de tancuri pregătite, să alerge după potcoavele de cai morţi pe care le-a visat Führerul. Ştim amândoi, Herr Feldmarschall, că Hausser nu are nici o şansă. Ploaia asta va transforma întreaga zonă, de la Caumont până hăt la plaja de la Arromanches, într-o mlaştină nenorocită. Pentru Blitzkrieg e nevoie de teren uscat, solid. Atacul n-are cum să-i reuşească. De ce nu-mi trimiteţi aici tancurile lui să mă ajute să opresc înaintarea acestor nemernici? Dacă nu, blestemaţii de englezi vor ajunge până la mine, vor trece prin mine şi vor ieşi la şesurile de la est de Orne. Şi cu asta, basta! S-a terminat! Basta!

Rommel s-a rezemat de speteaza scaunului, privind spre tavan. Cuvintele severe ale lui Dietrich îi bubuiau în creier. Tancurile cap de formaţie ale celor trei coloane din Grupul Panzer Hausser vor porni la căderea nopţii – adică peste o oră. Nu mai era timp de pierdut. Hotărârea trebuia luată îndată.

Rommel a sărit în picioare, vorbind lent, clar şi cântărindu-şi cuvintele. La sfârşit a întrebat:

— E limpede, Sepp?

La celălalt capăt al firului, Sepp Dietrich era în culmea încântării.

— Vă mulţumesc, Herr Feldmarschall! a strigat el. Slavă Domnului că mai există cineva dotat cu creier, cineva care are curajul să ia o decizie fără să se adreseze mai întâi OKW-ului. Nu cred că Führerul o să fie fericit când o să afle că aţi abandonat proiectul lui preferat.

— O să-l informez la momentul potrivit, Sepp, când voi avea răgaz. În cursul zilei de mâine, probabil.

— După încheierea operaţiunii. Nu vă e teamă că Führerul o să vă demită?

— Motive întemeiate a avut şi până acum, dar n-a făcut-o. Vorbesc numaidecât cu Hausser. A fost avertizat să aştepte. Sepp, vreau să-ţi spun dumitale şi ofiţerilor dumitale că fac tot ce pot pentru a-ţi aduce întăriri. Ţi-am primit mesajul în care consemnezi pierderile suferite. Am şi discutat cu OKW-ul. Am urlat

şi am cerut tancuri, aşa cum ţipi dumneata la mine.

— Ştiu că faceţi pentru noi tot ce vă stă în putinţă, Herr Feldmarschall. Dacă dumneavoastră nu reuşiţi să ne trimiteţi întăririle necesare, nu văd cine ar mai putea.

Conversaţia s-a încheiat. Stând în picioare, Rommel l-a sunat pe operatorul Cartierului General, solicitându-i legătura cu generalul Hausser. Evident, Hausser aştepta lângă telefon, aşa cum primise instrucţiuni, pentru că a răspuns în mai puţin de două minute.

Rommel a strigat în pâlnia telefonului:

— Cum merg lucrurile, Paul? Eşti pregătit să începi?

— Da, domnule, totul e în ordine. Instructajele s-au terminat. Mă nelinişteşte doar ploaia. A turnat cu găleata toată ziua. Ploaia şi noroiul s-ar putea să ne îngreuneze drumul, dar sunt convins că o s-o scoatem la capăt.

Rommel şi-a ales cu grijă cuvintele:

— Mă tem că nu va trebui să-ţi testezi convingerea, Paul. Nu vei mai distruge portul Mulberry. E nevoie să-l ajuţi pe Dietrich să apere linia frontului împotriva britanicilor. Dacă nu te aduc şi pe dumneata acolo, probabilitatea unei străpungeri complete devine foarte mare. De altminteri, Dietrich şi cu mine împărtăşim părerea că noroiul îţi va stopa înaintarea. Aşadar, Grupul Panzer Hausser este *kaput*, terminat. La fel ca şi ultima şansă de a arunca duşmanul din nou în mare. S-a sfârşit pentru totdeauna.

Hausser a fost extrem de dezamăgit, dar a admis:

— E-adevărat că ploaia m-a îngrijorat. Dietrich cunoaşte teritoriul ăsta ca pe degete. Eu nu. Dacă el crede că mă voi împotmoli, sunt obligat să ţin cont de părerea lui.

— Într-un fel sau altul, Paul, operaţiunea Mulberry s-a contramandat. Acum să-ţi comunic instrucţiunile pentru dispozitivul trupelor dumitale. I-a indicat lui Hausser să trimită subunităţile împrumutate la diviziile de proveniență şi să-şi deplaseze corpul său de armată – Divizia 9 Panzer şi subunităţi din a 10-a – la est, în calea Corpului 8 britanic, între Panzer Lehr, care se va muta spre dreapta, şi Hitlerjugend, care se va trage spre vest.

— Ordinele vor fi îndeplinite, domnule, dar am nevoie de timp pentru a pregăti un plan nou şi a emite ordinele corespunzătoare

către comandanţii de unităţi.

— Nici o problemă. Să gândeşti atent şi cu discernământ planul deplasării. Ar fi bine, totuşi, să porneşti la noapte. Să nu-ţi treacă prin gând să porneşti în marş ziua-n amiaza mare, chiar pe un timp ploios, cu plafonul de nori coborât. Dacă avioanele inamice te surprind în câmp deschis, or să vină după dumneata şi dacă plafonul de nori este la treizeci de metri înălţime. Te poate proteja numai ceaţa densă, solidă. Îţi acord maximum douăzeci şi patru de ore. Să te pui în mişcare cel târziu mâine la căderea nopţii. Nu ai mult de mers, doar circa douăzeci şi cinci de kilometri, şi poţi s-o iei direct pe şoseaua principală care trece prin Villers-Bocage şi se îndreaptă spre Caen. Cu voia vremii, a lui Montgomery, a lui Dumnezeu şi a toanelor Führerului, diviziile vor fi pe poziţii şi vor intra în luptă mâine dimineaţă sau cel târziu pe 28 iunie.

— Programul nu pune nici o problemă şi va fi respectat, Herr Feldmarschall. Oamenii mei sunt aprigi şi odihniţi. Dar vor fi profund dezamăgiţi de anularea operaţiunii Mulberry. De fapt, cei ce se află acum lângă mine par extrem de afectaţi de ceea ce au auzit. Vă pot spune că am aici un grup de oameni uluiţi.

Rommel parcă şi vedea scena. Ştia, de asemenea, că vorbele rostite în continuare de Hausser aveau menirea să ridice moralul oamenilor care-l ascultau:

— Dar să nu vă neliniştiţi, Herr Feldmarschall, noi suntem Schutzstaffel, SS-ul. Noi suntem trupele de elită Panzer, cele mai bune dintre unităţile Panzer din forţele armate ale celui de-al III-lea Reich. Vom aduce la îndeplinire ordinele…

— Fie că eşti sau nu de acord cu ele, Paul?

— Întocmai, domnule. Pentru Führer şi pentru Reich. Heil Hitler!

28-29 IUNIE 1944

În dimineaţa zilei de 28 iunie, imediat după ora 1:00, Hausser a raportat că toate unităţile de care dispunea sosiseră pe linia frontului şi intraseră în acţiune.

— Ei, drăcia dracului! se oţărî în rulota sa Montgomery când află vestea. De unde naiba au apărut? Divizia 9 Panzer SS şi subunităţi de recunoaştere din a 10-a, spui?

— Da, domnule. Au venit din Polonia, răspunse generalul de brigadă Bill Williams, şeful serviciului de cercetare al lui Montgomery. De-abia au sosit. Sunt odihniţi şi au mare experienţă de luptă.

— Nu-i de mirare că am fost din nou opriţi. Rommel a împins opt divizii Panzer împotriva mea pe cele douăzeci de mile dintre Caumont şi Caen. Da' afurisiţii ăia de la RAF şi canadienii ce naiba fac? De ce nu-i şterg de pe faţa pământului cu aparatele lor Typhoon blestemate? Ce dracu', au uitat să-şi lanseze rachetele?

— Ca să-i loveşti, trebuie să-i vezi, domnule. Zona de luptă e acoperită cu păduri dese şi Fritz îşi ascunde fără nici o dificultate tancurile. Nu se deplasează ziua decât în caz de forţă majoră.

— Ştiu, Bill, spuse iritat generalul. Doamne, e năucitor! Şi-acu', poftim, uită-te ce se-ntâmplă! Ei contraatacă dinspre sud-vest şi încep să recucerească terenul pe care de-abia l-am câştigat. Presa aia nenorocită o să declanşeze iar o campanie. Or să se ţină după mine, lătrând ca o haită de şacali. Parcă şi văd titlurile: „Monty se-mpotmoleşte din nou."

Generalul de brigadă, un universitar erudit de la Oxford, îl cunoştea perfect pe micul general. Când Montgomery se lansa în tirade de autocompătimire, era bine să păstrezi tăcerea până ce îşi vărsa oful.

— Încerc să atac grosul blindatelor germane din sectorul Caen, sectorul-pivot, astfel încât Bradley să poată executa cu succes străpungerea la momentul oportun. Da' ziariştii nu sunt în stare să priceapă! Mă tem că preţul pe care-l plătesc e cam mare!

În acea clipă însă, nici Montgomery, nici presa nu cunoşteau adevăratul preţ al succesului, adică prăbuşirea Grupului Panzer Hausser şi, o dată cu aceasta, îndepărtarea ameninţării ce plana asupra portului Mulberry de la Arromanches.

— Spune-i lui Freddie să vină imediat la rulota mea.

Williams a ridicat receptorul telefonului de campanie şi a

învârtit energic manivela de la dispozitivul de conectare şi semnalizare.

Trei minute mai târziu, generalul-maior Freddie de Guingand se afla în rulotă. Şeful l-a informat pe scurt asupra situaţiei şi i-a dat instrucţiuni:

— Transmite-i lui Dempsey să înceteze atacul. Se va concentra, deocamdată, pe menţinerea terenului câştigat, respingând contraatacurile alea nenorocite. Să se regrupeze, să pună infanteria în apărare şi să păstreze linia frontului, astfel încât să-şi poată retrage în rezervă blindatele, ca să fie pregătite pentru executarea altor lovituri. Spune-i să transmită tuturor unităţilor ordinul – ce să mai zic, grozavă treabă! (Monty a clătinat din cap deranjându-şi bereta. Părea deprimat) *All right*. Operaţiunea s-a încheiat.

Corpul 8 de armată comandat de el se va opri să-şi lingă rănile adânci provocate de loviturile dure ale blindateler Tiger şi Panther, aparţinând lui Hausser, şi ale cumplitelor tunuri de 88 mm.

Pe 29 iunie, dis-de-dimineaţă, Cartierele Generale ale lui Hausser şi Dietrich au raportat slăbirea subită a atacului şi revenirea aparentă a inamicului la o atitudine defensivă pe poziţiile deţinute.

Rapoartele trimise Grupului de Armate B fuseseră întocmite de cei doi comandanţi ai corpurilor Panzer, şi nu de generalul Dollmann, comandantul Armatei a VII-a. Dollmann se sinucisese în acea dimineaţă la punctul de comandă din Le Mans, luând otravă. Şeful său de stal-major, generalul Max Pemsel, a raportat că moartea i s-ar fi datorat unui atac de cord, produs din cauza căderii premature a Cherbourgului. Hitler îi ordonase comandantului din Cherbourg, generalul Schlieben, să lupte până la ultimul om pentru apărarea acestui port de importanţă crucială şi să nu cedeze nici un metru de teren. Schlieben executase instrucţiunile, dar Führerul descoperise că o persoană cu autoritate mai mare decât a lui Schlieben dăduse în taină ordinul ca puternica Divizie 77 Infanterie să părăsească Peninsula Cotentin înainte ca retragerea să-i fie tăiată de americani. Supunându-se ordinului, a 77-a scăpase de încercuire, dar nu se

mai aflase în Peninsula Cotentin şi nu mai participase la apărarea Cherbourgului. Oraşul căzuse în mâinile americanilor, care aveau nevoie disperată de instalaţiile lui portuare.

Hitler îşi ieşise din minţi. Cel ce dăduse ordinul procedase contrar instrucţiunilor sale explicite. OKW-ul a întreprins cercetări insistente, dar nici unul dintre membrii Statelor-Majore n-a recunoscut că ar fi emis un asemenea ordin. Exasperaţi, membrii OKW-ului au numit un comitet de anchetă compus dintr-un general şi un preşedinte de tribunal de la Comandamentul Armatei din Vest. Li s-a ordonat să investigheze căderea Cherbourgului şi să-l descopere pe cel care dăduse ordinul secret.

Concluziile comitetului ajunseseră în mâinile lui Hitler pe 28 iunie, seara. Generalul pus sub acuzare era Dollmann. Hitler acceptase imediat şi fără rezerve concluziile raportului. După ce i se transmisese de la Berchtesgaden că Hitler îl consideră vinovat de căderea Cherbourgului, Dollmann îi trimisese Führerului o telegramă în care nega faptul că ar fi dat ordinul cu pricina şi cita amestecul altora în hotărârile comandamentului său. Imediat, Dollmann procedase ca şi ceilalţi generali căzuţi în dizgraţie.

Când se raportase moartea generalului Dollmann, imediat după ora 6:00 dimineaţa, şi când se primiseră rapoartele de la Hausser şi Dietrich, care comunicau că stopaseră înaintarea inamicului, Rommel nu se afla în La Roche-Guyon. Plecase de la Cartierul său General cu o zi înainte. Un mesaj primit din Paris, de la comandantul-şef al frontului de vest, feldmareşalul Gerd von Rundstedt, îl înştiinţase că amândoi aveau ordin să se prezinte la Berchtesgaden a doua zi, pe 29 iunie, la amiază, pentru a lua parte la o consfătuire cu Führerul.

Ceva mai târziu, în aceeaşi zi, şeful de stat-major al lui Rundstedt, generalul Blumentritt, vorbise cu Rommel.

Mai întâi discutaseră despre moartea lui Dollmann. Rommel n-a mărturisit nimic, dar în adâncul conştiinţei sale se simţea extrem de tulburat. Fiindcă ordinul secret ca a 77-a să părăsească Peninsula Cotentin fusese dat de el, nu de Dollmann.

Apoi, Blumentritt îi spusese de Conferinţa Führerului. Rommel a devenit curios.

— Cine mai vine acolo? Ai vreo idee?

— Se pare că un exemplar al ordinului a fost trimis

feldmareşalului Sperrle.

— Înseamnă că se va prezenta, probabil, şi comandantul Grupului de Forţe Maritime de pe frontul de vest, amiralul Krancke. Am senzaţia că Hitler ne convoacă pe toţi comandanţii superiori de pe frontul de vest să ne spună că nu conducem războiul cum se cuvine şi să ne explice cum trebuie s-o facem.

— Habar n-am, domnule, recunoscu Blumentritt. Ştiu doar că feldmareşalul Rundstedt i-a cerut Führerului directive privind luptele viitoare. Grupul de Armate Patton poate să traverseze Canalul Mânecii în orice moment şi să declanşeze atacul, or, în această situaţie, ne-ar fi de folos să ştim ce este în mintea Führerului.

— De, sunt sigur că după conferinţă o să ştim. Dar ce e în mintea lui are vreo noimă din punct de vedere militar? Asta-i însă altă problemă!

Observaţia critică a lui Rommel l-a indispus pe Blumentritt.

— Trebuie să vă reamintesc, Herr Feldmarschall, un lucru pe care dumneavoastră îl cunoaşteţi foarte bine. Convorbirile telefonice ale ofiţerilor superiori sunt de multe ori interceptate.

— Ştiu, Blumentritt, dar, în interesul Germaniei şi al poporului german, cred că noi, cei ce deţinem posturi înalte de comandă pe câmpul de luptă, avem obligaţia să spunem adevărul.

— Oricare ar fi consecinţele?

— Oricare ar fi. A-şaa, când pleacă feldmareşalul dumitale? Drumul cu maşina până la Berchtesgaden e lung, durează probabil optsprezece ore.

— Nu-i face nici o plăcere. I-am reţinut un apartament la un hotel din Frankfurt. Îşi va petrece noaptea acolo, apoi îşi va continua călătoria dis-de-dimineaţă.

— Eu o să mă duc spre Ulm. Casa mea e în apropiere, la Herrlingen.

— Sunt sigur că scumpa dumneavoastră doamnă va fi fericită să vă vadă. Ce vă mai face fiul?

— O să aranjez ca Manfred să fie învoit o noapte de la bateria antiaeriană, aşa că am să-l văd şi pe el. Când pleacă şeful dumitale?

— La amiază.

— La amiază. Trebuie să vorbesc cu el zece-cincisprezece

minute înainte de a ajunge la Berchtesgaden, e extrem de important. Fiindcă, odată ajunşi acolo, s-ar putea să nu mai avem prilejul să discutăm. Am putea stabili un punct de întâlnire pe ruta sa de est, pe şoseaua principală D33, care merge spre Metz?

După ce au fixat punctul de întâlnire, Rommel a încheiat repede convorbirea cu Blumentritt. Trebuia să-şi pregătească bagajele, iar traversarea Parisului spre autostrada Est îl obliga să-şi ia o marjă de-o oră.

Nu va călători în Horchul decapotabil şi cu arcuri dure, ci în Mercedesul închis, spaţios, cu suspensii excepţionale. După o discuţie de ultimă oră între Rommel şi Speidel, Mercedesul a tâşnit pe poarta de fier a castelului din La Roche-Guyon, cu steagul feldmareşalului fluturând la vedere pe botul maşinii, cu Daniel la volan şi cu feldmareşalul instalat comod în spatele lui, avându-l în dreapta pe ofiţerul său de stat-major, maiorul Eberhard Wolfram.

După două ore şi cincisprezece minute, la prima încrucişare de drumuri de după Montmirail, la circa o sută de kilometri est de centrul Parisului, pe şoseaua principală ce se îndreaptă spre Metz, Daniel a raportat:

— E acolo, domnule, cam la un kilometru drept înainte.

Rommel citea. Privirea i s-a concentrat imediat în faţă.

— Da, el este. Opreşte în spatele lui.

Maşina lui Rundstedt, tot un Mercedes, era trasă pe marginea şoselei, exact în punctul convenit de Rommel şi Blumentritt. Înainte ca maşina lui Rommel să se fi oprit în spatele celuilalt vehicul, Rundstedt a coborât şi s-a dus să-l salute pe mult mai tânărul feldmareşal. Au stat şi au discutat pe marginea carosabilului, fără să dea vreo atenţie traficului, oricum foarte redus. Au trecut pe lângă ei doar câteva vehicule militare germane, ale căror şoferi reduceau viteza când vedeau nişte automobile atât de importante.

Odată încheiate saluturile cordiale, Rommel a intrat numaidecât în subiect:

— După cum v-am spus, domnule, am convingerea că trebuie să se pună imediat capăt acestui război câtă vreme mai deţinem anumite atuuri. Cred că şi dumneavoastră împărtăşiţi aceeaşi părere. Îmi propun să-i comunic lui Hitler acest lucru în termeni

fără echivoc. Şi dacă sunteţi de acord cu mine, aş dori să mă susţineţi.

Bătrânul feldmareşal, ai cărui ochi mari şi apoşi îl priveau de la înălţime pe bărbatul mai tânăr, i-a răspuns aproape părinteşte:

— Da, am să te susţin, fără nici o îndoială. Nu avem nici trupe suficiente, nici armamentul necesar să ţinem piept forţei copleşitoare instalate de anglo-americani pe capul lor de pod, ca să nu mai pomenesc de trupele care stau în Anglia şi aşteaptă să fie trecute peste Canal. Deşi, bănuiesc că aşa-numitul Grup de Armate Patton – despre care vorbesc întruna contrainformaţiile noastre – e apă de ploaie…

— Acum două zile, Abwehrul a raportat că în Marea Britanie staţionează încă şaizeci şi şapte de divizii repartizate Grupului Patton, l-a contrazis Rommel.

Rundstedt a clătinat din cap:

— O să cred când l-oi vedea pe Patton undeva pe plajele dintre Caen şi Le Havre. Însă alta-i problema. Chiar dacă această forţă nu ne atacă, Montgomery o să ne înfrângă în Normandia. Ăsta-i necazul! Oricum, Erwin, am să te susţin. Îţi dau un sfat: să fii mai prudent. Nu uita că sunt un om bătrân. Am trecut bine de şaptezeci de ani. Sunt cel mai vârstnic ofiţer superior din întreaga armată germană. Dacă te sprijin, vom trage amândoi consecinţele. S-ar putea ca Micul Caporal să nu vrea să ne asculte sau să ne accepte părerile. În plus, n-ar fi exclus să le considere perfide, întrucât le contrazic pe ale lui. Rundstedt s-a oprit, de parcă l-ar fi cântărit pe Rommel: Vreau să te avertizez că, dacă ai să fii la fel de inflexibil şi direct ca la Wolfsschanze II, e posibil să te demită. Şi, cu toate că am criticat capacitatea dumitale de a exercita funcţii înalte de comandă – ştii că am făcut-o şi, de altminteri, nu m-am jenat niciodată să recunosc –, cred că în acest stadiu al războiului, dumneata eşti cea mai indicată persoană pentru a conduce lupta şi a negocia, la momentul oportun, un acord de armistiţiu. Va trebui, probabil, să încerci încheierea unui armistiţiu cu sau fără voia Micului Caporal. Ascultă-mă, eu sunt cel mai în vârstă general german, dar dumneata eşti de departe cel mai respectat, nu numai de poporul german, dar şi de anglo-americani. După cum văd eu lucrurile, Aliaţii nu vor agrea ideea de a trata cu Hitler – fiindcă vor avea

senzaţia că încearcă să mânuiască un şarpe veninos şi înfuriat –, dar vor fi dispuşi să trateze cu dumneata, întrucât ştiu că eşti un om integru, un om de onoare.

Rundstedt şi-a pus o clipă mâna pe umărul lui Rommel.

— Aşa, Erwin, mi-e cunoscut faptul că nu mai ai un mare respect pentru Hitler. Eu mi l-am pierdut de mult, Dumnezeu ştie. Şi sunt convins că o să fii tăios cu el. Să nu uiţi însă că poporul german are nevoie de dumneata. Nu proceda în aşa fel încât germanii să te piardă. Nu ai cum să câştigi într-o confruntare de strigăte cu omul care deţine întreaga putere şi e paranoic, nebun şi gelos pe realizările dumitale.

Ultima afirmaţie l-a luat prin surprindere pe Rommel.

— Gelos? Hitler, gelos pe mine? Nu-mi vine să cred.

— Ba să crezi, Herr Feldmarschall. Hitler este extrem de conştient de popularitatea de care te bucuri printre germani. Te invidiază pentru succesele dumitale ca luptător şi ca lider. Îşi dă foarte bine seama că, dacă s-ar organiza o tentativă de lovitură de stat împotriva lui, la care să ia parte şi armata, dumneata ai fi ales lider. Să te gândeşti la asta, Erwin.

Feldmareşalul vorbise mai mult decât îşi propusese. N-a aşteptat răspunsul lui Rommel şi a adăugat repede:

— Trebuie s-o luăm din loc, Erwin. E lung drumul până la Frankfurt şi lungă e calea până la Ulm şi Herrlingen. Transmite-i, te rog, urările mele cele mai calde Luciei. Să-i spui că am întrebat de dânsa.

— Mulţumesc, domnule, am să-i spun. Şi vă mulţumesc pentru sfat. E deosebit de util. Rămâne de văzut dacă voi fi în stare să-l urmez. Ştiţi, noi, suabii, suntem cam îndărătnici. Rommel a zâmbit.

Rundstedt a zâmbit şi el, spunându-i:

— Uneori chiar aşa pari.

Rommel n-a înţeles prea bine remarca lui Rundstedt.

— Ne vedem la Berchtesgaden, domnule, mâine la amiază. Şi-a mutat bastonul de feldmareşal în mâna stângă, a făcut energic un pas înapoi şi a dus mâna dreaptă la chipiu, salutându-l milităreşte, ca semn al respectului pe care mult mai tânărul feldmareşal îl simţea în acel moment pentru feldmareşalul comandant Gerd von Rundstedt.

S-a urcat din nou în Mercedes şi o jumătate de oră n-a scos o vorbă. Automobilul mâna de zor spre est, rulând, conform instrucţiunilor date de Rommel, la aproape un kilometru în urma vehiculului lui Rundstedt. N-avea rost să ofere maquisarzilor prilejul de a doborî doi feldmareşali dintr-un foc. Stătea tăcut şi se gândea la sfatul pe care i-l dăduse Rundstedt. Plin de tact, maiorul Wolfram nu şi-a sâcâit şeful, încercând să intre-n vorbă cu el, ci s-a delectat privind pe fereastra din dreapta ţinutul rural francez, luxuriant şi înverzit, şi satele vechi care defilau în goană pe lângă ei.

Cu puţin înainte de miezul nopţii, Rommel l-a lăsat pe Wolfram la hotelul *Deutscherhof* din Ulm, unde îl aştepta soţia. Apoi, el şi cu Daniel au parcurs distanţa scurtă până la Herrlingen, unde feldmareşalul a fost întâmpinat cu mare bucurie de Lucie şi de Manfred. Nu mai rămăsese mult din noapte, dar cei trei se simţeau fericiţi împreună, oricât de scurtă ar fi fost întâlnirea.

Rommel se purtase întotdeauna cinstit cu membrii familiei sale, spunându-le ce anume făcea şi care erau perspectivele de viitor. Simţea că au dreptul să ştie şi, în plus, felul lor de a reacţiona când le vorbea despre problemele care-l frământau, despre relaţiile sale cu o persoană sau alta – în cazul de faţă, despre modul în care îşi propusese să-l abordeze pe Führer – îi oferea adesea sugestii utile. Le mărturisise, fireşte, profunda deziluzie pe care i-o produsese Hitler şi le împărtăşise convingerea că omul acesta abandonase orice interes faţă de soarta poporului german.

Le-a mărturisit acum intenţia sa de a discuta deschis cu Hitler la conferinţa la care fusese convocat. Tânărul Manfred îşi ascultase atent, ca întotdeauna, tatăl, dar nu-i spusese ce părere are. Ştia, totuşi, că s-ar putea ca tatăl lui să nu supravieţuiască unei confruntări cu Hitler.

Lucie n-a avut nici o reţinere. Şi ea ştia care pot fi urmările dacă încrucişezi spada cu Hitler. Când, în sfârşit, noaptea târziu, soţii s-au băgat în pat, Rommel şi-a întrebat soţia cu glas aproape şoptit:

— Ce zici, Lucie, s-o fac? Să periclitez viitorul nostru fiindcă eu cred că trebuie să se opună cineva nebunului şi să-i spună că, în interesul Germaniei, războiul trebuie să înceteze? Dacă se va

năpusti asupra mea, individul mă va distruge, probabil. Mă va trimite, poate, în faţa Curţii Marţiale. Voi fi judecat pentru trădare şi voi fi degradat, sau chiar executat.

Lucie i-a mângâiat obrazul cu vârfurile degetelor, simţind ţepii bărbii care-i crescuse în timpul zilei. Ţepii aspri şi albi pe care-i observase când discutaseră în salonul de jos.

— Dragul meu, să faci cum îţi dictează conştiinţa. Dacă trebuie să-l înfrunţi pe Hitler în interesul poporului german, atunci înfruntă-l. Vorbesc, probabil, prostii, fiindcă oricum o vei face, dar, rogu-te, nu te mai nelinişti din cauza mea şi a lui Manfred. Noi te iubim şi suntem mândri de tine. Chiar dacă va trebui să faci sacrificii, îţi vom fi alături. Credem în tine. Suntem familia ta. Înţelegi?

Şi-a plimbat din nou mâna peste obrazul lui. Uimită, şi-a oprit-o. Pielea era umedă. Lacrimi! Erwin Rommel nu fusese însă niciodată emoţionat până la lacrimi. S-a prefăcut că nu observă. Rommel ţipase în somn înainte de zorii zilei în care dăduse pentru ultima oară ochii cu omul care era liderul şi duşmanul său, Adolf Hitler, dar Lucie nu avea de gând să-i spună.

În acea noapte au dormit mai puţin de trei ore. Ceasul a sunat la 5:00. La 5:30, feldmareşalul, Lucie şi Manfred erau în marele Mercedes. Subofiţerul Daniel, cu ochii cârpiţi, dar altminteri vioi, s-a urcat din nou la volan. La *Deutscherhof*, Rommel şi-a luat rămas bun cu tandreţe de la familia sa – a sărutat-o pe Lucie şi l-a îmbrăţişat bărbăteşte pe uscăţivul şi înaltul Manfred.

— S-ar putea să nu vă mai văd, i-a şoptit fiului său şi l-a strâns o clipă la piept.

Wolfram şi-a luat şi el rămas bun de la soţie şi s-a întors să se urce în maşină după şeful său. Lucie l-a prins brusc de braţ, cerându-i un lucru pe care ştia foarte bine că n-are puterea să-l facă:

— Să ai grijă de soţul meu, domnule maior. Vezi să nu i se întâmple ceva.

De câte ori călătorea cu maşina prin pădurea înaltă de brazi, pe care o străbătea drumul de munte şerpuit, şi se apropia de oraşul Berchtesgaden şi de reşedinţa lui Hitler, Berghof, cocoţată pe versantul de deasupra localităţii, Rommel se simţea înfiorat şi

uneori chiar pătruns de veneraţie.

Berghof se iţea pe coasta muntelui bavarez aidoma unei fortăreţe antice, care stătea veşnic de strajă deasupra Rinului, însă cuibul de vultur al lui Hitler nu era zidit din piatră şi plăci de ardezie, ci din beton şi oţel, în stil modern, cu linii şi unghiuri avântate. Construcţia fusese proiectată de Albert Speer, arhitectul lui Hitler, care în ultima vreme devenise omul cel mai de încredere al Führerului şi ministrul armamentului. Speer era singurul civil din OKW şi făcea parte din anturajul, altminteri în întregime militar, al Führerului. În timp ce Rommel cuprindea cu privirea Berghoful, aflat încă la distanţă, în dimineaţa leşioasă, înnorată a lui 29 iunie, silueta inconfundabilă dispăruse aproape sub plasele de camuflaj ce fuseseră întinse peste reşedinţă şi peste clădirile învecinate, în încercarea de a le topi masa în versantul muntelui. Chiar şi aşa, locul degaja aerul de maiestate şi de putere pe care şi-l dorise Hitler. Dar în acea dimineaţă, Berghoful simboliza pentru Rommel o putere malefică. De aceea, se apropia de clădire bântuit de presimţiri rele.

La vreo cinci kilometri de Berghof, se înălţa o altă construcţie, o adevărată fortăreaţă, amplasată acolo pentru a le permite conducătorilor ei să ajungă uşor şi repede la Berghof. Die Reichskanzlei – Cartierul General al Înaltului Comandament German, OKW-ul, şi Comandamentul Suprem al Armatei, OKH-ul – era baza principală de operaţiuni a şefului Marelui Stat-Major al armatei germane, generalul-feldmareşal Keitel, şi a nesuferitului de general-colonel Alfred Jodl, şeful Biroului Operaţiuni. Rommel se amuza de fiecare dată când îl auzea pe Rundstedt cum vorbea dispreţuitor despre „funcţionarul-şef al lui Hitler”, referindu-se la Keitel, sau cum susţinea că ar fi fost imposibil să se găsească un căcănar mai slugarnic decât Jodl, care era bătaia de joc a generalilor de pe câmpul de luptă. Hotărât să vină în întâmpinarea tuturor dorinţelor lui Hitler, Jodl dăduse dispoziţie să nu se exprime nici un fel de opinii critice în legătură cu planurile alcătuite de Hitler, chiar dacă Hitler le cerea specialiştilor în mod expres opinia. *Jawohl, mein Führer* şi „Desigur, domnule“ erau expresiile pe care Jodl le folosea frecvent în prezenţa lui Hitler, şi pe care arhisicofantul insista ca şi alţii să le utilizeze.

În clădirea vastă se afla şi Cartierul General al şefului Statului-

Major al armatei de uscat, generalul Kurt Zeitzler, un tip necioplit, vulgar şi înzestrat cu multe alte trăsături de caracter pe care feldmareşalul le dispreţuia. Keitel, Jodl şi Zeitzler vor lua parte, fără îndoială, la Conferinţa Führerului, umflându-se în pene ca nişte păuni în jurul manechinului puterii cu mustaţă neagră.

Daniel a redus mult viteza şi Mercedesul s-a apropiat de santinelele SS, bine înarmate, de la intrarea spre Berghof de pe fundul văii. Militarii care asigurau paza complexului făceau parte din Unitatea SS de elită „Adolf Hitler“. Cu ecusonul SS brodat pe umărul stâng al tunicilor, stăteau de pază la uşi, acţionau sistemul telefonic, supravegheau convorbirile şi deţineau întreaga răspundere pentru dejucarea oricărui complot sau atentat împotriva persoanei Führerului. Patrulau neîncetat pe lângă baricadele din sârmă ghimpată şi mânuiau generatoarele de fum ce acopereau rapid întreaga zonă cu o perdea asemănătoare ceţii, pentru a o feri de raidurile aeriene. Trufaşii ostaşi SS ai lui Hitler erau înarmaţi până-n dinţi, astfel că uniformele negre şi căştile lor negre de oţel se vedeau pretutindeni, sau, cel puţin, aşa i s-a părut lui Rommel.

După ce au prezentat la poartă permisele de liberă-trecere – nici Rommel nu era primit dacă nu-l avea la el –, Daniel a început să urce încet cu Mercedesul pe drumul abrupt ce şerpuia prin pădurea deasă de brazi, apoi s-a oprit sub *la porte cochère* de la intrarea principală a locuinţei-fortăreaţă a lui Hitler.

Rommel a răspuns la salutul energic al gărzii SS şi a urcat grăbit treptele lungi de marmură. În dreapta lui, dar cu un respectuos pas în urmă, mergea maiorul Wolfram, care-i ducea servieta.

Mai erau cinci minute până la amiază, adică până la ora la care se presupunea că va începe Conferinţa Führerului. În loc să-i conducă în sala principală de conferinţe, ofiţerul care-i întâmpinase i-a dus în sala de aşteptare spaţioasă şi plăcut mobilată. Acolo, Rommel i-a găsit pe Rundstedt, Sperrle şi Krancke. Perspectiva unei noi întâlniri cu Micul Caporal îi dădea chiar şi bătrânului soldat Rundstedt o stare de nervozitate, de teamă. Se aştepta ca noua întâlnire să se desfăşoare aidoma celei de data trecută într-o atmosferă tensionată, ostilă şi într-un mod imprevizibil, deoarece Hitler bătea câmpii şi delira din ce în ce

mai frecvent în ultima vreme, starea lui de spirit oscilând permanent, ca o fântână arteziană, între extreme, între explozii de furie şi căderi în melancolie.

Momentul stabilit a sosit şi a trecut. S-a făcut ora 13:00. La 14:00, chelnerii au adus cafea şi sandvişuri.

Puţin după ora 15:00 a ieşit din sala de conferinţe Goebbels, ţuţerul şi maestrul propagandist al lui Hitler. A discutat puţin cu Rundstedt şi cu ofiţerii de marină şi aviaţie, apoi l-a luat deoparte pe Rommel. Îl admira pe feldmareşal, care fusese şi subiectul uneia dintre campaniile sale publicistice de mare succes. Goebbels regizase la Berlin primirea entuziastă ce urmase imediat după ceremonia în care Hitler îi înmânase lui Rommel bastonul de feldmareşal. Miniaturalul Goebbels păşise în stânga lui Rommel, în compania restrânsă şi mândră a duzinei de feldmareşali şi generali naziţti care-l însoţiseră pe noul feldmareşal în sala arhiplină. Circa cinci mii de oameni aşteptau în picioare şi aclamau în timp ce eroul lor era condus spre podium, pentru a primi ovaţiile lor furtunoase. Datorită eforturilor lui Goebbels, feldmareşalul Rommel dobândise ceva mai mult decât rang şi autoritate militară. În ochii poporului german, se bucura de un imens prestigiu, fiindcă era acoperit de onoruri şi de glorie. Rommel devenise astfel personalitatea capabilă să exercite o mare putere politică, puterea de a influenţa şi de a conduce opinia publică, o putere suficientă spre a-l propulsa în poziţia de conducător al naţiunii dacă Hitler ar fi dat semne de epuizare fizică sau de derută decizională, sau ar fi părăsit scena din cauza unei întâmplări funeste.

Goebbels ştia acest lucru şi, de aceea, era mult mai prevenitor cu Rommel decât cu ceilalţi ofiţeri superiori, făcându-l pe feldmareşal să creadă că îi este prieten, un prieten care l-ar putea influenţa pe Hitler. Iată de ce Rommel i-a relatat lui Goebbels ce şi de ce intenţiona să-i spună lui Hitler acele lucruri. Vicleanul Goebbels l-a ascultat şi a dat mereu din cap, lăsându-i lui Rommel impresia că îl aprobă. Rommel a fost convins că reuşise să-şi câştige un aliat care-l va susţine la Conferinţa Führerului.

Întrebat cât mai durează până când Hitler îi va chema înăuntru, Goebbels a răspuns evaziv, ca de obicei, informându-i că se ivise o problemă urgentă pe frontul de est şi că Hitler

analiza situaţia împreună cu Keitel, Jodl şi cu alţii, inclusiv cu Himmler, care avea sub comandă diviziile Panzer SS, multe dintre ele angajate în luptele din Rusia. Cu aceasta, omuleţul pirpiriu, îmbrăcat într-o tunică albă cu nasturi de alamă, care atârna pe el ca o cămaşă pe sperietoarea de ciori, omuleţul cu faţa scofâlcită, cenuşie, îngustă, având o expresie cruntă, s-a despărţit de Rommel şi a zbughit-o înapoi în sala de conferinţe.

După vreo oră, a apărut Reichsführerul SS Himmler. Schema s-a repetat în bună parte şi, în sfârşit, Himmler l-a tras pe Rommel deoparte, interesându-se despre comportarea celor doi generali ai săi, Dietrich şi Hausser, şi a diviziilor lor. Rommel s-a folosit din nou de prilej pentru a-şi explica intenţiile şi a cere sprijin. Şi din nou reacţia interlocutorului său a fost ambiguă. Himmler, chel şi cu faţa teşită, l-a privit pe Rommel prin ochelarii rotunzi cu rame de oţel şi, după ce l-a ascultat, a răspuns evaziv. La urma urmelor, propunerea lui Rommel va răsuna fără îndoială în mintea lui Hitler ca o afirmaţie aproape rebelă. Pe de altă parte, dacă Führerul ar da semne că acceptă poziţia lui Rommel – ar fi fost o adevărată minune şi lui Himmler nu-i venea să creadă, dar, ce să mai zicem, Hitler gândea, într-adevăr, atât de straniu în ultima vreme –, n-ar strica să treacă din vreme de partea celui mai tare.

Când Himmler a intrat din nou în sala de conferinţe, Rommel se găsea în cadrul uşii ce dădea spre antecameră. A auzit o clipă vocea lui Hitler, stridentă, furibundă. Uşa care se deschisese pentru Himmler s-a închis repede în urma lui. Feldmareşalul a dat din cap, gândindu-se cu oarecare disperare: „Când vom intra noi acolo, Führerul va fi într-o asemenea stare emoţională, încât va fi imposibil să mai discut raţional cu el – de fapt, n-am putut niciodată.“

În sfârşit, la ora 18:00 au fost convocaţi în sala de conferinţe. Hitler îi ţinuse şase ore în antecameră pe cei patru ofiţeri superiori de pe frontul de vest. Ofiţerii lor de stat-major au rămas să aştepte în continuare, după ce Rundstedt, urmat de Rommel, Sperrle şi Krancke, a intrat cu paşi mari la Hitler.

Pentru cei mai mulţi oameni, sala de conferinţe era ca o cameră de tortură. Mult mai spaţioasă decât celelalte săli de conferinţe de la Berghof, fusese numită Sala Mare. Pe pereţi atârnau tapiserii ce absorbeau sunetele. Ofiţerii din încăpere, care

nu aveau legătură directă cu ceea ce făcea sau spunea Führerul, puteau, prin urmare, să stea în grupuri mici şi să discute între ei fără să-l deranjeze pe Hitler. Totuşi, când conversaţia lor devenea prea zgomotoasă, Führerul îşi ridica privirea, o îndrepta spre vinovaţi şi, pe moment, se aşternea o linişte mormântală.

În mijlocul Sălii Mari şi pe toată lungimea ei se întindea masa din marmură roşie pentru hărţi. În încăpere nu exista decât un scaun, cel al lui Hitler. Ceilalţi erau obligaţi să stea în picioare, aşa cum se întâmplase şi la Wolfsschanze II. Mai era, totuşi, un taburet rezervat pentru masivul Reichsmarschall Göring. În timp ce Sperrle intra greoi în sala de conferinţe, Rommel se întreba dacă voluminosul feldmareşal de la Luftwaffe va fi în stare să reziste pe durata conferinţei, adică ore întregi, probabil.

Fereastra mare, care dădea spre o panoramă superbă, era, ca de obicei, închisă şi draperiile lăsate împiedicau vederea. Se simţea mirosul uşor al vaporilor de benzină ce urcau de la garajul instalat sub acea parte a Berghofului. Sistemul de ventilaţie ar fi putut îndepărta mirosul şi aerul stătut din încăpere, dar nu era pus în funcţiune, deoarece Hitler susţinea că aerul condiţionat îi provoacă dureri de cap şi stări de slăbiciune.

Rommel a intrat băţos pe uşile duble deschise ale Sălii Mari, mergând cu un pas în urma lui Rundstedt, care s-a îndreptat spre partea dreaptă a mesei de marmură acoperită de hărţi. La capătul celălalt, şedea Hitler şi-i privea încruntat pe cei patru bărbaţi care pătrundeau în sanctuarul său. Rommel a fost din nou uimit văzând cât de îmbătrânit arăta Führerul: părul negru avea meşe cărunte şi mustaţa potrivită scurt multe fire albe, mâinile îi tremurau uşor, faţa îi devenise pământie, ca de ceară, şi un ochi i se zbătea mereu. Se aplecase peste masă. Vestonul la două rânduri, de culoare gri- deschis, fără centiron, era mototolit de parcă ar fi dormit îmbrăcat. Cravata atârna uşor slăbită şi părul îi cădea peste frunte ca un arc îndoit. Într-un ungher lângă fereastră, se tolănise Blondi, căţeaua lui alsaciană, vegetariană ca şi stăpânul.

În colţul din spatele Führerului se găsea taburetul tapiţat al lui Göring. Azi stătea nefolosit. Aliniaţi de-a lungul celeilalte laturi a mesei, conform protocolului, după poziţiile ocupate în vârful puterii germane, se înşirau principalii consilieri ai lui Hitler, care

păreau foarte siguri de ei. Şi, totuşi, îi priveau stingheriţi pe oamenii răspunzători de aducerea la îndeplinire pe front a ordinelor date de Hitler, de OKW şi OKH. Îşi mutau greutatea corpului de pe un picior pe altul, ca un grup de soldaţi de jucărie, fiindcă stăteau în prezenţa lui Hitler de cel puţin şase ore, cu scurte întreruperi provocate de furişările în toaleta de alături. În şirul marilor demnitari se vedeau, în ordinea stabilită de ierarhie, Himmler, lângă Hitler, apoi, Goebbels, Keitel, Marele Amiral Dönitz, Jodl şi Zeitzler.

În picioare, lipiţi de zid, stăteau, cam la trei metri în spatele şefilor, asemenea unui grup de peşti divers coloraţi, ofiţerii de stat-major, în mare parte colonei, pe care Rommel nu-i cunoştea.

În afară de ministrul Reichului, Goebbels, se mai afla un civil: Martin Bormann, puternicul secretar al Partidului Nazist, care nota tot timpul şi-i distrăgea atenţia lui Rommel.

Rundstedt şi Rommel au fost intrigaţi de prezenţa neaşteptată a feldmareşalului Hans von Kluge, care nu stătea la masa de marmură, ci retras lângă taburetul lui Göring. Kluge, grav rănit într-un accident de automobil pe frontul de est, şi obligat să rămână în casă câteva luni de zile, era unul dintre favoriţii lui Hitler. Nu venise spre ei să-i salute când intraseră în sală. Înclinase doar puţin capul şi ei îi răspunseseră la fel. Motivul prezenţei lui se va lămuri după trei zile.

Hitler arbora un aer solemn şi nu s-a ridicat să-şi salute generalii sosiţi de pe front, nici nu i-a oferit lui Rundstedt, cel mai vârstnic ofiţer superior din armata germană, vreo explicaţie sau scuză pentru cele şase ore de aşteptare.

Lui Hitler nu-i mersese bine toată ziua. Era într-o dispoziţie mizerabilă, stors aproape complet de vlagă după tiradele şi furiile din lunga după-amiază. Dar cum el îi convocase la Berghof pe comandanţii de pe frontul de vest, n-avea încotro şi trebuia să-şi scoată din minte dezastrele ce erupeau ca nişte pustule pe frontul răsăritean şi să-şi concentreze atenţia asupra acestei noi şi supărătoare zone de luptă, pe care o creaseră englezii şi americanii în spatele frontului său.

Acum ajunsese în situaţia de a lupta simultan pe două fronturi separate, or, el jurase cândva că nu va face niciodată această greşeală. Înainte de a încălca Tratatul de neagresiune cu Uniunea

Sovietică, se asigurase că frontul de vest dispăruse după ce britanicii fuseseră umiliţi şi aruncaţi în mare, la Dunkerque. Astfel, îşi degajase forţele armate şi le lansase împotriva ruşilor inepţi – cum îi considerase el atunci. Britanicii îşi reveniseră însă, aşa cum puricii se întorc din nou în blana câinelui, şi-i aduseseră cu ei pe aliaţii americani egocentrici, armata de amatori a lui Roosevelt. Dacă ar fi putut să se concentreze numai asupra Normandiei, i-ar fi silit pe Montgomery şi Bradley, cu trupele lor de smiorcăiţi, să-şi facă bagajele şi să plece în Anglia în mai puţin de o săptămână. În schimb, mintea lui era ocupată numai de frontul răsăritean şi trebuia să lase Bătălia din Normandia pe mâna acestor incompetenţi exasperanţi, care stăteau acum în faţa lui.

— Ei, Feldmarschall! a mârâit el spre Rundstedt. Când ne-am întâlnit acum douăsprezece zile, ţi-am dat instrucţiuni cum să conduci bătălia. După nici două săptămâni, vii şi-mi ceri din nou instrucţiuni. Între timp, anglo-americanii aduc cu nemiluita oameni şi echipament în Normandia. Divizie după divizie, mii de tancuri şi tunuri, sute de avioane. Şi dumneata ce-ai făcut? Te-ai repliat, ai cedat teren, te-ai retras.

Privirile i s-au mutat spre Rommel.

— Iar ţie, Rommel, ţi-am dat misiunea simplă de a realiza o pătrundere cu blindatele până la capul de pod şi de a nimici acel port infernal, Mulberry. Tu însuţi ai propus acţiunea şi, împotriva sfatului lui Jodl, ţi-am ordonat s-o duci la îndeplinire. (A gesticulat violent). Şi tu ce-ai făcut? Ai constituit Grupul Panzer Hausser. L-ai instalat pe aliniamentul de atac. Şi ce-ai făcut? Contrar ordinelor mele explicite, ai contramandat operaţiunea şi i-ai dat instrucţiuni lui Hausser să se deplaseze la Caen ca să-l ajute pe Dietrich, când Dietrich ar fi reuşit să reziste şi singur atacului britanic.

— Dar, mein Führer… încercă să protesteze Rommel.

Hitler n-a suportat.

— Fii amabil, te rog, şi nu mă mai întrerupe! a urlat el roşu de furie. În fine, Cherbourgul. Ţi-am dat instrucţiuni să lupţi până la ultimul om în Cherbourg, să aperi şi să menţii linia frontului, să te baţi pentru fiecare metru de pământ, astfel încât americanii să nu pună mâna pe portul de care aveau nevoie presantă. Şi tu ce-ai făcut? I-ai permis lui Dollmann să dea ordin Diviziei 77 Infanterie, una dintre cele mai puternice din întreaga armată germană, i-ai

permis lui Dollmann să-i dea ordin să plece şi a părăsit peninsula. Cei din grupa operativă l-au pus sub acuzare pe Dollmann, care, din fericire, a murit în urma unui atac de cord – cel puţin aşa susţin ei. Dar Dollmann era sub comanda ta, Herr Feldmarschall. Trebuia să-i opreşti imediat ce ai aflat că s-au pus în mişcare. Apoi, când ţi-am ordonat să lansezi un contraatac împotriva americanilor în Peninsula Cotentin, tu n-ai întreprins nimic. Dacă ai fi declanşat contraatacul, aşa cum îţi ordonasem, l-ai fi încercuit pe generalul american Collins, cu toate trupele lui. I-ai fi despărţit de restul forţelor americane din est şi de căile de aprovizionare.

Hitler a scuturat din cap, privindu-şi posomorât mâinile întinse pe suprafaţa lucioasă, rece a marmurei roşii.

— Am fost silit să renunţ la atacul împotriva americanilor. Mi-a venit greu, extrem de greu. Acum nu ne mai rămâne altceva de făcut decât să-i contraatacăm pe britanici la Caen şi să ne recuperăm pierderile. Singura veste bună pe care am primit-o azi este că Reichsführerul Himmler, Hausser şi Dietrich au oprit înaintarea britanicilor şi i-au forţat să se retragă. Iată ce valoare are SS-ul pentru tine. Sepp Dietrich, ăsta zic şi eu bărbat! Ştiai că a fost cândva şoferul meu şi că m-a ajutat să elimin nişte oameni care intenţionau să mă înlăture de la conducere? Da, aşa păţesc cei care complotează împotriva mea. Îi elimin, Feldmarschall, aşa cum strivesc gândacii negri de bucătărie. (A chicotit o clipă şi a dat aprobator din cap.) Da, iar cei pe care-i ucizi sunt înlocuiţi de alţii noi. Ştiu, ştiu. Ce concluzii se pot trage de aici, Herr Feldmarschall? Spun că lucrurile ar merge cum trebuie dacă dumneata ai lupta mai bine.

După ce a aruncat insulta pe masă, Hitler şi-a îndreptat atenţia spre Rundstedt, fără să-i dea lui Rommel, care se înfuriase, posibilitatea de a răspunde.

— Deci, doreşti directive pentru luptele viitoare? Am să ţi le dau, şi ele nu presupun nici retragerea, nici capitularea. Esenţial este să opreşti atacul inamic – condiţie preliminară pentru curăţirea capului de pod. Dietrich şi Hausser au realizat această premisă. Apropo, l-am numit pe Hausser comandant al Armatei a VII-a în locul lui Dollmann. Sunt sigur că veţi fi amândoi de acord. Reichsführerul Himmler va numi curând un nou comandant al

Corpului 2 Panzer SS.

Himmler a aprobat, dând din cap şi clipind din ochi. Hitler şi-a scos din buzunarul vestonului ochelarii cu rame metalice şi a continuat, gesticulând cu ei:

— Următorul lucru… Luftwaffe – e vorba de tine, Sperrle! – trebuie să creeze o stare permanentă de nelinişte deasupra capului de pod inamic, utilizând ultimele tipuri de avioane – noile mele bombardiere şi avioane cu reacţie –, care se vor angaja în luptă cu avioanele duşmane şi le vor distruge. Am şi transmis această directivă Reichsmareşalului Göring. El va continua să mineze marea, pentru a lovi aprovizionarea duşmanului şi a-i îngreuna staţionarea navelor de război în apele teritoriale. Şi această misiune revine aviaţiei Luftwaffe, fiindcă nu avem vasele şi submarinele necesare, amiral Krancke. (Hitler nu dorea şi nu aştepta un răspuns de la amiral.) Nimicirea navelor de luptă e absolut esenţială. Începând cu Ziua Z, tirurile tunurilor inamice de mare calibru au făcut prăpăd. Luftwaffe va avea la dispoziţie bombe speciale pentru atacarea şi distrugerea navelor de război duşmane. Se vor crea de-a lungul căilor de aprovizionare ale inamicului cuiburi de artilerie antiaeriană, pentru a zădărnici tentativele avioanelor sale de a deschide focul nimicitor asupra şoselelor. În acest scop, vechile tunuri antiaeriene şi alte arme antiaeriene vor fi amplasate în cuiburi bine mascate, de-a lungul şoselelor dintre Paris şi zona frontului. Idei ca astea ar trebui să fie propuse de dumneata sau de Statul dumitale Major, Feldmarschall Rundstedt, nu să vină de la mine. De ce să gândesc tot timpul numai eu?

În încăpere lumea s-a foit neliniştită după ce Führerul s-a oprit şi s-a dus la Blondi s-o mângâie pe cap. Apoi a revenit la masă.

— Următorul punct îi priveşte tot pe cei din Luftwaffe. O mie de aparate de vânătoare vor ieşi de pe liniile de producţie şi vor fi trimise pentru a obţine superioritatea deasupra zonei capului de pod cel puţin câteva zile pe săptămână. Potrivit calculelor mele, cu avioanele de vânătoare de care vom dispune atunci – dacă ele ar executa câte trei misiuni pe zi – s-ar putea îndeplini până la cincisprezece mii de misiuni zilnic. Vorbele i se revărsau însoţite de agitarea furibundă a ochelarilor.

Apoi, Hitler s-a uitat spre dreapta mesei unde, ceva mai

departe, stătea Marele Amiral Dönitz.

— Se vor folosi toate unităţile navale disponibile, inclusiv torpiloarele, submarinele E, U şi submarinele pitice. Ce ai de spus, amirale? Câte ai la dispoziţie?

Toate privirile s-au întors spre Dönitz… „Are atâtea fireturi de aur pe braţe, încât e aproape obscen“, gândi Rommel. Amiralul încărunţit, palid şi epuizat de şederea interminabilă în picioare şi de interminabilele monologuri ale Führerului, a tresărit când şi-a dat seama că se aşteaptă replica sa. Totuşi, a răspuns fără să ezite:

— Numărul de nave de care dispun, mein Führer, este extrem de mic. Amiralul Krancke – a arătat cu o mişcare a capului spre subalternul lui de pe partea cealaltă a mesei – m-a informat ieri că posedă doar o vedetă torpiloare în Le Havre. În plus, sunt acolo douăsprezece submarine E şi doar şase submarine U cu Snorkel. (Snorkelul era un aparat de aspirat aerul, care permitea submarinului să stea în submersiune perioade lungi. Submarinele U fără Snorkel erau mult mai vulnerabile, fiind obligate să iasă des la suprafaţă ca să-şi încarce bateriile de propulsie.)

— E patetic, domnule Mare Amiral. E patetic! Hitler a scuturat din cap.

— Ştiu că e patetic, domnule. Dar avioanele de vânătoare ale Aliaţilor mi-au scos pur şi simplu din apă navele din zona Canalului. Feldmareşalii nu sunt singurii care au necazuri cu aviaţia inamică.

Ochii albaştri sfredelitori ai lui Hitler s-au îndreptat acum spre Rommel.

— Ei, Feldmarschall, ardeai de nerăbdare să mă întrerupi în timp ce vorbeam. Spune acum ce-ai de spus. Presupun că te-ai consultat cu superiorul dumitale, aici, de faţă, în privinţa propunerilor pe care vrei să mi le faci.

— Aşa e, domnule, spuse Rundstedt.

— Bine-bine, dar să nu-mi iroseşti timpul, încercând să te justifici sau să te scuzi pentru Cherbourg ori pentru operaţiunea Mulberry.

Până în acel moment, Rommel îşi biruise furia provocată de critica brutală ce-i fusese aplicată. În plus, voia să spună lucruri de o importanţă precumpănitoare. Se pregătise zile întregi pentru

această clipă. Rommel şi-a îndreptat umerii, şi-a împins bărbia înainte şi a început:

— Mein Führer, nu vorbesc numai în calitate de comandant, ci şi în interesul poporului german, în faţa căruia sunt, ca şi dumneavoastră, răspunzător. Ceea ce mă preocupă este situaţia noastră politică.

Führerul a izbit cu pumnii în masă, urlând:

— Feldmarschall, nu-ţi permit să vorbeşti despre situaţia politică!

Rommel n-a cedat.

— Mein Führer, datoria mea faţă de ţară îmi spune că nu avem de ales.

— N-ai auzit ce-am zis? a urlat din nou Hitler.

După a doua admonestare, Rommel s-a conformat şi, în următoarele zece minute, a explicat, din punctul său de vedere, situaţia tactică, folosindu-se pentru exemplificare de hărţile Normandiei de pe masă.

A încheiat şi, înainte ca Hitler să poată vorbi din nou, Rommel a revenit la obiectivul său principal:

— Mein Führer, repet, mă simt obligat să discut despre situaţia politică. Suntem copleşiţi, fără îndoială, de anglo-americani. E limpede că nu putem câştiga. E momentul să căutăm o soluţie politică acum, câtă vreme dispunem încă de o oarecare forţă ce ne-ar permite să negociem cu ei. Vedeţi care e situaţia aici, în Vest, şi pe frontul de est. Cum vă puteţi închipui, mein Führer, că mai poate fi câştigat războiul? În interesul poporului german...

Hitler stătea cu capul plecat. Furia lui a erupt ca un vulcan. S-a ridicat în picioare, cu ochii ieşiţi din orbite şi gura deformată de furie. Încerca să se stăpânească, dar tremura din tot corpul. În cele din urmă a zbierat:

— Ieşi afară, Rommel! Afară!

Instinctiv, Rommel a făcut un pas înapoi. S-a întors să se uite la Himmler şi la Goebbels, care stăteau de cealaltă parte a mesei. Dacă voiau să-l susţină, acum era momentul. În schimb, cei doi şi-au ferit privirile. În Sala Mare s-a instalat o tăcere mormântală. Se auzea doar sforăitul nepăsătoarei Blondi.

Rommel n-avea de ales. Şi-a îndreptat ţinuta, şi-a pocnit

călcâiele şi a executat, cu braţul drept ridicat, salutul hitlerist regulamentar: „Heil Hitler!“

Führerul n-a spus nimic. Rămăsese în picioare, cu pumnii sprijiniţi de tăblia mesei, privindu-l ca un nebun pe Rommel. Rommel a făcut stânga-mprejur energic şi a străbătut repede Sala Mare, ieşind prin uşile duble fără să mai privească înapoi.

Erwin Rommel l-a văzut atunci pentru ultima oară pe Adolf Hitler.

2 IULIE 1944

O dimineaţă de duminică frumoasă şi tihnită în suburbia pariziană St.Germain-en-Laye. Generalul-feldmareşal Gerd von Rundstedt de-abia se întorsese în casa cunoscută sub numele de Pavilionul lui Henric al IV-lea după o minunată plimbare prin parcul vecin. Peluzele verzi, artistic îngrijite, coborau brusc până departe, oferind o vedere panoramică a Parisului, care se întindea spre est, la sute de metri mai jos, spre Sena şi podurile ei, şi spre acel simbol al Oraşului Luminii, Turnul Eiffel.

În timp ce revenea spre casă, bucurându-se de soarele dimineţii, feldmareşalul s-a oprit în faţa Pavilionului să-i contemple frumuseţea. Era o clădire solidă, de culoare alb-gălbuie, cu obloane verzi la ferestre şi cu acoperişul din ardezie strălucitoare. Iedera se căţăra pe ziduri până la streaşină şi le acoperea aproape în întregime. Deasupra intrării principale se afla un acoperiş de sticlă. Pe zidul din faţă se vedea o placă neagră, pe care era zugrăvit cu aur un leagăn de copil şi cuvintele în franceză: „Aici s-a născut Ludovic al XIV-lea.“

Rundstedt ştia că zilele-i sunt numărate. Hitler o să-l îndepărteze de la comanda frontului de vest, iar el va trebui să plece de la Cartierul General, instalat în clădirea istorică.

Îşi formase această convingere după furtunoasa conferinţă de

la Berchtesgaden, ţinută cu trei zile în urmă, când îl înştiinţase pe Hitler că susţinea poziţia lui Rommel înainte ca micul feldmareşal să se fi pronunţat în termeni pe care Hitler îi calificase imediat drept defetişti, dacă nu chiar trădători. Hitler avea, astfel, un motiv pentru a-i demite pe amândoi. În acea seară, până să plece de la Berchtesgaden, cei doi discutaseră situaţia şi fuseseră de părere că Hitler aşa va proceda.

Pentru a înrăutăţi şi mai tare lucrurile, Keitel îi telefonase ieri, dornic să discute despre veştile proaste ce soseau neîncetat de pe frontul de vest: căderea Cherbourgului şi noile atacuri întreprinse de britanici. Se răsucise în fel şi chip, întrebându-l pe un ton plângăreţ pe Rundstedt: „Ce-ar trebui să facem? Ce-ar trebui să facem?“ Rundstedt îi ripostase tăios şi necruţător: „Faceţi pace, smintiţilor! Faceţi pace!“ Aşezase apoi receptorul în furcă. Ştia că acum destupase sticla. Îl şi vedea pe vicleanul Keitel dând buzna la Micul Caporal ca să-i spună ce auzise. Hitler va declara că asta a fost ultima picătură, că bătrânul de şaptezeci de ani trebuie scos şi înlocuit cu un bărbat mai supus voinţei lui şi mai puţin colţos. De altfel, Rundstedt ştia acum cu precizie cine îl va înlocui.

Bătrânul soldat s-a oprit ceva mai mult, pentru a se desfăta cu imaginea Pavilionului. Se săturase până-n gât de idioţeniile lui Hitler şi de oamenii de la OKW. Tânjea după tihna retragerii. Se va întoarce la casa lui din Germania şi îşi va îngriji grădina de trandafiri. S-a uitat încântat la puzderia de trandafiri roşii ca rubinul de pe tufele pe care le tunsese cu o zi în urmă. A trecut apoi pe sub acoperişul de sticlă al intrării principale, care i-a fost deschisă, ca de obicei, de o santinelă. S-a oprit în dreptul unei oglinzi lungi din antreu. Privindu-se în ea, şi-a aranjat *Crucea de Cavaler* de la gât, şi-a plimbat degetele prin mustaţă, potrivindu-şi apoi tunica împodobită cu multe barete de decoraţii şi trăgând-o în jos de pulpană.

Între timp a auzit cum se deschide o uşă la mijlocul coridorului, nu departe de biroul său, apoi, paşi. S-a întors şi a dat cu ochii de tânărul său aghiotant, care s-a oprit în faţa lui şi a luat rapid poziţia de drepţi, pocnindu-şi călcâiele. Se holba, de parcă s-ar fi speriat sau ar fi fost şocat.

— Herr Feldmarschall, a venit unul dintre aghiotanţii

Führerului, locotenent-colonelul Borgmann. Are pentru dumneavoastră un mesaj de la Führer.

Rundstedt a dat din cap. Aşadar, sosise momentul.

A intrat în încăperea enormă, poleită cu aur, pe care o folosea drept cabinet de lucru, a traversat camera cu paşi mari, trecând pe lângă Borgmann, fără să ia în seamă salutul hitlerist, şi s-a aşezat la masa bogat decorată, care-i slujea de birou. După ce s-a instalat comod, şi-a îndreptat privirea spre ofiţerul tânăr ce încremenise în poziţie de drepţi.

— Ei, Borgmann, mi-ai adus un mesaj de la Führer?

— Da, Herr Feldmarschall, dar Führerul mi-a ordonat să vă înmânez în numele lui mai întâi asta.

A scos din servieta de piele pe care o ţinea sub braţul stâng o cutie plată, învelită în catifea purpurie. Rundstedt a recunoscut-o numaidecât. Era cutia obişnuită a decoraţiilor militare decernate personal de Führer.

— Frunzele de stejar pentru *Crucea de Cavaler*, Herr Feldmarschall. Führerul regretă că nu a putut veni să vi le înmâneze personal, în semn de recunoaştere a nepreţuitelor servicii aduse cu devotament Führerului şi celui de-al III-lea Reich.

Rundstedt a luat cutia şi a deschis-o. Frunzele mici de stejar cu peţiolurile unite îşi sclipeau aurul pe purpura catifelei. O să le poarte cu plăcere, chiar dacă le primise de la Micul Caporal.

Bătrânul feldmareşal a închis caseta şi a pus-o pe masă.

— Te rog să-i transmiţi Führerului că, deşi nu sunt vrednic de o distincţie atât de înaltă, îi sunt recunoscător că a găsit cu cale să mi-o dăruiască.

— Da, Herr Feldmarschall, îi voi transmite întocmai cuvintele dumneavoastră.

— Aşa, mai e şi altceva? Rundstedt ştia că mai era şi altceva.

— Da, Herr Feldmarschall, răspunse Borgmann, scoţând din servietă un plic şi înmânându-i-l peste birou. E direct de la Führer, domnule.

Rundstedt şi-a scos pince-nezul din buzunarul interior al tunicii şi l-a cocoţat pe nas. Încercând să desfacă plicul, se întreba ce cuvinte o fi folosit Micul Caporal pentru a-şi justifica isprava.

Scrisoarea avea o singură pagină şi era scrisă chiar de Hitler. O scrisoare scurtă şi la obiect. Hitler îşi dădea seama că

Rundstedt înaintase în vârstă şi îşi şubrezise sănătatea, aşa că nu avea altă soluţie decât să-l despovăreze de comandă, iar feldmareşalul să se bucure de binefacerile unei retrageri meritate. Omul ales pentru a-l înlocui era, potrivit scrisorii Führerului, un ofiţer loial, cu multă experienţă şi foarte capabil.

După cum se aşteptase Rundstedt, era Hans Günther von Kluge. Prezenţa discretă a lui Kluge la Conferinţa Führerului demonstrase limpede că, după confruntarea din 17 iunie de la Wolfsschanze II, Hitler luase hotărârea să-l numească pe Kluge. Da, Hans-cel-Deştept, cum îi spuneau oamenii. După opinia lui Rundstedt, Kluge era o fire flexibilă, omul care nu se împotrivise niciodată lui Hitler şi nu-l concura în nici un fel. De aceea, devenise, fără îndoială, unul dintre favoriţii săi. Kluge era în putere. Avea şaizeci şi unu de ani. Comandase Armata a IV-a în timpul invadării Poloniei şi participase la ocuparea Franţei. În iulie 1940, Hitler îl avansase feldmareşal şi-l trimisese pe frontul de est, unde Armata a IV-a fusese înfrântă la Rostov – prima înfrângere adevărată suferită de o mare unitate germană în acest război. Cum luptele din răsărit mergeau din dezastru în dezastru, Hitler l-a numit pe Kluge comandant suprem al Centrului Grupurilor de Armate.

Când Kluge împlinise şaizeci de ani, la 30 octombrie 1942, Hitler îi scrisese personal, felicitându-l – o ştia toată lumea –, şi-i trimisese o mare sumă de bani să-şi amenajeze domeniile şi să-şi repare conacul. Şi, bineînţeles, ca să-i cumpere sufletul. În toamna lui 1943, Kluge fusese rănit grav într-un accident de automobil pe frontul răsăritean şi refacerea durase câteva luni. Iar acum, iată-l, apăruse, sicofantul notoriu, omul lui Hitler, care se înţelegea extrem de greu cu egalii săi – iată-l, apăruse şi preluase comanda de la cel mai vârstnic ofiţer superior german.

Se ştia bine că e un om deosebit de dificil. Cea mai faimoasă demonstraţie a caracterului său imposibil se produsese când generalul Heinz Guderian, renumitul specialist în tancuri, revenise pe frontul răsăritean ca Inspector General al Unităţilor de Blindate. Kluge se certase violent cu el, apoi îl provocase la duel cu pistoalele şi-l invitase pe Hitler să-i fie secundant. Hitler să-i fie secundant? Ce ridicul! Un raţionament infantil pentru care ar fi meritat să fie concediat, nu secondat, dar Führerul se mulţumise

doar să le ordone celor doi să găsească o altă cale de a-şi rezolva neînţelegerile.

Prin urmare, se gândea Rundstedt, iată-l pe înfumuratul, aristocratul Kluge, care vine de pe frontul de est, unde consideră el că se poartă *adevăratul* război, vine în Franţa unde, crede el, comandanţii stau de ani de zile în castelele lor somptuoase, confortabile, ducând o viaţă îmbelşugată şi luxoasă, departe de primejdiile luptei. Iar acum Kluge va deveni superiorul lui Rommel, care nu provenea din aristocraţie sau din clasele de sus, ci era un suab din clasele de jos. Nu putea decât să-l compătimească pe Rommel. Atâta doar că după scena de joia trecută, cu siguranţă că Hitler îl va demite şi pe el, nu?

— Ce e cu feldmareşalul Rommel?

Borgmann a rămas perplex:

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi, domnule.

— Ba înţelegi perfect. A fost trimis azi cineva să-i înmâneze lui Rommel o scrisoare în care i se transmite că e demis?

— Habar n-am, domnule, a sunat răspunsul sincer al lui Borgmann.

— Te-am întrebat, fiindcă feldmareşalul Rommel o să sosească din moment în moment. La ora 11:00 ne ducem la înmormântarea altui general demis de Führer, generalul Dollmann. Dacă ai fi avut vreo scrisoare pentru feldmareşal, ai fi putut să i-o dai aici şi să scuteşti mult timp.

Nu exista însă nici o altă scrisoare. După manifestarea de nesupunere a lui Rommel de la Berghof, Hitler voise cu disperare să-l demită. La Marea Conferinţă de Analiză a Situaţiei din ziua următoare, la care participau Keitel, Jodl şi ofiţerii lor de stat-major, Hitler tunase şi fulgerase împotriva lui Rommel, proferând cele mai feroce ameninţări, inclusiv demiterea şi trimiterea lui înaintea Tribunalului Poporului sub învinuirea de înaltă trădare.

Dar pe măsură ce se apropia de încheierea monologului de aproximativ douăzeci de minute despre nerecunoscătorul Rommel, pentru care făcuse atât de multe, mintea lui vicleană a început să cerceteze şi cealaltă faţă a medaliei. Cum va privi poporul german concedierea lui Rommel? Hitler nu putea să-l scoată din joc sub pretextul vârstei înaintate sau a sănătăţii şubrede. Nu-l putea elimina nici pe motiv de incompetenţă,

fiindcă, datorită maşinii de propagandă a lui Goebbels, Rommel devenise cel mai popular general german. Desigur, eşecul lui de la Cherbourg şi anularea operaţiunii Mulberry erau cunoscute. Constituiau însă probe concludente în faţa unei Curţi Marţiale? Deoarece în cazul demiterii lui Rommel pentru incompetenţă ar fi ordonat, evident, trimiterea lui în faţa instanţei militare.

Şi cine să-l înlocuiască pe Rommel la comanda Grupului de Armate B în acest moment critic? Pe cine să pună în locul lui, ca să se confrunte cu Montgomery? Şi cum va interpreta o asemenea măsură duşmanul, perechea aceea coruptă, funestă, Churchill şi Roosevelt, şi decadentul Eisenhower; cum vor interpreta ei demiterea concomitentă a lui Rundstedt şi a lui Rommel în toiul bătăliei? Ei vor simţi sau vor deduce, fără îndoială, că în organizaţia lui Hitler şi în Marele Stat-Major German s-a instalat debandada şi o vor lua ca un semn sigur al faptului că Hitler consideră pierdută Bătălia din Normandia. Asta nu, nici în ruptul capului.

Şi astfel, spre surprinderea lui Rommel şi a lui Rundstedt, popularul feldmareşal n-a fost concediat. Rundstedt nu ştia ce se petrecuse şi nici nu cunoştea raţionamentul lui Hitler. De multă vreme nu-şi mai bătea capul să analizeze deciziile Micului Caporal. Ştia însă că Rommel rămâne un om stigmatizat.

— Te rog, Herr Oberstleutnant, să-i comunici Führerului recunoştinţa mea pentru onoarea pe care mi-a făcut-o, dăruindu-mi frunzele de stejar. Le voi purta cu mândrie – dacă voi mai îmbrăca vreodată uniforma. (S-a ridicat în picioare.) Un ultim cuvânt.

— Ascult, Herr Feldmarschall.

— Acum mă duc acasă să-mi îngrijesc trandafirii – şi, într-adevăr, de-abia aştept s-o fac –, dar te rog să-i mai spui Führerului că sunt gata oricând să slujesc Germania, dacă va avea nevoie de mine. Şi, să ţii minte, nu va trece mult până atunci.

3 IULIE 1944

Generalul Blumentritt, care devenise acum şeful de stat-major al feldmareşalului Kluge, şi-a formulat succint comunicarea. Feldmareşalul va face prima lui vizită la Cartierul General al Grupului de Armate B în acea după-amiază, la ora 14:00. Nu, nu venea să ia masa. O să discute cu feldmareşalul Rommel şi cu ofiţerii superiori ai Statului-Major – da, doar cu ei. Comandantul-şef al frontului de vest cerea să i se pregătească o informare amănunţită asupra situaţiei de luptă.

La 13:55, Rommel, însoţit de Speidel, a străbătut coridorul lung şi l-a aşteptat la uşa principală pe noul comandant. Rommel nu-şi luase bastonul de feldmareşal. În definitiv, era o întâlnire de lucru cu noul lor şef, o primă luare de contact, ca să zicem aşa. În timp ce aşteptau în bătaia soarelui, Speidel l-a întrebat:

— L-aţi mai întâlnit. Ce fel de om e?

— Păi, Hans, amândoi aveţi acelaşi nume de botez – un început promiţător. (Au râs.) În primul rând, e prusac şi aparţine şcolii vechi, ştii ce înseamnă asta: încăpăţânat şi despotic. Unii dintre cei ce l-au cunoscut pe frontul de răsărit spun că ar fi flexibil şi lesne influenţabil, alţii că e dur ca o stâncă. Unii spun că e un om cu scaun la cap, alţii că e un tâmpit.

— Dumneavoastră ce credeţi?

— Cred că e deştept. I se zice Hans-cel-Deştept. Cred că e inflexibil şi extrem de căpăţânos. Pare destul de greu să te înţelegi cu el, asta-i partea cea mai proastă. Ai auzit de afacerea Guderian, aşa-i?

Speidel a râs.

— Cum să nu!

— Nu uita că vine de pe frontul răsăritean şi are o lungă experienţă de luptă. Ca şi ceilalţi generali care au fost acolo, crede, cu siguranţă, că noi ne-am scăldat în desfătări şi n-avem habar ce-i aia o luptă. E convins că va rezolva situaţia din Normandia cât ai bate din palme. Ai să vezi!

— Ce crede despre dumneavoastră? a îndrăznit să-l întrebe Speidel.

Rommel şi-a prins mâinile la spate, şi-a bombat pieptul şi a

împins bărbia înainte.

— La drept-vorbind, nu ştiu ce crede despre mine şi, mai ales, ce a aflat. Dacă aş fi fost însă în locul inteligentului Hans von Kluge şi aş fi stat în colţul Sălii Mari, joia trecută, urmărind felul în care m-am purtat cu Führerul în împrejurările acelea dramatice şi teatrale, atunci nu aş avea o impresie prea bună. Aş spune că tipul ăsta, Rommel, e prea căpos, independent şi defetist. Şi, ceea ce-i mai rău, e nesupus. Sunt sigur că Hitler, Jodl şi Keitel îl şi preveniseră, iar prestaţia mea n-a făcut decât să-l convingă.

Se auzeau în depărtare duduitul Mercedesului şi uruitul motocicliştilor care precedau automobilul de comandament.

— Ştii, Hans, mă aştept ca relaţiile noastre cu feldmareşalul Kluge să fie extrem de dificile. E mai mare ca mine cu nouă ani. Are o funcţie superioară. Şi e aristocrat. Eu de-abia am depăşit condiţia de ţăran. Vom vedea, Hans, vom vedea.

Primii doi motociclişti din escortă au pătruns în curte. Motoarele şi tobele de eşapament produceau un zgomot strident, asurzitor. Mercedesul negru, lipit parcă de pământ, cu flamura feldmareşalului fâlfâind, i-a urmat numaidecât, descriind o curbă în potcoavă şi oprindu-se exact în faţa intrării principale.

Speidel s-a dus să deschidă portiera din spate şi a luat imediat poziţia de drepţi regulamentară.

Noul comandant-şef al frontului de vest s-a aplecat mult, să poată ieşi din maşină. După ce tălpile i s-au fixat pe pământ, şi-a deşirat trupul drept ca un pălimar pe toată înălţimea sa de un metru optzeci şi opt de centimetri. Şi-a ridicat braţul şi a lătrat: „Heil Hitler!“

Kluge era în ţinută de gală – cizmele strălucitoare, baretele de decoraţii, decoraţia de la gât, chipiul înalt şi bastonul de feldmareşal în mână. Rommel a fost luat prin surprindere. Îşi pusese uniforma de campanie şi crezuse că şeful său o să apară îmbrăcat tot aşa. Uimit şi de salutul hitlerist, Rommel a făcut un gest neaşteptat. A fost, probabil, o reacţie involuntară. Feldmareşalul a înălţat mâna şi a răspuns cu salutul hitlerist. Speidel nu-l văzuse niciodată salutând în acest fel.

Kluge şi-a scos apoi cascheta, descoperindu-şi părul dat pe spate şi cenuşiu ca oţelul. Broboane de sudoare îi acopereau fruntea bombată şi înaltă. Ochii lui mari şi uşor exoftalmici l-au

privit pe miniaturalul Rommel, apoi au cercetat în grabă curtea, turnurile şi bolţile vechiului şi splendidului castel care îţi tăiau respiraţia.

În loc să-l salute pe Rommel ca un gentleman, Kluge i-a spus cu vocea lui profundă şi cu un accent prusac inconfundabil:

— Trebuie să recunosc, Rommel, că pentru un suab din clasa muncitoare ai, categoric, un gust excelent în privinţa castelelor.

Zâmbetul de bun-venit s-a şters de pe chipul lui Rommel, care i-a ripostat încruntat:

— Întâmplător, n-am avut norocul să mă nasc printre aristocraţi ca dumneavoastră, Herr Feldmarschall, dar vă asigur că lipsa norocului nu mi-a afectat bunul-gust. Îmi permiteţi să vă conduc înăuntru, domnule? s-a oferit el.

Kluge îl aştepta pe acel „domnule“ şi s-a simţit satisfăcut. Nu i-ar fi îngăduit în nici o împrejurare acestui feldmareşal, care-i era inferior în toate privinţele, să i se adreseze pe numele de botez.

— Mulţumesc, Rommel. Kluge şi-a băgat cascheta sub braţul stâng, şi-a trecut bastonul în mâna dreaptă şi a urcat cele două trepte ce duceau la intrarea principală, făcând nişte paşi enormi cu picioarele lui lungi, în timp ce Rommel mergea repede alături, străduindu-se să nu rămână în urmă.

Au străbătut coridorul. Călcâiele lor bocăneau pe duşumelele de stejar. Kluge îşi întorcea mereu capul să se uite în fugă la portretele membrilor familiei Rochefoucauld, care-i priveau autoritari de pe pereţi. În fine, spuse:

— Du-mă întâi în cabinetul dumitale. Avem ceva de discutat. Apoi mă poţi invita să vizitez locul acesta fascinant.

Rommel l-a condus pe vizitatorul său în splendida sală care-i servea de cabinet. Cei doi erau urmaţi de Speidel şi de locotenent-colonelul Hans-Georg von Tempelhoff, ofiţerul lui Rommel cu problemele operative, un tânăr blond de treizeci şi şase de ani. Rommel îl rugase mai devreme pe tânărul ofiţer să-l însoţească atunci când îi va arăta feldmareşalului Kluge castelul. Întrucât Tempelhoff făcea parte din aristocraţie şi, pe deasupra, mai era şi veteran al frontului din Rusia, Kluge s-ar fi simţit mai bine în prezenţa lui.

În cabinet, Rommel se pregătea să-i prezinte pe Speidel şi pe Tempelhoff, când Kluge a ordonat:

— Închide uşa!

Tempelhoff s-a executat rapid, ridicând uşor din umeri ca scuză faţă de ceilalţi membri ai Statului-Major, inclusiv cei ai lui Kluge, care au fost lăsaţi afară, pe coridor.

Kluge şi-a aruncat chipiul şi bastonul pe masă, apoi s-a dus şi s-a instalat în fotoliul lui Rommel. Nu i-a invitat nici pe Rommel, nici pe ceilalţi doi să se aşeze. Petrecuse o săptămână în atmosfera smintită din reşedinţa Führerului de la Berghof şi participase la toate Marile Conferinţe de Analiză a Situaţiei. Dacă Führerul nu permitea nimănui să stea jos, atunci şi el, Kluge, va proceda la fel. Metoda era foarte eficace, întrucât, gândea el, arăta clar cine e bosul. Ca să fie sigur că Rommel a învăţat lecţia, Kluge îşi propusese să încalce regula militară absolută, potrivit căreia un ofiţer superior nu trebuie să critice niciodată un ofiţer din subordine în prezenţa subalternilor acestuia.

Cufundat în fotoliu, l-a privit drept în ochi pe feldmareşalul Rommel.

— Prietenul meu, Führerul, mi-a încredinţat personal misiunea de a limpezi harababura de pe frontul de vest şi de a-i scoate pe anglo-americani din Franţa. Cu fălcile încleştate şi vocea dură, Kluge a rostit apoi nişte cuvinte care l-au îngrozit pe Rommel şi i-au zguduit pe devotaţii săi ofiţeri de stat-major. Vorbea de parcă s-ar fi adresat unui tânăr locotenent îndărătnic, şi nu unui feldmareşal viteaz: De-acum înainte, va trebui să te obişnuieşti să primeşti ordine şi să le îndeplineşti. Ăsta-i punctul numărul unu.

Rommel s-a burzuluit:

— N-aveţi dreptul să-mi vorbiţi în acest fel.

— Ba chiar aşa îţi vorbesc, Herr Feldmarschall. Al doilea punct: nu vei trece niciodată, repet, niciodată, peste mine şi nu te vei adresa direct Führerului. Ai înţeles?

Era prea mult pentru Rommel, mai ales în prezenţa lui Speidel şi a lui Tempelhoff. Rommel s-a întors cu spatele la Kluge şi le-a spus:

— Domnilor, fiţi atât de amabili şi lăsaţi-ne singuri. Aş vrea să nu transmiteţi altora ceea ce aţi auzit. Ne-am înţeles?

— Înţeles, Herr Feldmarschall! au răspuns cei doi la unison.

În momentul în care locotenent-colonelul Tempelhoff a pus mâna pe clanţă să deschidă uşa, Kluge a zbierat:

— Nu vă permit să plecaţi! Eu sunt superiorul vostru şi, câtă vreme mă aflu aici, eu dau ordinele!

Rommel s-a întors ca un vârtej, să-i strige-n faţă că se opune, exact în clipa în care Kluge adăuga:

— Acum, hai, ieşiţi amândoi afară!

După ce s-a închis uşa, Rommel s-a sprijinit de masă roşu de furie.

— Ascultă, Herr Feldmarschall, oi fi dumneata comandantul-şef al frontului de vest, oi fi superiorul meu începând de astăzi, dar te afli la Cartierul meu General şi aici eu sunt feldmareşalul. Eu dau ordine personalului, şi nu dumneata. Faptul că eşti prusac şi te-ai născut cu o lingură de argint în gură nu-ţi dă dreptul să vii în sediul meu şi să mă critici în prezenţa ofiţerilor mei. E de neiertat. Nu-ţi îngădui să te porţi ca un mitocan. Nu-i de mirare că oriunde ai fost, personalul dumitale te-a urât, iar colegii te-au detestat. Păcat că Guderian n-a duelat cu dumneata şi nu ţi-a venit de hac. Ne-ar fi scăpat de-o mare belea.

Asta a pus capac la toate. Rommel îl rănise profund în amorul propriu pe Kluge, care s-a ridicat de pe scaun cu faţa plină de venin şi ură, roşie ca trandafirii din grădina lui Rommel, şi i s-a adresat scrâşnit:

— Măi, piticule, suab împuţit şi găozar! Cum îndrăzneşti să-mi vorbeşti aşa?! Eşti, probabil, feldmareşalul cel mai nepriceput din întreaga armată germană!

— Iar dumneata habar n-ai ce vorbeşti. Britanicii sunt cei mai tenace inamici din lume.

— Britanicii! Nu ştii nimic despre război până nu te-ai bătut cu ruşii. Într-o săptămână, îi arunc în mare pe britanici şi pe americani. Dumneata dispui de oameni, de tehnică de luptă, de tancuri, ai tot ce-ţi trebuie, şi n-ai fost capabil să-i înfrângi. Am să-ţi arăt eu cum să faci, şi dumneata îmi vei îndeplini ordinele. (A izbit cu palma în masă.) Şi n-ai să treci peste mine, n-ai să te adresezi direct Führerului. Iar dacă vei îndrăzni, te trimit în faţa Curţii Marţiale!

Rommel a zâmbit dispreţuitor, s-a răsucit pe călcâie şi s-a dus în cadrul uşii.

— Nu, zău, scumpul meu feldmareşal? Chiar mă-ntreb ce va spune Führerul dacă mă voi adresa direct lui. Mă-ntreb.

Kluge începea să se calmeze. Biciul era acum în mâna lui. Îl pusese cu sadism pe spinarea lui Rommel, care se întorsese din nou şi stătea în cadrul uşii, cu picioarele depărtate, cu mâinile la spate şi-şi sălta ritmic călcâiele.

Săltatul călcâielor a încetat dintr-odată, când comandantul-şef al frontului de vest a ripostat:

— Führerul mi-a dat puteri depline să iau împotriva dumitale orice măsură disciplinară pe care o consider necesară, indiferent de motiv, iar asta include şi Curtea Marţială, Herr Feldmarschall. (Kluge s-a aşezat din nou pe fotoliu.) Şi-acum, Rommel, după ce ne-am încheiat partida de înjurături şi ne înţelegem ceva mai bine, îţi propun să continuăm organizarea acestui război blestemat, să-i învingem pe inamici, şi nu să ne luptăm între noi. Consideri, sunt convins, că dumneata ar fi trebuit să ocupi locul lui Rundstedt, nu eu. Dar asta-i hotărârea lui Hitler, el a decis. Hai să luăm lucrurile aşa cum sunt.

Cu ochii îngustaţi de ură şi trupul ţeapăn din cauza încordării, Rommel s-a întors să-l înfrunte pe noul său şef militar, pe individul ăsta infect.

— Acum, condu-mă la punctul dumitale de comandă. Glasul lui Kluge era aproape conciliant: Doresc o informare amănunţită din partea Statului dumitale Major.

— Foarte bine, Herr Feldmarschall. Cine ştie, s-ar putea să iau parte şi eu!

— Aşa sper. Îmi trebuie toate informaţiile de care dispui. Mâine voi începe să vizitez frontul, ca să văd cum stau lucrurile. Evaluarea situaţiei îmi va lua o zi sau două, dar când o voi încheia, te vei prezenta la Cartierul meu General. Voi fi pregătit să-ţi dau ceea ce voia feldmareşalul Rundstedt de la Führer: directive asupra modului de continuare a războiului. Şi când spun directive, directive vor fi. Ai procedat după capul dumitale prea multă vreme şi ai lucrat ca un cârpaci. Führerul mi-a dat personal instrucţiuni să fac ceea ce dumneata n-ai reuşit: să rezist cu orice preţ şi să distrug inamicul.

Kluge s-a ridicat. Şi-a luat chipiul şi bastonul. Rommel era gata-gata să-i răspundă, să-şi justifice acţiunile întreprinse în Bătălia din Normandia. Dar raţiunea i-a spus că e inutil să discute în contradictoriu cu prusacul megaloman, care avea intenţia clară

de a-l distruge. Păunul ăsta fudul, care se umfla în pene, îşi formase convingerea, iar el nu mai putea face nimic – pe moment – pentru a i-o schimba. Numai vizitarea frontului ar putea să-i schimbe părerile. Acolo va lua contact cu realitatea: pierderi care depăşeau o sută de mii de oameni începând cu Ziua Z şi nici un fel de înlocuiri pentru completarea efectivului; sute de tancuri pierdute şi nici o înlocuire; avioanele Aliaţilor cu sutele, şi nici unul de la Luftwaffe. Omul o să vadă cu ochii lui. Cel mai bun lucru era să-şi pună lacăt la gură, să termine cât mai repede informarea şi să-l trimită pe prusacul ţanţoş înapoi la Cartierul lui General. Dumnezeu să-i aibă în pază pe sărmanul Blumentritt şi pe ofiţerii de stat-major de la St.Germain-en-Laye.

Două ore şi paisprezece minute mai târziu, după ce şi-au luat un scurt rămas bun şi s-au salutat în stil hitlerist, maşina de comandament a lui Kluge, cu cei doi motociclişti care-i deschideau drumul, a ieşit din curtea castelului, lăsându-i pe Rommel şi Speidel în picioare la intrare. Rommel a intrat în castel clocotind de furie.

— Haide, Hans, avem multă treabă. Trebuie să-mi construiesc apărarea împotriva porcului de prusac şi a patronilor lui de la OKW. Caută-l pe aghiotant, pe căpitanul Kaboth. Voi pregăti un memoriu despre ceea ce s-a întâmplat de la Ziua Z până acum. Vreau să-i stigmatizez pe adevăraţii vinovaţi: OKW-ul, OKH-ul, Luftwaffe, sistemul de aprovizionare. Dacă feldmareşalul Kluge pregăteşte terenul pentru a mă trimite la Curtea Marţială… Căpitanul Kaboth este un stenograf foarte bun. Am să-i dictez o primă versiune, după care, îţi voi da să studiezi textul pe care-l vom discuta împreună.

— Desigur, domnule. Speidel îşi privea cu multă compătimire şeful, care se găsea la strâmtoare.

Feldmareşalul a cercetat cu privirile coridorul, să se asigure că nu trage nimeni cu urechea, apoi a spus cu voce scăzută:

— A sosit momentul să ne gândim cum să-l abordăm pe Montgomery. Să plănuim cum vom proceda şi să stabilim forma propunerii. Mă susţii, Hans?

Speidel a răspuns numaidecât:

— Categoric, Herr Feldmarschall. A continua astfel e nebunie curată. Mă duc după Kaboth.

Rommel a intrat în cabinetul de lucru şi a lăsat uşa crăpată pentru aghiotantul său. S-a dus direct la masă, s-a aşezat, a găsit hârtie şi creion şi a început să noteze înfrigurat punctele pe care voia să le dezvolte. La început s-a concentrat greu, lucru neobişnuit pentru el, dar până să vină aghiotantul alcătuise o listă cu zece puncte. Rommel şi-a înălţat privirile, i-a făcut semn lui Kaboth să ia loc pe scaunul înalt de pe cealaltă parte a mesei şi a continuat formularea notelor. După ce a pus pe hârtie punctul al paisprezecelea, s-a lăsat pe spătarul fotoliului şi a examinat lista. Părea să cuprindă toate punctele.

— Aşa, domnule căpitan, putem să începem?

— Da, domnule.

— Bine. E vorba de un memoriu. Nu-l adresez cuiva anume. E pur şi simplu un memoriu, cu următorul preambul: „Motivele pentru care a fost imposibil să se menţină o rezistenţă durabilă pe coasta Normandiei, în Peninsula Cherbourg şi la fortăreaţa din Cherbourg sunt enumerate mai jos.“

Feldmareşalul a avut nevoie de mai mult de-o oră pentru a dicta prima versiune. A cântărit fiecare punct, a făcut multe modificări şi s-a plimbat prin cameră tot timpul, ca un tigru în cuşcă, oprindu-se uneori să privească grădina. În cele din urmă, a terminat. Litania sa de nemulţumiri era exhaustivă.

Rommel s-a declarat însă complet satisfăcut de document de-abia pe 5 iulie, după ce petrecuse multe ore cu Speidel, discutând şi redactând punctele.

A expediat două exemplare ale memoriului. Primul i-a fost trimis lui Kluge, însoţite de o scrisoare:

Către comandantul-şef al frontului de vest,
Herr Generalfeldmarschall von Kluge

Vă trimit alăturat comentariile mele asupra evenimentelor petrecute în Normandia până în momentul de faţă. Admonestarea pe care mi-aţi făcut-o la începutul vizitei dumneavoastră în prezenţa şefului meu de stat-major şi a altora, în sensul că şi eu „va trebui să mă obişnuiesc să ascult ordinele”, m-a rănit profund. Vă cer să-mi notificaţi pe ce vă bazaţi când formulaţi o asemenea acuzaţie.

(Semnat)
Rommel

În ciuda dispoziţiei lui Kluge de a nu trece peste el şi de a nu se adresa direct Führerului, bărbatul cunoscut sub numele de Vulpea Deşertului şi-a luat măsurile necesare pentru ca un exemplar al memoriului să ajungă în mâinile Führerului. A reuşit cu ajutorul prietenului său, Rudolf Schmundt, aghiotantul lui Hitler, căruia Rommel îi spunea „Apostolul Ioan“. Ştia că Schmundt va plasa memoriul pe biroul lui Hitler. Aşa s-a şi întâmplat.

6-7 IULIE 1944: PATTON

Generalul Patton striga la echipa de încărcare care-i împingea jeepul sus pe rampă, în cala avionului de transport C 47:

— Mă, păcătoşilor, să nu-mi şifonaţi jeepul că-l pun pe Willie pe voi!

Era o ameninţare glumeaţă, fiindcă se vedea de la o poştă că generalul e grozav de fericit. Discuta însufleţit cu căpitanul Codman şi cu sergentul Meeks, care, din 1942, era ordonanţa lui.

Patton s-a uitat la ceas. Arăta 10:05. A dat capul pe spate şi s-a uitat la cerul albastru şi limpede. În ultimele trei zile, vremea fusese infectă – ploaie şi nori joşi –, dar acum se înseninase.

— Frumoasă dimineaţă! Numai bună pentru zborul generalilor, Codman.

— Da, domnule. Cer senin până în Franţa. Vă vine să credeţi că plecaţi, domnule?

— Era şi timpul, ce dracu’! Bradley are nevoie de mine acolo. Sunt sigur. Cunosc zona ca pe degete. N-are de făcut decât un singur lucru, să-mi aducă Armata a III-a, armata mea, în zona de operaţiuni şi am să-i arăt cum să străpungă liniile duşmane şi să iasă de pe nenorocitul ăsta de cap de pod.

După cum bine ştia Codman – auzise de multe ori povestea –,

cu exact treizeci şi doi de ani înainte, Patton şi soţia lui călătoriseră prin întreaga Normandie când se întorceau acasă de la Jocurile Olimpice din Stockholm, unde generalul participase la un concurs militar numit Pentatlon Modern şi se clasase al cincilea din treizeci şi doi de concurenţi. Memoria fenomenală a lui Patton reţinuse perfect configuraţia terenului din Normandia, pe care-l străbătuse în lung şi-n lat. Era sigur că şi-ar putea fructifica experienţa personală – nici un general nu cunoştea atât de bine Normandia –, numai să-l lase să se ducă acolo. Trăise un sentiment de profundă frustrare câtă vreme fusese reţinut în Anglia în chip de comandant al dispozitivului militar fictiv, Grupul 1 de Armate al Statelor Unite. Ştia însă că Operaţiunea Fortitude se bucura de succes şi germanii credeau de-a binelea că el o să conducă Grupul de Armate Patton peste Canal. Invazia se putea produce în orice moment şi, de aceea, nemţii îşi menţineau Armata a XV-a în nordul Franţei, la distanţă de Bătălia din Normandia.

Armata a III-a a lui Patton se aduna repede. Diviziile sale se concentrau în apropiere de Southampton, pregătindu-se să traverseze Canalul şi să-l urmeze în Normandia. Îşi petrecuse mult timp vizitându-şi unităţile, inspectându-le şi ţinând cuvântări pline de culoare.

La inspecţia finală făcută cu o zi înainte, Codman ascultase unul dintre discursurile pitoreşti, numai fulgere-şi-trăsnete, adresate trupelor sale: „Se presupune că nu sunt eu la comanda acestei armate, ba chiar se presupune că nu sunt în Anglia. Primii ticăloşi care or să afle adevărul or să fie nemţii ăia împuţiţi. Da’ o să fie prea târziu. Într-o bună zi, or să se ridice pe picioarele dinapoi şi or să urle: «Isuse Cristoase, Armata a III-a, afurisita, şi puiul ăla de lele, Patton…» “

Germanii nu trebuiau să afle că el se găsea în Franţa. Asta era miza jocului. Fiindcă, altminteri, Hitler şi-ar da seama că, de fapt, nu exista un Grup de Armate Patton.

Tânărul comandor, care părea un şcolar pe lângă Patton, a coborât scara avionului C 47, s-a îndreptat spre general şi l-a salutat regulamentar:

— Domnule, avionul e gata de plecare. Lucrurile sunt bine fixate, inclusiv jeepul dumneavoastră. Aşa că, dacă doriţi, vă invit

la bord, domnule.

— Mulţumesc, fiule. Haide Willie, spuse el, ridicându-şi câinele. Noi doi ne ducem în Franţa.

Avionul decolase la 10:25. Se împlinea un an de când Patton plecase din Alger şi se dusese în Sicilia, pe care avea s-o cucerească, împreună cu egalul lui de atunci, Montgomery. Escortată de un pâlc de aparate de vânătoare, aeronava C 47 a traversat fără incidente Canalul Mânecii şi a aterizat pe un câmp îngust din spatele Plajei Omaha.

De îndată ce avionul a ajuns la sol şi motorul s-a oprit, Bătrânul Numai-Inimă-şi-Rahat a coborât, urmat de Codman şi de Meeks, şi a fost salutat de câteva sute de soldaţi americani, proaspăt sosiţi pe calea aerului. El a folosit, se-nţelege, prilejul să le vorbească băieţilor şi să-i îmbărbăteze. După ce i-au dat jos din avion jeepul, Patton s-a urcat pe maşină şi a început cu glasul lui ascuţit, piţigăiat, care a acoperit mulţimea de uniforme kaki. Glumind, le-a spus ascultătorilor că el reprezintă arma secretă a Aliaţilor. Apoi, trecând la un ton serios, i-a avertizat că prezenţa lui aici e într-adevăr secretă şi că, prin urmare, nu aveau voie să dezvăluie nimănui că se află în Franţa. Şi-a lăsat auditoriul în culmea entuziasmului când a încheiat spunând: „Sunt mândru că mă aflu aici, să lupt alături de voi. Şi-acum, hai să le scoatem nemţoteilor maţele şi să facem prăpăd până la Berlin. După ce vom intra în Berlin, am să-l împuşc cu mâna mea, ca pe un şarpe, pe zugravul ăla împuţit, priceput la pus tapete.“ Se referea, fără îndoială, la Adolf Hitler.

A pornit în goană în jeepul lui, cu sergentul Mimms, şoferul, la volan şi Codman, Meeks şi Willie pe bancheta din spate. Se îndreptau spre Cartierul General al lui Bradley, instalat la o depărtare de câţiva kilometri pe un câmp, la sud de Isigny.

Vechiul său prieten, Omar Bradley, l-a întâmpinat călduros. La fel şi adjunctul lui Bradley, generalul Courtney Hodges, şi generalul Joe Collins, comandantul Corpului 7. Collins venise la Bradley ca să discute problemele create de atacul în direcţia sud, lansat pe 3-4 iulie, împotriva oraşului St.Lô. Înaintarea fusese deosebit de dificilă din cauza numeroaselor cursuri de apă, a gardurilor vii şi a zonelor împădurite. Până pe 5 iulie, americanii izbutiseră să treacă de marginea sudică a zonei inundate şi

fuseseră întâmpinaţi de contraatacul lansat în forţă de inamic.

Lui Patton i-a venit foarte greu să-i asculte pe Bradley şi pe generalii lui şi să-i vadă cum îşi mişcă degetele pe hărţi, fiindcă el nu s-a putut amesteca în discuţie şi nici n-a fost invitat să-şi spună părerea.

Seara, a luat masa cu Bradley în cortul acestuia. După ce s-au aşezat la masă, Bradley a glumit:

— Îmi pare rău, Georgie, dar nu-ţi pot oferi la cină vinul preferat.

— Data viitoare, Brad, data viitoare. Când o să vii la Cartierul meu General – acolo unde naiba o să fie –, mă fac luntre şi punte să procur un vin alb grozav pentru tine. De fapt, n-am altceva de făcut decât să caut vin alb şi mâncare până când Armata a III-a va deveni operaţională, până când îmi vei aduce din Anglia diviziile mele şi-mi vei înapoia Corpul 8. Şi, ascultă, îţi mulţumesc că m-ai adus aici, peste Canal.

Bradley a aprobat din cap şi i-a zis:

— După cum ţi-am comunicat, te vreau aici ca rezervă pentru cazul în care i s-ar întâmpla ceva unuia dintre generalii mei. În plus, aş fi încântat să mă sfătuiesc cu tine – atunci când aş avea nevoie. Oricum, Corpul 8 face o treabă a naibii de meseriaşă pe flancul meu drept. După cum ai văzut azi după-masă, le-am fixat obiectivul La Haye-du-Puits. Însă au trecut prin încercări cumplite, Georgie. Pierderile sunt foarte mari, iar Fritzii se bat cu înverşunare. Şi, colac peste pupăză, Rommel a decis să-şi întărească flancul vestic. Adineauri am primit vestea că Divizia 2 Panzer a fost identificată în faţa Diviziei 38 din Corpul 7 şi se îndreaptă spre St.Lô. Rommel şi-a deplasat Panzerele aflate în sectorul britanic din jurul Odonului, aşa că treburile se înfierbântă.

— Ce-i cu Monty? Se presupunea că va cuceri Caenul chiar în Ziua Z, şi de-atunci a trecut o lună.

Bradley n-avea chef să-l critice pe Monty.

— A trecut prin momente dificile. Ăsta-i adevărul. Între el şi Caen sunt cel puţin patru divizii Panzer şi o sumedenie de tunuri de 88 mm transportate pe camioane. A conceput o vastă operaţiune, programată să înceapă mâine seară. Bombardierele grele vor ataca oraşul Caen. Imediat după efectuarea bombardamentului, va arunca în luptă blindatele lui Dempsey.

Trebuie neapărat să se pună în mişcare. Ai văzut ce scriu ziarele?

Patton a încuviinţat din cap.

— Sigur că da. Presa din Anglia se ţine scai de el, fiindcă n-a făcut nici un pas înainte. Spre deosebire de tine, el nu se mişcă.

— Ştii, critica asta nu e corectă, Georgie, fiindcă Monty plănuieşte să atragă cât mai multe blindate germane pe frontul lui de la Caen, astfel încât germanii să ne opună nouă cât mai puţine tancuri şi, în acest fel, să realizăm mai uşor străpungerea. Cum se exprimă Monty, el va continua să pivoteze în jurul Caenului. Şi, categoric, îi atrage atenţia lui Rommel acolo.

— Iar tu te-ai pricopsit cu o nouă divizie Panzer, pe care a deplasat-o aici Rommel.

— Aşa-i. Dar Monty are un alt necaz.

— Ce anume? Patton era numai urechi.

— Ike ne-a vizitat cu puţin timp în urmă. – Generalul Dwight D. Eisenhower, amabilul general al Statelor Unite, era Comandantul Suprem al Forţelor Expediţionare Aliate şi, deci, superiorul lui Montgomery. – Ike e extrem de nemulţumit de prestaţia lui Montgomery, dar mă surprinde faptul că principalii lui ofiţeri de stat-major sunt la fel de nemulţumiţi, şi toţi sunt britanici: Tedder, Coningham şi Morgan. În realitate – Georgie, ce-ţi spun rămâne între noi –, cei trei îl presează pe Ike să preia comanda trupelor de uscat şi să-l scoată naibii pe Monty de-acolo.

— Să-l concedieze pe Monty? (Patton era uimit.) Isuse Cristoase, Brad, ar fi ca şi cum l-ai îndepărta pe Dumnezeu. Asta ar provoca un scandal colosal în Anglia. Trupele lui Monty or să tragă în noi, în loc să-i împuşte pe germani. (A dat din cap a neîncredere.) Fii atent, Monty n-o să câştige niciodată un concurs de popularitate, înaintează cu viteza unui crab din Carolina de Sud şi luptă întotdeauna după un plan prestabilit. Doamne, o ştiu foarte bine. Dar, Brad, el este un soldat profesionist de cea mai bună calitate. Ce naiba, a dovedit-o în Africa de Nord împotriva lui Rommel! Ascultă-mă pe mine, dacă Ike încearcă să-l luxeze – şi ştii ce va scrie presa, că Ike n-are la activ nici o luptă şi încearcă să-l concedieze pe cel mai mare erou de război britanic de după Nelson –, îţi spun, o să ne coste al naibii de scump tărăşenia asta. Fireşte, e uşor să stai pe cur în Anglia, să te zgâieşti la hărţi şi să stabileşti că, dacă tu ai conduce bătălia în locul ticălosului de

cocoşel ţanţoş, Monty, ai proceda altfel. Cristoase, eu asta am făcut de la 6 iunie până acum – e foarte comod.

— Sunt întru totul de acord cu tine, i-a răspuns Bradley, dar Ike îi ascultă pe Tedder şi pe ceilalţi de-acolo şi citeşte presa britanică. Asta-i!

— Fir-ar să fie! Uite ce-i, mâine dimineaţă mă duc în sectorul lor să-l vizitez pe Monty. Să-l salut respectuos. În definitiv, el este comandantul trupelor de uscat şi vreau să-i mulţumesc pentru că m-a adus aici.

— N-aş crede că trebuie să-i mulţumeşti *lui*.

Patton a râs.

— Iartă-mă, Brad, tu ai făcut-o, nu Monty, şi ţi-am mulţumit. Dar din punct de vedere protocolar, e bine să-l vizitez şi dacă-i pot gâdila orgoliul mulţumindu-i – ce dracu'!

— Perfect, dar vreau să te pun în gardă, Georgie…

— Adică?

— Monty nu se îmbracă de paradă. De fapt, ai să-l găseşti, probabil, în pulovăr şi pantaloni, fără însemnele gradului, fără zorzoane.

— Da' bereta aia caraghioasă, cu două cocarde?…

— De ce nu? E firma lui. Chestia e să nu te prezinţi la el îmbrăcat ca un pom de Crăciun!

La primele ore ale dimineţii următoare, Patton se hurduca în jeep, îndreptându-se spre est, să se prezinte la Montgomery. Ţinuse cont de sfatul lui Bradley. În locul căştii strălucitoare de oţel, purta bonetă. În locul pantalonilor de călărie, îşi pusese pantaloni obişnuiţi şi manşetele nu erau nici măcar băgate în cizmele de campanie. Totuşi, revolverele cu plăsele de fildeş se aflau la locul lor, câte unul pe fiecare şold. Un tip ca el nu putea merge prea departe, ce dracu'!

Cartierul General al lui Montgomery se afla încă la Chateau de Creullet, în satul Creully, la treisprezece kilometri est de Bayeux, dar el nu locuia în castel. Rulota lui personală era izolată, plasată destul de departe de celelalte rulote care alcătuiau punctul de comandă. Chiar şi cea a şefului de stat-major, Freddie de Guingand, stătea la o distanţă respectuoasă.

Când a ajuns la Creully, Patton a aflat că Montgomery e plecat. Se dusese, de fapt, să-l viziteze pe Bradley şi să discute

despre problemele din ce în ce mai complicate ale Armatei I americane. Patton s-a întors la Bradley. Montgomery tocmai se pregătea să plece împreună cu de Guingand şi cu generalul de brigadă Bill Williams, şeful serviciilor lui de cercetare, pe care Patton îl întâlnise la informările din Anglia.

Montgomery se grăbea să se întoarcă la Cartierul său General, era limpede:

— Mă bucur enorm că te văd, Georgie, şi regret că n-am la dispoziţie mai mult timp, dar am programat atacul ăsta masiv asupra Caenului – mama lui! – pentru astă-seară şi apelez pentru prima oară la RAF să mă sprijine cu bombardierele grele. Mai sunt o mulţime de detalii de pus la punct, mă înţelegi, bătrâne.

— Nu-ţi face griji din cauza mea, Monty, zâmbi Patton. Am avut, cel puţin, şansa să te văd şi să-ţi prezint respectele mele. În fine, a dat drumul la întrebarea cea mare, pe care nu i-o pusese cu o seară înainte lui Bradley – dar acum îi avea pe amândoi la îndemână: Spune-mi, Monty, când o să devină operaţională Armata a III-a? Când aveţi de gând, dumneata şi Bradley, să mă lăsaţi să-i atac pe nemernicii ăştia de nemţi?

Montgomery s-a foit stingherit, uitându-se la Bradley:

— Păi, e puţin cam greu să-ţi răspund la întrebare, bătrâne. După cum am înţeles eu, Ike se gândeşte la 1 august şi, potrivit planului actual, la acea dată, Armata a III-a va începe acţiunile de luptă împreună cu Armata I. Brad va prelua comanda Grupului 12 de Armate american şi va avea un statut egal cu al meu, iar eu voi preda comanda trupelor terestre Comandantului Suprem, care-şi va muta Cartierul General în Europa. Orarul s-ar putea modifica, fiindcă, mă rog, Ike are un personal foarte numeros, într-adevăr foarte numeros – buzele i s-au arcuit schiţând o grimasă de dispreţ –, aşa că s-ar putea ivi probleme de cazare. La început am crezut că o să cucerim Caenul relativ intact şi că ei se vor putea muta acolo, dar, fireşte, proiectul s-a dus pe apa sâmbetei. După mine, Georgie, o să mai ai de aşteptat cel puţin trei săptămâni. Însă nu uita – l-a avertizat Monty –, prezenţa ta aici e strict secretă. Insist a nu ştiu câta oară asupra acestei clauze, bătrâne. E absolut esenţială, după cum ştii. Hitler va rămâne în continuare convins că o să ataci traversând Canalul pe la Calais.

„N-are rost să mă îmbufnez – reflectă Patton. Sunt aici, asta-i important.“

— Nu-ţi face griji, domnule. (Cu profesionalismul lui intrat în sânge, Patton folosea cu dezinvoltură cuvântul „domnule“ adresându-se superiorului său – Montgomery sau Bradley, care-i fusese până nu de mult subaltern.) Mult noroc pentru atacul dumitale de la noapte. Sper să ocupi Caenul şi să-i dai un brânci zdravăn feciorului de lele Rommel, să se rostogolească până la Berlin.

După această întâlnire, Patton s-a dus direct la Cartierul General secret al Armatei a III-a, situat într-o pitorească livadă de meri din Néhou, lângă râul Douve din Peninsula Cotentin. Néhou fusese cucerit de la nemţi pe 16 iunie de ostaşii Armatei a III-a, armata sa, care nu era încă operaţională, şi ataşaţi la Corpul 7, comandat de Collins. Pe 26 iunie, Collins cucerise portul Cherbourg, care avea o imensă importanţă strategică.

Necesitatea de a păstra secretul prezenţei lui Patton în Franţa îi preocupa serios pe membrii Statului-Major superior al lui Bradley. Şeful serviciului personal de cercetare şi informaţii, colonelul Monk Dickson, acţionând conform instrucţiunilor primite de la generalul său, a convocat o conferinţă de presă a corespondenţilor de război americani şi britanici acreditaţi la Cartierul General al Armatei I. Erau oameni care înţelegeau necesitatea măsurilor de siguranţă. Corespondenţii s-au adunat în cortul serviciului de informaţii convinşi că vor afla noutăţi senzaţionale, pe care le vor transmite în graba mare la redacţiile lor, şi, de aceea, declaraţia scurtă a lui Dickson i-a luat prin surprindere:

— Domnilor, li s-a adresat Dickson, e posibil ca unii dintre dumneavoastră să fi văzut pe aici un individ cu un câine şi să fi crezut că e generalul Patton. Vă asigur că v-aţi înşelat. La revedere, domnilor.

Sugestia a fost înţeleasă şi acceptată. Vreo lună şi ceva, nu se va face nici o referire la prezenţa lui Patton în Normandia. De-abia pe 15 august s-a anunţat că Patton comandă o armată în Franţa. În aceeaşi zi, Comitetul Senatorial pentru Probleme Militare din Washington a confirmat, în cele din urmă, înaintarea lui definitivă la gradul de general-maior. Printr-o stranie coincidenţă, 15 august

avea să fie cea mai importantă şi cea mai periculoasă zi din cariera de luptător a generalului Patton, ziua care i-a adus cele mai mari satisfacţii.

6 IULIE 1944: ROMMEL

În momentul în care generalul George Patton îşi rostea discursul înflăcărat în faţa ostaşilor americani uimiţi, pe terenul de aterizare de pe Plaja Omaha, feldmareşalul Erwin Rommel se găsea la numai şaizeci şi cinci de kilometri est şi-l vizita pe Sepp Dietrich la St.Pierre-sur-Dives.

Cu o zi înainte, Rommel plecase cu Horchul din La Roche-Guyon ca să-l viziteze pe noul comandant al Grupului Panzer Vest, generalul Hans Eberbach, un bărbat plăcut, cu o fire optimistă, un vechi prieten şi, ca şi Rommel, suab. Pe 1 iulie, Führerul îl destituise pe predecesorul lui Eberbach, Leo Baron Geyr von Schweppenburg, care încercase să-şi retragă trupele Panzer şi să evacueze nordul Caenului.

Rommel încălcase propria sa regulă de a nu călători pe ploaie şi se dusese la Cartierul General al Grupului Panzer Vest, la Forêt d'Ecouves. Ploua torenţial, vântul bătea violent şi norii alergau la mică înălţime pe întreg cerul Normandiei, ajungând până departe, spre est, în sătucul La Roche-Guyon. Statul-Major al Grupului de Armate B telefonase câtorva Cartiere Generale din zona frontului şi se încredinţase că din cauza timpului nefavorabil nu se constata, practic, nici o ieşire a avioanelor inamice.

Rommel se hotărâse imediat după ora 8:00 dimineaţa. Vor ţine capota ridicată cea mai mare parte a drumului, cel puţin până la circa patruzeci de kilometri est de Cartierul General al lui Eberbach. De acolo, fiindcă era posibilă apariţia întâmplătoare a vreunui avion inamic, vor strânge capota, dar nu vor coborî geamurile, pentru a-i proteja puţin pe Lang şi Holke. Pe bancheta

din faţă, Rommel şi Daniel vor fi apăraţi de parbriz.

Toţi patru au plecat îmbrăcaţi cu mantale groase de ploaie, din material plastic, fiindcă se aşteptau la umezeală şi frig după ce vor strânge prelata. Aşa s-a şi întâmplat. Ploaia cădea în perdele dense, spulberate de vântul puternic, peste ţinutul cafeniu şi verde al Normandiei şi înţepa obrajii celor doi militari din spate, care scrutau necontenit cerul cu ochii îngustaţi, să poată surprinde eventuala apariţie a unui avion inamic, al cărui pilot, îndeajuns de smintit, s-ar fi încumetat să zboare la o înălţime de treizeci până la şaizeci de metri între plafonul de nori coborât şi terenul vălurit.

Ajuns la Cartierul General al lui Eberbach, Rommel trecuse în revistă întreaga situaţie de luptă cu noul comandant de Panzere, pe care-l încurajase să apere energic puternicul cap de pod de la vest de râul Orne până la Caen, amintindu-i, totodată, că instrucţiunile lui Hitler nu admiteau nici un fel de retragere.

Vremea mizerabilă s-a menţinut şi pe data de 6 iulie, deşi, potrivit meteorologilor, urma să se producă o ameliorare. Rommel a încălcat din nou propria-i regulă şi a pornit spre front pentru a fi văzut de ostaşii săi. Dorea, în special, să-l întâlnească pe Sepp Dietrich, un bărbat dur şi de nădejde, şi să examineze tactica lui de apărare şi dispozitivul tancurilor. Rommel voia, totodată, să sondeze atitudinea lui Dietrich. Era de mare importanţă. Considera el că există şanse de a-i ţine-n loc pe anglo-americani sau sosise timpul să se gândească la poporul german şi la posibilitatea de a încerca încheierea unui armistiţiu? Dietrich trebuia abordat, într-adevăr, cu prudenţă. La urma urmelor, generalul de Panzere era un SS-ist şi unul dintre susţinătorii apropiaţi ai lui Hitler. O vorbă neinspirată scăpată în faţa lui într-un moment nepotrivit ar fi ajuns numaidecât la Hitler, consecinţa inevitabilă fiind destituirea imediată şi căderea în dizgraţie.

Rommel îi vorbise fără reţinere lui Eberbach despre eventualitatea unui armistiţiu. În definitiv, generalul era unul dintre oamenii lui devotaţi, un suab realist şi cu simţ practic, un ofiţer care avea încredere desăvârşită în feldmareşalul său. Eberbach admisese fără tragere de inimă că, în curând, se impunea luarea unei decizii drastice, chiar un armistiţiu, dacă Rommel considera că e necesar.

Ce va zice însă Dietrich? Era prudent să deschidă discuţia cu el?

Când Horchul lui Rommel parcursese cam jumătate din drumul până la Cartierul General al lui Dietrich, norii începuseră să se înalţe, deşi cerul rămânea în continuare complet acoperit. Între plafonul de nori şi pământ erau, probabil, trei-patru sute de metri. Prognoza meteorologilor se dovedea corectă. Dar acum avioanele duşmane aveau suficient spaţiu pentru a-şi desfăşura misiunile. Ameliorarea vremii sporea riscurile şi, de aceea, la Bernay au strâns capota Horchului. Când au ajuns în satul Livarot, la circa cincisprezece kilometri est de Cartierul General al lui Dietrich, ploaia a stat şi, printre norii ce se împrăştiau, au apărut petece albastre de cer. Între Livarot şi St.Pierre au observat în patru rânduri avioane Spitfire, care se deplasau ca nişte stoluri îndepărtate de raţe sălbatice şi se profilau clar pe cerul cenuşiu. Dar se aflau la mare depărtare.

Oamenii din St.Pierre-sur-Dives se obişnuiseră să vadă trecând prin sat maşina celebrului feldmareşal, dar îşi scoteau de fiecare dată pălăriile când apărea. În dimineaţa aceea, feldmareşalul le-a răspuns la salut zâmbind şi atingându-şi cozorocul cu bastonul. Rommel ştia în adâncul inimii că francezii îi urau pe germanii cotropitori, dar se gândea că semnele acestea de respect reflectau, poate, o oarecare simpatie pentru el, ca individ.

La Cartierul General al lui Dietrich – câteva corturi camuflate sub copaci, într-o livadă de la marginea satului –, generalul de Panzere l-a întâmpinat în felul său bolovănos, dar plăcut, şi l-a condus în cortul mare de operaţiuni, plângându-se de arşiţa ce începea să se facă din nou simţită după încetarea ploii.

— Ploaia îţi oferă trei feluri de mângâieri, aşa-i, Herr Feldmarschall? În primul rând, te scapă de avioanele astea blestemate, în al doilea rând, de arşiţă şi, în al treilea rând, de praf. Ce ziceţi, am dreptate, Herr Feldmarschall?

Rommel a râs, şi-a scos chipiul şi a observat că banda interioară de piele era udă de transpiraţie.

— Aşa-i Sepp, praful te trădează şi-ţi pune în pericol viaţa, arşiţa te face să asuzi şi să miroşi urât, iar numeroasele avioane de vânătoare te ameninţă ca roiurile de albine înfuriate.

— Exact, domnule, exact, l-a aprobat Dietrich, dând din cap, şi s-a întors spre harta de pe masă, pentru a-l informa pe Rommel. Arătătorul lui bont s-a îndreptat spre oraşul Caen, la nord de cotitura râului Orne: Îi ţin pe ticăloşi în afara Caenului şi la vest de Orne. Asta-i cel mai important. Ba mai mult, o să le ţin în continuare piept. Azi se împlineşte o lună de când au debarcat. De pe capul de pod au trimis cu nemiluita oameni şi tehnică de luptă. Nici nu mai ştiu ce efective au acolo…

— Serviciile de informaţii îi estimează la trei sferturi de milion, la care se adaugă sute de tancuri şi avioane.

Dietrich a pufnit:

— Nu mi-ar păsa nici cât negru sub unghie, Herr Feldmarschall, fiindcă noile mele tancuri Tiger şi Panther sunt mult mai bune decât Shermanurile americanilor sau Centurionii englezilor. Tunul de 88 mm de pe tancurile mele este arma cea mai ucigătoare şi mai precisă din acest război. Bătaia şi precizia lui sunt de-a dreptul fantastice. Panzerele mele ţintesc tancurile lui Montgomery cu mult înainte de a intra în raza de acţiune a tunurilor lor de jucărie.

Rommel a dat din cap aprobator.

— Ai amplasat tunurile antitanc de 88 mm în linii defensive pe terenul înalt din afara Caenului, spre vest şi spre nord, de o asemenea manieră încât nu mai contează câte tancuri ar arunca în luptă. N-or să-ţi străpungă niciodată dispozitivul.

— Nu-i chiar aşa, domnule. Pe mine mă preocupă şi mă îngrijorează problema numărului. Numărul de tancuri. Numărul de oameni. Ce naiba, nu primesc nici un fel de completări! V-am transmis cifrele mele. Rata pierderilor este înspăimântătoare. Tunurile de 88 mm şi Panzerele sunt superioare ca performanţă, dar Montgomery deţine superioritatea numerică. Eu îi distrug tancurile şi el trimite mereu altele. Ca să nu mai spun de avioanele şi rachetele lor blestemate. Nu ştiu cât mai pot rezista pe aliniamentele mele de apărare, Herr Feldmarschall.

Rommel a încuviinţat, dând din cap.

— Te înţeleg perfect. Problema mea este aceeaşi: nu mi se trimit nici un fel de completări împotriva britanicilor… şi nu eşti numai dumneata în situaţia asta, Sepp.

— Şi a canadienilor. Nu trebuie să-i uitaţi. Se bat bine

derbedeii, v-o spun eu!

— Da, şi a canadienilor. Acelaşi lucru se întâmplă în Vest, împotriva americanilor. Nu mi se trimit completări de tancuri sau trupe.

— De, nu ştiu prea multe despre ce se-ntâmplă acolo, pe frontul dinspre americani. E problema dumneavoastră, Herr Feldmarschall, a lui Eberbach şi a lui Hausser, acum după ce a fost numit în locul lui Dollmann. Bătrânul Dollmann, sărmanul! Credeţi că a suferit, într-adevăr, un atac de cord?

Rommel a răspuns prudent. Pentru Dietrich, moartea altora nu însemna nimic – ucisese cu mâna lui mulţi germani în folosul Führerului.

— Până acum, dovezile par să arate că a fost un atac de cord. Dacă s-a sinucis însă, a avut motive temeinice s-o facă. Dacă s-ar fi întors în Germania, Führerul l-ar fi trimis, probabil, înaintea Tribunalului Poporului sub învinuirea de trădare. Poate de aceea a luat Dollmann pilula de cianură. Ştiu şi eu!?

— Dumneavoastră, Herr Feldmarschall, ce aţi face dacă Führerul v-ar îndepărta de la comandă şi v-ar chema în ţară din cauza comiterii unui act real sau imaginar – un act de nesupunere – sau fiindcă n-aţi adus la îndeplinire o anumită misiune? Cred însă că acum nu mai are nici o importanţă dacă actul e imaginar, dacă vina e imaginară, pentru că Führerul pierde tot mai mult contactul cu realitatea, e limpede.

Rommel a rămas uimit, auzind cum îl critică Dietrich pe Hitler. Era primul indiciu că Obergruppenführerul SS se simţea deziluzionat şi că, deci, ar fi fost posibil să-l atragă de partea lui. A continuat să-l asculte atent.

— Da, domnule. Toate hotărârile pe care le ia Führerul în ultima vreme se întemeiază pe sfaturile idioţilor de Keitel şi Jodl, care n-au pus niciodată piciorul pe câmpul de luptă. Şi cu toate astea, iată-i, iau hotărâri şi dau sfaturi, stau cu nasul în hărţile lor stupide, ignorează tot ce le spunem noi şi nu ne trimit nici un fel de întăriri. (Dietrich s-a oprit o clipă.) Scuzaţi-mă, domnule, dar când mă gândesc la găoazele alea înfumurate, idioate de la Berchtesdagen…

Rommel şi-a ridicat privirea spre Dietrich.

— Descrierea dumitale îl include şi pe Führer?

Dietrich l-a privit ţintă în ochi, ca un boxer:

— Sunt primul dintre susţinătorii care i-au mai rămas lui Hitler şi, în această calitate, mi-am câştigat dreptul de a-i judeca acţiunile, Herr Feldmarschall. Ei bine, da, chiar acum, când stau pe câmpul pe luptă în acest cort din Normandia şi mă bat cu un duşman care-mi distruge tancurile şi-mi ucide oamenii, ştiu că singurul rezultat probabil este înfrângerea. Aşa va fi, dacă nu mi se vor trimite trupe şi echipament de înlocuire, şi am convingerea că nu mi se vor trimite. Aşa că răspunsul meu este afirmativ, Herr Feldmarschall. Eu îl includ şi pe Führer printre găoazele de la Berchtesgaden. (Trăsăturile feţii i se aspriseră, privirea îi era de oţel.) Sunt sigur, Herr Feldmarschall, că opinia pe care am exprimat-o va rămâne strict între noi.

Rommel l-a privit, la rândul său.

— Desigur, Sepp, desigur. Pe cuvânt de onoare.

Dietrich şi-a ferit privirea şi a scos un pachet de ţigări din buzunarul tunicii.

— Încercam să vă întreb ce aţi face dumneavoastră, domnule, pur şi simplu cum aţi proceda, ca om de onoare, dacă Hitler v-ar demite? V-aţi întoarce în ţară să înfruntaţi circul sau aţi proceda aşa cum au procedat zeci de generali în acest război: adică aţi lua pilula?

Rommel a răspuns fără să şovăie:

— N-aş alege în nici un caz această cale. E calea slăbiciunii, cel mai uşor mod de a scăpa. Dacă voi fi comis vreo faptă pentru care trebuie să fiu judecat şi condamnat, atunci îmi voi accepta pedeapsa. Şi n-ar fi exclus ca într-o zi să fiu nevoit să suport circul, cum te-ai exprimat dumneata. Ştii ce, Sepp, am un plan. Da, îl poţi numi plan sau, probabil, termenul cel mai potrivit ar fi propunere, o propunere pe care intenţionez s-o prezint în faţa dumitale şi a celorlalţi generali din subordinea mea cândva, în viitorul apropiat, într-un viitor foarte apropiat. Ceea ce am eu în minte presupune riscuri foarte mari. Dacă se va produce vreo defecţiune, mânia Führerului mă va lovi ca un trăsnet. Dar sunt pregătit pentru orice, Sepp, fiindcă acţiunea pe care vreau s-o întreprind este în interesul poporului german şi eu am o mare răspundere faţă de acest popor.

— Şi faţă de Hitler?

— Şi faţă de Hitler, deoarece i-am jurat credinţă. Dar prima mea îndatorire şi responsabilitate este faţă de poporul german.

Dietrich a ridicat uşor din umeri şi, trăgând din ţigară, s-a întors la hartă. N-a întrebat în ce consta propunerea. Când o să vrea să i-o comunice, o să afle.

— Deci, cum stăm cu situaţia generală, domnule? Vă spun pentru a mia oară, am nevoie de tancuri, de oameni. Fără tancuri şi oameni… A ridicat din umeri.

Rommel şi-a plimbat mâna peste hartă de la Peninsula Cherbourg până la Caen.

— Situaţia generală este foarte simplă. Într-un cuvânt, dezastruoasă. De la 6 iunie până acum am pierdut 100 089 ofiţeri şi soldaţi şi am primit 8 395 de trupe de înlocuire. Am pierdut 215 tancuri…

— Şi peste jumătate din pierderi au fost suferite de mine şi mi s-au dat numai 17 tancuri noi.

Rommel a continuat:

— Am discutat în fiecare zi cu Jodl şi am ţipat la el cerându-i completări şi întăriri. Pot să-ţi spun că n-am ajuns la nici un rezultat. Frontul din Rusia are prioritate, şi cu asta basta! Ce să mai vorbesc de sistemul nostru de aprovizionare, care este condus de o gaşcă de dobitoci incompetenţi. Am nevoie presantă de carburanţi şi de muniţii pentru front, iar noul şef al Intendenţei pentru frontul de vest, colonelul Finckh, stă şi se scobeşte-n nas. Şi idiotul nu e în subordinea mea, ăsta-i necazul! Vrei o evaluare globală? E un dezastru.

Rommel şi-a luat poza caracteristică, îndreptându-şi umerii, depărtând picioarele, cu bastonul prins cu amândouă mâinile la spate. Se pregătea să spună un lucru care, cu siguranţă, avea să i se pară absurd lui Dietrich.

— Ieri i-am comunicat lui Eberbach să fie pregătit să deplaseze rapid două dintre diviziile sale Panzer spre nord, în zona Pas-de-Calais, în situaţia în care Grupul de Armate Patton ar lansa o nouă invazie – sau către Armata a VII-a, dacă americanii vor reuşi să realizeze o străpungere mare în sectorul St.Lô.

Dietrich s-a îngrozit.

— Dacă va executa ordinul, nu voi mai avea nici o posibilitate să apăr Caenul.

— Ştiu. Nu vei avea altă soluţie decât să te repliezi peste Orne şi, utilizând tunurile de 88 mm, plus ceea ce ţi-a mai rămas din divizia Panzer şi din infanterie, să nu laşi inamicul să treacă râul.

— Dumneavoastră nu credeţi cu adevărat că va urma o nouă invazie, nu-i aşa? După opinia mea, anglo-americanii şi-au aruncat în luptă toate forţele aici, în Normandia.

Rommel primea datele informative secrete despre Grupul de Armate Patton de la Speidel, care, la rândul lui, le obţinea de la colonelul Alexis von Roenne, expertul principal în problema armatelor străine din Vest de la Înaltul Comandament. Pe 6 iunie – în seara dinaintea Zilei Z –, Roenne redactase un rezumat secret al situaţiei: „Dintre cele aproximativ şaizeci de mari unităţi din sudul Angliei, numai zece sau douăsprezece divizii, cel mult, inclusiv trupele de desant aerian, sunt implicate până în prezent în această operaţiune.“ Pe 16 iunie, operatorii radarului german din zona Pas-de-Calais raportaseră existenţa aceluiaşi tip de semnale radar, înşelătoare, şi de bruiaj activ de inducere în eroare pe care le recepţionaseră cu puţin înainte de invadarea Normandiei. Potrivit informaţiilor lui Speidel, în Anglia se mai aflau în aşteptare încă cincizeci şi şase de divizii sub comanda lui Patton. Apoi, mai era şi povestea lui Kramer.

Generalul Hans Kramer, care-l însoţise pe Rommel în Africa, a fost ultimul comandant al Corpului African. Capturat în mai 1943, fusese transportat din Africa în Anglia, unde sănătatea începuse să i se şubrezească. Britanicii hotărâseră să-i permită repatrierea prin intermediul Crucii Roşii. În mai 1944 a fost transferat de la lagărul de prizonieri din sudul Ţării Galilor la Centrul Serviciilor Unificate de interogare amănunţită a prizonierilor, care funcţiona în grădinile palatului Kensington din Londra.

Potrivit relatărilor lui Kramer, ruta pe care l-au dus spre sud-estul Angliei străbătea zona situată faţă în faţă cu Pas-de-Calais. Acolo văzuse enorme concentrări de avioane, blindate, tunuri şi mijloace de transport maritim. În plus, fusese primit chiar de Patton, comandantul Grupului 1 de Armate american. În timpul unui prânz oficial prelungit, Kramer surprinsese unele conversaţii dintre Patton şi ofiţerii lui de stat-major despre atacul iminent pe care-l vor lansa forţele FUSAG-ului împotriva zonei Calais. Generalul american şi ofiţerii lui de stat-major nu-şi dăduseră

seama că Hans Kramer ştie englezeşte şi înţelege ce se discută, aşa că, după cât se părea, nu îşi luaseră nici un fel de măsuri de precauţie când discutaseră.

Rommel a replicat:

— Cred, fireşte, că va urma o a doua invazie. Raportul lui Kramer şi informaţiile primite de la OKW m-au convins că ne putem aştepta ca Patton să declanşeze atacul în orice moment. Iată de ce Armata a XV-a trebuie să rămână la Pas-de-Calais, împreună cu diviziile Panzer de sprijin, şi să fie gata de luptă. Şi iată de ce diviziile Panzer de rezervă suplimentare staţionează la nord de Sena şi nu sunt introduse aici în luptă. E foarte simplu, Sepp. Dacă n-ar fi fost Grupul de Armate Patton, care se pregăteşte să declanşeze atacul cu un milion de oameni şi o tehnică de luptă formidabilă, ai fi putut primi completările necesare. Dumneata şi cu mine am putea să-i respingem pe anglo-americani peste noapte. Dar Patton ne stă în coastă. E de departe cel mai priceput general american. N-am de ales, trebuie să-l aştept pregătit.

Pornind înapoi spre La Roche-Guyon, Rommel i-a dat lui Daniel instrucţiuni s-o ia pe la est de Livarot, apoi prin Broglie, Conches şi Evreux. Era traseul preferat de Rommel când revenea după vizitele frecvente la Cartierul General al lui Dietrich. După opinia ofiţerilor săi de stat-major, obiceiul de a urma permanent acelaşi traseu ajunsese extrem de periculos. Cetăţenii din oraşele şi satele prin care trecea îi cunoşteau acum perfect automobilul. De aceea, feldmareşalul putea să devină în orice clipă ţinta maquisarzilor. Dar el nu lua în seamă sfatul lor plin de solicitudine. După ce pleca de pe front, voia să ajungă acasă pe rata cea mai scurtă şi mai comodă.

În plus, nu-i venea să creadă că pentru poporul francez sau pentru maquisarzi, el ar reprezenta prototipul duşmanului demn de ură. Nu comisese nici un asasinat, nu ucisese şi nu torturase pe nimeni, nu săvârşise acte de cruzime împotriva cetăţenilor francezi. Dimpotrivă, se purtase cu mare respect pentru drepturile poporului francez, ţinând cont, evident, de împrejurările războiului şi de faptul că era într-adevăr un popor cucerit.

Înţelegea de ce maquisarzii încercau să asasineze un general SS sau un agent Gestapo. Dar el şi generalii lui nu erau nici

naziști, nici politicieni. Slujeau, pur şi simplu, guvernul instituit legal în Germania. E drept, Adolf Hitler anulase toate vestigiile procesului democratic şi devenise dictator şi Comandant Suprem al Forţelor Armate Germane. Dar era vreme de război, iar Hitler şi colegii săi naziști deţineau întreaga putere politică. În consecinţă, toţi cei din Marele Stat-Major German, inclusiv feldmareşalul Rommel, primeau ordine de la Hitler, chiar dacă ei înşişi nu erau membri ai Partidului naţional-socialist. Lui Erwin Rommel, raţionamentul i se părea corect. Aşa că posibilitatea unui atentat la viaţa lui nu-i intra în cap, şi Horchul rula duduind prin satele cunoscute.

6-7 IULIE 1944

Pe la 20:30, în seara acelei zile senine şi însorite, trupele germane ce se întindeau din partea nordică a Caenului spre vest, până pe Orne, sectorul pe care Montgomery dorea cu disperare să-l ocupe, după cum ştiau Rommel şi generalii săi, au sesizat o slăbire rău prevestitoare a tirurilor de artilerie inamice. În definitiv, se aflau în Ziua Z+31, şi Caenul, obiectivul pe care Montgomery pariase că-l va cuceri din prima zi a invaziei, rămăsese în stăpânirea nemţilor. Tirurile s-au rărit şi, în cele din urmă, au încetat. Imediat trupele din Hitlerjugend, diviziile de infanterie şi unităţile Panzer din Caen s-au mobilizat pentru a respinge atacul ce se pregătea. Germanii erau convinşi că pot rezista oricărui asalt al tancurilor sau infanteriei lui Monty. Se băteau ca nişte tigri, după cum se exprimase Rommel. Şi rămâneau pe poziţii.

În jurul orei 21:30, liniştea ce se aşternuse o dată cu încetarea îngrijorătoare a tirului de artilerie, le-a permis germanilor – îşi aminteau mai târziu puţinii supravieţuitori – să distingă un huruit îndepărtat dinspre nord, asemănător rostogolirii tunetelor unei

furtuni dezlănţuite la mare distanţă, un huruit mai ameninţător decât liniştea. La început, zgomotul a fost slab, apoi din ce în ce mai intens, transformându-se într-un vuiet neîntrerupt, vălurit, cu amplificări şi scăderi oarecum simetrice – sau aşa îl percepeau cei ce încercau să-i ghicească sursa.

Apoi, dintr-odată, lucrurile s-au lămurit. Zburând la joasă altitudine şi fiecare pe cont propriu, au apărut ca din senin şase – sau or fi fost opt? – bombardiere inamice de dirijare, temutele Mosquito Pathfinder, care se profilau pe culorile aurii ale cerului de seară şi veneau ca vijelia dinspre plajă, să-şi lanseze cu precizie bombele marcatoare cu lumină verde. Avioanele au fost întâmpinate numaidecât de o cascadă de proiectile-trasoare de la covorul de tunuri antiaeriene de calibru mic şi de exploziile negre ale proiectilelor de 88 mm, care ţâşneau şuierând spre cer, învăluite într-un zgomot asurzitor. Trupele de pe terenul de sub şi dintre bombele marcatoare luminoase, lansate de avioanele de dirijare, ştiau acum ce însemna acel zumzet îndepărtat al bombardierelor grele, care zburau la mare altitudine şi se apropiau într-o formaţie masivă.

De altfel, când s-au aprins pe cer deasupra lor bombele marcatoare, luminând orbitor, toţi oamenii au înţeles că priveau moartea în faţă, au înţeles că se găseau în zona obiectivului peste care bombardierele – câte? o sută, două sute, o mie? – îşi vor deşerta bombele mari, ucigătoare. Nu exista scăpare. Absolut nici una. Infanteria germană, tancurile şi tunurile erau imobilizate printre ruinele caselor şi ale celorlalte clădiri din Caen, vechiul oraş pe care aveau misiunea să-l apere împotriva canadienilor. Dar şi canadienii erau foarte hotărâţi să-l cucerească.

Bombele de iluminare asupra cărora îşi vor fixa privirile soldaţii lansatori de bombe de pe aparatele britanice şi canadiene jalonau un dreptunghi deasupra părţii de nord a oraşului. Avea lungimea de aproximativ trei kilometri de la est spre vest, lăţimea de peste un kilometru şi închidea în perimetrul lui centrul oraşului şi principala concentrare a forţelor Panzer de sub comanda lui Dietrich, precum şi tunurile antitanc de 88 mm şi tunurile antiaeriene de 88 mm ale aviaţiei germane, Luftwaffe. Era centrul grosului trupelor lui Rommel, care apărau Caenul. Încercarea de a le ataca frontal pe sol ar fi însemnat o sinucidere curată. Trebuia

să existe şi altă soluţie, iar Montgomery o găsise: pentru prima dată, bombardierele britanice şi canadiene, Lancaster şi Halifax, atacau cu sutele, la lumina zilei, un obiectiv cu poziţia perfect stabilită.

Iar acum, dărâmăturile oraşului, pe care forţele germane îl transformaseră într-o fortăreaţă inexpugnabilă, deveniseră o adevărată capcană. Bombele de iluminare strălucitoare atârnau în văzduhul serii ca nenumăraţii ochi ai unui Argus răuvoitor, care se pregătea să-i lovească cu toate instrumentele morţii şi ale distrugerii. Prin clădirile devastate din zona obiectivului au răsunat strigăte de avertisment: „Adăpostiţi-vă în pivniţe! Vin bombardierele!“ Soldaţii germani şi cei câţiva francezi care mai rămăseseră în oraş s-au năpustit pe scări în jos spre pivniţe, tuneluri sau alte zone protejate din apropiere. Acolo s-au ghemuit în întuneric aşteptând.

Deasupra, militarii din tancuri, puternicele Tiger şi Panther, n-au avut de ales. Au rămas ferecaţi în dihăniile lor de metal, asemenea crenvurştilor în cutiile de conserve. Nici servanţii tunurilor antiaeriene n-au avut cum să fugă. Ţintele se deplasau inexorabil în bătaia armelor lor, un stol lung de avioane care se întindea spre nord cât vedeai cu ochii. Va fi ca la o vânătoare de raţe de pe un pridvor. Aparatele erau la o altitudine de circa o mie cinci sute de metri. Nu veneau într-o formaţiune anumită, ci alunecau ca un torent lung; avioanele zburau la înălţimi diferite, distanţa dintre ele fiind menţinută cu grijă, în aşa fel încât bombele lansate de unul să nu lovească vreun aparat de dedesubt. Oamenii de la bateriile antiaeriene Luftwaffe nu mai văzuseră până atunci o concentrare atât de impresionantă de avioane. Ce ţinte minunate! Vor trage în ele cu tunurile antiaeriene de 40 şi 88 mm până la epuizarea muniţiei sau până vor muri.

Cu puţin înainte de 21:50, Armada britanică şi canadiană a lansat primele bombe; ultimele au căzut cu patruzeci şi ceva de minute mai târziu. În acest interval, zona obiectivului a fost sfârtecată de circa două mii cinci sute tone de explozibil, producând un zgomot infernal. Pământul s-a scuturat ca într-un cutremur fără sfârşit. Ţâşneau în văzduh fântâni arteziene de pământ, pietre, lemne, oameni, tunuri, tancuri şi vehicule.

Urletele răniţilor şi ale muribunzilor răzbăteau prin amestecul dens de praf şi fum care învăluia Caenul ca o ceaţă deasă. Toate clădirile şi construcţiile de la suprafaţă au fost făcute una cu pământul. Mijloacele de comunicare au fost anihilate. Şocul suferit de trupele care nu se adăpostiseră şi chiar de mulţi dintre cei ce intraseră în adăposturi a fost cumplit. Nenumăraţi oameni au înnebunit din cauza zguduiturilor şi a zgomotului înfricoşător şi s-au năpustit turbaţi prin praful şi fumul din zonele deschise, până când au fost zdrobiţi de o bombă sau retezaţi de un şrapnel.

Sute de tunuri antiaeriene de 88 mm amplasate în afara zonei obiectivului susţineau un baraj de foc continuu împotriva bombardierelor duşmane, care se deplasau lent, dar n-aveau încotro, trebuiau să zboare direct, fără să-şi schimbe altitudinea, păstrându-şi angajarea pe direcţia de bombardament. Fiecare aparat oferea o ţintă superbă proiectilelor trase cu diabolică precizie. Au fost lovite zeci de avioane Lancaster şi Halifax. Unele au explodat, transformându-se în sfere enorme de flăcări şi fragmente care coborau spre pământ în zigzaguri leneşe. Altele şi-au pierdut aripile sau diferite părţi şi s-au rostogolit pe cer, descriind arcuri descendente, asemenea marilor gâşte sălbatice împuşcate mortal în aripă.

Mult deasupra şuvoiului de bombardiere, dădeau roată vreo cincisprezece escadrile de Spitfire, canadiene şi britanice, pregătite să se repeadă asupra avioanelor Focke-Wulf sau ME 109, care s-ar fi putut ridica în grabă de la bazele de lângă Paris. Miile de ochi ai ostaşilor germani din jurul Caenului scrutau cerul în speranţa că vor descoperi avioanele de vânătoare Luftwaffe, care ar fi trebuit să apară. Dar s-au uitat în zadar. Inamicul deţinea o superioritate absolută în aer şi atacase cu escadrilele de vânătoare- bombardament aerodromurile germane, imobilizând avioanele de vânătoare ale lui Sperrle în vizuinele lor, în timp ce hoarda de bombardiere lente traversa ţărmurile Angliei, îndreptându-se spre Normandia.

Cerul înserării, care se înroşea pe măsură ce soarele cobora sub linia orizontului, se vedea ca un caleidoscop al bombardierelor infernale: fumul miilor de proiectile de 88 mm care explodau apărea, ca printr-o vrăjitorie, din senin aidoma unor gheme de lână neagră; nenumărate proiectile-trasoare îşi croiau

drumul ascendent spre linia nesfârşită de bombardiere; avioane lovite mortal executau coborârea lor agonică în gura infernului pe care-l creaseră chiar ele. Şi în centrul acestui holocaust se deschideau brusc baldachinele albe ale zecilor de paraşute, ce se proiectau pe emailul negru al exploziilor proiectilelor de 88 mm. Oameni îngroziţi, unii răniţi, atârnau legănându-se de suspantele paraşutelor şi pluteau coborând fără speranţă prin zidul tunător zvârlit în văzduh de cumplitele baterii antiaeriene ale Luftwaffei. Ultimul avion şi-a lăsat bombele puţin după ora 22:30, când se întunecase. Ca şi celelalte fortăreţe zburătoare ce supravieţuiseră canonadei ucigătoare dezlănţuite de artileria antiaeriană, aparatul s-a îndreptat spre sud, pentru a evita zona de concentrare a focului de artilerie, apoi a virat greoi spre est şi, din nou, spre nord, către baza sa din Marea Britanie.

Plecarea lui a scos blesteme din piepturile sutelor de servanţi ai Luftwaffei de la tunurile de 88 mm cu ţevile înroşite, furioşi că nu izbutiseră să-l doboare pe ultimul porc de inamic. Tunurile au tăcut. Huruitul bombardierelor prădalnice se îndepărta, stingându-se treptat-treptat pe cerul care se întunecase. Ţipetele răniţilor şi ale celor prinşi sub dărâmăturile clădirilor distruse se auzeau tot mai slab.

Printre ruine se aflau supravieţuitorii Diviziei 12 Panzer SS, o unitate condusă de tânărul şi agresivul colonel Kurt Meyer. Trupele lui erau alcătuite din tineri, media de vârstă a soldaţilor fiind doar optsprezece ani şi jumătate. Lumina lanternelor străpungea cu greu linţoliul de fum şi praf, şi SS-iştii lui Meyer au început să grupeze tancurile Panther şi Tiger neavariate, tunurile de 88 mm, precum şi alte tunuri ce fuseseră aruncate prin jur, ca nişte jucării, în momentul atacului infernal.

În vreme ce ei munceau nebuneşte pentru a descoperi tehnica militară neavariată, au sosit din afara zonei obiectivului alte unităţi şi sanitarii, care s-au alăturat celor ce căutau supravieţuitori printre dărâmături. Încetarea momentană a zgomotului asurzitor, a zguduiturilor produse de explozii şi a tirurilor de artilerie i-a adus pe supravieţuitori într-o stare aproape euforică, fiindcă reuşiseră într-adevăr să treacă printr-o grea încercare. Tot ce fusese mai rău se terminase şi acum se puteau regrupa.

Dar ceea ce a urmat a fost la fel de nemilos şi distrugător ca şi atacul bombardierelor. A început canonada tunurilor de pe navele care staţionau în dreptul coastelor Normandiei şi a numeroaselor divizii de artilerie terestră de mare calibru, amplasate la nord de oraş. Totuşi, tirul lor nu se concentra asupra zonei obiectivului, ci era dirijat împotriva bateriilor şi a fortificaţiilor din vestul, nordul şi nord-estul oraşului.

Bombardamentul de artilerie a început la puţin timp după încheierea atacului de aviaţie şi a spulberat liniştea aşternută asupra Caenului. Însoţite de bubuitul îndepărtat al tunurilor de mare calibru, sute de obuze ucigaşe şuierau, îndreptându-se cu încărcăturile de explozibil penetrant-brizant spre ţintele lor. Loveau, înălţând ciuperci de flăcări, provocând pretutindeni distrugeri. Lumea se transformase parcă, pentru germani, într-un neîncetat şi masiv tăvălug de zdruncinături şi explozii, de foc şi zgomot insuportabil.

Când a început acest nou atac crâncen, tunarii de la Luftwaffe au optat pentru supravieţuire, îngropându-se adânc în adăposturile lor, aşa cum au procedat şi alte trupe germane din zonă. Ei ştiau că atacul aerian şi bombardamentul de artilerie anunţau o ofensivă puternică a forţelor canadiene şi engleze, care însă nu va fi declanşată până când limita nordică a barajului nu va începe să se deplaseze spre sud, în direcţia Caenului. Când linia va începe să se târască, înaintând, infanteria şi tancurile inamice o vor urma imediat.

Barajul de artilerie a continuat fără întrerupere toată noaptea. Linia frontală a barajului a început să se deplaseze spre sud de-abia când s-au ivit primele raze ale soarelui. Atacul forţelor terestre se pornise. În timp ce linia înainta în direcţia sud, ocolindu-le, trupele germane care supravieţuiseră au început să iasă prudente din adăposturi şi tranşee. Ostaşii aveau uniformele murdare de noroi şi pline de praf, feţele mânjite de funingine şi simţurile biciuite de barajul năucitor de artilerie care tocmai trecuse peste ei. Tocmai când germanii îşi scoteau capetele în aerul îmbibat cu miros de cordită şi în ceaţa matinală încărcată de praf, s-a transmis din gură-n gură şi prin radio mesajul: „Retrăgeţi-vă în oraş şi menţineţi acţiuni de ariergardă.“

Speidel transmisese ordinul lui Hausser, care comanda acum

Armata a VII-a, şi lui Eberbach. Amândoi generalii telefonaseră înnebuniţi, de mai multe ori, la Cartierul General al Grupului de Armate B după ce se declanşase bombardamentul de artilerie, dar înainte ca Rommel, care plecase din Caen puţin după ora 20:00, să se fi întors în La Roche-Guyon, complet epuizat, aproape de miezul nopţii. Ei cereau permisiunea să se retragă pentru a se regrupa, fără să mai ţină seama de ordinul expres al lui Hitler care interzicea asemenea acţiuni.

Pentru Speidel, situaţia era perfect clară. Nu exista decât o soluţie, şi anume să salveze trupele din afara Caenului, aducându-le înapoi în oraşul distrus şi dându-le posibilitatea să se retragă în ordine spre cartierele sudice, de pe celălalt mal al râului Orne. Astfel se menţinea un cap de pod la vest de Orne şi la sud-vest de Caen.

Când Rommel a intrat în cabinetul din castel, Speidel s-a şi prezentat, pentru a-l informa despre atacul înspăimântător declanşat împotriva Caenului imediat după plecarea feldmareşalului de la Dietrich şi despre hotărârea lui de a autoriza retragerea.

Rommel era obosit şi a reacţionat cu o iritare neobişnuită. Se va ocupa de atacul asupra Caenului. Mai întâi însă era acţiunea lui Speidel.

— Nu aveai dreptul să dai un asemenea ordin, generale! Replierea sau retragerea sunt interzise în mod expres chiar de Führer!

— Dar, Herr Feldmarschall…

— N-are nici un rost să ne certăm. Hotărârea dumitale e, poate, corectă, dar…

Speidel a rămas pe poziţie:

— Consider că *este*, domnule. Dumnezeule mare, oamenii noştri sunt făcuţi praf.

— Ştiu şi, într-adevăr, hotărârea dumitale a fost corectă din punct de vedere tactic. Dar amândoi ştim că nu se poate lua o asemenea hotărâre fără aprobare de la OKW. Caută-l numaidecât pe Jodl. Spune-i că ai luat decizia în lipsa mea, că o consider întemeiată, dar că o voi aproba numai dacă Führerul îşi dă acordul.

— Însă, domnule, după ce am discutat despre armistiţiul cu

Montgomery, nu înţeleg preocuparea dumneavoastră de a căpăta acordul lui Hitler.

Rommel ajunsese la exasperare.

— Uite ce e, Hans, nu-i momentul acum să fiu demis de Hitler. Trebuie să rămân aici şi să-mi păstrez postul de comandă. Dacă întreprind aşa ceva fără aprobarea lui Hitler, voi fi azvârlit de-aici aşa cum i s-a întâmplat lui Rundstedt. Pricepi?

Speidel a sesizat imediat ideea.

— Da, domnule. Iau îndată legătura cu Jodl. (Speidel a scuturat din cap.) N-o să fie încântat că-l scol în miez de noapte.

Rommel nu avea nici un fel de simpatie pentru Jodl.

— I-am mai spus-o şi i-o voi repeta, dacă va fi nevoie: acolo se desfăşoară un război în toată regula. Oricum, dacă el şi Keitel ne-ar permite să luăm noi deciziile pe câmpul de luptă, atunci n-ar mai trebui să-l trezim în puterea nopţii. (A pornit spre uşă.) Mă duc la punctul de comandă. Atacul asupra Caenului nu anunţă lucruri bune.

Speidel l-a sunat pe Jodl pe firul scurt la ora 00:35. Spre surprinderea lui, Jodl nu părea buimac, chiar dacă fusese trezit dintr-un somn adânc. Vocea îi era puţin obosită, dar, altminteri, Jodl parcă înţelegea tot ce-i spunea Speidel. A ascultat, fără să întrerupă, raportul asupra situaţiei din Caen. Încurajat, Speidel i-a explicat că, în absenţa lui Rommel, el dăduse încuviinţarea pentru retragerea din oraş pe celălalt mal al râului Orne. A adăugat că aşteptase reîntoarcerea feldmareşalului şi asentimentul acestuia înainte de a solicita aprobarea de la generalul-colonel Jodl.

— Judecând după cele spuse de dumneata, Speidel, nu exista alternativă. Aşa cum văd eu situaţia, atât forţele lui Hausser cât şi ale lui Eberbach riscă să fie zdrobite dacă nu le oferim şansa de a ieşi de-acolo. Lasă-i să traverseze râul Orne. Organizează o luptă de ariergardă cât mai puternică. Treci peste podurile alea cât mai multe tancuri şi tunuri, apoi aruncă în aer podurile. E limpede?

— Absolut limpede, Herr Generaloberst. Speidel a simţit o nuanţă de uşurare în propriul său glas.

— Încă o vorbă, Speidel. Data viitoare, dacă vei vrea să mai dai un ordin de repliere sau de retragere când feldmareşalul dumitale lipseşte din somptuosul vostru Cartier General, să-ţi aminteşti că numai Führerul şi cu mine putem da un asemenea

ordin. Vocea lui Jodl era severă.

— Am înţeles, Herr General!

— Aşadar, dumneata vei da un astfel de ordin numai şi numai după ce obţii aprobarea mea. Acum am acceptat pentru prima şi ultima oară. Voi trece peste incident, fiindcă, pur şi simplu, după cât se pare, retragerea era singura alternativă. Dar altă dată să nu se mai întâmple.

8 IULIE 1944

Ordinul pentru Operaţiunea Lüttich a fost dat chiar de Hitler în după-amiaza zilei de 8 iulie.

În acea noapte, Rommel a revenit la castel foarte târziu. Era stors de puteri după ce petrecuse o zi epuizantă pe frontul de la Caen, unde lucrase împreună cu Eberbach şi cu alţi generali la stabilirea unor noi amplasamente pentru tunurile şi tancurile lor. Feldmareşalul, plin de praf şi obosit, a observat că Speidel, şeful lui de stat-major, care era de obicei flegmatic, părea agitat, stătea cu tocurile cizmelor lipite, îşi ţinea mâinile lângă corp şi avea în mâna dreaptă un teanc de hârtii. Rommel pricepuse că Speidel e tulburat; îl trădau faţa îmbujorată şi pleoapele din care clipea des în spatele lentilelor groase ale ochelarilor. Feldmareşalul se întreba uimit ce l-o fi surescitat pe acest bărbat deosebit de inteligent, un intelectual a cărui minte funcţiona altfel decât a sa. Rommel admira intelectul lui Speidel şi, în acelaşi timp, îl invidia pe general pentru educaţia primită. De fapt, în felul său, Rommel îl respecta, dar, totodată, se temea de şeful său de stat-major şi ştia că în anumite moduri – deşi niciodată cu lipsă de respect făţişă – Speidel profita de asta.

— Cum v-a mers astăzi, Herr Feldmarschall? întrebă Speidel.

— Mi-am petrecut cea mai mare parte a zilei la Cartierul General al Grupului de Panzere. Am lucrat la regruparea tunurilor

de 88 mm şi am stabilit noi aliniamente antitanc pe înălţimi. Situaţia de-acolo e foarte proastă, Hans. Montgomery ameninţă să traverseze râul Orne şi dispozitivul nostru de apărare este deosebit de fragil. (Rommel şi-a scuturat capul de disperare, şi-a pus chipiul şi bastonul pe masă şi a început să-şi descopcieze gulerul plat al vestonului.) Şi nici un fel de întăriri. Nimic. Situaţia a devenit imposibilă. Privirile i s-au îndreptat spre hârtiile din mâna lui Speidel: Ce-ai acolo? Vreun nou plan de luptă strălucit, elaborat de OKW, care garantează aruncarea lui Montgomery în mare?

Luat prin surprindere de intuiţia lui Rommel, Speidel a ezitat o clipă:

— La drept-vorbind, asta e, domnule. Un ordin venit direct de la Führer.

S-a apropiat de Rommel şi i-a întins hârtiile, dar feldmareşalul i-a făcut semn să le lase deoparte. A ocolit fotoliul din spatele mesei, şi-a scos decoraţiile *Pour le Mérite* şi *Crucea de Cavaler*, şi-a desfăcut vestonul, lăsând să se vadă marginile bretelelor care-i susţineau pantalonii de călărie, s-a prăbuşit în fotoliu, cu ochii adânciţi în orbite şi obrajii căzuţi de oboseală, şi a protestat:

— Nu pot să citesc bazaconiile astea, Hans. Sunt prea ostenit. Le citesc mâine dimineaţă. Spune-mi doar despre ce-i vorba.

— Evident, despre ceva conceput chiar de nebunul de la Berchtesgaden, răspunse Speidel în batjocură.

— Spune-mi, te rog, doar despre ce e vorba, Hans. (Rommel oftă.) Cum sună ordinele?

— A imaginat Operaţiunea Lüttich cu ajutorul hărţilor lui caraghioase şi al informaţiilor false pe care i le servesc ţuţerii săi şi a dat ordinul corespunzător. Va fi un atac prin surprindere cu forţe masive – un atac pe timp de noapte. Împotriva britanicilor de la Caen se vor folosi patru divizii SS Panzer şi trei divizii Panzer ale armatei. Vorbeşte despre circa o sută de mii de oameni şi cinci sute de tancuri. Şi pentru ca surpriza să fie totală, planul nu include sprijinul de artilerie!

Rommel a sărit ca din arc. Semnele oboselii îi dispăruseră.

— Doamne Dumnezeule, şi-a ieşit, probabil, din minţi. De unde să scot şapte divizii de Panzere? Cele de care dispun apără linia frontului la Caen şi sunt măcinate ca boabele într-o moară. Şi

infanteria? Am întins Armata a VII-a ca pe un elastic.

Speidel i-a arătat hârtiile.

— Ordinul spune că veţi avea la dispoziţie toate rezervele Armatei a XV-a, o divizie Panzer şi şase de infanterie.

— Asta-i nebunie, nebunie curată. Patton stă pregătit să atace Armata a XV-a cu grupul său de armate, iar Führerul e gata să-mi ia rezervele, toate rezervele.

Speidel a dat din cap.

— Forţele lui Patton includ mai mult de şaizeci de divizii. Când ne va lovi, veţi avea nevoie de toate efectivele de care dispuneţi, Herr Feldmarschall. Trupele de rezervă trebuie lăsate acolo unde sunt.

Rommel s-a ridicat şi s-a aplecat în faţă, sprijinindu-se cu mâinile de placa lustruită a mesei.

— N-am încotro, Hans. E Ordinul Führerului. N-am încotro. Trebuie să mă supun.

— Dar, domnule, în afară de problema efectivelor şi a locului de unde le vom aduce, mai este şi aceea a realizării surprizei. Cum să lansaţi un atac de asemenea anvergură şi să reuşiţi fără sprijin de artilerie?

Rommel şi-a îndreptat spatele şi s-a lăsat să cadă din nou în fotoliu, respirând zgomotos.

— Uşor, dragul meu Hans. Închizi ochii şi te duci. Dar te poţi duce doar noaptea, asta-i problema. Altminteri, aviaţia inamică te ucide de îndată ce te-ai pus în mişcare. E problema pe care ne-a ridicat-o Grupul Panzer Hausser. Fără Luftwaffe, singura alternativă este să declanşăm atacul noaptea.

— Aaa, ordinul spune însă că Luftwaffe va da un sprijin aerian de dimensiuni colosale şi va introduce şi noua armă secretă, avionul de vânătoare cu reacţie ME 262. Mai spune că primele aparate de acest tip vor fi gata în momentul în care veţi fi pregătit să porniţi la asalt.

— Cât timp mi-a acordat Führerul?

— Zece zile.

Rommel şi-a acoperit faţa cu mâinile, încercând parcă să nu mai vadă lumea.

— Zece zile! Zece zile înfiorător de lungi. Numai Dumnezeu ştie ce poate să întreprindă în acest timp inamicul. (Mâinile i-au

căzut pe braţele fotoliului.) Operaţiunea Lüttich e nebunie curată, sminteală absolută, o culme a demenţei! Tot războiul ăsta e un act dement. Trebuie neapărat să facem ceva pentru a-i pune capăt acum, Hans!

Speidel a făcut sul ordinul. Se ivise prilejul pentru o primă mutare.

— Cei din Schwarze Kapelle au aceeaşi convingere, domnule. Ei consideră că a sosit clipa. Generalul Stülpnagel a hotărât azi...

— Aha, acolo ai fost. La Stülpnagel!

— Da, domnule.

Speidel îşi petrecuse ziua la Paris şi se întorsese cu puţin timp înainte la castel, după o cină copioasă cu generalul Karl-Heinrich von Stülpnagel, guvernatorul militar al Franţei şi, totodată, unul dintre liderii grupului clandestin al generalilor germani, care acţiona sub numele de Schwarze Kapelle, Orchestra Neagră. Ei urmăreau înlăturarea lui Hitler şi salvarea Germaniei de la distrugere totală.

Rommel nu era străin de această mişcare. Curând după ce devenise şeful de stat-major al lui Rommel, Speidel îl auzise pe feldmareşal vorbind deznădăjduit despre strategia politică şi militară a lui Hitler şi a regimului nazist. Atunci se hotărâse să-i vorbească despre existenţa organizaţiei şi-l invitase să ia parte la o întâlnire cu principalii ei lideri.

Pe 15 mai 1944, feldmareşalul participase la o întâlnire a generalilor cu funcţii înalte de pe frontul de vest la o cabană din Fôret de Marly, unul dintre terenurile de vânătoare preferate ale lui Ludovic al XlV-lea. În mod oficial, întrunirea fusese convocată pentru a discuta măsurile ce trebuiau luate pe ţărmurile Canalului; în realitate însă era o conferinţă a grupului Schwarze Kapelle.

Rommel fusese impresionat de rangul şi de puterea bărbaţilor pe care-i întâlnise în acea zi la masa conferinţei, ca şi de faptul că ei se dedicaseră, asemenea lui, salvării naţiunii germane, deci răsturnării de la putere a lui Hitler şi a naţional-socialiştilor săi. Mişcarea se constituise în 1938, iar acum se îndrepta inexorabil spre acţiune. La masa conferinţei, alături de Rommel şi Speidel, stătuseră: Stülpnagel, generalul Heinrich Baron von Lüttwitz, comandantul Diviziei 2 Panzer, generalul Alexander Baron von

Falkenhausen, guvernatorul militar al Belgiei, şi generalul Gerhardt Conte von Schwerin, comandantul Diviziei 116 Panzer. Lüttwitz şi Schwerin comandau cele mai bine echipate şi mai bine pregătite divizii Panzer din Vest.

Seriozitatea scopului conspiratorilor fusese sporită de informaţiile că Aliaţii ar fi străpuns Linia Gustav din Italia şi că Armata a X-a germană risca să fie încercuită. În plus, pe frontul răsăritean, forţele germane decimate nu mai rezistau în faţa asaltului sovieticilor.

În acea zi, la Marly, ei se concentraseră asupra câtorva probleme: a) cum să se procedeze pentru a încheia un armistiţiu cu Aliaţii; b) planul pentru arestarea lui Hitler şi judecarea lui de către tribunalele civile; c) când vor fi evacuate trupele germane din teritoriile cucerite în Vest; d) necesitatea declanşării unei revolte împotriva guvernului nazist, la modul ideal, înainte de a se produce invazia Forţelor Aliate.

Se avansase ideea ca Rommel să devină liderul revoltei, deoarece, aşa cum au încercat să-l convingă, el era generalul german care se bucura de cel mai mare respect în rândul populaţiei şi al armatei. Feldmareşalul nu respinsese propunerea. A mai fost un punct pe care el nu l-a acceptat. Nu credea că Hitler trebuie să fie asasinat şi nu va fi în nici un caz părtaş la un asemenea act, fiindcă, după opinia lui, asasinarea l-ar fi transformat pe Hitler într-un martir, iar moartea ar fi condus la război civil. În aparenţă, părerea feldmareşalului fusese acceptată, astfel încât subiectul asasinării n-a mai fost luat în discuţie – cel puţin în prezenţa lui.

Dar astăzi, 8 iulie, Stülpnagel, Speidel şi alţii hotărâseră că nu mai aveau de ales; trebuiau să facă un ultim efort spre a-l convinge pe Rommel să sprijine tentativa de asasinat, care se afla în ultimele faze de pregătire. Chiar dacă tentativa era încununată de succes, riscul izbucnirii unui război civil şi al prăbuşirii definitive a naţiunii germane rămânea foarte mare dacă Rommel nu accepta să-şi asume conducerea revoltei şi a tratativelor de armistiţiu. Rommel era cheia succesului. Trebuia să fie atras de partea lor.

După cum vedea Speidel lucrurile, ordinul nebunesc primit de la Hitler şi de la OKW, pe care-l plimbase prin faţa feldmareşalului,

constituia dovada hotărâtoare că Hitler e nebun şi că singura cale de a-l opri să mai provoace moartea în proporţii cumplite a civililor şi a soldaţilor germani era să-l ucidă.

Dar despre aceste probleme urma să discute altcineva cu Rommel, şi nu Speidel. Stülpnagel şi Speidel hotărâseră ca abordarea decisivă să fie făcută de altcineva. Iată de ce Speidel a continuat, adresându-se lui Rommel:

— Planurile asupra cărora am căzut de acord la Marly fac progrese substanţiale. Generalul Stülpnagel doreşte ca dumneavoastră să fiţi informat în detaliu în privinţa propunerii de a-l aborda pe Montgomery, aşa că, în numele generalului, vă rog să-l primiţi mâine pe trimisul său. E nevoie să participaţi şi să ne sfătuiţi în ultima fază a elaborării planului.

Nu i-a spus că, de fapt, ei doreau să cunoască exact ce gândea Rommel. Dacă se pronunţa şi acum împotriva asasinării, care va fi poziţia lui dacă ei reuşeau să-l lichideze pe Hitler? Atentatorul fusese stabilit. Era colonelul Klaus von Stauffenberg, vechi membru al organizaţiei Schwarze Kapelle şi al Marelui Stat-Major German, un ofiţer care ajunsese o ruină pe picioare. În timp ce lupta cu Divizia 10 Panzer în Tunisia, fusese surprins şi mitraliat în câmp deschis de două avioane de vânătoare americane Thunderbolt. Îşi pierduse ochiul stâng, iar dreptul suferise răni grave; schijele proiectilelor i se înfipseseră în trunchi şi într-un genunchi. Pierduse braţul drept şi două degete de la mâna stângă. Dar chiar în această stare, el îşi îndeplinea cu profund devotament îndatoririle faţă de Schwarze Kapelle.

— Cine-i emisarul? De ce nu mă informezi chiar dumneata?

Speidel s-a foit încurcat. Rommel ştia că va primi un răspuns evaziv.

— Pentru că eu nu sunt în centrul lucrurilor. În plus, nu sunt membru în Schwarze Kapelle, ci doar unul dintre susţinătorii ei.

— Şi pentru că e mai convenabil să discute cu mine altcineva, aşa-i? Rommel a făcut mişcarea de deschidere.

— Exact, domnule.

— Şi cu cine vrei dumneata să mă întâlnesc?

— Cu aghiotantul generalului Stülpnagel, locotenent-colonelul Caesar von Hofacker. E din Luftwaffe, domnule.

Feldmareşalul şi-a înălţat sprâncenele.

— Un locotenent-colonel şi, pe deasupra, din Luftwaffe, pentru o treabă atât de importantă? Şi dumneata vrei cu tot dinadinsul să-l primesc? I se citea uimirea în voce.

— Consideraţi că ar fi trebuit să vină unul dintre ofiţerii superiori, cu acelaşi grad ca Stülpnagel. Ştiu asta, dar Hofacker e la curent cu tot ce se petrece la Berlin şi la Paris şi se bucură de încrederea deplină a tuturor liderilor, inclusiv a lui Stauffenberg.

Rommel a dat din cap.

— Ah, da, Stauffenberg, am auzit de el. Mutilat cumplit în Tunisia. Deci e şi el implicat în acţiune?

— Chiar foarte mult, domnule. Lui îi revine, de fapt, misiunea de a-l aresta pe Hitler atunci când se va da semnalul pentru declanşarea Operaţiunii Walkiria.

— Walkiria?

— Walkiria este numele de cod al planului de cucerire a puterii militare şi politice în toate centrele importante din Germania după capturarea lui Hitler. (Speidel n-avea de gând să-i spună lui Rommel că planul prevedea asasinarea lui Hitler.) În fine, o vizită a lui Stülpnagel sau a oricăruia dintre lideri n-ar trece neobservată, pe când vizita unui tânăr locotenent-colonel, care vine la dumneavoastră cu probleme de stat-major nu bate la ochi.

— Spui că-l cheamă Hofacker? Cunosc un general Eberhardt von Hofacker. Comandă o divizie de infanterie din Würtemberg.

— Da, Herr Feldmarschall, e tatăl lui.

— Bine. Când ai de-a face cu un ofiţer de rang inferior, îţi vine mai uşor dacă ştii câte parale face ca om.

— Deci, îl primiţi, domnule?

— După cum te cunosc, dumneata ai şi fixat ora pentru Hofacker.

Speidel a zâmbit.

— Da, bineînţeles, domnule. Mâine dimineaţă la ora 10:00.

Rommel l-a aprobat, înclinând din cap. Speidel îl lucrase. Dar nu mai conta.

9 IULIE 1944

După ce şi-a luat în grabă micul dejun şi a ascultat rezumatul rapoartelor primite din zona fierbinte a frontului din Normandia, Rommel a revenit în cabinetul de lucru, unde a parcurs atent Ordinul Führerului, care expunea cu multe detalii motivaţiile Operaţiunii Lüttich. Citea, citea, se-ntrista şi nu-i venea să creadă. Führerul ordona constituirea unei forţe capabile să se opună inamicului puternic, consolidat la teren; ori forţa asta ar fi trebuit să-i înfrunte pe Montgomery şi pe americani în primele patruzeci şi opt de ore de după debarcarea Aliaţilor, la 6 iunie. Acum, obiectivul era complet irealizabil. N-avea nici o legătură cu realitatea.

Totuşi, Rommel n-avea de ales. OKW-ul îi repartizase o divizie Panzer şi şase divizii de infanterie. Prea puţin. Îi va cere două divizii Panzer de la Armata a XV-a şi opt divizii de infanterie.

Pe de altă parte, nu avea de ce să se grăbească. Hitler îi dăduse zece zile să pună pe picioare forţele pentru Operaţiunea Lüttich şi să organizeze atacul asupra Caenului. În plus, o divizie de infanterie sau de Panzere avea nevoie de câteva zile să se pregătească şi să pornească la drum.

Pentru Rommel, problema cea mai dificilă era aceasta: dacă va alcătui o forţă de o sută de mii de oameni şi cinci sute de tancuri, cum va proceda s-o ferească de ochii scrutători ai piloţilor de vânătoare şi, mai ales, de aceia ai piloţilor de recunoaştere şi cercetare, care erau instruiţi excepţional? Vederea de şoim a acestor oameni se ascuţise şi mai mult datorită luptelor la care participau de peste o lună de zile. Erau capabili să repereze tunurile, tancurile, vehiculele şi corturile ascunse sub copaci, în pofida celor mai elaborate metode de camuflaj utilizate de nemţi.

Doar două zone ofereau unele şanse pentru o eventuală concentrare de trupe: pădurea mare, situată la douăzeci de kilometri est de Caen, străbătută de şoseaua naţională Caen-Lisieux, şi pădurea de la Cinglais, care se afla la o depărtare de circa cincisprezece kilometri de front şi se întindea de o parte şi de alta a drumului principal ce se îndrepta spre sud, în direcţia Thury-Harcourt.

Dacă ar izbuti să-şi grupeze oamenii, tancurile, tunurile şi tehnica de luptă în cele două zone păduroase, fără să fie descoperit, atunci ar deplasa această forţă pe şosele, la adăpostul întunericului şi ar repartiza efectivele în mod egal la est şi la vest de Caen, în cazul în care ar avea, bineînţeles, mijloace de trecere peste râul Orne. Se impunea, aşadar, să se menţină pe malul vestic al râului Orne capul de pod şi punctele de trecere. În acea dimineaţă, pe 9 iulie, Armata Panzer şi Armata a VII-a rămâneau încă pe poziţii şi se opuneau Corpului 2 canadian şi Corpurilor 12 şi 13 britanice. În nord-estul Caenului, ele continuau să reziste la vest de râul Orne, pe un aliniament ce se întindea până la Colombelles, în nord, în ciuda presiunii exercitate de Corpul 2 canadian şi de Corpul 1 britanic.

Dar în centrul Caenului nu exista nici o speranţă. Canadienii îşi croiau drum în forţă spre râu. Problema era acum să-i împiedice să-l traverseze. Cu orice preţ!

Rommel şi-a scris iniţialele pe Ordinul Führerului şi a pornit pe coridor spre punctul de comandă, unde a rămas urmărind rapoartele, dând ordine şi lucrând împreună cu comandanţii de pe câmpul de luptă, atât cât îi permiteau liniile telefonice şi maşina cifrului. Mintea îi era complet absorbită de criza prin care trecea lupta.

Contele Caesar von Hofacker a sosit la castelul din La Roche-Guyon în mijlocul acestei situaţii încordate. Rommel a părăsit cu mare neplăcere punctul de comandă pentru a-l primi discret, în camera sa de lucru, pe frumosul avocat în uniformă Luftwaffe.

— Aveţi să-mi comunicaţi ceva? întrebă scurt Rommel.

— Domnule, sunt emisarul generalului Beck şi al colonelului von Stauffenberg şi, de asemenea, al generalului Stülpnagel. Mi-au dat instrucţiuni să vă informez că planul pentru Operaţiunea Walkiria va fi pus în aplicare de azi în şase zile, în conformitate cu principiile convenite în mai, la Marly. Vă roagă să confirmaţi dacă sunteţi gata să participaţi aşa cum aţi convenit la acea dată. A fost pregătit un memorandum. Şi-a descheiat cu îndemânare partea de sus a tunicii şi a scos un plic: Aici e precizat rolul dumneavoastră în Operaţiunea Walkiria. Dumneavoastră veţi da ordinele necesare pentru evacuarea întregului teritoriu din Vest, dar, desigur, numai după ce se stabilesc cu Aliaţii condiţii

acceptabile pentru încheierea armistiţiului. Veţi dispune, totodată, de Divizia 116 Panzer a generalului Schwerin – care se află încă sub comanda dumneavoastră în zona Pas-de-Calais – pentru a înfrânge orice rezistenţă a diviziilor SS de Panzere de pe frontul Normandiei.

Hofacker a pus plicul pe masă. Rommel i-a aruncat o privire.

— Cine a pregătit memorandumul?

— Walter Bargatsky, jurist în Statul-Major al generalului Stülpnagel. El răspunde de pregătirea aspectelor juridice ale executării Operaţiunii Walkiria: asumarea puterii, constituirea unui guvern provizoriu…

— Care va fi condus de generalul Beck, probabil?

Hofacker a încuviinţat înclinând capul.

— Desigur, domnule. Colonelul Stauffenberg răspunde de arestarea Führerului, ca şi a trioului: Goebbels, Himmler, Göring.

Primise instrucţiuni speciale să nu-i spună lui Rommel că Hitler va fi ucis. Stülpnagel voise ca Hofacker să-l informeze pe feldmareşal că planul prevedea asasinarea Führerului, dar în dimineaţa asta, la insistenţele de ultim moment ale lui Speidel, el dăduse înapoi, temându-se că Rommel nu era pregătit şi riscau ca feldmareşalul să nu mai ia parte deloc la acţiune. Prestigiul şi prezenţa lui Rommel rămâneau esenţiale în tratativele cu Aliaţii şi în menţinerea ordinii după revoltă. Era mai bine să-l mintă acum şi să-l implice în asemenea măsură încât Rommel să nu mai aibă posibilitatea de a bate în retragere după ce se va declanşa operaţiunea, fie că Hitler era sau nu asasinat.

— Partea cea mai urgentă, Herr Feldmarschall, e problema planului privind abordarea lui Montgomery. Planul trebuie pregătit imediat.

— Evident, Hofacker, evident. Dacă Walkiria va fi declanşată peste o săptămână, planul va include două etape: prima – stabilirea modalităţii prin care i se va comunica lui Montgomery oferta de armistiţiu; a doua – organizarea întâlnirii grupurilor celor două părţi. A doua etapă îi priveşte pe generalii mei, inclusiv pe generalii SS, Dietrich şi Hausser. Voi încerca să-i conving să mă susţină.

În momentul în care s-a gândit la generalii lui, şi-a amintit de situaţia de luptă. Dorea cu disperare să se întoarcă la punctul de

comandă.

A continuat grăbit:

— Cu generalii mă descurc singur. Am relaţii excelente cu Hausser şi Dietrich, iar ei ştiu mai bine ca oricine cât de rău am fost trataţi de Hitler noi, cei de pe frontul de vest. Însă, Hofacker, am nevoie de ajutor la partea juridică a lucrurilor, privind formularea ofertei de armistiţiu. Trecerea unei scrisori către Montgomery peste liniile frontului nu va ridica probleme serioase; putem organiza o suspendare temporară a ostilităţilor sub un pretext oarecare. Aşa s-a întâmplat săptămâna trecută în sectorul generalului Lüttwitz, când americanii ne-au dat înapoi câţiva prizonieri capturaţi în Cherbourg. Americanii au intrat pe circuitul unei secţiuni a grenadierilor Panzer, vorbind nemţeşte, şi au discutat cu comandantul. Voiau să ne înapoieze un grup de femei, majoritatea infirmiere, pe care le luaseră prizoniere la Cherbourg. Generalul Speidel a autorizat o încetare locală a luptelor, care a început la ora 15:00 după-amiază. Transferul s-a efectuat la 15:10 şi tunurile au tăcut în acest sector patru ore. Patru ore, Hofacker! Dacă eram pregătiţi, puteam negocia armistiţiul atunci. Prin mijlocirea unui comandant cooperant, plin de solicitudine, ca Lüttwitz, avem posibilitatea de a aranja o suspendare a ostilităţilor şi în acest interval îi transmitem lui Montgomery scrisoarea. Sau, dacă am contacta prin radio Cartierul lor General, am putea stabili chiar o întâlnire.

— De ce nu o scrisoare către Eisenhower, domnule? întrebă Hofacker. E Comandantul Suprem.

— Eisenhower? Nu, nu, nu-i omul potrivit. Nu e comandantul teatrului de operaţiuni. Trebuie să ne adresăm celui care comandă forţele terestre americane, britanice şi canadiene – omul pe care l-aş fi învins în deşert dacă Führerul mi-ar fi completat efectivul de tancuri şi dacă aş fi beneficiat de sprijin aerian de la Luftwaffe. Acum mă confrunt cu o situaţie identică. Nu pot să încerc realizarea unui aranjament în vederea încheierii armistiţiului decât cu Montgomery.

Rommel a luat plicul de pe birou şi a scos memorandumul care se întindea pe două pagini dactilo. L-a citit încet şi atent, mormăind când ajungea la punctele deosebit de importante. După ce l-a citit, l-a reintrodus în plic şi i l-a restituit lui Hofacker.

— Păstrează-l dumneata. Ştiu ce cuprinde. Avocatul ăsta, Bargatsky, scrie foarte bine, se vede că se pricepe la formulările cu caracter juridic. Ar putea să-mi pregătească o ceornă – bagă de seamă, va fi doar o ceornă – a scrisorii pe care i-o voi trimite lui Montgomery? Nu promit că o voi utiliza, dar îmi va fi de un real folos. Poate enumera termenii şi condiţiile asupra cărora am convenit la Marly, cum ar fi retragerea tuturor forţelor noastre în graniţele Germaniei, ca urmare a recunoaşterii de către guvernele Aliaţilor a noului guvern Beck. Nu va avea loc o depunere a armelor în sensul obişnuit, ci, mai degrabă, o încetare a ostilităţilor şi o retragere. Trupele noastre îşi vor păstra echipamentul, astfel încât să le putem angaja imediat în lupta împotriva ruşilor, ca să nu-i lăsăm pe porcii ăia să intre în Germania.

Rommel s-a oprit şi l-a privit în ochi pe Hofacker.

— Trebuie, de asemenea, să cuprindă detaliile armistiţiului: când va intra în vigoare şi chestiuni de felul ăsta. Vom oferi evacuarea completă a tuturor teritoriilor pe care le deţinem în Vest. Armata se va retrage pe vechea Linie Siegfried. Anglo-americanii vor opri imediat bombardarea Germaniei şi, ca măsură de răspuns, noi vom stopa bombardarea Londrei cu avioanele-proiectil V. Armistiţiul nu va presupune capitularea fără condiţii pe care şi-au fixat-o în mintea lor Churchill şi Roosevelt. Va fi, în schimb, un armistiţiu urmat în timp de tratative de pace. Îl cunosc pe Montgomery. Sunt sigur, cum te văd şi cum mă vezi, că e dispus să accepte termenii propuşi de noi şi încheierea unei păci separate, fără ruşi. Nu-i nebun; ştie că ruşii vor să subjuge restul lumii şi să-l comunizeze, iar atunci când le va veni bine, să-i transforme pe anglo-americani în adversari cât ai clipi din ochi. Ce zici de asta? Poţi să-l rogi pe prietenul dumitale Bargatsky să redacteze ciorna unei astfel de scrisori?

— Va fi transmisă generalului Speidel în cursul după-amiezii de mâine, domnule, răspunse Hofacker zâmbind. Cel târziu mâine după-masă.

Rommel s-a ridicat, arătând astfel că întâlnirea se încheiase. Hofacker l-a salutat simplu, pocnindu-şi călcâiele şi înclinându-şi aristocratic capul.

— O întrebare, domnule, spuse el. Cât credeţi că veţi rezista

împotriva americanilor în Normandia?

— Cel mult două-trei săptămâni, replică Rommel, fără şovăire, apoi ne aşteptăm să ne rupă frontul. Nu mai avem ce să aruncăm în luptă. Acum, locotenent-colonele Hofacker, te rog să mă scuzi, dar trebuie să mă întorc la război.

12 IULIE 1944

Zilele următoare au confirmat raportul sumbru asupra situaţiei din Vest, pe care Rommel şi Speidel îl pregăteau pentru Hitler. Pierderile în oameni şi tehnică de luptă nu mai conteneau. Anglo-americanii îşi sporeau numărul trupelor şi al tancurilor şi se arătau tot mai decişi în acţiunile lor; în schimb, Hitler şi OKW-ul păreau din ce în ce mai puţin dispuşi să riposteze cu trupe proaspete şi tehnică de luptă nouă.

În timpul gustării de dimineaţă, Rommel a fost neobişnuit de tăcut şi meditativ. Feldmareşalul şi Speidel au mâncat fără să discute. Îşi sorbeau ultimele înghiţituri de cafea, când a intrat un plutonier cu un mesaj.

— Da, ce s-a întâmplat?

— Un mesaj de la comandantul-şef al frontului de vest, domnule.

Rommel a luat mesajul şi a început să-l citească. Plutonierul şi-a pocnit călcâiele şi a ieşit.

— Veşti proaste, domnule? întrebă Speidel, tatonând terenul.

— Sincer să fiu, nu-mi dau seama. Feldmareşalul Kluge vrea să mă vadă azi după-amiază. Întreabă dacă îmi convine. Bizar. Mesajul sună de parcă n-ar fi scris de el. Rommel i-a dat instrucţiuni lui Speidel să-i transmită şefului de stat-major al lui Kluge că va fi încântat să-l întâlnească pe generalul-feldmareşal Kluge. Să-i propui ora 17:30. Propune-i, totodată, să ia cina cu mine.

După-amiaza a trecut greu. Rommel se gândea cu neplăcere la Kluge. Nu întâlnise în viaţa lui un asemenea porc grosolan şi arogant. Dar Kluge era comandantul lui şi, fie că-i plăcea, fie că nu, ordinele lui trebuiau executate. Un tip îngrozitor. De ce voia Kluge să-l întâlnească? Ca să-l bălăcărească din nou? De data asta n-o să-i meargă. Dacă începe să-l insulte, atunci el, Rommel, o să-i întoarcă spatele şi o să iasă din încăpere. Sau poate Kluge, expertul apărut peste noapte, are de gând să-i dea o serie de ordine de luptă, pentru ca astfel să-l învingă dintr-o lovitură pe Montgomery. Probabil, câte ceva din amândouă ipotezele.

Kluge urma să sosească la 17:30. Rommel s-a îmbrăcat în ţinuta de gală, cu baretele de decoraţii, ca să fie la fel ca feldmareşalul plin de fumuri. De fapt, o să-l pună într-o situaţie de inferioritate, fiindcă numai el, Rommel, purta la gât *Pour le Mérite*.

La 17:27, Rommel s-a postat la intrarea castelului. Îi comunicase lui Speidel că doreşte să-l întâmpine singur pe comandantul-şef şi că vor cina între patru ochi. Rommel nu mai voia un nou spectacol cu vociferări în prezenţa subalternilor săi. Dacă vor ajunge să se ia din nou de guler, o vor face-o în intimitatea cabinetului său de lucru sau în camera lui Rommel, unde se va servi cina.

Feldmareşalul Rommel s-a declarat satisfăcut de înfăţişarea sa. Cascheta cu partea din faţă înaltă îi stătea perfect regulamentar pe cap. Uniforma verde-gri – veston şi pantaloni de călărie – era proaspăt curăţată şi bine călcată. Cizmele înalte nu fuseseră niciodată atât de strălucitoare. Pe pieptul stâng al vestonului se vedeau şirurile multicolore ale baretelor de decoraţii.

În atitudinea sa obişnuită, cu picioarele mult depărtate, cu mâinile la spate prinse pe bastonul de feldmareşal, Rommel începuse să simtă umezeala aburindă, dar n-a luat în seamă acest lucru neplăcut. Se gândea intens cum să-l trateze acum pe Kluge. Se hotărâse să-şi apere punctul de vedere cu orice preţ, chiar cu riscul de a fi trimis în faţa Curţii Marţiale. Îşi controla perfect starea emoţională. Sub arşiţa verii, un Erwin hotărât aştepta cu sânge rece să-şi întâmpine comandantul, care era, totodată, duşmanul său.

În acel moment, pedantul Kluge stătea, probabil, în

Mercedesul său negru, la un kilometra est de La Roche-Guyon. Maşina şi cele două motociclete deschizătoare de drum murmurau la ralanti, sub coroana unui arbore uriaş. La 17:28 fix, Kluge îi va ordona şoferului să pornească. La rândul său, şoferul va răcni ordinul către cei doi motociclişti. În formaţie perfectă, ca o pereche de ponei negri înhămaţi la un dric, se vor pune în mişcare, deplasându-se cu o viteză moderată, ca să ajungă în curtea castelului exact la 17:30.

Când a auzit primele sunete sacadate, îndepărtate ale motocicletelor, Rommel şi-a privit ceasul. După un minut şi zece secunde, cele trei vehicule au pătruns lent în curte. Rommel nu şi-a mai controlat ceasul. Era 17:30 fix.

Rommel a luat poziţia de drepţi regulamentară, în timp ce automobilul feldmareşalului oprea la un metru în faţa lui. Nu s-a dus să deschidă portiera. Dacă ar fi fost oricare alt feldmareşal, ar fi făcut-o din curtoazie. Nu însă pentru Kluge.

Comandantul-şef a remarcat gestul. Aşezat în partea din spate, întunecată, a automobilului lung, a aşteptat să coboare şoferul, care a ocolit repede maşina şi i-a deschis portiera.

Kluge s-a dat jos, s-a îndreptat cât era de lung şi a schiţat neglijent salutul hitlerist. Oarecum surprins, Rommel i-a răspuns salutând energic, aşa cum făcuse Kluge la prima vizită.

După schimbul de saluturi, Rommel a fost din nou surprins când musafirul i-a zâmbit, s-a apropiat de el şi i-a întins mâna. Luat pe neaşteptate, feldmareşalul scund şi îndesat a strâns mâna uriaşă. De-abia acum a observat că feldmareşalul Kluge nu se îmbrăcase în ţinută de gală, cu baretele de decoraţii, ci purta tunica de campanie. Când feldmareşalul prusac a început să vorbească, Rommel a înţeles că în faţa lui nu mai era bărbatul cu care se înfruntase doar cu trei zile în urmă.

— Ai fost deosebit de amabil primindu-mă, cu toate că te-am anunţat cu foarte puţin timp înainte, Feldmarschall Rommel. (Kluge continua să zâmbească, deşi acum surâsul începuse să-i pălească.) Am parcurs întregul front şi am învăţat o mulţime de lucruri, de aceea am venit să-ţi spun… (S-a uitat în jur şi a văzut că, în afară de şoferul lui, nu se mai afla nimeni în preajmă.) … am venit să-ţi spun că am fost înşelat cumplit de Keitel, Jodl şi de… – a fost pe punctul de a adăuga „de Führer“, dar s-a

răzgândit. Rommel a înţeles însă exact. M-au înşelat îngrozitor. Da, îngrozitor! M-au înşelat în privinţa stării trupelor noastre, ba, mai mult, în privinţa pierderilor înspăimântătoare în tancuri şi tunuri şi în privinţa forţelor de înlocuire. Da, n-am fost informat că nu s-au trimis forţe de înlocuire. Mi-au prezentat un tablou complet fals. Nu numai despre câmpul de luptă, dar şi despre dumneata, Erwin.

Rommel îl privea fără expresie. Îi spusese Erwin. Dorea, aşadar, să anuleze diferenţa de grad dintre ei, dar, în acelaşi timp, era un semn limpede al sincerităţii sale. Acum, feldmareşalul mai tânăr aştepta invitaţia de a i se adresa superiorului său, spunându-i pe numele de botez. Se va întâmpla oare?

M-au informat că eşti arogant, incompetent şi că ai încălcat în repetate rânduri instrucţiunile primite de la OKW şi de la Führer. Mi-au spus că, în cele mai multe cazuri, le-ai transmis informaţii eronate despre situaţia de luptă, ca să-ţi promovezi interesele personale şi să-ţi justifici cererile insistente de a ţi se trimite oameni şi tehnică de luptă. Şi-a îndreptat umerii şi a abordat partea cea mai delicată: Aşa că acum trei zile când am venit aici, deţineam informaţii complet greşite şi, de aceea, m-am purtat cum m-am purtat. Am trecut pe la toate Cartierele Generale. Am discutat cu toţi generalii dumitale. Am văzut realitatea cu ochii mei. Acum ştiu că informaţiile care mi s-au dat de la OKW despre situaţia frontului şi despre dumneata, Herr Feldmarschall, sunt false. Iată de ce am venit să-ţi întind mâna prietenește, să-ţi spun că nu mă voi amesteca în conducerea luptelor dumitale şi în hotărârile tactice pe care le vei lua şi să-mi cer scuze, aşa ca între bărbaţi.

Feldmareşalul Rommel şi-a ascuns bine uimirea, a acceptat scuzele şi a fost de acord să dea uitării cele petrecute mai înainte. În timpul cinei, comandantul Grupului de Armate B a discutat foarte deschis cu şeful său. Au schimbat informaţii, păreri, şi-au făcut mărturisiri. Au dat la spate trecutul.

Dar, în acea seară, Hans-cel-Deştept nu l-a invitat să-i spună pe numele mic. Şi invitaţia nu va mai veni niciodată.

15 IULIE 1944

— L-am semnat azi-dimineaţă, Paul, înainte de a pleca spre front, i-a spus Rommel lui Paul Hausser, care fusese numit la comanda Armatei a VII-a în locul generalului Dollmann. Generalul SS, înalt, încărunţit, cu boneta ţuguiată pusă regulamentar pe cap, cu plasturele negru peste ochiul drept, stătea de vorbă cu Rommel într-un lan de grâu vecin cu livada în care transferase Cartierul General al Armatei a VII-a. Renunţase la castelul de lângă Le Mans şi optase pentru un amplasament mai apropiat de zona luptelor.

Rommel considera că Hausser e cel mai constant şi mai de încredere dintre comandanţii din subordinea sa. Avea un aer calm şi hotărât, fusese de la început în SS şi se dovedise întotdeauna devotat Führerului şi lui Himmler, arhitectul şi şeful SS-ului.

— Aş fi vrut să-ţi aduc şi dumitale un exemplar, însă n-am mai avut timp.

Hausser a chicotit:

— Nu-i nimic, Herr Feldmarschall. Chiar dacă mi-l aduceaţi, mi-ar fi venit greu să-l citesc cu ochiul ăsta al meu. Mă interesează orice îi comunicaţi Führerului despre buclucul în care am intrat.

Rommel s-a uitat înapoi, pentru a se asigura că nici unul dintre ofiţerii de stat-major ai lui Hausser nu se află în preajmă. Trei sau patru stăteau la doi paşi discutând. Mai bine să se îndepărteze puţin.

— Paul, hai să ne plimbăm pe marginea holdei, să rămânem câteva clipe singuri.

Se plimbau şi grâul auriu, care le ajungea până la înălţimea carâmbului cizmelor, se unduia sub adierea lină a vântului. Deasupra lor, soarele puternic de iulie era uşor voalat de norii albi, pufoşi şi diafani, care acopereau peste trei sferturi din cer.

— Noul comandant-şef al Sectorului Vest m-a vizitat pentru a doua oară acum trei zile, spuse Rommel.

Hausser, amabilul Hausser, a pufnit:

— Sper să fi fost mai plăcut decât prima oară, când a avut multe de auzit aici, vă rog să mă credeţi, domnule. Mi-am vărsat

tot oful. Lipsa muniţiilor, lipsa carburanţilor, lipsa alimentelor, pierderi umane înfiorătoare. Sunt sigur că Dietrich şi ceilalţi au procedat la fel. A plecat năucit. Mai bine-zis, şi mai năucit.

— Aha, asta explică totul, spuse Rommel, în timp ce se plimbau unul lângă altul. Pe 12, când m-a vizitat, părea un alt om. Îşi ţinea, într-adevăr, coada între picioare. Nu mai era păunul care venise la mine după ce petrecuse două săptămâni ameţitoare, smintite, la Berghof, cu Führerul.

Hausser a dat din cap.

— De, ce loc şi Berghoful ăsta şi lada aia cu smintiţi, OKW-ul! E ca o horă cu trei cercuri; toţi dansează şi ţopăie în faţa Führerului, gudurându-se, periindu-l, croind în grabă planuri nebuneşti de luptă pentru noi, sărmanii nepricopsiţi de pe front. Führerul a devenit la fel de nebun ca şi ceilalţi, asta-i beleaua, Herr Feldmarschall! La fel de nebun ca şi ceilalţi, repetă el, vorbind mai mult cu sine decât cu Rommel, care a înregistrat atent remarca lui.

— Feldmareşalul Kluge şi cu mine am căzut la pace, ca să zic aşa. Înţelege ce am încercat să le transmit celor din OKW. Şi, într-adevăr, atitudinea lui este acum atât de diferită, încât am sentimentul că aş putea să-i pun problema abordării lui Montgomery pentru încheierea unui armistiţiu până nu e prea târziu.

Hausser s-a oprit brusc. S-a întors şi l-a privit pe Rommel cu singurul ochi teafăr. Rommel se aştepta la o izbucnire de mânie, în schimb, pe faţa lui Hausser se citea curiozitatea.

— Un armistiţiu? Cum credeţi că va reacţiona? Nădăjduiesc că pozitiv.

— Da, *cred* şi sper din tot sufletul că aşa va fi. Mi s-a spus însă că feldmareşalul Kluge este imprevizibil, şi foarte influenţabil. Ultimul om cu care a discutat îi poate schimba opinia.

— Să înţeleg, Herr Feldmarschall, că aţi venit la mine să-mi vorbiţi despre armistiţiu – un armistiţiu cu Montgomery?

Rommel l-a privit pe Hausser în ochiul albastru-apos:

— Da, Paul, despre asta voiam să-ţi vorbesc. Dar mai întâi să-ţi spun ce i-am scris Führerului.

Şi-au reluat agale plimbarea.

— Comandantul-şef al Sectorului Vest, care s-a schimbat

radical, mi-a cerut *politicos* să pregătesc un raport scris despre perspectivele frontului nostru. Ceea ce am şi făcut cu ajutorul lui Speidel. Numai că, în loc să i-l adresez feldmareşalului Kluge, i l-am adresat Führerului. L-am semnat azi-dimineaţă şi i l-am expediat lui Kluge. Peste trei sau patru zile am să insist să-i adauge comentariile sale şi să-i dea drumul. În mesaj, am descris în primul rând situaţia catastrofală în care ne găsim în Normandia. Apoi i-am scris că realizarea Operaţiunii Lüttich e imposibilă.

Rommel a schimbat direcţia şi s-a îndreptat spre un măr de la marginea livezii, ca să scape de dogoarea soarelui, care ieşise de după perdeaua norilor.

Adăpostiţi în umbra răcoroasă, Rommel a continuat:

— Când raportul ajunsese în forma finală, i-am adăugat un paragraf de încheiere şi concluzii. Speidel mai-mai să facă un atac de apoplexie. Voiam să fie un ultimatum dat Führerului şi ţi-l reproduc exact: „Trupele noastre luptă pretutindeni cu eroism – am spus –, dar lupta inegală cu inamicul se apropie de sfârşit. După opinia mea, se impune de urgenţă să se tragă din această situaţie concluziile corespunzătoare de natură politică.“

Hausser a reacţionat ca şi Speidel.

— Dumnezeule, Herr Feldmarschall! Prin „concluziile de natură politică“ înseamnă că îi spuneţi lui Hitler să încerce obţinerea unui armistiţiu. E ca şi cum v-aţi pune pistolul la tâmplă sau pilula de cianură în gură. O să spumege de furie!

— Ştiu, Paul, ştiu. Speidel s-a opus din răsputeri. Aşa că am eliminat cuvântul „politică“. Şi, totuşi, i-am transmis Führerului un ultimatum care sună cam aşa: „Dacă dumneavoastră nu căutaţi să încheiaţi un armistiţiu, o voi face eu, cu sau fără acordul dumneavoastrl.“ Ei, ce părere ai, Herr General?

Hausser a răspuns fără şovăire:

— Nu avem de ales. Trebuie să ajungem aici, în Vest, la o soluţie politică şi la un armistiţiu.

Hausser nu a adăugat cuvintele pe care spera să le audă Rommel.

— Cu sau fără acordul Führerului?

— Categoric. Cu sau fără acordul Führerului. Mai mult, dumneavoastră sunteţi singurul om care poate să-l negocieze.

— Mă vei susţine, deci, dacă voi fi nevoit să trec la fapte?

Generalul SS Paul Hausser şi-a îndreptat trupul.

— Da, Herr Feldmarschall. Va voi susţine; mai mult, vă voi urma şi aşa vor face şi trupele mele.

În timpul plimbării şi apoi, cât au stat sub măr, urechile şi ochii foarte antrenaţi ai lui Rommel au supravegheat permanent cerul, ca să prindă zumzetele sau să descopere siluetele avioanelor de vânătoare inamice. Auzise şi zărise câteva, dar zburau la mare distanţă, mult în afara bătăii sutelor de tunuri antiaeriene Luftwaffe care împânzeau zona din jurul Caenului, aşa cum acoperă furnicile o farfurie de zahăr. Avioanele inamice zburau destul de departe şi nu aveau cum să vadă vreo porţiune din Cartierul General, bine camuflat, al lui Hausser sau Horchul, pe care Daniel îl parcase sub un măr din livadă.

Deodată, când străbătuseră cam jumătate din drumul până la maşina de comandament, unde îi aştepta căpitanul Lang, întreţinându-se cu un mic grup de ofiţeri din personalul lui Hausser, semnalele de alarmă au răsunat în creierul feldmareşalului, care auzise la o depărtare probabilă de trei kilometri spre sud-vest tirul sacadat al tunurilor de bord de 20 şi 40 mm ale unor avioane.

S-a întrerupt la mijlocul frazei şi l-a prins pe Hausser de antebraţ. S-au întors amândoi în direcţia de unde venea bubuitul artileriei antiaeriene. E bizar, gândea Rommel, care nu vedea nici un trasor de la tunurile antiaeriene, nici ţinta spre care trăgeau. Ba nu-i chiar atât de bizar! Înseamnă că avioanele zboară foarte aproape de pământ, cât le permite viteza lor foarte mare, fără îndoială.

Apoi le-au ajuns la urechi primele unde ale vuietului asurzitor produs de motoarele avioanelor de vânătoare. Aproape imediat, vuietul ondulatoriu a încetat şi uruitul a devenit mai puternic. Totuşi, avioanele inamice, oriunde s-ar fi aflat, nu se vedeau, fiindcă erau mascate de o pădurice îndepărtată.

Zgomotul s-a intensificat şi tirul de urmărire a început să se vadă. Traiectoria proiectilelor-trasoare era aproape paralelă cu pământul, întrucât tunarii îşi fixau liniile de vizare mult înaintea avioanelor de vânătoare. Deşi ştiau acum cu exactitate din ce direcţie vin acestea, Rommel şi Hausser nu le zăreau încă şi nu-şi dădeau seama câte erau.

Deodată s-au ivit deasupra lor două avioane de vânătoare. Apăruseră parcă din neant şi aproape că atingeau cu aripile şi elicele vârfurile copacilor înalţi. Vârfurile strălucitoare ale elicelor şi tunurile de bord de 20 mm, instalate în aripi, îi vizau direct pe Rommel şi pe Hausser. Într-o fracţiune de secundă, Rommel şi-a amintit de şanţul mic peste care săriseră când ieşiseră din lanul de grâu şi pătrunseseră în livadă.

Rommel a strigat: „În şanţ!“ A făcut doi paşi uriaşi şi a plonjat prin aer cu braţele întinse înainte, ca un săritor de la trambulină care greşeşte şi ia o burtă. Apa stătută şi verzuie de pe fundul şanţului a ţâşnit ca o fântână arteziană, când Hausser şi cu el i-au atins suprafaţa.

În timpul saltului, Rommel a auzit bufniturile sacadate ale tunurilor de 20 mm de la bordul celor două aparate Spitfire, care scuipau un torent de proiectile aducătoare de moarte peste ţintele neaşteptate – corturi, oameni, autocamioane, autovehicule pe şenile –, ivite dintr-o dată în faţa lor. Zburau, probabil, cu patru sute de kilometri la oră, astfel că atacul lor a durat vreo două secunde. Cu toate acestea, pagubele produse au fost cumplite.

Un gheizer de pământ a erupt dintr-o latură a şanţului la un metru de capul lui Rommel, când un proiectil de tun s-a înfipt în terenul umed. Privind în sus, Rommel a zărit burta camuflată a unuia dintre avioanele Spitfire cu însemnele Forţelor Aliate caracteristice – dungile albe şi negre de la baza aripilor.

De îndată ce avioanele s-au făcut nevăzute, feldmareşalul s-a săltat prudent pe genunchi. Era ud din cap până-n picioare. S-a uitat împrejur, întrebându-se dacă avioanele nu vor fi urmate de altele sau dacă agresorii nu execută un viraj pentru a da un nou atac în zbor razant. Judecând după tirul asurzitor al tunurilor antiaeriene, revenirea lor nu părea probabilă, chiar dacă izbutiseră să supravieţuiască incursiunii la rasul pământului. Nu se mai vedea şi nu se mai auzea nici un avion. Şi-a întors repede privirile spre zona Cartierului General.

Întreaga zonă era acoperită de un imens nor de praf, sfâşiat de trombe de fum negru, de vâlvătăi şi globuri de flăcări ce se înălţau rostogolindu-se. Exploziile autocisternelor se amestecau cu vaierele muribunzilor şi ale răniţilor şi cu trosnetul flăcărilor care devorau corturi, vehicule, reţele de camuflaj şi copaci,

copacii care îi adăpostiseră mai înainte de privirile scrutătoare ale piloţilor inamici.

Pe moment, Rommel a rămas încremenit în faţa spectacolului, deşi văzuse asemenea scene de nenumărate ori. A tresărit auzind în spatele lui glasul lui Hausser:

— Pare să se fi terminat, domnule. Nu au fost decât două.

— Aşa-i, conveni Rommel, care-şi pierduse cascheta şi se căznea să se ridice, ţinând strâns în mână bastonul de feldmareşal. Apa şiroia pe el. S-a uitat în jur, căutându-şi cascheta, şi a găsit-o pe pământul uscat de pe buza şanţului. Înainte de a şi-o pune pe cap, şi-a răzuit cu amândouă mâinile noroiul şi apa de pe piepţii vestonului şi de pe pantalonii de călărie cu vipuşcă. Acum trebuia să ajungă la oamenii lui. Şi-a luat cascheta şi bastonul de mareşal şi, fără să se mai uite la Hausser, s-a îndreptat rapid spre holocaustul ce se extindea.

În interiorul calotei de fum, praf şi flăcări, Rommel a văzut vehicule, corturi incendiate şi oameni care se agitau în jurul lor. Pretutindeni domnea haosul. Fără să-i ceară acordul lui Hausser, Rommel s-a apucat de treabă, electrizându-i pe cei rămaşi teferi, inclusiv pe Hausser.

— Dărâmaţi corturile din apropierea incendiilor. Hei, voi de-acolo, mişcaţi-vă mai repede! Scoateţi din zonă vehiculele avariate şi transportoarele blindate care se mai pot mişca. Nu staţi aici să vă uitaţi. Unde-s extinctoarele? Scoateţi-le din vehicule şi folosiţi-le. Hei, ostaşi, aduceţi găleţi de la bucătării! Faceţi un lanţ, utilizaţi apa din şanţ. Voi, cei de-acolo, chemaţi urgent personalul medical, cu tărgi şi ambulanţe!

În jumătate de oră, extinderea incendiului a fost stopată. Focurile care nu puteau fi stinse, mai ales cele ale vehiculelor blindate, au fost lăsate să ardă până la capăt. Răniţii erau în drum spre spitalele de campanie. Situaţia se afla sub control.

Amiralul Ruge, Kramer – înlocuitorul lui Holke, observatorul aerian, care se îmbolnăvise de gripă – şi subofiţerul Daniel scăpaseră, ca prin minune, neatinşi. Grupul feldmareşalului se alesese cu o singură avarie – a Horchului. Roata din faţă, de pe dreapta, fusese lovită direct de un proiectil de 20 mm, care însă, printr-o întâmplare norocoasă, nu explodase. Dacă ar fi explodat, automobilul s-ar fi dezintegrat. Aşa, roata era sfărâmată şi

anvelopa sfâşiată, dar capul axului planetar rămăsese intact. Daniel, care nici nu mai ţinea minte de câte ori schimbase cauciucurile la Horchul feldmareşalului, a scos roata de rezervă din lăcaşul ei, de pe aripa din dreapta faţă, şi a montat-o în locul celei avariate. În mai puţin de cinci minute, automobilul era gata de plecare – ca şi feldmareşalul, de altfel.

Rommel a dat mâna cu generalul Hausser, un gest neobişnuit la el.

— Îmi cer scuze pentru că am dat ordine la Cartierul General al dumitale, Paul, dar, după cum ştii, asta-i meteahna mea.

— Dacă asta-i o meteahnă, Herr Feldmarschall, sunteţi oricând binevenit aici, cu meteahnă cu tot, spuse Hausser zâmbind.

Rommel a clătinat din cap şi a arătat cu bastonul spre scena dezastrului:

— Iată ce au făcut două avioane inamice în două secunde. Îţi imaginezi ce ravagii ar produce câteva escadrile dacă ne-ar surprinde concentrând cinci sute de tancuri şi o sută de mii de oameni pentru Operaţiunea Lüttich?

Hausser s-a încruntat.

— Sau ce ar fi păţit Grupul Panzer Hausser dacă ne-ar fi surprins înainte de lansarea atacului?

— Atacul care n-a mai avut loc, vrei să spui. Eu sunt în continuare convins, Paul, că dumneata ai fi izbutit să străbaţi drumul până la plaje şi ai fi nimicit portul Mulberry.

— Cine ştie, Herr Feldmarschall? N-are rost să mai privim înapoi. Trebuie să privim viitorul. Dumneavoastră veţi hotărî. După cum spuneaţi, lucrul cel mai important este ca anglo-americanii să ajungă la Berlin înaintea ruşilor. Aşa că nu vă mai osteniţi să vă duceţi cu pălăria în mână la Hitler, pentru a cere aprobarea, ci, pur şi simplu, faceţi ce e necesar.

— Se va face într-o săptămână.

Rommel mai avea de discutat cu un singur general SS, cu Dietrich. Îşi propusese să-l întâlnească pe 17 iulie. Pe ceilalţi generali de infanterie sau de blindate îi convinsese fără nici o dificultate. Îi vizitase pe toţi în ultimele trei zile. Dar relaţia cu generalii SS impunea o anumită prudenţă, deşi înţelegerea cu Hausser se produsese oarecum de la sine.

Apoi, Rommel şi amiralul Ruge îi vizitaseră pe supravieţuitorii Diviziei 16 Luftwaffe Infanterie, care rezistau încă pe linia frontului la Caen, împotriva canadienilor. Tunurile lor antitanc de 88 mm fuseseră distruse de bombardamentele sălbatice ale RAF-ului şi RCAF-ului, dar trupele erau încă în stare să lupte, utilizând aruncătoarele de grenade antitanc cu reacţie, Bazooka-Panzerfaust.

Proiectilele inamice şuierau, năpustindu-se într-un torent neîntrerupt asupra lor. Exploziile obuzelor şi bubuitul infernal al armelor cutremurau pământul şi umpleau văzduhul cu mirosul înţepător al corditei, amestecat cu duhoarea morţii şi cu praful, praful omniprezent. Sfidând moartea, Rommel a umblat neînfricat printre ostaşii săi şi le-a ridicat moralul.

Urma să-l viziteze pe generalul Edgar Feuchtinger, comandantul Diviziei 21 Panzer, la Cartierul său General, instalat într-o livadă la sud-est de Caen, în imediata vecinătate a oraşului, încât Rommel n-avea de ce să se mai teamă de avioanele inamice. Numărul impresionant de baterii antiaeriene de 88 mm şi sutele de arme antiaeriene uşoare îi determinau pe aviatorii inamici să se ferească de zona asta ca de ciumă. Dar îndată ce automobilul de comandament ieşea din zonă şi se-ndrepta spre est, spre sud sau spre vest de Caen, aparatele de vânătoare începeau să bântuie, de regulă nestingherite, căutând camioane, amplasamente de tragere sau orice alt obiectiv german pe care ar fi putut să-l distrugă. Automobilul de comandament rămânea, totuşi, ţinta cea mai savuroasă.

Feuchtinger se alăturase cauzei lui Rommel cu prilejul ultimei vizite a feldmareşalului. Acum, Rommel voia doar să-i dea unele încurajări generalului asediat, spunându-i că face presiuni serioase să i se trimită tancuri Panther şi Tiger pentru a înlocui tancurile distruse de inamic, precum şi noi echipaje pentru tancuri şi infanterie de susţinere, care să înlocuiască sutele de oameni scoşi din luptă în timpul masivului atac împotriva Caenului.

Rommel voia să-i mai comunice un lucru lui Feuchtinger:

— Serviciile de informaţii ne anunţă că inamicul pregăteşte o operaţiune de anvergură, încercând să traverseze râul Orne şi să străpungă spre sud-est – exact prin liniile dumitale, Edgar – operaţiune prevăzută pentru 17 iulie. Va fi un alt atac de

anvergură, cu sprijin aerian şi de artilerie, probabil. Aşa că pune-ţi oamenii să se îngroape bine la teren şi alcătuieşte cât mai multe linii de apărare, în aşa fel încât, dacă izbutesc să rupă una, să dea numaidecât peste alta. Să dispui neapărat liniile în adâncime. Dacă reuşesc să rupă aici frontul cu blindatele, nu vor mai avea în faţa lor până la Sena şi Paris decât câmpii întinse, fără obstacole naturale.

Feuchtinger a dat din cap, aprobându-l.

— Da, Herr Feldmarschall, mi s-au transmis informaţiile şi am primit ordinele corespunzătoare de la generalul Eberbach. Vom proceda conform directivelor dumneavoastră.

— Foarte bine. Ştii, Edgar, acest atac – dacă se va produce pe 17 iulie – urmăreşte să ne oblige să concentrăm toate forţele, îndeosebi unităţile Panzer, în sectorul Caen. Mi se slăbeşte astfel sectorul vestic din faţa americanilor, dar mă bizui pe ţinutul împădurit şi înţesat de garduri vii, care o să ajute forţele de infanterie ale lui Hausser şi tancurile, câte vor mai rămâne în zonă, să imobilizeze acolo inamicul. Mă nelinişteşte însă faptul că data noului atac – adică, peste două zile – coincide cu data cea mai convenabilă pentru un asalt al Grupului de Armate Patton. Cele două evenimente au legătură între ele. Aşa cred. Dacă se vor petrece amândouă în acelaşi timp, va avea loc un dezastru. Pe de altă parte, ne putem aştepta la un eveniment plăcut: sosirea Diviziei 116 Panzer, a generalului Schwerin. Feldmareşalul Kluge i-a ordonat, în sfârşit, să se deplaseze din zona Pas-de-Calais în Normandia. Se va instala pe poziţii cu întregul efectiv înaintea marelui atac de pe 17. La acea dată, vom avea în sectorul Caen nouă divizii Panzer, sau ceea ce a mai rămas din ele, care se vor opune atacurilor britanice şi canadiene.

— Credeţi că vor fi suficiente, Herr Feldmarschall?

Rommel a ridicat din umeri şi s-a uitat la ceas.

— E târziu. E timpul să plec.

Rommel s-a îndreptat spre Horchul care era tras la distanţă de câţiva metri. Ruge se şi instalase pe bancheta din spate, şi aştepta. Subofiţerul Daniel pornise motorul şi ţinea deschisă portiera din stânga spate, ca să urce feldmareşalul.

După ce s-a aşezat pe bancheta din spate, Rommel s-a răsucit spre Feuchtinger, rămas în poziţie de drepţi lângă automobil şi

pregătit să dea salutul hitlerist la plecarea comandantului.

— Edgar, cunoşti răspunsul la fel de bine ca şi mine. Îl cunosc şi Kluge, Jodl şi Führerul. L-a atins pe Daniel pe umăr cu bastonul, dându-i semnalul de pornire.

Au mânat spre est, prin St.Pierre-sur-Dives, unde era instalat Cartierul General al lui Sepp Dietrich, dar nu s-au abătut pe-acolo. Rommel îşi impusese să nu viziteze un Cartier General fără să-şi anunţe, în prealabil, sosirea. Şi-au continuat călătoria pe ruta Livarot, Conches, Sena. Urma traversarea cu bacul şi La Roche-Guyon.

Maşina rula pe lângă scheletele carbonizate ale zecilor de camioane, tancuri, transportoare blindate, căruţe trase de cai şi alte vehicule distruse de avioanele inamice, care fuseseră împinse pe marginea şoselei. Au trecut pe lângă sute de camioane încărcate cu muniţii şi provizii ascunse sub copaci şi în păduri, în aşteptarea întunericului, pentru a-şi continua drumul spre liniile frontului.

La vreo optzeci de kilometri depărtare de liniile frontului, plutonierul Kramer, aşezat în faţă lângă Daniel, a reperat câteva avioane inamice. Unul a trecut aproape pe deasupra capetelor lor, la mică înălţime, dar pilotul, evident, nu i-a zărit.

În compania prietenului său de încredere, Ruge, Rommel devenea adesea meditativ şi începea să filosofeze. Călătoria de întoarcere era lungă. Horchul duduia sârguincios şi vântul vâjâia, bruind conversaţia, dar în acea seară, Rommel i-a vorbit lui Ruge despre viaţă, despre schimbările pe care le-ar produce încheierea neaşteptată a păcii sau a unui armistiţiu şi despre absurditatea continuării unui război fără rost. I-a pomenit şi lui, ca şi lui Hausser, de ultimatumul pe care i-l adresase Führerului:

— I-am spus că vom fi înfrânţi şi că trebuie să ia în considerare o soluţie politică.

— Şi dacă nu ţine cont de tine?

— Atunci nu mai am de ales. Voi provoca prăbuşirea frontului de vest – şi cât mai repede, fiindcă intrăm în criză de timp. Sovieticii au ajuns în pragul Germaniei şi, îţi spun, Friedrich, trebuie să facem tot ce ne stă-n putinţă ca să fim siguri că Berlinul nu va fi ocupat de ruşi, ci de anglo-americani.

Ca de obicei, Ruge s-a arătat prudent:

— Dar dacă te hotărăşti să acţionezi în acest fel, vei declanşa o revoltă.

— Exact, dragul meu Ruge, exact! exclamă Rommel. Şi mă bazez pe cea mai mare autoritate din lume, pentru a-mi asuma această misiune. În *Mein Kampf*, însuşi Hitler spune: „Când un guvern îşi împinge naţiunea la pieire, revolta nu este numai dreptul, dar şi datoria fiecărui om. Legile umane înlătură legile Statului.“

Deodată, Rommel a observat că amiralul Ruge părea să nu se simtă în apele lui. Era agitat, se foia şi privirile sale scrutau drumul şi marginile lui. Horchul gonea pe şoseaua naţională D 140, de la Bernay spre Conches, cu aproape o sută zece kilometri pe oră.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Friedrich, ce-i cu tine? Parcă ai sta pe jar.

— Ba chiar stau pe jar, lua-i-ar naiba! Suntem în inima ţinutului maquisarzilor. În ultimele săptămâni au atacat în câteva rânduri.

Rommel a râs.

— Aha, asta era! Ţi-e teamă să nu ne atace luptătorii din Rezistenţă. Las-o moartă, Friedrich! Nu îndrăznesc ei să atace automobilul unui feldmareşal, şi cu atât mai puţin pe-al meu.

Ruge a clătinat din cap.

— E părerea ta, dar nu şi a mea. Tu foloseşti cu regularitate această rută. Locuitorii satelor o ştiu. Azi-dimineaţă, când am trecut ca fulgerul prin Conches, oamenii ţi-au făcut semne de salut cu mâna şi şi-au scos pălăriile. N-a fost suflet de om să nu ştie că marele Feldmareşal Rommel a trecut prin oraş cu uriaşul său automobil de comandament. Ei mai ştiu că te vei întoarce pe acelaşi drum, fiindcă eşti un tip cu deprinderi constante. Deci, dacă Rezistenţa ar vrea să te termine, le oferim ţinte sigure în maşina asta dolofană şi decapotabilă, cu capota strânsă şi cu un motor care duduie atât de tare, încât se aude de la mare distanţă.

Amiralul vorbea, vorbea, dar ochii lui continuau să cerceteze drumul.

Deodată a strigat:

— Ai văzut-o? O sclipire de metal în tufişurile de-acolo, la aproximativ un kilometru înainte, pe dreapta! Ai văzut, Kramer? L-

a scuturat de umăr pe observatorul de pe bancheta din faţă.

— Da, domnule, am văzut-o! Feldwebelul Kramer a strigat: S-ar putea să fie o puşcă!

Alb la faţă de spaimă, Ruge s-a răsucit spre Rommel.

— Pentru numele lui Dumnezeu, n-are rost să riscăm aiurea! Hai să ieşim chiar acum de pe şoseaua asta. Uite un drumeag la vreo sută de metri în faţă!

Rommel n-a suportat să-l vadă pe amiral atât de înspăimântat. Ar fi trebuit să meargă mai departe pe şosea, după părerea lui, dar, din prietenie pentru Ruge, i-a strigat lui Daniel:

— Ia-o la dreapta, pe drumul ăla!

Daniel a apăsat tare pedala de frână ca să ia virajul. Cauciucurile au scheunat şi Horchul uriaş s-a lovit de fund, a derapat şi a început să danseze pe şosea.

Exact în momentul în care maşina începea să vireze la dreapta, Ruge a văzut un norişor de fum în tufişuri, acolo unde zărise sclipirea metalică.

Într-o fracţiune de secundă, pe parbrizul Horchului, în dreptul capului lui Kramer, a apărut, ca prin farmec, o gaură perfect rotundă. Nu s-a auzit nici un sunet. Doar şuieratul vântului, duduitul motorului şi scheunatul cauciucurilor.

Când automobilul a ieşit din curbă, Kramer s-a prăvălit peste Daniel, proiectat de forţa virajului scurt şi rapid. Capul lui Kramer s-a izbit de umărul lui Daniel, şi cei doi bărbaţi de pe bancheta din spate au văzut cum sângele începe să ţâşnească prin gaura din spatele craniului lui Kramer. Glonţul maquisardului i-l perforase. Probabil ratase pe puţin capul lui Ruge.

Daniel nu înţelegea ce se petrecuse şi încerca să păstreze controlul maşinii enorme. Trupul lui Kramer se lăsa greu peste el şi-l stingherea. Din cauza trecerii de pe asfalt pe drumul de ţară, vehiculul a derapat, aşezându-se aproape de-a curmezişul drumului, cu roţile din faţă trase puternic spre stânga, pentru a anihila alunecarea. În cele din urmă, roţile din spate au prins terenul şi Daniel a redresat maşina Când şoferul a apăsat piciorul pe frână, Rommel i-a strigat:

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu opri! Kramer a fost împuşcat! Mână cât poţi de tare!

A venit şi al doilea glonţ. Acum însă l-au auzit. A pătruns ţiuind

prin geamul portierei din spate, de pe partea stângă, la aproximativ treizeci de centimetri de capul feldmareşalului, şi a ieşit prin fereastra portierei din faţă, de pe partea dreaptă.

— Mână, Daniel, mână! strigă Rommel cât îl ţineau plămânii. Şi lasă-te jos, cât mai jos!

Subofiţerul Daniel şi-a tras corpul sub nivelul portierei metalice protectoare, ţinându-şi capul deasupra, doar atât cât să vadă încotro merge.

Pe bancheta din spate, Rommel şi Ruge s-au aplecat mult în faţă, cu capetele între genunchi. Ştiau amândoi că trupul din oţel subţire al Horchului nu le oferea o pavăză adevărată împotriva gloanţelor de mare putere ale lunetistului, dar amândoi s-au simţit instinctiv mai siguri băgând capul la cutie.

Daniel a apăsat acceleraţia până-n fund, motorul puternic s-a ambalat vuind şi roţile din spate s-au învârtit o clipă în loc, înălţând nori de praf. Distanţa dintre ei şi lunetist a crescut, dar Rommel se întreba dacă ieşiseră cu adevărat din bătaia puştii. El însuşi trăgător de elită, ajunsese la concluzia că era vorba doar de o singură persoană, un om extrem de priceput, excelent ochitor, care folosea probabil o lunetă de vizare. Dacă ar fi fost un grup de trăgători de elită, n-ar fi reuşit să scape. Totuşi, poate că lunetistul era însoţit de un grup de oameni dotaţi cu arme mai puţin performante. Or, în acest caz, ar fi dezlănţuit un tir ucigător dacă maşina ar fi căzut în cursa lor. Mulţumită lui Ruge, n-a fost să fie aşa.

Rommel se-ntrebase dacă ieşiseră din bătaia puştii şi răspunsul a venit prompt, când s-a auzit un trosnet undeva la bara din faţă a Horchului – era cunoscutul sunet produs de un glonţ de mare putere, tras dintr-o armă cu ţeava ghintuită, la impactul cu un metal impenetrabil. Maşina, care accelera întruna, atinsese cu siguranţă optzeci de kilometri la oră. Va urma o altă împuşcătură?

Din ce în ce mai repede. Daniel accelera cu disperare. Nici un glonţ. Nici un glonţ.

Daniel mâna acum pe drumul îngust de ţară cu o sută treizeci la oră. Ieşiseră, probabil, din bătaia armei.

Rommel s-a îndreptat. Cascheta îi stătea încă regulamentar pe cap. Privind în urmă spre stânga, a avut impresia că vede cum

se mişcă o siluetă în tufişul des de pe marginea şoselei pe care o părăsiseră. Dar nu putea fi sigur. Se aflaseră, fără îndoială, în pragul unui dezastru.

Slavă Domnului că a fost Ruge, care se comportase ca un poanter, numai că Rommel nu-l crezuse. Rezemat acum de speteaza banchetei, Ruge şi-a scos o batistă, şi-a dat jos chipiul şi şi-a şters fruntea de transpiraţie şi de praf.

Feldmareşalul l-a bătut bărbăteşte cu palma pe genunchi.

— Îţi mulţumesc, Friedrich! Daniel şi cu mine îţi datorăm viaţa.

— Mă tem că bietul Kramer nu-mi mai datorează nimic.

Daniel împinsese cu umărul trupul lui Kramer, aducându-l în poziţie aproape verticală, apoi, l-a tot împins, până ce s-a prăvălit pe portiera din dreapta. Kramer avea cascheta pe cap. Falca îi căzuse şi ochii încremeniţi îi deveniseră sticloşi; din gaura produsă de glonţ se prelingea între ei un amestec roşu-cenuşiu de sânge şi creier.

Feldmareşalul şi amiralul urmăreau mişcările macabre de pe bancheta din faţa lor ca nişte spectatori ai unei sinistre reprezentaţii de marionete.

Rommel i-a strigat lui Ruge, acoperind zgomotul asurzitor al motorului şi vâjâitul vântului:

— Mi-am însuşit punctul tău de vedere. De-acum înainte nu mai am rute preferate. În fiecare zi voi pleca pe un traseu şi mă voi întoarce pe altul.

Pentru prima dată în acea zi, pe chipul amiralului Ruge a apărut o umbră de zâmbet.

17 IULIE 1944: ROMMEL

Speidel primea permanent informaţii de la Paris despre Operaţiunea Walkiria, dar se hotărâse să nu le transmită şefului său. Se mulţumise să-i spună lui Rommel că punerea în aplicare a

operaţiunii fusese amânată şi că planul pentru transmiterea scrisorii către Montgomery, versiunea finală a documentului, precum şi alegerea echipei care va negocia cu americanii şi britanicii, vor fi puse la punct până cel târziu pe 17 iulie. În plus, până la acea dată, după cum ştia el, Rommel voia să se asigure că îl susţineau toţi generalii, inclusiv generalii SS. Succesul sau eşecul depindea de modul în care va reacţiona Sepp Dietrich, omul cel mai legat de Hitler.

Speidel avusese multe obiecţii şi îndoieli faţă de versiunea scrisorii redactate de Bargatsky. În cele şapte zile scurse de la primirea documentului, el se dusese de două ori la Paris, să discute cu Stülpnagel şi Bargatsky. Stülpnagel, la rândul său, discutase obiecţiile ridicate de Speidel cu generalul Beck şi colonelul Stauffenberg, colegii săi din Berlin. Negocierile nu se încheiaseră, dar nerăbdătorul Stauffenberg fusese gata-gata, pe 11 şi pe 17, să lichideze trioul conducător nazist – Hitler, Himmler şi Goebbels –, deşi încă nu fusese pus la punct modul în care Rommel îl va aborda pe Montgomery, adică proiectul crucial. Or, cele două acţiuni erau complementare. Nerăbdarea colonelului Stauffenberg îl intrigase pe Speidel, un om meticulos şi metodic. Colonelul nu înţelegea că înainte de a sări din avion trebuie să-ţi pui paraşuta.

În dimineaţa zilei de 17 iulie, la ora 9:00, Speidel a avut o întâlnire secretă cu feldmareşalul în cabinetul acestuia.

— Ei, ce se-ntâmplă cu scrisoarea? Când o să-mi prezinţi forma finală? l-a întrebat Rommel, în timp ce studia o recomandare pentru înaintare în grad pe care i-o adusese la semnat Speidel.

— O aveţi diseară, când vă-ntoarceţi de pe front. Stülpnagel şi cu mine suntem foarte aproape de un acord în privinţa formulării a două puncte rămase în litigiu. Până la prânz vom ajunge, sper, la o soluţie. După aceea, trebuie s-o scriu de mână în germană, pentru a primi aprobarea dumneavoastră, şi în engleză, pentru Montgomery. E un document pe care nu-l pot da unui funcţionar să-l copieze sau să-l dactilografieze.

— De ce nu-l transmiţi englezilor în germană? întrebă Rommel. Montgomery are în Statul său Major oameni care-l pot traduce imediat, sunt sigur. Lasă-i pe ei să muncească.

— Da, domnule, cred că aşa e bine.

— Atunci, aşa să faci.

Rommel terminase de semnat hârtiile. A pus stiloul în suportul de pe birou şi a ridicat privirea spre şeful său de stat-major.

— Am aranjat detaliile cu Lüttwitz, l-a anunţat Speidel. După cum ştiţi, s-au produs până acum pe acest front două încetări temporare ale focului, domnule. Este deci o situaţie ideală. Ultima a avut loc pe 9 iulie, în ziua în care a venit aici Hofacker. De data asta vom propune o suspendare a ostilităţilor, ca să le înapoiem câţiva soldaţi americani răniţi. Va fi un transfer mai cuprinzător, între optzeci şi o sută de oameni, prin urmare, vom avea nevoie de un număr mare de ambulanţe...

Rommel a înţeles ce voia să spună Speidel.

— ... şi de o escortă mai numeroasă.

— Exact, domnule. Printre oamenii din escortă se vor afla generalul Stülpnagel, trei dintre ofiţerii lui de stat-major – oameni de încredere –, Bargatsky şi cu mine. Vom îmbrăca echipamentul de camuflaj al desantului aerian, care ne va acoperi uniformele, astfel încât să nu ne divulgăm gradul.

— Însă va trebui să trataţi cu americanii, ca să-l puteţi întâlni pe Montgomery.

— Nu văd nici o dificultate, domnule. Cartierul General al lui Montgomery este amplasat în apropiere de Bayeux, spre est. Se află la circa douăzeci şi şapte de kilometri de punctul propus pentru efectuarea transferului. Dacă nu e bolnav sau nu e plecat, Montgomery ar ajunge la Cartierul General al comandantului american de divizie în jumătate de oră, după calculele noastre.

Rommel s-a ridicat şi s-a dus spre uşile franţuzeşti, care erau deschise.

— Care sunt competenţele lui Montgomery? Crezi că ar putea, într-adevăr, să încheie un armistiţiu fără să aibă aprobarea politică?

Speidel a ridicat din umeri.

— Domnule, dumneavoastră cunoaşteţi mai bine răspunsul.

Rommel a reflectat un moment, apoi a spus:

— Da, sunt sigur că ar putea. Dacă Hitler e arestat şi apar dovezi clare că armata germană s-a revoltat. Oricum, el poate primi telefonic instrucţiuni de la Churchill. Da, Montgomery nu va

scăpa prilejul, n-am nici o îndoială. Chiar dacă ia în considerare implicaţiile pentru sovietici… retragerea forţelor noastre complet înarmate la est de Linia Siegfried, cu intenţia de a-şi folosi armamentul împotriva Uniunii Sovietice?

Rommel a făcut o pauză de gândire:

— Nu-mi vine să cred că britanicii percep altfel decât noi pericolul reprezentat de sovietici. Dar poate confund dorinţa mea cu realitatea. Dacă în formularea retragerii nu facem nici o aluzie la o posibilă utilizare a trupelor noastre împotriva Sovietelor…

Speidel l-a întrerupt:

— Textul nu cuprinde aşa ceva. Am avut grijă să nu scape nimic.

Rommel s-a întors în cadrul uşii şi l-a privit pe Speidel în faţă.

— Deci, lucrurile sunt aranjate. Mai rămâne scrisoarea, pe care mi-o vei prezenta diseară când mă întorc.

— Exact, domnule.

— Bine. Astăzi mi-am propus să vizitez Diviziile 276 şi 277 Infanterie. Mă duc prin Falaise. Se vaită că nu sunt sprijiniţi, fiindcă unităţile Panzer stau prea în spate. Vreau să verific eu însumi situaţia. După aceea, o iau spre est, să-l vizitez pe Sepp Dietrich la St.Pierre-sur-Dives. Dacă inamicul îşi lansează marele atac astăzi, mă întorc aici imediat.

— Dietrich e ultima verigă a lanţului, observă Speidel.

— Da, ultima. N-aş vrea ca trupele germane să se bată cu trupele germane în Ziua Walkiriei. Dacă Dietrich şi ceea ce i-a mai rămas din divizia lui nu acceptă ideea armistiţiului, atunci vom vedea, într-adevăr, cum SS-ul luptă împotriva Wehrmachtului. Vor continua în acelaşi timp să se lupte cu anglo-americanii – o vor face oare? Dietrich nu e smintit, dar, aşa cum spui dumneata, el reprezintă ultima verigă a lanţului, şi anume una foarte puternică.

— Care e poziţia feldmareşalului Kluge?

— Kluge? E un tip ciudat, Hans, e un tip ciudat. Cunoaşte planul nostru, cel puţin în datele lui esenţiale. Pe 9 iulie, după ce a plecat de-aici, Hofacker l-a vizitat la St.Germain-en-Laye. Kluge pare să fie de partea noastră. Dacă e să-i dăm crezare lui Hofacker – şi eu am îndoieli în privinţa asta –, Kluge e convins de necesitatea încheierii unui armistiţiu în Vest. (Rommel a făcut o pauză.) Dacă mi se-ntâmplă ceva înainte de a-l aborda pe

Montgomery, las moştenire succesorului meu, oricare ar fi acela, proiectul meu de armistiţiu, nevoia absolută, presantă, de a încheia un armistiţiu. Să nu uiţi asta.

Speidel şi-a clătinat încet, dintr-o parte în alta, capul de bufniţă.

— N-o să vi se-ntâmple nimic, domnule. Nimic. Din ziua în care aţi intrat în armată, aţi trăit parcă într-o continuă vrajă.

— E-adevărat, dar pisica are şapte vieţi, or, eu am şi trăit vreo optsprezece. Rommel a oftat, gândindu-se într-o clipă la nenumăratele momente de cumpănă prin care trecuse. Apoi s-a îndreptat spre masa de lucru.

— Roagă-l pe Lang să-i spună lui Daniel să tragă maşina la scară. Sunt gata de plecare.

Era aproape ora 16:00 după-amiază. Cer albastru şi fără nori. Vreme excelentă pentru avioanele duşmane, care mişunau deasupra zonei ca nişte bărzăuni. În timpul călătoriei spre Diviziile 276 şi 277 Infanterie, cărora voia să le inspecteze poziţiile de luptă, Daniel a fost nevoit să execute de cel puţin şase ori manevre de adăpostire. La semnalarea plutonierului Holke, a căpitanului Lang, a maiorului Neuhaus, ofiţer în Statul-Major al lui Rommel, sau chiar a feldmareşalului, Daniel trăgea maşina sub copaci sau o lua pe drumuri lăturalnice. De fiecare dată au evitat în ultima clipă atacul. Dar Rommel a insistat să mâne înainte. Automobilul se hurduca pe drumuri de ţară, trecând pe lângă vehicule carbonizate, altele fumegânde sau cuprinse încă de flăcări, pe lângă furgoane trase de cai, pe lângă artilerie şi ambulanţe pline cu răniţi. De fapt, toate vehiculele în stare de funcţionare aşteptau ascunse sub arbori sau în zonele adăpostite. Circulau doar şoferii imprudenţi.

Sosiseră la Cartierul General al lui Dietrich la 15:45. Rommel sperase să rămână câteva ore la comandantul de Panzere SS, să ia împreună cina şi să discute despre o mulţime de lucruri înainte de a-i pune problema sprijinului în încheierea armistiţiului. Acum însă nu mai avea la dispoziţie timpul necesar.

Tocmai când ajunsese, i se comunicase mesajul primit de la Speidel, care-i cerea să revină cât mai repede în La Roche-Guyon, întrucât americanii lansau un atac de anvergură împotriva

trupelor lui Eberbach de la St.Lô.

Dietrich văzuse mesajul. I-a spus feldmareşalului că singurele lui probleme rămâneau pierderile grele şi lipsa completărilor şi a forţelor de întărire, după care striga întruna, de zile şi săptămâni întregi.

În cele câteva minute de care dispunea, Rommel a procedat cu Dietrich aşa cum făcuse cu Hausser. Pentru a rămâne singuri, l-a invitat pe generalul oţelit şi rotund la faţă să se plimbe puţin cu el pe câmpul din apropierea Cartierului său General, chiar dacă n-aveau nici o posibilitate să se ferească de soarele fierbinte al după-amiezii târzii şi de umezeala care îmbiba atmosfera.

Problema era delicată. Hitler şi OKW-ul îl dezamăgiseră pe Dietrich, dar cât de mare putea fi deziluzia generalului SS? Era oare dispus să-l renege pe Führer? Sepp Dietrich, nazistul scund şi îndesat, necioplit, om din clasa de jos, i se alăturase lui Hitler de la bun-început, fiind şoferul lui şi unul dintre asasinii care-l ajutaseră să ajungă la putere. Dietrich îi datora totul Führerului său şi, până de curând, îi fusese devotat cu trup şi suflet. Hitler îl ridicase de la gradul de subofiţer la cel de Panzer Oberstgruppenführer SS.

De aceea, Rommel a fost mai puţin deschis, mai circumspect, cu Dietrich decât cu Hausser. N-a pomenit nimic despre grupul Schwarze Kapelle. Cei doi bărbaţi au discutat fără patimă despre greşelile şi scăderea capacităţii de conducere a OKW-ului, ca şi a Führerului.

Dietrich a recunoscut unele dintre erorile lui Hitler, dar un al şaselea simţ l-a prevenit pe Rommel să nu-i dezvăluie planul pentru încheierea unui armistiţiu cu Montgomery.

Rommel ştia că Dietrich îl respectă foarte mult. Dar, privind chipul brăzdat de vreme, cu trăsături dure, Rommel s-a gândit să-i pună o simplă problemă ipotetică. Era mai prudent.

— Ştii cât de disperată e situaţia, Sepp. Suntem în linia întâi şi trebuie să luăm hotărâri, clipă de clipă, oră de oră, fără să ţinem cont de ceea ce gândesc OKW-ul, Jodl şi chiar Hitler. Iată ce îţi propun – şi te rog să te gândeşti bine înainte de a-mi răspunde, fiindcă dacă te declari de acord, va trebui, într-un viitor apropiat, să te ţii de promisiunea pe care mi-ai făcut-o, altminteri s-ar putea să ţi-o reamintesc. Iată care e problema: Dacă ţi-aş da un

ordin care n-ar urma instrucţiunile transmise de Führer, l-ai executa?

Rommel a observat cu coada ochiului că omul său Lang se găsea foarte aproape şi, ca orice aghiotant ce se respectă, asculta concentrat fără să dea impresia că trage cu urechea.

Sepp Dietrich i-a răspuns fără nici o ezitare:

— Sunteţi comandantul meu, domnule. Mă voi supune ordinelor dumneavoastră. Şi i-a întins mâna dreaptă, pentru a pecetlui angajamentul.

Calea negocierilor privind încheierea armistiţiului era acum deschisă.

La ora 16:00, Horchul a plecat de la Cartierul General al lui Dietrich şi s-a îndreptat spre satul Livarot, care se afla la o depărtare de numai cincisprezece kilometri. Feldmareşalul stătea pe bancheta din faţă, lângă Daniel, cu hărţile pe genunchi. Pe bancheta din spate erau Lang, Holke şi Neuhaus.

Rulând cu mare viteză, au ajuns în câteva minute la marginea vestică a satului. Rommel a văzut câteva aparate inamice care atacau ţinte situate la nord de Livarot, în timp ce alte avioane de vânătoare se îndreptau spre sat, venind dinspre nord. N-avea rost s-o ia în direcţia est, să intre în sat şi să se expună unui atac. Rommel s-a decis. S-a uitat pe hartă şi i-a strigat lui Daniel:

— Hai să ieşim de pe şosea! O iei la dreapta pe primul drum de ţară. Merge spre sud, paralel cu şoseaua principală dintre Livarot şi Vimoutiers. După vreo cinci kilometri, coteşte brusc spre est şi, de-acolo, intrăm pe şoseaua naţională.

Daniel s-a executat prompt şi a virat pe drumul indicat de Rommel. După ieşirea din curbă, subofiţerul începuse să accelereze, când, deodată, Holke a strigat:

— Patru avioane la ora patru, altitudine probabilă nouă sute de metri, distanţa circa un kilometru.

Cei din maşină şi-au răsucit capetele spre dreapta, privind înapoi. Daniel s-a uitat şi el o clipă. Cele patru avioane inamice se găseau în poziţie ideală de atac. Dar nu se zărea nici un loc de adăpost în apropiere. Doar la aproximativ un kilometru în faţă se vedeau pâlcuri de copaci de-o parte şi de alta a drumului.

Rommel şi-a strigat calm instrucţiunile:

— Rulează cu aceeaşi viteză. Ai cam cincizeci la oră. Acum

încetineşte, dar lent, treptat. Dacă vin în picaj spre noi, pui frâna de picior, tragi frâna de mână, foloseşti frâna de motor şi opreşti brusc maşina. Săriţi din automobil şi vă aruncaţi rapid în şanţul cel mai apropiat. Aţi coborât toate geamurile? Bine. E tot ce putem face.

Ocupanţii Horchului, mai puţin Daniel, care arunca când şi când căutături furişe, şi-au aţintit privirea la cele patru avioane inamice. Avioanele zburau spre sud, paralel cu drumul şi în linie cu Horchul, care continua să alerge. Capul de formaţie şi-a înclinat aripa stângă – voia să vadă mai bine. Îi reperase, fără îndoială. Îi va ataca oare? Asta era problema.

Spre uimirea şi uşurarea celor cinci bărbaţi din Horch, avioanele duşmane, care semănau uimitor cu aparatele germane ME 109, dar aveau camuflajul specific britanic şi însemnele Aliaţilor la baza aripilor, au început un viraj lent spre vest, îndreptându-se spre Caen.

— Hai, dă-i bătaie, Daniel! îl îndemnă Rommel. Sunt Mustanguri, avioane de cercetare. Oamenii din serviciul de informaţii spun că, în ultimele zile, au renunţat la atacuri. Capul de formaţie va raporta prin radio poziţia noastră. Mesajul va fi transmis avioanelor de vânătoare din zonă, care ne vor căuta. A vorbit cât a putut de tare, ca să acopere zgomotul motorului care accelera continuu şi ca să-l audă toată lumea: Fiţi cu ochii în patru!

Din cauza curbelor şi a hârtoapelor drumului de ţară pe care rulau, Daniel izbutea să meargă doar cu o viteză între optzeci şi o sută de kilometri la oră. Au cotit spre est, îndreptându-se spre şoseaua principală dintre Livarot şi Vimoutiers.

Daniel a virat la dreapta, cum i se ordonase, şi a intrat pe şoseaua care ducea spre Vimoutiers. Arborii înalţi de pe ambele părţi ale drumului treceau ca fulgerul pe lângă automobilul ce gonea cu viteză maximă. Horchul a străbătut vâjâind satul Ste.Foy-de-Montgomery. Rommel s-a uitat la ceas şi la hartă. Se scurseseră şapte minute de când fuseseră reperaţi şi parcurseseră doar cinci kilometri. Acum, pe şoseaua principală puteau să ruleze în plină viteză.

Pe bancheta din spate, Neuhaus, Lang şi Holke, erau cu ochii-n patru, scrutau insistent văzduhul, aşa cum li se spusese. Aşezat

între ceilalţi doi, Feldwebelul Holke stătea în genunchi pe banchetă, cu faţa spre fundul maşinii, şi urmărea să nu vină vreun avion din spate. Pe partea stângă a maşinii, Lang iscodea prin ochelarii săi orizontul şi zona estică a cerului. Zona vestică se afla sub observaţia maiorului Neuhaus. Horchul traversase linia de tren la circa doi kilometri sud de Ste.Foy şi intrase într-o porţiune dreaptă a şoselei, lipsită de arbori protectori, când Holke a strigat:

— Două avioane inamice vin din spate spre noi, la joasă înălţime, la circa nouă sute de metri!

Din nou, cei din maşină şi-au întors capetele să privească înapoi. Pe bancheta din faţă, Rommel a întors capul spre dreapta, răsucindu-şi umerii şi trupul să poată vedea.

Iată-le, se îndreptau spre ei, unul după altul, ca nişte săgeţi în zbor! Cei cinci nu erau încă în raza de acţiune a aparatelor, dar Rommel ştia că Horchul intrase în colimatorul lor. În câteva secunde vor deschide focul.

— Mai repede, Daniel, mai repede! strigă Rommel. Trebuie să fie pe dreapta un drumeag lateral, protejat de pâlcuri de copaci. Hai, încearcă să ajungi acolo! Rommel continua să privească îndărăt. Deodată a văzut fulgerările de la gura tunurilor fixate în aripile primului avion de vânătoare care se năpustea asupra lor. A încremenit de spaimă.

Maşina începuse să coboare panta domoală care ducea spre un pod, când au fost loviţi.

Totul s-a petrecut într-o fracţiune de secundă. A fost atinsă partea stângă a automobilului. Un proiectil îl nimerise pe Daniel, smulgându-i braţul stâng şi zdrobindu-i umărul. Şoferul încă nu-şi pierduse cunoştinţa. A început să pună înnebunit toate frânele, dar maşina scăpase de sub control. Al doilea avion se pregătea să deschidă focul. Rommel îl ţinea sub observaţie, în timp ce maşina cobora lent dealul şi Daniel încerca disperat să frâneze. Horchul se îndrepta spre partea stângă a drumului, lângă podul de la poalele dealului. Rommel, care privea încordat înapoi, n-a observat trunchiul de copac ce se ivise în faţa lor.

Horchul s-a izbit de trunchi, a ricoşat şi, din cauza impactului, Rommel s-a lovit cu capul de suportul metalic din dreapta al parbrizului şi apoi a fost proiectat afară din maşină. Automobilul a părăsit carosabilul şi s-a răsturnat pe-o parte în şanţ.

În chip miraculos, căpitanul Lang şi plutonierul Holke n-au fost răniţi în timpul atacului în zbor razant, au reuşit să rămână în maşină şi au scăpat teferi din coliziunea cu trunchiul de copac. De îndată ce maşina s-a oprit într-o rână, cei doi au ieşit repede şi s-au adăpostit, fiindcă al doilea avion revenise, lansând două bombe, care au explodat la distanţă de Horch, fără să mai provoace victime. Neuhaus nu fusese în stare să-i urmeze pe Lang şi Holke. Proiectilul tras de unul dintre avioane îi nimerise tocul revolverului şi forţa impactului îi fracturase centura pelviană. S-a rostogolit ieşind din maşina răsturnată şi s-a întins pe fundul şanţului. Îi era imposibil să se mişte.

Imediat după plecarea celui de-al doilea avion de vânătoare inamic, Lang şi Holke s-au repezit spre feldmareşalul care zăcea fără cunoştinţă pe asfalt, la circa optsprezece metri de locul în care se oprise Horchul. Avea faţa crestată de cioburile parbrizului. Sângele izvora din nenumăratele răni ale feţei şi, mai ales, din ochiul stâng şi din gură. Tâmpla stângă era spartă şi osul străpunsese pielea.

În timp ce Lang se ocupa de feldmareşal, Holke l-a tras pe Daniel de pe bancheta din faţă, l-a întins pe marginea şanţului şi i-a scos vestonul. A tăiat cu pumnalul o fâşie lungă din cămaşa lui Daniel şi i-a strâns-o ca pe un garou în jurul ciotului umărului, încercând, astfel, să stăvilească scurgerea masivă a sângelui. După aceea, Holke s-a întors la maiorul Neuhaus, care zăcea în iarba şanţului, zvârcolindu-se de durere. A vorbit cu el, încercând să-l îmbărbăteze. Dar n-avea cum să-i aline durerea provocată de rana din zona coapselor. Holke a auzit cum îl chema căpitanul Lang, aşa că i-a lăsat pe cei doi bărbaţi în şanţul uscat şi s-a dus să-l ajute pe căpitan, care stătea într-un genunchi lângă Rommel.

Lang controla înnebunit pulsul lui Rommel. Inima îi bătea slab, dar bătea.

— Trebuie să-l transportăm la un spital. Mai întâi însă, hai să-l scoatem de pe şosea, să nu ne mai pomenim cu vreun avion. Uite, acolo pe marginea drumului se vede o casă! Ajută-mă să-l car.

L-au ridicat pe feldmareşal cu mare grijă, l-au dus spre treptele casei, care părea să fie cabina unui paznic de barieră, şi l-au întins pe jos, în faţa treptelor. În casă nu era nimeni. Legături

telefonice nu existau. Nu le rămânea decât să aştepte apariţia primului vehicul şi să-l rechiziţioneze, a decis Lang.

A trecut un localnic pe bicicletă, un muncitor, care i-a informat că Vimoutiers e la un kilometru şi ceva depărtare, dar nu are spital. Le-a spus să-i ducă pe cei trei răniţi la Livarot, unde exista o farmacie.

Primul vehicul a apărut de-abia peste patruzeci şi cinci de minute. Venea dinspre Vimoutiers. La volan se afla un soldat neamţ. Era o maşină mică, de fabricaţie franceză, în care încăpeau doar feldmareşalul, Daniel şi Lang.

Cu ajutorul lui Holke, Lang l-a aşezat pe feldmareşalul lipsit de cunoştinţă pe bancheta din spate. Şi-a scos vestonul, l-a împăturit şi a sprijinit capul rănit al lui Rommel pe perna improvizată. Trupul inert al lui Daniel, care nu era prea înalt, a fost întins pe podea, lângă bancheta din spate, pe partea din dreapta.

— Va trimit primul vehicul pe care reuşesc să pun mâna, i-a spus Lang lui Holke. Cum ajungi la Livarot, te duci la farmacist – îi poate administra lui Neuhaus o doză de morfină sau alt calmant. Farmacistul îţi va transmite încotro ne-am dus. Oricum, la spitalul cel mai apropiat, oriunde s-o găsi. Înainte de a se urca în maşină, a mai adăugat: Dar n-aş crede să supravieţuiască vreunul dintre ei.

Peste zece minute, în Livarot, Lang l-a descoperit repede pe farmacist, care îşi sorbea, ca în fiecare seară, obişnuitul păhărel de Calvados la restaurantul din scuar. Doctorul era plecat din localitate, dar farmacistul şi-a dat seama că trebuie să-l ajute cu ceva pe ofiţerul de rang foarte înalt, probabil un general, care purta medalii şi firet de aur. Pentru bărbatul întins pe podeaua maşinii nu mai era nimic de făcut.

Farmacistul a examinat rana mare şi deschisă de deasupra ochiului stâng al lui Rommel, care nu-şi recăpătase cunoştinţa. A observat că îi curge sânge din urechi. Se putea încerca un singur lucru, şi cât mai urgent. S-a repezit spre farmacia lui, care era la doi paşi. A luat grăbit o seringă şi medicamentul de care avea nevoie. A revenit în câteva secunde la maşină şi i-a făcut lui Rommel două injecţii cu eter camforat, tratament care, după cum s-au pronunţat ulterior medicii, i-a salvat viaţa feldmareşalului.

— Asta-i tot ce pot face, i-a spus farmacistul lui Lang. Trebuie

să-l transportaţi la spitalul Luftwaffei din Bernay. Sunt doar şaizeci şi cinci de kilometri până acolo. Dar, regret domnule, nu cred să existe vreo umbră de speranţă, rana de la cap e foarte gravă. Cât despre cel de pe podea… Şi-a completat fraza cu o ridicare galică din umeri.

Peste o oră, aproape de 20:00, Lang i-a telefonat generalului Speidel de la spitalul din Bernay. Şocat, şeful de stat-major l-a ascultat atent, i-a pus câteva întrebări şi a aşezat receptorul în furcă.

Cui să-i raporteze mai întâi? Feldmareşalului Kluge sau lui Jodl? Ceva mai devreme, în cursul acelei zile, Speidel îi dăduse lui Hausser, care era împresurat, permisiunea să se retragă în zona St.Lô, fără să fi solicitat aprobarea celor din OKW. Nu avusese, efectiv, timp să-i sune. Ştia, aşadar, că va avea din nou necazuri cu Jodl, deşi Kluge însuşi îi validase mai târziu decizia.

Speidel s-a hotărât să se adreseze la cel mai înalt nivel. Primul care trebuia să afle era Hitler. A cerut prin firul scurt legătura cu Jodl la sediul OKW-ului de la Rastenburg, în Prusia Răsăriteană.

L-a informat pe Jodl despre atacul asupra Horchului lui Rommel şi despre diagnostic:

— L-au consultat trei doctori. Au constatat că feldmareşalul are o fractură la baza craniului, două la tâmpla stângă şi pometii obrazului zdrobiţi. Ochiul stâng e vătămat, pielea capului sfâşiată rău şi are o profundă comoţie cerebrală. Dacă va supravieţui, va fi complet restabilit de-abia peste câteva luni.

Jodl n-a manifestat nici un pic de simpatie sau preocupare. De luni de zile, Rommel îi stătuse în coastă şi nu era, de fapt, decât un egocentric turbulent, care se supraestima. În timp ce-l asculta pe Speidel, Jodl începea să-şi dea seama că anglo-americanii vor avea o mare satisfacţie, un presentiment al victoriei, dacă vor afla că Rommel a fost scos din luptă de avioanele lor. Şi vor afla destul de curând că feldmareşalul a fost rănit – sau că, de fapt, a murit. Ei şi naţiunea germană trebuie informaţi, trebuie să creadă că rănile lui n-au fost provocate de un atac al avioanelor de vânătoare duşmane, ci de un accident de automobil.

— Ce ghinion pe bietul Rommel! Ce nefericit! Vocea lui Jodl era uscată şi nu trăda nici o emoţie: Am hotărât şi sunt sigur că Herr Goebbels va fi de acord că feldmareşalul n-a fost rănit printr-

o acţiune a duşmanului, ci într-un accident de automobil. Ai înţeles, Herr General?

— Am înţeles perfect, domnule. Voi transmite ordinul la Cartierul său General.

— Îi voi raporta imediat Führerului. Te întrebi, probabil, cine-l va înlocui pe feldmareşal la comandă, întrucât decizia te va afecta direct pe dumneata – dar eu pot să-ţi precizez doar cine nu va veni în locul lui.

— Despre cine-i vorba, domnule?

Vocea lui Jodl era rece şi caustică:

— Deoarece astăzi i-ai permis lui Hausser să se retragă de la St.Lô fără aprobarea mea, te asigur, Speidel, că nu vei fi dumneata!

Când vestea despre tragicul accident – aşa cum l-a anunţat Speidel – s-a răspândit la Cartierul General din La Roche-Guyon, ofiţerii şi personalul din castel au trăit sentimentul dezastrului. Această stare de spirit avea să se răspândească în rândul forţelor germane din Franţa. Speidel va scrie mai târziu:

> *Rommel a fost eliminat, de fapt, chiar în momentul în care armata şi oamenii săi aveau cea mai mare nevoie de el. Toţi cei ce bâjbâiau cu ajutorul său, căutând drumul spre o lume nouă şi mai bună, au fost lipsiţi în chip dureros de stâlpul tăriei lor*.

Filosoful şi istoricul Ernst Jünger, prieten apropiat al lui Rommel şi membru al organizaţiei Schwarze Kapelle, scria despre ieşirea din scenă a lui Rommel următoarele:

> *Lovitura care l-a doborât pe Rommel pe şoseaua Livarot, pe 17 iulie 1944, a lipsit planul nostru de singurul om îndeajuns de puternic să poată duce pe umeri, simultan, povara războiului şi a războiului civil, singurul bărbat care era destul de cinstit pentru a se împotrivi nebuniei înspăimântătoare a liderilor Germaniei. A fost un semn rău prevestitor, căruia i se poate da doar o singură interpretare*.

Semnul rău prevestea dezastrul: dezastru pentru membrii din Schwarze Kapelle, dezastru pentru tentativa de asasinare a Führerului şi dezastru pentru succesorul lui Rommel la comanda

frontului, cel ce a preluat moştenirea lui Rommel.

PARTEA A DOUA

MOŞTENIREA LĂSATĂ DE ROMMEL

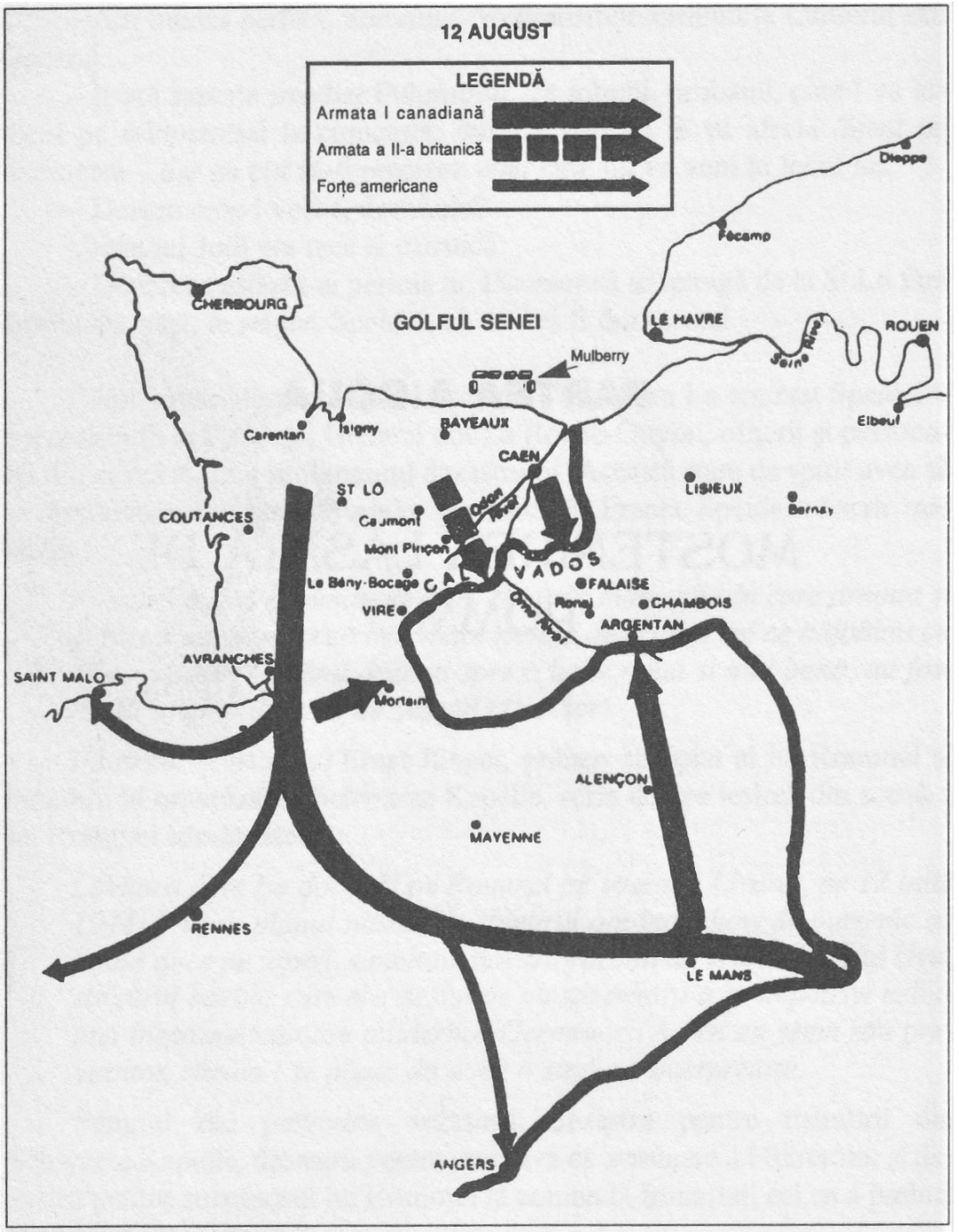

BREȘA DE LA FALAISE

17 IULIE 1944: KLUGE

Comandantul-şef al frontului de vest, feldmareşalul Hans Günther von Kluge, îşi lua cina în tihnă, împreună cu vechiul său prieten, guvernatorul militar al Franţei, generalul Karl-Heinrich von Stülpnagel, în intimitatea sufrageriei mici şi boltite din Pavilionul lui Henric al V-lea. Discutau cu mare plăcere.

Mâncau cu poftă păstrăvul *à la meunière*, când aghiotantul lui Kluge a bătut la uşă, a deschis-o atât cât era necesar să-şi vadă şeful şi l-a anunţat în şoaptă:

— Domnule, vă cheamă la telefon generalul Speidel. Spune că e foarte urgent, domnule.

Lui Kluge nu-i plăcea să fie întrerupt la mijlocul unei mese bune, mai ales când avea un oaspete de vază cu care putea să schimbe idei şi să discute chestiuni mai delicate. Totuşi, lui Speidel i se spusese, probabil, că feldmareşalul e la masă cu Stülpnagel, or, dacă Speidel insistase, problema trebuia să fie, într-adevăr, urgentă.

S-a scuzat şi s-a dus în biroul său pentru a răspunde la telefon. Speidel i-a raportat acelaşi lucru ca şi lui Jodl, dar reacţia lui Kluge a fost mai omenoasă. Trecuse puţin timp de când îl cunoscuse pe Rommel, însă părerea lui despre feldmareşal se schimbase complet. Nu avea prea mare simpatie pentru micul feldmareşal, în schimb, ajunsese să-i preţuiască în mod deosebit integritatea, capacitatea de a conduce şi devotamentul faţă de naţiunea germană. Recunoştea, de asemenea, că stilul lui Rommel de a conduce lupta direct de pe front îi determinase pe ofiţerii şi ostaşii din Armata a VII-a şi din Armata Panzer să lupte cu atâta înverşunare, în pofida unor greutăţi enorme. Dar acum, Rommel ieşise din scenă. Tulburat, Kluge începea să vadă consecinţele posibile. Cine îl va înlocui?

— Informaţiile au fost confirmate de doctori?

— Da, domnule. Am vorbit şi cu Generaloberst Jodl.

Kluge n-a avut timp să reacţioneze, fiindcă Speidel s-a grăbit să adauge:

— Am încercat să iau legătura mai întâi cu dumneavoastră, dar liniile erau ocupate, aşa că m-am hotărât să-l informez direct

pe el. Generalul Jodl a dat dispoziţie ca incidentul să fie prezentat drept accident, domnule. Deci, dacă vorbiţi cu cineva despre…

Kluge, căruia îi sărea uşor muştarul, a acceptat explicaţia fără să protesteze. I-a cerut lui Speidel numele doctorului din Bernay şi numărul de telefon al spitalului şi a încheiat convorbirea.

A sunat, a chemat aghiotantul şi i-a dat dispoziţie să-i prezinte scuze generalului Stülpnagel şi să-i spună că va mai lipsi circa zece minute.

Doctorul din Bernay i-a confirmat ce-i spusese Speidel. Rommel nu ieşise încă din comă.

— Dacă va supravieţui, va trece multă vreme până să-şi reia activitatea, dacă şi-o va mai relua vreodată – a sunat concluzia doctorului.

Kluge s-a gândit o clipă că ar fi bine să-i telefoneze în cursul dimineţii doamnei Rommel, s-o îmbărbăteze şi să-şi exprime speranţa în grabnica însănătoşire a soţului ei sau, dacă micul feldmareşal nu va rezista până a doua zi, să-i transmită câteva cuvinte de condoleanţe.

Apoi, Kluge a cerut legătura prin firul scurt cu generalul-colonel Jodl, la Wolfsschanze, în Prusia Orientală, de unde, în acele momente, Hitler şi OKW-ul dirijau direct bătăliile de pe toate fronturile.

L-a găsit fără dificultate pe Jodl.

— Înţeleg că aţi aflat despre Rommel de la Speidel, a început Kluge.

— Da. Păcat. Şi aşa e o minune că nu s-a întâmplat până acum, dacă ţinem cont de felul în care bântuia Rommel pe tot frontul în plină zi. Ce se mai ştie despre el acum?

— E în comă încă.

— Să-mi comunici dacă intervine ceva. Presupun că vrei să afli cine-l va înlocui. Am discutat cu Führerul, dar nu s-a luat nici o hotărâre. Sper să-ţi comunic mâine, în cursul dimineţii.

Kluge a făcut prima mişcare:

— Până când Führerul va decide cine-l va înlocui, îmi voi asuma îndatoririle lui Rommel. E nevoie de o comandă energică.

Era cât pe ce să se propună pe sine pentru postul lui Rommel. Jodl a înţeles aluzia şi l-a întrebat:

— Ce-aţi zice dacă Führerul v-ar numi comandant al Grupului

de Armate B, rămânând în acelaşi timp comandant-şef al frontului de vest? La drept vorbind, nu văd de ce am mai căuta un alt feldmareşal, când dumneata eşti capabil să îndeplineşti amândouă funcţiile – ce zici?

— Propunerea dumneavoastră îmi convine foarte mult. (Kluge a avut grijă să-i atribuie lui Jodl iniţiativa.)

— Bine. Am să-i recomand Führerului numirea dumitale. Ei, şi-acum spune-mi ce se mai petrece pe front.

— Rezistăm încă pe poziţii la St.Lô împotriva unei puternice ofensive a americanilor. Am deplasat acolo Divizia Panzer Lehr ca să echilibrăm situaţia. Am creat la Caen şapte aliniamente de apărare distincte, utilizând toate tunurile antitanc de 88 mm de care dispunem, aşa că suntem pregătiţi să respingem următorul atac al lui Montgomery.

— Oamenii mei, observă Jodl, îmi spun că atacul se va declanşa mâine.

Kluge l-a contrat:

— Oamenii mei m-au informat că Montgomery va fi pregătit de atac de-abia peste trei sau patru zile.

— Dacă te-ai înşelat, o să te informez. În privinţa numirii, te sun mâine.

Kluge a revenit în sufragerie foarte agitat. Plimbându-se prin încăpere, i-a relatat lui Stülpnagel accidentul suferit de Rommel. Generalul părea profund afectat.

— Rommel e grav rănit? Mintea lui Stülpnagel analiza febril consecinţele ieşirii lui Rommel din Operaţiunea Walkiria. Încercarea de a încheia un armistiţiu se dovedea esenţială pentru succesul operaţiunii şi Rommel era, fără îndoială, singurul în stare să îndeplinească o asemenea misiune. Timpul se scurgea nemilos. Azi-mâine, Stauffenberg urma să se ducă la Rastenburg cu bomba şi nu mai avea cum să-l oprească.

Spusele lui Kluge i-au dat o rază de speranţă:

— Adineauri am discutat cu Jodl. S-ar putea ca, pe lângă îndatoririle mele, să mi le asum şi pe cele ale lui Rommel. Ce părere aveţi despre asta, Herr General?

Stülpnagel l-a privit cu încredere pe aristocratul înalt, care s-a aşezat pe scaun, a înlăturat capacul pus peste păstrăvul neterminat, ca să-l păstreze cald, şi a început să mănânce.

— În cazul în care veţi prelua responsabilităţile lui Rommel, este deosebit de important, Herr Feldmarschall, spuse Stülpnagel prudent, repet, deosebit de important ca dumneavoastră să ştiţi că el urma să joace un rol major în cadrul unor anumite planuri privind tranziţia spre un nou regim.

Masivul Kluge ştia exact la ce se referea Stülpnagel. Însă Stülpnagel nu-şi dădea seama cât de informat e Kluge, care, cu numai douăzeci de minute înainte, vorbise despre faptul că îşi modificase părerile privind perspectivele din Normandia şi comentase absurditatea ordinelor lui Hitler. Kluge reflectase, era limpede, pe marginea raportului lui Rommel şi a paragrafului final: „Vă rog să trageţi neîntârziat concluziile ce se impun.“ În plus, Hofacker îi raportase că von Kluge îi susţinea raportul, deşi pe relatările lui Hofacker nu prea te puteai baza.

Kluge i-a răspuns cu gura plină de păstrăv:

— Nu ştiu nimic despre existenţa vreunui plan privind o asemenea tranziţie, Karl, să nu uiţi asta, iar acum nu vreau să aflu nimic. Dar îmi voi asuma misiunea pe care trebuia s-o îndeplinească Rommel – la momentul oportun –, adică abordarea lui Montgomery.

Stülpnagel a aprobat din cap şi a sperat să-l audă pe Kluge spunând că e pregătit să încerce abordarea. În schimb, Kluge a fost evaziv:

— Interesant, dragul meu Karl, interesant! Ce-aş mai putea să spun?

Şi a continuat să mănânce.

Stülpnagel era mulţumit.

— Nimic. Trebuie să ştii însă că s-a redactat o ofertă de armistiţiu.

— Rommel a văzut-o?

— Nu. Trebuia să-i parvină în seara asta, după ce se întorcea la castel.

Kluge şi-a înălţat sprâncenele.

— Sărmanul, n-o s-o mai vadă niciodată! (Şi-a coborât sprâncenele şi fruntea i s-a brăzdat.) Iar eu nu vreau s-o văd. Să nu uiţi asta, Karl!

18-20 IULIE 1944

— Ei, ce părere ai, Freddie? (Montgomery dorea să fie încurajat.) Să organizăm o conferinţă de presă? Operaţiunea Goodwood merge al dracu' de bine!

— Da, domnule, merge strună. Rapoartele primite de la Dempsey arată bine. I-aţi spus „să apese pe acceleraţie" şi el s-a conformat.

Montgomery concepuse masiva Operaţiune Goodwood, după cum îi spusese lui Dempsey, pentru „a forţa deschiderea ieşirilor sud-estice ale Caenului şi a spulbera duşmanul din acea zonă". Operaţiunea fusese planificată în cele mai mici detalii. Pe 18 iulie, după ivirea zorilor, între orele 5:45 şi 7:50, circa 1 100 de avioane din Royal Air Force şi Royal Canadian Air Force, din subordinea Comandamentului Aviaţiei de Bombardament şi 1 000 de bombardiere aparţinând Flotelor Aeriene Americane 8 şi 9 au descărcat mai mult de 7 000 tone de bombe peste Caen şi peste împrejurimile sale – peste oraşul care continua să-l sfideze pe comandantul britanic după patruzeci şi două de zile de la data în care îşi propusese să-l cucerească. În acea dimineaţă, în cadrul Operaţiunii Goodwood, Montgomery atacase cu 1 500 de tancuri şi 250 000 de oameni dispozitivul de apărare german din jurul Caenului. Imediat, trei divizii de tancuri şi trei brigăzi de blindate porniseră la asalt în spatele barajului de artilerie executat de toate piesele disponibile şi care înainta peste trupele germane. În decurs de câteva ore căzuseră numai pe zona Corpului 2 Panzer SS cam 45 000 de obuze. Peste 800 de ieşiri ale avioanelor de vânătoare-bombardament susţinuseră energic armata şi escadrilele de avioane Typhoon ale RAF-ului şi RCAF-ului efectuaseră mai mult de 1 800 de misiuni împotriva tancurilor, a vehiculelor şi poziţiilor de tragere ale lui Eberbach şi Dietrich. Potrivit planificării lui Montgomery, atacul trebuia să fie – şi, într-adevăr, a fost – asaltul cel mai violent, mai intens şi mai concentrat lansat de Aliaţi în Europa Occidentală în cel de-al doilea război mondial.

După-amiază, târziu, Montgomery, cuprins de entuziasm, a făcut două lucruri pe care avea să le regrete. În primul rând, a

declarat la o conferinţă de presă extraordinară că a reuşit să spargă frontul german, când, în realitate, nu izbutise. Apoi, la 16:30, a transmis un mesaj mareşalului Alan Brooke, şeful Marelui Stat-Major Imperial Britanic, în care spunea: „Operaţiunile din această dimineaţă au avut un succes deplin.“ Or, nu era cazul. „Ieşirile sud-estice ale Caenului“ nu fuseseră forţate şi deschise. Desăvârşirea ruperii frontului inamic şi succesul despre care informase presa nu s-au realizat pe 18 iulie. Nici pe 19.

Semnalul de la Jodl era secret. Kluge îl citise în seara zilei de 18 iulie târziu, când se întorsese după o zi de lucru intens cu Hausser şi Eberbach pe frontul din Caen. Mesajul spunea: „N-aţi avut dreptate. De asemenea, numirea dumneavoastră în funcţia de comandant al Grupului de Armate B a fost confirmată de Führer.“

Reacţionând rapid după confirmarea numirii, Kluge s-a mutat pe data de 19 iulie de la Cartierul său General din St.Germain-en-Laye şi a preluat cabinetul şi apartamentul lui Rommel din La Roche-Guyon.

Până în dimineaţa zilei de 20 iulie, inamicul rupsese şase dintre aliniamentele defensive organizate de Rommel, împreună cu Hausser şi Eberbach, la sud de Caen. Ce se putea face pentru a întări al şaptelea aliniament de apărare – o formidabilă barieră antitanc realizată de tunurile de 88 mm, care blocau intrarea spre şes? În acea dimineaţă, feldmareşalul Kluge se întâlnise cu Eberbach, Hausser şi comandanţii lor de mari unităţi în desişurile răcoroase din Forêt d’Ecouves, unde Hausser îşi concentrase iniţial diviziile Panzer aduse din Polonia. Se aflau la şaizeci şi cinci de kilometri de câmpul de luptă şi erau la adăpost de raidurile aeriene.

Stăteau în jurul automobilului său. Pe capota motorului fuseseră desfăşurate hărţile chinografiate ale teatrului de luptă. Kluge simţea că toţi erau pesimişti şi chinuiţi de presimţiri rele. Înfrângerea părea inevitabilă. Meteorologii îl informaseră pe Kluge că era posibil să plouă – ploaia, arma salvatoare! –, dar nu aveau nici o certitudine.

Comandanţii erau profund nemulţumiţi.

Eberbach i-a spus:

— De când a început Bătălia din Normandia, am pierdut 40 000 de oameni şi am primit doar 2 300 înlocuiri. Armata a VII-a e la pământ.

Dietrich a bătut cu palma în capotă şi i-a replicat:

— Pierderile mele sunt la fel de grave, tancurile mele sunt aproape terminate. De la OKW primesc ordine demente, imposibile. Ne ordonă să facem lucruri care duc la pierderi devastatoare de oameni. Credeţi-mă, Herr Feldmarschall, e nebunie curată!

Generalul de Panzere şi-a încleştat exasperat pumnii şi i-a înălţat spre cer.

— Stăm în Normandia şi suntem sfâşiaţi ca o pânză putredă, când întreaga Armată a XV-a şi toate diviziile ei Panzer ar putea veni aici să lupte, în loc să stea la nord de Sena, sugându-şi degetele. Toată lumea ştie că nu se va produce o a doua debarcare în zona Pas-de-Calais şi că Patton e aci, în Normandia. E pe undeva, pe-acolo. A arătat furios spre nord-vest: N-o să traverseze Canalul Mânecii în fruntea a şaizeci de divizii. Nici succesorul lui n-o s-o facă, fiindcă, pur şi simplu, cele şaizeci de divizii nu există. A fost o inducere în eroare, un truc, o înşelătorie, pentru ca să ţină armata lui Salmuth departe de Normandia. Pentru numele lui Dumnezeu, când or să-şi vină-n fire găozarii de la Rastenburg, când or să ne permită să ne retragem şi să ieşim din Normandia înainte de a fi complet zdrobiţi?

Nu l-a contrazis nimeni pe Dietrich. Ştiau că are dreptate.

— Nu-ţi pot respinge argumentele, Sepp, a admis Kluge. Dar ordinele noastre sunt date chiar de Führer. Nu se va mai produce nici o retragere. El ne cere să rezistăm cu orice preţ pe aliniamentul de apărare din vecinătatea Caenului. Apoi a vorbit în termeni energici: Ultimul aliniament, al şaptelea, a fost întărit cu toate tancurile, tunurile de 88 mm şi oamenii de care dispunem. Nu putem face mai mult. Vom rezista şi, dacă nu se va găsi o soluţie să ne îmbunătăţim situaţia, atunci vom muri bărbăteşte pe câmpul de luptă. Domnilor, conferinţa s-a încheiat. Heil Hitler!

Feldmareşalul s-a dus la cortul operativ al lui Eberbach şi a dat telefoane timp de o jumătate de oră. Puţin înainte de ora 13:00, când se pregătea să plece înapoi spre La Roche-Guyon, au căzut primele picături de ploaie pe parbrizul noului Horch. În

momentul în care şoferul a ridicat capota maşinii, ploaia cădea, după cum avea să spună mai târziu Eberbach, „ca şi când bunul Dumnezeu ar fi turnat apă cu găleata“. Nici măcar frunzişul des al codrului nu mai oferea protecţie împotriva revărsării potopului trimis de Ceruri. Surâzător, Kluge a ieşit din cort şi s-a îndreptat spre maşină. Ploaia i-a înmuiat uniforma şi cascheta, iar noroiul i-a murdărit cizmele. Dar el n-a grăbit pasul. A mers încet şi, înainte de a se sui în maşină, s-a oprit, şi-a dat capul pe spate şi a privit norii. Ploaia îi biciuia faţa. Kluge şi-a desfăcut larg braţele, ţinând bastonul de feldmareşal în mână, şi a salutat bucuros apariţia celei mai puternice arme defensive pe care şi-a dorit-o – ploaia.

În timp ce Kluge era fericit că plouă în Normandia, Stauffenberg, asasinul desemnat de Schwarze Kapelle, intra în sala hărţilor dintr-o cabană spaţioasă de lemn din Wolfsschanze, situată în mijlocul pădurilor din Prusia Orientală, la Rastenburg, unde se desfăşura Conferinţa Führerului.

Stauffenberg, bărbatul cu un singur braţ, la care îi rămăseseră doar trei degete, şi cu un plasture negru pe găvanul gol al unui ochi, căra o servietă. A înaintat printre zecile de ofiţeri înşiraţi în jurul mesei lungi şi al lui Hitler, care urmărea pe hărţile cu situaţia de luptă informarea făcută de şeful-adjunct al Marelui Stat-Major, generalul Adolf Heusinger. Hitler, îmbrăcat cu obişnuiţii pantaloni negri şi tunica gri, a întrerupt informarea pentru a-l întâmpina pe Stauffenberg, căruia i-a spus că îi va asculta raportul mai târziu, apoi a continuat să-l asculte pe Heusinger.

Stauffenberg a ocolit masa, s-a dus la capătul celălalt, şi a aşezat servieta pe duşumea. Apoi a ieşit din încăpere, pretextând că trebuie să dea un telefon.

În servietă se afla o bombă, al cărei mecanism detonator trebuia să declanşeze explozia peste câteva secunde.

Ofiţerul din Statul-Major al lui Hitler, care se afla lângă servietă, a împins-o lângă unul dintre picioarele groase ale mesei, fiindcă a avut impresia că stă în drum şi încurcă. Piciorul masiv era între bombă şi Hitler, care se găsea la celălalt capăt al mesei.

Stauffenberg a ieşit afară, s-a îndepărtat vreo sută de metri de cabana în care se ţinea conferinţa şi a aprins o ţigară. Aştepta. Deodată, construcţia de lemn s-a cutremurat. Prin ferestre au

ţâşnit flăcări portocalii şi fum negru. Acoperişul s-a prăbuşit, iar explozia a zguduit pământul de sub tălpile lui Stauffenberg.

Fiind sigur că Hitler a fost ucis, Stauffenberg a plecat rapid, să scape şi să anunţe moartea Führerului.

Ploaia din 20 iulie a transformat întregul teatru de operaţiuni – acoperit până atunci cu un strat gros de praf copt de dogoarea soarelui de iulie – într-o mare de nămol, un teren impracticabil, astfel încât Montgomery n-a avut încotro şi a întrerupt Operaţiunea Goodwood. În două zile, forţele lui Montgomery străpunseseră şase dintre cele şapte aliniamente puternice de apărare din sudul Caenului, dar al şaptelea rezistase. Nu izbutise, aşadar, să irumpă pe câmpiile întinse ce duceau spre Sena şi Paris.

În aceeaşi zi, Tedder, adjunctul Comandantului Suprem, care era extrem de preocupat de capacitatea de a conduce a lui Montgomery, scria din locul său comod de la SHAEF (Supreme Headquarters, Allied Expeditionary Force – Statul-Major al Comandamentului Suprem al Forţei Expediţionare Aliate) din Anglia că el şi mareşalul Forţelor Aeriene Regale, Sir Charles Portal, şeful Statului-Major al aviaţiei britanice, „au stabilit că vinovăţia îi revine în întregime lui Montgomery“. Montgomery ar putea fi înlocuit de Eisenhower la comanda trupelor terestre, în cazul în care acesta e pregătit să preia funcţia. Tedder a luat iniţiativa îndepărtării lui Montgomery.

La 18 iulie, pe flancul vestic al câmpului de luptă, Omar Bradley cucerise zona St.Lô în urma celei mai sângeroase bătălii pe care o dăduse de la lupta din Ziua Z, de pe Plaja Omaha. La vest de râul Vire, forţele americane ocupaseră terenul necesar pentru a organiza operaţiunea majoră de străpungere în direcţia sud. Bătălia de la Gardurile Vii, începută pe 3 iulie, se încheiase prin pătrunderea Armatei I americane în St.Lô. Preţul plătit fusese enorm. Cele douăsprezece divizii ale lui Bradley înaintaseră doar unsprezece kilometri în cincisprezece zile, pierzând în timpul luptelor aproximativ 40 000 de oameni, morţi sau răniţi, şi slăbindu-şi astfel serios capacitatea ofensivă.

Bradley a cerut să i se trimită cât mai repede ca întăriri, 25 000 de infanterişti, dar trupele nu se aflau în Anglia, ci trebuiau

aduse din Statele Unite. Rezervele de muniţii erau pe sfârşite şi elanul său ofensiv s-a consumat în ceea ce generalul Dietrich von Choltitz, comandantul corpului de armată german de la St.Lô, a descris drept „cea mai monstruoasă baie de sânge“, cum nu mai văzuse în unsprezece ani de război.

La Cartierul său General de la Néhou, departe de câmpul de luptă, Patton a aflat cam în acelaşi timp despre stoparea Operaţiunii Goodwood şi despre atentatul la viaţa lui Hitler de la Rastenburg. Generalul citea în cortul său, ploaia răpăia pe acoperişul de canava, când, deodată, un furier de la punctul de comandă i-a adus informaţia despre Hitler. Patton a citit-o şi i-a strigat furierului:

— Codman! Caută-l pe căpitanul Codman acum, băiete, acum!

Peste cinci minute, generalul era în jeepul lui, cu Codman la volan şi Willie pe bancheta din spate, şi se-ndrepta spre postul de comandă al lui Bradley, situat la Colombières, la est de Isigny. Un drum de şaptezeci şi doi de kilometri pentru a transmite un mesaj pe care l-ar fi putut comunica telefonic. Dar era ceva prea important. Voia să-l privească pe Brad drept în ochi. Când a ajuns la postul de comandă al Armatei I, l-a găsit pe comandant în cortul operativ.

— Georgie, ce-i cu tine aici? Nu-l avertizase nimeni că Patton va pogorî ca un diavol împieliţat.

Patton a intrat direct în subiect:

— Ai auzit ştirile despre Hitler? Pentru numele lui Dumnezeu, Brad, îşi pledă el cauza, când ai să mă bagi în luptă, după încheierea războiului? Acum stau la coteţ şi am să mor acolo de inimă rea dacă nu întreprind ceva spectaculos.

— Georgie, nu pot să te introduc încă în luptă. Data stabilită pentru intrarea ta cu Armata a III-a e 1 august, ora 12:00. Asta-i, Georgie. Dar am să-ţi spun ceva. Mi-am programat să declanşez Operaţiunea Cobra peste patru zile, pe 24. Obiectivul meu este să realizez ruperea frontului, să ocup Coutances şi să mă îndrept spre Avranches. De îndată ce Cobra îşi va atinge obiectivele, chiar dacă nu e 1 august, am să te chem să preiei comanda şi să intri în luptă. Cum ţi se pare?

Patton nu era mulţumit.

— Eşti sigur că nu mă ţine pe linie moartă Montgomery, că nu-ţi spune el ce să faci?

— Haida-de, Georgie! (Bradley era exasperat.) Eu îmi dirijez showul aici. Montgomery mi-a dat frâu liber. Îi spun ce intenţii am, şi el face observaţiile pe care le consideră necesare. Dar asta e armata mea şi ordinele le dau eu. Iar la 1 august voi fi, ca şi el, comandant al unui grup de armate. Nu, categoric nu, el n-are nici un amestec în chestia asta.

Oarecum înduplecat, Patton a înţeles că nu putea să schimbe nimic.

— Okay, Brad, okay. Dar ţine minte, ce mama mă-sii, trebuie să mă laşi să lupt în împuţitul ăsta de război, înainte de a se încheia!

Pe 20 iulie, când s-a întors de pe front, feldmareşalul Kluge s-a dus direct la castelul din La Roche-Guyon. Pe masa cabinetului de lucru, cum îi spunea el acum încăperii pe care o folosise înainte Rommel, se vedea un mesaj urgent. L-a luat şi l-a citit uluit. Mesajul, semnat de generalul Erwin von Witzleben, un membru al organizaţiei Schwarze Kapelle, anunţa că Hitler fusese asasinat în acea zi şi că se constituise un guvern provizoriu prezidat de generalul Beck, proclamat cancelar interimar al Germaniei. Noul comandant-şef al Wehrmachtului era generalul Witzleben însuşi. În ordin, Witzleben îi dădea instrucţiuni comandantului-şef al sectorului Vest să-i elimine pe comandanţii SS de pe întregul teritoriu francez.

Kluge se străduia încă să digere mesajul incredibil, când Speidel a intrat în încăpere. Feldmareşalul a observat că Speidel e congestionat şi agitat.

— Ai văzut mesajul, Hans?

— Bineînţeles, domnule. După cât se pare, operaţiunea a reuşit. Generalul Blumentritt m-a sunat pe la 15 şi un sfert. Deţine unele informaţii, aşa că i-am propus să vină aici şi să vi le comunice direct. Trebuie să sosească din clipă în clipă.

Kluge nu era încă satisfăcut.

— Crezi că Führerul a murit?

— Informaţiile primite sunt sigure, domnule. Dacă Hitler n-ar fi murit, Witzleben n-ar fi trimis mesajul acesta.

Speidel a plecat la punctul de comandă exact în momentul în care suna telefonul lui Kluge. Era chiar bătrânul general Beck, care-i telefona de la Berlin. I-a prezentat rapid lui Kluge tot ceea ce se petrecea în Berlin şi în Germania şi i-a comunicat că luaseră măsurile necesare pentru a-şi asuma puterea împreună cu Witzleben şi alţii.

În cele din urmă, Beck a ajuns la scopul convorbirii.

— Vă cer să declaraţi oficial că ne sprijiniţi şi să transmiteţi generalilor dumneavoastră semnalul unei revolte militare pe care s-o conduceţi personal. Vreau să le cereţi celorlalţi generali din Statul-Major al trupelor germane de uscat să ni se alăture.

În timp ce Kluge îl asculta pe Beck şi-şi calcula rapid răspunsul, Speidel i-a adus un petec de hârtie cu textul declaraţiei pe care-o făcuse la radio Goebbels la ora 18:30: „S-a produs o tentativă de asasinare a lui Hitler, dar n-a reuşit. Führerul trăieşte; a fost doar uşor rănit.“

Kluge citise textul înainte ca Beck să-i pună întrebarea. Dacă Führerul rămăsese, într-adevăr, în viaţă – şi nu era un nou truc al lui Goebbels –, atunci va trebui să chibzuiască foarte atent în ce barcă să sară.

— Care e starea de lucruri reală de la Cartierul General al Führerului? Kluge n-a pomenit de declaraţia radio.

Beck a replicat:

— La urma urmelor, ce importanţă mai are, dacă suntem decişi să mergem până la capăt?

— N-are, dar…

— Kluge, îţi cer un răspuns clar: Aprobi ceea ce facem noi aici şi te supui ordinelor mele?

— Herr General, am în mână un raport care spune că Goebbels a anunţat că Hitler trăieşte şi este doar uşor rănit. Trebuie să aflu care e, de fapt, situaţia. În calitate de comandant-şef al Sectorului Vest, am obligaţia să cunosc starea adevărată a lucrurilor înainte de a mă implica şi de a-mi angaja în această acţiune generalii din subordine.

Beck nu a cedat:

— Ca să evităm orice neînţelegere, vă reamintesc de conversaţia dintre dumneavoastră şi Stülpnagel şi de faptul că aţi fost de acord cu acţiunea noastră. N-are nici o importanţă dacă

Hitler trăieşte sau nu. Am declanşat o revoltă, care va reuşi numai dacă dumneavoastră sunteţi de partea noastră şi dacă vă angajaţi să încercaţi negocierea unui armistiţiu. Rommel se angajase în acest sens, şi noi am crezut că am putea conta şi pe dumneavoastră. Vă rog să-mi răspundeţi direct la întrebare: Acceptaţi fără rezerve comanda mea?

Kluge s-a eschivat:

— Sunt obligat să vă atrag atenţia, domnule general Beck, că dacă tentativa de asasinat a eşuat, situaţia apare într-o altă lumină. Trebuie mai întâi să-mi consult oamenii mei de-aici. Vă sun peste o jumătate de oră.

După ce a închis telefonul, Kluge s-a gândit la ceea ce-i spusese Beck. Nu mai conta dacă Hitler era sau nu mort, revolta se declanşase. Va izbuti numai în cazul în care Kluge va fi alături de ei. Problema era alta. Chiar dacă li s-ar alătura, revolta s-ar putea să nu reuşească, ceea ce i-ar pune capul lui Hans-cel-Deştept direct pe butuc – sub securea cumplită a lui Hitler.

Pe de altă parte, proclamaţia lui Witzleben nu s-ar fi transmis dacă atentatul nu ar fi reuşit. În asemenea momente, nimeni nu i-ar da crezare maestrului propagandist, Goebbels. Kluge începea să încline spre ideea de a se asocia, la urma urmelor, cu Beck.

Imediat după ora 19:00, a intrat în cabinet şeful său de stat-major, generalul Blumentritt, în care avea deplină încredere, fiindcă erau împreună de mulţi ani.

Cei doi au examinat situaţia pe toate feţele. În cele din urmă, Kluge a spus:

— Cred că o să-l susţin pe Beck. N-am încredere în raportul lui Goebbels. Iar acum, un prim lucru e clar: trebuie să încerc să obţin un armistiţiu, aşa cum îşi propusese Rommel. În al doilea rând, e necesar să punem capăt bombardării Londrei cu avioanele-proiectil V-1. Inamicul va fi astfel convins că vrem să negociem. Va fi pentru Aliaţi o ramură de măslin deosebit de atrăgătoare. Dacă încetăm atacurile cu V-1, vor pune şi ei capăt bombardării Germaniei. Armistiţiul ne-ar permite să ne retragem la Linia Siegfried şi să evacuăm zonele ocupate din Europa Occidentală.

A sunat din nou telefonul. Era un ofiţer de la Cartierul General din St.Germain-en-Laye. Se primise de la OKW un anunţ semnat

de Keitel, în care se spunea că Führerul e în viaţă şi e foarte uşor rănit. Comandanţii nu vor executa decât ordinele transmise de el şi de Himmler.

Consternat, Kluge i-a repetat lui Blumentritt mesajul. Clătinând din cap, feldmareşalul a spus:

— E o situaţie insuportabilă. Dacă-i adevărat ce a comunicat Keitel, nu văd cum aş putea să-l susţin pe Beck.

Iritat şi deconcertat, s-a întors spre Blumentritt şi spre Speidel, care de-abia intrase în încăpere, şi a strigat:

— Aflaţi ce e adevărat şi ce e fals; să cunoaştem în primul rând faptele. Până atunci, lucrurile rămân aşa cum sunt.

Kluge i-a părăsit pe cei doi şi s-a dus în dormitor. Simţea nevoia să facă o baie şi să se schimbe. În acest timp, Blumentritt a telefonat la Wolfsschanze în Prusia Orientală, încercând fără succes să dea de Keitel, Jodl sau de adjunctul lui Jodl, generalul Warlimont. În cele din urmă a luat legătura cu generalul Stieff de la Cartierul General al trupelor de uscat, din apropiere de Wolfsschanze. Stieff, care făcuse parte cândva din Statul-Major al lui Kluge, i-a relatat lui Blumentritt povestea adevărată şi completă. Bomba lui Klaus von Stauffenberg explodase, dar pe Führer îl rănise foarte uşor. Alţii fuseseră răniţi mortal, inclusiv Rudolf Schmundt, „Apostolul loan“ al lui Rommel.

Kluge a revenit în cabinetul de lucru, în timp ce Blumentritt vorbea cu Stieff, şi a luat telefonul să audă cu urechile lui.

— Stieff, depind foarte multe de ceea ce îmi vei spune. Eşti convins?

Nefericitul Stieff, care zburase în acea dimineaţă împreună cu Stauffenberg spre Prusia Orientală, se străduia să se distanţeze, dacă se mai putea, de încercarea de asasinat. Atentatul nu reuşise şi el se hotărâse să nu participe la rebeliune.

— Da. Herr Feldmarschall, sunt lângă mine mai mulţi ofiţeri care ascultă ceea ce vă spun. Se aflau acolo când a explodat bomba. Hitler a fost rănit uşor.

Îndoielile din mintea lui Kluge s-au spulberat.

Trântind telefonul în furcă, a murmurat parcă pentru sine, dar îndeajuns de tare ca să fie auzit de Blumentritt şi Speidel:

— Dumnezeule, ce afacere încurcată!

S-a întors spre Blumentritt şi i-a spus:

— Ştii sau ai temeiuri puternice să bănuieşti că oamenii ăştia au avut legături cu mine cândva…

A întins mâna spre sticla cu vin de Xeres de pe măsuţa de lângă biroul său şi şi-a umplut un pahar. Îi tremurau mâinile.

Se auzea zgomotul unor maşini ce se apropiau, venind pe Rue d'Audience. Speidel s-a ridicat numaidecât şi s-a dus la intrarea principală să-i întâmpine pe musafirii neaşteptaţi.

În lipsa lui Speidel, Kluge a continuat să vorbească de parcă l-ar fi silit cineva:

— În vara anului 1943 au venit la mine în două rânduri emisari, aşa cred că se numeau, emisari din partea lui Beck şi Witzleben. După cum ştii, Günther, în acea vreme comandam Centrul Grupului de Armate de la Smolensk. Au încercat să mă coopteze la realizarea unui anumit plan politic. Prima dată am discutat cu ei pe larg. Când însă m-au vizitat a doua oară, în mintea mea au apărat îndoielile. În consecinţă, am întrerupt discuţiile şi le-am spus că doresc să nu mă amestece în afacerea asta extrem de dubioasă. Ar fi trebuit, într-adevăr, să raportez despre aceste vizite. Într-adevăr, aşa ar fi fost bine.

Şi-a dus paharul la gură cu amândouă mâinile, să-şi poată controla tremurul.

Speidel a apărut în cadrul uşii ce dădea spre coridor şi a anunţat:

— A sosit generalul Stülpnagel, domnule. E însoţit de colonelul Finckh şi de locotenent-colonelul Hofacker.

Kluge a intrat în panică.

— Dumnezeule! Ce naiba caută aici? Ne bagă pe toţi la apă. (A scuturat din cap. Parcă nu-i venea să creadă.) Condu-i în cabinetul meu, vin şi eu într-un minut. Hans, nu uita cina. E aproape 20:00. Anunţă bucătăria că luăm masa la 21:00 şi că avem oaspeţi.

Speidel a plecat. Kluge a pus pe masă paharul gol, şi-a îndreptat ţinuta, luând o poză rigidă de tip prusac, şi i-a spus lui Blumentritt:

— Hai să vedem ce vor.

— Ştiţi foarte bine ce vor.

Feldmareşalul şi-a aranjat vestonul, apoi părul argintiu şi drept.

— Ştiu, bineînţeles. Să mergem!

După un salut convenţional, Kluge s-a instalat pe scaunul de la masa de lucru, a aşteptat până s-au aşezat şi ceilalţi, apoi a făcut prima mişcare, în timp ce ochii săi bulbucaţi urmăreau reacţiile de pe cele trei chipuri.

— Domnilor, vă informez că am aflat din surse demne de încredere că atentatul la viaţa Führerului a eşuat. Ştiţi, presupun că Führerul s-a ales doar cu răni uşoare.

Nici o reacţie. Ştirea era, evident, veche. Operaţiunea Walkiria nu reuşise. Dar atunci de ce mai veniseră? A început să vorbească Hofacker:

— Herr Feldmarschall, nu este hotărâtor ceea ce se întâmplă în Berlin. Mult mai importante sunt deciziile ce se vor lua la Paris. În interesul viitorului Germaniei, apelăm la dumneavoastră, cerându-vă să împliniţi ceea ce ar fi împlinit feldmareşalul Rommel, ceea ce domnia sa mi-a spus că va face, la întâlnirea secretă pe care am avut-o pe 9 iulie, chiar în această cameră. Despărţiţi-vă de Hitler şi asumaţi-vă misiunea eliberării pe frontul de vest. La Berlin, puterea e în mâinile generalului-colonel Beck, viitorul şef al statului. Creaţi acelaşi *fait accompli* aici în Vest. Armata şi naţiunea vă vor fi recunoscătoare. Puneţi capăt măcelului dement de pe acest front. Preîntâmpinaţi, astfel, un sfârşit şi mai îngrozitor şi evitaţi cea mai înspăimântătoare catastrofă din istoria Germaniei.

Kluge auzise ceea ce se aşteptase să audă. Chiar şi aşa, consecinţele îl îngrozeau. Führerul scăpase cu viaţă, iar el îi jurase credinţă lui Adolf Hitler şi-şi reînnoise jurământul doar cu câteva luni în urmă. După căderea Franţei, Hitler îl avansase la gradul cel mai înalt, de general-feldmareşal, şi îi încredinţase comanda Centrului Grupului de Armate de pe frontul rusesc în 1942. Îi era profund îndatorat Führerului – dar nu numai pentru gradul şi funcţia sa. Pe 30 octombrie 1942, când Kluge împlinise şaizeci de ani, Führerul îi trimisese o scrisoare de felicitare şi o sumă considerabilă de bani, circa 250 000 de mărci, din care jumătate putea fi folosită la renovarea conacului său. El acceptase încântat darul, pe când alţi ofiţeri din Marele Stat-Major refuzaseră asemenea cadouri din partea lui Hitler.

Dacă Hitler ar fi fost ucis azi, obligaţiile lui Kluge faţă de el ar fi încetat. Ar fi fost liber să se asocieze cu Beck şi cu Schwarze

Kapelle. Într-adevăr, ideea eliberării pe frontul de vest exercita o puternică atracţie asupra lui Kluge, ca şi perspectiva de a pune capăt războiului.

Dar Hitler trăia; era cât se poate de viu. La fel de viu ca şi simţul de autoconservare al lui Kluge. El s-a ridicat în picioare, şi-a încleştat mâinile la spate şi, cu faţa congestionată şi crispată de o indignare bine mimată, i-a privit de sus pe Hofacker şi Stülpnagel.

— E prima oară când aud despre tentativa de asasinat.

Şocat, Stülpnagel a pălit.

— Herr Feldmarschall, credeam că ştiţi totul despre asta, despre plan.

— Doamne Dumnezeule, omule! a strigat Kluge. N-am avut nici *cea mai mică bănuială*, altminteri nu aş fi vizitat frontul…

Până în clipa aceea, Stülpnagel crezuse, luând de bune asigurările date de Hofacker, că Hans von Kluge era în mod sigur de partea lor în cazul în care Hitler ar fi murit şi, probabil, chiar dacă Führerul scăpa cu viaţă. Dar acum, Kluge, prietenul şi comandantul lui, îi abandonase – şi pe el, şi cauza organizaţiei Schwarze Kapelle.

Pe Stülpnagel îl treceau fiorii, în timp ce mintea lui analiza febril consecinţele ce decurgeau din ordinul pe care-l dăduse ceva mai devreme şi care acum era dus la îndeplinire de trupele din Paris, aflate sub comanda lui: arestarea tuturor membrilor SS şi ai Gestapoului din oraş.

Mintea lui Stülpnagel se închidea buimăcită în sine. S-a ridicat în picioare, s-a răsucit pe călcâie, a ieşit prin uşile franţuzeşti şi a coborât în grădină. Nu mai auzea şi nu mai vedea nimic – nici tufele de trandafiri înfloriţi, care se căţărau pe zidurile vechi, nici automobilul negru de comandament parcat în umbrele înserării la celălalt capăt al curţii, nici scrâşnetul paşilor săi pe pietriş.

Ce s-a făcut e bun făcut. Stülpnagel şi-a recăpătat stăpânirea de sine şi a revenit în cabinet, unde l-a întâmpinat prietenul său Kluge, care fusese întotdeauna atât de ospitalier. Kluge îşi dădea seama că-i distrusese pe Stülpnagel şi pe însoţitorii acestuia, ceea ce îi va costa, probabil, viaţa, dar i-a invitat la cină şi protocolul i-a obligat să accepte, oricât de neplăcute ar fi fost circumstanţele.

— Ei, Stülpnagel, rămâi să luăm masa!

Pentru Stülpnagel, Finckh şi Hofacker, cina a fost un chin, dar

Kluge s-a comportat ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Gazda a mâncat şi a băut cu poftă şi a vorbit întruna despre experienţa sa de pe frontul de est şi despre tactica pe care o propusese pentru Normandia. Blumentritt mânca în tăcere. Speidel a ieşit de câteva ori să răspundă la apelurile telefonice. În timp ce lumânările din sfeşnicele de pe masă au ars, micşorându-se încetul cu încetul, oaspeţii lui Kluge au ciugulit în silă din mâncăruri şi nu s-au atins de vinul excelent. Se gândeau concentraţi la ei şi la viitorul lor lipsit de speranţă. Îl auzeau pe feldmareşal, dar nu erau atenţi la ce spunea. Au devenit atenţi mult mai târziu, în cursul torturii, când Kluge a spus că se consolează cu ideea că sub comanda lui nu se luase nici o iniţiativă care să sugereze că ar sprijini acţiunea mişelească împotriva Führerului.

— Dar eu am şi luat măsuri. Am ordonat arestarea membrilor Gestapoului din Paris, a zis. Kluge s-a îngrozit.

Ba mai mult, Stülpnagel dăduse ordin să fie arestaţi şi toţi membrii SS. Acţiunea de depistare şi de arestare a circa 1 200 dintre cei mai periculoşi oameni din Paris se afla în plină desfăşurare. De asemenea, potrivit ordinului lui Stülpnagel, cei cu funcţii mai înalte urmau să fie judecaţi de Curtea Marţială de campanie şi să fie executaţi imediat în incinta Şcolii Militare. Structurile pentru execuţie din saci de nisip erau amenajate în mare grabă.

Lui Kluge nu-i venea să-şi creadă urechilor. A scăpat din mână tacâmurile şi a sărit în picioare, într-o stare de extremă agitaţie. L-a privit de sus pe nefericitul Stülpnagel şi a început să strige:

— Dumnezeule mare, cum ai îndrăznit să faci aşa ceva fără consimţământul meu?

Emiterea unui asemenea ordin fără împuternicirea comandantului-şef constituia un act de insubordonare inacceptabil şi ofensator. Roşu ca racul la faţă şi furios, Kluge şi-a abandonat complet prietenul. Loialitatea sa, câtă fusese, se evaporase.

— Ei, dragul meu Stülpnagel, în acest caz, va trebui să-ţi salvezi pielea!

Kluge s-a adresat scurt lui Blumentritt:

— Telefonează şi întreabă dacă s-a trecut la acţiune.

Blumentritt s-a întors după câteva minute. Trupele de uscat îi

arestaseră pe toţi cei din aparatul SS şi Gestapo, printre care şi pe ambasadorul lui Hitler, Otto Abetz. Cei arestaţi urmau să fie executaţi în dimineaţa următoare. Kluge nu mai avea de ales. Trebuia să se distanţeze complet. I-a spus lui Stülpnagel:

— Îţi cer să ordoni imediat punerea în libertate a celor din Gestapo. În ceea ce te priveşte, cel mai bine ar fi să te îmbraci în civil şi să dispari.

Kluge dorea să-i vadă plecaţi cât mai repede de la castel. Era aproape ora 23:00. Gazda, un perfect aristocrat, l-a condus pe Stülpnagel până în curte, urmat îndeaproape de Blumentritt, care urmărea atent ceea ce se spunea. Cuvintele adresate lui Stülpnagel au fost precise şi demne de reţinut:

— Te întorci cât mai repede la Paris şi-i eliberezi pe arestaţi. Răspunderea pentru cele petrecute îţi revine în întregime dumitale.

Orgoliosul Stülpnagel, care-şi pusese viaţa în joc pentru poporul german, împotrivindu-se exceselor barbare ale lui Adolf Hitler, i-a replicat calm:

— Accept răspunderea. Dar acum nu mai putem da înapoi, Herr Feldmarschall. Evenimentele au vorbit în locul nostru.

Hofacker i-a vorbit pentru ultima oară lui Kluge:

— Este în joc onoarea dumneavoastră, domnule, onoarea armatei. Soarta naţiunii germane e în mâinile dumneavoastră.

Kluge a trecut peste pledoaria finală şi i-a replicat:

— Aşa ar fi fost, dacă Führerul murea. Dar, evident, a scăpat cu viaţă.

Kluge i-a mai spus câteva cuvinte lui Stülpnagel, înainte ca generalul să se urce în maşina trasă la scară:

— Eşti suspendat din funcţie.

A doua zi, Stülpnagel a fost convocat de Keitel la Berchtesgaden. Cum nu dorea să dea ochii cu Führerul, Stülpnagel s-a împuşcat, dar nu a izbutit să se sinucidă, ci doar să orbească. Totuşi, în timp ce delira, l-a implicat şi pe Rommel, murmurându-i numele. Dovada acuzatoare a fost imediat transmisă lui Hitler.

În acea noapte de 20 iulie, când automobilul lui Stülpnagel nu ieşise încă din curtea cufundată în beznă, Kluge se şi hotărâse să-şi acopere în mare grabă urmele. Ştia că Führerul va răsturna

cerul şi pământul, ca să afle cine erau adevăraţii conspiratori şi cât de mult se întinsese reţeaua lor. Gestapoul va căpăta mână liberă. Himmler nu-şi va găsi odihna până ce nu va descoperi prin tortură, şantaj, sau prin orice alte mijloace, numele celor ce au avut o oarecare legătură cu încercarea de asasinat şi cu revolta.

Hans von Kluge ştia că va fi implicat, dacă nu intervenea o lovitură providenţială. Avea deplină încredere în şeful său de stat-major, generalul Blumentritt, dar ar fi vrut să dea ceasul înapoi şi să-şi şteargă din memorie două evenimente. În primul rând, întâlnirea sa de la Berlin, din 1943, cu Goerdeler şi Truscow, lideri ai organizaţiei Schwarze Kapelle. Chiar dacă în cursul întrevederii nu spusese ceva care să-l implice, faptul rămânea ca atare.

În al doilea rând, întâlnirea cu Stülpnagel şi cu ceilalţi. Deşi regizase o reprezentaţie convingătoare şi se disociase energic de complotul lor, simplul fapt că îi primise şi le ascultase pledoariile, fără să-i dea afară sau, mai exact, fără să-i aresteze, va fi, mai devreme sau mai târziu, o dovadă acuzatoare.

În acel moment, sentimentul de vinovăţie şi presimţirile l-au determinat să se aşeze la birou şi să-i trimită imediat un mesaj personal Führerului.

Iată ce a scris în acea noapte, instalat la masa istorică aflată în cabinetul său din La Roche-Guyon:

Către Führer, Comandantul Suprem al Forţelor Armate:

Graţie actului clement al Providenţei, atentatul infam şi criminal la viaţa dumneavoastră, mein Führer, a dat greş. În numele celor trei ramuri ale Forţelor Armate încredinţate comandei mele, vă transmit felicitări şi vă asigur, mein Führer, de loialitatea noastră de nezdruncinat, indiferent de ceea ce ni s-ar putea întâmpla.

Apoi a transmis armatelor sale de pe front un scurt ordin de zi:

Führerul trăieşte! Efortul de război din ţară şi luptele de pe front continuă. Noi, cei de-aici, nu vom repeta ceea ce s-a întâmplat în 1918 şi nici nu vom urma exemplul Italiei! Trăiască Führerul!

Ambele mesaje au fost înmânate unui ofiţer de serviciu, ca să fie imediat transmise. Puţin după ora 1:00 noaptea, i-a telefonat

pe firul scurt la Rastenburg lui Jodl. A fost ultimul lucru pe care l-a făcut Kluge pentru sine, pentru onoarea familiei şi pentru viitorul lui. Un raport complet relativ la acţiunile şi cuvintele lui Stülpnagel era oportun din partea unui comandant-şef care n-a ştiut nimic despre complotul împotriva vieţii lui Hitler, despre planul de revoltă şi despre proiectul privind încheierea unui armistiţiu de neconceput. Apoi, Kluge s-a culcat.

21 IULIE 1944

— A fost o mare imprudenţă din partea dumitale. Nu trebuia să te întâlneşti cu Stülpnagel şi cu oamenii lui. Bine, te ţineau la curent cu situaţia, nu era mare lucru, dar să vină aici, iar dumneata să-i primeşti şi să discuţi cu ei… Hitler îi va asmuţi pe cei din Gestapo ca pe o haită de câini. Stülpnagel, Beck şi toţi ceilalţi vor fi spânzuraţi ca nişte hălci de carne. Şi dacă vreunul vorbeşte, dumneata şi Rommel riscaţi să fiţi puşi sub acuzare.

Kluge îl asculta atent, fără să-l contrazică, pe ginerele său. Logica doctorului Udo Esch era implacabilă.

— Chiar dacă n-am luat parte la complot?

— Se numeşte culpă prin complicitate, Tată. (Esch a ridicat din umeri.) E de-ajuns ca Hitler să afle de la Himmler sau de la altcineva că au fost aici ieri, chiar în ziua atentatului.

Kluge a protestat:

— Dar i-am respins. Nu vreau să mai am de-a face cu ei. Or să confirme şi ofiţerii mei!

Esch a clătinat neîncrezător din cap.

— Aşa o fi. Înţeleg ce vrei să spui. Dar acum Hitler va deveni total paranoic. Şi cei din jurul lui, presupun. Voi, generalii, veţi fi învinuiţi de ceea ce i s-a întâmplat, ca şi de pierderea războiului. Dacă va putea, vă va spânzura până la unul. Pe de altă parte… Esch s-a ridicat în picioare, şi-a înfundat mâinile în buzunare şi s-a

dus la uşa cea mare din sticlă, unde stătuse de atâtea ori Rommel… Führerul s-ar putea să-ţi accepte versiunea… cum că au venit peste dumneata şi că le-ai dat o ripostă usturătoare. O să vedem. Timpul ne va spune. Ţi-ai acoperit urmele cât ai putut de bine, cu siguranţă.

Era aproape de amiază şi soarele îşi revărsa căldura şi strălucirea asupra castelului. Din cauza luminii orbitoare, Dr. Udo Esch clipea des, în timp ce privirile sale cercetau curtea, contemplând liniile bătrânei structuri din piatră, porţile lucrate cu migală, stânca înaltă, abruptă, cascadele roşii şi galbene ale tufelor de trandafiri din grădinile interioare.

— Doamne, ce loc minunat! Clădirea e splendidă. Te poartă cu gândul înapoi cu multe veacuri.

Aşezat la masa de lucru, Kluge se uita la spatele lat al ginerelui său, a cărui siluetă uriaşă părea să umple cadrul uşii. Avea încredere desăvârşită doar în doi oameni: în fiul său, locotenent-colonelul Günther von Kluge, pe care-l adusese cu el la punctul de comandă din La Roche-Guyon ca membru al Statului-Major, şi în Udo Esch. Imediat după numirea sa în postul de comandant-şef al Sectorului Vest, Kluge îl instalase pe Esch în funcţia de director al unuia dintre spitalele militare din Paris. Esch îl vizitase aproape în fiecare zi la St.Germain-en-Laye. Luau prânzul sau cina, sau beau câte ceva împreună. Kluge preţuia inteligenţa acestui bărbat de patruzeci de ani, în care avea deplină încredere. În plus, era legătura de familie.

Esch s-a întors în cadrul uşii şi a ieşit din bătaia soarelui. Avea capul mare, tenul roşcovan, ochii de culoarea oţelului şi o coamă de păr castaniu, des şi creţ. Fruntea i se brăzdase, în vreme ce cântărea elementele situaţiei pe care i le prezentase Kluge.

— Cum evaluezi rezultatul luptelor grele din ultimele trei zile? întrebă Esch.

— Inamicul a fost la un pas de a realiza spargerea frontului la Caen. Au aruncat împotriva noastră toate forţele de care dispuneau. S-au năpustit ca nişte lăcuste blindate. Dar am rezistat, Udo, am rezistat.

— Da, mi-am dat seama că duşmanul a lansat un atac foarte important după torentul de răniţi aduşi la spitalul meu. Soldaţii noştri au fost loviţi îngrozitor.

— Nu dispunem de rezerve. Nu am primit întăriri. Feldmareşalul a continuat: Situaţia este înfiorătoare. Dar ploaia i-a oprit. Montgomery n-a aflat încă, probabil, dar era gata-gata să realizeze Breşa. Dacă ar fi izbutit să rupă ultimul nostru aliniament de apărare, Montgomery ar fi ieşit în regiunea câmpiilor. Tancurile şi oamenii săi s-ar fi revărsat prin Breşă ca apa prin crăpătura unui baraj. Apoi ar fi executat o învăluire spre vest şi ar fi căzut în spatele nostru. Ar fi însemnat sfârşitul Bătăliei din Normandia.

— Dar şi inamicul a suferit, probabil, pierderi grele, s-a încumetat să observe Esch.

— Ofiţerii mei de cercetare şi informaţii le apreciază la cinci-şase sute de tancuri şi aproape şase mii de oameni. E o nimica toată, Udo! Distrugi un tanc, şi ei îl înlocuisc cu alte cinci. Ucizi un ostaş, şi ei aduc alţi zece. Iar noi nu avem nimic! Roşu ca racul la faţă, a izbit exasperat cu pumnii în masă.

O clipă, Esch a crezut că feldmareşalul v-a izbucni în plâns.

— Sute de mii de minunaţi tineri germani – nişte băieţi, cei mai mulţi nişte băietani – se duc la moarte doar pentru a satisface orgoliul lui Hitler. Gândul ăsta e insuportabil.

Esch şi-a aruncat privirea spre documentul de pe birou.

— Când mi-ai telefonat, mi-ai spus că vrei să-mi citeşti ceva.

— Da, sunt foile din faţa mea, i-a răspuns Kluge. E un raport relativ la situaţia generală adresat lui Hitler. O evaluare a evenimentelor de pe câmpul de luptă.

Lui Esch îi venea să-i atragă atenţia asupra unui lucru evident, şi anume că el nu e militar şi n-are cum să aprecieze semnificaţia raportului, dar n-a zis nimic. Kluge voia, probabil, să se consulte cu el privind o anumită parte a raportului, altminteri nu i l-ar fi citit.

— Mai întâi să-ţi dau nişte informaţii preliminare. Cu aproximativ zece zile în urmă, ba nu, cred că lucrurile s-au petrecut pe 12 iulie, îmi încheiam inspectarea frontului – prima de când am venit pe frontul de vest. E un dezastru, Udo! Am venit aici şi i-am cerut lui Rommel să pregătească o evaluare a situaţiei. Mi-a trimis raportul pe 15 iulie, cu două zile înainte de a fi rănit. Asta s-a întâmplat aproximativ acum o săptămână. Nu mai vreau să reţin multă vreme raportul.

— N-ai decât să-l rupi.

Kluge şi-a coborât o clipă privirile spre document.

— Da, n-ar fi imposibil, dar ceea ce spune Rommel este corect. În calitate de comandant-şef al Sectorului Vest am obligaţii clare faţă de Comandantul Suprem, faţă de Hitler. Dar şi faţă de Germania. Sunt obligat să-l informez pe Führer cu privire la situaţia reală. În definitiv, el stă în Prusia, la sute de kilometri depărtare. Atenţia lui nu se concentrează asupra frontului de vest, ci asupra ruşilor. Însă încearcă să conducă lupta din Normandia, împreună cu Jodl, deşi nu le-a călcat niciodată piciorul pe-aici.

Kluge şi-a ridicat privirile spre Esch şi a schiţat un gest cu mâna dreaptă, pentru a semnala, parcă, încheierea dezbaterii din mintea sa.

— Am să-ţi arăt ce am scris, dar înainte am să-ţi citesc o parte a raportului lui Rommel. Partea pe care o consider cea mai importantă. Îţi va permite să înţelegi modul meu de abordare.

Kluge a ridicat documentul redactat de el, sub care era un altul: raportul lui Rommel. A parcurs în grabă cu privirea prima pagină, apoi pe-a doua. Esch a plecat din cadrul uşii şi s-a lăsat greoi pe scaunul din faţa mesei lui Kluge, ducându-şi gânditor patru degete la nas şi aşteptând:

— Aşa, da, iat-o! Kluge i-a citit:

Date fiind aceste circumstanţe, trebuie să ne aşteptăm ca, într-un viitor previzibil, inamicul să reuşească străpungerea frontului nostru subţire şi, mai ales, pe cel al Armatei a VII-a şi să înainteze în interiorul Franţei. Exceptând sectorul Grupului Panzer de rezervă, care se află acum pe propriul său front şi – datorită supremaţiei absolute deţinute de inamic în văzduh – se poate deplasa numai în timpul nopţii, noi nu mai dispunem de nici un fel de rezerve de trupe mobile pe care să le opunem unei asemenea lovituri de străpungere.

Kluge a ezitat şi l-a privit din nou pe Esch.

— Are perfectă dreptate, îţi dai seama? Montgomery poate să rupă frontul în orice moment. Aliniamentul nostru firav va ceda, în cele din urmă, fie în sectorul Caen, fie în zona americană, de sub comanda lui Bradley. Asta vreau să-i transmit Führerului. Vreau să-l fac să înţeleagă.

— Poate nu vrea să înţeleagă.

— Adică?

— Exact cum am spus. El vede cum înaintează hoardele ruseşti şi cum forţele lui de pe frontul răsăritean sunt împinse înapoi din ce în ce mai mult şi mai repede şi vrea, probabil, să creadă că în această apă stătătoare în care voi vă luptaţi cu americanii lucrurile merg bine. Şi, chiar dacă veţi fi învinşi, n-o să fie chiar atât de rău ca atunci când aţi fi învinşi de fiinţele alea primitive, inferioare, care sunt sovieticii. E posibil, totodată, ca Statul său Major să nu-i transmită mesajele care arată că lucrurile nu merg bine. Doar cunoşti omul. Cunoşti şi Statul lui Major.

Feldmareşalul l-a aprobat, dând posomorât din cap.

Esch a continuat:

— De ce să-ţi aşezi singur capul pe butuc? De ce să-i spui?

Kluge a cântărit o clipă întrebarea, apoi i-a răspuns:

— Să lăsăm deoparte problema câteva momente, fiindcă Rommel a mai spus ceva…

— Şi dumneata eşti de acord cu el?

— Da, sunt de acord. Rommel insistă să se negocieze un armistiţiu… pacea cu Aliaţii. Deoarece e limpede că nu putem câştiga, ar trebui să cerem un armistiţiu în Normandia – şi în Italia –, câtă vreme avem încă suficientă forţă să negociem condiţiile păcii, condiţii care ne-ar permite să deplasăm trupele noastre de pe frontul de vest pe cel de est.

Esch îl asculta acum extrem de atent. Doctorul stătea foarte drept pe scaun şi ochii i se măriseră de uimire.

— Dumneata chiar crezi că Churchill şi Roosevelt sunt dispuşi să-i abandoneze pe Stalin şi pe ruşi?

— Nu-i o simplă abandonare. Un asemenea act ar fi, de fapt, o întoarcere împotriva lor. Sunt, bineînţeles, dispuşi. Churchill şi Roosevelt ştiu foarte bine că după înfrângerea Germaniei vor trebui să se îndrepte împotriva Sovietelor. Şi-atunci, de ce n-ar face-o acum? Cred că Rommel are dreptate. Perfectă dreptate. Iată ce spune în ultimul paragraf al raportului său. Formularea este oarecum indirectă, dar sensul ei reiese limpede:

> *Trupele luptă eroic pe întregul front, dar lupta inegală se apropie de sfârşit. E necesar să se tragă fără întârziere concluziile ce decurg din această situaţie*.

Feldmareşalul şi-a împins înapoi scaunul, s-a ridicat în picioare

şi a început să umble încolo şi-ncoace prin cabinet.

— Udo, trebuie să mai ştii ceva. Speidel mi-a relatat că atunci când a adăugat ultimul paragraf, Rommel a folosit cuvintele „de natură politică“ după cuvântul „concluzii“. Şi avea, fireşte, dreptate. Adică el voia un armistiţiu sau o pace autorizate de politicieni – de Hitler şi de nazişti.

— Sau de cei ce deţineau puterea în acel moment.

Kluge a scos un fel de mârâit:

— Dacă ieri lucrurile ar fi avut un alt deznodământ, deciziile politice ar fi fost luate de Beck şi de Goerdeler.

— Iar dumneata, Tată, ai fi avut un cuvânt greu de spus în acest proces decizional. Chiar acum ai stabili detaliile abordării lui Montgomery, având împuterniciri depline.

Kluge s-a oprit din mers. Răspunsul lui Esch l-a luat prin surprindere.

— Eu plănuiesc în momentul de faţă detaliile deschiderii tratativelor pentru un armistiţiu, Udo. Ştiu cum să procedez. Aştept doar să vină clipa în care voi avea certitudinea că nu mai am de ales. (S-a întors la scaunul său.) Între timp trebuie să îndeplinesc ordinele Führerului…

— Chiar dacă sunt absurde, chiar dacă el nu înţelege situaţia de pe câmpul de luptă?

— Dragul meu, Udo, el este Comandantul Suprem, încă.

Esch i-a făcut socrului său o propunere, deşi cunoştea dinainte răspunsul:

— Dar nu ai de ce să continui. Poţi să te retragi oricând. Sănătate şubredă. Îţi dau eu certificatele necesare.

— Ar fi un act de laşitate. Nu, categoric nu. Ar fi o ruşine insuportabilă pentru familia mea, inclusiv pentru tine, Udo. E un gest inacceptabil pentru mine.

Esch a arătat spre hârtia de pe birou.

— Doreai să citesc raportul dumitale către Hitler?

Kluge i-a împins documentele peste masă.

— Să-mi spui cum crezi că va reacţiona el.

— Adevărata problemă este dacă trebuie să i-l trimiţi. Cum va reacţiona? Nu ştiu ce să-ţi spun. Nu l-am întâlnit niciodată, dar presupun că se află în pragul nebuniei. Bomba i-a distrus, probabil, capacitatea de a se încrede în cineva. Cum va reacţiona

la raportul dumitale? Numai Dumnezeu ştie.

Kluge a schiţat un zâmbet palid.

— O să ştie mai bine după ce vei citi textul. Eu mă duc la toaletă.

Lectura textului scris cu caligrafia pedantă a socrului său nu i-a luat mult timp. Era o relatare devastatoare a situaţiei de luptă: o confirmare a raportului şi a concluziilor lui Rommel, la care adăugase argumente noi, de la Caen. Memoriul se încheia astfel:

Vă pot raporta că frontul a rezistat – în pofida pierderilor zilnice de teren – datorită valorii excepţionale a trupelor şi dărzeniei comandanţilor, îndeosebi a celor de la eşaloanele inferioare.

Totuşi, se apropie momentul în care, în ciuda tuturor eforturilor, frontul supus unor presiuni imense se va rupe. Şi când inamicul va irumpe în terenul deschis, ţinând cont de mobilitatea inadecvată a forţelor noastre, conducerea ordonată şi eficientă a bătăliei va deveni imposibilă. În calitatea mea de comandant al acestui front, mă simt obligat, mein Führer, să vă atrag atenţia la timp asupra consecinţelor.

Kluge a revenit în cabinet tocmai când Esch cântărea impactul posibil al ultimului paragraf.

— Ei, ce zici, Udo?

Esch a ridicat din umeri.

— Ştiu şi eu, Tată? Îi spui în termeni clari că Bătălia din Normandia e pierdută, că nu mai există nici o şansă de a o câştiga. Veştile astea n-or să-i placă. De fapt, s-ar putea să fie destul de nebun şi să vrea să-l ucidă pe mesager.

— Şi autorul riscă să fie considerat mesager?

Esch şi-a privit în ochi socrul.

— Asta vreau să spun şi de aceea te sfătuiesc să nu-i trimiţi raportul. E ca şi cum ţi-ai pune pistolul încărcat la tâmplă şi ai apăsa pe trăgaci. (Esch a aşezat documentul pe birou.) Observ că nu ceri nici un fel de întăriri – tancuri mai multe, soldaţi mai mulţi. Dumneata te mulţumeşti să-i spui că anglo-americanii or să rupă frontul şi că el trebuie să înţeleagă care vor fi consecinţele – adică îi sugerezi indirect să înceapă pregătirile pentru încheierea păcii cu ei.

Kluge era uşor exasperat.

— Dragul meu Udo, ce rost ar avea să solicit mai multe tancuri, mai mulţi soldaţi, mai multe muniţii. Rommel a ţipat mereu după ele. Comandanţii din subordinea sa au ţipat şi ei. În răstimpul scurt de când sunt aici, am ţipat şi eu, la rândul meu, după întăriri. Führerul nu are de gând să ne dea nimic – asta-i realitatea. Mi-ar putea permite să deplasez diviziile de infanterie şi Panzer ale Armatei a XV-a, care staţionează şi acum în zona Pas-de-Calais, aşteptând atacul peste Canalul Mânecii – un atac ce nu se va produce niciodată.

— Aşteptând debarcarea Grupului de Armate Patton.

— Exact. O forţă de peste un milion de oameni, după cum se presupune. Mi-ar putea da permisiunea să transfer în Normandia acele divizii, dar el, pur şi simplu, nu vrea. Dacă-i trimit acest raport, poate o să-mi lase diviziile astea. Şi, poate, va da ordin să ne retragem peste Sena şi să ne îndreptăm spre fruntariile Germaniei…

— Nădăjduieşti ca raportul dumitale să-l determine să se gândească la un lucru de neconceput, la un armistiţiu cu Occidentul?

Kluge a dat iarăşi din cap.

— La drept-vorbind, în adâncul inimii, nu cred că Führerul – megalomanul care ne trimite necontenit semnale să luptăm până la ultimul om – se va gândi vreo clipă la soluţia unui demers pentru încheierea păcii cu Roosevelt şi Churchill, sau cu oricare altul…

— Nu fi chiar atât de sigur. Nu uita, el însuşi este o fiinţă umană. Când va pricepe că înfrângerea e inevitabilă, n-ar fi exclus să-şi schimbe părerea, mai ales dacă se va gândi că ar putea să-şi salveze pielea. Dorinţa primitivă de supravieţuire e, incontestabil, vie şi la Hitler. Dar de ce vrei să-i trimiţi un asemenea mesaj, dacă nu-ţi propui să-l convingi de necesitatea armistiţiului?

— Pentru că dacă şi când – scuză-mă, când, nu dacă – voi deschide eu personal negocierile pentru armistiţiu, cu sau fără aprobarea lui Hitler, documentele vor arăta că l-am prevenit asupra consecinţelor, dându-i toate elementele, şi că el nu a luat în seamă avertismentul dat. Sunt obligat să mă gândesc la Germania şi la vieţile ostaşilor mei. Lui Hitler nu i-a mai rămas să se gândească decât la pielea şi faima lui. Nu dă nici o ceapă

degerată pe vieţile nemţilor civili sau pe oraşele din Germania. Se vede limpede. E preocupat doar de sine.

— Prin urmare, rezumă Esch, o să trimiţi raportul fără să ţii seama de sfatul meu.

— Doar te aşteptai la asta, dragul meu, Udo.

Ginerele său a zâmbit.

— Aşa e. De la dumneata, Tată, nu mă aşteptam la altceva.

Kluge l-a aprobat, dând din cap.

— Familia noastră are cultul onoarei şi respect pentru tradiţii; e o familie care s-a pus întotdeauna şi fără rezerve în slujba Patriei. Prin urmare, în vreme ce ţi-am ascultat argumentele, Udo, tu ai înţeles că trebuie să trimit raportul. Pe de altă parte, nu pot să-ţi spun ce mult contează faptul că pot vorbi deschis cu tine, că pot să-ţi cer părerea.

Dr. Udo Esch a fost mişcat. A făcut un gest pe care nu şi-l permisese niciodată. A întins mâna peste masă şi i-a atins-o o clipă pe cea a socrului său.

— Înţeleg ce vrei să spui. Înţeleg principiul prusac al onoarei, după care te-ai condus toată viaţa. Nu pot suporta însă ideea de a te pierde. Numai Dumnezeu ştie în ce belea te-ai băgat, acceptând să discuţi cu organizatorii atentatului. Raportul îl va determina pe Hitler să-şi piardă încrederea în dumneata şi, în consecinţă, te poate costa viaţa.

Kluge se sprijinea cu coatele pe masa de lucru. S-a îndreptat de spate şi şi-a tras înapoi umerii.

— Trebuie să înţelegi un lucru, Udo. Viaţa e scurtă. Pentru mine, sfârşitul e aproape – din cauze naturale, prin acţiunile inamicului sau ca urmare a judecăţii Führerului. Nu mi-e teamă de moarte. Dar, mai presus de orice, trebuie să mor într-un mod onorabil.

— S-ar putea ca Hitler să nu-ţi permită. Esch vorbea cu voce scăzută: Va dori să pună mâna pe dumneata şi pe mulţi dintre colegii dumitale, va dori să mori lipsit de onoare. Un prilej minunat de a spune că dumneata şi colegii dumitale din Marele Stat-Major aţi fost, aşa cum susţine el de multă vreme, total incompetenţi, total incapabili de a duce la îndeplinire instrucţiunile lui infailibile, că aţi fost complet neloiali.

Cuvintele lui Esch l-au rănit pe Kluge. Feldmareşalul a închis

ochii şi şi-a plecat capul, sprijinindu-şi fruntea pe mâini. A tăcut câteva momente, apoi şi-a ridicat privirea spre Esch.

— Mi-ai adus ce te-am rugat?

— Da, ţi-am adus două. (Esch a scos din buzunarul drept al vestonului un flacon mic şi l-a aşezat pe masă, aproape de Kluge.) Le-am preparat eu însumi azi-dimineaţă. În flacon sunt două pilule de cianură.

— De ce două? Una e de ajuns pentru a intra în eternitate.

— Dar dacă o rătăceşti sau nu izbuteşti să dai de ea când ai nevoie, a doua îţi oferă o rezervă sigură. Mă rog însă lui Dumnezeu, Tată dragă, să nu fi nevoit să le foloseşti, să ne bucurăm de dragostea şi afecţiunea dumitale până când vei ajunge la nouăzeci de ani, cel puţin.

Kluge a schiţat un zâmbet palid.

— Cel puţin nouăzeci? Întâmplător, cifra coincide cu numărul generalilor lui Hitler care s-au sinucis de când a început, cu cinci ani în urmă, nebunia.

De data asta, mâna socrului s-a întins peste masă şi s-a aşezat cu tandreţe pe mâna lui Esch. O atingere fugară.

— Dragul meu, Udo, îţi mulţumesc pentru toate serviciile tale, pentru că îmi iubeşti fiica, pentru nepoţii pe care mi i-ai dăruit şi pentru că îmi eşti ca un fiu.

Mâna s-a îndepărtat încet.

— Am încredere desăvârşită doar în tine şi în Günther, mă-nţelegi.

Nu era o întrebare, ci o afirmaţie.

Esch a dat din cap. Nu mai era nimic de spus.

Kluge s-a uitat la ceas.

— E ora 11:45. L-am invitat la masă şi pe generalul Speidel.

— Ce ştie Speidel despre organizarea atentatului?

— Absolut totul. Bănuiesc că a jucat rolul determinant în atragerea lui Rommel de partea grupului, convingându-l, totodată, să preia conducerea armatei imediat după înlăturarea lui Hitler. E un bărbat extrem de inteligent, Udo, extrem de inteligent. Speidel va lua masa cu noi, dar, te rog, să nu faci aluzie la posibilitatea unor negocieri ale armistiţiului, chiar dacă Speidel a pus, probabil, la punct mecanismul stabilirii unor contacte directe cu Aliaţii. Am să discut eu însumi cu Speidel, dar

vreau să-mi aleg momentul.

Esch s-a simţit obligat să-l întrebe:

— Cum ţi-ai propus să intri în contact cu Montgomery?

Kluge a zâmbit larg, pentru prima oară în acea dimineaţă.

— Exact asta plănuiesc acum: modalitatea de a comunica direct, prin radio, cu Cartierul General al lui Montgomery. Va trebui deci să mă duc în sectorul Caen cu autostaţia radio. Contactul stabilit prin radio e cheia acţiunii. Şi-acum, iată cum mi-am propus să procedez – la momentul potrivit…

24 IULIE 1944

Churchill şi-a scuturat scrumul trabucului. Ştia că lui Montgomery nu-i place să se fumeze în rulota lui preţioasă. Dar, în definitiv, el, Churchill, era primul-ministru, iar trabucul de după-amiază, delicios; şi-apoi, el venise cu avionul în Franţa să discute cu generalul său, care fusese încolţit din toate părţile.

— Cum te-ai descurcat azi-dimineaţă cu Marshall?

Alarmat de informaţiile primite de la Eisenhower despre mersul Bătăliei din Normandia, generalul George Marshall, şeful Statului-Major american, venise pe calea aerului direct de la Washington, să constate cu ochii lui cum stau lucrurile. Pentru Montgomery, sosirea generalului american fusese un semnal limpede că ajunsese la mare ananghie şi că uliul militar cel mare, Marshall, dădea roată pe deasupra lui, pentru a vedea dacă e momentul să ucidă.

— Cred că ar trebui să-l întrebaţi pe generalul Marshall, domnule prim-ministru, dar vreau să vă spun ceva. Azi-dimineaţă, când a sosit aici, n-avea nici cea mai vagă idee despre strategia mea. Nu ştiu ce i-au spus Eisenhower, Tedder şi gaşca lor, dar ei au îngălat totul. Tipii nu înţeleg ceea ce întreprind eu şi nici nu vor să mă asculte. (Montgomery s-a răsucit pe călcâie şi s-a dus la

harta de pe perete.) Le-am spus şi lor ceea ce dumneavoastră şi generalii mei de pe câmpul de luptă înţelegeţi: că forţele canadiene şi britanice de sub comanda mea urmăresc atragerea blindatelor germane în zona Caen, oraşul fiind punctul de pivotare al acestei acţiuni. Concentrarea şi blocarea blindatelor germane în jurul Caenului lasă americanilor cale deschisă spre vest, dându-le posibilitatea de a străpunge pe lângă St.Lô, spre Avranches, şi de-aci mai departe. Goodwood n-a fost concepută neapărat ca o operaţiune de străpungere. Eu am sperat, fără discuţie, că aşa va fi şi, la un moment dat, am crezut că s-a realizat Breşa. Am greşit. Oricum, strategia mea generală lucrează frumos, domnule prim-ministru. De pildă, pe 15 iulie, în faţa armatei lui Bradley se aflau numai două divizii Panzer, cu o sută nouăzeci de tancuri. Numai două divizii Panzer, domnule prim-ministru, dar la Caen, faţă-n faţă cu Armata a II-a britanică şi cu aceea a canadienilor se găseau şase divizii Panzer, cu şase sute treizeci de tancuri.

Churchill privea atent scaunul tapiţat al lui Montgomery.

— Perfect, Monty, pentru mine e limpede. Comandantul Suprem şi Tedder nu pricep o iotă din ceea ce faci dumneata, deşi mie lucrurile mi se par clare. Nu înţeleg însă ce urmăresc ei. După cum ştii, Tedder e pornit împotriva dumitale.

Montgomery s-a strâmbat dezgustat.

— Un afurisit de aviator flecar şi caraghios, aşezat la biroul lui, la sute de mile depărtare. Ştiu, fără îndoială, că-mi poartă sâmbetele şi susţine că ar fi trebuit să realizez prin Operaţiunea Goodwood ruperea frontului inamic pe flancul răsăritean. N-am intenţionat niciodată să înaintez spre Sena. Dacă Tedder şi şleahta lui ar analiza ordinele emise de mine, ar înţelege. E o concepţie greşită, împărtăşită numai de oamenii de la Comandamentul Suprem, care, cum să mă exprim, domnule prim-ministru, nu mor de dragul meu – şi am să vă spun de ce. Planul iniţial pentru Ziua Z elaborat de generalul Morgan prevedea ca noi să străpungem dinspre zona Caen-Falaise de pe flancul nostru răsăritean. Am refuzat să-i accept planul şi l-am modificat Acum, Morgan este adjunctul şefului de stat-major de la Comandamentul Suprem. Pentru el, Eisenhower este un fel de Dumnezeu. Am ignorat multe dintre planurile lui şi, de aceea, acum mă plasează la capătul de jos al ierarhiei celeste. Aşa că Morgan şi Tedder

încearcă să-l convingă pe Eisenhower că aş avea o concepţie defensivă şi, prin urmare, e puţin probabil ca noi să reuşim ruperea frontului inamic în vreun punct! Domnule prim-ministru, această mişculaţie nu-i decât politica invidiei, combinată cu stupiditatea.

Churchill a acceptat punctele de vedere ale micului, dar puternicului general, care salvase poziţia politică a primului-ministru, înfrângându-l în mod strălucit în deşert pe Rommel. Îi era foarte îndatorat lui Montgomery şi, la rândul său, generalul era la fel de îndatorat primului-ministru.

Montgomery i-a prezentat în continuare planurile sale pentru atacul următor şi apoi a adăugat:

— Mâine se declanşează Operaţiunea Cobra, domnule prim-ministru. Trupele lui Bradley vor acţiona cu exactitate conform planului meu: vor înainta în forţă de la St.Lô, după ce se va executa un bombardament masiv. În două-trei zile, vor străpunge din zona împădurită şi a gardurilor vii, se vor năpusti spre Avranches şi vor ieşi în ţinutul bun pentru tancuri. Apoi vor schimba direcţia, vor efectua o învăluire spre Le Mans şi le vom veni de hac germanilor şi noului lor comandant.

— A, da, „Ultra“ ne-a vorbit despre Kluge, şi-a amintit Churchill. Încă nu ştim ce i s-a întâmplat lui Rommel. Goebbels n-a anunţat nimic până acum. Bizar!

— Păcat că Rommel a fost scos din luptă. Mi-ar fi plăcut să-l învingă pentru a doua oară. În ce priveşte modul meu de a conduce bătălia, dacă vi se pare că greşesc pe undeva, v-aş fi recunoscător dacă mi-aţi spune-o direct, sir. Şi dacă doriţi – dumneavoastră, nu Eisenhower, nu Tedder sau altcineva –, dacă doriţi să mă retrag, vă rog să-mi spuneţi, şi aşa va fi.

Churchill s-a ridicat greoi în picioare. Trabucul era pe sfârşite.

— Monty, am deplină încredere în dumneata. Poţi conta pe mine.

25-28 IULIE 1944

După un start ratat pe data de 24 iulie, Operaţiunea Cobra s-a declanşat în ziua următoare. La 9:40, dimineaţa, 350 de bombardiere ale generalului-maior Elwood Quesada din subordinea Flotei a 9-a a Aviaţiei Tactice a început un atac hotărâtor, de douăzeci de minute, împotriva inamicului pe o porţiune îngustă de-o parte şi de alta a şoselei Périers-St.Lô, la vest de St.Lô. A urmat numaidecât bombardarea intensă a unei zone de 2 200 pe 6 400 metri, unde se aflau concentrările germane de trupe din zona Marigny-La Chapelle-La Mesnil. Peste 1 800 de avioane grele şi semigrele de bombardament şi peste 500 de avioane de vânătoare-bombardament, care reveneau pentru al doilea atac, şi-au lansat încărcăturile ucigătoare de bombe şi containerele cu napalm. Una peste alta, în acea dimineaţă, zona-obiectiv a fost pisată de peste 4 000 tone de exploziv. Concomitent, tunurile de mare calibru ale artileriei americane au pompat în aceeaşi zonă peste 140 000 de obuze.

Distrugerile produse depăşeau orice închipuire. S-a creat un adevărat infern. Au fost ucişi mii de soldaţi germani, sute de tancuri au fost nimicite şi o mulţime de posturi de comandă au căzut pradă flăcărilor. A dispărut un întreg regiment de paraşutişti. Pământul se cutremura, se zvârcolea, se zbuciuma întruna şi trombe de pământ, explozibili şi metal se înălţau în văzduh. Atmosfera era îmbâcsită de praf.

La ora 11:00, blindatele şi infanteria americană din Corpul 7 de armată, de sub comanda lui Collins, au pornit spre vest, împotriva sectorului german zdrobit de bombardament. Sub protecţia şi în spatele crâncenului atac al artileriei, diviziile lui s-au încleştat cu inamicul într-o luptă feroce.

Pe 28 iulie, germanii au început să dea înapoi, retrăgându-se spre sud prin oraşele de pe ţărm, inclusiv prin Avranches, nodul căilor de comunicaţie. Kluge intenţiona să stabilească un nou aliniament de apărare la sud de Avranches, dar n-a izbutit. Bradley avea impresia că nu mai întâmpină nici o rezistenţă şi, sub pavăza unui arc tot mai larg de operaţiuni întreprinse de omniprezentele avioane de vânătoare-bombardament ale Aviaţiei

Tactice a Statelor Unite, armata americană s-a lansat în urmărirea germanilor ce se retrăgeau. Coutances a fost cucerit în aceeaşi zi şi căderea lui a marcat succesul deplin al bătăliei înverşunate pentru desăvârşirea străpungerii.

De îndată ce a primit vestea, Bradley l-a sunat pe Eisenhower în Anglia:

— Ike, am reuşit! Am pus mâna pe Coutances şi, după cât se pare, germanii se retrag pe tot frontul. Ne asumăm riscurile calculate şi avem convingerea că i-am scos pe nemţi din tranşee şi că sunt complet demoralizaţi.

— E fantastic, Brad! Felicitări. De-acum înainte ai nevoie de Georgie.

— Aşa cred şi eu. Ike, ştii bine că nu eu l-am numit la comanda Armatei a III-a – el încă n-a aflat şi sper să nu i-o spui niciodată. Mă întreb, oarecum îngrijorat, cum va suporta inversarea de roluri dintre noi doi şi cât timp voi fi obligat să pierd pentru a-i domoli impetuozitatea. Dar, pe de altă parte, avându-l pe Georgie pe câmpul de luptă, nu voi fi nevoit să îndemn întruna Armata a III-a să nu se oprească din înaintare. Trebuie doar să-i arăt în ce direcţie vreau să meargă.

— Uite ce e, Brad, pe câmpul de luptă, când nu e vorba de discursuri şi de presă, bătrânul s-a dovedit cel mai grozav general, cum n-ai mai întâlnit până acum. Georgie arde de nerăbdare să ia parte la lupte. Mergi înainte. Convoacă-l imediat şi spune-i că intră în acţiune. Dă-i pentru început Corpul de armată al lui Middleton şi, apoi, pe 1 august îi pui sub comandă şi restul trupelor. E data cotiturii. Tu vei avea Armatele I şi a III-a şi vei fi comandantul Grupului de Armate 12 american. Din punctul meu de vedere, vei avea o poziţie egală cu a lui Montgomery. Totuşi, până când îmi voi muta Cartierul General acolo, în Franţa – probabil, pe la 1 septembrie –, Montgomery va rămâne comandant al trupelor de uscat. Vreau să-ţi spun doar că Monty va acţiona în numele meu, exercitând controlul operativ asupra grupului tău de armate, funcţia sa reducându-se, în primul rând, la coordonarea şi stabilirea liniilor de demarcaţie dintre grupurile voastre. Cum ţi se pare?

Bradley a răspuns fără ezitare:

— Pentru mine e okay. Uite ce e, Monty nu mi-a limitat

autoritatea, nici nu mi-a dat directive care să mă deranjeze. Deci, rămân bucuros sub comanda lui până când situaţia tactică va impune schimbarea. Dar cum priveşte Monty schimbarea?

A urmat o pauză, apoi Eisenhower a vorbit cu năduf:

— Habar n-am. M-ar mânca cu bocanci cu tot. Nu vrea să discute cu mine la telefon, nu-mi răspunde la mesajele pe care i le trimit.

— Dumnezeule, da' ce s-a-ntâmplat?

— Ei, Brad, merge şi aşa. Eisenhower a răspuns fără tragere de inimă: Dată fiind incapacitatea lui Monty de a se mişca – el continuă să pivoteze în jurul Caenului –, am ajuns la concluzia că trebuie neapărat să întreprind ceva. Aşa că, acum două zile, am luat masa cu Churchill, fiindcă voiam să-i expun ce am în minte. A urmat cina de ieri, cu Churchill, Brooke şi alţii. Acum e un adevărat viespar aici. Un viespar autentic.

Eisenhower luase prânzul cu Churchill în Downing Street 10, pe 26 iulie. Fuseseră numai ei doi. Instigat de Tedder, Coningham şi Morgan, Eisenhower îi spusese lui Churchill:

— Sir, mă pune pe gânduri ceea ce scrie presa americană şi britanică despre faptul că Montgomery şi britanicii nu participă cum se cuvine la luptă şi, ca urmare, pierderile lor sunt mult mai mici decât ale americanilor. După cum văd eu lucrurile, forţele lui Monty din zona Caen ar putea şi ar trebui să fie mult mai ofensive. Trupele nu luptă cum s-ar cuveni şi, în ce mă priveşte, greşeala îi aparţine lui Montgomery. Nu conduce armatele cum trebuie.

— Ce te face să spui asta, Ike? El atrage blindatele germane spre Caen, împotriva britanicilor şi a canadienilor, proporţia fiind de patru la unu în comparaţie cu numărul de tancuri care acţionează împotriva lui Bradley.

— Da, dar cercetaţi cifrele şi o să constataţi că Bradley a înregistrat pierderi de cel puţin două ori mai mari. Pierderile se ridică acum la peste 40 000 de oameni, cu mult peste cele ale lui Monty şi Dempsey. Domnule prim-ministru, Monty este pur şi simplu incapabil să se mişte. Iată ce spune Tedder în scrisoarea pe care mi-a trimis-o când am fost în Normandia, exact acum trei zile: „Toate dovezile de care dispun îmi indică o serioasă lipsă a

capacităţii de a conduce lupta la eşaloanele înalte ale armatei britanice din Normandia.“ Asta se trage de la eşecul Operaţiunii Goodwood. Sincer să fiu, Tedder zice că Montgomery ne ia de fraieri pe noi cei de la SHAEF. El nu crede că Montgomery n-a intenţionat să realizeze o străpungere completă la Caen.

— Dragul meu Ike, afirmaţiile sunt extrem de grave. Le-am ascultat, dar să ştii că nu m-au convins deloc. Monty cunoaşte şi înţelege nevoia de a menţine frontul fierbinte, de a înainta sporind agresivitatea loviturilor, sunt sigur. Mă tem însă că între el şi Statul-Major condus de dumneata nu există nici un fel de comunicare, din nici o parte. N-ar fi exclus ca oamenii dumitale să nu-i înţeleagă sau să nu vrea să-i înţeleagă strategia.

Eisenhower se pregătea să obiecteze, dar Churchill l-a oprit, ridicând mâna.

— N-am obiceiul să acţionez pripit, ştii foarte bine, Ike. Ştii, de asemenea, că ai de a face cu reputaţia şi viitorul celui mai mare erou britanic din acest război, un militar cu un palmares neegalat de vreunul dintre generalii Forţelor Aliate.

— Aici sunt inclus şi eu, a recunoscut mohorât Eisenhower.

— Oricum ar sta lucrurile, dă-mi timp să reflectez şi să aud ce spune şi incriminatul. I-ai comunicat lui Montgomery ceea ce te nemulţumeşte?

Churchill şi-a înălţat sprâncenele, când Eisenhower i-a răspuns: „Nu“.

— Am nevoie de ceva timp, Ike, dar cred că ar trebui să luăm o hotărâre. Simt nevoia ca şi alţi oameni să-ţi asculte argumentele. Aşa că ţi-aş rămâne îndatorat dacă ai veni mâine seară la cină. Îl voi invita şi pe Brooke. În definitiv, el este şeful Marelui Stat-Major Imperial şi Monty răspunde în faţa lui. Presupun că vei putea veni. La 19:30, cina se serveşte la 20:00, te rog.

Churchill s-a gândit tot restul zilei la afirmaţiile lui Eisenhower. Hotărârea sa de a lua legătura cu Montgomery a fost grăbită de un anunţ făcut în acea seară de SHAEF, potrivit căruia forţele britanice din Normandia suferiseră un eşec destul de serios şi fuseseră obligate să se retragă.

În dimineaţa următoare, aşezat în poziţia obişnuită, adică întins pe patul său imens, Churchill i-a dictat secretarului

următorul mesaj, pe care l-a expediat imediat:

Primul-ministru către generalul Montgomery
27 iulie 1944

1) Seara trecută s-a comunicat de la SHAEF că britanicii au suferit „un serios eşec”. Nu cunosc nici un fapt care să justifice o asemenea afirmaţie. S-ar părea că s-au produs doar retrageri neînsemnate, de, să zicem, o milă pe flancul drept al atacului întreprins recent de dumneata, şi că, prin urmare, nu există justificare pentru utilizarea unei asemenea expresii. Fireşte, anunţul a provocat multe comentarii aici. Aş dori să aflu cu exactitate care este poziţia, pentru a menţine încrederea printre cei şovăielnici şi critici din sferele înalte.
2) Pentru informarea mea secretă, aş dori să ştiu dacă vor avea loc atacurile despre care mi-ai vorbit – sau variante ale lor. Pare, desigur, foarte important ca armata britanică să declanşeze lovituri nimicitoare şi să-şi realizeze obiectivele; altminteri, se vor face comparaţii între cele două armate, care vor duce la acuzaţii reciproce periculoase şi vor afecta capacitatea de luptă a Aliaţilor. După cum ştii, am desăvârşită încredere în dumneata şi poţi conta pe mine.

Mesajul lui Churchill şi o scrisoare a lui Eisenhower au ajuns la Cartierul General al lui Montgomery aproape simultan, la amiază, pe 27 iulie.

De Guingand a adus scrisoarea şi semnalul. Când a terminat de citit mesajul lui Churchill, Montgomery era furios. Nu se produseseră nici un fel de retrageri. Era, evident, o înscenare a SHAEF-ului, care urmărea să-l dea gata. A continuat cu scrisoarea lui Eisenhower. O frază din ea i-a provocat lui Montgomery temeri serioase. Referindu-se la ceea ce spusese Churchill în timpul mesei, Eisenhower îi scria: „A repetat de nenumărate ori că ştie că dumneata înţelegi necesitatea de «a menţine frontul fierbinte», în vreme ce se desfăşoară atacuri de anvergură.“

Faţa micului general se congestionase de furie.

— Uită-te la scrisoarea asta, Freddie. Ştii cum sună mesajul. Acum fă legătura între ele.

Când şeful său de stat-major a terminat de citit, Montgomery i-a spus:

— Mi se pare, Freddie, că Eisenhower şi clica lui nenorocită de la SHAEF au pus la cale un complot pentru a mă înlătura. Pariez pe orice.

— Aveţi dreptate, domnule. Nu am nici o îndoială. Am primit, ceva mai înainte, un telefon de la sursa mea specială din Downing Street 10. Winnie tună şi fulgeră din cauza alegaţiilor lui Eisenhower. Ike şi Brooke au fost convocaţi diseară la cină ca să pună lucrurile la punct.

Montgomery a scrâşnit din dinţi.

— Nemernici, lipsiţi de caracter! Am să-l informez imediat pe Brooke, despre ce e vorba şi am să-l rog să mă sune după marea cină. Fă-mi legătura cu el, Freddie. E la biroul său din Londra, probabil.

După ce a discutat cu Brooke, Montgomery s-a aşezat şi a scris răspunsul său, pe care Churchill urma să-l primească cu mult înainte de cină.

Generalul Montgomery către Primul-Ministru
27 iulie 1944

Nu am cunoştinţă de nici „un eşec serios”. Inamicul a masat forţe numeroase în zona de la sud de Caen, pentru a se opune înaintării noastre în această parte. Ieri şi alaltăieri s-au dat lupte crâncene şi, ca urmare, trupele din Corpul de armată canadian au fost nevoite să se replieze cam un kilometru de la poziţiile cele mai înaintate pe care ajunseseră.
De la început, politica mea a constat în atragerea principalelor forţe blindate inamice pe flancul meu estic, ca să lupt cu ele acolo, astfel încât pe flancul de vest treburile să meargă mai uşor. Politica mea a fost încununată de succes; principala forţă blindată inamică este acum desfăşurată pe flancul meu estic, la est de râul Odon, iar operaţiunile noastre din partea de vest se realizează mult mai uşor şi americanii merg ca unşi înainte.
Cu privire la planurile mele de viitor. Forţa inamicului de la sud de Caen, care încalecă şoseaua de la Falaise, este acum foarte mare, mai mare decât în orice alt loc de pe întregul front al Aliaţilor. De aceea, eu nu intenţionez să-i atac acolo. În schimb, plănuiesc să ţin forţele inamice legate de acea zonă şi să declanşez un atac foarte puternic cu şase divizii din

zona Caumont, unde inamicul e mai slab. Lovitura are scopul de a permite accelerarea înaintării americanilor.

După cum promisese, Brooke i-a telefonat după cină lui Monty, deşi era aproape miezul nopţii.

— Te aranjaseră bine, Monty. Sicofanţii lui Eisenhower de la SHAEF îl convinseseră că nu-ţi faci treaba. Să-ţi spun drept, eu nu cred că Ike înţelege ce se petrece în Normandia. În orice caz, principala nemulţumire a lui este că Dempsey lasă tot greul luptei pe americani, pe partea dreaptă, şi că tu nu te mişti. Spune că toate atacurile tale au fost nişte eşecuri. N-ai fost capabil să realizezi străpungerea spre Caen. Primul-ministru şi cu mine i-am atras atenţia asupra strategiei tale fundamentale: să lupţi cu înverşunare în stânga ta şi să-i atragi pe germani spre flancul tău, în timp ce vei înainta cu americanii pe partea dreaptă. I-am dat din nou cifrele statistice privind diviziile Panzer din faţa lui Dempsey: şase.

Montgomery l-a întrerupt:

— Sunt cinci acum, fiindcă o divizie Panzer SS a fost dislocată din sectorul Odon pe frontul lui Bradley, acum trei sau patru zile.

— Ei, oricum, până nu demult erau şase împotriva lui Dempsey şi două împotriva lui Bradley. Am arătat că Eisenhower însuşi aprobase strategia şi că asta dădea roade: grosul trupelor germane de blindate fusese reţinut permanent pe frontul britanic.

— Şi ce ţi-a răspuns?

— Monty, bătrâne, replică Brooke, n-avea cum să-mi respingă argumentele.

— Primul-ministru a pus problema alegaţiei făcute de SHAEF că britanicii au suferit, cum naiba au spus? A, da, „un eşec serios“. Dar Eisenhower s-a lepădat de ea ca de Satana, spunând că nu ştie de unde a venit informaţia asta la organizaţia sa. A spus că va cerceta.

— Face parte din intrigă, Alan, intriga ţesută de Tedder, Morgan şi ceilalţi, cu scopul de a mă denigra şi a mă înlătura din funcţie. Nu vor altceva decât să-l vadă pe băiatul lor, Eisenhower, preluând comanda trupelor terestre, în timp ce eu mă târăsc prin noroi.

— I-am spus lui Eisenhower, zise Brooke, că, în calitate de Comandant Suprem, dacă el crede că nu conduci lupta aşa cum

doreşte, ar trebui să ţi-o spună direct. I-am mai zis că e dreptul lui să ordone ce doreşte şi să pună toate cărţile pe masă. Primul-ministru m-a susţinut şi a declarat autoritar că are cea mai mare încredere în tine.

Montgomery a simţit cum îl îneacă amărăciunea şi mânia.

— Alan, îţi vine să crezi că Eisenhower se duce la Churchill să se plângă de mine, deşi n-a avut curajul să vină aici şi să ne confruntăm direct? E un laş, Alan, un laş, perfid şi lipsit de curaj!

Erau cuvinte aspre, prea aspre pentru Brooke.

— Nu-s chiar atât de sigur că Eisenhower merită epitetele astea, Monty. Probabil, după cum se exprimă americanii, e un tip prea amabil. Cred că de-aici i se trage. În plus, poate că se teme de tine.

Singur în rulota cufundată în întunericul din inima Normandiei, Montgomery a reflectat un moment.

— Alan, dragul meu camarad, s-ar putea să fie aşa cum spui – şi dacă se teme de mine, are toate motivele, ce naiba!

Cuvintele de încurajare ale lui Eisenhower îi răsunau încă în minte, când Bradley a luat hotărârea. Dacă oraşul Coutances era capturat, însemna că obiectivele Operaţiunii Cobra fuseseră îndeplinite şi că el îşi putea ţine astfel promisiunea faţă de Patton. A ridicat receptorul şi a telefonat la Cartierul General al Armatei a III-a, Lucky Forward, la Néhou. Nu i-a răspuns Patton, ci şeful Statului-Major, generalul-maior Hugh Gaffey.

— Unde e Georgie, Hugh?

— În inspecţie la Spitalul de evacuare 101. Spune că dacă tot nu-l laşi să lupte, o să inspecteze absolut totul.

Bradley a râs.

— Bine, spune-i bătrânului să se lase de inspecţii. Am cucerit Coutances şi Operaţiunea Cobra a avut un succes deplin. A sosit momentul ca generalul Patton să urce-n şa. Spune-i că vreau să preia imediat controlul asupra Corpului 8 de armată al lui Middleton. Am să-i comunic generalului Middleton că generalul Patton va comanda corpul lui de armată în mod neoficial. Spune-i generalului tău că are ca prim obiectiv cucerirea oraşului Avranches. Aa, şi ultimul lucru: generalul Eisenhower şi-a dat aprobarea ca Armata a III-a să devină operaţională pe 1 august la

amiază.

Bradley a izbucnit în râs, auzind cum Gaffey, un om de regulă foarte potolit, trage un răcnet magnific de bucurie:

— Iu-iuu! Mii de draci! Ce fericit o să fie generalul când o să afle!

Gaffey a trimis un căpitan tânăr să-l găsească pe general. L-a descoperit la depozitul provizoriu de carburanţi al Cartierului General şi i-a dat veştile bune. Patton era în culmea fericirii şi nu-i venea să-şi creadă urechilor. În sfârşit se întorsese pe câmpul de luptă. Totuşi, în interesul Operaţiunii de derutare Fortitude, prezenţa sa în fruntea Armatei a III-a în Franţa rămânea secretă. Va fi cenzurată orice relatare a corespondenţilor de război despre Patton. Acum, generalul-locotenent George S. Patton Jr. intra în luptă în trei ipostaze: era generalul-comandant al Armatei a III-a, care nu devenise încă operaţională; era, de asemenea, comandantul-adjunct al Armatei I a lui Bradley, dar asupra acestei mari unităţi nu exercita nici un control; şi fusese învestit verbal la comanda Corpului 8 de armată, însă comandantul oficial rămânea generalul Middleton.

Dar pentru Patton nu conta nici unul dintre aceste inconveniente. Când căpitanul i-a transmis vestea la depozitul provizoriu de carburanţi, Patton i-a ordonat lui Codman să-l ducă urgent la cortul operativ. Acolo şi-a adunat ofiţerii.

— Domnilor! a anunţat el, zâmbind cu gura până la urechi. În sfârşit, iau din nou parte la războiul ăsta împuţit. Ne suim chiar acum în jeepurile noastre afurisite, ne ducem la Cartierul General al lui Middleton şi preluăm comanda. Uluiţi, dulăii ăştia nemţeşti or să se ridice pe labele din spate şi or să urle: „Isuse Cristoase, Armata a III-a şi împieliţatul ăla de Patton!“ Şi-acum, să pornim!

30 IULIE 1944

Kluge şi Speidel luaseră masa singuri în apartamentul feldmareşalului. Sosise momentul, hotărâse Kluge, să vorbească deschis cu Speidel. Se întâmplaseră atât de multe, iar el nu avusese posibilitatea să discute problemele decât cu Esch. Cât despre soluţii, ce să mai spunem! Kluge simţise că Speidel stătea ca pe jar şi fiecare zi îi accentua starea de nelinişte. Trecuseră zece zile de la atentat. Hofacker fusese arestat de Gestapo. Va ciripi el în cursul interogatoriului? Dacă da, îl va implica pe Speidel? Kluge înţelesese perfect că şeful său de stat-major întreţinuse relaţii cu Schwarze Kapelle. Dar cât de strânse? Greu de spus.

Kluge era convins că Gestapoul va pune sub acuzare toate persoanele care vor fi menţionate de Hofacker şi, fără nici un dubiu, le va incrimina pe cele vizitate de el sau de Stülpnagel în chiar ziua atentatului. În plus, era posibil ca Hofacker să considere că Kluge îi abandonase pe el şi pe Stülpnagel şi să vrea să se răzbune. Şi-atunci, Kluge va figura în capul listei.

Feldmareşalul avea convingerea că Speidel şi cu el se află în aceeaşi oală. Speidel ştia că şeful său se gândea la demersurile pentru un armistiţiu. Hofacker era în cuşca Gestapoului şi timpul zbura.

Li s-a adus coniacul şi cafeaua, apoi ostaşul care îi servea a plecat

— E o chestiune destul de delicată şi aş vrea să… cum să spun?… s-o discut cu dumneata, Hans, îndrăzni Kluge. Dar aş dori să-mi acorzi deplină încredere.

— V-am acordat-o, Herr Feldmarschall.

— Aşaa, e vorba de planul de contact la care lucrai dumneata şi feldmareşalul Rommel.

— Va referiţi la abordarea lui Montgomery în vederea armistiţiului.

— Exact. Mi se pare că acum nu mai avem de ales, nu ne mai rămâne decât să-l punem în aplicare. Inamicul ne va înfrânge, e sigur, şi totuşi Hitler nu vrea să vadă ce se-ntâmplă. În fiecare zi se produce un nou dezastru aici, în Normandia, dar şi pe frontul răsăritean.

Speidel a remarcat:

— Dumneavoastră cunoaşteţi frontul acela mai bine ca

oricine.

— Într-adevăr. Mai mult îi cunosc pe toţi comandanţii de armată de-acolo. Toţi mi-au fost o vreme subordonaţi. Sunt sigur că îi preocupă ordinele lui Hitler şi starea sa mintală. Bine. Dacă reuşim să-l aducem pe Montgomery la masa tratativelor, ce condiţii mi-ai sugera să-i propunem?

— Mai întâi de toate, n-o să-l aduceţi pe Montgomery la masa tratativelor. În cazul în care va veni cineva, acea persoană va fi şeful său de stat-major, generalul de Guingand. Potrivit serviciilor noastre de informaţii, Montgomery îl trimite în locul lui la conferinţe, chiar la întâlnirile cu Eisenhower, ceea ce-i înfurie pe Eisenhower şi pe ofiţerii săi de stat-major. Dacă veţi izbuti să-i aduceţi la tratative, nu ştiu cine se va afla în faţa dumneavoastră sau dacă veţi sta, în realitate, la o masă de negocieri propriu-zisă. Dacă întâlnirea se va desfăşura aşa cum cred eu – şi, oricum, va trebui să se realizeze într-un secret desăvârşit –, dumneavoastră veţi stabili contactul undeva pe un câmp izolat.

— Şi condiţiile, oferta noastră?

— Aş rămâne la scrisoarea lui Bargatsky.

— La ce anume?

— Scrisoarea redactată de juristul Bargatsky, care făcea parte din Schwarze Kapelle. El a formulat scrisoarea pe care urma s-o folosească Rommel dacă n-ar fi eşuat Operaţiunea Walkiria.

— Schwarze Kapelle e lichidată?

— Complet, domnule. Himmler i-a prins pe majoritatea membrilor. Witzleben, Goerdeler, Roenne, Hofacker, Stülpnagel şi ceilalţi. Mişcarea e terminată, distrusă. A ridicat din umeri, apoi a continuat: Scrisoarea lui Bargatsky acoperea toate detaliile – oprirea bombardării cu V-1, încetarea bombardării oraşelor germane, retragerea forţelor noastre nedezarmate în spatele Liniei Siegfried. Punctele esenţiale sunt cuprinse în ea. Vor fi necesare unele modificări, dar e un bun document preliminar.

— Ai văzut-o? întrebă Kluge.

— E la mine, Herr Feldmarschall. V-o aduc imediat.

— Nu. Nu e nevoie. Dumneata ştii ce cuprinde. E de-ajuns.

— Trupele noastre trebuie să fie aduse înapoi în Germania, dar fără să depună armele. E punctul-cheie, spuse Speidel. Dacă acest punct ar fi acceptat, atunci am putea să ne întărim forţele

de pe frontul de est.

— Dar cum rămâne cu Hitler? Încercarea lui Rommel de a-l aborda pe Montgomery şi propunerile lui Bargatsky se bazau pe reuşita atentatului la viaţa lui Hitler. Ideea armistiţiului îşi mai păstrează actualitatea? Asasinarea sau răsturnarea lui Hitler e o condiţie indispensabilă pentru un aranjament de armistiţiu?

— Singura alternativă ar fi ca Hitler însuşi să autorizeze negocierea armistiţiului – Speidel a clătinat din cap –, ceea ce nu se va întâmpla niciodată.

— Niciodată să nu spui niciodată, i-a răspuns Kluge. Dar, ştii, chiar acum când discutam cu dumneata, am văzut limpede care e condiţia preliminară pentru abordarea lui Montgomery. E legată de frontul de est. Din păcate, cere ceva timp pentru a o realiza. Dacă m-ai ajuta, Hans, fără dumneata nu pot.

Speidel a zâmbit.

— Noi facem acest lucru pentru poporal german, domnule. Mai presus de orice, noi avem îndatoriri faţă de naţiune. Voi face tot ce-mi cereţi.

1-4 AUGUST 1944

— E ora 11:55, Paul. La amiază, Armata a III-a devine în întregime operaţională, fir-ar să fie! Închipuie-ţi!

Şeful-adjunct al Statului-Major al lui Patton, colonelul Paul Harkins, spuse:

— Păi, generale, să sărbătorim evenimentul. Am primit de la toţi comandanţii din subordine mesaje de felicitare pentru dumneavoastră şi am făcut rost de o sticlă cu băutură din partea locului – un fel de rachiu. Bem un păhărel, să cinstim momentul?

Patton stătea la uşa cortului personal şi cerceta cu privirea noul său post de comandă, situat la nord de şoseaua Granville-Saint Sever-Lendelin:

— Cum să nu, Paul? Ptiu, drace! E una dintre cele mai frumoase clipe din viaţa mea. Bem, Paul, cum să nu!

S-a uitat apoi în jos la câinele lui, Willie, care se-ncolăcise stors de vlagă lângă stâlpul cortului.

— Willie, ticălos mic, ţi-a ieşit sufletul de-atâta hâţânat cu domnişorica aia de căţeluşă franţuzoaică, ai? Şi fin'c-ai dezgropat neamţul ăla mort azi-dimineaţă. Să-ţi fie ruşine, Willie! Faci de râs armata! Ha-ha-ha!

S-a aplecat să-l scarpine pe Willie după ureche şi să-l bată uşor cu palma peste fund. Harkins a deschis sticla de rachiu şi a turnat într-o cană de metal de la popotă. Patton a luat cana şi i-a spus:

— Bem pe rând din ea. E 12:00 la amiază, marea amiază, să închinăm pentru Armata a III-a. O să-i tragem de nas pe nemţoteii ăştia blestemaţi şi o să le cărăm şuturi în fund!

A tras imediat o duşcă. Ochii i-au ieşit din orbite, faţa i s-a congestionat şi a început să tuşească, în timp ce şuvoiul focului franţuzesc cobora pe beregată. Când a reuşit să respire, a vorbit gâfâit:

— Isuse Cristoase, ce drac de băutură e chestia asta, Paul?

— Localnicii îi spun Calvados. E rachiu de mere.

— E băutura dracului, otravă de şobolani. Hai, e rândul tău. Până la fund, Paul. În cinstea Armatei a III-a.

A împins cana spre Harkins, care, strâmbându-se şi icnind, a dat pe gât porţia sa.

— Acu' să băgăm ceva la foale. Îl căutăm pe Codman şi ne mutăm fundurile de-aici. Vreau să mă duc la Avranches să văd ce se-ntâmplă acolo.

Tancurile lui Patton pătrunseseră în Avranches pe 30 iulie şi pe 31 oraşul fusese ocupat în întregime, fără să i se distrugă vreun pod. Toate drumurile care vin din nord trec prin Avranches şi pleacă din oraş, desfăcându-se în evantai spre sud. De aceea, Patton dăduse dispoziţie ca două corpuri de armată să treacă rapid prin Avranches. Din păcate, ambele corpuri, cu mulţimea lor de oameni, tancuri şi vehicule, trebuiau să execute ordinul în acelaşi timp.

La două ore după ce închinaseră o cană de Calvados, Patton, Harkins şi Codman, care conducea jeepul, îşi croiau drum cu greu

printre coloanele masive şi se îndreptau spre piaţa centrală din Avranches, blocată de autocamioanele încâlcite fără speranţă.

— Isuse Cristoase, de ce nu dirijează nimeni circulaţia? strigă Patton. Generalul a sărit din jeep şi s-a cocoţat pe platforma circulară, acoperită cu o umbrelă, din mijlocul scuarului. Cele trei stele de pe partea din faţă a căştii sale de oţel strălucitor fulgerau în lumina soarelui. Agitându-şi braţele şi răcnind ordine cu vocea sa piţigăiată, Patton a dirijat traficul cel puţin o oră şi jumătate, până când şi-a făcut apariţia un poliţist militar care l-a înlocuit.

A pornit spre jeep încântat de isprava sa.

— Aţi văzut cum i-am urnit pe ticăloşii ăştia? Aţi văzut ce mutre au făcut când şi-au dat seama că e Bătrânul Fulgere-şi-Trăsnete? S-au căcat în izmene.

Corpul 8 de armată, de sub comanda lui Patton, a virat spre vest, intrând în Bretania şi luând-o spre sud, spre Rennes, în timp ce Corpul 15, de sub comanda lui Haislip, a cotit spre est, ca şi Corpul 5 al Armatei I, spre Mortain. Operaţiunea de străpungere, amplu orchestrată de Bradley, fusese încununată de succes şi ruperea frontului inamic devenise un fapt împlinit.

Departe spre est, la Cartierul General al lui Montgomery, 1 august n-a fost o zi de sărbătoare. Venise mai degrabă momentul să se recunoască erodarea puterii şi autorităţii generalului. De la această dată, Bradley şi Monty acţionau în calitate de comandanţi de grupuri de armată, devenind egali ca poziţie ierarhică, deşi generalul englez rămânea, cel puţin temporar, comandant al trupelor de uscat şi exercita controlul operativ asupra lui Bradley – după cum vedea lucrurile Montgomery. Americanul considera însă că autoritatea lui Montgomery se reducea la coordonarea şi stabilirea liniilor de demarcaţie, a graniţelor dintre grupurile de armate britanice şi americane. Eisenhower nu era încă în situaţia de a prelua comanda, fiindcă Aliaţii nu deţineau până în acel moment nici un oraş suficient de mare şi Comandantul Suprem nu avea unde să-şi instaleze Statul-Major şi personalul.

De-a lungul fronturilor britanic şi canadian se dădeau în continuare lupte înverşunate între formaţiuni masive de blindate şi de infanterie. Armata lui Dempsey ataca furibund inamicul. Pe 30 iulie, la ora 6:00 dimineaţa, începuse un nou asalt la vest de

Caen, dar se înainta lent din cauza contraatacurilor duşmanului şi a terenului extrem de dificil. Pe şoseaua Falaise, ultima ofensivă canadiană fusese stopată pe 25-26 iulie.

Presa britanică scria întruna că Montgomery continua să pivoteze, în timp ce americanii înaintau ca fulgerul.

Monty ţinea cu mâini tremurânde numărul din 1 august al unui important cotidian londonez şi citea editorialul plin de cruzime, care critica incapacitatea lui de a-şi împinge trupele spre sud, împotriva germanilor, comenta dispreţuitor stilul său de conducere şi cerea să fie înlocuit cât mai curând.

— E prea de tot, Freddie, categoric, prea de tot! Ceea ce spun ăştia e fals, dar nu renunţă deloc, nu vor să înţeleagă şi basta! (A strâns ghem ziarul şi l-a aruncat spre uşa rulotei.) Spun că am dat chics. Dar, Dumnezeule mare, operaţiunile se desfăşoară conform planului meu; americanii şi-au deschis drumul spre Avranches datorită planului meu. Ce vor crede soldaţii mei? Ei primesc blestematele astea de cotidiane în fiecare zi, ca şi mine. Ce gândesc despre comandantul lor şef când citesc asemenea mizerii? Şi, colac peste pupăză, mai e şi Eisenhower, cu comandoul lui de cuţitari şi fitiligii. Când o să vină aici să-mi spună să-mi fac bagajele? Ei, dar n-are curaj, Freddie. Cum spun americanii, tipul n-are coaie.

De Guingand tăcea, iar generalul său turba de furie:

— E planul meu şi rezultatele sunt strălucite, dar, din punct de vedere fizic, arăt cam rău, în vreme ce oamenii care-l pun în aplicare şi vor să se descotorosească de mine se acoperă de gloria mea.

— Cum aţi reacţiona, sir, dacă Eisenhower ar sosi pe neaşteptate şi v-ar cere să vă faceţi bagajele? îndrăzni de Guingand.

Montgomery s-a ridicat, şi-a pus bereta, şi-a şters ochelarii şi s-a uitat lung la de Guingand.

— I-aş spune nemernicului incompetent, lipsit de experienţă, smiorcăitului, să se ducă-n pisici!

La Cartierul său General, amplasat de curând la marginea sud-estică a pădurii Cerisy, Montgomery era încântat citind scrisoarea de sprijin trimisă de Churchill, pe care i-o adusese Bill Williams.

— Pe barba lui Jupiter, cel puţin primul-ministru înţelege că e planul *meu*! Frumos din partea lui să-mi trimită un asemenea mesaj de bunăvoinţă. Da, foarte frumos.

— Doriţi să-i răspundeţi acum, domnule, sau o lăsaţi pe mâine dimineaţă?

— Nu, o las pe dimineaţă, Bill. Am să scriu ceva ca să rămână pentru istorie. Voi demonstra convingător că e planul *meu* şi că *eu* conduc bătălia, că *eu* îi spun lui Bradley unde să-şi trimită armatele şi corpurile de armată. N-am încotro, sunt nevoit să fac public tot ce pot, pentru a dovedi că onoarea pentru planul şi pentru marea victorie care se apropie îmi revine mie, şi nu lui Bradley, lui Patton sau şovăielnicului de Eisenhower.

Mesajul generalului Sir Bernard Montgomery a fost expediat în dimineaţa următoare:

Generalul Montgomery către Primul-Ministru
4 august 1944

1. Va mulţumesc pentru mesaj.
2. Presupun că vom duce lupte grele pe flancul răsăritean şi, în special, pe partea estică a porţiunii dintre Villers-Bocage şi Vire. Inamicul a dislocat în această parte forţe considerabile din zonele de la sud şi sud-est de Caen.
3. În consecinţă, plănuiesc să lansez un atac puternic în direcţia Falaise cu cinci divizii din zona Caen. Încerc să declanşez atacul pe 7 august.

Paragraful următor trebuia să confirme faptul că el exercita în continuare controlul asupra americanilor.

4. Am deplasat doar unul dintre corpurile de armată americane spre vest, în Bretania, întrucât simt că va fi suficient. Celelalte corpuri ale Armatei a III-a americane vor fi dirijate spre Laval şi Angers. Întregul efectiv al Armatei I americane va executa o rotire în jurul flancului de sud al Armatei a II-a şi va fi dirijat împotriva localităţilor Domfront şi Alençon.
5. Încântat să vă urez bun-venit aici săptămâna viitoare sau la orice altă dată.

Montgomery ar fi fost, într-adevăr, încântat. Simţea o nevoie

disperată să primească direct încurajarea primului-ministru.

7 AUGUST 1944: KLUGE

Telefonul primit nu prevestea nimic bun. Speidel fusese sunat de un „prieten“ din Berlin. Hofacker începuse, într-adevăr, să ciripească, relatând pe larg Gestapoului despre vizitele sale la castelul din La Roche-Guyon, despre convorbirile cu Rommel şi despre întâlnirea semnificativă cu Kluge, în seara zilei în care se produsese atentatul nereuşit. Hofacker însă îşi acoperea prietenii şi pe adevăraţii lideri ai organizaţiei Schwarze Kapelle. Raportul urma să ajungă în mâinile lui Hitler peste o săptămână, probabil. După aceea, Hitler se va răzbuna sângeros. Era doar o chestiune de timp.

Pe Kluge l-au trecut sudori reci de spaimă, când Speidel i-a raportat despre telefon. Ştia că Führerul va fi necruţător. Nu i se va oferi posibilitatea de a da explicaţii, nici şansa de a dovedi că el îi respinsese pe Stülpnagel şi pe ceilalţi în prezenţa lui Blumentritt, care putea să confirme autenticitatea relatării sale. Kluge era omul lui Hitler. Führerul îl copleşise cu onoruri şi cu bani. Înainte de atentat, Hitler i-ar mai fi ascultat, probabil, punctul de vedere. Dar acum, Hitler sărise de pe fix. Nici un fel de încredere. În nimeni! Iar aceia – chiar Rommel şi Kluge – ale căror nume ieşeau de pe buzele trădătorilor din Schwarze Kapelle aveau să fie lichidaţi, fără să ţină seama dacă sunt sau nu vinovaţi.

Kluge părea gata să intre-n panică.

— Ce-mi rămâne de făcut? Eu sunt loial Führerului, Hans. O ştii. Îi execut şi voi continua să-i execut ordinele. L-am respins pe Stülpnagel. Puteam să fac mai mult? Şi-a răspuns singur la întrebare: Da. Puteam să refuz întâlnirea cu ei. Puteam să-i trimit pachet la Gestapo. Dar n-am procedat aşa. Acum am să plătesc,

probabil, pentru asta. Hitler a înnebunit. Trebuie să urmez orbeşte un nebun, Hans? Trebuie? Un nebun care sacrifică vieţile soldaţilor germani ca un jucător beat, care îşi pierde averea la Cazinou? Nu-nu, trebuie să punem capăt acestui război!

Speidel l-a întrebat calm:

— Comandanţii de pe frontul de est, domnule?

— Da. Am ezitat până acum. Dar a sosit momentul să trecem la acţiune. Să stabileşti numaidecât prima legătură telefonică. Trebuie să salvăm Germania.

Kluge parcurgea mesajul şi dădea nedumerit din cap. Nu-i venea să creadă. În ciuda cantităţii imense de informaţii ce se primea zilnic la Rastenburg, Führerul părea să nu aibă nici o idee despre situaţia de luptă din Normandia. În ultimele zece zile, litania veştilor proaste transmise de Kluge lui Jodl fusese neîntreruptă. Începuse cu atacul american de la St.Lô, în urma căruia Armata a VII-a, comandată de Hausser, cedase pe flancul ei vestic, şi cu ocuparea oraşului Avranches, nodul căilor de comunicaţii rutiere, pe 30 iulie.

Kluge îi raportase lui Jodl că diviziile americane de blindate se scurg continuu prin Avranches. Unele se îndreptau spre vest, pătrunzând în Peninsula Brest, însă altele se roteau spre est extrem de rapid, îndreptându-se spre Le Mans, şi creau astfel un flanc sudic pentru Kluge. Înaintarea lor aproape nestânjenită spre est prevestea, după opinia lui Kluge, încercuirea completă a armatelor sale.

Străpungerea realizată de americani în vest prin flancul lui Hausser, pe de-o parte, şi necesitatea de a introduce în luptă toate forţele sale pentru a rezista atacului declanşat de britanici şi de canadieni la Caen, pe de altă parte, l-au pus pe Kluge în situaţia de a utiliza toţi oamenii şi armamentul de care dispunea. Nu avea nici un fel de rezerve. Trupele lui erau decimate. Iar Hitler începea de-abia acum să ia unităţi de la Armata a XV-a din nord şi de la armatele din sudul Franţei şi să le deplaseze în sectorul Normandiei.

Dar aviaţia anglo-americană controla în întregime văzduhul şi Kluge îşi punea întrebarea dacă întăririle vor ajunge la destinaţie intacte sau dacă vor reuşi, pur şi simplu, să ajungă. Apoi, pe 2

august, când feldmareşalul insista pe lângă Jodl să i se trimită întăriri înainte de a se prăbuşi întregul front, Hitler a emis un ordin ce părea genial, din punct de vedere teoretic, dar, în realitate, îi demonstra comandantului de front că fusese conceput într-un cuib de cuci, pe tărâmul smintiţilor, fiindcă în Normandia, tancurile, vehiculele şi oamenii nu se puteau deplasa la lumina zilei decât pe vreme urâtă, când avioanele inamice erau silite să rămână la sol. Potrivit directivelor lui Hitler, Kluge trebuia să concentreze cinci divizii Panzer în zona Mortain, la circa treizeci şi doi de kilometri est de Avranches, şi să înainteze direct spre Avranches şi spre mare, ca să izoleze astfel diviziile americane ce trecuseră prin punctul acesta extrem de îngust şi se îndreptau acum în goană spre est. Dacă planul lui Hitler ar fi fost încununat de succes, li s-ar fi tăiat căile de aprovizionare forţelor americane care tranzitaseră prin Avranches şi diviziile lui Kluge le-ar fi nimicit apoi fără dificultate.

Urmând orbeşte directiva Führerului, Kluge se zbătuse din răsputeri să grupeze forţele Panzer, concentrându-le cu mare greutate la adăpostul întunericului. Infanteria şi blindatele sale nu aveau puterea de lovire necesară, pe care ar fi realizat-o însă dacă el ar mai fi aşteptat trei sau patru zile; cu toate acestea, îngrijorat din cauza diviziilor americane de tancuri ce se deplasau spre Le Mans, pe sub burta sudică a trupelor sale, Kluge a hotărât să lanseze atacul de la Mortain – o altă Operaţiune Lüttich, cum l-a numit Hitler – pe 7 august, la 12:01, fără sprijin de artilerie, pentru a-l lua prin surprindere pe inamic.

Toată ziua, la Cartierul General al Grupului de Armate B au sosit rapoarte despre atacul de la Mortain, din care reieşea clar că lucrurile nu mergeau bine. Tancurile nu ajunseseră pe aliniamentele de pornire. Divizia Panzer de sub comanda generalului Schwerin nici măcar nu apăruse. Mortain a fost cucerit, dar puternicele tancuri Tiger şi Panther ale lui Kluge s-au încurcat în desişuri şi în zona gardurilor vii, unde au devenit ţinte uşoare pentru armele antitanc, pentru artilerie şi, firește, pentru aviaţia de vânătoare inamică.

Lovind cu palma în harta de la punctul de comandă, Kluge îi spusese lui Speidel:

— Uite unde au ajuns în momentul de faţă americanii! Sunt

tocmai acolo, la est, şi se apropie de Le Mans, iar aici, la Mortain, am concentrat toate unităţile de blindate care mi-au mai rămas şi încerc să forţez cu ele o străpungere spre mare în direcţia vest. Sunt prins într-o pungă, Hans, o pungă din care nu mai există scăpare dacă nu străpungem liniile inamice spre Avranches şi spre mare.

A doua directivă a lui Hitler a sosit în La Roche-Guyon pe la mijlocul acelei după-amieze. După ce a citit paragraful doi, Kluge a înţeles cu deplină claritate că Hitler preluase conducerea luptei. Führerul şi planificatorii săi strategici de la Rastenburg, care erau complet desprinşi de situaţia reală, ajunseseră, evident, la concluzia că feldmareşalul e incompetent şi că bătălia trebuie să fie condusă de ei. Amară pilulă! Dar urmau altele şi mai rele.

În comparaţie cu directivele de luptă obişnuite elaborate de Hitler, ordinul e scurt, reflectă Kluge:

Rezultatul Bătăliei pentru Franţa depinde de succesul atacului pe flancul sudic al Armatei a VII-a. Comandantului-şef al frontului de vest i s-a oferit o ocazie unică, irepetabilă, de a pătrunde în zona inamică deosebit de expusă şi de a schimba astfel situaţia.
În consecinţă ordon:

1) Atacul va fi continuat cu îndrăzneală şi înverşunare până la mare.
2) Indiferent de riscuri, Corpul 11 Panzer SS cu Diviziile 9 şi 10 Panzer SS şi Divizia 12 Panzer SS sau Divizia 21 Panzer (ataşată) vor urma după primul val (Diviziile 116 şi 2 Panzer şi Divizia 2 Panzer SS) şi al doilea val (Divizia 1 Panzer SS), constituind al treilea val.
3) Eşaloanele de ariergardă ale atacului îşi vor schimba direcţia spre nord, pentru a provoca ruperea frontului Normandiei printr-o lovitură în profunzimea flancului şi în spatele inamicului, care este faţă-n faţă cu Armata a VII-a.
4) Avantajele câştigate în prima fază vor fi extinse şi exploatate, atacând cu diviziile de infanterie învecinate.
5) Cea mai mare cutezanţă, hotărâre şi imaginaţie trebuie să înaripeze toate eşaloanele de comandă. Toţi oamenii până la unul trebuie să creadă în victorie. Operaţiunile de curăţire în zonele din spate şi în Bretania pot fi lăsate pentru mai târziu.

Lui Kluge nu-i venea să creadă.

— Capetele tari ale lui Jodl şi ale planificatorilor lui nu pricep că diviziile pe care le trimit încolo şi-ncoace nu mai sunt de mult divizii, sunt numai fragmente, rămăşiţe ale fostelor divizii. Dar pe masa de planificare strategică de la Rastenburg, ei îi spun lui Hitler că diviziile au efectivele complete, ceea ce e o tâmpenie curată.

— Şi „imaginaţia trebuie să înaripeze“, comentă Speidel, cu aripi de cuc. În afară de bătălia pentru Mortain, mai este o problemă, Herr Feldmarschall. Rapoartele serviciului de informaţii anunţă că inamicul şi-a intensificat activitatea radio în zona Caen. Unităţile noastre din prima linie percep mari mişcări de tancuri.

— Un alt atac de anvergură, presupun, spuse Kluge, deprimat.

— Da, domnule. Aproape sigur.

— Asta-mi mai trebuia, un asalt de anvergură al lui Montgomery la Caen. Aşadar, nu voi mai deplasa două divizii Panzer de la Caen spre vest, pentru a le include în forţa de atac de la Mortain. Vârful meu de atac este efectiv anulat, iar americanii – nu ştiu cine-i comandă, dar văd că tipul speculează orice prilej tactic – mă presează la Le Mans. În consecinţă, sunt nevoit să trimit câteva unităţi acolo, ca să le tai comunicaţiile. Dumnezeule mare! Şi, poftim, Führerul spune că toţi oamenii, până la unul, trebuie să creadă în victorie. A clătinat disperat din cap.

Speidel a cercetat cu privirea punctul de comandă şi s-a asigurat că nu-i nimeni în preajmă. Apoi i-a şoptit:

— Poate că e momentul s-o luăm pe calea armistiţiului, domnule. Fiecare clipă contează.

— Nu, Hans, mai am nevoie de câteva zile. Nu sunt sigur că înţelegi cât de complicat e un asemenea demers. Trebuie să-mi pregătesc fiecare mutare de şah – până la armistiţiu şi pentru o bună perioadă ulterioară. Ceea ce voi face va influenţa soarta Germaniei – şi a Europei – încă mulţi ani. Viitorul e în mâinile mele, aşadar, trebuie să-mi plasez piesele cum se cuvine.

Speidel ştia că feldmareşalul are dreptate. Dar s-a întrebat, totuşi, o clipă, dacă megalomania lui Hitler nu-l contaminase

cumva şi pe Kluge.

7-8 AUGUST 1944: MONTGOMERY

Churchill se afla din nou în rulota lui Montgomery, amplasată acum împreună cu întregul Cartier General la liziera sud-estică a Pădurii Cerisy, mai aproape de desfăşurarea luptelor. Zborul din Anglia până în Franţa fusese destul de agreabil, văzduhul calm şi cerul senin, la fel ca la vizita precedentă.

— Ei, Monty, s-au mai dres relaţiile dintre dumneata şi Eisenhower? După câte am înţeles, Ike îşi instalează un Cartier General restrâns lângă Bayeux.

Monty a clătinat din cap.

— Mă tem că nu, domnule prim-ministru. Se fereşte de mine ca de ciumă. Îşi petrece mult timp împreună cu Bradley. Am primit de la el un semnal-avertisment bizar. Şi bizar e o descriere blândă. Mă presează întruna sau îmi sugerează să mă mişc cu viteză mai mare. Imposibil. S-a întors spre hartă şi a arătat spre Bayeux: Da, aveţi dreptate. Îşi instalează o tabără personală într-un loc ideal, în apropiere de Tournières – îmi pare rău, domnule prim-ministru, dar îi acord un credit nemeritat. Nu cred că el e în stare să aleagă o asemenea poziţie. I-au găsit-o cei din Statul-Major.

— Hai, las-o moartă, Monty! l-a dojenit Churchill.

— Da-da, domnule prim-ministm, ştiu. Dar lucrăturile lui pe la spate au devenit, mă tem, un fel de obsesie pentru mine.

— Iar dumneata stai de două luni izolat în rulota asta afurisită şi discuţi doar cu Freddie.

Monty a schiţat un zâmbet palid.

— Ba nu, dumneavoastră, domnule prim-ministru, veniţi să mă vedeţi din când în când. E-adevărat, puţină permisie nu mi-ar strica. Dar, după ce se încheie bătălia asta din Normandia – sau în

cazul în care Eisenhower reuşeşte să se descotorosească de mine.

Churchill şi-a împins falca înainte.

— Câtă vreme sunt eu prim-ministru, n-o să se-ntâmple. Să n-ai nici o grijă. Ei, care sunt noile dumitale planuri de luptă? Mi le prezinţi şi mie?

Generalul s-a dus din nou la hartă.

— E vorba de Operaţiunea Totalize. Începând din noaptea asta, armata canadiană, comandată acum de generalul Crerar, asaltează din nou Falaise. Simonds conduce, de fapt, atacul. După aprecierea mea, e cel mai priceput general canadian din câmpul tactic. Bărbat tânăr, inventiv. Priceput comandant. Excelent. Tratăm cu Harris Bombardierul lansarea unui atac de anvergură. Flăcăii lui vor porni motoarele la ora 23:00. Simonds vrea să pătrundă printre punctele de sprijin avansate ale nemţilor cu coloane de tancuri, însoţite de infanterie, îmbarcată pe platformele autotunurilor – sau, cum le-a poreclit el, pe Popii caterisiţi. El a demontat circa şaptezeci de Popi, cărora le-a fixat blindaje pe laturi, astfel încât ostaşii transportaţi să fie destul de bine protejaţi. Ideea este următoarea: după ce realizează o străpungere de circa trei mile, infanteria debarcă şi atacă, la adăpostul întunericului, a doua centură a lucrărilor de apărare germane. Avioanele bombardează intens ambele părţi ale coridorului şi îi asigură flancurile.

— Pentru numele lui Dumnezeu, cum or să ştie unde bombardează? S-au produs până în prezent destule bombardamente scurte, care au lovit trupele noastre.

— Oamenii lui Simonds au găsit soluţia. Artileria lui va marca ţintele cu ajutorul proiectilelor indicatoare şi, imediat, îşi vor face apariţia bombardierele. Vor bombarda zona sigură.

— Dar tancurile şi Popii? Cum se vor menţine în coloană în timpul deplasării pe întuneric?

— Tancurile din frunte vor fi dirijate prin semnale radio. Pe flancuri, tunurile antiaeriene automate Bofors vor trage rafale de trasoare. Iar luna o să răsară aproape de miezul nopţii. Reflectoarele vor bate în direcţia corectă. Obiectivul este Falaise. De aici, canadienii vor înainta direct pe şosea spre Argentan, pentru a face joncţiunea cu yankeii. Deci, asta e misiunea canadienilor, domnule prim-ministru. Acum, haideţi să vedem ce

se întâmplă acolo cu americanii. (S-a mutat în stânga hărţii şi a arătat spre Mortain.) La 2 iulie, „Ultra“ a interceptat un semnal transmis de Hitler lui Kluge, în care se vorbea de Operaţiunea Lüttich, care a fost declanşată de-abia ieri noapte. E o operaţiune executată de tancuri Panzer, menită să captureze Mortainul, să ajungă la mare şi să taie comunicaţiile trupelor americane – forţele lui Georgie Patton, care s-au scurs prin Avranches şi au înaintat la sud de oraş. Bradley va izbuti să blocheze tancurile duşmane, sunt absolut sigur. Dar astăzi, Panzerele vor fi învinse de vremea frumoasă. Potrivit informaţiilor primite cu puţin înainte de venirea dumneavoastră, piloţii de cercetare au descoperit primul cârd de tancuri, circa două sute cincizeci, în câmp deschis, nu departe de Mortain, şi toate avioanele Typhoon şi de vânătoare-bombardament pe care le avem la dispoziţie s-au năpustit asupra lor. După cum vedeţi, domnule prim-ministru, Hitler îşi concentrează în vest toate rezervele, toate blindatele. El dislocă, de fapt, la Mortain unele unităţi de tancuri din sectorul Falaise. Şi astfel, cu Georgie, care înaintează în viteză spre est pe sub (mâna lui a desenat un arc) ceea ce se conturează este…

Churchill a zâmbit larg.

— … este o pungă a dracului de mare! Dacă o strângem la gură, i-am prins înăuntru.

— Şi – Montgomery nu s-a putut abţine – cui îi va reveni cinstea pentru asta? Afurisiţilor de americani!

După informare şi după masa luată cu Montgomery, Churchill s-a deplasat cu maşina spre vest, ducându-se la Cartierul General al lui Bradley, care era instalat într-un castel la St.Sauveur-Lendelin. Prietenosul Bradley a discutat cu primul-ministru despre situaţia de ansamblu, şi îndeosebi despre luptele de la Mortain, unde aparatele de vânătoare-bombardament „şterseseră şi însemnele“ de pe tancurile Panzer.

La Cartierul General al lui Bradley, Churchill nu s-a simţit în largul lui. Atmosfera era tensionată de lupta care ajunsese la apogeu. Mesajele pentru Bradley soseau la intervale de câteva minute. Avea impresia că prezenţa lui îi încurcă, aşa că şi-a scurtat vizita şi s-a întors la avionul Dakota, care-l aştepta pe o pistă de aterizare de lângă Bayeux. Când să se suie la bord, şi-a făcut apariţia Eisenhower. Churchill a rămas surprins. Generalul

sosise atunci de la Londra şi se ducea la Cartierul lui General avansat, care fusese organizat de curând.

— Stând aici, am posibilitatea de a supraveghea mai bine mersul lucrurilor, zise Ike.

— O idee minunată. În plus, vei fi destul de aproape de ambele Cartiere Generale, a convenit Churchill. Şi de-al lui Monty, şi de-al lui Brad.

— Exact. Amândouă sunt cam la o oră de mers cu maşina.

— Şi Ike, să nu uiţi că Monty ar fi mulţumit dacă şeful lui, Comandantul Suprem, ar sta uneori de vorbă cu el – fireşte, când e cazul. Buzele sale ţuguiate s-au curbat într-un zâmbet încărcat de subînţelesuri.

Eisenhower a încuviinţat din cap, dar fără să zâmbească. Pe chipul lui a fulgerat o grimasă.

— Am recepţionat şi am înţeles mesajul, domnule prim-ministru. Voia să încheie cât mai repede întâlnirea asta penibilă.

Eisenhower l-a condus pe Churchill, apoi s-a îndreptat cu maşina spre noul său Cartier General, şi-a lăsat acolo bagajele şi s-a dus direct la postul de comandă al lui Bradley, unde a fost informat rapid asupra situaţiei de luptă. Trecuse puţin de ora 18:00 şi începeau să sosească primele rapoarte despre distrugerile provocate de aviaţie.

— I-am stopat, Ike, raportă vizibil încântat Bradley. Aparatele Typhoon şi cele de vânătoare-bombardament susţin că au nimicit peste 80 de tancuri şi au avariat 56; au distrus peste 100 de camioane şi au avariat 120. Germanii au fost opriţi la şase mile vest de Mortain şi vom reuşi, cred, să-i imobilizăm. Tunarii noştri au făcut o treabă a dracu’ de bună; la fel şi Divizia 13 a lui Leland Hobbs.

Bradley vorbea de generalul-maior Hobbs, a cărui divizie de infanterie ocupa un sector între avangarda tancurilor Panzer şi Avranches. Spre prânz, Hobbs ajunsese la strâmtoare şi comandantul corpului de armată, generalul Hodges, îi trimisese degrabă întăriri, pentru a preveni o rupere a liniilor.

— Soldaţii lui Hobbs deţin în continuare Dealul 317, cel de colo. E o înălţime de circa trei sute de metri, care domină împrejurimile oraşului Mortain, şi ochitorii artileriei mele ţintesc fără greş orice tanc Panzer ivit în bătaia lor. Va fi greu să păstrăm

dealul, dar până acum a rămas în mâinile noastre.

Din punct de vedere tehnic, Eisenhower nu era comandant de mare unitate, dar putea, desigur, să dea sugestii.

— Okay, Brad, cum vei acţiona? Ai de gând să pui hăţurile pe Patton şi să-l opreşti acolo unde se găseşte, dacă Fritzii realizează străpungerea spre Avranches şi izolează oraşul? Sau îl laşi pe Georgie să înainteze? Cei din Serviciul Aviaţiei de Transport m-au informat că pot să aprovizioneze în fiecare zi trupele lui Patton cu peste 2 000 tone de materiale, muniţii şi alimente. Câte divizii au trecut prin Avranches până acum?

— Douăsprezece.

— Perfect. SAT le poate menţine în mişcare. Aşadar, ce crezi?

Bradley a răspuns prudent:

— E prea devreme, Ike. O să văd mâine dimineaţă. Până atunci voi afla cum se descurcă Hodges şi Hobbs şi voi consulta şi meteorologul. Dacă vremea e frumoasă şi dă semne că va rămâne frumoasă, atunci vom nimici dispozitivul inamic şi vom porni avântaţi spre est, cu toate mijloacele de care dispunem.

În dimineaţa următoare, spre ora 9:00, Bradley era mulţumit, fiindcă putea să păstreze Mortainul şi să-l lase pe Patton să-şi continue înaintarea. Eisenhower venise din nou la Cartierul General al lui Bradley.

— Okay, o să-i distrugem, i-a spus Bradley. I-am şi trimis lui Patton ordinul. Aşaa, Ike – Bradley s-a dus la hartă –, după câte ştiu, prietenul tău Monty vrea să execute o mişcare amplă de învăluire. Ar fi încântat să-l vadă pe Patton înaintând direct spre Sena, până aproape de Paris, în timp ce armatele britanică şi canadiană de la Falaise şi Caen se îndreaptă sfoară spre est, în direcţia fluviului Sena. E marele cârlig pe Sena, planul lui Monty. Dar, aşa cum stau aici lucrurile, avem ocazia să realizăm cârligul scurt pe Argentan. Patton îl poate trimite pe Haislip cu patru divizii, care vor pica în spatele nemernicilor, izolându-i de Falaise. Ce zici?

— Îmi sună bine. De ce nu-i telefonezi lui Monty să-i ceri aprobarea? În definitiv, el este comandantul trupelor de uscat. Vorbeşte cu el. Eu nu-l sun nici să mă pici.

— Dacă nici eu nu ştiu că e comandantul trupelor de uscat atunci cine naiba să ştie? Mi-o repetă cu orice prilej.

În prezenţa lui Eisenhower, Bradley i-a telefonat lui Montgomery, dar a avut grijă să nu-i spună că Ike e de faţă. Montgomery s-a arătat oarecum îngrijorat de situaţia de la Mortain.

— Dar câştigul e mare, Brad. Procedezi cum crezi de cuviinţă. Dacă asta vrei să faci, am să emit imediat ordinele, cerându-le tuturor unităţilor să se conformeze planului dumitale. Apoi aş dori să veniţi, dumneata şi Dempsey, aici la mine, să ne coordonăm planurile. Să zicem, mâine dimineaţă la 9:00.

— Da, domnule. (Bradley continua să i se adreseze generalului britanic cu „domnule“ şi, fireşte, de la celălalt capăt al firului nu s-a auzit nici un protest.) Dar ce spuneţi despre Crerar, n-ar trebui să ia şi el parte la acţiune? În fond, armata lui, şi nu a lui Dempsey, atacă întruna la Falaise.

— Brad, scumpul meu camarad, Crerar şi Simonds au lansat Operaţiunea Totalize, în urma căreia vor captura Falaise şi vor coborî spre Argentan, unde vor ajunge înaintea trupelor dumitale. În plus – Montgomery nu s-a putut abţine de la un comentariu acid –, oricum, Crerar va înţelege greu ce se petrece. Pricepi ce vreau să spun?

Bradley a încheiat cât a putut de repede conversaţia, apoi a dictat ordinul: „Grupul de Armate 12 va ataca fără întârziere în direcţia Argentan, pentru a izola şi nimici forţele germane de pe frontul nostru.“ Lui Georgie Patton i s-a ordonat să „înainteze pe axa Alençon-Sées, până pe aliniamentul Sées-Carrouges, care va fi pregătit pentru atacul ulterior împotriva flancului şi ariergardei inamice în direcţia Argentan“.

În ultimele zile, Patton îşi instalase Cartierul General, Lucky Forward, la nord de oraşul Le Mans, care fusese cucerit de curând. În dimineaţa aceea, Patton se dusese cu maşina la Dôle, împreună cu generalul-maior E.S. Hughes, de la Statul-Major al lui Eisenhower, pe care-l primea întotdeauna cu deosebită plăcere.

— E cel mai impresionant simbol falic din lume, ce dracu’! declarase el la plecarea de la Lucky Forward, dar, spre marea lui părere de rău, Patton n-a izbutit să descopere simbolul la Dôle. Au pornit mai departe, ducându-se să-l întâlnească pe Middleton la Corpul 8, apoi au rulat spre Saint-Malo.

Patton şi Hughes s-au întors la Lucky Forward spre sfârşitul

după-amiezii. Aici îl aşteptau mesajul lui Bradley şi Bradley în persoană, care venise împreună cu generalul Tooey Spaatz, faimosul general al Forţelor Aeriene Americane, şi cu Mareşalul Aerului, Sir Arthur Tedder.

— Să mă ia naiba, ia te uită! exclamă încântat Patton, văzându-şi oaspeţii neaşteptaţi. Nu-i mai întâlnise de la campania din Africa de Nord.

După consumarea saluturilor prieteneşti, Bradley l-a întrebat:

— Ai primit ordinul meu de a coti spre nord?

— Da. Mi-a fost înmânat când am coborât din jeep, dar ticălosul care mi l-a dat nu mi-a spus că sunt aici cei trei barosani. Aş prefera să înaintez spre Sena şi Paris, dar dacă vreţi cârligul scurt pe Argentan şi Falaise, o să mă execut cu plăcere. M-ar bucura imens să-i bat la fund pe toţi nemţii afurisiţi de la Falaise!

Două zile mai târziu, pe 10 august, Operaţiunea Totalize a lui Simonds se încheia cu un eşec: canadienii nu izbutiseră să cucerească Pădurea Quesnay. Pe 7 august, ei înaintaseră paisprezece kilometri în linie dreaptă, dar inamicul – deşi în inferioritate – îşi fructificase din plin poziţiile de pe înălţimi, tunurile de 88 mm şi unităţile Panzer, reuşind să-i oprească. Americanii avansau vijelios spre nord, îndreptându-se spre Argentan. Însă pentru a captura Falaise, Montgomery va fi nevoit să lanseze un alt atac combinat şi de anvergură în direcţia sud.

11 AUGUST 1944

În după-amiaza zilei de 11 august, Kluge a primit multe telefoane neliniştitoare. Una dintre persoanele care l-au sunat l-a prevenit că Gestapoul îi va prezenta foarte curând Führerului raportul despre declaraţiile lui Hofacker, despre şoaptele lui Stülpnagel din timpul delirului şi despre alte surse. Hărţuit,

feldmareşalul simţea că timpul de care dispune se scurtează rapid. Convorbirile sale cu comandanţii de pe teatrele de operaţiuni din Vest şi din Est înregistraseră progrese substanţiale. Acum, îi mai rămânea o singură alternativă: să înceapă demersurile pentru abordarea lui Montgomery.

În acea dimineaţă, feldmareşalul se repezise până la St.Germain-en-Laye. Revenise în La Roche-Guyon pe la mijlocul după-amiezii şi-i ordonase lui Speidel:

— Cere-le transmisioniştilor care-i au sub supraveghere pe britanici să-mi dea frecvenţa utilizată de Statul-Major al lui Montgomery pentru transmisiile lor în clar – adică de la Cartierul General al lui Montgomery.

— Cunosc frecvenţa, domnule.

— Unde-i acum Montgomery?

— La Le Bény-Bocage – aici. (Speidel s-a dus la hartă şi i-a arătat locul.) Am interceptat transmisiunile sale radio în clar şi operatorii de la staţia de radiogoniometrie ne-au informat că generalul britanic se află aici, deşi n-am avut posibilitatea să verificăm cu ajutorul aviaţiei de recunoaştere.

— Fără doar şi poate, a pufnit batjocoritor Kluge. Luftwaffe nu-i în stare să se apropie de locul ăla la lumina zilei. Prin urmare, dacă vreau să iau contact cu el…

— Trebuie să vă duceţi neapărat în zona situată la sud de Falaise. Cu cât veţi fi mai aproape, cu atât şansele de a stabili contactul cresc.

— Perfect. Mi-ai ales un loc bun în apropierea liniilor frontului şi a Cartierului General al lui Montgomery, unde să pot ajunge cu un automobil de comandament şi cu o staţie radio mobilă şi care să fie bine ascuns de aviaţia inamică şi de trupele mele?

— Da, domnule. L-am găsit. E fixat pe harta din biroul meu.

În câteva secunde, Speidel s-a întors în cabinetul lui Kluge cu un plic mare şi cu o hartă, pe care a desfăşurat-o pe masa încărcată de istorie. A scos un creion din buzunarul vestonului şi l-a folosit ca baghetă. Pe harta la scară mare erau reprezentate în detaliu clădiri şi poduri, precum şi curbele de nivel.

— Punctul e aici, domnule, la vest, foarte aproape de şoseaua principală Falaise-Argentan şi puţin mai la vest de un sat numit Ronai – chiar aici.

— Da, văd.

— Acum, pe drumul ăsta – e un drum de ţară – care iese din Ronai şi se îndreaptă spre vest, ceva mai la vale, se găseşte un lan mare de grâu – o mirişte, de fapt, pentru că a fost nu demult secerat –, înconjurat de copaci. Câmpul nu se vede din drum. Cu alte cuvinte, când veţi ajunge acolo cu maşina comandamentului şi cu autostaţia radio, nu veţi fi văzuţi de pe sol şi nici de avioanele inamice, dacă vă băgaţi sub arbori.

— Pari foarte sigur de acest loc.

— Sunt convins, domnule. (Speidel zâmbi.) Vă mai pot spune că lanul măsoară o mie două sute nouăsprezece metri pe laturile de nord şi de sud şi trei sute cinci metri pe cele de est şi vest. Ştiu exact cum e terenul, fiindcă l-am trimis acolo pe unul dintre aghiotanţii mei – el habar n-are de ce – ca să cerceteze terenul şi să descrie exact zona înconjurătoare. Sunteţi la aproximativ cincizeci de kilometri de rulota Cartierului General al lui Montgomery.

— Probabil, e rulota pe care a capturat-o de la noi în Africa de Nord.

— Aşa e.

— Ce mi-ai spus până acum e promiţător – dacă ajung acolo fără să fiu reperat şi mitraliat de aviaţie. Să presupunem, aşadar, că am ajuns şi l-am contactat pe Montgomery sau Statul lui Major. Ei, ce sugestii îmi dai în legătură cu întâlnirea?

— Domnule, după cum văd eu lucrurile, ei sunt în situaţia de a da tonul. Dacă sunt dispuşi să vă întâlnească, or să vă comunice unde, cum şi când. Nu văd posibilitatea de a instrumenta o încetare temporară a ostilităţilor pentru a proceda la un schimb de prizonieri sau ceva de genul ăsta. Acum e prea târziu. Pe de altă parte, poate că doresc ei o asemenea operaţiune de acoperire. V-ar putea propune o stratagemă ca să ne treacă, pe dumneavoastră şi pe mine, printre liniile lor…

Feldmareşalul a scuturat din cap.

— Fără dumneata, Hans. Cineva trebuie să conducă mustăria şi să-mi acopere urmele cât timp lipsesc de la Cartierul General, mai ales dacă voi încerca să negociez încheierea unui armistiţiu. Categoric, fără dumneata! Îi voi lua pe Tangermann şi, probabil, pe Behr. Tangermann vorbeşte englezeşte destul de bine, eu nu

prea. Miriştea asta şi liziera, zici că au o lungime de o mie două sute nouăsprezece metri. Suprafaţa terenului este îndeajuns de plată şi neaccidentată?

— E plată, dar se înalţă uşor spre capătul sudic. E ca-n palmă, fără şanţuri. De aceea m-am şi oprit la ea, Herr Feldmarschall, se pretează la circulaţia oricărei maşini.

Kluge a cântărit câteva momente răspunsul lui Speidel.

— Vreau să mă duc acolo imediat, Hans. Imediat! Am făcut modificările necesare în scrisoarea lui Bargatsky, dar s-ar putea să n-o folosesc. Voi cita, eventual, punctele ei principale. Oricum, nu mai avem timp de pierdut.

— În acest caz, domnule, dacă luaţi prânzul mai devreme, puteţi pleca numaidecât, astfel încât să ajungeţi diseară pe la ora 22:00 la Cartierul General al lui Sepp Dietrich, de la Fontaine-l'Abbé. Dacă vă sculaţi la 4:00 dimineaţa, veţi putea ajunge până cel târziu la ora 6:00 pe platoul acesta special – deci înainte ca avioanele inamice să-şi înceapă masiv raidurile.

— Perfect. Aşa am să fac.

— Am o staţie mobilă radio şi un echipaj de rezervă la Cartierul General al lui Eberbach care aşteaptă ordinele mele. Va fi pe acel teren, la punctul de întâlnire, înaintea dumneavoastră, probabil pe la 5:00. Autostaţia radio va avea un operator şi un translator.

— Cine e?

— Căpitanul Peter Richter. Are experienţă în domeniul informaţiilor, trei ani de studii la Oxford înainte de război, cunoaşte mai multe limbi. E ofiţerul însărcinat cu transmisiunile de la Cartierul General al lui Eberbach. Un tip sclipitor. Om de mare încredere. Eberbach îl preţuieşte foarte mult.

— A fost pus în temă?

— Nu. Îl anunţ telefonic de îndată ce ordonaţi.

— Bine. Am nevoie de acest căpitan – cum îl cheamă?

— Richter, domnule.

— Da, Richter. Căpitanul Richter trebuie să jure în numele Führerului că nu va dezvălui nici o informaţie vreunei persoane în legătură cu această operaţiune, nimic din ceea ce vede sau aude. Vreau o declaraţie de acelaşi fel de la Tangermann, de la şoferul meu şi de la echipa de pe autostaţia radio.

Speidel a îndrăznit:

— Dar eu, domnule?

— Nu de la dumneata, Hans. Nu e nevoie. În orice caz, e altă situaţie. Tangermann şi ceilalţi trebuie să creadă că acţionez din ordinul Führerului, aşa am hotărât. Şi, apropo, la fel trebuie să creadă şi Montgomery.

Speidel a rămas cu gura căscată. Era o nouă cotitură. De fapt, care era planul lui Kluge?

12 AUGUST 1944

Negura zorilor aproape că se destrămase, când Horchul lui Kluge, care semăna leit cu vehiculul distrus al lui Rommel, străbătea pădurile din vestul localităţii Ronai şi ieşea pe miriştea aurie şi netedă ca-n palmă, punctul de întâlnire stabilit. La est, dar mascat de zidul arborilor, soarele se înălţa deasupra orizontului ca o minge portocalie, strălucitoare, prin pâcla deasă şi întunecată, formată de fumul şi particulele de praf produse de tirul neîntrerupt al artileriei, al tunurilor antiaeriene şi de bombele şi rachetele lansate de aviaţia de vânătoare americană, britanică şi canadiană. Ziua, avioanele Aliaţilor decimau forţele germane de la Caen până departe spre vest, la Mortain, la capătul pungii ce se contura acum clar, pe măsură ce forţele americane înaintau spre nord-est, în direcţia Argentan.

Kluge se temea ca americanii să nu avanseze dincolo de Argentan, spre Falaise, fiindcă în acest caz încercuirea armatelor sale ar fi devenit un fapt împlinit. Feldmareşalul nu avea nici o informaţie despre cel care comanda înaintarea americanilor spre est. Oricum, era un tactician strălucit, se vedea limpede.

— A, iată-i, exclamă feldmareşalul, arătând spre sud, înspre liziera de la celălalt capăt al câmpului. Băgate între copaci şi urcate pe o mică ridicătură de teren, se vedeau un automobil mic

şi o autostaţie radio bondoacă, de culoare gri, cu capota de canava strânsă şi cu cele şase antene înălţate, gata de acţiune.

Kluge şi aghiotantul său, Tangermann, au fost salutaţi de echipă: căpitanul Richter şi subofiţerul Schmidt, şoferul, care era şi un operator radio experimentat. Oamenii din echipă s-au dus la locurile lor de pe puntea vehiculului descoperit. Sunetul hârâit arăta că radiourile fuseseră puse în funcţiune înainte de venirea feldmareşalului.

Richter i-a explicat lui Kluge:

— Am deschis radiourile de cum am sosit, domnule, adică, de aproximativ o jumătate de oră, şi am ascultat pe frecvenţa utilizată de Cartierul General al lui Montgomery, dar n-am auzit nimic până-n prezent. Acum e 5:50, după orarul nostru – 6:50 după al lor –, aşa că, în curând, trebuie să interceptăm ceva. Schmidt supraveghează frecvenţa lor de rezervă. (S-a dus spre subofiţer, care avea căştile prinse bine la urechi şi asculta concentrat.) Richter a continuat: Vă rog să nu vă supăraţi, domnule, dacă îmi pun şi eu căştile. Aveţi aici un set pentru dumneavoastră; le-am conectat la radioul meu ca să puteţi asculta în cazul în care surprindem vreo activitate. Cealaltă pereche de căşti e pentru locotenentul Tangermann şi e cuplată la radioul lui Schmidt. Am verificat microfoanele şi instalaţia, şi toate sunt în stare de funcţionare. Aşteptăm să se trezească Montgomery.

Prima transmisiune s-a auzit după circa zece minute. Era în clar şi atât de puternică, încât cei patru bărbaţi îngrămădiţi pe autostaţia radio au tresărit.

— Grupul de Armate 21 către Cartierul General al Corpului 8, bună dimineaţa, mă recepţionezi? Terminat.

Răspunsul a venit imediat, deşi mai slab ca volum, datorită, probabil, distanţei mai mari:

— Grupul de Armate 21, aici Corpul 8, bună dimineaţa, te aud perfect. Terminat.

Richter îi traducea feldmareşalului. Tangermann şi Schmidt se descurcau cu engleza.

Se cerea o informaţie. Generalul de brigadă Bill Williams plecase cumva de la Cartierul General al Corpului 8 spre Grupul de Armate 21? Răspunsul a fost afirmativ. Da, Williams plecase la

ora 6:30.

Richter l-a privit pe feldmareşal.

— Totul e pregătit, domnule. Să încep?

Kluge a dat repede din cap. Richter a vorbit englezeşte în microfon, exprimându-se atent şi exact:

— Alo, aici e Cartierul General mobil al comandantului Grupului de Armate B germane. Mă recepţionezi? Terminat.

Accentul său oxfordian l-a păcălit pe operatorul de la Cartierul General al lui Montgomery, care i-a răspuns:

— Aici e Grupul de Armate 21. Las-o baltă, camarade! Mă iei la fix. Eşti, probabil, Higgins de la Divizia 31. Da, tu eşti!

Kluge a zâmbit după ce i-a tradus Richter. Cineva de la Grupul de Armate 21 era complet nedumerit. Richter a transmis din nou:

— Grupul de Armate 21, aici nu e Higgins şi nu e Divizia 31. Sunt Cartierul General mobil al feldmareşalului Kluge, comandantul forţelor germane din Normandia. Ca să te convingi, îţi voi repeta mesajul în germană, dacă ai acolo pe cineva care să-ţi traducă.

După cum suna vocea britanicului, era limpede că Richter începea să-i învingă neîncrederea. Bărbatul de la celălalt capăt al firului se hotărâse să aibă o confirmare.

— Aşteaptă puţin.

Au trecut cinci minute lungi până la următoarea transmisie de la Cartierul General al lui Montgomery. S-a auzit glasul altui bărbat. Urechea lui Richter percepea un accent foarte diferit – probabil, Oxford sau Cambridge – şi cel ce vorbea era, fără îndoială, un ofiţer.

— Grupul de Armate 21 către unitatea care ne cheamă. Repetă, te rog, mesajul. Terminat.

Richter s-a executat şi s-a oferit să-l transmită în germană. A fost încântat, dar nu surprins, când a venit răspunsul într-o germană fluentă, limbă în care s-au efectuat şi celelalte transmisiuni din acea dimineaţă.

— Avem nevoie de un indicativ. Terminat.

— Indicativul este *Kluge*. Feldmareşalul Kluge e lângă mine la Cartierul său General mobil şi doreşte să comunice de urgenţă cu feldmareşalul Montgomery. Repet, de urgenţă! Vă cer să faceţi numaidecât aranjamentele corespunzătoare. Se poate?

— Rămâi pe recepţie, *Kluge*. Trebuie să cer instrucţiuni. Despre ce vrea să discute feldmareşalul dumitale?

Kluge a luat microfonul de la Richter:

— Vorbeşte feldmareşalul Kluge. Spune-i comandantului dumitale că vreau să discut despre o întâlnire şi un armistiţiu.

În autostaţia de transmisiuni neîncăpătoare de la Cartierul General al lui Montgomery, situat la circa cincizeci kilometri spre nord-vest, ofiţerul în cauză, maiorul Peter Corby – care era, de regulă, imperturbabil –, a strigat agitat: „Cristoase, vrea să discute despre armistiţiu!“ S-a întors spre caporalul care recepţionase primele mesaje de la Richter şi care-l găsise în grabă pe Corby şi i-a spus: „Potts, du-te şi caută-l pe generalul de Guingand. Trebuie să fie în rulota comandantului. Pas alergător!“

Potts a coborât rapid scările şi a sprintat pe cei patruzeci şi cinci de metri până la rulota lui Montgomery. Corby l-a văzut cum bate la uşă. A deschis de Guingand, care l-a ascultat atent, cu o mină din ce în ce mai uimită. Apoi, de Guingand s-a răsucit şi a dispărut din cadrul uşii. După câteva secunde a apărut chiar Montgomery şi l-a chestionat scurt pe Potts. Apoi, împreună cu de Guingand, a traversat cu paşi mari distanţa până la autostaţia radio, a urcat şi s-a oprit lângă Corby.

— Ce se-ntâmplă, Peter? Montgomery voia să audă direct de la maior.

Corby i-a repetat cuvânt cu cuvânt traducerea comunicării lui Kluge.

De Guingand l-a întrebat:

— Eşti sigur că e Kluge? Dacă îşi bate joc de dumneata?

— Domnule, tot ce pot să vă spun e că oamenii de-acolo mi-au vorbit într-o germană fluentă, iar vocea care susţine că e a feldmareşalului Kluge e a unui bărbat mai în vârstă, cam la vreo şaizeci de ani.

Montgomery s-a întors spre şeful lui de stat-major.

— Freddie, suntem nevoiţi să presupunem că este, într-adevăr, Kluge. Dacă vrea să discutăm despre un armistiţiu, ar trebui să fim pregătiţi să ne întâlnim cu el undeva.

— Domnule, îi replică de Guingand, dumneavoastră nu aveţi nici o împuternicire, n-aveţi nici un fel de instrucţiuni de la Eisenhower sau de la Comandamentul Unificat al Şefilor de Stat-

Major, asta-i problema. Nu sunteţi autorizat să purtaţi tratative de armistiţiu. Iar Churchill, Roosevelt şi Stalin au convenit să impună capitularea fără condiţii.

Montgomery s-a încruntat.

— E adevărat, Freddie, e adevărat. Dar eu sunt comandantul trupelor de uscat din Normandia, iar din punct de vedere militar sunt obligat să reacţionez la orice propuneri justificate de armistiţiu.

Corby asculta concentrat, fascinat ca întotdeauna de vocea înaltă, nazală a lui Montgomery, cu sâsâitul ei caracteristic. În timp ce vorbea, generalul costeliv, cu faimoasa beretă cu două cocarde pusă regulamentar, se uita la chipul mustăcios al lui de Guingand.

— Avem toate motivele să aflăm ce vrea să ne spună omul ăsta. Corby va traduce în engleză. O să-i comunice lui Kluge că lipsesc, dar că dumneata eşti de faţă. Nu vreau să am de-a face direct cu Kluge, nu în acest stadiu, desigur. S-a răsucit spre Corby: E-n regulă, Peter, ştii ce să spui. Hai să-i dăm drumul!

Corby a încuviinţat dând din cap.

— Da, domnule. Şi a apucat microfonul.

— Alo, *Kluge*, aici e Grupul de Armate 21. Terminat.

Richter a răspuns imediat:

— Grupul de Armate 21, aici e *Kluge*, te ascult.

— *Kluge*, comandantul-şef nu este disponibil, dar lângă mine se găseşte şeful său de stat-major, generalul de Guingand, care poate să evalueze problema. L-am informat că feldmareşalul dumitale doreşte să discute despre o întâlnire şi un armistiţiu. Generalul de Guingand a acceptat. Dânsul nu ştie nemţeşte, aşa că va trebui să-i traduc ceea ce transmiteţi. Vă rog să vorbiţi rar, ca să am timp să-i tălmăcesc totul. Aţi înţeles? Terminat.

I-a răspuns chiar comandantul german:

— Aici e feldmareşalul Kluge. Voi vorbi rar, după cum mi-aţi sugerat. Ambele părţi trebuie să nu uite că aceste transmisiuni nu sunt protejate şi, de aceea, vreau să fiu cât se poate de concis. Conform instrucţiunilor Führerului Adolf Hitler – a reuşit să-şi ascundă o uşoară poticnire a glasului –, doresc să mă întâlnesc cu generalul Montgomery cât mai curând posibil, să negociem un armistiţiu. Kluge s-a oprit pentru a se face traducerea.

— *Kluge*. Cum putem şti că aveţi împuternicire de la Hitler sau dacă a aprobat ceea ce aveţi de gând să ne propuneţi? Terminat.

— Trebuie să mă credeţi pe cuvânt.

Răspunsul a venit cu oarecare întârziere:

— *Kluge*. Se acceptă declaraţia dumneavoastră. Vă rog, continuaţi cu propunerea. Terminat.

— Propunem o încetare imediată a ostilităţilor aici, în Normandia, şi, concomitent, pe frontul de est. Forţele germane din întreaga Europă Occidentală şi din Scandinavia se vor retrage în Germania cât mai repede. Acelaşi lucru se va întâmpla şi pe frontul răsăritean. Am făcut aranjamentele necesare cu generalii de-acolo. După cum am spus, vor înceta toate ostilităţile, inclusiv bombardarea oraşelor germane şi utilizarea armelor V-1. Altă pauză pentru traducere.

Din nou, vocea lui Corby:

— *Kluge*. Vreţi să spuneţi că forţele germane ce se vor retrage în Germania vor rămâne înarmate şi-şi vor lua tehnica de luptă cu ele? Terminat.

— Exact.

— Cum se va ajunge la un armistiţiu general?

— În timp ce se va desfăşura retragerea în Germania, Führerul şi Statul său Major s-ar putea întâlni la Berna sau în orice alt oraş din Elveţia cu Churchill, Roosevelt şi Stalin, după ce Statele-Majore ale lor au elaborat un proiect de acord.

În autostaţia de transmisiuni de la Grupul de Armate 21, Montgomery a mormăit: „Să nu-ţi vină să crezi! Întreabă-l ce este dispus să facă Hitler. E dispus să predea puterea?“

Corby a pus întrebarea.

— Tot ce pot să vă spun, reveni Kluge, este că Führerul ar fi dispus, probabil, să predea puterea în cazul în care lui, Evei Braun şi anumitor membri ai Statului-Major li s-ar garanta că vor fi lăsaţi să plece nestingheriţi într-o ţară sud-americană, pe care o va alege el.

— *Kluge*. Ce înţelegi prin „să predea puterea“? Terminat.

— Înţeleg că va transfera puterea unui guvern german care se bucură de aprobarea Aliaţilor şi a sovieticilor. Dacă aceste condiţii esenţiale vi se par acceptabile, juriştii generalului Montgomery le pot formula în scris. Va fi un document al armistiţiului. Tratativele

trebuie să se desfăşoare în cel mai mare secret şi doar prin intermediul meu. Dacă se va produce vreo scurgere de informaţii, atât Führerul cât şi eu vom tăgădui totul. S-a-nţeles?

Montgomery a ordonat:

— Spune-i să aştepte lângă aparat. Vreau să mă gândesc un minut la propunerea lui. Ei, Freddie, ce părere ai? Hai să ieşim puţin afară. Nu voia să fie auziţi de Corby şi Potts.

După ce au ieşit şi s-au asigurat că nu-i aude nimeni, de Guingand a spus:

— Cred că trebuie să luaţi de bune spusele lui Kluge, domnule. E vorba de un început, o primă fisură în blindaj. Cred că trebuie să-i acordaţi importanţa cuvenită.

Montgomery a aprobat din cap.

— De acord, dar, după cum spuneai, eu nu sunt împuternicit să negociez un armistiţiu. N-am nici un fel de instrucţiuni. La drept-vorbind, Comandamentul Unificat al Şefilor de Stat-Major şi măgarul ăla, Eisenhower, s-au gândit vreodată la aşa ceva? Nu ştiu şi nu cred.

— Chiar dacă s-ar fi gândit, domnule, observă de Guingand, situaţia asta e atât de complicată şi…

— … îi implică şi pe sovietici, iar pentru a obţine acordul lor e nevoie de timp, îl întrerupse Montgomery. Cineva va trebui să se ducă la Moscova şi să discute cu Stalin, asta e. Chiar şi aşa, ruşii se mişcă atât de lent în toate privinţele. Va dura cel puţin trei zile până vom primi instrucţiuni, aşa cred.

— Asta înseamnă până pe 15.

— Da, 15 august. (Montgomery a privit peste câmpiile situate în partea estică a pădurilor care înconjurau Cartierul General.) S-ar putea ca asta să fie pentru mine pauza după care tânjeam, Freddie. O, criticile astea din presă, din partea lui Eisenhower şi a Statului său Major! Eisenhower, nemernicul ăsta scopit – aaa, de câte ori mă gândesc că se duce să ia masa cu Winston şi încearcă să obţină demiterea mea, fără să fi vorbit cu mine despre asta… Glasul i se umpluse de amărăciune: Şi cine culege laurii pentru planificarea mea strategică? Bradley şi Eisenhower, iar acum Patton. Marele, victoriosul Georgie, care străbate în goană Franţa, numai fiindcă i-am creat eu posibilitatea asta. Şi cu ce mă aleg? Cu criticile. Aşa că, iată şansa mea, Freddie, şansa de a

demonstra lumii că *eu* am dus la bun sfârşit tratativele, nu americanii ăştia afurisiţi. M-au devansat cu un pas pe stânga, pe dreapta şi pe centru, dar dacă reuşesc să rezolv cu bine treaba asta, atunci va fi armistiţiul *meu*, negociat de comandantul-şef al trupelor de uscat din Normandia. Trebuie să izbutesc, Freddie, nu numai pentru a-mi satisface eul, dar pentru soldaţii mei şi pentru Anglia. Generalul s-a întors spre de Guingand: Deci, îi comunici lui Kluge că în acest moment nu am nici o autoritate să port tratative de armistiţiu cu el, dar că voi face tot ce-mi stă în putinţă pentru a căpăta împuternicirea. Obiectivul meu este să ne putem întâlni peste trei zile. Explică-i că trebuie să discutăm cu Stalin. Îl voi întâlni pe 15…

De Guingand a intervenit:

— Dumneavoastră, personal, domnule?

— Dacă voi putea să aranjez lucrurile. Află locul exact de unde transmite. Dacă locul îi convine, atunci, pe data de 15 la amiază să fie acolo. Vom intra în contact cu el în acel punct, pentru a stabili cum, când şi unde vom duce tratativele. După asta, Freddie, să vii la rulota mea. De îndată ce vei ajunge, voi raporta telefonic factorilor de decizie ceea ce s-a-ntâmplat. Dacă ei obţin acordul lui Stalin şi-mi dau puteri depline, aş putea duce trebuşoara asta la bun sfârşit al naibii de repede.

S-a întors să se înapoieze la rulota sa, când de Guingand îi spuse:

— Am să stabilesc legătura cu generalul Eisenhower.

— Eisenhower? După tot ce mi-a făcut? Nici nu mă gândesc. Îi voi telefona direct primului-ministru.

În vreme ce aştepta răspunsul de la Cartierul General al lui Montgomery, feldmareşalul Kluge i-a spus lui Tangermann:

— Acum înţelegi de ce trebuia să vă cer să juraţi că veţi păstra secretul. Ceea ce aţi auzit nu va fi comunicat nimănui niciodată. Niciodată!

Ca şi ceilalţi, Tangermann fusese uimit de cele auzite, îndeosebi de faptul că Hitler ordonase negocierile. A scuturat din cap neîncrezător.

— Sincer să fiu, nu-mi vine să cred că Führerul este dispus să capituleze, domnule.

— Capitulare. Niciodată! Kluge era categoric: Negocierea păcii şi a armistiţiului în interesul poporului german, da. Dar capitularea, niciodată! Nu uitaţi că, dacă nu se ajunge la un acord, Führerul va renunţa la mine. Mă va repudia, va spune lumii că sunt un mincinos şi un trădător. Îmi va lua capul – la propriu.

Richter a vorbit, alarmat de consecinţele posibile pentru el şi pentru Schmidt:

— Şi cu noi cum rămâne, domnule?

Feldmareşalul a înlăturat neliniştea lor cu o mişcare a mâinii.

— Nu-ţi face griji, domnule căpitan. Dumneata şi Schmidt sunteţi nevinovaţi. La fel şi locotenentul Tangermann. Voi vă faceţi numai şi numai datoria. În ce mă priveşte, situaţia e cu totul alta.

În acel moment s-a auzit din nou în căşti vocea de la Grupul de Armate 21. A fost recepţionat şi înţeles răspunsul generalului de Guingand. Richter le-a comunicat coordonatele exacte ale poziţiei lor şi le-a descris liziera şi mirişte a. În numele feldmareşalului, Richter a recunoscut că Montgomery avea nevoie de timp pentru a primi instrucţiuni. Feldmareşalul va reveni pe data de 15 august, la orele 11:00, ora germană, 12:00, după orarul dublu de vară britanic, pentru a primi instrucţiunile privind întâlnirea – dacă ea urma să se desfăşoare – în vederea armistiţiului.

Kluge era nevoit să accepte amânarea de trei zile. La un moment dat, se gândise să întrebe dacă nu s-ar putea accepta o întrerupere temporară a ostilităţilor în acea perioadă. Asta i-ar fi oprit pe americani, care înaintau aproape nestânjeniţi pe flancul său sudic şi se îndreptau spre est. Dar a alungat gândul. N-avea nici un fel de şanse ca Montgomery să ia în considerare oprirea bătăliei, pe care trupele sale de uscat o câştigau atât de clar.

Când s-au încheiat ultimele transmisiuni, Kluge a privit spre cerul albastru ce se înseninase şi i-a spus lui Tangermann:

— Trei zile, Doamne! Şi americanii care se deplasează acum în mare viteză! În trei zile, ar putea să-şi schimbe brusc direcţia, să realizeze la Falaise joncţiunea cu trupele canadiene şi să cadă, venind dinspre sud, în spatele forţelor mele de-acolo. Armata Panzer şi Armata a VII-a – ceea ce mi-a mai rămas din ele – ar fi încercuite şi lichidate. S-ar spulbera orice speranţă de a negocia

un armistiţiu. Am ajunge, pur şi simplu, în situaţia de a capitula.

În acea dimineaţă, Cartierul General mobil al lui Eberbach se găsea la circa douăzeci de kilometri vest de Ronai. Hitler îi încredinţase generalului Eberbach comanda noii contraofensive, care era organizată în direcţia Avranches şi urmărea acelaşi scop ca şi Operaţiunea Lüttich de la Mortain: să străpungă spre mare şi să taie liniile de aprovizionare ale forţelor americane, ce se deplasau cu rapiditate spre est.

Kluge primise pe 9 august ordinul de atac al lui Hitler. Era imposibil de îndeplinit şi, în plus, îl critica sever pe Kluge, acuzându-l că a ordonat atacul de la Mortain:

> …*prea devreme, prea slab şi pe o vreme favorabilă aviaţiei inamice, drept care nu a reuşit. Trebuie reluat în altă parte, cu forţe puternice. În această privinţă ordon: sub comanda generalului de blindate Eberbach, noul atac va fi întreprins pe neaşteptate*…

Kluge se simţea ofensat. Hitler avea intenţia evidentă de a-l pune pe Eberbach sub comanda sa directă, trecând peste feldmareşal. Kluge era nevoit să se supună ordinului, cât se poate de detaliat, în privinţa utilizării forţelor ce se vor afla sub comanda lui Eberbach. După aprecierea lui Kluge, contraofensiva nu avea sorţi de izbândă. Într-adevăr, ar fi putut să nu înceapă niciodată, fiindcă ordinul conţinea instrucţiuni care cereau să se aştepte sosirea forţelor de rezervă dislocate din nordul şi sudul Franţei şi o vreme „nefavorabilă pentru aviaţia inamică“. Din nefericire, pe 9 august, un masiv front atmosferic de înaltă presiune, cu cer senin, fără nori, începuse să pătrundă în zona Normandiei, aducând o vreme prielnică pentru zbor. Potrivit meteorologilor, frontul de presiune înaltă se deplasa lent spre est şi era posibil să devină staţionar câteva zile. După cele mai favorabile prognoze, o schimbare în starea vremii urma să se producă în jurul zilei de 20 august. Atacul lui Eberbach trebuia să aştepte până atunci. Între timp, forţele disponibile aveau să fie îndreptate împotriva avangardei americane, care înainta spre Argentan, venind dinspre Le Mans.

Kluge îl informase pe Hitler asupra situaţiei în primele ore ale dimineţii de 10 august. Amânarea atacului l-a tulburat profund pe

Hitler. Cine putea să-i atace pe americani la Le Mans? Când? Da, Hitler a recunoscut că dacă asaltul lui Eberbach nu putea fi declanşat înainte de 20 august, Kluge trebuia să atace avangarda americană. Privindu-şi hărţile de la Rastenburg, Führerul îşi dădea seama că e pe punctul de a-şi pierde întreaga armată din Normandia, dacă nu se producea vreo minune sau nu întreprindea el însuşi vreo acţiune spectaculoasă.

În timp ce Horchul lui Kluge îşi începea primejdioasa călătorie de întoarcere în satul La Roche-Guyon, călătorie întreruptă frecvent de avioanele inamice, echipa de transmisionişti de la Grupul de Armate 21 i-a făcut lui Montgomery legătura cu Downing Street 10. Secretarul-şef i-a comunicat lui de Guingand că primul-ministru stătea încă în pat, citind corespondenţa şi dictând răspunsurile. Dacă de Guingand i-l dă la telefon pe general, secretarul îl sună direct pe primul-ministru.

— Cum îţi mai merge, Monty? a mugit Churchill în receptor. (Stătea întins în pat, cu un morman de perne la spate şi cuverturile trase până la piept; avea ochelarii cu lentile semicirculare cocoţaţi pe nas şi trabucul de după micul dejun în mâna liberă, iar documentele erau împrăştiate la îndemână pe pat.) Sper să-mi dai nişte veşti bune de data asta.

Remarca l-a rănit pe generalul atât de sensibil, dar el se afla în posesia unui răspuns excepţional.

— Am veşti bune pentru dumneavoastră, domnule prim-ministru. Hitler a făcut o ofertă de armistiţiu.

Pe faţa rotundă a lui Churchill s-a întipărit uimirea. Primul-ministru s-a ridicat pe fund, drept ca o lumânare.

— Ce-a făcut?

— O ofertă de armistiţiu, domnule, prin Kluge. Feldmareşalul m-a contactat azi-dimineaţă, ca să-mi transmită propunerea de armistiţiu.

— Capitulare fără condiţii?

— Nu, domnule. Armistiţiu condiţionat. De fapt, un armistiţiu preliminar.

— La dracu’ preliminar! a mârâit Churchill. Noi am căzut de acord asupra unei capitulări fără condiţii, nu ştii?

— Ba da, domnule prim-ministru. Dar eu am obligaţia să vă

raportez şi să cer instrucţiuni şi, oricum, nu puteam să-i spun lui Kluge să plimbe ursu' când m-a abordat cu o propunere din partea lui Hitler.

Churchill a trebuit să fie de acord.

— Exact, Monty, exact. Cum sună oferta?

Montgomery i-a comunicat propunerea în întregime. Churchill l-a ascultat în tăcere, pufăind din trabuc. Când Montgomery i-a spus: „Domnule, asta-i tot", Churchill a izbucnit indignat.

— Cum? Să stăm la masa tratativelor cu porcul ăla, cu criminalul ăla sinistru, cu asasinul ăla – niciodată!

— Dar, domnule prim-ministru, de ce să staţi cu el la masa tratativelor? Puteţi să-i comunicaţi condiţiile dumneavoastră. Una dintre ele poate fi aceea că el va negocia numai cu reprezentanţii dumneavoastră.

Churchill a aprobat din cap cu telefonul lipit de ureche.

— Înţeleg, dragă prietene, înţeleg. (Mintea lui cântărea propunerea.) N-am dreptul să decid de unul singur. Orice hotărâre se ia numai dacă suntem toţi trei de acord. Am să discut mai întâi cu Roosevelt şi, împreună, vom stabili dacă e cazul să-i punem problema lui Stalin. Îl sun pe Preşedinte la amiază. Nu se simte deloc bine. Apropo, Monty, presupun că i-ai raportat lui Ike despre propunere.

Generalul avea cunoştinţă de faptul că Churchill ştie că nu i-a raportat. Voia doar s-o audă din gura lui Monty.

— Nici gând, domnule. Eu sunt comandantul trupelor de uscat. Dacă iese treaba, victoria e a mea, e armistiţiul meu, nu al lui Eisenhower, nici al falnicului Georgie. Dar, atenţie, eu n-am nimic împotriva lui Patton. E singurul general priceput pe care-l au americanii. Iată cum văd eu lucrurile, domnule prim-ministru: pe acest teatru de război, americanii sunt reprezentaţi de Eisenhower, iar britanicii de Montgomery. Eu am fost numit de dumneavoastră şi, în consecinţă, nu-i raportez reprezentantului militar al Preşedintelui, ci şefului meu politic.

Raţionamentul lui Montgomery l-a amuzat pe Churchill.

— Da, dragul meu Monty, înţeleg ce vrei să spui. Dar îţi dai seama că dacă Roosevelt şi cu mine – îl lăsăm deoparte pe Stalin – hotărâm că trebuie să se realizeze un anumit lucru, instrucţiunile urmează să-ţi fie transmise prin intermediul lui

Eisenhower, care se va simţi extrem de nefericit când va constata că ai tratat direct cu mine.

Montgomery vorbea din rulota sa de la marginea Pădurii Cerisy, rulotă capturată în Africa de Nord. În dreapta lui stătea loialul Freddie de Guingand, care urmărea concentrat discuţia. Zâmbind, Monty i-a răspuns primului-ministru:

— Păcat, dragă domnule prim-ministru. Păcat! Sper ca marele general de fotoliu, care nu a condus niciodată o bătălie pe câmpul de luptă, dar care a stabilit că eu, Montgomery, sunt un incompetent – sper să facă apoplexie când o să afle.

Churchill a chicotit din nou:

— O ultimă chestiune, Monty. În ipoteza că s-ar lua hotărârea unei întâlniri cu Kluge pe front – şi presupun că asta înseamnă asumarea unui risc apreciabil, un risc fizic –, ce ofiţer mi-ai recomanda pentru această acţiune?

Răspunsul a venit imediat:

— Eu sau Freddie. Oricare ar fi persoana, trebuie să fie un general britanic. Dar aş prefera să tratez personal cu Kluge.

Churchill a fost încântat.

— Excelent. După cum ţi-am spus, nu sunt sigur că vom fi dispuşi să negociem. Totuşi, avem obligaţia să facem tot ce ne stă în putinţă pentru a pune capăt masacrării oamenilor, pentru a băga din nou în lesă dulăii războiului – şi să terminăm odată cu măcelul. Probabil, trebuie să fim dispuşi să ne vârâm eurile hipertrofiate în cutii încuiate şi să negociem. N-am să tratez niciodată cu porcul ăla nazist de Hitler. Va merge Eden în locul meu, dar nu ştiu cine îl va reprezenta pe Roosevelt (A pufăit cu poftă din trabuc.) Dar o să vedem, Monty, o să vedem. Ce întorsătură interesantă a evenimentelor!

Montgomery i-a aruncat o privire lui de Guingand înainte de a spune:

— Încă o vorbă, domnule prim-ministru. Vă îndemn cu toată energia să negociaţi.

— După cum bine ştii, e vorba de o decizie politică.

— Ştiu, bineînţeles, domnule prim-ministru. Dar mi-aţi cerut până acum de nenumărate ori părerea. De data asta, m-am gândit să v-o comunic înainte de a mi-o cere. Poate nu v-aţi dat seama, domnule prim-ministru, dar marele meu comandant,

Eisenhower, şi numerosul său Stat-Major n-au emis ordinul care să prevadă cum să reacţionăm în faţa unei oferte de armistiţiu sau de capitulare. Un asemenea ordin este necesar neapărat. Pot să redactez chiar eu unul, dar asta-i treaba lor. Ordinul trebuie să ne arate cum să tratăm cu marile unităţi şi cu formaţiunile mici. Cineva trebuie să-i scoată din amorţeală, domnule prim-ministru. Urgent.

— E îngrozitor, spuse Churchill. Cum de n-a fost elaborat mai demult? O să mă ocup de asta numaidecât. Dar nu-i vina lui Eisenhower. Ordinul ar fi trebuit să vină de la Comandamentul Unificat al Şefilor de Stat-Major, pentru că presupune întreaga chestiune a capitulării necondiţionate. Dar las' pe mine.

În Normandia, Montgomery a pus telefonul în furcă şi i-a spus lui de Guingand:

— Bănuiesc că primul-ministru şi Roosevelt vor veni cu o contra-propunere şi vor fi dispuşi să negocieze. Dar în privinţa lui Stalin, n-am nici o idee.

De Guingand şi-a scos bereta plată şi şi-a şters cu batista transpiraţia de pe partea din faţă a bandei elastice.

— Sincer să fiu, domnule, nu văd ce ar avea de pierdut, ce prejudicii ar avea de suferit dacă ar negocia. Tratativele vor fi absolut secrete şi indirecte, între dumneavoastră şi Kluge. Dacă nu duc la nici un rezultat, negocierile eşuează… (Freddie a ridicat din umeri) …şi va şti doar o mână de oameni – oameni de o discreţie totală – că au avut loc nişte negocieri.

— Perfect, Freddie, hai să ne punem scufiţa la contribuţie. Dacă primim semnalul să începem negocierile, cum o să-l aducem aici pe Kluge?

— Aici? Adică în rulota asta?

— Da, dragule, chiar aici. Nu ne putem permite să umblăm cu pantahuza în cazul ăsta, aşa că apucă-te de treabă, Freddie. Vorbeşti despre asta doar cu Bill Williams.

Generalul de brigadă Edgar „Bill" Williams, un profesor universitar de la Oxford, era şeful serviciului de cercetări al lui Montgomery.

— Vreau un plan preliminar până mâine la amiază.

Cineva a bătut la uşa cu jaluzele a rulotei.

— Vorbeşti de lup şi… spuse Montgomery. Intră, Bill!

Williams era înalt, aşa că a fost nevoit să se aplece când a intrat. Apoi s-a îndreptat şi şi-a salutat şeful:

— Bună dimineaţa, domnule.

Montgomery, acum fără beretă, a înclinat capul, răspunzând la salut în timp ce Williams a continuat:

— M-am întors acum de la Corpul 8, domnule, şi v-am adus acest mesaj de la generalul Bradley, care se interesează de linia de demarcaţie dintre armate. Este fixată…

Montgomery l-a întrerupt:

— Da, ştiu foarte bine unde e. În definitiv, eu am fixat-o. Se află imediat la sud de Argentan, de la Sées spre est şi spre vest.

Hotarul dintre grupurile de armate fusese stabilit de Montgomery în calitatea lui de comandant al trupelor de uscat aliate. Zona de la nordul liniei fusese atribuită armatelor britanică şi canadiană, chiar dacă nu ajunseseră încă la linie în ofensiva lor spre sud. Tot aşa, zona de la sud fusese repartizată americanilor, şi, în special, Corpului 15 din armata lui Patton, comandat de generalul Haislip. Americanii nu ajunseseră la Argentan, dar cele două divizii blindate de avangardă, Divizia 2 Blindate franceză, comandată de generalul Leclerc, şi Divizia 5 Blindate americană, de sub comanda generalului Oliver, ajunseseră la douăzeci şi cinci kilometri sud de Argentan şi îşi continuau înaintarea, întâmpinând o foarte slabă rezistenţă.

Pe de altă parte, canadienii, care coborau de la Caen spre Falaise, se izbeau, ca de obicei, de o rezistenţă îndârjită. „Înaintarea impetuoasă“ a canadienilor şi a englezilor fusese oprită, iar ziarele şi publicul englez vor avea din nou impresia că Montgomery nu e în stare să-şi urnească trupele din loc, în vreme ce Bradley şi armatele sale americane făceau toată treaba. Dacă ar reuşi străpungerea în orele următoare, canadienii ar putea încă să facă joncţiunea cu americanii şi să realizeze încercuirea completă a tuturor trupelor germane.

— Şi ce vrea generalul Bradley? întrebă Montgomery.

Williams s-a uitat la hârtia din mâna sa, apoi la comandantul lui.

— Întrucât forţele lui Patton avansează spre Argentan şi întâmpină o rezistenţă foarte slabă, cred că vrea doar să ştie dacă nu aveţi în vedere deplasarea liniei de departajare spre nord, mai

aproape de Falaise.

Montgomery a sărit în picioare şi l-a privit pe Williams.

— Nici nu mă gândesc! Spune-i că nu intenţionez să mut linia de departajare spre nord. E mult prea devreme. Am s-o mut atunci când o va cere situaţia tactică.

— Am înţeles, domnule. Îl sun şi-i comunic.

În timp ce şeful serviciului de cercetări părăsea rulota, Montgomery s-a întors spre de Guingand:

— Dacă schimb linia acum şi americanii înaintează până la nord de Argentan şi închid punga, ajung de râsul lumii. Presa va scrie că americanii fac toată treaba, în timp ce Monty e ţintuit la Falaise; că americanii au câştigat războiul. Ei nu, linia de despărţire rămâne deocamdată acolo unde este. Eşti de acord?

De Guingand învăţase de multă vreme că atunci când şeful lui trăgea o concluzie, era prea târziu să susţină un alt punct de vedere. După opinia lui de Guingand, hotarul ar fi trebuit deplasat spre nord, până la un punct situat imediat în spatele forţelor germane care-i blocau pe canadieni. Dar n-a spus-o. În acel moment, Montgomery voia să audă doar cuvinte care să-i confirme decizia, aşa că Freddie de Guingand i-a răspuns:

— Aveţi perfectă dreptate, domnule.

Churchill auzea doar paraziţii de pe linia transatlantică, în timp ce ţinea receptorul lipit de ureche, aşteptând să i se facă legătura cu bunul său prieten, Franklin Delano Roosevelt.

— Alo, Winston? Vocea cu intonaţie specific americană a lui Roosevelt era de neconfundat.

— Bună dimineaţa. Franklin, dragul meu coleg! bubui Churchill, cu vocea sâsâind în stil britanic. Astfel, vocile cele mai faimoase din lume au început o discuţie care avea virtual posibilitatea de a pune capăt războiului în august 1944. Ar fi scăpat de la moarte, de mutilare şi de suferinţe un număr incalculabil de oameni şi ar fi încetat risipa de tehnică de luptă şi de muniţii.

La început, primul-ministru i-a spus limpede că Montgomery nu i se adresase lui Eisenhower, ci îl informase direct pe el şi a explicat de ce, folosind argumentaţia lui Montgomery într-un mod pe care Roosevelt nu l-a considerat satisfăcător. De altfel,

Preşedintele era perfect conştient de „starea conflictuală“ care se instalase după dineul din 26 iulie, de la Downing Street 10.

— Nu-ţi face griji, Winston, dacă aş fi fost în pielea lui Monty, aş fi procedat, probabil, la fel. Te previn însă că Ike o să turbeze când o să afle. Dar asta va mai echilibra, poate, scorul disputei dintre ei. Acum, spune-mi, te rog, care-s datele propunerii de armistiţiu. Sunt numai urechi.

Churchill i-a relatat oferta aşa cum o înţelesese el, iar Roosevelt l-a întrerupt de câteva ori, punând întrebări şi făcând comentarii. În cele din urmă, Churchill i-a spus:

— Ei, cam asta-i tot. Ce părere ai? Ne cramponăm de capitularea necondiţionată sau crezi că trebuie să negociem?

Roosevelt i-a răspuns la întrebare cu o altă întrebare:

— Eşti sigur că Kluge a fost împuternicit de Hitler?

— Cine poate fi sigur? A folosit, probabil, un intermediar între el şi Kluge, ca să poată nega totul dacă negocierile eşuează – e caracteristic pentru Hitler. Dar chiar dacă *nu* este împuternicit de Hitler, rămâne totuşi un eveniment pe care trebuie să-l tratăm foarte serios.

— Perfect, să considerăm că oferta e valabilă. Sincer să fiu, nu-mi displace ideea: luptele încetează, forţele germane se retrag în interiorul Germaniei şi noi ajungem la frontierele ei. Hitler abdică – presupun că e cuvântul cel mai potrivit –, abdică şi se duce, să zicem, în Argentina. După cum văd eu lucrurile, noi va trebui, poate, să avem o forţă de ocupaţie comună cu ruşii şi o comisie comună pentru a administra tranziţia la o formă democratică de guvernământ.

— Democratică? Franklin, dragul meu coleg, ai de-a face cu Iosif Stalin, care e comunist şi dictator. Dacă e după el, democraţia n-are decât să se ducă dracului!

Roosevelt a fost de acord:

— Da, ai dreptate Winston, aşa cred. Ar fi trebuit, poate, să vorbesc despre o comisie comună, care să supravegheze tranziţia spre un guvern controlat de civili în baza Constituţiei germane existente. Aşa îţi sună mai bine?

— Mult mai bine. Atâta vreme cât nu folosim cuvântul democraţie. Presupun – e o simplă ipoteză – că Stalin va dori să împărţim ţara astfel încât el să ocupe jumătatea estică, iar noi

partea vestică. Va dori o Germanie divizată, pe care s-o poată controla fizic – ca să preîntâmpine apariţia unei păsări Phoenix.

— Dumnezeu ştie ce va dori Stalin să obţină din aceste negocieri, spuse Roosevelt. Cred că noi, noi doi, trebuie să ne hotărâm dacă acceptăm sau nu negocierile. Dacă ne hotărâm, va trebui să întocmim împreună documentul nostru, să cădem de acord asupra lui şi să trimitem la Stalin un emisar care să-i ceară să ni se alăture în termenii stabiliţi de noi. Dar oare să negociem, Winston? Asta-i întrebarea. Preşedintele şi-a răspuns singur: După opinia mea, cred că da. Cred că iese ceva de-aici. E necesar să facem un efort ca să punem capăt războiului – avem datoria faţă de ostaşii şi de popoarele noastre.

— De acord, Franklin. Principiul capitulării necondiţionate nu poate fi abandonat în mod public. Cred că putem purta tratative secrete.

— Bine. Îţi sugerez să analizăm propunerea punct cu punct, să stabilim ce acceptăm şi ce nu, şi să vedem ce contrapropuneri avansăm.

După douăzeci şi cinci de minute, îşi definitivaseră contrapropunerile. Churchill, pe post de scrib, notase punctele asupra cărora căzuseră de acord. Apoi, ca măsură de precauţie, îi citise lui Roosevelt textul integral.

— Excelent, Winston! Şi-acum?

— Chestiunea trebuie tratată într-un secret desăvârşit. Cu cât ştiu mai puţini, cu atât mai bine. Dacă se află şi tratativele eşuează, efectul asupra moralului oamenilor va fi catastrofal.

— De acord. De acord.

— Uite ce propun. Voi scrie cu mâna mea un ordin – nu vreau să mai implic şi un secretar. Deci, voi elabora un ordin care va ocoli Comandamentul Unificat al Şefilor de Stat-Major. Va exista doar originalul, nici un fel de copie – în afară de copia mea. Îi voi înmâna personal lui Ike ordinul. Îi voi da instrucţiuni să nu facă nici un fel de copii, cu o singură excepţie. El va fi împuternicit să copieze cu mâna lui în două exemplare contrapropunerea noastră conţinută în ordin. Cele două exemplare vor servi ca documente propuse pentru semnare. Acolo, pe front, se vor aduce, probabil, anumite amendamente, dar numai după ce vom fi consultaţi şi vom da instrucţiuni în acest sens.

— Sună bine, Winston. Îmi place. În cazul unui eşec al negocierilor, Ike va distruge ordinul original şi copiile scrise de el – cel mai sigur e să le ardă. Iar toţi cei implicaţi în acest demers vor presta jurământ să păstreze secretul o perioadă de treizeci de ani, aşa cum se obişnuieşte.

Churchill a remarcat:

— Oricum, la acea dată, noi nu vom mai fi printre cei vii.

— Mai mult ca sigur, Winston, mai mult ca sigur. Şi-acum să vedem cine se va întâlni cu Kluge pe front şi cum se va realiza întrevederea. Pe data de 15 august, spui. Acum suntem în 12.

— Cred că trebuie să-i lăsăm pe militarii noştri să hotărască cum şi unde se vor întâlni. Chestiunea ar putea fi aranjată de comandantul trupelor de uscat, sugeră Churchill.

— Cu aprobarea Comandantului Suprem, fireşte. (Roosevelt se simţea obligat să apere interesele americane.) Dar cine va negocia în numele nostru? El însuşi era un negociator de mare clasă. Roosevelt şi-a răspuns din nou singur la întrebare: De fapt, cred că trebuie să fie unul dintre oamenii mei, deşi ştiu, fireşte, că tu doreşti să fie unul dintre oamenii tăi. Dar forţa noastră de pe capul de pod e mult mai mare decât a voastră. Noi am furnizat o bună parte din tehnica de luptă utilizată de oamenii tăi. În fine, noi am reuşit să realizăm străpungerea şi suntem pe punctul de a prinde întreaga armată germană într-o pungă. Cam aşa arată acum lucrurile.

Churchill şi-a muşcat limba. Nu era momentul propice pentru o dispută naţionalistă.

— Mda, dar ştii, Franklin, războiul se desfăşoară după planul lui Monty; noi am dus greul luptei la Caen şi acum la Falaise şi am reţinut acolo forţele germane, creând astfel condiţiile pentru ca oamenii dumitale să rupă frontul. Între noi fie vorba, Monty a fost atât de criticat, încât i-ar prinde bine misiunea asta. Dacă ar conduce negocierile, reputaţia lui s-ar mai drege; în plus, o asemenea misiune ar fi minunată pentru eul lui.

Roosevelt a pufnit dispreţuitor:

— Eul *lui*? Al lui Monty? Cu ce se deosebeşte el de generalii mei? Toţi au nişte euri câtu-i lumea de mari. Dragul meu Winston, nu-i treaba mea să le lustruiesc eurile care şi-au mai pierdut din glanţ. Evident, Monty nu-mi e deloc indiferent. Ce s-ar întâmpla cu

el dacă ar conduce negocierile astea şi ar da chics? Cum s-ar simţi el – eul lui? Nu, nu ne putem permite să-l împingem pe comandantul trupelor noastre de uscat într-o situaţie de risc. Cred că negociatorul o să fie, după cum ţi-am spus, unul dintre oamenii noştri. E mai bine aşa.

Primul-ministru a înţeles că pierduse. N-avea rost să mai insiste. Monty o să-şi iasă din fire. Păcat!

— Rogu-te, spune-mi, la cine te gândeşti? Eisenhower, şeful său de stat-major, Bedell Smith, sau Bradley? Da, cred că Bradley e foarte potrivit. Bradley-cel-dulce-la-vorbă, fostul învăţător. Churchill aştepta. Când a auzit numele, nu i-a venit să-şi creadă urechilor.

— Georgie Patton. Este cel mai priceput dintre generalii mei. A avut numai victorii. E singurul general american temut şi respectat de germani, şi nu fără temei.

— Dar bine, Franklin, protestă Churchill, pe unde a fost ne-a făcut numai necazuri. Vorbeşte prea mult, loveşte soldaţii în spitale.

Roosevelt a râs.

— Necazuri? Cine, Georgie Patton? În afara câmpului de luptă, mi-a făcut necazuri cu nemiluita. Dar pe câmpul de luptă, nu există un comandant mai bun ca el – în armata americană, fireşte, adăugă el cu diplomaţie. Te rog să mă crezi, Patton este unul dintre cei mai inteligenţi, mai bine educaţi şi mai elocvenţi bărbaţi din ţara mea. Este de-a dreptul sclipitor. Şi-a format, e adevărat, un vocabular atât de spurcat, încât îl taie şi pe-un sergent-major. Dar e un om înzestrat cu o mare capacitate de compasiune. Pariez că e în stare să-i ia lui Kluge, prin negocieri, *Crucea de Fier* de la gât. Şi te asigur, Winston, că atunci când Patton se va prezenta pentru prima oară în faţa lui Kluge, prusacul ăsta ticălos va fi copleşit de ceea ce va vedea. Patton va avea pe cap cea mai bună şi mai strălucitoare cască de oţel, vestonul lui de campanie va fi acoperit de baretele decoraţiilor; va purta pantalonii de cavalerie, cizme de călărie şi pinteni şi va ţine sub braţ cravaşa. Şi la fiecare şold va fi câte un revolver cu patul placat cu fildeş. Şi-apoi, Patton e înalt, Winston e înalt. Kluge nu se va confrunta cu un general cât o vrăbiuţă, cu beretă şi jerseu, nu domnule – scuză-mă, n-am vrut să te jignesc, Wmston. Cu nemernicii ăia,

trebuie să tratăm în forţă, asta am vrut să subliniez. Şi nu văd un tip mai dur decât Patton.

Glasul prietenului său, Winston Churchill, suna foarte abătut:

— Mi-e groază să mă gândesc la ce o să spună Monty când o să afle! În biroul său din Downing Street 10, primul-ministru avea o mină tristă, aşa cum îi era şi vocea.

La Casa Albă din Washington, Preşedintele, instalat pe scaunul cu rotile la masa unde-şi luase micul dejun, îşi aprindea ţigara înfiptă-n ţigaret.

— Deci, Winston, redactezi tu ordinul?

— Da, da, mă apuc imediat şi ţi-l citesc în cel mult o oră. Încă o vorbă, Franklin. După ce ne punem de acord, noi doi, cum procedăm cu Joe? Cum îl abordăm? Nu putem printr-un simplu semnal sau mesaj. Mă gândeam să-l trimitem pe Eden. Stalin l-a cunoscut bine la Conferinţa de la Teheran. Îi pun la dispoziţie un bombardier. Poate îl expediez chiar astă-seară la Moscova.

— Bună idee. Excelentă alegere!

Lui Churchill i se ceda o fărâmă, acceptându-i-se alegerea mesagerului.

— Dar nu-i aşa că nu va lua cu el o copie după ordin?

— Categoric nu. Trebuie să cunoască doar conţinutul propunerii şi al contrapropunerii noastre. Îl voi pune la curent.

În mai puţin de o oră, Churchill a redactat instrucţiunile armistiţiului în stilul său unic. Roosevelt a fost de acord cu ceea ce scrisese primul-ministru şi nu a modificat nimic, admirând engleza concisă şi meşteşugită a ordinului.

Imediat după aceea, Churchill l-a sunat pe ministrul de externe, Anthony Eden, şi l-a invitat să vină de urgenţă în Downing Street 10. La ora 15:00, după-amiază, Eden va primi informaţiile şi instrucţiunile necesare de la Churchill, apoi va pleca pe calea aerului la Moscova cu un bombardier Lancaster din Forţele Aeriene Regale Canadiene. Echipajul făcuse de câteva ori drumul, şi oamenii fuseseră aleşi pe sprânceană: erau toţi de origine ucraineană şi ştiau ruseşte. Plecarea fusese fixată pentru ora 21:00, în acea seară. Eden avea timp să-şi facă bagajele şi să se ducă la baza aeriană canadiană de lângă York.

Svelt şi elegant, Eden stătea de partea cealaltă a biroului lui Churchill.

— Am aranjat toate lucrurile cu ruşii prin ambasada lor de-aici, a spus Churchill. Ambasadorul e cam nărod, dar dornic să colaboreze. Voia să afle exact şi amănunţit de ce te duci la Moscova, dar i-am spus simplu că eşti purtătorul unui mesaj confidenţial deosebit din partea Preşedintelui şi a mea pentru bunul nostru prieten, Stalin, şi că e o problemă de maximă urgenţă. N-am primit încă nici o confirmare, dar presupun că Ursul Rus va fi foarte încântat să te primească.

— Care sunt instrucţiunile? întrebă Eden. Cum procedez în cazul în care Stalin vrea să se opereze modificări sau dacă nu e deloc de acord – să vă trimit un semnal pentru noi instrucţiuni?

Churchill şi-a mişcat brusc capul şi i-au tremurat obrajii.

— Nu, nu, Tony, nu-i timp pentru aşa ceva. De altminteri, sovieticii vor intercepta toate discuţiile noastre. Nu, va trebui să hotărăşti tu. Roosevelt şi-a dat acordul. Dacă apreciezi că schimbările pe care le cere sunt acceptabile pentru noi, aşa să fie.

— Şi dacă nu e de acord, dacă se opune armistiţiului, cum procedez?

Churchill a zâmbit, i-a aruncat lui Eden o privire cu tâlc şi a pufăit din nelipsitul trabuc.

— Convinge-l, Tony, convinge-l! Te simpatizează. Am văzut asta la ultima conferinţă. E atent la ceea ce spui. Vrăjeşte-l, ademeneşte-l, nu-ţi pierde răbdarea! Ursului Rus îi place să-l scarpini pe burtă. N-ai prea mult timp la dispoziţie. Prima întâlnire cu Stalin va avea loc, probabil, mâine după-masă. După ce va auzi ce doreşti, va convoca, probabil, Biroul Politic. S-ar putea să dureze o zi întreagă, deci ziua de 14 august. Tony, ţine minte, Ursul Rus nu se mişcă repede. Trebuie să-l împingi de la spate şi foarte energic, chiar foarte energic, pentru a scoate un răspuns de la el până pe 15 la prânz. (Churchill i-a zâmbit din partea cealaltă a biroului.) Şi-acum, dragă băiete, ia documentul, capodopera asta afurisită, du-te în cabinetul meu şi memorează-l. Ţi-am comandat ceai. Ike vine aici la 16:00 pentru ordinele sale de marş, aşa că o să te rog să-mi înapoiezi documentul până atunci.

— Termin şi plec mult mai-nainte, a promis Eden, apoi a intrat în cabinetul alăturat şi a închis uşa. La 15:50, ministrul de externe i-a restituit lui Churchill ordinul, şi-a luat rămas bun şi a plecat.

La ora 16:00 a sosit generalul Eisenhower. Cei doi bărbaţi s-au salutat cu simpatie. În pofida deosebirilor de poziţie socială – poziţia politică în confruntare cu rangul militar –, de naţionalitate, de obiceiuri, de pronunţie, deveniseră buni prieteni în lunile care urmaseră numirii lui Eisenhower în postul de Comandant Suprem, atribuit americanilor. Churchill constatase că politicosul kansan e „un tip foarte agreabil“, iar Ike, cum îi spunea Churchill, îşi dăduse seama că primul-ministru e „într-adevăr un tip grozav“.

Era ora ceaiului, ceai pentru Churchill şi cafea neagră pentru Eisenhower – servite în faţa unui şemineu fără foc, unde cei doi bărbaţi stăteau pe scaune tapiţate, cu spătarul înalt. După ce au încetat glumele, Churchill i-a vorbit lui Ike despre telefonul primit de la Montgomery în acea dimineaţă. Când a aflat că Montgomery trecuse peste el, Ike s-a zbârlit, dar a acceptat explicaţia împăciuitoare a primului-ministru.

— Cred că acum scorul dintre Monty şi mine e egal, se încumetă Ike, plin de speranţă.

— Eu n-aş fi chiar atât de sigur, Ike, n-aş fi chiar atât de sigur. Dacă e să spunem adevărul, nu cred că Monty o să-ţi ierte vreodată încercarea de a obţine concedierea lui. Simplu: el nu e tipul iartă-şi-uită. Mi-aş permite să-ţi fac un îndemn la prudenţă. Ţine cont de asta în relaţiile dumitale viitoare cu el, în special când va veni momentul să preiei comanda trupelor de uscat.

Eisenhower a încuviinţat din cap.

— Monty îmi aminteşte de un mic cocoş de Bantam, foarte ţanţoş, de felul celor pe care îi aveam la ferma noastră din Kansas. Se poartă şi acţionează tot aşa. Am învăţat lecţia, şi când intru în ograda lui îmi feresc fundul.

Pe faţa lui Churchill a apărut un zâmbet chinuit.

— Ambele fese, dragă băiete, ambele fese.

S-a ridicat, s-a dus la biroul lui, a luat ordinul de armistiţiu scris de mână şi i l-a înmânat lui Eisenhower.

— E modul în care Preşedintele şi cu mine am hotărât să abordăm propunerea. Citeşte-l până mă-ntorc de la toaletă. (În timp ce se îndrepta spre uşă, Churchill a şi început să-şi tragă fermoarul din faţă de la costumul său de sirenă.) Prea mult brandy aseară, bombăni el şi ieşi din cameră.

Când s-a întors Churchill, Eisenhower, care parcursese

documentul, recitea atent contrapropunerea Churchill-Roosevelt şi instrucţiunile pentru negocieri. Şi-a ridicat privirile spre primul-ministru şi i-a spus:

— Contrapropunerea va merge, aşa cred. Hitler o s-o accepte. Nu sunt decât trei sau patru modificări.

Churchill a fost de acord.

— Da, deşi punctul prin care îi cerem lui Hitler să se întâlnească în Elveţia cu ministrul meu de externe şi cu secretarul vostru de stat – nu cu noi – o să-i cadă greu la pipotă.

Ike a adăugat:

— Şi ăla care stipulează că germanii trebuie să predea armele în Normandia şi pe frontul de est, în loc să le ia cu ei înapoi în Germania. S-ar putea să nu-l accepte. Dar desemnarea lui Georgie Patton pentru negocierile cu Kluge e de-a dreptul genială. Ike a rânjit cu toată faţa: Kluge va fi uluit.

— Dacă nu cumva va amuţi, pur şi simplu, adăugă primul-ministru. În continuare, l-a pus la curent cu misiunea lui Eden: Ceea ce se întâmplă acolo e crucial, fiindcă în cazul în care Stalin nu vrea să ni se alăture, noi nu putem lua în considerare încheierea unui armistiţiu separat în Vest. Există apoi posibilitatea ca Hitler să se răzgândească – sau ca noi să nu tratăm, în realitate, cu Hitler.

— Ce împuterniciri are Georgie pentru a opera modificări la locul tratativelor?

— El poate accepta în principiu unele lucruri, dar trebuie să-ţi comunice imediat prin radio la Cartierul General al lui Montgomery.

— Da, se specifică în ordin.

— Iar dumneata te vei consulta cu Montgomery şi cu Bradley şi vei aprecia dacă modificarea este sau nu convenabilă. Dacă voi sunteţi de acord în unanimitate, atunci ne contactaţi pe Preşedinte şi pe mine. Toate legăturile telefonice vor fi libere.

Eisenhower a dat aprobator din cap.

— Mie îmi sună bine, domnule.

Churchill s-a lăsat din nou pe scaun.

— Of, pentru numele lui Dumnezeu, Ike, rogu-te, spune-mi Winston sau Winnie. Atitudinea asta oficială când nu suntem în public nu-mi place.

Generalul s-a simţit jenat.

— Vă mulţumesc pentru ceea ce-mi spuneţi, dar eu nu sunt educat în acest fel. Poate, într-o zi, după ce se va termina războiul şi n-oi mai fi în uniformă.

Churchill a adăugat maliţios:

— Şi când vei fi Preşedintele Statelor Unite.

— Ei, asta-i bună! Eu, politician? Pentru nimic în lume! Apropo, Monty ştie despre acest ordin sau despre implicarea lui Patton?

— Nu, nu ştie. (Primul-ministru şi-a dat ochii peste cap.) N-aş vrea să fiu pe-aproape când o să afle. Nu-mi propun să discut cu el, Ike. E datoria ta să tratezi cu el. Eşti superiorul lui.

— Mii de mulţumiri, domnule prim-ministru. Mda, mii de mulţumiri! Okay, am să-l informez chiar eu. Mă întorc pe front în seara asta. Trebuie să concepem un plan pentru a realiza întâlnirea dintre Patton şi Kluge. (Eisenhower s-a încruntat.) Am să-i cer lui Monty să-i cheme pe Patton şi pe Bradley la Cartierul lui General în seara zilei de 14 şi să fie pregătiţi să rămână şi pe 15. Pe linia mea secretă de frecvenţă am să-i spun lui Patton să călătorească cu un L 5.

Churchill a scotocit prin buzunarul interior al costumului său de sirenă, căutând un alt trabuc.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce-i aia L 5?

— 1 se spune Prepelicar. E un avion uşor, construit de Beech în Statele Unite – un aparat cu două locuri, utilizat pentru observarea tragerilor artileriei, chestii de-astea. Georgie are două aparate L 5 la Cartierul său General. Le foloseşte ca să-şi viziteze rapid diviziile. Ideea dracului! Generalii săi, care sunt departe pe front, la distanţă de multe mile de Lucky Forward, simt că-i apucă pandaliile când văd că apare avionul ăsta mic şi caraghios, fiindcă ştiu că bătrânul o să coboare din el, câtu-i de mare, de-un metru optzeci şi opt, cu fulgere-şi-trăsnete, şi-o să le frece ridichea. Trebuie să fiu sigur că vine la Cartierul General al lui Monty cu unul dintre micuţele sale L 5. Altminteri ar trebui să străbată drumul de la Le Mans înapoi până la Avranches, şi apoi să ocolească până aproape de Falaise – o călătorie a naibii de lungă!

Mintea extrem de inventivă a lui Churchill lucra intens.

— Te gândeşti că avionaşul ăsta ar fi mijlocul de a-l trece pe Patton peste liniile frontului, să-l întâlnească pe Kluge. E corect?

Eisenhower a fost uimit de perspicacitatea lui Churchill.

— Exact, domnule.

— Bine gândit. Şi o să-mi spui, presupun, că Patton e şi pilot.

Ike a râs.

— Chiar aşa. Georgie are licenţă de pilot pentru avioane uşoare. De fapt, în 1940, avea un avion personal. Nu ştiu ce fel de drăcovenie era. După cum ştiţi, e un om foarte bogat şi-şi poate permite să aibă cai şi avioane. Oricum, e pilot. Sunt puţini care ştiu asta, dar e o realitate.

— Şi pun rămăşag că pilotează micul Prepelicar de câte ori are prilejul.

Eisenhower a confirmat:

— Mi s-a spus că nu stă niciodată pe locul din faţă. Acolo stă pilotul lui. Dar are o manşă în spate. Umblă vorba că zboară ca o pasăre.

— Ca un curcan, probabil. Aşadar, dragul meu Ike, se pare că ai totul în mână. Te rog să mă informezi pe 15 dacă a intervenit vreo modificare a orarului, pentru ca Preşedintele şi cu mine să stăm lângă telefon.

— Aşa am să fac, domnule.

În seara zilei de 12 august, puţin după ora 20:00, de Guingand i-a înmânat şefului său, generalul Sir Bernard Montgomery, mesajul de avertizare, prin care Eisenhower, Comandantul Suprem, îl anunţa că pe 14 august la 17:30 va sosi la Cartierul General al Grupului de Armate 21, pentru o vizită de-o oră, urmând ca Bradley şi Patton să sosească până la 18:00.

Montgomery era tulburat, fiindcă Churchill nu-i mai comunicase nimic în legătură cu propunerea de armistiţiu. Cu siguranţă, primul-ministru va avea bunăvoinţa şi bunul-simţ să-l sune pe principalul său comandant şi să-i spună ce s-a mai aflat şi care urma să fie planul de acţiune. Ziua se scurgea, iar generalul stătea ca pe ghimpi. Din nou mândria lui era rănită.

Semnalul SHAEF trimis de Eisenhower a fost pentru Montgomery dovada că el, Montgomery, şi britanicii fuseseră trădaţi din nou. Eisenhower şi Bradley vor regiza întregul spectacol. Dar n-avea nevoie de ei. Putea să-l conducă şi singur. Şi, culmea-culmilor, el era comandantul trupelor de uscat.

Acţiunea asta intra în competenţa şi răspunderea sa, nu a lui Eisenhower. Cât despre Patton – ce naiba căuta Patton în treaba asta? Patton era doar comandantul unei armate, şi-atât. Înţelegea implicarea lui Bradley, dar dacă venea Patton, de ce nu l-ar fi chemat şi pe Dempsey, comandantul său de armată? Suspect, foarte suspect! Iar Montgomery era foarte supărat.

După ce a citit semnalul lui Eisenhower, Montgomery a început să măsoare furibund spaţiul rulotei, vorbind tare din cauza mâniei, cu glasul lui piţigăiat şi sâsâit:

— Ce mama dracului, Freddie! Poftim, îi ofer primului-ministru şansa, o şansă care se iveşte o dată în viaţă, ce dracu', să le-arate americanilor, care aleargă după glorie, că armata britanică e alcătuită din eroi, şi nu din căţei de salon. Şi el ce face, mă rog? Îi dă cu piciorul. Şi-acum, poftim de vezi! Îl trimit aici pe Eisenhower – pe Eisenhower! Să conducă negocierile pentru armistiţiu. Ascultă ce-ţi spun, Freddie, n-am să înghit asta. Eu l-am adus aici în genunchi pe barbar. O să fie showul meu, nu al americanilor!

Pe la mijlocul tiradei a intrat în rulotă generalul de brigadă Bill Williams cu o altă depeşă în mână. Montgomery l-a văzut, s-a oprit din mers şi i-a spus sarcastic:

— Ei, Bill, ce alte noutăţi împuţite îmi aduci?

Williams i-a înmânat semnalul, fără să rostească o vorbă. Venea de la Cartierul General al lui Bradley şi-l informa că Divizia 2 Blindate franceză a lui Leclerc, care făcea parte din Corpul 15 comandat de Haislip şi se afla în subordinea lui Patton, traversase la Argentan şoseaua est-vest şi se avântase pe drumul naţional ce ducea la Falaise.

Semnificaţia era clară. Forţele lui Patton depăşiseră hotarul dintre grupurile de armate imediat la sud de Argentan, fără permisiune din partea lui, a lui Montgomery. Dacă li se permitea să-şi continue înaintarea spre nord în direcţia Falaise şi să cadă în spatele germanilor, care se apărau de asalturile canadienilor, trupele lui Patton vor strânge efectiv gura pungii şi vor prinde în laţ toate trupele lui Kluge. Şi, din nou, Patton şi americanii vor culege laurii victoriei, iar el, Montgomery, va rămâne un biet spectator netrebnic al evenimentului pe care el însuşi îl făcuse posibil. Deci şansa de aur de a pune capăt războiului pe toate

fronturile – şansă meşteşugit creată prin modul magistral în care condusese întreaga campanie din Normandia – va fi irosită.

N-avea de gând să tolereze asemenea afronturi. I-a dat lui de Guingand semnalul şi a mârâit printre dinţii încleştaţi:

— Transmite-i lui Bradley să se retragă.

De Guingand a început să protesteze:

— Dar, bine, domnule, semnalul spune că Leclerc şi Oliver întâlnesc o rezistenţă neînsemnată. Au şi stabilit contactul cu trupele canadiene…

— Nu dau două parale pe ce spune semnalul. Transmite-i lui Bradley să-i ordone lui Patton să se retragă la hotarul dintre armate. E limpede?

— Da, domnule.

Din cauza acestui ordin s-a creat Breşa de la Falaise, prin care avea să scape în următoarele şapte zile grosul armatei germane. Montgomery va da ordinul de închidere a pungii de-abia pe 16 august.

Când a sosit ordinul lui Montgomery de „retragere“, retransmis de Cartierul General al lui Bradley, Patton dormea în cortul de la Lucky Forward, de lângă Le Mans, cu buldogul său Willie încolăcit pe podea lângă el. Codman l-a trezit pe general – şi, bineînţeles, pe Willie.

Patton era complet îmbrăcat; îşi scosese doar cizmele şi vestonul de campanie. A întins mâna după ochelarii cu rame metalice, şi-a aranjat părul scurt şi alb şi a întrebat:

— Măi, să fie a naibii de treabă, Charles! Ce mama dracului te-a apucat de mă scoli? Dacă nu e ceva important, te-ai fript!

— Ba e, domnule. Am primit un semnal de la generalul Bradley.

— Bine, dă-i drumul, citeşte-l!

Codman a ridicat fitilul lămpii cu gaz, care era aprinsă, a apropiat mesajul de lumină şi a citit:

Se ordonă Diviziei 2 Blindate franceză şi Diviziei 5 Blindate să se întoarcă la sud de linia de delimitare dintre armate de la Sées-Argentan, unde vor rămâne până la noi ordine.

(Semnat)
Comandantul Grupului de Armate 12 american

Patton a sărit în picioare ca ars, strigând:

— Doamne, Isuse Cristoase! Cum pot să fie atât de idioţi nemernicii ăia? Ne aflăm la o distanţă bună de Argentan şi înaintăm spre nord. Leclerc şi Oliver au intrat în legătură radio cu trupele canadiene. Suntem exact în spatele germanilor care apără Falaise. Am încercuit întreaga armată germană şi cine ştie ce ticălos idiot ne spune să venim înapoi!

— Dar, domnule, protestă Codman, e ordinul generalului Bradley.

— Dacă e dat de Bradley, de ce nu s-a consultat mai întâi cu mine? Nu mă interesează cine a dat ordinul, mă piş pe freza lui, da' o treabă atât de smintită n-am mai întâlnit până acum. Ştii ce-nseamnă asta, Codman? Canadienii nu sunt în stare să înainteze spre sud, germanii i-au blocat la Falaise. Noi stăm la Argentan, aşa că există o breşă de cincisprezece mile. Cincisprezece mile, Codman! Vor scăpa din încercuire toţi nemţii. Germanii îşi vor salva tancurile, camioanele, tunurile, tehnica de luptă. Iar noi o să stăm aici şi o să-i privim.

— Aviaţia, s-a încumetat Codman, aviaţia se va ocupa de ei.

Patton îşi trăgea cizmele. Willie lătra şi dădea din coadă în mijlocul răcnetelor.

— Rahat! Aviaţia va distruge nişte tancuri, va ucide nişte soldaţi, desigur. Însă, Codman, numai armata, Codman, tancurile mele, infanteria şi tunurile pot nimici armata germană. O breşă de cincisprezece mile, Codman! Isuse Cristoase!

Căpitanul Codman l-a ajutat să-şi pună vestonul de campanie.

— Du-te înaintea mea la punctul de comandă. Vin şi eu într-un minut. Fă-mi legătura cu generalul Bradley. Nu-mi pasă dacă doarme sau nu la ora asta, să vină la telefon.

Peste cinci minute, cu cel puţin vreo şase membri ai Statului-Major, care urmăreau discuţia, generalul Patton a deschis focul împotriva generalului-comandant:

— Omar, pentru numele lui Dumnezeu, ce se-ntâmplă? Ce-i cu ordinul ăsta nenorocit care-mi cere să-i întorc pe Leclerc şi Oliver la linia de delimitare dintre armate? Doamne, Cristoase, Omar, nu întâmpinăm nici o rezistenţă! Trupele germane se zbat încă în zona Mortain. Putem să cădem direct în cârca găozarilor de nemţi care apără Falaise. Putem prinde întreaga armată germană.

Adică, Omar, n-am văzut de când sunt un ordin atât de imbecil, dracu' să-l ia de ordin!

S-a auzit vocea calmă a lui Bradley:

— Şezi blând, Georgie. Şezi blând. La prima vedere, într-adevăr, ordinul meu pare stupid. Dacă evaluezi situaţia de luptă însă, s-ar putea să nu-l mai consideri chiar atât de stupid. Există, adică, riscul ca trupele canadiene să tragă în americani, şi alte chestii ca astea. E mai bine să păstrăm trupele clar despărţite.

Bradley nu voia să-i spună că ordinul venea de la Montgomery, fiindcă ştia că Patton ar reacţiona violent. Îl şi vedea pe Patton cum soseşte cu avionul său şi-i mută fălcile din loc lui Monty. În ceea ce-l privea pe Georgie, se gândea Bradley, cel mai bine era să-l facă să creadă că el dăduse ordinul, fără să se consulte în prealabil cu Montgomery.

Patton nu s-a lăsat convins.

— Omar, uite ce e, nu există nici o posibilitate ca blindatele mele să se apropie prea mult de canadieni şi să tragă în ei. Nici canadienii n-au cum să tragă în noi. În plus, vom ţine cu ei un permanent contact prin radio. Argumentele tale sunt, ca să nu spun mai mult, puţin plauzibile. Ţine minte, Omar, sunt puţin plauzibile. Ştiu, bineînţeles, că linia de demarcaţie dintre armate a fost stabilită de Montgomery, dar papiţoiul ăsta n-are decât s-o modifice. Nu trebuie decât să i-o ceri.

— I-am cerut-o ceva mai devreme, tot astăzi, şi răspunsul a fost negativ. Se aşteaptă ca, din clipă-n clipă, canadienii să reuşească străpungerea spre Falaise, să se avânte pe şoseaua spre Argentan şi să realizeze joncţiunea cu noi.

— Da' ce mama dracului, Omar, situaţia de luptă s-a schimbat! Noi ne apropiem acum de Falaise.

— Îmi pare rău, Georgie, ăsta-i ordinul şi sper să-l îndeplineşti.

Bradley avea mult mai puţini ani decât Patton în serviciul militar şi fusese, într-adevăr, subalternul lui în campania din Sicilia, dar Patton rămânea un adept ferm al disciplinei, nu numai faţă de subordonaţi, dar şi faţă de el însuşi, aşa că i-a răspuns deprimat:

— Am înţeles, domnule.

A pus telefonul în furcă. Ofiţerii prezenţi în cortul operativ se arătau foarte preocupaţi de treburile lor şi încercau să evite

privirile bătrânului. Patton l-a fixat pe Codman.

— Caută-l repede pe Borders şi spune-i să-şi mişte fundu' încoa' numaidecât!

După cinci minute, colonelul Bill Borders, unul dintre ofiţerii cu problemele operative, s-a prezentat la Patton îmbrăcat în echipamentul de luptă şi cu ochii cârpiţi de somn.

— Bill, băiete, vreau să-l găseşti pe generalul Haislip, nu mă interesează pe unde-i, mi-l scoţi din pământ din iarbă verde. Îi transmiţi ordinul meu verbal de a se retrage la sud de linia de demarcaţie dintre armate, la sud de Argentan. Adică, Leclerc şi Oliver trebuie să-şi retragă imediat tancurile şi oamenii. Spune-i că ordinul nu vine de la mine, ci de la Cartierul General Superior. Să-i mai spui că pun pariu pe toţi dolarii mei că ideea ordinului nu a venit de la Bradley. Autorul e pricăjitul ăla de Montgomery. Transmite-i că îi voi confirma în scris ordinul – de dimineaţă, în zori, i-l lansez din L5.

Când Borders l-a găsit în zori la postul său de comandă de lângă Boucé, Haislip era fără cămaşă şi se bărbierea, pregătindu-se pentru micul dejun şi pentru asaltul împotriva germanilor.

— Ce naiba cauţi aici, Bill?

— Am un ordin de la generalul Patton pentru dumneavoastră. Ştie că n-o să vă placă. Dar trebuie, oricum, să vi-l transmit. Ceea ce vă voi spune va fi confirmat printr-o lansare din avion de îndată ce va trece pe-aici Prepelicarul.

— Şi care-s veştile proaste? întrebă Haislip, în timp ce-şi ştergea faţa cu prosopul.

— Ordinul spune să opriţi orice mişcare de trupe spre nord şi să retrageţi diviziile lui Leclerc şi Oliver la sud de linia de demarcaţie dintre armate, la Sées. Asta-i tot.

Lui Haislip nu-i venea să creadă, se vedea pe chipul lui.

— Cum? Te ţii de bancuri! (Îşi încheiase doar câţiva nasturi de la cămaşă. A rămas aşa neîncheiată.) Dracu' să mai înţeleagă! Ieri după-masă, Patton mi-a ordonat să cuceresc Argentanul şi să înaintez lent în direcţia Falaise până intru în contact cu aliaţii noştri. Acu' a întors-o.

— Îmi pare rău, generale, dar asta e. Ordinul a sosit de la Cartierul General Superior, aşa că generalul Patton nu mai poate

face nimic, doar să le zică ceva de mamă.

Haislip a ridicat vocea:

— Fii atent, eu pot să-mi consolidez poziţiile până pe la mijlocul după-amiezii. Pot să pic chiar la fundul germanilor de la Falaise. Ei şi-au îngropat la teren tunurile şi celelalte arme, dar toate sunt orientate spre *nord*. Înţelegi ce înseamnă asta? Spre nord, iar noi atacăm dinspre sud, din sud, ce mama dracului! Am intrat în contact cu trupele canadiene care ne aşteaptă. Putem să-i dăm alt curs războiului blestemat, chiar azi, Bill, chiar azi, şi nu are cine să ni se împotrivească.

Şi-a descheiat pantalonii, şi-a băgat cămaşa şi a început să se încheie în timp ce discuta:

— Ei, nu. N-am să fac aşa ceva. Prefer să fiu trimis în faţa Curţii Marţiale, unde am să mă justific. E un act criminal să fim opriţi acum. Ar trebui trimisă la Curtea Marţială persoana care a dat ordinul. Doamne, Isuse Cristoase! Şi-a pus casca de oţel şi l-a prins pe Borders pe după umeri: Bill, tu n-ai nici o vină. Hai să mâncăm ceva.

Mâncarea l-a mai potolit. Iar când au terminat masa, se calmase complet şi se resemnase să dea ascultare ordinelor.

Borders se pregătea de plecare, când a apărut deasupra lor avionul minuscul al lui Patton, Prepelicarul. Din avion a fost lansat un container mic, de care era legată o coadă lungă din pânză roşie, ca a unui zmeu. Recipientul s-a izbit de pământ la un metru distanţă de cortul-popotă.

Borders s-a întors şi s-a îndepărtat, în timp ce generalul deschidea containerul. Borders nu putea suporta să vadă cum izbucneşte în plâns un om în toată firea. Patton era complet descumpănit de raţionamentul pe care se întemeia ordinul de oprire şi retragere. Căutând explicaţiile, el a acceptat informaţiile unui ofiţer din serviciul respectiv de la Cartierul General al lui Bradley, care i-a spus că britanicii împânziseră zona dintre Argentan şi Falaise cu nenumărate bombe cu acţiune întârziată, ceea ce nu era adevărat. Răvăşit complet şi bănuindu-l pe drept cuvânt pe Montgomery, Patton a consemnat în jurnalul său: „Cred că ordinul… a provenit de la Grupul de Armate 21 şi s-a datorat fie invidiei (britanicilor) faţă de americani, fie necunoaşterii crase a situaţiei de luptă, fie unei combinaţii între cele două.“

Pe 13 august a început retragerea germanilor prin Breşa de la Falaise, mai întâi a unor grupuri mici. Apoi, retragerea s-a transformat într-un adevărat torent.

14 AUGUST 1944

— Nu ştiu dacă voi avea puterea să continuu. Nu ştiu, Hans, îţi spun foarte sincer.

„Feldmareşalul arată groaznic – gândi Speidel. Are pungi sub ochi, pielea pământie, mâinile-i tremură. E vlăguit, fizic şi psihic.“

Kluge tocmai se întorsese în La Roche-Guyon de la o conferinţă ţinută la Cartierul General din St.Germain-en-Laye, unde se discutase apărarea Parisului. Participaseră comandantul-şef al forţelor maritime din zona de vest, ofiţerul-comandant al Flotei Aeriene 3, noul guvernator militar al Franţei, generalul de aviaţie Kitzinger, şi comandantul întregului Paris, generalul von Choltitz, care fusese numit de curând în acest post. După controverse aprinse şi discuţii îndelungate, determinate de ordinul iritant emis de Hitler, prin care li se cerea să arunce în aer cele şaizeci şi opt de poduri de pe Sena, precum şi toate monumentele şi clădirile importante pentru inamic din punct de vedere militar, participanţii la conferinţă căzuseră de acord asupra ordinului de retragere a forţelor armate şi asupra metodei de rezolvare a chestiunii podurilor.

În timpul desfăşurării conferinţei, gândul lui Kluge se desprinsese de problemele pariziene şi se concentrase asupra nenorocirilor de pe câmpul de luptă. Dumnezeule mare, ce căuta el la Paris, când ar fi trebuit să rămână în La Roche-Guyon sau să se ducă pe linia frontului? Apoi, numai astăzi nu e mâine. O fi Montgomery dispus să negocieze? Cum or fi primit Churchill şi Roosevelt propunerea lui?

Kluge era, totuşi, mulţumit, fiindcă izbutise să-şi finalizeze

demersurile. Nenumăratele discuţii telefonice cu ofiţerii-comandanţi de pe ambele fronturi, de est şi de vest, fuseseră încununate de succes. Comandanţii de mari unităţi erau de partea lui. Toate unităţile SS, despre care se credea că vor rămâne fidele Führerului, fuseseră trimise să lupte în linia întâi, pentru a le pune în imposibilitate de a întoarce spatele inamicului şi de a ataca trupele Wehrmachtului. Planurile pentru asumarea puterii în interiorul Germaniei erau puse la punct. În timpul discuţiilor prelungite şi plicticoase ale conferinţei, Kluge îşi trecuse din nou în revistă măsurile pe care le luase.

Bătălia din Normandia se transformase într-un adevărat abator. Pretutindeni domnea confuzia. Şi, totuşi, Hitler nu dăduse nici acum vreun ordin care să conţină o aluzie cât de palidă la retragere, deşi americanii ajunseseră la Argentan, iar canadienii luptau cu înverşunare pentru a realiza străpungerea şi a ocupa oraşul Falaise.

Lucrurile mergeau atât de prost, încât Dietrich exprimase deschis ceea ce, de fapt, gândeau Kluge şi Speidel, ca şi ceilalţi generali de pe teatrul de război. Cu o zi înainte, Dietrich îi telefonase lui Speidel şi-i spusese că a venit momentul să se organizeze o operaţiune de salvare cât mai era încă posibilă reaprovizionarea cu muniţie şi carburanţi şi înainte ca artileria Aliaţilor, ale cărei tiruri convergente porneau din cele patru vânturi, să înceapă să verse foc peste punga ce se închidea. Dar, fără ordin şi până la încheierea negocierilor de armistiţiu, Kluge era cu mâinile legate. De aceea, a transmis trioului Dietrich, Eberbach şi Hausser – adică Armatei a V-a Panzer şi Armatei a VII-a – instrucţiuni să rămână pe poziţii şi să lupte aşa cum le ceruse Hitler.

Cu o seară înainte, Kluge îi raportase sec lui Jodl despre situaţia de pe câmpul de luptă şi despre perspectivele bătăliei: „Inamicul se străduieşte din răsputeri să finalizeze încercuirea grosului Armatei a V-a Panzer şi al Armatei a VII-a. Încercuirea e inevitabilă.“ Nu ceruse aprobarea pentru o retragere generală prin Breşă, ci doar ca Armata a VII-a să se replieze din capătul vestic al pungii la Flers, localitate situată la circa patruzeci de kilometri vest de linia Falaise-Argentan a Breşei.

Pe 14 august, la ora 6:15 dimineaţa, Speidel îşi trezise şeful şi-

i adusese un semnal direct de la Führer. Se autoriza deplasarea spre vest, la Flers, însă primele cuvinte ale semnalului l-au tulburat profund pe Kluge. Nu s-a exteriorizat în nici un fel, dar în sinea lui era extrem de neliniştit.

Situaţia prezentă a grupului de armate din ariergardă e rezultatul proastei planificări a primului atac împotriva oraşului Avranches, care a eşuat. Întrucât acum inamicul a cotit scurt spre vest, există pericolul ca Grupul Panzer Eberbach, care a fost împins mult prea spre nord, să fie implicat din nou într-o ciocnire frontală fără caracter decisiv.

De data asta, Führerul arunca întreaga vină a eşecului Operaţiunii Lüttich la Mortain şi Avranches pe umerii lui Kluge – o învinuire complet nejustificată, adusă unui om care-l slujise bine. Ordinul îi comunica să-i atace pe americani în zona Alençon, la sud de Argentan. Kluge s-a căznit să citească textul până la capăt:

În consecinţă, obiectivul general pentru următoarele zile în teritoriul OB West este următorul:
Nimicirea inamicului în apropiere de Alençon.
Apărarea coastelor împotriva unor viitoare debarcări în sectorul Armatei a XlX-a.

Hitler se aştepta deci la debarcări în sudul Franţei. Buimac încă de somn, Kluge îi spusese lui Speidel:

— E imposibil, Hans, e imposibil. N-avem cum să izolăm avangarda americană atacând la Alençon. Nu dispunem de forţa necesară, e limpede. Dar e Ordinul Führerului. Anunţă-i pe Eberbach şi pe Hausser că se vor întâlni cu mine – nu vreau să-i oblig la o călătorie prea lungă – la Nécy, un sătuc situat imediat la sud de Falaise, prin care am trecut ieri cu maşina. Satul e pe un deal. Mâine dimineaţă, la ora 10:00, în biserica de-acolo. După conferinţa de azi, de la Paris, mă întorc aici, mă schimb şi plec apoi la Cartierul General al lui Dietrich de la Fontaine-l'Abbé. Mă va însoţi staţia mobilă radio, cu echipajul ei. Te rog să-i anunţi. O să dorm bine acolo şi o să plec dis-de-dimineaţă.

— Am înţeles, Herr Feldmarschall, a răspuns Speidel. Presupun că Tangermann va merge cu dumneavoastră, dar v-aş propune să-l luaţi şi pe maiorul Behr. Vorbeşte excelent

englezeşte, şi n-ar fi exclus să aveţi nevoie de un translator de rezervă dacă i s-ar întâmpla ceva lui Richter. Propunerea a fost acceptată.

Pe întreaga durată a Conferinţei de la Paris, gândul lui Kluge a revenit întruna la Ordinul Führerului, rumegând continuu învinuirea nedreaptă, incorectă, pe care i-o punea în cârcă Hitler. În plus, îl neliniştea raportul primit la amiază, care-l informa că trupele canadiene lansaseră în dimineaţa aceea un asalt masiv în direcţia Falaise, precedat de perdele dense de fum şi de sute de tancuri. Dacă de data asta Montgomery şi canadienii reuşesc să-i străpungă aliniamentele defensive ale tunurilor antitanc de 88 mm, să desăvârşească ruperea, să se năpustească pe şoseaua care duce la Argentan şi să realizeze joncţiunea cu americanii, forţele lui din Normandia vor fi complet încercuite. Era limpede. Bătălia din Normandia lua sfârşit, iar speranţele unor negocieri în vederea încheierii unui armistiţiu se spulberau. Dumnezeule din Ceruri, nu se mai termină odată conferinţa asta?

În cele din urmă, exasperat, Kluge a anunţat la 13:30, când s-au reluat discuţiile: „Domnilor, sunt nevoit să plec de la conferinţă cel târziu la ora 14:30. Chiar în acest moment, canadienii atacă violent în direcţia Falaise şi n-ar fi exclus să realizeze străpungerea. Trebuie să mă întorc la Cartierul meu General, pentru a supraveghea lupta. În plus, am ordin precis de la Führer să mă duc dis-de-dimineaţă pe câmpul de luptă, ceea ce înseamnă că trebuie să pornesc spre Normandia în seara asta. Şi-acum, să continuăm, vă rog!

După ce s-a hotărât şi ultimul punct, cu puţin înainte de 14:30, Kluge a plecat spre La Roche-Guyon. Când a ajuns la castel, Speidel i-a raportat că toate lucrurile sunt aranjate, dar Kluge i-a mărturisit că e stors de puteri. Speidel a simţit pentru prima oară o undă de simpatie pentru omul acesta. În scurta perioadă de când preluase comanda Grupului de Armate B, Kluge îi ţinuse la distanţă pe Speidel şi pe ceilalţi ofiţeri de stat-major. Fusese arogant şi distant, iar uneori comunicarea cu el se dovedise practic imposibilă. Speidel nu reuşise să-i câştige încrederea. Cu Rommel, lucrurile stătuseră altfel. Mai mult, Kluge nu-i relatase nimic despre ceea ce se petrecuse pe 12 august, când intrase pentru prima oară în contact cu Statul-Major al lui Montgomery.

— V-ar fi de folos, domnule, l-a întrebat Speidel, dacă v-aş însoţi în această călătorie?

Reacţia aproape violentă a lui Kluge l-a surprins:

— Aaa, nu, pentru numele lui Dumnezeu, nu, Hans! E prea periculoasă şi, în plus, dumneata trebuie să rămâi aici, pentru a coordona activitatea Cartierului General.

Imediat după ora 19:00, precedat de doi motociclişti şi urmat de autostaţia radio cu o echipă de patru oameni, feldmareşalul Kluge, instalat în Horchul său, a plecat din La Roche-Guyon. La 22:30 ajunseseră la Cartierul General al lui Dietrich de la castelul Fontaine-1'Abbé, situat în apropiere de Bernay. Stors de vlagă, feldmareşalul s-a culcat imediat. Dăduse ordin să fie trezit la 5:45 dimineaţa, ca să poată porni la drum la 6:30.

În noaptea aceea, Kluge s-a frământat, întrebându-se şi iar întrebându-se obsesiv dacă Gestapoul o fi scos ceva de la Hofacker, Goerdeler şi de la ceilalţi şi, dacă da, ce anume?

Temerile lui Kluge erau justificate. În acea zi, de 14 august, comandantul SS-ului, Heinrich Himmler, îi înmânase personal lui Hitler raportul întocmit de Gestapo, care stabilea că principalii feldmareşali ai Germaniei fuseseră implicaţi în organizarea atentatului din 20 iulie. Raportul consemna: „În Vest, Kluge-Rommel."

Timpul de care dispunea acum Kluge pentru a-şi pune în aplicare planul se număra în ore.

— Ei, Simonds, eşti mulţumit că declanşăm Operaţiunea Tractable? întrebă Montgomery.

Generalul-locotenent canadian, înalt, cu părul şi mustaţa negre şi faţa frumoasă şi fină, proaspăt bărbierită, era în rulota lui Montgomery. Guy Simonds s-a uitat la ceas. Era 6:30. Venise la Montgomery pentru a-i prezenta comandantului Grupului de Armate 21 modul în care îşi propunea să conducă acest atac foarte important, dată fiind situaţia critică a armatei anglo-canadiene. Operaţiunea va fi de la început până la sfârşit showul canadienilor. Operaţiunea Tractable se distingea printr-o singură particularitate, şi anume, momentul ales pentru declanşarea atacului: amiaza. Nu zorile, asfinţitul sau noaptea.

— Da, domnule, suntem pregătiţi să asaltăm cu toate forţele

aliniamentele defensive germane, până când vom reuşi străpungerea. Primul obiectiv este Falaise, apoi înaintăm pe şosea, în direcţia Argentan.

Simonds i-a prezentat pe scurt planul, şi Montgomery a fost încântat. După opinia lui, Simonds era de departe cel mai capabil general canadian. Călit în luptă şi inteligent, reprezenta tipul de comandant preferat de Monty.

— Bine regizat, spuse, în cele din urmă, Monty. De data asta trebuie să reuşim, n-avem încotro. Ni se oferă şansa de a închide Breşa Falaise-Argentan şi de a le arăta americanilor cum se conduce o luptă adevărată. Guy, dacă azi ai succes, se vor rezolva multe lucruri. Vei suferi pierderi grele, dar îţi urez noroc şi Dumnezeu să te binecuvânteze!

Atacul s-a desfăşurat conform planificării. Artileria a tras proiectilele-trasoare la 11:37 şi apoi, la 11:55, a creat o teribilă perdea de fum. La 11:40, avioanele semigrele de bombardament şi-au lansat bombele asupra poziţiilor inamice. La 11:42, tăcerea legăturilor radio a fost întreruptă de comanda: „Porniţi la asalt!“ şi brigăzile canadiene de blindate şi-au deplasat falangele compacte, de circa şaptezeci de metri pătraţi, pe aliniamentul de plecare. Perdelele de fum au devenit şi mai dense din cauza norilor de praf ridicaţi de şenile. Comandanţii de tanc nu vedeau nimic înainte, dar se orientau după soarele care se zărea prin pâcla deasă, ca o enormă minge roşie.

Conducând orbeşte, tanchiştii au pătruns din ce în ce mai spre sud, urmaţi îndeaproape de infanterie. Dar perdelele de fum îngroşate de praf nu i-au împiedicat pe germani să distrugă zeci de tancuri canadiene. Artileriştii germani ştiau din ce parte vin blindatele şi le reperau după zgomotul produs. Nemţii îşi descărcau fără întrerupere tunurile de 88 mm în direcţia uruitului şi zuruitului tancurilor.

La ora 14:00 şi-au făcut apariţia avioanele grele de bombardament. Aproximativ 870 de aparate şi-au descărcat bombele asupra ţintelor stabilite. Dar, din nefericire, din cauza unor erori de apreciere au fost lansate câteva bombe asupra trupelor proprii. În urma acestui accident, au murit 65 de soldaţi canadieni, iar alţi 300 au fost răniţi sau daţi dispăruţi. În amurg,

primele eşaloane ale Diviziei 3 canadiene ajunseseră la numai patru kilometri şi jumătate depărtare de Falaise, dar se izbeau de focul puternic al tunurilor antitanc germane.

La căderea nopţii, trupele lui Simonds continuau să lupte cu înverşunare pentru a finaliza Operaţiunea Tractable, cunoscută ulterior sub numele de „Atacul nebunesc“, dar canadienii n-au izbutit să cucerească Falaise şi colina vitală care domina breşa salvatoare pentru germani. Încă o dată, cu pierderi cumplite în ambele tabere, forţele germane i-au împiedicat pe canadieni să realizeze străpungerea. „Galopul pe şosea spre Argentan“ nu va mai avea loc. Trupele lui Kluge nu vor capitula şi nu vor fi încercuite în vestul Breşei.

Şi, încă o dată, canadienii au dus greul luptei conduse de britanici.

— Ce dracu’ înseamnă asta, Codman, ce-i cu semnalul trimis de Montgomery? De ce-mi cere să mă prezint la Cartierul său General până cel târziu la orele 18:00?

— Habar n-am, domnule. Ştiu doar că trebuie să rămâneţi acolo douăzeci şi patru de ore – până mâine la orele 18:00.

Patton şi-a înălţat deasupra capului pumnii strânşi.

— Dumnezeule Atotputernic, cum poate o fiinţă umană zdravănă la minte să-şi petreacă douăzeci şi patru de ore-n şir la Cartierul General al lui Montgomery? Şi-a coborât mâinile şi le-a sprijinit pe tocurile cu plăsele de fildeş ale revolverelor de la şolduri. Vrei să-ţi mai spun ceva, Codman? Britanicul ăsta mic şi ticălos mă ţine sub capacul secretului, fiindcă aşa vrea el, sunt sigur, cum te văd şi cum mă vezi. Conduc Armata a III-a dinainte de 1 august şi naziştii s-au udat la fund; am înaintat mai departe şi mai repede decât orice altă armată cunoscută în istorie. Paginile ziarelor americane şi britanice relatează pe larg despre înaintarea armatei americane, dar nu se ştie cine moaşe-sa le comandă. Eu sunt ăla, ce dracu’, şi ar cam fi timpul ca lumea să afle. Ieri i-am scris soţiei mele, Bea, şi i-am spus: „Când voi ieşi cu adevărat din anonimat, se va produce o adevărată explozie. Am dus showul atât de departe, încât ziariştii turbează că n-au voie să scrie despre asta.“

Patton s-a bătut cu cravaşa peste carâmbul cizmei.

— Ei, doar n-am de gând să lupt până la sfârşitul războiului fără să mi se recunoască faptele – şi poporul american să nu ştie nici măcar că sunt aici! (Şi-a scuturat dezgustat capul cărunt.) M-am sculat în toiul nopţii şi am lucrat la un plan.

Codman a comentat:

— Care sunt noutăţile, domnule?

— Am ajuns la concluzia că nu-i pot lăsa pe Haislip şi soldaţii lui să stea în cur la Argentan, aşteptând ca Montgomery să ne dea permisiunea de a închide Breşa. N-am să pricep niciodată de ce mi-a ordonat ticălosul ăsta mic să mă retrag.

— Noi nu ştim, de fapt, dacă ordinul a venit de la Montgomery, domnule. Generalul Bradley n-a spus că l-ar fi dat Montgomery.

— Ascultă, nu-mi umbla cu rahaturi d-astea, Charles. Montgomery e autorul! Cândva, istoria va dovedi că am avut dreptate. Oricum, primo, în dimineaţa asta o să ne legăm de fund Prepelicarii ăia mici şi o să zburăm până la Haislip. Am să-i spun să pună umărul acolo, la Argentan, cu două divizii şi să fie pregătit să mărşăluiască în direcţia nord, dacă nesuferitul ăla de Montgomery îi va permite, în cele din urmă, să înainteze cu tancurile spre nord către Falaise. Am să-i mai spun că face o treabă dată-n paşte de bună. Apoi o luăm din loc şi zburăm până la Cartierul General al lui Bradley, ca să-i vând noul meu plan. Aşa că pune-i pe Jones şi pe Lipson să-şi pregătească numaidecât jucărioarele înaripate.

— S-a făcut, domnule, îl asigură Codman. În ce priveşte deplasarea la Cartierul General al lui Montgomery, trebuie să mai ştiţi că generalul Smith – şeful de stat-major al lui Eisenhower –, generalul Walter Beddel Smith a sunat azi-dimineaţă când stăteaţi încă în culcuş. Vă sugerează să nu vă duceţi cu maşina la Cartierul General al lui Monty, ci să veniţi pe calea aerului şi să luaţi ambele aparate L 5. Mi-a spus că, de fapt, sugestia îi aparţine generalului Eisenhower.

— Sugestie zici? Sprâncenele lui Patton s-au înălţat bmsc. Pe dracu', sugestie! Când la telefon e Smith, ăsta-i ordin, băieţică, ordin! Măi dragă, de ce dracului să rămânem acolo douăzeci şi patru de ore-n şir? (Patton era uluit.) Da' las c-o să aflu în curând.

Pe la ora 11:00, avioanele L 5, în care se aflau Patton şi Codman, au aterizat, unul după altul, hurducându-se pe suprafaţa denivelată a miriştei din apropierea Cartierului General al lui Bradley. Vizita la Haislip mersese bine. Generalul mai tânăr trăise un sentiment acut de frustrare din cauza ordinului „de repliere“ pe care-l primise ieri, dar acum îşi scosese din minte necazul.

— Haislip e plin de entuziasm. Arde de nerăbdare s-o ia din nou la trap, i-a spus Patton, deosebit de încântat, lui Bradley, în timp ce-şi sorbeau cafeaua în rulota comandantului.

— Mă bucur. Ei, Georgie, la ce te gândeşti? Ştiu că vrei să-mi vinzi ceva.

— Să-ţi vând? Ţie?! (Patton şi-a luat imediat o mutră tare uimită.) Ştii doar că eu nu încerc niciodată să-ţi vând ţie ceva!

Au izbucnit amândoi în râs.

— Okay, Omar, trebuie să-mi pun armata în mişcare, spuse imperativ Patton, cu vocea lui piţigăiată. Nu pot să stau, pur şi simplu, nu pot să stau aşa, în cur, la Argentan şi să mă uit cum nemţoteii o şterg prin Breşă. Vreau să-mi dai permisiunea să iau două dintre cele patru divizii ale mele aflate sub comanda lui Haislip la Argentan şi să le laşi să înainteze spre est, spre Dreux. Aş dori să trimit Corpul 20 spre Chartres şi Corpul 12 spre Orléans. În timp ce vorbea, Patton, cu ochelarii de citit pe nas, arăta pe harta întinsă pe masa din rulotă.

Bradley a dat aprobativ din cap.

— Mi se pare okay, Georgie. Dacă Montgomery o să aibă nevoie de ajutor ca să închidă Breşa, n-are decât s-o spună. Până acum n-a zis nimic şi n-aş crede că va cere sprijin vreodată. Foarte bine, Georgie, dă-i bătaie!

Patton l-a privit pe Bradley drept în ochi.

— Montgomery ţi-a ordonat să-mi spui să mă întorc la Argentan, aşa-i?

Bradley i-a evitat privirea şi s-a dus să ia ibricul de cafea.

— Uite ce e, Georgie, ne ajung animozităţile de până acum dintre cele două tabere, ca să zic aşa. Eu ţi-am dat ordinul. Îţi comunic oficial că nu l-am consultat pe Montgomery înainte de emiterea ordinului. (Ceea ce din punctul de vedere al lui Bradley era adevărat – fiindcă, de fapt, Montgomery îl consultase *pe el* şi-i dăduse ordinul.) Aşadar, asta e, Georgie! Sincer să fiu, nu mai

vreau să discut. Diseară mergem la Cartierul General al lui Monty şi rămânem acolo mâine toată ziua. Oricum, nu ne va fi prea uşor.

A sorbit din cafea, s-a întors şi s-a aşezat la masă.

— Okay, Omar, tu eşti bossul. Ce-i cu treaba de la Cartierul General al lui Monty? Ştii ceva despre asta?

— Nimic. Ştiu însă că vine şi Ike, deci e ceva important.

— Mai vine şi altcineva? Patton era curios.

— Nu. Vom fi doar noi doi, Ike şi Monty.

Patton s-a încruntat.

— Şi ce mama dracului caut eu acolo printre voi, ştabii, care aveţi puteri ale naibii de mari? Parcă nu se cade.

Bradley zâmbi.

— O să afli în curând. (Apoi zâmbetul i s-a şters.) O să fie o întrevedere dificilă. Cei doi se întâlnesc pentru prima oară de când Ike a încercat să-l luxeze pe Monty – de la cina aia cu Churchill, ştii.

— Ştie toată lumea.

— Ei, astăzi s-a petrecut ceva care va înrăutăţi şi mai mult lucrurile.

— Adică?

Bradley s-a foit încurcat.

— S-a căzut de acord ca grupul meu de armate să fie pe picior de egalitate cu grupul de armate al lui Monty, iar Monty să predea comanda trupelor de uscat lui Eisenhower la 31 august. Eu voi deveni egalul lui Monty în toate privinţele. Schimbarea era prevăzută pentru 1 august dar a fost amânată. S-au pus la punct toate lucrurile, chiar şi avansarea lui Montgomery la gradul de mareşal, la acea dată. Dar e o chestiune secretă. Britanicii sunt foarte preocupaţi de imaginea lor publică. Nu suportă să-şi piardă prestigiul. În comparaţie cu noi, englezii resimt profund criza de forţă de muncă, aşa că păstrarea reputaţiei în această campanie depinde în mare măsură de menţinerea lui Montgomery în postul de comandant al Forţelor Terestre Aliate. Cedarea postului de comandă lui Eisenhower la 31 august va reprezenta, probabil, încercarea cea mai grea din viaţa lui Montgomery. Iar eul său va resimţi situarea mea pe o poziţie de egalitate cu extremă neplăcere. Nenorocirea s-a petrecut azi, când un reporter de la Associated Press a dezvăluit informaţia. Era foarte cunoscută, dar

se presupunea că nu va fi încă dată publicităţii. Toată presa britanică urlă. Faptul că am fost pus pe picior de egalitate cu Monty constituie, după ei, un afront deliberat la adresa lui. Ziariştii englezi pretind că Montgomery a fost insultat. Câţiva editorialişti au afirmat că schimbarea asta e o „retrogradare“ pentru Monty şi o ofensă la adresa poporului englez. Şi Monty primeşte ziarele de la Londra chiar în ziua în care apar. Acum, el stă, probabil, acolo, în rulota lui, şi dă în clocot.

Patton n-a manifestat nici un fel de simpatie.

— Ei, nu-i chiar atât de rău. N-are Kelsey atâtea roţi câte aprecieri, tămâieri şi lauri s-au revărsat asupra micuţului suge-deştu', sărmanul, deşi n-a fost în stare să-şi urnească din loc armatele. Iar eu, poftim, conduc o armată care străbate Franţa, capturând tot ce-i iese-n cale, şi înaintez mai repede decât toţi generalii din istoria războiului – fireşte, sub îndrumarea ta, Omar – şi popoarele american, englez, german habar n-au că sunt aici! E însă al naibii de rău pentru cocoşelul ăsta ţanţoş, recunosc. Cristoase, Monty găseşte mereu prilejul să-şi zbârlească penele!

Eisenhower a sosit primul la Cartierul General al lui Montgomery. La 17:25, jeepul lui fără escortă s-a oprit la poarta Cartierului General al Grupului de Armate 21. Incinta împrejmuită cu gard de sârmă ghimpată era păzită straşnic. Afabil ca întotdeauna, generalul-maior Freddie de Guingand se afla acolo să-l întâmpine pe Comandantul Suprem şi să-l conducă la rulota şefului său. Monty stătea afară şi aştepta, cu bereta cu dublă cocardă aşezată regulamentar pe cap şi cu uniforma kaki de campanie plină de barete de decoraţii şi proaspăt călcată. Îşi pusese cămaşa şi cravata. Montgomery a salutat în momentul în care Eisenhower, superiorul său, se căznea să coboare din maşină, arborând un zâmbet larg, prietenesc pe figură. După ce i-a răspuns la salut, i-a întins mâna, pe care Monty i-a strâns-o cam fără tragere de inimă, după cum a observat pentru sine Ike.

— Mă bucur că te văd, Monty.

Accentul său dialectal kansan a fost contrapunctat imediat de tonalităţile sâsâite, specific engleze, ale lui Montgomery:

— Bine-aţi venit la Cartierul General al Grupului de Armate 21, domnule!

Eisenhower a remarcat numaidecât folosirea cuvântului „domnule“, dar n-a sesizat nici o urmă de sarcasm în asta. Făcea, pur şi simplu, parte din modul curtenitor în care generalul britanic îşi întâmpina superiorul. Însă în timpul vizitei lui Eisenhower, Montgomery nu va mai pronunţa acest cuvânt.

L-a condus pe Eisenhower în rulotă şi i-a spus:

— Am comandat nişte ceai. M-am gândit la o mică discuţie înainte de venirea celorlalţi.

După ce s-au instalat în rulotă, cu ceştile de ceai în mână, Montgomery a început:

— Presupun că aţi venit aici datorită ofertei de armistiţiu.

— Aşa e, Monty, aşa e.

— Dumneavoastră sunteţi aici, Bradley şi Patton urmează să sosească; deci au fost autorizate negocierile cu Kluge, probabil.

Eisenhower a dat din cap.

— Aşa-i. Preşedintele şi primul-ministru s-au hotărât să formuleze o contrapropunere.

Montgomery s-a înclinat puţin înainte.

— Puteţi să-mi spuneţi şi mie ce conţine?

Eisenhower a ezitat. S-a hotărât să stea cu pieptul gol în faţa glonţului.

— Dacă nu te deranjează, aş prefera să te informez, când va fi de faţă şi Bradley. E mai bine aşa. Veţi auzi amândoi acelaşi text.

— Ba, mă deranjează. Aţi ghicit exact, mă deranjează al dracului de tare! s-a înfoiat Montgomery. Kluge nu v-a contactat pe dumneavoastră sau pe Bradley pentru a avansa propunerea, ci pe mine. Şi eu deţin încă funcţia de comandant al trupelor de uscat – deşi m-aţi săpat pe la spate, încercând să obţineţi destituirea mea. Vocea ascuţită a lui Montgomery avea inflexiuni de oţel.

— Ei, Monty, treburile astea ţin de trecut. (Ike se străduia să fie împăciuitor.) Gata, s-au dus, s-au încheiat, le-am îngropat! Statul meu Major şi cu mine avem încredere deplină în dumneata.

Buzele generalului britanic s-au contorsionat într-un rânjet şi mustaţa i s-a zbârlit.

— E o formulă pe care voi, americanii – şi mai ales Georgie –, o folosiţi foarte des. E formula „rahat cu mac“. Presa de azi scrie că m-aţi retrogradat pe o funcţie egală cu cea a lui Bradley.

Credeam că aţi fost de acord cu data de 31 august. Ei bine, nu, nu v-aţi putut abţine, aţi strecurat informaţia gazetarilor şi ei au publicat-o. Aşadar, dumneavoastră îmi spuneţi, de fapt, că nu aveţi destulă încredere în mine pentru a-mi comunica instrucţiunile privind tratativele cu Hitler şi Kluge. Aşa e?

— Înţeleg bine ce vrei să spui, Monty, replică Eisenhower. Ştiu că te simţi jignit şi că ai avut de suportat critici severe, pe care le consideri nejustificate. Dar eu sunt Comandantul Suprem, nu dumneata, aşa stau lucrurile. Dumneata îmi vei raporta mie, chiar dacă te-ai dus cu propunerea de armistiţiu direct la Churchill, trecând peste mine. Şi Bradley este acum egalul dumitale în calitatea sa de comandant al grupului de armate american. Da, e adevărat! Din punct de vedere teoretic, el are obligaţia să se consulte cu dumneata şi să-ţi ceară aprobarea, şi sunt sigur că procedează întocmai. Însă, în ce mă priveşte, ţi-o spun pe şleau că voi doi aveţi acelaşi statut. E chiar atât de greu de digerat? Iar până nu vine Bradley, n-am să-ţi comunic ordinele primite de la Roosevelt şi Churchill.

Montgomery şi-a smuls bereta de pe cap, a azvârlit-o pe masă, s-a lăsat pe rezemătoarea scaunului şi şi-a înfundat mâinile în buzunarele pantalonilor.

— Bine, fie, dar cred că-mi puteţi spune ce amestec are Patton. Ce mama lui Sarsailă caută Georgie Patton aici? E un simplu comandant de armată.

— Am să-ţi explic rolul lui Patton în cursul informării. Îţi pot spune doar că nu eu l-am invitat. Ordinul a venit de la Roosevelt şi de la Churchill.

— E-n regulă. Când propuneţi să aibă loc informarea?

— Imediat după cină, supeu sau cum i-oţi zice voi britanicii – asta în cazul în care ai de gând să ne dai ceva de mâncare. Eisenhower vorbea foarte serios.

— A-aa, într-adevăr, dragul meu Ike, am să vă ospătez pe toţi. Şi n-ai de ce să fii îngrijorat, nu am otrăvit mâncarea, nu-i nevoie s-o guste cineva ca s-o verifice. Sunt ofiţer şi gentleman, măcar cu atât mă pot mândri. Am stabilit să cinăm la ora 20:00. Freddie a înălţat un cort-sufragerie special, cu tot dichisul: faţă de masă albă, cele mai bune sfeşnice de argint, tacâmuri, pahare cu picior pentru vin şi celelalte – din zestrea regimentului. Şi un bar pentru

voi, americanii pilangii. Chiar şi lichior la desert.

— Doamne, Monty, asta sună a banchet, mai ales că vine din partea celui mai auster general al Angliei. (A schiţat un zâmbet.) Ce-ar fi să fac informarea când bem cafeaua şi lichiorul? Cum ţi se pare?

— Excelent. Aş dori ca Freddie şi flăcăul de la serviciul meu de cercetare, generalul de brigadă Bill Williams, să ia masa cu noi şi să asiste la informare. Aveţi ceva împotrivă? În definitiv, voi sunteţi trei şi eu nu pot să vă ţin piept singur.

— Zi-i mai departe. Poţi să inviţi şi o duzină de ofiţeri. Nu, n-am nimic împotrivă. Oricum, de Guingand şi Williams vor fi implicaţi în ceea ce vom întreprinde. Apropo, fiindcă o să stăm într-un cort, n-aş vrea ca vreun ostaş să tragă cu urechea… bucătarul, chelnerii sau alţii. Locul trebuie să fie absolut sigur.

— Nici o teamă. O să iau măsurile necesare pentru ca nimeni să nu audă ce se discută – în afară de cazul, fireşte, în care se va ajunge la răcnete, ceea ce, îndrăznesc s-o spun, e foarte posibil. A zâmbit. Un zâmbet ofilit.

Manieratul Bradley a sosit la tabăra Cartierului General în timp ce Eisenhower şi Montgomery discutau încă. L-a întâmpinat la poartă de Guingand, care l-a condus direct la cortul ce i se repartizase.

— Freddie, ai idee despre ce e vorba?

Ofiţerul înalt şi foarte britanic a zâmbit.

— Nici cea mai mică idee, domnule.

— Generalul Patton a sosit?

De Guingand n-a trebuit să-i mai răspundă, fiindcă, în acel moment, două aparate L 5 americane au apărut deasupra taberei Grupului de Armate 21, zburând peste vârful copacilor.

Bradley a privit spre cer prin ochelarii pe care-i purta întotdeauna şi faţa i s-a destins într-un zâmbet larg.

— E Georgie! Pun rămăşag că pilotează el însuşi unul dintre avioane.

— Permiteţi-mi să vă conduc imediat la cortul dumneavoastră, domnule general, spuse de Guingand. Trebuie să mă duc repede la pista de aterizare, ca să-l iau pe generalul Patton.

— Domnilor, vă propun să toastăm, declară Montgomery,

împingându-şi în spate, pe iarbă, scaunul pliant, ridicându-se în picioare şi înălţând paharul cu vin de Porto. Erau la desert. Ceilalţi meseni au făcut la fel. Montgomery stătea în capul mesei şi contempla scena: Eisenhower, la locul de cinste din dreapta lui, Bradley la stânga. La dreapta lui Eisenhower stăteau de Guingand, apoi Patton. În stânga lui Bradley era Bill Williams. Pe masă, lumânările arseseră aproape până la jumătate în sfeşnicele de argint şi lumina lor scânteia pe tacâmurile şi argintăria regimentală, adunate de Montgomery în timpul îndelungatei cariere militare. Porţelanurile şi piesele de argint elegante erau puse în valoare de olanda albă a feţei de masă, murdărită acum de picături de ceară, firimituri de pâine şi de-o pată mare de vin roşu, pe locul în care Patton turnase pe lângă pahar când încercase să-şi pună vin de Porto din carafa de cristal tradiţională.

Stăteau cu toţii în picioare sub tavanul boltit, ca de catedrală, al cortului, cu paharul de Porto în mâna dreaptă.

— Domnilor, în cinstea Maiestăţii Sale Regele – Dumnezeu să-l binecuvânteze! a toastat Montgomery.

Britanicii au răspuns cu tradiţionalul: „Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Rege!“ Iar americanii: „Pentru Rege!“ Apoi au dus paharele la gură.

Montgomery a continuat:

— Domnilor, în onoarea Preşedintelui Statelor Unite!

Ceilalţi au răspuns ca un ecou: „În onoarea Preşedintelui Statelor Unite!“ Şi au sorbit iarăşi din cupele de Porto.

S-au aşezat din nou, cu excepţia lui de Guingand, care a vorbit cu chelnerul-şef şi i-a spus să-şi ia oamenii, să se ducă la cortul-bucătărie şi să aştepte acolo până când vor fi chemaţi. Şeful poliţiei militare de la Cartierul General, un maior, stătea în picioare în faţa cortului. La semnul lui de Guingand, maiorul a făcut o tură, să se asigure că nu se află nimeni în întuneric pe-o rază de treizeci de metri.

La masă, după toast, trei persoane şi-au aprins ţigările: Eisenhower, de Guingand şi Williams. Înainte de a ieşi, chelnerii umpluseră ceştile cu cafea şi Calvados.

Sosise momentul. Montgomery s-a uitat la Eisenhower.

— Domnule general, acum cred că ne puteţi spune care e scopul întâlnirii. Fireşte, eu am o oarecare bănuială. La fel, şi

Freddie şi Bill.

Eisenhower părea oarecum intimidat.

— Okay. După cum ai spus, Monty, voi trei bănuiţi ceva, fiindcă voi aţi fost la staţia radio care a primit propunerea de armistiţiu.

— O propunere de armistiţiu? întrebă cuprins de uimire Bradley.

Aproape concomitent, Patton a izbucnit:

— Ce propunere de armistiţiu? Despre ce e vorba?

Eisenhower a relatat întreaga poveste, aşa cum o cunoştea el, fiind completat ici şi colo de Montgomery şi de echipa britanicului. A lăsat la urmă ordinul transmis de Churchill şi de Roosevelt şi rolul lui Patton în planul jocului.

— După cum v-am spus, Churchill a scris de mână un ordin. Originalul are două pagini. Nu se vor face copii. Absolut nici una. Dar noi vom face două copii după contrapropunerea de armistiţiu pe care o conţine ordinul. În cazul în care operaţiunea nu reuşeşte, ordinul şi copiile după contrapropunere vor fi arse. Tatonările în vederea armistiţiului nu vor fi consemnate nicăieri. Persoanele de faţă nu vor discuta niciodată despre demersul pe care-l întreprindem acum. E dispoziţia dată direct de Churchill şi Roosevelt.

Eisenhower nu le cerea acordul celor din cort. Era un ordin şi gata, s-a înţeles imediat.

— Okay, iată ordinul, spuse el, scoţând foile din buzunarul interior al vestonului. L-a despăturit, l-a ridicat şi l-a îndreptat pe rând spre meseni, pentru ca fiecare să vadă bine scrisul meticulos de pe prima pagină a foilor-standard, 35x27 cm. După cum v-am spus, a fost scris de Churchill şi e aprobat de Preşedinte.

L-a citit rar. După un scurt preambul, în care Churchill enumera termenii propunerii iniţiale primite de la Kluge, ordinul continua:

> *Preşedintele şi cu mine, după cuvenitele deliberări, am ajuns la concluzia că este în interesul popoarelor Statelor Unite, ale Regatului Unit şi Commonwealthului, şi al aliaţilor lor, ca, în pofida angajamentului nostru de a impune hoardelor naziste capitularea necondiţionată şi luând în considerare faptul că sursa propunerii de armistiţiu e Adolf Hitler*...

Bradley l-a întrerupt:

— Dumnezeule mare, Ike, eşti sigur? Churchill e sigur? O ofertă din partea lui Kluge este în sine grozav de importantă, dar că asta e ideea lui Hitler…

I-a răspuns Montgomery:

— Nu, Brad, noi nu suntem siguri, de fapt. Totuşi, eu sunt extrem de mulţumit, ca şi Bill, de altfel, că feldmareşalul Kluge acţionează după instrucţiunile lui Hitler. Trebuie să facem această presupunere.

Bradley era uluit, ochii i se măriseră şi clipea întruna.

Ike a continuat:

— Iată acum contrapropunerea Roosevelt-Churchill. A citit-o şi, de data asta, a intervenit Patton, care a remarcat:

— La naiba, nu se deosebeşte prea tare de oferta lui Kluge! E vorba de unul sau două dintre puncte, dar nu sunt diferenţe grave, după cum văd eu lucrurile. Dacă negocierile se finalizează, o să fie o adevărată bombă.

— O să fie minunea dracului! comentă calm de Guingand.

Ike a continuat:

— Aşadar, domnilor, ăsta-i aranjamentul. Acum nu ne mai rămâne decât să negociem.

— Ei, nu-i chiar atât de simplu, bineînţeles, spuse Montgomery. Care-i reacţia ruşilor? Churchill şi Roosevelt nu pot să ia singuri hotărârea. Trebuie neapărat ca ruşii să fie de acord. În primul rând, e problema capitulării necondiţionate. Apoi, dacă ei sunt dispuşi să renunţe la asta, urmează să convină asupra tuturor condiţiilor din acest document. Dacă nu se înţeleg, atunci documentul nu valorează nici cât hârtia pe care-i scris.

Eisenhower i-a răspuns uşor iritat:

— Da, ai dreptate, Monty.

— Bine, şi ce se face în această privinţă? îl întrebă gazda. Ce se-ntâmplă?

— Eden e la Moscova – la Kremlin. Rezultatul ni se va comunica prin ambasada voastră de-acolo. Încă nu s-a primit nici un răspuns. Stalin a convocat Biroul Politic. Ei dezbat, evident, problema. Eden este optimist în privinţa tuturor punctelor, cu excepţia acordării liberei treceri pentru Hitler, dar numai bunul Dumnezeu ştie ce se va întâmpla.

— Răspunsul depinde, domnule, spuse Bill Williams, cel puţin după cum văd eu lucrurile, de modul în care apreciază membrii Biroului Politic capacitatea trupelor sovietice. Ei pot considera că armata lor are forţa să-i zdrobească pe nemţi şi să pătrundă în inima Germaniei, astfel încât ruşii să ocupe o bună parte din ţară, s-o împartă şi s-o subjuge pentru totdeauna; sau pot ajunge la concluzia că nu sunt în stare sau că preţul în oameni şi tehnică de luptă va fi mult prea mare acum, când liniile lor de aprovizionare s-au întins până aproape de punctul de rupere – ei, în cel de-al doilea caz s-ar putea să accepte propunerea. Apoi, n-ar fi exclus ca în Biroul Politic să se ciocnească părerile.

Patton întrebă:

— Care-i termenul-limită fixat de ruşi?

— Trei după-amiază, după ora noastră, orarul britanic dublu de vară, replică Ike.

— Asta înseamnă aproximativ 19:00 sau 20:00 seara, după orarul lor? întrebă Montgomery.

— Da, 20:00 seara. Eden a ajuns la Moscova ieri dimineaţă.

De Guingand s-a uitat o clipă la şeful său, apoi la Ike şi a spus:

— Tony Eden e persoana cea mai calificată pentru a obţine de la Stalin răspunsul dorit. Stalin l-a cunoscut anul trecut la Teheran şi-l simpatizează. Or, dacă Tony e optimist, sunt speranţe să-şi ducă la bun sfârşit misiunea.

Eisenhower s-a foit jenat. Se pregătea să citească partea cealaltă a ordinului, care stabilea cine va duce tratativele. Reacţia lui Montgomery va fi, probabil, violentă, ştia asta. Dar ordinul trebuia citit.

— Okay, să trecem la punctul următor al ordinului. Iată cum sună:

Privitor la chestiunea crucială a desemnării persoanei care va fi însărcinată cu răspunderea negocierilor directe cu Kluge, Preşedintele şi cu mine am evaluat calităţile tuturor candidaţilor posibili, atât din partea britanică cât şi din cea americană. Noi recunoaştem că toate datele pledează în favoarea desemnării comandantului deosebit de capabil al forţelor noastre de uscat, generalul Sir Bernard Montgomery, întrucât e ofiţerul de front căruia i s-a făcut oferta, ca urmare a calităţilor sale desăvârşite de conducător...

Aici, Eisenhower s-a oprit, s-a hotărât să facă o mică pauză. Montgomery zâmbea.

Dar, asemenea unui judecător care pronunţă o hotărâre scrisă, abilul Churchill a expus întâi elementele pozitive, pentru a trece apoi la alternativă:

Pe de altă parte, avem în vedere şi pericolul fizic enorm, din toate punctele de vedere, pe care-l presupune realizarea contactului dintre participanţii la negocieri, fie prin convenirea unei întreruperi temporare a ostilităţilor, fie în alt mod. În consecinţă, noi credem că ar fi inacceptabil să-l punem pe foarte valorosul nostru comandant al trupelor de uscat într-o situaţie primejdioasă în mod inutil, mai ales dacă va fi nevoie să traverseze liniile germane pentru a se întâlni cu Kluge, posibilitate care, date fiind împrejurările fluide, este cât se poate de reală. Trebuie, de asemenea, să avem în vedere şi faptul că nu este bine ca liderul trupelor noastre de uscat să fie direct asociat cu acest demers pentru cazul în care negocierile ar eşua şi faptul că s-au purtat tratative ar fi dat publicităţii, în ciuda eforturilor ce se depun de a păstra secretul pe durata întregii vieţi a celor implicaţi. Ţinând cont de aceşti factori, am apreciat că este potrivit ca persoana desemnată să poarte negocierile cu Kluge să fie un comandant de armată. Din numeroase raţiuni, pe care nu e nevoie să le enumerăm aici, am decis de comun acord ca această persoană să fie un general combatant care se bucură de cea mai înaltă stimă şi consideraţie din partea inamicului – şi anume, generalul-locotenent George Smith Patton Jr., comandantul Armatei a III-a americane.

Eisenhower s-a întrerupt şi l-a privit pe Montgomery. Chipul generalului britanic exprima ură şi mânie. „Dacă ar putea sufla flăcări pe nări, ar pârjoli întregul cort“, gândi Eisenhower.

Montgomery a izbit cu pumnii în masă şi a ţipat la Comandantul Suprem:

— La naiba, Eisenhower, cum poţi să-mi faci una ca asta!? Nu-i poţi face una ca asta poporului englez, nu poţi să-i faci una ca asta armatei britanice! E ultima picătură, blestemată picătură, pricepi? N-am să înghit aşa ceva, n-am să înghit! Eu sunt îndreptăţit să port negocierile, nu voi, americani afurisiţi! Am

aranjat toată treaba, mama ei de treabă, şi voi, neamule, vă furişaţi şi puneţi mâna pe ea. Eu am să duc negocierile, nu George Patton. N-ai decât să i-o spui şefului tău politic. Eu îi voi comunica şefului meu!

Eisenhower şi-a ieşit din ţâţâni. S-a ridicat, s-a aplecat înainte, apropiindu-şi ameninţător faţa de cea a lui Montgomery. L-a fixat cu privirea pe Monty şi a mârâit:

— N-ai să mai treci peste mine. Dacă i te adresezi lui Churchill – omul care a scris acest document –, dacă i te adresezi trecând peste mine, îţi promit că de data asta mă fac luntre şi punte şi te scot într-o oră de la comanda trupelor de uscat şi de la comanda Grupului de Armate 21. Şi încă un lucru, ia-ţi gândul de la avansarea la gradul de mareşal pe 31 august! Ascultă! Documentul a fost scris de bossul dumitale politic, Churchill. Eu n-am adăugat nici măcar o virgulă. N-am ştiut că se redactează un asemenea document, fiindcă dumneata ai trecut peste mine şi nu m-ai informat!

Bradley şi Patton nu-l văzuseră niciodată atât de furios pe Eisenhower, deşi îl cunoşteau de foarte mulţi ani.

Braţul lui Eisenhower a arătat spre ieşirea din cort:

— Dacă vrei să vorbeşti cu primul-ministru, dă-i bătaie, du-te chiar acum! Dar te previn că, dacă o faci, eşti terminat, Montgomery. Şi o să ştie întreaga lume când, unde şi de ce.

Clocotind de furie, Eisenhower s-a aşezat din nou pe scaun. Mânia începea să i se domolească, dar privirile îl fixau necruţător pe Montgomery. Celorlalţi meseni li se tăiase parcă respiraţia. A trecut o veşnicie până când Montgomery şi-a întors privirile în altă parte, s-a foit pe scaun şi a spus cu vocea sa ascuţită, nazală, dar potolită:

— Freddie şi Bill au elaborat un plan pentru punerea negociatorului nostra – Georgie, tu ai fost desemnat – în contact cu Kluge. Freddie doreşte, probabil, să ne dea unele detalii.

Tensiunea din cort s-a risipit pe dată. Se părea că manechinele care stăteau încremenite în jurul mesei au căpătat brusc viaţă. Fumătorii şi-au aprins alte ţigări, deşi tăcerea continua.

— Monty, pentru mine, chestiile astea sunt cu totul noi, sparse Patton tăcerea, şi sunt convins că dumneata ai fi făcut o treabă

mult mai bună decât mine în cursul negocierilor. Te rog să înţelegi, domnule, n-am ştiut nimic despre chestiunea asta până adineauri, când ai aflat şi dumneata, când a citit Ike ordinul, aşa că nu m-am gândit deloc la problema întâlnirii cu Kluge. Cina a fost excelentă, vinurile superbe. Parcă nu se cade ca Freddie să-şi expună planul aici. Noi doi ne vom retrage şi vom pune la punct detaliile. Chiar acum îmi bubuie în minte o idee…

— Ai aici spaţiu berechet pentru a-ţi detona ideile, n-a scăpat Bradley prilejul.

Au izbucnit în râs cu toţii, inclusiv Montgomery. Georgie a primit fără să se supere pişcătura.

— Deci, Monty, dacă n-ai nimic împotrivă, continuă Patton, Freddie o să lucreze împreună cu mine şi o să venim la dumneata cu planul cel târziu în noaptea asta sau mâine dimineaţă la prima oră. Okay? Vă mărturisesc, domnilor, că nu-mi dau seama de ce Roosevelt şi Churchill au ales pentru o asemenea misiune un băşinos ca mine, dar am eu bănuiala că ei înşişi sunt doi băşinoşi şi d’aia.

Alte hohote de râs.

— O ultimă chestiune, spuse Eisenhower. Potrivit ordinului, trebuie să se execute două copii de mână după contrapropunerea de armistiţiu, pentru ca, în eventualitatea încheierii unui aranjament, documentul să poată fi amendat sau, mă rog, ce o mai fi cazul. Ca penitenţă pentru păcatele mele, care sunt multe şi, ei da, sunt cunoscute de cei prezenţi la masă în seara asta, voi scrie eu însumi copiile.

— Cu accent american, presupun, glumi Monty, cu un vag zâmbet conciliant pe faţă.

Ike i-a răspuns, zâmbind la rândul său:

— Olala, da de unde!? N-o să aibă nici accent american, nici englez, dar precis, pe barba lui Scaraoţchi, ortografia va fi americană, varianta Kansas.

În acea seară, revenit la Cartierul său General, Comandantul Suprem al Forţelor Aliate, Dwight D. Eisenhower, şi-a terminat munca de copist şi s-a urcat în hamacul lui cam la aceeaşi oră la care feldmareşalul Hans von Kluge se întindea îngrijorat în patul de la Cartierul General al Grupului Panzer Vest, Fontaine-l’Abbé.

15 AUGUST 1944

În dimineaţa zilei de 15 august, la 6:30 fix, Kluge şi-a luat rămas bun de la Sepp Dietrich şi s-a instalat în faţă, lângă şofer. La volanul Horchului era subofiţerul Kraus; pe bancheta din spate stăteau maiorul Behr şi locotenentul Tangermann, cei doi ofiţeri având misiunea de a scruta cerul, fiindcă ziua se anunţa frumoasă, fără nori şi foarte caldă. Avioanele de vânătoare inamice vor mişuna, probabil, deasupra capetelor lor. Cei patru oameni ai staţiei radio mobile erau gata de plecare. Kluge i-a făcut lui Dietrich un semn cu mâna, şi micul convoi s-a pus în mişcare, îndreptându-se spre Nécy, în inima Breşei de la Falaise.

Aveau de parcurs circa optzeci de kilometri. Întâlnirea de la Nécy, cu Eberbach şi Hausser, trebuia să aibă loc în jurul orei 10:00; cealaltă, care-l preocupa în mod deosebit, la 11:00. Plecând la 6:30, şansele de a ajunge la timp păreau optime. Vor fi nevoiţi deseori să părăsească şoseaua principală şi s-o ia pe drumuri de ţară, lăturalnice, or, întreruperile şi ocolişurile durau, de regulă, destul de mult.

După ce s-a oprit de nenumărate ori să se adăpostească de avioanele inamice, caravana lor a trecut de Trun şi s-a îndreptat spre vest. Rămâneau de parcurs încă treisprezece kilometri până la Nécy. În apropierea cătunului Brieux, drumul îngust de ţară era blocat de un tanc Tiger distrus, care continua să ardă mocnit şi să fumege.

Kluge şi-a consultat harta. Trebuia să se întoarcă şi s-o ia apoi spre sud-vest, prin Bois de Feuillet. Oricum, pădurea îi va ascunde de avioanele duşmane. Apoi vor vira spre nord şi vor străbate ultimii trei kilometri până la Nécy pe un alt drum de ţară. Dar când au ajuns la drumeagul ce ducea spre nord, au constatat că şi acesta era blocat. N-au avut încotro şi au continuat să meargă spre vest, au traversat şoseaua Falaise-Argentan – fiindcă ar fi fost un act sinucigaş să călătorească pe şosea spre nord –, au ţinut-o tot spre vest până la Ronai, unde, oricum, trebuiau să ajungă la ora 11:00; în sfârşit, au traversat din nou şoseaua şi s-au îndreptat spre nord. Mai aveau cinci kilometri până la Nécy.

La Ronai au cotit spre nord. Trecuse puţin de 9:30. Atunci s-a

produs atacul. Horchul, urmat la mică distanţă de autostaţia radio, depăşise culmea dealului şi cobora în viteză spre şoseaua Falaise-Argentan. La circa trei kilometri în faţă se vedea turnul înalt al bisericii din Nécy. La est, soarele orbitor străpungea pâcla. Pe cer nu era nici un nor. Observatorii, Behr şi Tangermann, au văzut cele două avioane Typhoon la joasă altitudine de-abia când, din drum şi din câmpul înconjurător, au început să ţâşnească flăcări, pământ şi scântei de la proiectilele tunurilor de bord. Ca prin minune, Horchul a scăpat neatins. Şoferul a călcat energic frânele, în timp ce Kluge striga: „Opreşte. Toată lumea în şanţ!“

Cele două aparate au trecut ca fulgerul, cu elicele la un metru deasupra solului. Apoi au revenit pentru un nou atac. Automobilul aproape că oprise, când Kluge s-a uitat înapoi spre autostaţia radio. La circa nouăzeci de metri în spate, staţia mobilă era cuprinsă de flăcări şi intrase în şanţ. Horchul mergea încă, dar foarte încet. Kluge a deschis portiera şi a sărit, aruncându-se la pământ şi rostogolindu-se în şanţ. În fine, automobilul s-a oprit în mijlocul drumului. Cei doi aghiotanţi şi şoferul au reuşit să părăsească maşina înainte ca primul Typhoon să deschidă focul.

Înghesuiţi în şanţurile de pe ambele părţi ale drumului – care, de altminteri, ofereau un adăpost precar –, Kluge şi oamenii săi se rugau cerului să nu-i nimerească proiectilele. Tirul sacadat şi ucigaş al tunurilor de bord de 20 mm asupra Horchului şi a suprafeţei drumului din jurul automobilului a durat câteva secunde. Avioanele au trecut pe deasupra oamenilor chirciţi de spaimă. Urletul motoarelor era asurzitor. În fine, aparatele inamice au dispărut după creasta dealului, îndreptându-se în direcţia nord, spre poziţiile lor.

Kluge s-a ridicat prudent, cercetând orizontul să vadă dacă mai apar şi alte avioane. Se zăreau la mare depărtare câteva aparate, dar în apropiere nu se vedea nici unul. A strigat spre oamenii săi:

— E-n regulă. Au plecat.

Ceilalţi au ieşit din şanţ şi Kluge, gâfâind din cauza efortului şi a primejdiei de moarte prin care trecuse, spuse:

— Şofer, du-te înapoi la autostaţia radio şi vezi dacă sunt supravieţuitori. Vezi ce poţi face pentru ei.

S-a întors şi a privit în direcţia opusă, spre Horch. Automobilul

fusese ciuruit de proiectile şi ardea.

Dinspre Ronai se auzea zgomotul unei motociclete care se apropia. Când s-a ivit, coborând de pe culmea dealului, Kluge a văzut că o conducea un motociclist-agent de legătură din Wehrmacht. Feldmareşalul i-a făcut semn cu mâna şi motocicleta s-a oprit, cu motorul duduind la ralanti. Kluge i-a strigat tânărului motociclist:

— Regret, dar trebuie să-ţi rechiziţionez maşina. S-a întors spre Behr şi i-a spus: Ştii să conduci, te-am văzut eu cândva. Iei motocicleta şi te duci la Nécy. Când vin generalii Hausser şi Eberbach, le spui ce s-a întâmplat. Nu le cer să-mi trimită vreun mijloc de transport. Ar fi o sinucidere curată. Le spui, aşadar, că nu mai ţinem conferinţa. O să-i contactez de îndată ce ajung la o staţie radio. Tangermann rămâne cu mine. Îmi raportezi aici după ce îndeplineşti ordinul. Feldmareşalul s-a adresat tânărului agent de legătură: Nu ştiu până unde ai de mers, dar mă tem că va trebui să-ţi continui drumul pe jos.

Soldatul n-a scos un cuvânt, a ridicat din umeri, l-a salutat pe feldmareşal şi s-a îndepărtat cu paşi greoi spre şoseaua principală.

Behr şi-a ambalat vehiculul proaspăt găsit şi a zbughit-o spre Nécy.

A ajuns la punctul de întâlnire, la biserică, la 10:01, şi-a parcat motocicleta la poartă şi s-a uitat în jur, căutând vehiculele care ar fi putut să-i aducă pe generali. Nu se vedea nici unul. S-a dus precaut la uşa bisericii, a găsit-o deschisă şi a intrat. Biserica era goală.

Behr ştia că timpul stabilit de Kluge pentru întâlnire era între 10:00 şi 11:00. Aşa că a aşteptat, studiind între timp vitraliile, minunându-se de vechea arhitectură din piatră şi ascultând bubuitul îndepărtat al tunurilor şi zumzetul avioanelor duşmane, care cutreierau deasupra Breşei de la Falaise.

La 11:15 a considerat că aşteptase destul.

Behr a revenit la locul în care ardea mocnit Horchul. Autostaţia radio se transformase într-o grămadă de fiare înnegrite. Feldmareşalul şi Tangermann dispăruseră. Şoferul lui Kluge le dădea îngrijiri celor trei supravieţuitori, grav răniţi, din echipa radiostaţiei. Subofiţerul n-a fost în stare să-i spună unde e

feldmareşalul, ştia doar că o luase pe jos încolo – şi-i arătase lui Behr direcţia sud-vest, înapoi spre Ronai.

Behr s-a dus cu motocicleta până în sat, răsucindu-şi capul în toate direcţiile, pentru a se păzi de avioanele inamice. Dar n-a găsit nici un semn de la feldmareşalul Kluge sau de la Tangermann. Speidel îl informase succint despre negocierile de armistiţiu, dar nu-i comunicase locul exact. Behr nu ştia ce să facă. În cele din urmă s-a hotărât să se ducă la Cartierul General al Armatei a VII-a, la generalul Hausser. Ştia unde e instalat. O să aştepte acolo până apare din nou feldmareşalul. Behr a apăsat puternic pe pedală, a pornit motorul şi a apucat-o pe drumeagul ce ieşea din Ronai şi se îndrepta spre sud-vest. Până la Cartierul General al lui Hausser erau aproximativ cincisprezece kilometri.

La mai puţin de un kilometru depărtare de Ronai, pe partea stângă a drumului, se întindea o perdea lungă de copaci, însă maiorul Behr n-a observat-o. Conducea foarte concentrat motocicleta şi căuta, totodată, cu privirile avioanele inamice. Ştia că piloţilor duşmani le-ar plăcea să-l surprindă în câmp deschis şi să-l omoare ca pe un şoarece. Dacă s-ar fi oprit la porţiunea împădurită şi ar fi cotit pe un drum de ţară foarte îngust, ar fi descoperit un teren lung, deschis, străjuit pe toate laturile de perdele dese de arbori. Iar la capătul celălalt al locului, adică la circa doi kilometri, l-ar fi văzut pe feldmareşalul său, care urca urmat de Tangermann o uşoară ridicătură de teren înspre liziera unde erau adăpostite staţia radio mobilă şi automobilul.

Căpitanul Richter şi plutonierul Schmidt l-au salutat pe feldmareşal şi i-au raportat că echipamentul radio şi aparatura de transmisiuni codificate sunt în stare de funcţionare.

Kluge s-a uitat la ceas: 11:38.

— Am întârziat patruzeci de minute, domnilor. Dacă Montgomery a primit instrucţiuni să negocieze, m-a aşteptat, probabil. Dacă nu ne grăbim, mi-e că renunţă.

Kluge, urmat de oamenii săi, s-a urcat greoi pe platforma autostaţiei radio, şi-a pus căştile la urechi, iar Richter l-a anunţat că totul e pregătit pentru începerea transmisiei. Kluge a luat microfonul.

— Grupul de Armate 21, sunt Kluge. Mă auziţi?

În seara precedentă, Patton şi de Guingand se ridicaseră devreme de la cină şi se retrăseseră, spunând că se duc să pregătească planul de întâlnire. Amândoi se simţiseră uşuraţi văzând că tensiunea şi animozitatea dintre Eisenhower şi Montgomery păreau să se atenueze. Era însă greu de spus dacă noua stare de spirit şi atmosfera de cordialitate aveau să dureze.

Patton îl însoţise pe de Guingand la rulota acestuia şi generalul britanic îi pusese la dispoziţie hărţi de detaliu, la scara 1:1000 şi fotografii aeriene „panoramice“, luate de la mică înălţime, ale terenului de pe care stabilise contactul Kluge.

Încheiaseră şedinţa de planificare pe la miezul nopţii, după ce se puseseră de acord asupra tuturor aspectelor.

A doua zi, cei doi bărbaţi s-au întâlnit la ora 8:00 dimineaţa în rulota lui Montgomery. Voiau să prezinte planul şi să obţină aprobarea lui Montgomery, lui Eisenhower şi a lui Bradley.

Şi-au încheiat expunerea şi planul le-a fost aprobat, apoi Montgomery i s-a adresat lui Georgie:

— Georgie, bătrâne, trebuie să-ţi spun că planul dumitale oferă, probabil, singura posibilitate de a duce treaba la bun sfârşit. Dar, totodată, mă simt obligat să-ţi spun că e o modalitate de îndeplinire a misiunii a dracului de dificilă. Riscurile sunt enorme şi nu mi-ar plăcea deloc să-l văd pe cel mai priceput comandant de armată, cel mai priceput de pe front, murind la datorie. Eşti mult prea valoros, Georgie, bătrâne, ca să-ţi rişti viaţa într-o asemenea misiune aeriană.

Georgie a rămas uluit. Ike şi Bradley au fost, la rândul lor, surprinşi de îngrijorarea sinceră ce se simţea în glasul lui Montgomery.

— Să mă ia Aghiuţă, Monty, da’ nu-mi închipuiam că-ţi pasă de mine! i-a răspuns glumeţ Patton. Georgie vorbea însă serios: Şi-ţi mulţumesc pentru laude. Ce mama mă-sii, bătrâna mârţoagă nu primeşte în fiecare zi un asemenea compliment de la comandantul lui!

Patton îi răspundea la compliment, numindu-l pe Montgomery „comandantul său“ în prezenţa lui Bradley. Montgomery a zâmbit. Patton continuă:

— Nu ne-a mai rămas acum decât să aşteptăm să apară la radio Kluge, la amiază. Dacă e să dau crezare materialelor primite

de la Freddie, tipul e bărbat, nu glumă!

De Guingand îi dăduse lui Patton un dosar privind biografia lui Kluge, şi Patton îl studiase până la micul dejun. În calitatea sa de negociator, cu cât ştia mai multe despre Kluge, cu atât era mai bine. Ce educaţie primise Kluge? Ce studii făcuse? Care era experienţa lui militară? Cum gândea? Ce relaţii fuseseră la început între el şi Hitler? În ce relaţii era acum cu Führerul?

— Aţi primit vreo veste de la Eden? întrebă Patton. Am impresia că nu.

I-a răspuns de Guingand:

— Până acum nimic. Am vorbit cu subsecretarul lui Eden. Biroul Politic n-a luat încă nici o hotărâre.

— Credeţi că e cazul să trecem la acţiune până ce nu cunoaştem răspunsul Moscovei? întrebă Eisenhower.

— Categoric da, Ike, nu încape îndoială, spuse Patton. Chiar dacă nu ne anunţă până în momentul plecării mele, trebuie totuşi să mă duc, să încep tratativele, să încerc să rezolv trebuşoara asta, dracu' s-o ia, şi să zăbovesc pe-acolo până când Unchiul Joe se hotărăşte să se cace sau să se scoale de pe oală.

Nimeni n-a contrazis opinia picantă a lui Patton.

— Am discutat cu aviaţia, spuse de Guingand. Comandanţii ei vor interzice orice atac aer-sol în zona prinsă în pungă, de la ora 12:00 până la ora 17:00 sau până când se comunică ridicarea interdicţiei, dacă negocierile se încheie mai devreme. Asta ne-ar mai trebui, să tragă flăcăii noştri şi să-i ţină sub tensiune pe Kluge şi Georgie în timpul tratativelor! Deci, punctul ăsta e rezolvat.

Montgomery a întrebat:

— Cum se asigură protecţia lui Georgie pe durata întâlnirii?

De Guingand i-a aruncat o privire lui Patton, apoi i s-a adresat şefului său.

— E o problemă importantă, domnule. Voi cere să patruleze trei sau patru escadrile deasupra zonei unde se desfăşoară întâlnirea. În cazul în care va avea nevoie de ele, Georgie ne va chema pe frecvenţa utilizată de Kluge, iar noi le vom transmite instrucţiuni piloţilor. E cea mai simplă soluţie.

Patton a scuturat din cap.

— Nu-i o idee bună. Jocheii ăştia de la aviaţia de vânătoare n-au mamă, n-au tată, împuşcă tot ce le iese-n cale şi nu e imposibil

să ne cureţe şi pe Kluge şi pe mine. Să dea roată pe deasupra şi să-şi arate însemnele, da, n-am nimic împotrivă, dar cu ordinul expres de a nu ataca nici un obiectiv.

— Până la noi ordine, insistă Montgomery.

— Bine, fie, până la noi ordine, acceptă Patton cam în silă. Le-am cerut piloţilor mei să acopere cu vopsea stelele de pe fuzelaj şi de pe partea de dedesubt a aripilor. Vor face acelaşi lucru şi cu dungile negre şi albe de la baza aripilor. (Dungile negre şi albe erau vopsite pe toate avioanele de vânătoare ale Aliaţilor, pentru ca trupele de la sol să le poată identifica uşor.) Nemţoteii de la sol nu vor vedea semnele de identificare, dar îşi vor bate capul să ghicească, să descopere cine suntem noi, încă multă vreme după ce vom fi trecut. Vor fi cufundaţi în gânduri, absorbiţi de presupuneri şi nu vor trage. Dar pe partea de deasupra a aripilor, dungile şi stelele sunt neatinse, astfel că semnele de identificare pot fi văzute din aer, după aterizarea avionului.

— Se pare că lucrurile sunt bine organizate, Georgie, remarcă Bradley.

Patton a dat din cap.

— Aşa zic şi eu, Brad. Am hârtiile cu armistiţiul. (A arătat spre mapa lui de pe masă.) Sunt aşezate în ordine. Am studiat fotografiile de la mică altitudine ale terenului lui Kluge. Sunt, aşadar, pus la punct. Mai rămâne să-mi instruiesc tânărul pilot.

— Ce-o să creadă despre misiune? N-o să i se pară prea periculoasă?

— Prea periculoasă? Ei, pe dracu', nu! Lui Jones o să-i placă. Şi dacă nu-i convine, îi trag un şut în fund şi-i spun că, oricum, trebuie să meargă.

Patton a prevăzut corect reacţia căpitanului Glen Jones, pilotul său. După şedinţa de informare cu generalii lui, Patton s-a dus la câmpul de aterizare, unde Jones şi celălalt pilot din serviciul personal, căpitanul Barry Lipson, dădeau ultimele pensule peste semnele de identificare ale avioanelor L 5.

— Am acoperit stelele şi dungile – dar nu pentru totdeauna! strigă Jones când generalul său a coborât din jeep şi s-a apropiat de ei. Ce-i cu toată daravera asta, domnule? De ce naiba ne-aţi pus la treaba asta?

Patton s-a uitat la avion, clătinând din cap.

— Mda, nu-i rău. Judecând după vopsitoria făcută, cred că aţi putea deveni piloţi buni.

— Vopsitul nu-i o mare plăcere, domnule general, dar, în sfârşit, am acoperit toate alea.

Patton a verificat treaba.

— Hai, veniţi la jeep să vă arăt ce avem de făcut.

Patton i-a spus şoferului să se topească, a întins hărţile pe capota motorului şi a început să-şi informeze piloţii asupra detaliilor zborului. Jones va pilota avionul, iar Lipson va rămâne la sol, ca rezervă sau pentru a veni să-i recupereze în caz că Prepelicarul ar fi fost scos din funcţiune în teritoriul inamic.

Apoi, generalul le-a comunicat celor doi piloţi scopul misiunii:

— Băieţi, mă voi întâlni cu feldmareşalul Kluge, comandantul german, pentru a discuta propunerea de armistiţiu pe care ne-a remis-o. Restul nu vă priveşte. Deci, asta e! Aveţi ceva de întrebat?

Jones zâmbea cu toată gura.

— Nu, domnule! E fantastic.

Patton s-a uitat la Lipson, care stătea posomorât lângă Jones.

— Ce-i cu tine, Lipson?

— Nimic, domnule, toate-s bune şi frumoase. Eu stau aici pe noadă, cu chiştocul în gură şi cu braţele încrucişate, iar dumneavoastră şi Glen vă duceţi la bal. E bine?

Patton a izbucnit în râs.

— Ai dreptate, fiule, ai dreptate. (Generalul şi-a întins mâna spre bancheta din spate şi a extras două obiecte verzi, ciudate. Piloţii se uitau nedumeriţi la ele. Păreau două jumătăţi de dovleac de care atârnau urechi lungi şi mari.) Aa-şaa, pezevenghilor, tot voiam să vă fac tanchişti. Să vă puneţi căştile astea; or să vă apere tigvele voastre tari.

Jones protestă:

— Chiar credeţi că e nevoie să le purtăm? Sunt oribile! N-am văzut în viaţa mea ceva atât de urât.

— Da, bineînţeles, şi o să-mi pun şi eu casca. (Şi-a întins din nou mâna spre bancheta din spate şi a scos ceva ce semăna cu nişte veste.) Iar astea sunt veste antiglonţ. În afurisitele noastre de avionete nu suntem apăraţi de nimic, aşa că ne punem căştile şi vestele.

Lipson se posomorîse din nou.

— Domnule general, sper să nu devină o regulă.

— Nu, categoric nu – în afară de cazul în care vom fi obligaţi să zburăm iarăşi peste teritoriul inamic.

— Ferească Dumnezeu! spuse Lipson.

— Amin! îl completă Jones.

La ora 12:39, după orarul de vară britanic, în autostaţia de transmisiuni a Grupului de Armate 21 s-a auzit în difuzoare şi în căşti vocea lui Kluge. S-a produs o oarecare agitaţie şi activitatea s-a înviorat. De Guingand a trimis un ostaş să-i anunţe pe şeful său şi pe ceilalţi generali. În câteva secunde au ajuns cu toţii la autostaţie, urmărind de afară conversaţia în germană pe care unul dintre translatorii generalului de brigadă Williams se străduia s-o traducă în engleză.

Maiorul Corby i-a confirmat lui Kluge recepţionarea semnalului şi l-a întrebat:

— De unde transmiteţi? Terminat.

— De unde am transmis şi data trecută. Ce instrucţiuni aveţi?

— *Kluge*. Aici e Grupul de Armate 21. Rămâneţi pe loc. Reprezentantul nostru care va negocia cu dumneavoastră va sosi pe calea aerului la locul în care vă găsiţi la ora 12:30, după orarul dumneavoastră.

— Câmpul e liber. Cine e negociatorul vostru? Are împuternicirile necesare?

— Grupul de Armate 21 către *Kluge*. Negociatorul nostru este un general care are împuternicirea politică deplină de a purta tratative. Vine însoţit doar de pilotul care conduce avionul. Nădăjduim că veţi face tot ce vă stă în putinţă pentru a-i asigura protecţia pe timpul cât se află cu dumneavoastră. Terminat.

— Vă dau toate asigurările.

Eisenhower s-a întors şi i s-a adresat lui Patton.

— Okay, Georgie. Acum, treburile sunt în mâna dumitale. Mult noroc!

I-a strâns mâna. Ceilalţi au făcut la fel. Patton i-a salutat pe Eisenhower şi pe Montgomery, s-a urcat în jeep şi a dispărut într-un nor gros de praf fierbinte.

Jones s-a urcat pe locul din faţă al avionetei L 5. Generalul se şi instalase pe locul din spate, îşi legase curelele de siguranţă şi-şi aşezase casca de oţel bine lustruită într-o nişă de după scaun. Îşi pusese vesta antiglonţ peste tunica de campanie, acoperind, astfel, baretele multicolore de decoraţii şi stelele strălucitoare de general. Patton îşi trăsese cei mai buni pantaloni de călărie şi cizmele înalte. Voia să-l impresioneze pe Kluge cu ţinuta sa, aşa că revolverele cu tocul placat în fildeş se aflau la locul lor. Dar cascheta asta de tanchist... Jones izbucnise în râs când Patton îşi pusese pe capul cărunt casca de protecţie din material plastic foarte rezistent, cu urechile care atârnau, şi îşi legase şnururile sub bărbie.

— Domnule general, spusese Jones, al naibii să fiu dacă v-am văzut vreodată purtând ceva atât de haios!

— Ascultă, fiule, îl ameninţase Patton cu degetul pe Jones, e un privilegiu, un privilegiu formidabil, să porţi o cască de tanchist. Aşa că, băiete, pune-ţi casca imediat şi saltă-ţi iute curul în avion.

Jones şi-a controlat ceasul. De-abia trecuse de ora 13:00. Până la punctul de întâlnire erau treizeci şi opt de kilometri, adică şaptesprezece minute de zbor. Jones şi-a legat curelele de siguranţă, a închis şi a asigurat uşile. A făcut rapid o ultimă verificare a aparaturii de bord înainte de decolare, apoi a strigat:

— Sunteţi gata, domnule general?

Vocea ascuţită i-a răspuns din spate:

— Hai, dă-i bice! Arăţi straşnic, băiete, casca de tanchist îţi stă de minune.

Jones a râs în timp ce ambala motorul, care a scuipat fum câteva clipe.

La 13:04, micul L 5, cu semnele de identificare doar pe partea de deasupra a aripilor, străbătea câmpul şi se înălţa lin în văzduh, zburând peste vârfurile copacilor în direcţia sud. Jones fixase harta deasupra tabloului de comandă. În acest fel, putea să-şi piloteze avionul la o înălţime cât mai mică, sub nivelul crestelor arborilor sau pe sub firele de telefon, dacă era nevoie, şi, în acelaşi timp, avea posibilitatea să-şi coboare rapid ochii spre hartă când traversa drumuri, păduri şi râuri, urmărind traseul pe care-l desenase. Patton fixase o copie a hărţii pe spătarul scaunului lui Jones ca să verifice direcţia de navigaţie. Îşi lăsase

mâinile libere pentru a interveni în caz de necesitate.

Zborul era destul de hurducat. Soarele puternic încingea lanurile de grâu şi suprafaţa drumurilor, stârnind curenţi ascendenţi de aer.

Au zburat spre est, pe deasupra unui teritoriu prietenos. La paisprezece minute după ce decolaseră de la Le Bény-Bocage, Jones a îndreptat aparatul spre sud, apoi a coborât brusc până aproape de pământ. Roţile avionului păreau să atingă spicele. Satul Leffard se apropia din dreapta. De acolo, pătrundeau în teritoriul german. Totuşi, nu observau încă nici o reacţie. Au trecut de Martigny şi au luat-o de-a lungul drumului care mergea spre sud, până la şoseaua principală est-vest, către Falaise. Printre arbuştii din jurul intersecţiei pustii ce se vedea în faţă se adăpostiseră camioane germane şi soldaţi în uniforme de campanie gri-verzui, având pe cap căştile de oţel specific nemţeşti. Chipuri albe se întorceau, privind încordate micul avion care gonea pe deasupra lor cu o sută patruzeci şi cinci de kilometri pe oră. La şoseaua spre Falaise se zăreau undeva înainte calea ferată şi râul. Jones a virat puţin spre stânga, fixându-se pe cap-compas 120°. Nu trăgea nimeni în ei, deşi printre arbori mişunau o mulţime de oameni în jurul tancurilor, camioanelor şi ambulanţelor. A apărut şoseaua principală care pornea din sudul oraşului Falaise şi făcea legătura cu Putanges. Au traversat şoseaua la Cordey.

— Mai avem cinci mile, domnule, a răsunat prin interfon vocea calmă a lui Jones. Urmăresc exact cursul râului. Mă duce direct la câmpul lui Kluge.

În acel moment, Patton a auzit un trosnet strident. Concomitent, a apărut o gaură în parbrizul din plexiglas, o idee mai la stânga de capul pilotului şi cam la nivelul maxilarului său. Capul lui Jones s-a prăbuşit în faţă, dar trupul i-a fost reţinut de chingile de siguranţă. Patton şi-a dat seama imediat că Jones fusese lovit. Aparatul se îndrepta spre un pâlc de copaci cu roţile cam la un metru deasupra pământului. Generalul a apucat cu mâna dreaptă manşa şi cu stânga maneta regulatorului. A tras la timp manşa spre el şi a izbutit să salte aparatul peste copaci, apoi a împins-o înainte, coborând până aproape de sol. A apărut râul. Controlă cu privirea harta. Drept în faţă se zărea turla bisericii din

Rouffigny. Patton a trecut pe lângă turlă. A ajuns din nou deasupra holdelor ce se legănau şi a parcurs ultimii trei kilometri. Acum se vedeau şi pădurile, iar la stânga se profila pe cer – puţin deasupra liniei de zbor – satul Ronai.

Privea atent pe lângă capul lui Jones. Deodată, casca de tanchist a pilotului s-a mişcat uşor. „Doamne, sper să scape cu viaţă băiatul!“ Mişcarea abia perceptibilă era semn că nu murise. Pe drumul de la vest de Ronai nu se vedeau vehicule sau trupe. Avionul gonea spre pădurile ţintă aproape atingând solul. Patton şi-a recapitulat manevrele pe care Jones îi spusese că o să le execute pentru a ajunge pe câmpul lui Kluge.

A cârmit uşor avionul, îndreptându-l spre marginea vestică a pădurii. Regulatorul era încă în poziţia „complet deschis“, ca în momentul decolării, şi motorul producea viteza maximă de înaintare.

Când mai avea jumătate de kilometru până la pădure, Patton a tras înapoi de maneta regulatorului şi a redus la jumătate puterea motorului. În acelaşi timp a tras manşa şi s-a săltat deasupra arborilor care alergau spre el. Patton a trecut peste pădurea ce se întindea de ambele părţi ale drumului şi a recunoscut imediat terenul lung şi gol, ghidându-se după fotografiile făcute de aviaţie. A redus drastic alimentarea motorului. Viteza s-a micşorat brusc. A zburat la rasul pământului, pregătit să pună avionul pe sol cam pe la jumătatea câmpului. Micul L 5 a atins pământul, a săltat puţin, apoi s-a aşezat pe mirişte, îndreptându-se spre un punct de pe o uşoară ridicătură, situată la circa nouăzeci de metri vest de autostaţia radio a lui Kluge. Când avionul a încetinit, Patton a ambalat motorul pentru a ajunge pe ridicătură. În apropiere de lizieră, generalul a apăsat puternic pe frână, blocând roata stângă, şi a întors avionul în loc, astfel încât să fie orientat cu botul spre nord. Ideea de a parca avionul cu botul îndreptat spre nord îi aparţinea lui Jones. Dacă pe câmpul lui Kluge ar fi pătruns vreun vehicul sau vreun tanc dinspre pădurea de la nord, echipajul acestuia ar fi privit de jos botul avionului şi n-ar fi avut cum să vadă semnele de identificare de pe partea de deasupra aripilor.

Generalul a pus frâna pentru a parca, apoi a oprit motorul.

Patton s-a răsucit spre dreapta să deschidă uşa, şi în acel

moment a văzut trei bărbaţi în uniforme gri-verzui ce se îndreptau cu paşi repezi spre el, venind de la autostaţia radio. A deschis uşa şi a coborât pe mirişte galbenă, fără să se uite la bărbaţii care se apropiau. Şi-a smuls casca de tanchist şi şi-a pus casca de oţel strălucitoare, împodobită pe partea din faţă cu cele trei stele ale gradului său. Apoi şi-a scos vesta antiglonţ. Acum era pregătit să se întâlnească cu Kluge. Mai întâi însă se va ocupa de Jones. A deschis uşa de la locul lui Jones şi a constatat că pilotul începea să-şi recapete cunoştinţa. „Ciudat, nu se vede sânge“, gândi Patton. A înţeles numaidecât de ce. Când Jones s-a răsucit să-l privească, generalul a observat pe casca de tanchist o tăietură adâncă, deasupra tâmplei stângi. Glonţul perforase parbrizul de plexiglas şi, fiind tras de la sol, îşi continuase traiectoria în sus, lovind casca şi ricoşând din rama ei metalică. Dacă n-ar fi avut casca, glonţul i-ar fi pătruns în craniu. Aşa însă, Jones şi-a pierdut cunoştinţa din cauza impactului.

Patton a văzut că privirile pilotului începeau să se concentreze. Jones îşi revenea.

— E-n regulă, Glen, îi spuse el. Rămâi câteva minute în carlingă. Ia-o domol.

Jones a mormăit cu voce stinsă: „Da, domnule“ şi şi-a dus mâinile sub bărbie ca să-şi dezlege casca salvatoare.

Patton, care se aplecase pentru a ajunge la Jones, s-a tras înapoi de la uşă şi, după ce a ieşit de sub aripă, şi-a îndreptat spatele, întorcându-se spre cei trei germani de lângă vârful aripii.

Patton şi Kluge s-au salutat, apoi americanul a făcut un pas înainte, a întins mâna şi s-a prezentat:

— Sunt generalul-locotenent George Smith Patton Jr.

Feldmareşalul german a fost uimit că i s-a întins mâna, dar şi mai tare l-a surprins prezenţa cu totul neaşteptată a faimosului Patton. În timp ce Kluge îi strângea mâna, ofiţerul de lângă el s-a prezentat:

— Herr General, sunt căpitanul Richter. Sunt ofiţer de transmisiuni şi voi fi translatorul dumneavoastră.

Patton a replicat:

— Da, căpitane, dumneata eşti aici ca să efectuezi traducerea, am înţeles. Mă descurc în franceză, dar nu cunosc deloc limba germană.

— Iar dumnealui este aghiotantul feldmareşalului Kluge, locotenentul Tangermann.

Kluge se uita îngrijorat spre Jones, care continua să rămână în carlingă.

— Pilotul dumneavoastră nu se simte bine?

— A, da. E doar ameţit. A fost făcut knock-out de glonţul unui trăgător de elită, cu câteva mile înainte de-a ajunge aici.

Kluge s-a minunat din nou:

— Şi aţi condus singur avionul?

— Absolut. Am pilotat destul de mult înainte vreme şi am zburat deseori cu aparatul ăsta.

— Uimitor, declară Kluge. Apoi, făcând un gest cu mâna: Poftiţi, să mergem la autostaţia radio. Putem discuta acolo. E la umbră şi avem şi ceva cafea.

Patton a adăugat:

— Şi nu e observată de avioanele noastre de vânătoare.

În timp ce parcurgeau cei treizeci de metri până la staţia radio mobilă, Kluge a continuat:

— În Normandia, ziua, mai ales pe o arşiţă cum e cea de azi, când nu se vede nici un nor pe cer, vehiculele, tancurile, caii şi soldaţii se bagă undeva sub copaci, ascunzându-se de avioanele voastre.

La staţia radio mobilă, li s-a servit cafeaua. Cei doi generali se cântăreau reciproc.

— Sunteţi de mult în Normandia, Herr General? îndrăzni Kluge.

— Da, am venit pe 7 iulie şi de la sfârşitul lunii iulie am condus Armata a III-a americană.

— Dumnezeule, acum îmi explic de ce s-au deplasat atât de repede şi cu atâta cutezanţă trupele voastre. Şi în vremea asta aţi reuşit să ne faceţi să credem, pe Führer şi pe noi ceilalţi, că vă aflaţi în Anglia, aşteptând să traversaţi Canalul Mânecii şi să atacaţi în zona Pas-de-Calais. De fapt, Führerul mai crede şi acum că debarcarea se va produce.

Patton a râs.

— Ei, spuneţi-i Führerului dumneavoastră că acţiunea de inducere în eroare s-a încheiat şi că adevăratul general Patton e prezent aici, în Normandia. Căpitane Richter, fii amabil şi roagă-l pe omul dumitale – a arătat spre Schmidt – să anunţe la Cartierul

General al lui Montgomery că am ajuns cu bine.

Richter a vorbit cu Schmidt şi s-a întors imediat lângă generali.

— Şi roagă-l pe locotenentul Tangermann să dea o fugă până la avion. Am o mapă pe scaunul din spate. Aş dori să mi-o aducă. Când ajunge acolo, să-l ajute pe pilotul meu să coboare din carlingă şi să vină aici, să nu stea în arşiţă. Cred că acum se simte mai bine.

Patton a luat mapa de la Tangermann, care se întorsese împreună cu Jones. Aviatorul arăta destul de bine, avea doar o contuzie la tâmpla stângă.

— Te simţi bine, Glen?

— Da, domnule, mă simt bine. M-am ales cu o durere de cap, dar graţie afurisitei căşti de tanchist, am scăpat ieftin.

— Bine, încearcă să te relaxezi, ia o ţigară şi o ceaşcă de cafea.

Patton i s-a adresat lui Kluge:

— Churchill l-a trimis pe Eden, ministrul său de externe, la Moscova să trateze cu Stalin – să-i prezinte propunerea. Noi am formulat o contrapropunere. Dacă veţi dori să operaţi modificări, va trebui să-i trimitem un mesaj lui Eden, iar el i-l va comunica lui Stalin. Se va prelungi aşteptarea.

— În ce constă contrapropunerea, Herr General?

Patton şi-a deschis mapa şi a scos una dintre cele două copii după documentul de armistiţiu. I-a dat-o lui Richter, spunându-i:

— Te rog, citeşte-i-o feldmareşalului.

Kluge asculta concentrat. Când Richter a terminat lectura, feldmareşalul a remarcat:

— Sunt deosebiri la unul sau două puncte, dar mi se par negociabile. Mai e ceva?

— Nu, confirmă Patton. Cred că astea-s toate diferenţele. Restul nu se deosebeşte de propunerea dumneavoastră iniţială.

— Care-i poziţia lui Stalin? A aprobat documentul?

După cum avea să mărturisească ulterior, Patton a fost nevoit „să brodeze puţin“:

— Moscova nu ne-a transmis până acum decizia finală. Dar le-am comunicat că termenul-limită este azi după-amiază la ora 15:00, după orarul nostru, 14:00, după al vostru.

— Înseamnă că nu avem prea mult timp la dispoziţie. (Feldmareşalul şi-a ferit privirile şi faţa lui a căpătat o expresie de vinovăţie.) Herr General, trebuie să vă spun ceva. Nu am nici o împuternicire din partea Führerului. El nu ştie nimic despre demersul meu.

— Şi atunci, de ce, Doamne iartă-mă, ne-aţi spus că Hitler e implicat? întrebă Patton cu vocea vibrând de mânie.

— Ca să mă ia în serios Montgomery. Să le atrag atenţia lui Churchill şi lui Roosevelt. Să pot negocia un armistiţiu nu numai în Normandia, dar şi pe frontul de est, un armistiţiu pentru întreaga Germanie.

Patton a scuturat neîncrezător din cap.

— Dar cum credeţi că aţi putea dacă nu beneficiaţi de autoritatea lui Hitler? El e Führerul, nu dumneavoastră.

Kluge a şovăit:

— Am şi eu visul meu, Herr General. Un vis privind Germania şi sfârşitul acestei măcelăriri de vieţi omeneşti nevinovate – bărbaţi, femei, copii. Un vis al păcii. Sunt în situaţia de a transforma visul în realitate chiar acum, în momentul de faţă. Sunt singura persoană din Germania care poate să aducă pacea.

— În afară de Hitler.

Kluge a dat aprobator din cap.

— Da, în afară de Hitler. Dar el nu mai e în stare să se gândească la pace, fiindcă pacea înseamnă înfrângere, şi el nu-i capabil să privească în faţă realitatea. Omul e bolnav, Herr General, e bolnav mintal. Atentatul l-a scos definitiv din minţi. Ordinele pe care le primim – colegii mei, generalii de pe frontul de est şi cu mine – sunt ordinele unui nebun, care nu dă două parale pe viaţa soldaţilor săi. Generalii germani combatanţi şi-au pierdut încrederea în Führerul lor. Generalii din posturile-cheie ale armatei germane sunt gata să se răzvrătească împotriva lui, sunt gata să-i distrugă, pe el şi pe acoliţii lui. Vorbesc în numele lor, al tuturora, Herr General, şi vă asigur că pot lansa o încetare a focului pe toate fronturile.

Kluge i-a descris rapid planul său de răsturnare a lui Hitler şi de încheiere a armistiţiului.

Patton îl asculta foarte atent, încercând să evalueze consecinţele acţiunii pe care o schiţa feldmareşalul.

— Ceea ce-mi spuneţi se deosebeşte fundamental de propunerea dumneavoastră iniţială. Nu ştiu ce vor crede Roosevelt şi Churchill, ca să nu mai vorbim de Stalin. Trebuie să iau legătura prin radio cu Cartierul General al lui Montgomery pentru a cere instrucţiuni. Dar mai întâi, doresc o lămurire. Aţi amintit de generalii cu care aţi fi discutat. De unde ştim noi că ei sunt de partea dumneavoastră? În definitiv, ne-aţi spus că aveţi împuternicirea lui Hitler şi n-o aveaţi.

Kluge a surâs.

— Adevărat. Dar voiam neapărat să vă captez atenţia. După cum ştiţi, am luptat cea mai mare parte a timpului pe frontul de est. Toţi generalii de-acolo au fost, într-un moment sau altul, în subordinea mea. Ei sunt la fel de disperaţi ca şi mine. E o deosebire, totuşi. Eu mă aflu aici, pe frontul de vest, unde pot negocia cu fiinţe umane civilizate, pe când ei ar fi puşi în situaţia de a trata cu nişte animale – cu sovieticii. Or, aşa ceva e imposibil! De aceea, săptămâna trecută am luat legătura cu ei prin telefon şi am stabilit cum să procedăm.

Kluge s-a oprit, s-a uitat câteva secunde la cerul albastru, fără nori, şi a observat escadrilele de vânătoare ale Aliaţilor, care se învârteau deasupra punctului de întâlnire.

— De un lucru puteţi fi sigur, generale Patton. Am discutat cu toţi comandanţii de pe frontul de vest. Pot şi sunt gata să mă predau cu trupele de-aici, din Normandia. Dar numai în cazul în care ni se acceptă în întregime propunerea. Şi pentru că discutăm despre răsturnarea lui Hitler şi a partidului nazist, înţelegeţi, sper, de ce este necesar ca armatele germane să-şi păstreze armamentul când se retrag în frontierele Patriei.

Patton a dat afirmativ din cap.

— Le comunic imediat prin radio.

Peste cinci minute, Patton lăsa microfonul din mână. Acum nu-i rămânea altceva de făcut decât să aştepte răspunsul celor trei – Roosevelt, Churchill şi Stalin.

Moscova, la treizeci de minute după ce Patton transmisese informaţiile la Cartierul General al lui Montgomery. Anthony Eden se afla în citadela Kremlinului. Fusese chemat de Stalin şi era condus la biroul liderului sovietic, situat într-un edificiu în stil

baroc dintr-un colţ al fortăreţei, în apropiere de Marele Palat.

Urmându-şi însoţitorul, Eden a pătruns în clădire printr-un coridor îngust, aşternut cu covoare, a urcat câteva trepte până la liftul vechi, demodat, ca o colivie, care l-a dus gemând şi clătinându-se la etajul al treilea, unde se găsea cabinetul ca o peşteră al lui Stalin. Era o încăpere spaţioasă, pătrată, cu latura de cel puţin douăzeci şi cinci de metri. Eden a fost uimit. L-a impresionat masa lungă de conferinţe, la care se puteau aşeza toţi membrii plini şi supleanţi ai Biroului Politic. Dincolo de masă şi în unghi drept faţă de ea se afla biroul masiv al lui Stalin, cu o adevărată baterie de telefoane pe el, iar în spatele lui, fotoliul rotativ, bine capitonat şi cu spetează înaltă.

Îmbrăcat în uniforma obişnuită, simplă, cu guler înalt, Stalin stătea pe fotoliu şi discuta peste birou cu tânărul diplomat pe care Eden îl întâlnise la Conferinţa de la Teheran. Se numea Andrei Gromîko. Când a fost introdus în încăpere, Eden a simţit mirosul de tutun şi a observat că scrumierele de pe mediana mesei de conferinţe nu fuseseră golite. Evident, ultima întrunire a Biroului Politic se încheiase de curând.

Cum l-a văzut pe Eden, Stalin a apăsat pe butonul de pe birou să-l cheme pe translator. Apoi s-a ridicat şi, urmat de Gromîko, a traversat tacticos încăperea pentru a-l întâmpina şi saluta pe ministrul de externe, unul dintre britanicii întâlniţi la Conferinţa de la Teheran, pentru care nutrea simpatie, ca şi Gromîko, de altminteri.

Liderul sovietic avea părul dat pe spate, mustaţa netunsă şi zâmbea. L-a condus pe Eden la masa Biroului Politic. Stalin a luat loc în capul mesei şi i-a aşezat pe Eden în dreapta şi pe Gromîko în stânga sa. Translatorul se şi prezentase.

Stalin şi-a aprins o ţigară.

— Ei, domnule ministru Eden, ne-aţi pus în faţa unei chestiuni care a împărţit Biroul Politic în două tabere. Hitler, acest monstru al răului, reuşeşte să producă disensiuni şi animozităţi în casele duşmanilor săi, chiar şi printr-o propunere de armistiţiu. E semnificativ!

Stalin se pregătea în stilul său greoi să-şi anunţe hotărârea. Eden aştepta calm verdictul.

— Ţara mea a pierdut milioane de oameni, măcelăriţi de

naziști. Milioane, domnule ministru Eden! A încheia un protocol sau un acord cu Hitler e ca şi cum am semna o înţelegere cu un şarpe. Încet-încet se va furişa, lunecând, şi va ieşi din acord. Pe de altă parte, trebuie să recunoaştem că şansa de a pune capăt mai devreme războiului, chiar fără capitulare necondiţionată, poate cruţa vieţile zecilor de mii de soldaţi tineri. Iată de ce am fost dispuşi să examinăm propunerea şi contrapropunerea colegilor mei, Churchill şi Roosevelt. Aşadar, domnule ministru Eden, unii membri ai Biroului Politic doresc să cucerim Germania, să pustiim ţara şi să punem teritoriul ocupat de armatele noastre sub călcâiul sovietic pentru totdeauna. Există însă alţi membri care sunt de părere să ne oprim la frontierele Germaniei şi să instituim, împreună cu dumneavoastră, controlul asupra guvernului acestei ţări.

A tras adânc din ţigară. L-a privit îndelung, printre gene, pe Eden.

— Aşadar, domnule ministru, problema s-a rezolvat. Biroul Politic a luat o decizie şi eu o voi accepta, chiar dacă raţiunea îmi spune că ar trebui s-o resping. Va rog să fiţi amabil şi să le transmiteţi primului-ministru şi Preşedintelui Statelor Unite urările mele de sănătate, recunoştinţa mea pentru că au deschis, *în cele din urmă*, frontul din Franţa şi pentru că v-au trimis aici să discutaţi cu noi propunerea de armistiţiu a lui Hitler.

Preambulul se încheiase. Eden asculta impasibil cadenţele măsurate ale lui Stalin şi monodia translatorului, în timp ce Secretarul General al Uniunii Sovietice începea să pronunţe verdictul.

În acel moment, secretarul lui Stalin a intrat grăbit în cabinet, anunţând că Ambasada Britanică îl caută de urgenţă pe Eden. Ministrul de externe a vorbit de la telefonul de pe biroul lui Stalin, apoi a pus receptorul jos, dar n-a întrerupt legătura. A revenit la masa de conferinţe.

— Domnule Secretar General, la telefon e ambasadorul nostru. Primul-ministru menţine deschisă linia cu ambasada, pentru a soluţiona o chestiune de maximă urgenţă. Primul-ministru aşteaptă în cabinetul său de la Londra. Semnalul este necifrat, ca să nu piardă timpul, aşa că legătura e directă. Spune că situaţia s-a schimbat. Kluge afirmă acum că nu este

împuternicit de Hitler, dar el avansează o nouă propunere. Veţi fi obligat, poate, să vă reconsideraţi poziţia.

Stalin s-a încruntat.

— În ce constă noua propunere şi ce valoare are dacă Hitler nu este implicat?

— Vă rog să-mi permiteţi, mai întâi, să vă reproduc ce-mi spune primul-ministru. Întrucât Hitler nu are nici un rol, cererea odioasă de a i se acorda liberă trecere nu mai e de actualitate. Kluge îşi scoate din luptă armata sa. El susţine, de asemenea, că vorbeşte şi în numele comandanţilor de pe frontul de est.

Stalin şi-a ridicat mâna pentru a-l opri pe Eden.

— Dumneavoastră şi Churchill sunteţi convinşi că Kluge vorbeşte în numele acestor generali, că este împuternicit de ei?

— De ce n-am presupune că aşa stau lucrurile? Mi se pare logic. Comandanţii de mari unităţi de pe toate fronturile se confruntă cu dezastrul şi înfrângerea şi cu ordinele smintite ale lui Hitler. De ce n-am accepta ideea că ei sunt dispuşi să negocieze un armistiţiu şi să purceadă la răsturnarea lui Hitler?

Stalin a dat evaziv din cap.

Eden a continuat:

— Kluge propune o încetare a focului, un armistiţiu pe toate fronturile şi retragerea imediată a tuturor forţelor germane în graniţele ţării. Armata va prelua puterea, îi va aresta pe Hitler şi pe acoliţii lui, va pune mâna pe toţi agenţii Gestapoului şi pe demnitarii nazişti. Guvernul de ocupaţie pe care-l vor instala cele trei naţiuni ale noastre se va ocupa de trimiterea lor în faţa justiţiei.

— Încetarea asta a focului, întrebă Stalin, înseamnă că ei vor depune armele înainte de a se retrage în Germania?

— Kluge susţine că armatele trebuie să-şi păstreze armamentul, pentru a înfrânge rezistenţa unităţilor SS care nu vor accepta să se predea – sau a unităţilor ce vor rămâne fidele lui Hitler.

— E scenariul unui război civil, reflectă Stalin. Posibilitatea ca germanii să se omoare între ei într-un război civil mi se pare destul de ispititoare.

— Trupele noastre vor staţiona la frontiera germană. După ce vor răsturna regimul nazist, Kluge şi cohortele lui vor transfera

puterea Guvernului Aliat de ocupaţie şi ni-i vor preda pe Hitler şi pe ceilalţi. În acest moment vor depune armele. Deci, asta e propunerea, domnule. Churchill spune că el şi cu Roosevelt sunt dispuşi s-o accepte, pentru a pune capăt măcelului. Mai spune că în cazul în care acţiunea lui Kluge e încununată de succes, rezultatul va fi destul de aproape de capitularea necondiţionată.

Stalin şi-a mângâiat câteva clipe mustaţa, apoi a spus:

— Sincer să fiu, domnule ministru Eden, eu n-am încredere nici în Kluge şi nici în primul-ministru sau în Roosevelt. De unde ştiu eu că aranjamentul ăsta nu e un truc – un complot pus la cale de liderii dumneavoastră, împreună cu Kluge? Armatele germane, complet înarmate – repet, complet înarmate –, se întorc în Germania – ca să-l răstoarne pe Hitler, da, înţeleg –, apoi îşi unesc forţele cu americanii şi cu englezii şi ne atacă pe frontul de răsărit. Nu e imposibil, nu?

Eden înţelegea paranoia fundamentală a liderului sovietic, ale cărui teritorii fuseseră invadate de nenumărate ori de aşa-zişi cuceritori din Vest în timpul regimului comunist, dar şi înainte vreme, sub Ţari. Totuşi, Eden şi-a manifestat prompt indignarea:

— Dar bine, domnule, noi suntem aliaţii dumneavoastră. Ceea ce sugeraţi este de neimaginat.

Stalin a pufnit:

— Şi Hitler a fost aliatul meu. Am semnat împreună un pact. Posibilitatea de a fi atacat de el mi s-a părut de neimaginat.

Eden s-a întors şi s-a dus din nou la telefon. A vorbit cu ambasadorul, apoi a aşteptat. Stalin şi-a aprins o nouă ţigară, s-a tras de mustaţă şi şi-a scuturat scrumul de pe veston.

Eden îi repeta cuvânt cu cuvânt răspunsul lui Churchill, pe măsură ce ambasadorul i-l retransmitea:

— Te rog să-i spui prietenului şi aliatului nostru de nădejde, Secretarul General Stalin, că ne angajăm şi promitem solemn că Forţele Aliate din Europa nu-şi vor întoarce niciodată armele împotriva vitejilor camarazi sovietici. Victoria în acţiunea conjugată a naţiunilor unite împotriva hoardelor naziste e foarte aproape. Vă dau toate asigurările că obiectivele noastre se limitează doar la răsturnarea lui Hitler şi la înfrângerea definitivă a naţiunii sale. Nădăjduim că Secretarul General va considera potrivit acum să răspundă, la rândul său, cu un angajament şi o

promisiune solemnă pentru a păşi cu deplină încredere pe drumul final al victoriei.

Stalin a mârâit aprobativ şi a început să surâdă, în timp ce asculta ultimele cuvinte ale lui Churchill. L-a privit pe Eden şi i-a spus:

— Transmiteţi-i primului-ministru că are angajamentul şi promisiunea mea solemnă. Să-i mai spuneţi că voi examina propunerea lui Kluge împreună cu colegii mei din Biroul Politic. Veţi primi răspunsul în cel mult o jumătate de oră, domnule ministru Eden.

Aşteptarea hotărârii părea să nu se mai termine. În umbra după-amiezei din pădurile de la sud-vest de Ronai domnea o linişte profundă. Se auzea numai foşnetul frunzelor mângâiate de vântul blând de vară, care trecea printre copaci sub cerul inundat de soare şi senin. Nu vorbea nimeni. Unii citeau, alţii moţăiau. Nu era însă o linişte adevărată. De undeva, de la mare distanţă, se auzeau bubuitul tunurilor şi zgomotele luptei ce se dădea în nord, dincolo de Falaise, unde canadienii atacau cu înverşunare. Bombardamentele în valuri ale artileriei britanice şi canadiene se auzeau ca nişte tunete îndepărtate. De deasupra miriştei aurii venea zumzetul numeroaselor avioane de vânătoare, escadrilele trimise de Montgomery, care dădeau roată la circa doi kilometri înălţime, gata să coboare în picaj şi să atace orice ţintă din această zonă inamică şi din jurul satului Ronai.

Deodată, radioul a prins din nou viaţă. Richter, urmat de Schmidt, a sărit pe platforma staţiei mobile şi şi-a pus căştile la urechi. Patton, care stătuse deoparte citind şi recitind acordul de armistiţiu, s-a grăbit să vină alături de Kluge şi a rămas lângă autostaţie pentru a asculta în cazul în care mesajul ar fi conţinut veşti despre poziţia sovieticilor. Vocea cunoscută de la Cartierul General al lui Montgomery a răsunat limpede şi tare prin difuzor:

— Grupul de Armate 21 către *Kluge*, eşti pe recepţie? Terminat.

După ce Richter a răspuns, vocea a continuat:

— Am un mesaj pentru generalul Patton. E-acolo? Terminat.

Patton s-a suit pe platformă, şi-a pus căştile pe care i le-a dat Richter şi a apucat microfonul.

— Grupul de Armate 21, aici e Patton, comunică-mi mesajul. Terminat.

— Am primit răspunsul de la sovietici, domnule.

Patton a apăsat pe butonul radio-emiţătorului:

— Transmite mesajul, suntem pregătiţi să-l copiem.

I-a făcut semn lui Richter, care aştepta cu creionul în mână.

— Mesajul are un singur cuvânt, domnule. Răspunsul e negativ: NU!

Patton a auzit respiraţia grea a lui Kluge.

— Există vreo explicaţie? Instrucţiuni pentru o contrapropunere? Vocea generalului părea a unui om care se roagă să i se mai ofere o şansă.

— Nu, domnule. Nimic. Asta-i tot ce am primit. Răspunsul ni l-a transmis chiar primul-ministru.

Patton a insistat:

— A discutat cu Monty?

— Da, domnule.

— Nu ne-a sugerat să continuăm negocierile pentru armistiţiu pe acest front, fără să ţinem cont de ceea ce cred porcii ăştia de ruşi?

I-a răspuns vocea lui Eisenhower. Patton i-a şoptit lui Kluge numele Comandantului Suprem, care a început să vorbească:

— Georgie, s-a terminat. Churchill a discutat cu Preşedintele şi amândoi au ajuns la concluzia că riscurile sunt prea mari. Nu vor să-l ofenseze pe Stalin – cel puţin nu acum. Asta-i treaba, Georgie. În Normandia nu se va încheia un armistiţiu.

— Da ce mama mă-sii, Ike, feldmareşalul e gata să semneze o înţelegere, fără să mai ţină cont de frontul de est, dracu’ să-l ia de front! Gândeşte-te câte vieţi de americani ai putea cruţa!

Eisenhower a adăugat repede:

— Şi de englezi, Georgie, şi de englezi. Te înţeleg, dar îţi spun că ordinele de la Roosevelt şi Churchill sunt categorice. Şi cu asta am încheiat discuţia.

În timp ce Patton scutura din cap dezamăgit şi furios, Eisenhower a adăugat:

— Generalii Montgomery, Bradley şi cu mine îi transmitem feldmareşalului Kluge salutul nostru. E un om curajos, care a luptat în mod cinstit şi neînfricat pentru ţara sa. Ne exprimăm

regretul că efortul lui temerar de a negocia un armistiţiu nu a avut succes.

Kluge asculta traducerea, cu privirile lăsate în jos, şi se gândea nu numai la cuvintele măgulitoare ale lui Eisenhower, dar şi la soarta cumplită pe care i-o va hărăzi Hitler, ale cărui porniri asasine le cunoştea bine. Îşi pipăi cu degetele capsulele cu cianură din buzunarul tunicii şi-i spuse lui Richter:

— Transmite-i, te rog, generalului Eisenhower că sunt impresionat de cuvintele sale. Ele reprezintă o consolare binevenită pentru cineva care va avea de suportat mânia Führerului său necruţător, căruia i-am rămas loial, în pofida evenimentelor din această zi nefericită. Dar, mai presus de toate, mi-am slujit Patria şi sunt mulţumit că mi-am îndeplinit această datorie cu toată priceperea mea profesională. Sunteţi deosebit de amabil, domnule general Eisenhower.

Nu mai era nimic de spus. Kluge s-a întors şi s-a îndepărtat, cu umerii prăbuşiţi. Era un om înfrânt.

Patton nu prea ştia cum să reacţioneze. I-a făcut semn lui Richter să-l urmeze şi s-a apropiat de Kluge. Sosise momentul să plece.

În timp ce Patton vorbea, Kluge, cu ochii lui bulbucaţi umeziţi de lacrimi, a luat poziţie de drepţi, cu umerii traşi înapoi, ca un adevărat reprezentant model al prusacului mândru.

— Ne despărţim, feldmareşale, spuse Patton. Vreau doar să vă încredinţez că subscriu la ceea ce v-a transmis generalul Eisenhower. Sunteţi un bărbat viteaz. V-aţi luptat în mod cinstit şi cu pricepere pentru ţara dumneavoastră. Asta e datoria supremă a oricărui soldat. Am avut privilegiul de a sta în acest timp scurt cu dumneavoastră şi am discutat ca doi soldaţi profesionişti. Şarpele ăsta de Hitler nu merită să aibă oameni pricepuţi ca dumneavoastră.

Kluge a strâns mâna întinsă de Patton. Un zâmbet palid i-a apărut pe faţă.

— Führerul crede că mareşalii şi generalii săi îi sunt duşmani. Aşa că, probabil, ne merită. Ţinându-i încă mâna lui Patton a adăugat: Domnule general, vă purtaţi ca un adevărat prusac. Vă luptaţi ca un adevărat prusac. Ar fi trebuit să fiţi unul dintre noi.

— Dar sunt, domnule feldmareşal. Sunt.

Peste douăzeci de minute, avionul L 5 al lui Patton, pilotat de Jones, atingea terenul de aterizare de la Cartierul General al lui Montgomery. Fuzelajul, în secţiunea cozii, fusese perforat de gloanţe în treisprezece locuri. De Guingand aştepta lângă jeepul lui Patton. Voia să-l felicite şi să-l consoleze pe generalul nemulţumit de eşecul misiunii sale şi să-l anunţe că Eisenhower, Montgomery şi Bradley îl aşteptau în rulota lui Monty.

Până să ajungă acolo, Patton a reuşit să se înfurie de-a binelea sub impulsul unui copleşitor sentiment de frustrare.

A tăiat imediat elanul trioulului, care voia să-l felicite:

— De ce dracu' mă felicitaţi? Am zbârcit-o, când aveam posibilitatea să dăm marea lovitură a războiului ăstuia împuţit! Am avut-o-n palmă şi am spulberat-o.

Şi-a smuls de pe cap casca de oţel şi a azvârlit-o pe scaunul lui Monty.

Eisenhower a încercat să-l liniştească.

— Dar nu eşti tu de vină, Georgie. Ai făcut tot ce se putea.

Monty adăugă:

— Ţi-ai îndeplinit bine misiunea, bătrâne. Asta-i! N-are rost s-o pui la suflet. La urma urmelor, hotărârile au fost luate de conducătorii noştri politici. Ei vor trage ponoasele.

— Ce ponoase? s-a zborşit Patton. Şi-au luat măsurile de siguranţă şi n-o să afle nimeni. Toată afacerea a fost supersecretă, ca să-şi apere pielea în cazul unui eşec. N-am dreptate?

— Face parte din joc, Georgie, zise Eisenhower. Şi cred că înţelegem cu toţii raţionamentul lor. Acum povesteşte-ne ce s-a-ntâmplat. Vrem să ne relatezi în detaliu.

Auditoriul său s-a instalat pe scaune, iar Patton s-a dus la hartă şi a povestit cum s-au desfăşurat lucrurile de la început până la sfârşit, cu limbajul său presărat de picanteriile pe care le cultiva cu deliberare şi care dădeau culoare istorisirii şi omului. Ascultătorii, cu excepţia lui Eisenhower, au fost extrem de impresionaţi când le-a relatat cum a preluat controlul avionului şi au aflat cu surprindere că Patton ştia să piloteze.

După ce Patton şi-a terminat povestirea, a început să vorbească Ike.

— Okay, Georgie. Fantastică istorie! Dar nu va fi consemnată nicăieri. Am auzit-o cu toţii aici, dar nici unul dintre noi n-o va reproduce întreagă sau fragmentar niciodată. Ai adus copiile după propunerea de armistiţiu?

Patton a luat din mapă cele două copii manuscrise şi i le-a înmânat lui Eisenhower, care, la rândul său, a scos din buzunarul interior al vestonului ordinul scris de Churchill. A înfăşurat cele trei documente în forma unei ţevi, apoi a spus:

— Domnilor, vă rog să veniţi afară cu mine.

S-au ridicat cu toţii şi l-au urmat în lumina strălucitoare a soarelui de după-amiază. S-au oprit la câţiva paşi de rulotă şi s-au strâns în jurul lui Ike.

— Domnilor, după cum ştiţi, avem ordinele cele mai stricte de la Preşedinte şi de la primul-ministru ca, în cazul unui eşec – şi Unchiul Joe ne-a tras în piept spunând „nu“ în ultimul minut –, repet, avem cele mai stricte ordine de a nu divulga nimic despre asta în viitorul apropiat sau îndepărtat. Pentru noi, cei ce am fost implicaţi, şi pentru cei ce sunt în cunoştinţă de cauză, n-a existat nici o încercare de negociere a unui armistiţiu. Nu se va discuta niciodată despre aşa ceva. Nu se va face nici măcar o aluzie.

Şi-a scos bricheta din buzunarul pantalonilor, spunând:

— După cum ştiţi, am instrucţiuni să distrug documentele.

Flacăra a izbucnit din bricheta ţinută în mâna dreaptă. A dat foc cu grijă ruloului de hârtie din mâna cealaltă. În mai puţin de un minut, cele câteva pagini manuscrise care ar fi putut schimba istoria lumii au fost mistuite de flăcări şi s-au transformat în cenuşă şi fum, iar cenuşa şi fumul s-au împrăştiat duse de vânt pe un câmp din Normandia, uitat de toată lumea.

Epilog

Cartea pune câteva probleme care trebuie lămurite – dar nu

printr-o combinaţie de fapte şi ficţiune, ci numai şi numai prin fapte. Iată-le:

KLUGE

Ce s-a întâmplat cu Kluge? Care a fost soarta lui după 15 august?

ROMMEL

Cum a supravieţuit rănilor primite şi care i-a fost soarta hotărâtă de Hitler?

PATTON

A avut generalul Patton o calificare de care nu a auzit nimeni – adică, avea el brevet de pilot şi era în stare să piloteze avionul L 5, Prepelicarul?

SHAEF

A elaborat Comandamentul Unificat al Şefilor de Stat-Major, în cele din urmă, un ordin de capitulare-armistiţiu general, şi dacă da, când?

BREŞA

Cine a dat ordinul care a deschis Breşa de la Falaise în seara zilei de 12 august? Bradley sau Montgomery?

COPOIUL

Cine a fost pilotul de recunoaştere-cercetare al Aliaţilor care a descoperit maşina de comandament a lui Rommel pe 17 iulie, a chemat avioanele de vânătoare care l-au atacat în zbor razant şi l-au scos pe Rommel din Bătălia Normandiei?

KLUGE

După ce a „dispărut“ în Breşa de la Falaise, pe 15 august, feldmareşalul Kluge a ieşit, în cele din urmă, la suprafaţă după căderea nopţii. Kluge şi-a croit drum până la Cartierul General al Grupului Panzer Eberbach, unde a apărut pe la 22:00 seara. El şi-a explicat absenţa, arătând că a fost mitraliat de avioanele de vânătoare inamice. A susţinut că staţia radio mobilă îi fusese distrusă şi că îşi petrecuse ziua într-un şanţ, ca să se adăpostească de aviaţie. S-a consultat cu generalul Hausser (pe

care Hitler îl pusese temporar la comanda Grupului de Armate B, în absenţa lui Kluge) şi cu generalul Eberbach, apoi s-a dus la Cartierul General al lui Sepp Dietrich de la Fontaine-l'Abbé, unde comunicaţiile prin telefon cu Cartierul General al lui Hitler şi cu La Roche-Guyon erau mai bune decât la baza lui Eberbach. În plus, Hitler îi ordonase să rămână la Cartierul General al lui Sepp Dietrich, şi să nu se mai ducă în zona Breşei de la Falaise.

Kluge şi-a petrecut ziua următoare, 16 august, discutând cu Jodl şi cu Speidel; comunicând cu generalii săi din pungă şi din Breşă; şi, în sfârşit, transmiţând ordinele pentru retragerea tuturor unităţilor sale din pungă. Pe 17 august, Kluge s-a reîntors în La Roche-Guyon unde, în aceeaşi zi, dar ceva mai târziu, a apărut feldmareşalul Walter Model, care nu-şi anunţase dinainte venirea. Feldmareşalul cu monoclu, Model, i-a înmânat lui Kluge o scrisoare personală de la Hitler, în care i se spunea că Model fusese numit în funcţia de comandant-şef al frontului de vest şi comandant al Grupului de Armate B, întrucât el, Hitler, avea impresia că Kluge, după săptămâni întregi de tensiune, nu mai era în stare să suporte eforturile fizice ale postului său de comandă.

Existau însă şi alte motive ale demiterii sale: afirmaţiile Gestapoului, potrivit cărora Kluge ar fi fost implicat în atentatul la viaţa lui Hitler, precum şi bănuiala că ar fi încercat negocierea unui armistiţiu, aşa cum am arătat în Prolog.

Scrisoarea îi comunica lui Kluge să se prezinte imediat la raport la Cartierul General al Führerului, în Germania. Ordinul însemna doar două lucruri: căderea în dizgraţie şi moartea sigură.

În acea noapte, Kluge s-a aşezat la birou şi i-a scris Führerului o scrisoare lungă, apoi, pe 18 august, cu puţin înainte de ivirea zorilor, feldmareşalul a plecat din La Roche-Guyon, împreună cu aghiotantul său Tangermann, într-o maşină a comandamentului escortată de motociclişti. Kluge a ieşit pe porţile castelului din La Roche-Guyon şi a parcurs Rue d'Audience pentru ultima oară. Călătoria până în Germania va fi lungă. În apropiere de Verdun, feldmareşalul a dat ordin să se facă o oprire într-o zonă împădurită ca să mănânce de prânz. Tangermann a aşternut o pătură pe care a pus mâncarea şi vinul. Au mâncat şi, după aceea, Kluge i-a scris o scrisoare fratelui său. I-a dat-o

aghiotantului, pe care l-a rugat s-o pună la poştă, apoi l-a îndepărtat spunând: „Pregăteşte maşina şi toate cele în circa un sfert de oră, apoi plecăm.“ După ce a rămas singur, Kluge a scos din buzunar unul dintre flacoanele cu cianură pe care i le dăduse ginerele său, Udo Esch. A înghiţit o pilulă şi, în câteva secunde, a fost mort.

ROMMEL

Rănile primite la cap de Rommel în timpul atacului razant din 17 iulie au fost extrem de grave. Radiografiile arătau că suferise patru fracturi craniene. Partea laterală stângă a craniului fusese împinsă înăuntru când se izbise de marginea parbrizului. Se uita înapoi peste umărul drept, urmărind avioanele Spitfire care atacau Horchul, când maşina comandamentului se ciocnise de trunchiul unui copac.

Testele făcute la spitalul Luftwaffei din Bernay, la aproximativ cincizeci de kilometri est de punctul în care se produsese atacul, arătau că feldmareşalul nu suferise „deficienţe motorii importante“. Totuşi, se produsese „o leziune oculomotorie stângă gravă“ – nu putea să-şi mişte sau să-şi deschidă ochiul, care ieşise din orbită şi atârna grotesc pe obraz. Nu auzea cu urechea stângă.

Doctorul a fost uimit că Rommel supravieţuise. Dar Rommel provenea dintr-un neam viguros şi dârz. Nu numai că va supravieţui, dar se va reface, astfel încât, pe la începutul lui octombrie, se va considera în stare să preia din nou o comandă.

Pe 23 iulie fusese transportat la un mare spital de lângă Paris – la Le Vésinet. Într-o scrisoare adresată soţiei, a doua zi, Rommel spunea: „Trebuie, fireşte, să stau liniştit până când voi fi adus acasă, şi asta nu se va întâmpla în următoarele două săptămâni. Ochiul meu stâng este încă lipit şi umflat, dar doctorii spun că o să se vindece. Am încă puternice dureri de cap noaptea, dar ziua mă simt mult mai bine.“

Veneau des să-l vadă prietenul său, amiralul Ruge, şi Speidel. Kluge n-a avut timp de vizite după ce preluase de la Rommel comanda Grupului de Armate B, rămânând totodată comandantul-şef al frontului de vest.

Pe 8 august, Rommel, care era acum în stare să meargă, deşi

destul de nesigur, a fost transportat acasă la Herrlingen, în Suabia natală, unde a început lunga perioadă de convalescenţă şi recuperare sub îngrijirea afectuoasă a soţiei sale, Lucie, şi a servitorului Rudolf Loistl, iar când putea să rămână acasă, a fiului său Manfred.

În primele zile ale lui septembrie, la puţin timp după ce-l vizitase pe Rommel, Speidel a fost arestat şi interogat de Gestapo. El a rămas în stare de arest, dar a izbutit să supravieţuiască procesului în faţa unei curţi de onoare a armatei, care a constatat că nu se susţin afirmaţiile potrivit cărora el ar fi luat parte la pregătirile tentativei de asasinare a lui Hitler. Într-adevăr, Speidel a supravieţuit, dar nu numai atât, şi-a continuat după război cariera, devenind comandantul armatei Republicii Federale Germania şi, ceva mai târziu, unul dintre generalii importanţi ai NATO. În primii ani de după război, legăturile lui cu mişcarea Schwarze Kapelle l-au ajutat mult, sporindu-i reputaţia. La fel, amiralul Ruge a ajuns, după război, comandantul marinei germane.

Până la urmă, cel ce a pecetluit soarta lui Rommel a fost locotenent-colonelul Caesar von Hofacker, care fusese arestat la puţin timp după atentatul din 20 iulie. Hofacker vorbise foarte mult şi le spusese anchetatorilor de la Gestapo tot ce ştia. El afirmase, printre altele, că Rommel le promisese complotiştilor sprijinul său activ, în caz că tentativa de asasinat reuşea. Existau şi alte dovezi – spicuite din declaraţiile lui Speidel la Gestapo şi coroborate cu documente ale organizaţiei Schwarze Kapelle – care păreau să-l acuze pe Rommel.

Pe 12 octombrie, Hitler a luat hotărârea. Führerul era mulţumit că Rommel fusese, într-adevăr, implicat în conspiraţia de asasinare a sa. Hitler i-a dictat lui Keitel o scrisoare către Rommel – pe care a semnat-o Keitel. Scrisoarea era însoţită de rapoartele Gestapoului, care-l puneau sub acuzare şi-i ofereau alternative.

Pe 14 octombrie, imediat după prânz, au sosit la Herrlingen doi generali din Statul-Major al lui Hitler, care i-au adus lui Rommel scrisoarea. Cei doi ofiţeri superiori erau: generalul Wilhelm Burgdorf, noul şef al cadrelor din armată, şi primul său adjunct, generalul-maior Ernst Maisel, şeful secţiei juridice a

serviciului de cadre al armatei. Maisel va fi martorul evenimentului.

Pentru prima oară după ce fusese rănit, Rommel îşi pusese uniforma şi purta vestonul cu gulerul deschis al Corpului African. La gât avea *Pour le Mérite* şi *Crucea de Fier*, deteriorată încă de pe urma „accidentului de automobil“. Nu se pomenise nimic despre atacul aerian, fiindcă, din considerente propagandistice, Goebbels socotise că aşa e mai bine. Ar fi fost extrem de dăunător din punct de vedere psihologic dacă poporul german ar fi aflat că marele şi faimosul general german fusese scos din luptă în urma unei acţiuni a inamicului.

Burgdorf i-a citit lui Rommel, în cabinetul acestuia, mărturiile acuzatoare ale lui Hofacker, Speidel, precum şi pe cea a lui Stülpnagel. Apoi i-a înmânat hârtiile. După ce le-a citit, feldmareşalul a fost auzit de generalul Maisel spunând: „Voi suporta consecinţele“. În acel moment, Burgdorf i-a prezentat alternativele hotărâte de Hitler.

În cazul în care Rommel s-ar sinucide imediat, se va spune că a murit din cauza complicaţiilor de pe urma accidentului de automobil. Actele sale de trădare nu vor fi dezvăluite poporului german şi lumii. I se vor face funeralii naţionale. Se va înălţa un monument în memoria lui. Nu se vor lua nici un fel de măsuri împotriva rudelor apropiate. În schimb, soţia sa va beneficia de pensia întreagă de feldmareşal, iar fiul său, Manfred, se va bucura de protecţie – toate astea pentru a răsplăti serviciile aduse de Rommel în trecut celui de-al III-lea Reich.

Alternativa, dacă nu se va sinucide, ar fi arestarea lui imediată, degradarea şi trimiterea în faţa Tribunalului Poporului sub acuzaţia de înaltă trădare.

Burgdorf prevăzuse că Rommel va accepta condamnarea la moarte şi adusese la întâlnire o fiolă cu otravă.

Rommel a ales calea morţii.

În necrologul care a fost difuzat după două zile în lagărele de prizonieri de război vorbitori de engleză, se spunea: „Generalul-feldmareşal Rommel a murit ca urmare a rănilor grave provocate de un accident de automobil suferit în perioada în care comanda o operaţiune militară pe frontul de vest“.

PATTON

Pentru a vă conduce spre răspunsul la afirmaţia surprinzătoare că generalul Patton se prea poate să fi fost un pilot calificat, vă voi povesti o scurtă întâmplare amuzantă, şi anume, cum l-am cunoscut pe Bătrânul Trăsnete-şi-Fulgere cu puţin înainte de Ziua Z.

În prima săptămână a lunii mai 1944, am primit misiunea de a lua parte cu avionul meu, Mustang I, la turneul de-o săptămână al unui circ zburător, format din toate tipurile de aparate – câte unul pentru fiecare tip – pe care le aveau în inventar Flota 9 Aeriană a Statelor Unite şi Flota 2 a Aviaţiei Tactice britanice. Erau avioanele care urmau să fie utilizate în Ziua Z: avionul bimotor cu fuzelaj dublu Lightning; Thunderbolt, bondoc şi cu nasul turtit; aparatul meu şi Musangul IV al americanilor, avionul Spitfire şi avionul britanic Typhoon, purtător de rachete; avionul american Douglas DC 3, cunoscut sub numele de C 47 sau Dakota – în acea epocă nu devenise încă venerabil –, care urma să transporte desantul aerian şi două planoare peste Canalul Mânecii, spre zona de debarcare în întunericul dinaintea zorilor Zilei Z. Noi aveam misiunea să survolăm concentrările de militari de pe sectoare anume alese din zona rurală a Angliei. Ostaşii stăteau cuminţi, cu faţa întoarsă spre cer, în timp ce noi treceam vâjâind, unul câte unul, ca să le întipărim în memorie o imagine de neuitat, astfel încât să-şi amintească întotdeauna că suntem de-ai lor şi să nu tragă niciodată în noi. Fireşte, după Ziua Z, lucrurile s-au petrecut exact pe dos. Trupele noastre deschideau cu regularitate focul împotriva noastră.

Circul nostru zburător, constituit din piloţi americani, britanici şi canadieni, a cutreierat sudul Angliei o săptămână întreagă. Ultimul popas din acest turneu prelungit a fost Ramsberry, un aerodrom al Forţelor Aeriene Regale din apropierea oraşului Liverpool, o bază pentru pregătirea de zbor, una foarte „simandicoasă“. Duminică 7 mai, după ce am sosit după-amiaza târziu, un comandant de escadrilă RAF mai scorţos a protestat energic împotriva ţinutei mele necorespunzătoare. Considera că ar fi trebuit să apar în cămaşă şi cravată. În schimb, îmbrăcat în uniforma corectă de pilot de vânătoare, purtam singura îmbrăcăminte pe care o aveam cu mine, pantalonii şi bluza

albastră de campanie, uniforma de aviaţie, completată cu însemnele de aviator, un fluier de salvare la guler şi o eşarfă de culoare albastru închis cu buline în jurul gâtului. Pantalonii erau băgaţi în cizmele de aviator înalte până la genunchi şi căptuşite cu blană de oaie. Din carâmbul cizmei drepte ieşea mânerul pumnalului. Revolverul mare Smith Wesson era prins de piciorul drept deasupra cizmei, ca să-l pot apuca rapid în caz de nevoie şi să mă apăr împotriva Fritzilor de pe solul Franţei. Nemulţumit şi descumpănit, comandantul de escadrilă n-a avut încotro şi a renunţat la scandal când i s-a atras atenţia că avioanele de vânătoare nu erau prevăzute cu un compartiment pentru bagaje şi că asta era situaţia, trebuia să mă îmbrac cu ceea ce aveam.

Acum e cazul să vă spun că la douăzeci de ani eram foarte subţire, nu prea înalt şi aveam figura unui băiat de şaisprezece ani, din care cauză comandantul meu de escadrilă şi colegii erau extrem de grijulii cu mine.

După ce s-a potolit zarva cu şeful de escadrilă, echipa circului nostru zburător s-a adunat la cină şi aici am fost anunţaţi că a doua zi la ora 8:00 va veni în inspecţie generalul Patton. Vestea a produs o oarecare agitaţie. Până atunci nu ne mai inspectase nici un general. Ştiam cine e generalul Patton: Bătrânul Fulgere-şi-Trăsnete, generalul american care avusese necazuri fiindcă pălmuise un soldat – sau or fi fost doi? – în Sicilia. Cam la atât se reduceau informaţiile noastre.

A doua zi de dimineaţă, la ora stabilită, eram pregătiţi. Avioanele noastre stăteau aliniate aripă-n aripă, cu boturile spre vest, pe latura vestică a aeroportului acoperit cu iarbă. Aparatul meu se afla cam la jumătatea şirului. Fiecare pilot stătea în faţa avionului său. Mustangul, cu botul lui lung, se înălţa în spatele meu. Era o dimineaţă senină, minunată. Soarele ne bătea din spate şi razele lui se reflectau în picăturile de rouă de pe iarba de la picioarele noastre. O zi perfectă. La ora 8:00, un jeep cu capota strânsă şi-a făcut apariţia între clădirile din faţă, a virat scurt spre sud, a ocolit, s-a dus la aparatul din extremitatea sudică şi s-a oprit. Şi iată-l pe generalul Patton.

Stând în poziţie regulamentară de drepţi, mi-am răsucit uşor capul şi l-am văzut cum coboară din maşină şi răspunde la salutul comandantului circului nostru zburător. Fără alte farafastâcuri,

Patton a început să parcurgă drumul din faţa avioanelor şi a trecut pe dinaintea fiecărui pilot. Nu s-a oprit să vorbească cu nici unul. Dar când a ajuns în dreptul meu, s-a oprit. Înţepenisem în poziţie de drepţi. Bereta mea plată de ofiţer îmi stătea regulamentar şi eşarfa cu buline la fel. Generalul era îmbrăcat elegant. Purta pe capul cărunt o bonetă pană. Pieptul stâng al vestonului de campanie era acoperit cu o mulţime de barete de decoraţii. Purta pantaloni de cavalerie de culoare deschisă, cizme de călărie foarte lustruite şi pinteni de argint. La fiecare şold avea un revolver, celebrele pistoale cu plăsele de fildeş. Mă domina cu înălţimea sa, de un metru optzeci şi opt.

Generalul Patton şi-a coborât privirea spre mine şi mi-a cercetat faţa cu o expresie de mare nedumerire. S-a uitat la botul înalt al Mustangului uriaş, apoi şi-a coborât din nou privirea spre mine.

— Băiete, m-a întrebat, câţi ani ai?

— Douăzeci, domnule.

S-a uitat din nou spre avion, apoi iarăşi la mine. Şi-a ridicat braţul drept arătând spre avion, dar privirea îi rămăsese aţintită asupra mea şi m-a întrebat cu vocea lui piţigăiată:

— Tu pilotezi blestemăţia asta de avion?

— Da, domnule.

Când a auzit răspunsul meu, şi-a lăsat braţul în jos.

— Ptiu, mama mă-sii! spuse el, nevenindu-i să creadă. Clătinând din cap, s-a întors şi a continuat inspecţia.

Am păstrat în suflet acest moment cu generalul Patton. Îl revăd în minte de parcă s-ar fi petrecut ieri.

Când cercetam faptele pe care mi-am întemeiat evenimentele din 15 august, care i-au făcut să se întâlnească pe Patton şi Kluge, am descoperit doar o aluzie cum că Patton ar fi fost pilot. Dar această aluzie nu era suficientă. Trebuia să găsesc sursa cea mai sigură, aşa că i-am scris fiului său, generalul-maior George S. Patton III, care se retrăsese de puţin timp din armata Statelor Unite. Problema era dacă tatăl său a avut sau nu licenţă de pilot. Generalul-maior Patton mi-a răspuns printr-o scrisoare datată 11 ianuarie 1982. Într-un pasaj îmi relata următoarele:

Generalul Patton era pilot calificat şi, pentru o scurtă perioadă (1940-1941), a avut propriul său avion. După câte ştiu, el n-a

pilotat niciodată un avion militar, de nici un tip. Avea, totuşi, licenţă de pilot pentru avioane uşoare cu aripă fixă.

Nu-i de mirare, aşadar, că lui Georgie Patton îi plăcea să zboare peste zonele de luptă din Normandia în Prepelicarul său L 5. Parcă-l şi văd pe bătrânul ostaş cum se urcă pe locul din spate al avionului şi-i spune tânărului său pilot: „E okay, fiule, eu îl pilotez pe ticălosul ăsta azi. Nu cumva să pui mâinile pe manşa aia a dracului, că-ţi rup braţele păcătoase!“

SHAEF

(Supreme Headquarters, Allied Expeditionary Force – Statul-Major al Comandamentului Suprem al Forţei Expediţionare Aliate) Printr-o remarcabilă coincidenţă cu teza negocierilor de armistiţiu din perioada 12-15 august, Comandamentul Unificat al Şefilor de Stat-Major a elaborat, într-adevăr, un ordin tardiv, şi anume *Capitularea Forţelor Germane*. Pregătirea acestui document important trebuie să se fi produs cu mult timp înainte, dar redactarea lui a început pe 13 august sau în jurul acestei date, la câteva ore după ce Montgomery deschisese Breşa de la Falaise. Judecând după terminologia juridică precisă şi după subtilitatea cu care a fost utilizată pentru abordarea întregului mandat al „capitulării necondiţionate“, documentul a trecut, mai mult ca sigur, printr-o serie de redactări succesive.

Documentul a fost examinat cu mare atenţie de membrii Comandamentului Unificat al Şefilor de Stat-Major şi a fost revizuit, probabil, de Churchill, dacă nu şi de Roosevelt. În mod evident, s-a acordat o mare atenţie redactării, pentru ca textul să nu-l deranjeze pe partenerul lor de alianţă: Iosif Stalin. De aici, referirea la comandantul şi la personalul Naţiunilor Unite şi la „instrumentul general al capitulării impus de SUA, Anglia şi URSS“

BREŞA DE LA FALAISE

De-abia în dimineaţa zilei de 16 august, Montgomery i-a dat, în sfârşit, lui Bradley ordinul pe care ar fi trebuit să i-l dea pe 12 sau 13 august. Cei ce vor închide Breşa de la Falaise vor fi americanii. Acum, ei au primit instrucţiuni s-o realizeze înaintând de la Argentan circa unsprezece kilometri în direcţia nord-est, ca să facă joncţiunea cu trupele canadiene şi poloneze în zona Trun

şi Chambois.

Câte trupe germane au scăpat din pungă prin Breşa de la Falaise? Problema a oferit un bun teren de speculaţii experţilor militari. Totuşi, din informaţiile de care dispunem, se pare că au fost destul de multe, întrucât germanii au putut să considere scăparea în masă ca pe o victorie a lor. Eminentul istoric militar canadian, colonelul C. P. Stacey, a tras concluzia că „probabil, germanii au desfăşurat circa 740 000 de oameni aparţinând armatei lor din Normandia la sud de Sena.“ Grupul de Armate B al lui Rommel şi Kluge a raportat că pierderile sale de la 6 iunie până la deschiderea Breşei de la Falaise se cifrau la 158 930 de oameni. Reţinând cifra de 200 000 de soldaţi pentru aria Normandiei de la est de Caen, se poate trage concluzia că forţele germane care s-au confruntat cu Aliaţii la Caen şi la est de Caen în timpul primelor două săptămâni din august s-ar fi ridicat la cifra de 380 000 de oameni. Era necesară o forţă având minimum acest număr de oameni, pentru a face faţă Forţelor Aliate de pe pământul Normandiei, care numărau peste un milion de oameni bine echipaţi.

Chiar dacă am adopta un punct de vedere ultraconservator şi am reduce cu 100 000 numărul, se poate afirma, fără riscuri, că la 12 august se aflau cam 280 000 de trupe germane în punga ce se formase. Aliaţii au luat 50 000 de prizonieri din interiorul pungii, iar pe câmpul de luptă au fost socotiţi numai 10 000 de germani morţi.

Breşa de la Falaise a fost închisă pe 20 august, după contraatacurile înverşunate ale forţelor germane. Prin urmare, în pofida distrugerilor masive provocate în interiorul pungii – sau *Kessel*, cum au numit-o germanii – şi pe terenul ucigător din Breşa de la Falaise, probabil că s-au salvat aproximativ 200 000 de trupe germane. Au luat cu ele tancuri, vehicule de toate felurile şi un volum uriaş de material de război.

Istoricii germani au susţinut că retragerea încununată de succes a unor forţe considerabile din interiorul pungii a fost una dintre marile bătălii ale războiului.

Pe de altă parte, Montgomery a susţinut că înfrângerea forţelor germane în Normandia trebuie „să fie declarată ca realizarea cea mai mare din istoria militară“.

În realitate, salvarea rămăşiţelor Armatelor a VII-a şi Panzer germane prin Breşa de la Falaise, care nu ar fi trebuit să fie deschisă niciodată, poate fi considerată ca una dintre gafele majore al celui de-al doilea război mondial.

Cine a dat ordinul care l-a oprit pe Patton la Argentan în seara zilei de 12 august, creând astfel Breşa de la Falaise?

Bradley şi-a asumat responsabilitatea în cartea sa, *Însemnările unui soldat*, publicată în 1957.

> *În ceea ce priveşte oprirea lui Patton la Argentan... eu nu m-am consultat cu Montgomery. Decizia de a-l opri pe Patton îmi aparţine în întregime. N-a trecut dincolo de punctul meu de comandă*.

Afirmaţia lui Bradley e adevărată, sau scurgerea a şase ori şapte ani i-a întunecat amintirea circumstanţelor în care a luat hotărârea? Amintirea lui Bradley este eronată. Complet eronată. O dată cu trecerea anilor, a uitat detaliile celor întâmplate, sau, din motive necunoscute, s-a hotărât să-şi asume responsabilitatea.

Avem acum la dispoziţie două consemnări scrise a ceea ce s-a petrecut cu adevărat.

Pe 30-31 mai 1947, la trei ani după eveniment, distinsul istoric militar american, Forrest C. Pogue, l-a intervievat pe generalul de brigadă Sir Edgar Williams, unul dintre principalii ofiţeri de stat-major ai lui Montgomery în timpul Bătăliei din Normandia. Williams era înzestrat cu o memorie deosebit de exactă. Pogue şi-a notat ceea ce i-a spus Williams în cursul interviului. Să reţinem că „Blindata 2 franceză“ la care se referă Pogue în notele ce urmează a fost Divizia de blindate Leclerc, de sub comanda lui Patton şi a lui Haislip, şi că, din dispoziţia lui Patton, în seara zilei de 12 august, Leclerc înainta lent spre Falaise, venind dinspre Argentan. Iată notele lui Pogue:

> *Breşa de la Falaise: Îşi aminteşte că era în rulota lui Freddie (de Guingand) lângă Bayeux, când Blindata 2 franceză a efectuat o schimbare de direcţie şi a traversat şoseaua care ducea spre Falaise. Monty a spus să-i transmit că trebuie să se întoarcă. Bradley a fost indignat. Şi noi la fel. De Guingand a spus: „Monty este prea tipicar.“ Monty ratează închiderea pungii. Freddie considera că ar fi trebuit să i se permită lui*

Bradley să facă joncţiunea cu polonezii la Trun. Bradley nu putea să înţeleagă. Considera că ne ratăm şansele din cauza disputelor privind drepturile armatelor noastre. Totuşi, trebuie să atrag atenţia că Monty considera că Bradley se afla în subordinea sa; în consecinţă, hotărârea lui nu a fost determinată de consideraţii privind relaţiile dintre armate. Maestru al bunei rânduieli, îl interesa mai mult o învăluire amplă şi completă, şi mai puţin această încercuire mică. Am căzut între două scaune. Făcând încercuirea de la Falaise, el a ratat şansa de a închide cercul pe Sena.

În 1980 i-am scris generalului de brigadă Williams şi l-am întrebat în legătură cu citatul lui Pogue. Mi-a răspuns că nu se simte bine şi că nu-şi mai aminteşte. Dar n-a contestat notele lui Pogue, ceea ce arată limpede că Montgomery a dat ordinul. Monty l-a lăsat pe Bradley să-şi asume în mod eronat răspunderea, fără să scoată un cuvânt de protest.

A doua dovadă a apărut în 1982, în timp ce mă documentam şi pregăteam cartea de faţă. Am descoperit o pagină, datată 14 august 1944, din jurnalul de război al Vice-mareşalului Aerului, C.S. Strafford, al Forţelor Aeriene Regale (RAF).

În primul paragraf al jurnalului de război, care era redactat la sfârşitul activităţilor din fiecare zi, „Comandantul-şef al Aviaţiei“ la care se referă era Mareşalul Aerului Sir Arthur Coningham. Principalul Cartier General al lui Coningham se afla într-o poziţie centrală, între cel al lui Montgomery şi cel al lui Bradley. Cu toate acestea, Coningham a cerut ca Grupa Operativă a Statului-Major să rămână alături de Grupul de Armate 12 (al lui Bradley), care era instalat împreună cu Cartierul General al Flotei 9 Aeriene a Statelor Unite. Vice-mareşalul Aerului Strafford, consemnat în raport ca „VMA“, era şeful Grupei Operative a lui Coningham, stabilită la Cartierul General al lui Bradley.

Paragraful trei al paginii din jurnal arată că la 9:50, Strafford s-a întâlnit cu Coningham pentru a avea o conferinţă cu Bradley în biroul său mobil. Erau de faţă numai ei trei. Întâlnirea avea loc la numai patruzeci de ore după ce generalul de brigadă Williams îl auzise pe Montgomery ordonându-i lui de Guingand să-i transmită lui Bradley că „trebuie să se întoarcă“. După cum afirmă jurnalul, generalul Bradley le-a explicat pe hartă care sunt intenţiile sale

generale. Apoi le-a spus celor doi ofiţeri englezi că

> *forţele americane întâlniseră o foarte slabă rezistenţă între ALENÇON şi ARGENTAN şi începuseră să înainteze spre FALAISE, dar că primise instrucţiuni de la comandantul-şef al Grupului de Armate 21 să se oprească la graniţa dintre grupurile de armate. Erau foarte puţine trupe germane în zonă când unităţile înaintate ale Armatei a III-a ajunseseră acolo*...

Comandantul-şef al Grupului de Armate 21 era generalul Sir Bertrand Montgomery. Prin urmare, după afirmaţia lui Bradley, făcută la mai puţin de două zile după eveniment, Montgomery a dat ordinul ca Patton să se oprească la Argentan, deschizând astfel Breşa de la Falaise. Aceasta a permis salvarea a peste 200 000 de germani, ce vor lupta în continuare – trupe care ar fi trebuit capturate, închizând gura pungii, pe 13 august.

COPOIUL

Povestea mitralierii maşinii lui Rommel pe 17 iulie n-a fost relatată niciodată din punctul de vedere al Aviaţiei. Nu s-a cercetat cine l-a reperat sau cine pilota avionul care a atacat maşina, l-a rănit grav pe feldmareşal şi l-a eliminat în acest fel din Bătălia Normandiei. Istoricii au recunoscut că întâmplarea respectivă a reprezentat un important punct de cotitură în cursul celui de-al doilea război mondial.

Nici acum nu se ştie cine a dat atacul. Horchul lui Rommel se găsea în sectorul repartizat avioanelor de vânătoare din Forţele Aeriene Regale şi din Forţele Aeriene Regale Canadiene; aparatele care au atacat au fost, probabil, de tipul Spitfire sau Typhoon.

După război, când a devenit cunoscut faptul că Rommel fusese rănit de un atac razant, şi nu într-un banal accident de automobil, s-au întreprins unele cercetări pentru a se găsi în *Jurnalul Acţiunilor de Luptă* al escadrilelor Spitfire stabilite în Normandia consemnarea unui atac asupra unui automobil de comandament pe data de 17 iulie. În urma acestei investigaţii, i s-a atribuit atacul comandantului Escadrilei 602 din Forţele Aeriene Regale, Le Roux, datorită unei menţiuni din *Jurnal*, din care reieşea că distrusese o maşină de comandament. Pe de altă parte, *Raportul personal de acţiune*, întocmit şi semnat de el în cursul interogării din acea zi, nu confirmă concluzia amintită

înainte. El declară că a doborât un avion ME 109 şi că a avariat un altul la opt kilometri sud-est de Flers, situat la aproximativ cincizeci de kilometri depărtare de punctul în care s-a produs accidentul lui Rommel. Lucrurile erau extrem de încurcate, şi astfel atacul i-a fost atribuit lui Le Roux, întrucât nu s-au mai găsit alţi candidaţi.

Din păcate, cei ce-l susţin pe Le Roux (a dispărut la trei săptămâni după acea dată în cursul unui zbor de pe capul de pod spre Anglia şi nu s-a mai auzit nimic despre el) au scăpat din vedere un lucru crucial: calculul timpului. Rommel plecase de la Cartierul General al lui Dietrich din St.Pierre-sur-Dives la ora 16:00 şi maşina lui a fost lovită după ce Horchul, care mâna cu mare viteză – era modul obişnuit în care călătorea Rommel –, parcursese numai nouăsprezece kilometri. Ora era aproximativ 16:15. Afirmaţia ar fi fost corectă dacă Le Roux s-ar fi aflat în văzduh în acest interval de timp. Dar el nu zbura la acea oră. Cercetătorii au scăpat din vedere faptul că Aliaţii se orientau după orarul britanic dublu de vară (Double British Summer Time – DBST), pe când germanii foloseau orarul european, decalajul dintre cele două fiind de o oră.

Momentul în care a fost lovit Rommel era la aproximativ 5:15 după orarul britanic de vară. *Jurnalul Acţiunilor de Luptă* al Escadrilei RAF 602 arată că în singura ieşire executată în acea după-amiază, Le Roux zbura la ora 15:40 (3:40 p.m. DBST sau 2:40, după orarul german) şi se afla din nou pe sol la 16:45 (4:45 p.m. DBST sau 3:45, după orarul german). Când a fost atacat automobilul lui Rommel, la aproximativ 16:15 după orarul german sau la 17:15 după DBST, Le Roux nu zbura, ci se afla la sol.

Pe de altă parte, acum se ştie, deşi nu s-a publicat până în prezent, că un pilot de pe unul dintre avioanele de recunoaştere şi cercetare – poreclite Copoii – ale Forţelor Aeriene Regale Canadiene a reperat maşina de comandament a lui Rommel şi a permis aparatului de vânătoare s-o atace.

Pilotul avionului de cercetare şi recunoaştere conducea un grup de patru aparate Mustang I într-o misiune de cercetare tactică, pornind de la baza lui de lângă Bayeux. După cum ne arată *Jurnalul Acţiunilor de Luptă* al escadrilei sale, formaţiunea se afla în văzduh la 16:40 (4:40 p.m. DBST sau 3:40 p.m., după

orarul german). Detaliile misiunii sale de luptă arată că grupul zbura în direcţia est la nord de Caen spre Dozulé, la o înălţime, după cum îşi aminteşte pilotul, de circa nouă sute cincizeci de metri, adică destul de jos. La Pont l'Evêque, el a schimbat direcţia formaţiunii spre sud, ca să zboare pe lângă Lisieux, unde a observat „40 de vagoane pe linia ferată la trei mile de Lisieux şi vagoane în triajul de la Lisieux". Şi-a continuat zborul în direcţia sud, spre Livarot, ţinând şoseaua Lisieux-Livarot pe stânga, pentru că asta era direcţia în care viza camera de luat vederi pentru fotografiere aeriană, instalată oblic în spatele carlingii. Când se pregătea să vireze spre vest, la Livarot, şi să se îndrepte spre baza lui, a văzut înainte o imensă maşină de comandament care tocmai cotise spre sud şi o luase pe un drum îngust, ce se desprindea din şoseaua naţională St.Pierre-sur-Dives-Livarot, cam la un kilometru distanţă de Livarot. Îşi aminteşte foarte clar maşina de comandament, fiindcă a fost singurul automobil de comandament pe care l-a văzut în cele paisprezece luni de operaţiuni de luptă. Vehiculul enorm era plin de oameni cu grad înalt, a dedus el, după culoarea uniformelor şi fireturile de aur care sclipeau în lumina soarelui de după-amiază.

I se ivise una dintre cele mai apetisante ţinte ocazionale întâlnite de el până atunci, dar nu avea permisiunea să atace. Cu câteva zile înainte, primiseră ordine de la Statele-Majore superioare prin care li se interzicea piloţilor de recunoaştere şi cercetare – din cauză că erau atât de puţini şi specializarea în activităţile de cercetare făcea dificilă înlocuirea lor – să atace asemenea ţinte. În schimb, li se cerea să anunţe prin radio Centrului de Dirijare a Grupului de Aviaţie (Group Control Centre – GCC) poziţia exactă a ţintei ocazionale favorabile şi descrierea ei: un tanc, un camion, un Cartier General etc. Centrul de Dirijare chema formaţiunile de Spitfire sau de Typhoon care se găseau în zona apropiată, le comunica informaţiile şi le dirija spre obiectiv.

Asta a şi făcut pilotul avionului de cercetare când a văzut maşina de comandament care se îndrepta spre sud pe la 5:12 p.m. DBST sau 4:12 p.m., după orarul german. A chemat prin radio Centrul de Dirijare şi a raportat poziţia şi direcţia în care se deplasa maşina de comandament. Apoi şi-a îndreptat formaţiunea spre vest, ca să-şi încheie misiunea de cercetare tactică şi să se

întoarcă la bază. El n-a stat să afle dacă vreun avion de vânătoare a răspuns la informaţiile sale.

Horchul lui Rommel a mers aproape cinci kilometri în circa cinci minute după ce pilotul de recunoaştere îl reperase şi raportase la Centrul de Dirijare. În acel punct, maşina de comandament a fost atacată în zbor razant şi Rommel a fost scos din război. După cum arată *Jurnalul Acţiunilor de Luptă* al Escadrilei 430 RCAF, comandantul şi formaţiunea sa au aterizat la 5:30 p.m. DBST. Printre detaliile zborului, reţinute şi consemnate de ofiţerul de cercetare după interogarea completă a pilotului, descoperim: „O maşină de comandament se îndreaptă spre sud.“ Este singura consemnare a reperării unei maşini de comandament din toate misiunile de luptă executate de piloţii Escadrilei 430 în cursul operaţiunilor de pe capul de pod din Normandia.

Această povestire este o nouă notă de subsol, dacă nu altceva, despre un moment crucial al uneia dintre cele mai importante bătălii din istorie.

ANEXE

ANEXA I

Memoriul lui Rommel din 3 iulie 1944

COMANDANT-ŞEF
GRUPUL DE ARMATE B

CARTIERUL GENERAL
3 IULIE 1944

Motivele pentru care a fost imposibil să se menţină poziţii inexpugnabile pe coasta Normandiei, în Peninsula Cherbourg şi în fortăreaţa Cherbourgului sunt expuse mai jos:

1) Forţele garnizoanei staţionate în Normandia au fost prea

slabe şi, în unele cazuri, trecute mult de vârsta optimă (de ex. Divizia 709, în care vârsta medie este 36 de ani); tehnica de luptă a fost demodată; stocurile de muniţii insuficiente, activitatea de construcţie la fortificaţii a rămas în urmă şi situaţia aprovizionării s-a dovedit total inadecvată.

2) Cererile repetate de a se aduce întăriri făcute de Grupul de Armate B înainte de invazie – în primul rând, la sfârşitul lui mai, când ameninţarea împotriva Normandiei devenise evidentă – au fost refuzate. Cea mai importantă dintre acestea a fost cererea ca Divizia 12 Panzer SS (Hitlerjugend) să fie dislocată în zona Lessay-Coutances, pentru a-i permite să lanseze un contraatac copleşitor împotriva debarcării inamicului pe ambele ţărmuri, de vest sau de est, ale coastei Peninsulei Cotentin. Aducerea Diviziei 12 Panzer SS din locul ei de staţionare, de la sud de Sena, în condiţiile previzibile ale superiorităţii aeriene a inamicului ar fi necesitat cel puţin două zile şi ar fi implicat riscul de a-i produce pierderi grele. Generalul-colonel Jodl îşi dăduse seama de situaţie, pentru că puţin înainte de invazia inamicului m-a întrebat din nou, prin generalul Buhle, de cât timp ar avea nevoie Divizia 12 Panzer SS să intre în acţiune în Normandia. Totuşi, cererile mele insistente de a mi se trimite această divizie au fost respinse şi tot ce am primit a fost promisiunea că, în eventualitatea unui atac inamic, divizia va fi trecută imediat sub comanda mea.

3) Propunerea de a instala Divizia Panzer Lehr pe o poziţie de unde să poată interveni rapid într-o bătălie de coastă fie în Normandia, fie în Bretania nu mi-a fost nici ea satisfăcută din cauza temerilor faţă de un posibil atac cu desant aerian în vecinătatea Parisului.

4) Grupul de Armate a cerut ca unităţi antiaeriene puternice să fie redislocate până la sfârşitul lunii mai, în primul rând în acele puncte în care inamicul a desfăşurat până în prezent nestingherit atacuri aeriene intense împotriva poziţiilor bateriilor şi fortificaţiilor noastre. La sfatul GOC al Corpului 3 de Apărare Antiaeriană, am propus ca întregul Corp Antiaerian să fie staţionat ca formaţiune între estuarul râului Orne şi Montebourg (18 mile sud-est de Cherbourg), întrucât această zonă părea să fie ameninţată în mod deosebit de activitatea inamicului. Cererea nu a fost satisfăcută dar, în schimb, Corpul Antiaerian a fost

desfăşurat într-un rol mobil, cu unul dintre cele patru regimente ale sale de fiecare parte a fluviului Somme şi cu un regiment slab între Orne şi Vire. Dispersarea forţei Corpului Antiaerian – atât de păgubitoare pentru apărarea Normandiei – a fost justificată prin criza de carburant. Astfel, două regimente au rămas în vecinătatea bazelor de lansare a rachetelor V2, pentru a le asigura protecţia când s-ar deschide focul împotriva lor.

5) Deoarece se putea aştepta ca deplasarea întăririlor să întâmpine mari dificultăţi după ce se dezlănţuise atacul, am propus ca dispozitivele defensive din Normandia să fie consolidate prin mutarea Brigăzii 7 Nebelwerfer în zona de la sud de Carentan. Nici această cerere nu a fost satisfăcută, şi brigada a fost trecută sub comanda mea de-abia după ce s-a produs debarcarea. În consecinţă, brigada nu a intrat în acţiune în primele zile ale invaziei.

6) Pentru a lipsi inamicul de condiţii bune de debarcare, am insistat permanent ca Marina şi Aviaţia să mineze Golful Senei, utilizând cele mai recente tipuri de mine. Acest golf, cu apele sale puţin adânci, se pretează în mod deosebit la minare. Nici acestei cereri nu i s-a dat curs. Amplasarea minelor nu a început decât după ce avusese loc debarcarea inamicului şi atunci în condiţii extrem de dificile, în principal pe calea aerului.

7) Şeful serviciului de intendenţă a dat ordine ca aprovizionarea cu muniţii a Normandiei să fie stopată în luna mai, ca parte a unui plan de retragere a muniţiilor de la comandamentul suprem al Sectorului Vest, pentru a constitui stocuri de rezervă la Depozitele de Muniţii ale Armatei. Această măsură ar fi micşorat şi mai mult rezerva de muniţii, care şi aşa este nesatisfăcătoare. Totuşi, Grupul de Armate, la iniţiativa generalului Marcks, a reuşit să contreze această măsură.

8) În ciuda existenţei reţelei de căi ferate şi de rute maritime, condiţiile de aprovizionare, îndeosebi în Normandia, deveniseră dificile încă înainte de invazie, din cauza bombardării severe a instalaţiilor feroviare.

9) După ce inamicul reuşise să câştige un punct de sprijin pe Continent, Grupul de Armate B a intenţionat, după ce primise întăriri, în primul rând să cureţe capul de pod de la nord de Carentan şi să elimine astfel orice pericol care ar fi ameninţat

Peninsula Cotentin şi fortăreaţa Cherbourg şi de-abia după aceea să lanseze un atac împotriva inamicului între Orne şi Vire. Totuşi, OKW-ul nu a fost de acord şi a dat ordine ca principalele noastre forţe să se deplaseze spre flancul estic al estuarului râului Orne.

10) Unităţile înaintate ale Diviziei 12 Panzer SS (Hitlerjugend) nu au sosit în zona de la nord-vest de Caen până pe 7 iunie, orele 9:30, după un marş de şaptezeci şi cinci de mile, în timpul căruia a suferit pierderi considerabile din cauza atacurilor aeriene de la joasă altitudine. Cum nu era nici momentul, nici spaţiul pentru organizarea unei formaţiuni, atacul său a fost zadarnic.

Divizia Panzer Lehr avea de parcurs o sută zece mile şi unităţile sale de avangardă nu au ajuns pe câmpul de luptă de la vest de Caen decât pe 7 iunie la orele 13:00. Înaintarea ei a fost, de asemenea, stânjenită de avioanele Aliaţilor, care zburau la mică altitudine, iar unităţile sale pe roţi au fost despărţite de cele pe şenile. Ca urmare, atacul n-a mai avut loc; ele au fost, de fapt, obligate să depună eforturi mari pentru a-şi menţine poziţia împotriva duşmanului, care, în acel moment, devenise puternic. Unul dintre rezultatele nefericite ale acestei situaţii a fost acela că divizia nu a reuşit să realizeze contactul cu unităţile Diviziei 352 Infanterie, care luptau încă la Bayeux, şi să le dea sprijinul necesar.

Subunităţile din eşalonul întâi ale Diviziei 2 Panzer, care urmau să fie aduse de la baza lor pe ambele maluri ale fluviului Somme (o sută şaizeci de mile în linie dreaptă), au sosit pe 13 iunie. Au mai fost necesare încă şapte zile înainte ca divizia să intre în acţiune cu întregul său efectiv.

Divizia 3 Paraşutişti a executat un marş de şase zile din Bretania până în zona sa de front de la nord-est de St.Lô (o sută treizeci şi cinci de mile în linie dreaptă), aflându-se permanent sub ameninţarea raidurilor aeriene. Când a sosit, atacul pe care ar fi trebuit să-l lanseze asupra oraşului Bayeux nu a mai fost posibil, deoarece trupe inamice puternice ocupaseră Pădurea Cerisy.

Diviziei 77 i-au trebuit şase zile până să poată interveni cu forţe semnificative în luptele din nordul Peninsulei Cotentin.

Toate rezervele au ajuns mult prea târziu pentru a mai putea „zdrobi“ debarcarea inamicului prin contraatacuri. După ce rezervele au ajuns pe front, inamicul a debarcat forţe considerabil

mai puternice şi pornise el însuşi la atac, sprijinit energic de aviaţie şi artilerie.

11) Sprijinul din partea forţelor noastre aeriene nu s-a realizat la dimensiunile prevăzute iniţial. Inamicul a deţinut controlul aerian deasupra câmpului de luptă şi pe o distanţă până la şaizeci de mile în spatele frontului. În misiunile de luptă extrem de puternice, inamicul a zdrobit instalaţiile defensive din zonele de coastă şi s-a opus în mod eficace marşului de apropiere a rezervelor noastre şi aprovizionării trupelor, în principal prin avarierea sistemului feroviar.

12) De asemenea, activitatea navală nu s-a desfăşurat la scara promisă iniţial. (Numai 6 submarine U, de exemplu, în loc de 40.) Din cauza condiţiilor atmosferice nefavorabile nu s-a efectuat nici o activitate de supraveghere a Golfului Senei în noaptea de 5 iunie. Activitatea desfăşurată de submarinele U împotriva flotei de debarcare a fost de mică anvergură. Ca urmare a atacului aerian inamic din 12 iunie asupra portului Le Havre, marina a pierdut o mare parte dintre vasele care se puteau utiliza împotriva flotei de debarcare.

Minarea Golfului Senei, care a fost întreprinsă imediat după invazie, nu a înregistrat nici un succes notabil până în prezent. Debarcările continuă să se producă la scară foarte mare şi bombardamentele executate zilnic de bateriile navale „la o scară necunoscută până acum“ (Raportul Corpului 2 Panzer SS) provoacă dificultăţi serioase pentru frontul nostru.

13) Grupul de Armate nu a avut nici un rol în mecanismul de aprovizionare. Nu dispune de un personal propriu de intendenţă şi nu a avut, la început, autoritatea de a da instrucţiuni şefului serviciului de intendenţă de la Cartierul General Vest.

14) Canalele de comandă au funcţionat nesatisfăcător. La începutul invaziei, Grupul de Armate n-a exercitat nici un control asupra formaţiunilor mobile ale Grupului Panzer Vest (vezi mai sus), nici asupra Brigăzii Nebelwerfer. În ceea ce priveşte „conducerea“ Corpului Antiaerian etc., mi-am comunicat punctul de vedere într-un raport anterior.

Numai o comandă unificată, bine sudată, a tuturor serviciilor, după modelul lui Montgomery şi Eisenhower, va garanta victoria finală.

(Semnat)
ROMMEL
GENERALFELDMARSCHALL

ANEXA II

Memoriul lui Rommel din 15 iulie 1944

COMANDANT-ŞEF
GRUPUL DE ARMATE B

Situaţia de pe frontul Normandiei se înrăutăţeşte pe zi ce trece şi se apropie acum de o criză gravă.

Din cauza severităţii luptelor, a enormului material utilizat de inamic – în primul rând, artilerie şi tancuri – şi a efectului produs de faptul că deţine controlul aerian absolut deasupra câmpului de luptă, pierderile noastre sunt atât de mari, încât capacitatea de luptă a diviziilor scade rapid. Înlocuirile trimise din ţară sunt puţine numeric şi, dată fiind situaţia grea a transportului, au nevoie de multe săptămâni pentru a ajunge pe front. Faţă de 97 000 de oameni pierduţi (dintre care 2 360 ofiţeri) – adică o medie de 2 500 până la 3 000 de oameni pe zi –, înlocuirile primite până în prezent se cifrează la 10 000 de oameni, dintre care au ajuns în realitate pe front circa 6 000.

Pierderile materiale sunt, de asemenea, enorme şi au fost înlocuite până în prezent în proporţie nesemnificativă; la tancuri, de pildă, s-au primit doar 17 înlocuiri, iar noi am pierdut 225 de blindate.

Diviziile de infanterie sosite de curând n-au experienţă de luptă şi, cu efectivul lor redus de artilerie, de tunuri antitanc şi de arme antitanc pentru lupta de la mică distanţă, nu sunt în situaţia de a opune o rezistenţă îndelungată atacurilor inamice de anvergură, care se dezlănţuie după ore de foc intens de artilerie şi după bombardamente masive. Luptele au demonstrat că, dată fiind această risipă de material pe care o face inamicul, chiar şi cea mai viteză armată va fi nimicită treptat, pierzând oameni,

arme şi teritoriu în cursul înfruntării.

Din cauza distrugerii sistemului de căi ferate şi a ameninţării pe care o constituie forţele aeriene inamice pentru şoselele şi liniile ferate până la circa nouăzeci de mile în spatele frontului, condiţiile de aprovizionare sunt atât de proaste, încât se poate aduce pe front doar strictul necesar. În consecinţă, trebuie să se practice acum cea mai mare economie în toate domeniile, în special, în domeniul artileriei şi muniţiilor pentru mortiere. Este puţin probabilă o îmbunătăţire a condiţiilor, întrucât acţiunile inamicului reduc în mod continuu capacităţile de transport disponibile. În plus, activitatea aeriană va deveni poate şi mai eficientă, fiindcă pe capul de pod s-au dat în folosinţă numeroase câmpuri de decolare.

Nu se pot aduce în Normandia noi trupe de oarecare importanţă decât dacă se slăbeşte frontul Armatei a XV-a de la Canalul Mânecii sau frontul mediteranean din sudul Franţei. Totuşi, frontul Armatei a VII-a, luat în general, are nevoie urgentă de două divizii proaspete, fiindcă trupele din Normandia sunt epuizate.

În tabăra duşmană, se revarsă zilnic pe front noi trupe şi mari cantităţi de material de război. Aprovizionarea lor funcţionează netulburată de forţele noastre aeriene. Presiunea inamică devine din ce în ce mai puternică.

În aceste condiţii trebuie să ne aşteptăm ca într-un viitor previzibil inamicul să reuşească să străpungă frontul nostru fragil, în primul rând frontul Armatei a VII-a, şi să pătrundă adânc în interiorul Franţei. În afara rezervelor din sectorul Grupului Panzer, care sunt în prezent blocate de luptele de pe propriul front şi care, din cauza controlului aerian exercitat de inamic, se pot deplasa numai noaptea, noi nu dispunem de nici un fel de rezerve mobile pentru a contra o asemenea acţiune de străpungere. Activitatea forţelor noastre aeriene va avea efecte neînsemnate, ca şi în trecut.

Trupele luptă pretutindeni eroic, dar lupta inegală se apropie de sfârşit. Se impune de urgenţă să se tragă din această situaţie concluziile corespunzătoare. În calitate de comandant-şef al Grupului de Armate, mă simt dator să-mi expun deschis părerea asupra acestui punct.

(Semnat)
ROMMEL

ANEXA III

Mesajul lui Kluge către Hitler
Scris pe 21 iulie şi trimis printr-un curier special pe 23 iulie 1944

Va trimit alăturat raportul întocmit de feldmareşalul Rommel înainte de accident şi pe care l-am discutat împreună.

Sunt aici de paisprezece zile şi, prin discuţii lungi cu comandanţii de pe diferite fronturi, în special cu aceia din SS, am ajuns la concluzia că, din nefericire, feldmareşalul are dreptate. În special conferinţa mea de ieri cu comandanţii unităţilor de lângă Caen, ţinută imediat după ultima luptă grea, m-a convins că în situaţia prezentă (luând în considerare chestiunile materiale), în faţa superiorităţii aeriene absolute a inamicului, nu avem ce tactică să mai adoptăm, care să poată cotracara forţa lor de nimicire, fără să fim obligaţi să ne retragem de pe câmpul de luptă. Unităţi complete de tancuri angajate în contraatac au fost lovite de masive covoare de bombe, astfel încât, numai cu un mare efort (câteva vehicule au trebuit să fie remorcate), au putut să iasă de pe pământul sfârtecat. În consecinţă, au ajuns prea târziu.

Efectul psihologic al unor cantităţi de bombe căzând cu o forţă de stihie asupra trupelor, şi, în special, asupra infanteriei, reprezintă un factor deosebit de serios. N-are nici un fel de importanţă dacă acest gen de bombardament loveşte trupe puternice sau trupe slabe. Ele sunt mai mult sau mai puţin distruse şi, mai presus de orice, tehnica lor de război e nimicită. Dacă bombardamentele au loc de mai multe ori, tenacitatea trupelor e supusă la o foarte grea încercare. Ostaşii rămân pe loc, mor şi ceea ce mai rămâne nu mai reprezintă nici măcar minimumul necesar pentru eficacitatea luptei. Trupele se văd

confruntate cu o forţă împotriva căreia nu există nici un antidot.

Am venit aici ferm hotărât să întăresc comanda şi să rezist cu orice preţ. Dar când constaţi că preţul este distrugerea continuă şi sigură a trupelor – mă gândesc la Divizia 12 Panzer SS (Hitlerjugend) care merită cea mai înaltă preţuire –, când vezi că fluxul înlocuirilor materiale şi, parţial, cel al completării cu personal este nesatisfăcător şi că mijloacele, în special artileria, armele antitanc şi muniţiile, nu corespund durităţii luptei, cu alte cuvinte, când vezi că principala forţă a apărării constă în voinţa trupelor, atunci preocuparea pentru viitorul apropiat al acestui front devine cât se poate de legitimă.

Vă pot raporta că frontul a rezistat, în ciuda unor pierderi zilnice de teren, datorită valorii extraordinare a trupelor şi fermităţii comandanţilor, în special a celor de la eşaloanele inferioare.

Totuşi, se apropie momentul în care frontul supus la presiuni imense va ceda, în pofida tuturor eforturilor. Şi după ce inamicul va irumpe în câmp deschis, dată fiind mobilitatea necorespunzătoare a forţelor noastre, conducerea ordonată şi efectivă a bătăliei va deveni practic imposibilă. În calitatea mea de comandant al acestui front, mă simt răspunzător, mein Führer, să supun la timp atenţiei dumneavoastră consecinţele.

Ultimul meu cuvânt la conferinţa de la Caen a fost: „Vom rezista, şi, dacă nu se va găsi nimic pentru a ne îmbunătăţi radical situaţia, atunci vom muri bărbăteşte pe câmpul de luptă.“

(Semnat)
KLUGE

CUPRINS

Cuvânt înainte de M.S. Regele Mihai 5
Prefaţă de Sir William Stephenson 7
Cuvânt de mulţumire 11
Prolog 13

PARTEA ÎNTÂI

Hotărârea lui Rommel

17 IUNIE 1944 19
18-22 IUNIE 1944 30
20 IUNIE 1944 36
24 IUNIE 1944 52
25 IUNIE 1944 73
26 IUNIE 1944 84
28-29 IUNIE 1944 90
2 IULIE 1944 108
3 IULIE 1944 113
6-7 IULIE 1944: PATTON 121
6 IULIE 1944: ROMMEL 128
6-7 IULIE 1944 137
8 IULIE 1944 144
9 IULIE 1944 150
12 IULIE 1944 155
15 IULIE 1944 159
17 IULIE 1944: ROMMEL 172

PARTEA A DOUA

Moştenirea lăsată de Rommel

17 IULIE 1944: KLUGE 185
18-20 IULIE 1944 189
21 IULIE 1944 204
24 IULIE 1944 213
25-28 IULIE 1944 216
30 IULIE 1944 224
1-4 AUGUST 1944 227
7 AUGUST 1944: KLUGE 232
7-8 AUGUST 1944: MONTGOMERY 237
11 AUGUST 1944 243

12 AUGUST 1944 247
14 AUGUST 1944 275
15 AUGUST 1944 294
EPILOG 318

ANEXE

Memoriul lui Rommel din 3 iulie 1944 335
Memoriul lui Rommel din 15 iulie 1944 341
Mesajul lui Kluge către Hitler.
Scris pe 21 iulie şi trimis printr-un curier special pe 23 iulie 1944 ... 345

colecția comando

33

RICHARD ROHMER

NORMANDIA, AUGUST 1944. ROMMEL ȘI PATTON SE AFLĂ FAȚĂ ÎN FAȚĂ. DAR, DIN SENIN, LOVITURĂ DE TEATRU: IMPETUOSUL GENERAL PATTON REUȘEȘTE O ACȚIUNE DE ÎNVĂLUIRE ȘI TRUPELE GERMANE SUNT PRINSE CA ÎNTR-UN CLEȘTE. ÎNSĂ CAPCANA NU S-A ÎNCHIS NICIODATĂ. PRINTR-O BREȘĂ LARGĂ DE NOUĂSPREZECE KILOMETRI, DIVIZIILE GERMANE SE REVARSĂ SPRE NORD ȘI EST, CU TUNURILE ȘI TANCURILE LOR, RELUÂND APOI LUPTA ȘI PRELUNGIND RĂZBOIUL. CUM A FOST POSIBILĂ O ASEMENEA GREȘEALĂ? ÎN ACESTE PAGINI INCITANTE, RICHARD ROHMER PROPUNE ȘI SUSȚINE CU DOCUMENTE TEORIA ARMISTIȚIULUI. CINE ȘI DE CE A ACORDAT INAMICULUI RĂGAZUL SĂ-ȘI REVINĂ?

NEMIRA

ISBN 973-9177-40-3

PREȚ 5882 +
118 T.L. = 6000 LEI